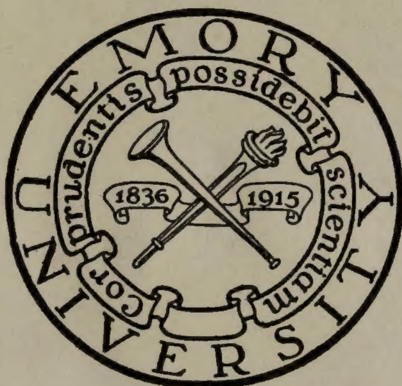

EMORY UNIVERSITY
LIBRARY

GIFT OF

Dr. George R. Loehr

A
0

3750

~~Louys le~~ Vavassour
1657 emptus 40

OMNIA

ANDREÆ ALCIATI V. C. EMBLEMATA:

CVM COMMENTARIIS, QVIBVS Emblematum omnium aperta origine, mens auctoris explicatur, & obscura omnia dubiaque illustrantur:

PER CLAVDIVM MINOEM *Diuionensem.*

Editio tertia alijs multo locupletior.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini, Architypographi Regij.
M. D. LXXXI.

Special
Collections
PN6349
A4O5
1581

AVGVSTINO THVANO, IOANNI GVESLÆO, ET BARNABAE BRISSONIO REGIAE procurationis in ſuprema Gallorum curia Trium-uiris, ſacriq́ue conſilij Senatoribus.

VM poſtremam manum impoſuiſſem meis in Alciati emblemata commentarÿs, meq́ horum laborum quos vltrò ſuſceperam non tam pœniteret, quàm certè puderet adeò incōſultò & præcipitanter in lucem miſſos, nullo alio conſilio vtendū mihi putaui, quàm vt arte aliqua corrigerem ſi quid caſu & temerè malè olim cecidiſſet: quemadmodum ſeſe gerunt qui ludunt teſſeris, quibus in manu non eſt vt ſemper felicem iactum obtineant. Itaque ſumpto ad cogitandum ſpatio, quantum quidem mihi conceſſum fuit otÿ ſuperioribus anteactis annis cùm Lutetia Aureliam diuertiſſem ad perſequendum iuris ſtudium, cui me addixeram, dedi operam vt commentarius non omninò malus poſtremò veniret in manus hominum: quem ſciebam non tam mea opera, cui vix auſim quicquam tribuere; neque ſtudio vel induſtria, cuius ego mediocritatem confiteor, quàm Alciati I C. *clariſſimi nomine apud multos imprimis gratioſum. Cumq́ ſit omni homini ingenuo, quiq́ animum applicat ad ſcribendum & commentandum aliquid, innatus quidam naturalis amor in libros, quaſi parens in liberos ſuſceptos; ego confecto libello cœpi mecum quærere cui meas probarem vigilias: & ne nihil receptæ darem conſuetudini, de patrono mihi deligendo tum primùm cogitaui: non quòd exiſtimarem dignum eſſe opus*

quod in arce collocaretur tanquam illa Minerua Phidiæ: sed quia optimum & honorificum ducerem laudari à laudato aliquo viro, cuius suffragia apud bonos omnes vterer. Hunc tandem mihi scrupum exemit pro sua facilitate summoq́; in me amore STEPHANVS PASQVIERIVS, *Senatus Parisiensis causidicus, vnus ex ijs quos disertos nostra vidit ætas. auctor enim mihi fuit vt vos ex omnibus appellarem: multa adiiciens quæ sine assentandi aliqua suspicione non ausim nunc mandare scriptis, quia non minus esse putem verecundum quædam etiam verissima silere opportunè, quàm alia commodè & sobriè dicere. In quo si quæ sit à me culpa commissa, non possum imprudentiæ lapsum deprecari: at fidissimi tamen egregieq́; cordati monitoris ductum, & eius hominis, cui me charissimum esse sentio, auctoritatem sequi, minimè sum grauatus. Quæ mea quanquam honesta oratio videri debeat, nonnullos tamen suspicor fore, qui vel iudiciũ meum, vel etiam verecundiam desideraturi sunt, qui sim ausus meas qualescunque nugas, quisquilias, ineptiasq́; quod ait ille, viris ornatissimis, dignissimis, literatissimis, committere. sed illi non tam molesti erunt, atque vt ita dicam, ἀκριβοδίκαιοι, si ad eam quæ mihi cum Pasquierio intercedit, amicitiam, meúmque propositum aduerterint, qui libelli tenuitatem sub ornatissimorum hominum nominibus apparere voluerim: vt quod meo quã humili studio præstare nondum possum, id splendore hominum in Repub. maximorũ coner efficere. Quæ enim inuidia est si arrepta leui aliàs occasione mihi propitios & salutares eos optem qui permagnæ sunt auctoritatis; vel etiam proponam imitandos in eo in quo nunc versor munere, vt aliquam laudis partem consequar, quam vos fide omni ac religione, rerumq́; maximarum experientia scimus esse consecutos? Sed multa fateor, eaq́; præclara sunt ei comparanda doctrinæ præsidia, qui vos non dico æquare, sed*

re, sed

re, sed imitari se posse speret. cui cogitationi defixus, non sum adeò temere audax, aut parùm de me cogitans, vt putem vnquam me ad eam gloriæ metam perventurum: sed si quantum vos in supremo Galliæ senatu potestis, ego in hac in qua versor prouincia consequar aliquando, non videbor malè bonas horas collocasse. Nec verò possunt omnes esse Thuani, Gueslæi, Brissonij, vt quascunque litium tricas expediant, vt res iudicatas animo percipiant, vt legum morumq́ rationes tanquam digitos teneant, vt formulas omnes iudiciorum prudenter & prouidè complectantur: non ideo tamen quanquam absimus à perfectione tantorum operum cedendum foro putamus, quin quòd pro isthac ingenij tenuitate possumus, omni animi contentione præstemus. Et hæc vt missa faciam, non parum laboro ne mea plerisque videatur nimis ambitiosè quæsita libri nuncupatio, atque qui meas merces approbari gestiā iis qui hoc licitationis tædio facillimè careant: aut perinde sim affectus, vt qui olim sordidam & detritam togam impensiùs ostentabat, quò honoris fumum captaret. Adhæc non paruum pudoris periculum mihi fortè subeundū est, quòd non vnum ex vobis aliquem, qui profectò mihi omnium instar esse poterat, sed tres coniūctim sim aggressus. Atqui, ne noceat ἄκαιρος εὔνοια, huius facti mei rationem si probaturus accessero, numquā verba mihi defutura puto. neque enim prodeo tanquam ludibundus ille Lacon, qui cùm vnus ad Demetrium Antigoni filiū missus esset, ἓν πρὸς ἕν, nimiùm audacter & improbè respondit: sed ita me comparo, vt qui multiplici anchora suum nauigium firmat: aut vt dignitatis amplissimæ homines, & animorum coniunctione pares mihi conciliem hoc tempore, quò cùm ad vos accessero percipiam aliquem huius vel gloriæ vel doctrinæ gustum: aut certè maximas virtutes quibus aliis antestatis, summas ingenij laudes, aliáque multa & magna rerū pulcerrimarū exempla, quæ in vo-

bis elucescunt, mihi proponam ad imitandum. Agedum, AVGVSTINE THVANE, patrone fisci ornatissime, te compellare audeo, quem ad omnem grauitatem probitatemq; natura finxit: quem pridem tuo muneri & honori, qui certè magnus est, pro dignitate respondentem vniuersa miratur Gallia, vnàque omnes quotquot de ingeniis & virtute aliqua insigni iudicare possunt.

Te GVESLAEE, cognitor Regie sapientissime, alloquor, quem superiorib. anteactis annis ad cælum vsque nostra euexit Diuio, eademq; absentem obnixè laudat: quem nunc Senatus Parisiensis suspicit & exosculatur: quem principis opt. max. aula vnum ex iis colit quos consultissimos prædicat. Teq; BARNABA BRISSONI eloquentissime, & polyhistor ingeniosissime, quem ex meritis, acumine iudicij, doctrina, fide, boni omnes certatim laudant, industrij admirantur, eruditi complectuntur: quid multa? quos Regis & Reipub. negociis implicatos ad astra vsque tollunt ij quibus est patriæ commendata salus, eos adorsus iam liberè conuenio: & glebulam hanc mei fundi certè inopis, necdum satis exculti appendo: cuius quidem apprehensione potestatem vobis facio totum agellum istum meum qualis qualis esse potest vindicandi. Quò ego, vt verè & ingenuè fatear, studii huius mei omnem metam fixi & locaui : quod si vobis probari sensero, aliorum iudicia nihil moror:

-- & quicquid sum ego, quamuis
Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsque
Inuidia: & fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido.

Sed quia nihil à vobis agi scio non moderatum, nihil non æquabile, nihil quod cum ea quam sustinetis in Republ. dignitate non consentiat, nolim pro mea vnius libidine

vel

vel tenuitate ſplendorem clariſsimorum veſtri nominum obſcurare. Si quid igitur à me peccatum fuerit, culpáue aliqua prætermiſſum, pœnā illā ignoranti debitā, quam de ſe Thraſymacho Socrates æſtimauit, opto mihi irrogari, nimirum qui argui à peritis, ab amicis admoneri, doceri à ſapientioribus, ſed veſtri maximè ſimilibus, è re mea cupiam. Stampis, Idib. *April.* CIↃ. IↃ. LXXX.

VIRI DOCTISS.

NICOLAI GVLONII LITERARVM GRÆCARVM LVTETIÆ Professoris Regij, de his in Alciati Emblemata commentariis.

Odyss. τ. Ἐννέωρος μεγάλου Διὸς ἦν Μίνως ὀαριστής,
τῆς Κνωσσοῦ βασιλεύς, ὥσπερ Ὅμηρος ἔφη,
τοῦ πάρα καὶ μῆτιν δεδαὼς καὶ ἐπίφρονα βουλὴν,
ἀρχομένοις ὁσίους Κρησὶν ἔθηκε νόμους.
τὸν δ' ἡμὸν Μίνω μοῦσαι θρέψαντο, καὶ αὐταὶ
δῶκαν ἑοὶ δάφνης ἱερὸν ὄζον ἔδειν,
ἐκ δὲ πιεῖν κρήνης ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
τοῦ δὲ κορεσσάμενος μοῖραν ἄειρε θεῶν·
οὕνεκα ῥητήρων εἴτ' ἐνθυμήματα φαίνει,
ἐκ χρυσέου στόματος νάματα λαμπρὰ ῥέει·
εἴτε παλαιοτέρων ὑπομνήματα φθέγγεται ἀνδρῶν,
οὐ νέος, ἀλλὰ νόος γηραλέος φρονέει·
εἴτε σαφηνίζει κρυφίων αἰνίγματα μύθων,
μάντις ἀληθείης Οἰδίποδος κρατέει·
αἱ δὲ παρεκβολαὶ Ἀλκιατοῦ εἰς δαίδαλα ἔργα,
ἀζεκέως τὸν ἐμὸν μαρτυρέουσι λόγον.

D. GV-

D. GVLONII EPIGRAMMA LATINIS EXPRESSVM NVMERIS.

TER ternos Iouis auditor rex Gnoſsius annos,
Mæonidæ vt cecinit Muſa verenda, fuit:
A quo conſilium, ſacros mentisq́ue receſſus
Percipiens, leges Cretibus ille tulit.
At noſtrum Muſæ Minoëm aluëre benignæ,
Cuius Apollinea tempora fronde tegunt.
Dantq́ue Heliconiadum ſacros haurire liquores;
Inde ſatur retulit munera læta Deûm.
Oratorum igitur ſiue enthymemata torquet,
Aureus ex ſacro defluit ore lepos:
Seu reſerat nobis veterum monimenta virorum,
Mens cana illius nil puerile ſapit:
Siue etiã abſtruſas res prorſum ænigmata pãdat,
Oedipodem vates veridicus ſuperat.
Explanata quidẽ Alciati hæc Emblemata, paſsim
Teſtantur me nunc omnia vera loqui.

Vertebat P. Pinellus Vindocinenſis.

Stephani Paſquier, in ſupremo Senatu Pariſienſi Patroni.

QVÆSITOR Minos vrnam mouet. hoc tibi, Claudi,
Emblema in prima fronte notato libri.
Atque hic auguſta ſedeat ſub imagine Minos,
Omnia qui iuſto temperet imperio.
Hoc autem cur te ſortiri ſchema velimus,
Si petis, in promptu plurima cauſa ſubeſt.
Nam ſi Lethæo reuocas Emblemata ab Orco,
Alciatum campis reddis & Elyſijs:
Si veterum laudas laudanda, errata repurgas,
Pro merito tribuens præmia cuique ſuo,
An tu non iſto es Minos emblemate dignus,
Qui cum Minoïs nomine, numen habes?

Germani Andeberti, Aurelij Indict. Reg. Præſidis.

An tibi, an Alciato plus, Minos docte, pararis
Nominis & famæ, quis neget ambiguum?
Sic ænigma facis, nodoſa emblemata ſoluens:
Vis ſolum hoc? tu te vincis, & Alciatum.

Nicolai Quaterſolidi præfecturæ Columerienſis Vicelegati.

Te ſemel vt vidi, facilem doctumq́ repentè
Agnoui, verbis mellifluumq́ tuis.

Vt

Vt vidi, haud deceptus ego, neque me abſtulit error,
Nam bene conueniens tu tibi nomen habes.
Nimirum (ignoſcant Charites, Muſæq; politæ,
Et, ſi quid peccem, parcat Apollo mihi.)
Nominis hoc anagramma tui & cognominis è re eſt,
O ANIMVS DVLCIS, *quem tua ſcripta probant.*

CLAV-

lent: quanquam támen (vt id ingenuè ac liberè) dubius ſim an ratione aliqua conqueri mihi liceat, quòd fortunam non tam iniquam habuerim, quàm ingenium inani admodum & ruſticano quodam pudore præpeditum. Dei enim optimi maximi beneficio (cuius munere ac dono ſum id quod ſum) recreari paululum occepit ingenij mei languor: & ita hucuſque perueni, vt nunquam me pœnituerit tantillis laboribus adeptum ſtudiorum fructus vberiores quàm vnquam cogitaſſem: nō quòd ingenio me valere iactem (quod in me quàm ſit exiguum, planè ſentio) ſed quòd mihi naſci contigerit tempore feliciore, quo inciderim in præceptorem cordatiſſimum, multiplici rerum cognitione locupletem, &, quod in maximis duco, cui meum ſtudium probari haud dubiè perciperem. Ex eo itaque cùm exceſſi, quantū in me fuit, bonorum auctorum Græcorum Latinorumq́ue pomœria libero, & quieto animo peruolutaui, erat enim mihi otij ſatis: bibliothecas virorum aliquot eruditorum adij, quantum mihi conceſſum fuit; & eruditionis alicuius comparandæ inſtrumenta quamplurima perquiſiui, eaq́ue auidè arripui, quaſi diuturnam ſitim explere cupiens, vt ea mihi nota eſſent, quorum poſtea vſum aliquem, quanquam admodum mediocrem, ſum diligentia & ſtudio conſectatus. In his itaque cùm mihi viderer aliquantò implicatus, deq́ue multis multa conſultarem, commodè incidit in manus meas Alciati liber Emblematum, quem recèns nobis Lugduno aduectum, & aliquot annis antè, Pariſiis excuſum, noueram à philologis omnibus non ninimùm commendari. Quem cùm de manibus ferè non deponerem, & multa in eo perobſcura deprehenderem, in quibus hærebam diutiùs, & in multis nitendo ſudans, quòd tunc quos vellem imprimis libros non haberem, ſciſcitabar ex Leodegario Agathochthonio, Benedictino Diuionenſi, homine verè pio, & in Hebræa, Græca, Latinaque lingua non mediocriter verſato, vnde mihi omnes nodi & ſcrupi diſſolui poſſent. Ille quidem de nonnullis me liberè admonuit, ſed

hoc

hoc maximè, vt fontem ipſum, ſi fieri poſſet, adirem, ex quo nimirùm Emblema quodque ſumptum eſſe conſtaret: & Alciatum Alciato interprete, quoad eius maximè fieri poſſet, enarrarem: id eſt, Alciati ſcripta alia, quò id præſtarem commodiùs, ſedulò & accuratè voluerem: vtque ingenij vires periclitari paterer, meque nihilo ſegniùs exercerem, cùm ſtudia mihi alia grauiora non ſuppeterent, ipſa omnia Emblemata ſcholijs & commentariis illuſtrarem. Cuius viri conſilio primùm non leuiter inflammatus, primas lineas (quantum per ætatem certè tenellam & conſilij inopem licebat) ducere incepi: in quo primo impetu ſatis mihi ſum conſcius, me non ſecus atque vrſinum fœtum inconditum planè & informem peperiſſe. Quòd enim mihi hic auctor impenſiſſimè placeret, eum ſumma perlegi auiditate: cuius opes admirabiles vt accuratiùs & meliùs aperirem mihi, alios pleroſque qui ad hoc argumentum tam plauſibile facere videbantur, deuoraui: perque multas Philologiæ areas locupletiſſimas ſumma cum voluptate exſpatiatus, ad extremum id mihi lucrifeci, quod nunquam fuiſſem conſecutus, niſi animum ad hanc rerum explicandam difficultatem applicuiſſem. Et quidem non potuit hic liber vel ob argumenti ſplendorem varietatemque vel auctoris nomen clariſſimum apud omnes qui non ſunt alieni à Muſarum amœniorum choro, non gratiſſimus eſſe: cuius lepóres & concinnitatem eò pluris facio, quò video maiorem cum voluptate vtilitatem in eo coniunctam, quàm aliis penè innumerabilibus qui quotidie manibus teri conſueuerunt. Quis igitur mihi iure ſuccenſeat, aut paulò etiam iniquiùs frontem corruget, quòd aliquas horas in eo explanando collocarim? Non enim meam qualemcunque induſtriam & ſtudium ab hoc genere ſcriptionis putaui vnquam alienum eſſe debere, quanquam non parum in eo eſſe difficultatis agnoſcerem, quæ niſi ab homine & otio & literis abundante, vix ſolui poſſe videretur. Quòd ſi quis, vt ſunt varia & iniqua ferè hominum iudicia, animo reputet commentarium nullo

labo-

labore à nobis absolutum, censeatque id operis quibuslibet aut etiam Grammaticulis committi non minus quàm mihi potuisse, vehementer errat. Quotus enim quisque est (absit arrogantia dicto) qui vel Ethicæ disciplinæ aut physiologiæ ignarus, ne dicam historiæ aut linguæ Græcæ prorsus inscium, qui vnum aut alterum Emblema pro dignitate enarrarit? At vt isthæc missa faciam, quis noster in eo explicando & illustrando libello conatus fuerit & industria, vt eruditos non latuerit, ita imperitis non potest non esse perobscurum & valde ignotum, qui non plus ea de re quàm cæci de coloribus iudicent. In quo si non ingenij dexteritas aliqua vel rerum peritia melior elucescat, certè diligentia quædam obseruari non obscurè ab ijs potest qui sunt æqui rerum æstimatores. Id verò maximè, nisi fallor, perspicuum erit in obseruando fonte & origine cuiuscunque Emblematis, in comparandis vtriusque linguæ auctoribus, qui magnũ videbantur adferre adiumentum ad singulas notas & explicationes, vt denique in cumulandis iis locis, qui sparsim apud Alciatum in scriptis aliis prolixissimis habeantur. Quæ cùm dico, scio equidem quid mihi obiici hoc loco possit: quasi qui velim diligentiã ab omnibus approbari meam, vt nihil omninò concedã iis qui in eo libello primùm enarrando elaborarunt, suamque nobis industriam probauerunt. Certè, vt verum fatear, modestiùs de me sentio, quàm vt velim incidere in minimam arrogantiæ suspicionem: sed vt aliorum ingeniorum sum candidus æstimator, ita velim hoc mihi tribui concedique, vt de me non falsa iactanti mihi credatur. Ne enim dissimulare videar, scio ante annos octodecim, Sebastianum Stokamerum Germanum in aliquot Alciati Emblemata scripsisse commentariola (sic enim appellat) familiariter admodum & studio facili concinnata: sed an fuerit auctoris mentem, & argumenti splendorem secutus, aliorum esto iudicium. Loquor de Tornesij Lugdunensis Typographi editione, non de alia quadam quam ante aliquot annos adornauit Plantinus hac nostra ætate dili-

diligentissimus Typographus: ea enim aliquot accessionibus longè alia est quàm prior: quod non erit obscurum ei qui editionem vtramque conferre volet. at vel posterior, vtut sit, ea est tamen, vt eruditorum oculis non satis digna videatur. Sed esto; scripsit Stokamerus ille in aliquot Emblemata, non tamen attigit omnia: siquidem fortè diuinare non potuit quid in aliis auctor sibi vellet; ita quædam perobscura sunt, vt vel multa rerum cognitione, vel Delio natatore sit opus ei qui ea commodè vellit explicare. Adhæc, etiamsi Bartholomæus Anulus, vir eruditus, breuibus verbis, omnium ferè Emblematum sententiam complexus sit, eum tamen non puduit aliquot intacta omninò prætermisisse; quam ob causam nescio, nisi quod verissimum esse video quod vulgò dicitur, Docti est etiam quædam ignorare: vel, vt cum Poëta, Non omnia possumus omnes. Nihil enim moror Iesuitanæ familiæ sodalem aliquem, quem accipio ante annos sex in hac Academia publicè interpretatum hæc eadem Emblemata: sed tamen quædam, non omnia attigit: quámnam ob causam nescio, nec vt sciam sum admodum sollicitus: me tamen non fugit, si persecuturus esset quod inceperat, aliorum quorundam industria ei fuisse vtendum, aut certè vigilias maximas eum impensurum in explanandis rebus tam variis, tamque ingeniosè ab ingeniosissimo Iureconsulto excogitatis aut efformatis. Quod tamen dictum nolim, vt Iesuitæ illi quicquam detrahi velim (quandoquidem lubens faueam literatis omnibus, cuiuscunque professionis & instituti habeantur) non hoc dico, inquam, vt mihi canere videar, qui nihil aliud possim de me asserere, quàm quod ingenio pęnè nullo sim: & si quid sit, illud diligentiæ cuipiam velim tribui potius quàm acumini aut dexteritati. At si ad iustam carminum tam lepidorum explicationem multa deesse obiecerit aliquis; dico, nihil esse quod omnibus numeris absolutum dici & perfectum possit. Sum equidem, vt verè dicam, quod potui, consecutus, nullúque vnquam laborem in bonis auctoribus euoluendis, qui

in hoc mihi poſſent eſſe commodiores, effugi, vt ipſam auctoris mentem elicerem: quam ſi nondum aſſecutus omni parte videar, tamen quantum à me fieri potuit, conatus ſum, vt eo nomine noſtram qualemcunque diligentiam doctis non nimium moroſis probatum iri cõfidam. Quam ſi gratam ſtudioſis, vt vtilem ſpero, & aliqua dignam approbatione intellexero, efficient profectò, vt qualiſcunque noſtra induſtria excitetur ad eam commentationem non modò illuſtrandam, ſed etiam locupletandam. Quid enim deſperem ſtudium eiuſmodi gratum fore, cùm res per ſe iucunda & fructuoſa mirabiles amores in animis eorum qui ſunt ingenui & liberales, excitet? Laudatur à nobis Orator, Poëta, Hiſtoricus, Philoſophus, aut aliquis alius ſcriptor, ſi γνώμαις inſignioribus tanquam ſtellulis effulgeat & ſplendeſcat: quæ cùm alicubi leguntur, digito aut tranſuerſo calamo notari ſolẽt, vt memoriæ commodiùs inſigantur, & citiùs occurrant, cùm iis opus erit. Atqui has ſententias non paſsim, nec ſemper, nec vbiuis reperire eſt facile, cùm nullum ſit Emblema, quod præter ſententiam non afficiat animum rei nouitate, & egregia quadam antiquitatis cognitione. Adhæc γνῶμαι ſunt interdum obſcuriores, neque omnibus peruiæ eſſe poſſunt: Emblema aut ſubiectæ picturæ cauſa, aut carminis ἑρμηνεία aut ἐπιγραφῇ, aliquam facilitatem habet, in qua poſsit animus conquieſcere. Proinde non mirum videri debet, ſi hoc ſcribendi genus & Alciato, & viris pleriſque grauibus admodum placuerit, vt aliquid eiuſmodi ludis eruditis conſequi poſſent, quod ſtudia grauiora dulci (vt ita dicam) lenimento reficeret. Id enim ſimile præſtitere poſt Alciatum Gulielmus Perrerius Tholoſas, qui Moroſophiam centum Latinis & totidem Gallicis tetraſtichis conſcripſit. Hinc pegma Coſtalij habuimus, hinc Bartholomæi Anuli pictam Poeſim egregiè & ſollerter elaboratam: mitto enim Bocchij laudatum ingenium, qui in hoc genere ſummum ſe artificem præſtitit: poſtremoque omnium optimè poſt Alciatum, ſi quid mihi credendum ſit, Ioannes Sambucus,

cus, & Adrianus Iunius, ſua nobis Emblemata cuderunt, quibus nihil ingenioſiùs aut accuratiùs adinuentum, nihil diligentiùs elucubratum aut abſolutum eſſe conſtat. Sed vt ſuperior ætate Alciatus fuit, ita, ni fallor, ſe priorem & ingenij ſollertia, & doctrinæ laude præſtitit: quem cùm hoc in genere primas tenere dicam, quas ſuo iure mihi repetere videatur, non eſt quòd quis ſuſpicetur me nõnihil famæ doctiſsimorum huius ſeculi virorum Iunij, Sambuci, Achillis Bocchij detraxiſſe. Id verò ſtudij genus niſi fuiſſet liberale cenſendum & docto homine dignum, noluiſſent ipſi profectò viri tanti ſuam induſtriam contuliſſe, aut bonas interdum horas collocaſſe in iis quæ nihili facienda eſſe duxiſſent. Sed de his iam ſatis.

Conſilium & methodus horũ Commentariorum.

Supereſt vt breuiter totam noſtræ commentationis rationem explicem, iiſque reſpondeam quos ad obtrectandum citiùs quàm imitandum paratos fore præſentio. In hac tota ineunda ratione nihil magis obſeruandum eſſe duxi, quàm ſcrupos omnes & mæandros difficiliores, vt locos etiam obſcuros enarrare, & Emblematũ pęnè omnium originem ex ſuo fonte ductam repetere, poſtremóque vſum cuiuſque loci & ſententiæ facilem pro virili parte adiicere. Quàm verò perſpicuè & commodè id à nobis tentatum ſit, non dico perfectũ, alij viderint: aliquid certè laboris & diligentię obſeruari non obſcurè poteſt, doctrinæ nullam mihi tribui daríue laudem poſtulo: in quo tamen ab iis qui ſeriò docti ſunt & literis politioribus exculti, faciliùs aliquam gratiam impetrare mihi videbor, quàm imperitis & quibuſdam nebulonibus, qui omnia non modò temerè vellicant, ſed, quod ait Comicus, niſi quod ipſi faciunt, nihil rectum putant. Nullum adhuc ſcriptorem legi, qui cuilibet in omnibus ſatisfecerit. Nam in multis cura aut labor deſideratur, in aliis ingenij dexteritas, aut Græcæ linguæ peritia, vel Latinæ proprietas: in aliis denique multorum auctorum lectio, aut hiſtoriarum cognitio: quaſi verò virtutes hæ omnes ſingulæ in ſingulis tam facilè deprehendi poſſent. Non enim me latet in Virgilij poëmate, Seruij

Grammatici diligentis & accurati operam sæpenumerò desiderari : quemadmodum nec desunt, qui itidem in Porphyrionis & Acronis commentariis in Horatium obseruent : sed certè hi mihi videntur molestissimi censores, qui cùm nihil faciant, nulloque se labore nobis commendent, importunè tamen de aliorum scriptis conqueruntur. Non tamen vt mea qualicunque commentatione præiudicatum alicui velim, quasi mea tam vnicè probem, vt nolim aliquando vel emendari, vel castigari. A qua suspicione quantum abhorream, qui me propiùs agnouerunt, facilè liberabunt : qui nihil aliud à doctis requiram, quàm vt hasce minutias sua reprehensione in quibus erratum fuerit, aliquando dignentur : vt in iis recognoscendis parem diligentiam atque operam impertiã. Non enim nostros errores emendari feremus impatienter; neque nos vllo modo piguerit audire potiora suggerentem & meliora ; vt nec molestum erit priorem sententiam commutare, si quid minùs accuratè tractatum aut expensum à nobis quispiam conqueratur. Quod dum facio, videri nolim in publica literarum causa præuaricari, & ea docere quæ aliquando putem dedocenda. Quod tamen nec sine exemplis nec rationibus me præstaturũ intelligent, si modò adsit aliqua in iudicando æquitas, cùm nemini dubiũ sit, posteriores cogitationes melioresesse: & in monumentis veterũ legamus, Hippocratẽ artis medicę principẽ quędã à se non satis diligenter tradita, primùm emẽdasse, ne cæteri etiã in idẽ impingerent. Idẽ factũ à M. Tullio meminimus, qui cùm Rhetorici libri, quos adolescens scripserat, non satis placerent, vt minus elucubratos damnare magna parte maluit, quàm corrigere, scripsitque accuratiùs libros alios oratorios, quos tanti fieri à doctis agnoscimus. Sed & Fabius duos libros à se primùm De arte dicendi scriptos, quòd non satis probarentur, expunxit, & duodecim illos vtilissimos nobis magno studiosorum omnium applausu dedit, in quibus videtur & priores emendasse, & perfectius aliquid reliquisse. Quod illis igitur tantis viris laudi datum est in suis retractan-

tractan-

tractandis, non debet nobis esse damno vel fraudi, vt meminerint quorum maximè interest, doctiores permulta scire, non tamen omnia. Itaque vt seueriorem omnem obiurgandi ansam præcludam, subinde Horatianum istuc apud eum qui sit reprehensurus, oppono, vt & seipsum norit, & errata mea me non deprecanté sustineat:

Si quid nouisti rectius istis,
Candidus imparti: si non, his vtere mecum.

Lutetiæ CIↃ. IↃ. LXXX.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI

EX LIB. POETICES VI. DE ALciati Emblematis IVDICIVM.

ALCIATI, præter Emblemata, nihil mihi videre contigit. ea verò talia ſunt, vt cum quouis ingenio certare poſſint. Dulcia ſunt, pura ſunt, elegantia ſunt: ſed non ſine neruis. ſententiæ verò tales, vt etiam ad vſum ciuilis vitæ conferant.

LILIVS GYRALDVS LIB.

II. DE POETIS NOSTRORVM temporum.

ALCIATVS poteſt inter poëtarum collegium & conſortium reponi, eo quòd eius extant carmina plurima diuerſis in vrbibus iam impreſſa, vt ſunt epigrammata & emblemata. De hoc enim illud veriſſimè dici poteſt quod eſt apud Ciceronem de Scæuola, Iuriſperitorum eloquentiſſimus, eloquentium iuriſperitiſſimus: addam ego, & polyhiſtor, bonusq́ue poëta. Sed noſtra commendatione non indiget Alciatus, qui ſuis ſcriptis iam toti orbi illuſtris & clarus habetur.

SYNTAGMA DE SYMBOLIS: STEMMATVM ET SCHEMAtum ratione, quæ insignia seu arma gentilitia vulgò nominantur: Deq; Emblematis.

ES Y M B O L I S & rerum notis nonnulla plerique scripserunt: eorum tamen nemo est adhuc, quod sciam, qui eam rationem & argumentum sit accurata disputatione persecutus. Id vt præstare quodammodò possim, quòd videam eas partes hoc loco mihi demandatas, de inuentione symbolorum, eorumque vsu & fine quædam, si non accuratè, at certè breuiter dicenda mihi videntur, ne subinde cogar anxiè repetere quæ semel dixisse satis erit.

Quæ fuerit inuentio prima Symbolorum.

COMPERTVM quidem nobis est vel sola coniectura, primos illos homines, sed potißimùm Aegyptios & Chaldæos, qui in schola Memphitica philosophati sunt, imò ante expressam notarum aut characterum inuentionem & scripturæ vsum, reperisse symbola quædam rudia, vt animalium, vel siderum, vel rerum aliarum, quæ ἱερογλυφικὰ, id est, sculpturas sacras appellarunt, quod primùm ab his factum esse constat, ne ab imperita multitudine mysteria & arcana sapientiæ, quam colebant puris animis ac manibus, facilè profanarentur, sed ab iis duntaxat intelligerentur, qui sacris iisdem initiati essent. Quarum rerum initia prima fuisse admodum rudia & simplicia nemo ambigit, qualia solent esse rerum pænè omnium principia, quæ à rebus minimis orta tandem progressum ampliorem, & certè maiorem consequuntur. Quod nobis planum esse poterit, si eam inuentionem, quam Aegyptiis & Chaldæis acceptam tribuimus, conferamus cum ornatu, & accurata expolitione, quam huic præclaræ inuentioni Græci adiecerunt, tanta profectò cum venustate & apparatu, vt posteriores Græcorum cogitationes prioribus his, & fermè incultis Aegyptiorum signis præfer-

re non dubitemus. Eo enim factum esse crediderim, quod etiam inuẽto scripturæ vsu à curiosis quibusque ingeniis, sed maximè philologis, Imperatoribus, ducibus; & aliis etiam, quibus politior quædam literarum cognitio, rerumque meliorum elegans & culta natura placuit; auctus sit & asseruatus non sine literarum politiorum ornatu is ἱερογλυφικῶν vsus. Ad quam philologiæ partem quodam modo hoc Syntagmate declarandam (non enim mei pudoris est magnum quidpiam de me polliceri. quicquid sit, velim studiosi æqui consulant: nam aliis fortasse trado lampada, qui perficient quod hîc à me inchoatum potiùs quàm perfectum) fingamus primum nobis aliquẽ ordinem familiarem, vt eruditos homines, & maximè rerum antiquarum studiosos hac qualicunque, sed tamen familiari commentatione iuuemus.

Quid Symbolum, & quotuplex sit huius vocis acceptio.

SYMBOLVM ita Græci definiunt: σύμβολόν ἐστιν ἐξ οὗ ἐστὶν ἡμᾶς συμβάλλειν καὶ γνῶναι; est id quo aliquid coniectamus & cognoscimus. Vocabuli huius multæ significationes occurrunt: ex quibus hæ sunt in primis. Symbolum accipi vulgare est pro signo quod epistolæ, vel vasi, aut dolio, aut ceteris eiusdem generis imprimitur, ne resignentur à quibus minimè oporteat: idque nos vulgari lingua Marquam nominamus. Deinde pro bellico signo, quam Tesseram vocãt, Gallis *Mot du guet*. Tertiò idem sonat ac collatio vel pecunia, qua plures in vnum conferunt ad epulas & conuiuia celebranda: quo sensu plerique viri eruditi etiam symbolum, & symbolam, vsurpant neutro & feminino generibus, & quibusdam rationibus confirmant, Symbolam dedi, apud Terentium, non Symbolum dedi, esse legendum. Quartò, Symbolum nuptiarum annulum significat. Quintò, coniecturam seu indicium, quo præ noscimus aliquid, vel coniicimus, vel obseruatione dignum putamus, quo sensu ad res varias transferri testantur auctorum monimenta. Sextò, pro Principis numismate sumitur. Septimò, pro argumento, seu etymo, seu denique vaticinio aut nota quadam qua quidpiam occultatur, sed tamen doctis auribus intelligendum proponitur; quo sensu postremo nos Symbolum ad Emblematis naturam accommodamus, & veluti ad finem nostri huius Syntagmatis explanare conamur.

De Symbolis Aegyptiacis.

OBSERVAMVS itaque à sapientibus Aegyptiis symbola

bola primùm fuiſſe vſurpata illa, quæ ἱερογλυφικὰ nuncupabant, quibus ſuam raram illam quidem & reconditam ſapiētiam ſolis iis agnitam eſſe volebant, qui ea ſe dignos præſtarent. Ab ea enim conſultò & prudenter hiſce ingenioſis & eruditis ſymbolis, vti iam admonui, profanum vulgus arcebant: eoque modo arcana illa doctrinæ reuera primæ & arduæ, caſtis beneque rotundis auribus & præparatis animis excipi volebant. Inſignis eſt apud Clemētem Alexandrinum locus 5. Strom. quo loco ait, Aegyptios & Hebræos ſymbolis vſos fuiſſe reconditis, vt ſapientiæ diuinæ eos participes efficerent, qui rebus ſacris initiati eſſent. Addit etiam nefas exiſtimatum Platoni, eum qui minimè purus eſſet, ad purum quidpiam attrectandum accedere: quam ob cauſſam ſacra vaticinia ænigmatis reddita olim fuiſſe conſtat, nec vera myſteria oſtendi iis ſolita, qui temerè & impudenter accederēt, ſed qui primùm purgati eſſent, ſeſeque diligenter præpararent. Obſeruat idem eos, qui ab Aegyptiis docerentur, primùm quidem arripuiſſe viam & rationem, quæ vocabatur ἐπιστολογραφικὴ, id eſt ad epiſtolas ſcribendas comparata methodus: alteram, qua ſacerdotes vtebantur, id eſt ἱερογραμματεῖς: tertiam & poſtremam ἱερογλυφικὴν nominabant, id eſt ſacram quandam ſculpturam vel cælaturam: ex quibus maximè celebris fuit ea quæ συμβολικὴ dicebatur. Longior eſſem, ſi exempla Clementis vſurparem, quæ eadem pænè ſunt apud Orum Niliacum. Sed vnum id dūtaxat. Omnes quotquot vetuſtis temporibus de rebus diuinis aliquid ſcriptis mandarunt, tam Barbari quàm Græci, rerum principia occulta eſſe voluerunt, & ipſum verum (τ' ἀληθὲς) ænigmatis, ſignis, ſymbolis, & allegoricis quibuſdam figuris tradiderunt. Eadem fuere celebrata illa Græcorum oracula: quæ cauſa eſt cur Apollo Pythius cognomen λοξίας habuerit, eò quòd obſcurè ac obliquè reſponderet. Cum Clemente illo polyhiſtore vnà coniungam Plutarchum, qui diſputatione περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος idem omninò docet, interque alia oſtendit hoc veterum Aegyptiorum inſtitutum fuiſſe, vt ab iis legerentur reges, vel ex ordine ſacerdotum, aut eorum qui militiæ nomen darent: eò quòd illi ob fortitudinē, hi verò ob ſapientiā magni ac celebres haberentur. Si quis è bellicoſis rex crearetur, ſtatim ſe ſacerdotibus erudiendum dabat, idemque ſapientiæ particeps efficiebatur, eius inquam ſapiētiæ quæ fabulis pleraque occultabat, & obſcuro quodam ver-

borum inuolucro veritatem complectebatur. Hæc eius verba: εὐθὺς ἐγίνετο τῶν ἱερέων, καὶ μετεῖχε τῆς φιλοσοφίας ἐπικεκρυμμένης τὰ πολλὰ μύθοις καὶ λόγοις, ἀμυδρὰς ἐμφάσεις τῆς ἀληθείας καὶ διαφάσεις ἐχούσης. Quod certè ipsi notāt, cùm Sphinges ad templorum limina locant: innuunt enim eam, quam de rebus sacris doctrinam profitentur, ea sapientia constare; quæ obscura sit, & inuolucris quibusdam lateat.

De Pythagoræ symbolis.

CERTE antiqua illa Pythagoræ symbola huius Philosophiæ vsum non minimum præbuere; quæ cùm à Tyrrheniis (apud quos fuit educatus, teste Plutarcho) aut ab Aegyptiis, vt relatum est ab Iamblicho nobili Philosopho, accepisset, ita excoluit, vt magnam suæ doctrinæ partem hisce mysteriis occlusam esse voluerit. Tradit enim idem Iamblichus, eos olim designasse per nauis gubernatorem, supremū Deum, primum motorem, & primam illam causam rerum omnium; vt ostenderent omnia Dei prouidentia curaque administrari: vt per mundi lutum, materiam aptàm ad generandum, ipsúmque corpus intelligi volebant. Atqui & interdum non alio symbolo Deum designabant, quàm oculo depicto, cui & baculum seu sceptrum substituebant: quandòquidem Deus vnus est, qui omnia videat, & penes quem sit præcellens & regia dignitas. Nonnulli tamen stantem baculum ad aliud referunt, nempè ad naturam diuinam ἄφθαρτον καὶ ἀκίνητον, id est mutationi minimè obnoxiam, & quæ nunquam labefactari aut imminui vllo vnquam pacto possit.
Hanc Aegyptiorum Philosophiam Chæremon complexus est, vt & Orus Apollo Niliacus: auxit Pythagoras, illustrarunt excellentes quidam Philosophi & scriptores nobiles Athenæus, Clemens & Cyrillus Alexandrini, Pausanias, Porphyrius, Plinius, Appuleius, Plutarchus: quamque nostra ætate pænè intermortuam magno labore ac industria, imò verò admirabili pæneq; diuino ingenio excitauit, suísq; perfecit numeris Pierius Valerianus, magnis illis Hieroglyphicôn Commentariis. Cuius primæ sapientiæ vsum, ne id dissimulare videar, retinuerūt multò ante Pythagoram Moses, Salomon, aliique Hebræorum sapientes: sunt & qui de Chaldæorum symbolis ex Pselli commentariis, quibus magica oracula seu Chaldaica Zoroastres exequitur, nonnulla posteris reliquerunt. Sic enim ex figura plantarum, florum, animalium, stellarum, rerumque aliarum pleraque inuolue-

bant;

bant, vt minimè putem commodiùs ſapientiæ veterũ quaſdam reliquias ad noſtra vſque tempora tranſmitti potuiſſe. Id verò ſi quis velit oſtenſum eſſe aliqua exemplorum farragine, ſtatim colliget, pro fertilitatis ſymbolo Papauer vſurpatum, Cupreſſum pro morte, Oliuam ſignum pacis, Laurum & Hederam ingenij ſemper virentis, Malum cotoneum connubij, notam ijſdem habitam fuiſſe, vt Satyrum vel Capram libidinis, Leonem terroris, iracundiæ, dominatus: Solem anni, Lunam menſis, & cetera alia longè multa, quæ immenſo labore parique doctrina idem Pierius executus eſt.

Vnde profectus Stemmatum vſus.

EX QVO factum eſſe conſtat, vt ſapientes quique poſteri inuentioni huic tam ingenioſæ multum ornamenti adiecerint ſuis tum libris, tum diſputationibus: ſic etiam permulti nobiles & generoſi, virique principes, qui bellicis olim negotiis præfecti ſunt, vt etiam hodie, qui eundem dignitatis gradum obtinent, quò ſui nominis atque familiæ ſplendorem quamlatiſſimè propagarent, ſtemmata quædam & ſymbola ſibi vſurparunt. Et certè omnibus pænè gentibus in more poſitum fuit, vt ſpeciale aliquod ſignum militare haberent, quo faciliùs cogi poſſent, & in vnum conuocari locum milites, qui vel ſparſi vel fuſi extra caſtra eſſent. Occurrit mihi quod Diodorus Siculus 1. Βιβλιοθ. retulit, quo loco initium eiuſmodi ſchematum videtur repetere à temporibus Oſiridis, his planè verbis: τὸ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατευκότας δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα διαφέροντας ἀνδρείᾳ ἀμφοτέρους χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπὸ τινῶν ζώων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ. Pindarus enim teſtis eſt Amphiaraum in expeditione Thebana pictũ draconem in clypeo circumtuliſſe: Statius Capaneum hydræ: Polynicem Sphingis imagine, vſos in ſcutis fuiſſe. In bello Troiano Agamemnon pictum habebat in ſcuto Leonem vnà cum epigrammate, οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν: Vlyſſes delphinem: Typhonem Hippomedon ore fumos efflantem: Perſeus Meduſæ vel Gorgonis caput. Neque enim dubium poteſt eſſe quin & ceteri Nobiles ſuæ inſignia familiæ, ſeu ſymbola quædam propria ſibi vẽdicarint. Homerus alter 8. Aeneid. id minimè ſibi prætermittendum putauit, cùm Turni auxiliares copias memorat, quorum hominum arma ſignaque diligenter & ſtudioſè perſecutus eſt. Cimbrorum & Teuto-

num bello illo horribili, quod in Mario Plutarchus describit, id memoria dignum notat, eos populos, quanquam immanitate barbaros, suis in peltis, scutis, aliísque id genus bellicis instrumentis, non modò nitorem armorum fuisse, sed & depictas ferarum imagines. Nonnulli putant Marium primum Aquilā pro schemate vsum, vt præter ceteros testis occurrit Val. Maxim. Primis enim imperij Romani temporibus, in expeditionibus bellicis cùm educenda esset acies, aut etiam manus conserendæ, pro signo, fœni manipulis vtebantur: vnde legiones manipulares primò appellatas esse constat. Sed cùm incremētum aliquod cepisset imperium, signa alia sibi finxerunt, qualia fuere Lupi, Equi, Capri, Minotauri, pro vario Principum arbitrio, qui militibus præficiebantur. Sed vt ea demum Aquila vsurpari cœpta est pro publico & perpetuo imperij Romani symbolo; sic vsus inualuit, vt quæcunque legio distinctas insignium notas haberet. quod posteris ita transmissum est, vt eius rei memoria, quāquam longā temporum intercapedine, longoque spatio, & pænè vetustatis obliuione demersa, scriptorum beneficio tamen nondum intermori potuerit. Dio tradit in Pompeij Magni annulo expressa fuisse trophæa tria, vt antè idem Sylla dictator fieri sibi curarat. Plutarchus verò ait in eo summi pretij lapillo, qui Pompeij fuit, quique post mortē eius, Cæsarem coëgit ad lachrymas, Leonis conspicuā fuisse imaginem ensem tenentis. Quod genus doctrinæ reconditioris quanquam pleriq; ludicrum esse censeant, ausim tamen dicere id sapientibus olim hominibus familiare habitum pro certo constare: quod declarant erudita & literata illa symposia: quo maximè nomine Principibus digna videri debet ea exercitatio, quos si verè Principes agant, literatis colloquiis suas epulas condire par est: non vt inertes quidam aulici, & (quod dicebat ille) arietes in aureo vellere, qui lapillis & tesseris, qui cubis & foliorum lusu non modò totos dies terunt, in quibus luditur quidem, sed interea permultum otij & pecuniarum impenditur, multóque plus temporis insumitur, quàm necesse esset; cùm in ea symbolorū doctrina exercenda, & liberis hominibus digna cognitione, non mediocris vtilitas capiatur, ingenium intendatur, iudicium augeatur, exerceatur memoria, mirifica oblectatio capiatur. Sed hæc missa faciamus. Quàm enim superioribus anteactis seculis hic symbolorum vsus magnis quibusdam viris arriserit,

rit, exemplis innumerabilibus teſtatum habemus: Quin id antiquarij & ſtudioſi longè antè, & hoc noſtro ſeculo diligẽter obſeruarunt in quibuſdam priſcorum temporum numiſmatis æreis & argenteis, tum ſaxis & ædificiis, longa ſeculorum caligine, & quaſi ſenio ferè omninò collapſis, ex quibus illorum veterum hominum ſtudium agnoſcunt in obſeruãdis familiis, vel gentis alicuius ſtemmatis, aut effingendis iis quæ ipſi ſuo arbitratu conceperant, quæque vel multis, vel certè paucis, & quidem eruditis atque ingenioſis propoſita eſſe cupiebant. Siquidem, vt è multis pauca ſublegam, Alexander Magnus Serpentis imagine vſus eſt, quòd ſe à Ioue Ammone patre ſub forma ſerpentis eſſe natum credi vellet. Auguſtus Cæſar magnam ſui animi moderationem, alienumque ab omni temeritate iudicium, id eſt maturitatem in rebus gerendis oſtenſurus, in altera numi aurei parte, quod cudendum ea maximè cauſa iuſſerat, Papilionem vnà cum fluuiatili Cancro cælari voluit; altero quidem tarditatem, altero verò celeritatem intelligebat. Eundem & Sphingis imagine in ſigillo ſeu ſphragidio ſumpſiſſe memorant: quo plerique coniiciunt eum deſignaſſe ſuam in rebus obſcuris illuſtrandis, & conficiendis negotiis alioqui perplexis admirabilem ſolertiam, quod tamẽ ſignum commutauit Republ. primùm compoſita, & imagine Alexandri Magni poſtea fertur vſus, fortaſſe vt Monarchiam, qua ſe dignum putabat, intelligeret: quam vbi magna, planeque inaudita felicitate conſecutus eſt, nõ alia delectatus eſt imagine quàm ſua. Mæcenas eques Auguſto familiariſſimus, Ranam vſurpauit, fortaſſe Seriphiam, vt quibuſdã placet, ad arcani fidem, quam vnicè obſeruabat ille, deſignandam. Titus Veſpaſianus Auguſtum æmulatus, proprium ſibi ac peculiare ſchema vel ſymbolum habuit, quo maturandum eſſe præcipiebat, Delphinum anchoræ alligatum. Narratur hiſtoriis Eccleſiaſticis, & D. Hieronymi Commentariis, literam Hebraicam TAV, ſalutis fuiſſe olim ſignum etiam Paganis ipſis habitũ, quod parietibus templi Serapidis paſſim viſum fuit. Nullus eſt ex noſtris, quin audierit aut legerit memorabilem illam Conſtantini Magni expeditionem aduerſus Maxentium, qua maximè ſignis militaribus ſignum Dominicæ Crucis tum primùm cœpit. Et certè Crux meritò pro ſalutis nota vſurpari cœpta eſt, quòd T literæ, quod fuit olim abſolutionis ſignum, videatur reſpondere, ſi picturam & lineas ſpectes.

Quid enim, vt externa illa quæ innumerabilia ſunt, tranſiliam, vt quæ leguntur de Athenienſium Noctua, Perſarum Aquila aurea, vel Solis effigie, aut igni ſacro, Thebanorum Sphinge, Oſiridis cane, Cyri Gallo aureo, & aliis etiam pluribus, de quibus fidem ſcriptores faciunt? Sed neſcio quo modo nos magis delectant & afficiunt domeſtica, vt eſt Nauis illa, quam pro ſtemmate habuerunt Franci veteres; ſicuti Sidonius Apollinaris & Panegyriſtes ille Pacatus teſtantur: quod idem ſignum Pariſiorum eſſe adhuc apertè videmus: vt tria illa Repagula rubea ſeu vectes, quibus in publico ſtemmate Burgundiones vſi ſunt; vt Vrſi, quibus Heluetij: vt Leones, quibus Germani quidam duces: vt Igniarium vnà cum ſilice, quo equites illi torquati, qui à Burgundo duce primùm inſtituti ſunt? longum enim eſſet in ſingulis immorari, & ad ea omnia explicationes adiicere. Quid, inquam, nunc memorem veterum illorum Gallorum ſtemmata & inſignia, quæ ſibi vel ingenioſi finxerunt, aut aliqua nacti ſunt occaſione, vel tanquam hæreditario iure poſteri vſurparunt? Quia tamen multus eſſem, imò verò fortaſſe nimius in ea rerum veterum commemoratione, quas ſubinde fateri cogimur longa vetuſtatis obliuione nobis pęnè deletas & obliteratas: facilius videtur, meo quidem iudicio, in iis pedem, vt ita loquar, figere, quæ non tam priſcorum hominum libris, quàm ipſo noſtrorum patrum, & quidē huius ætatis hominum exemplo, planè attinguntur. Itaque præter publicum & ſolenne imperij Germanici ſtemma, quod Carolus quintus ſuperioribus annis pro imperatorio iure habuit, ſymbolum etiam peculiare ſibi vendicauit, duas Herculis Columnas, vnà cum ſymboli anima VLTERIVS: Lodoïcus XII. antequàm ad regnū euectus eſſet, aliqua ratione Hiſtricem, quem Porcum ſpiceum vulgus appellat: Franciſcus I. felicis memoriæ Princeps, tria lilia, quibus alij Reges regio nomine fuerunt vſi ad hæc noſtra vſque tempora, & Salamandram aliqua cauſa propriam ſibi fecit: Henricus II. eius filius, creſcentem Lunam, vnà cum hemiſtichio, DONEC TOTVM IMPLEAT ORBEM: Margaris Nauarræa Regina, magni Franciſci ſoror, heroïna verè illuſtris, Heliotropium non ſine cauſa ſibi legit: Carolus IX. duas Columnas in ſe complicatas vnà cum, PIETATE ET IVSTITIA, deſcripto epigrammate: Catharina Medicea, Regum mater, Iridem ſeu cæleſtem arcum, adiecto

ſymboli

ſymboli argumento, φῶς φέρει ἠδὲ γαλήνην: Annas Mommorancius, militum magiſter, nudum Enſem, vnà cum verbo ἈΠΛΑΝΟΣ: Mareſcallus Santandreus nodum Gordiū: Plerique idem tribuunt Regi Catholico, vt Iouius ipſe Cardinalis Borbonius, paſtoriciæ dignitatis notam, Enſem ſeu gladium flammeum habuit, quo verbi diuini vim intelligi aiunt: Carolus Lotharenus Cardinalis Hederam altæ pyramidi hærentem, vnà cum verſiculi parte altera TE STANTE VIREBO: Franciſcus Turnonius Cardinalis cæleſte Manna: Chriſtophorus Madrucius Cardinalis Tridentinus, Phœnicem ſe in igni comburentem, vnà cum ſententia, PERIT VT VIVAT: Ferrarienſis denique Cardinalis Heſperidum mala ab inſomni non cuſtodita dracone, quo virtutes ſignificari conſtat. Alphōſus Aragonum rex libro aperto, ad libertatem deſignandam, vti maluit. Franciſcus Sforcia cùm ducatum Mediolanenſem obtineret, Canis ſibi ſymbolum pingi fingique curauit, vnà cum epigrammate, NEMO QVIETVM IMPVNE LACESSET. Duo inter cetera Principum Italorum ſymbola, eruditis hominibus placuerunt, nempe vnum Laurentis illius Medicei, & alterum Proſperi Columnæ: Ille quidem tres plumas habuit colore triplici diſtinctas, albo, viridi, rubeo, vnà cum SEMPER adiecto vocabulo, quod eruditi homines ad virtutem triplicem, Fidem, Spem, Charitatem, retulerunt: Hic verò Colūna, quo tempore Rauennati Reipub. præfectus, vrbem obſeſſam defendebat, duplicem ramum complicatum pro ſymbolo circumtulit, alterum è Cupreſſo, è Palma verò alterum, vnà cum ſententia adiecta ab eloquenti homine Antonio à Caſanoua, ERIT ALTERA MERCES. Illum quidem ramum, mortis; victoriæ hunc eſſe notam volebat: vt ſignificaret in ea expeditione ſibi certiſſimum eſſe mori, vel vincere. Quibus profectò notis & ſignis illuſtribus magni illi heroës ac Principes excellentem aliquam ſuorum animorum cogitationem non obſcurè oſtendi voluerunt.

De qua quidem philologiæ parte, ne cogar ſingula percenſere, cùm quoſdam viros excellenti doctrina, & antiquitatis vel maximè ſtudioſos aliquando diſputare audiebam, memini vltrò citroq; habitos ea de re ſermones eruditos, ex quibus tamen ad extremum, vt vno dicam verbo, nihil ferè præter coniectanea mihi comparaui. Nam vt priſca illa & externa præteream, quidam auctores ſunt non omninò ma-

li, à quibus accepimus priorum Galliæ Regum, qui à Pharamundo profecti sunt, insignia fuisse tres Bufones aut Rubetas: nonnulli tres Coronas malunt: alij Leonem qui Aquilam ad caudam habeat. In quo illi boni scriptores temerè interdum & sine iudicio caligant: quippè qui quod Regum quorundam peculiare symbolum fuerit, ad alios etiam tanquam commune omnium referant. Videri autem certius potest, tribus Liliis primum Clodoueum fuisse vsum, cùm primùm suadente Clotilde vxore lectissima, religioni Christianæ nomen dedit: quod liliorum trium stemma posteri etiam Reges ad nostra vsque tempora retinuerunt.

Polydorus Virgilius in Anglica historia, quo loco vitam Gulielmi Nothi persequitur, auctor est Reges Anglos ad eam vsque regis illius ætatem certas insignium notas minimè habuisse: sed pro regum varia successione, etiam signa illa fuisse varia. In quibus omnibus primò excogitandis, effingendis, exornandis, aliqua ratione pingendis vel sculpendis, non video quid veri certique statui certò possit: nisi dicamus pro animorum & opinionum varietate miram semper pęneque incredibilem symbolorum eiusmodi varietatem extitisse. Esset quidem imperiti hominis, parumque in rerum veterum historia exercitati, qui auderet affirmare nullam subesse sententiam in ea ingeniosa inuentione stemmatum, schematum insignium & symbolorum: quæ veteres ipsi non tam studiosè affectassent, nisi suæ doctrinæ solertioris, suæ laudis & gloriæ, suarumque cogitationum aliquam non minimam partem aliis notam esse voluissent.

Symbolorum tria genera.

CETERVM ne hoc quidem prætermissum velim, symbola & Emblemata, de quibus hoc agitur libro, multiplicia esse & varia: quorum tamen rationem multiplicem ad quosdam quasi cancellos reuocare possumus. Quædam enim historica sunt, alia physica, alia ethica, & certè allegorica, quibus aliquid petitum à fabulis aut rerum natura, ingeniosè ad mores vt plurimùm traducitur. Historica sunt ea, quæ dicuntur ex historiis, vt Leænæ statua ærea in acropoli Atheniensi posita, de qua 13. Emblem. Triumphus M. Antonij triumuiri de M. Tullio interfecto, 29. Emblem. Hunni Scythici descriptio, 37. &c. Physica verò, vt Bacchi & Palladis simulachris eadem ara erectis, 23. vt de Ciconiæ ἀντιπελαργίᾳ, 30. quæ tamen ad mores omnia mihi reduci

posse

poſſe facilè videntur, quia ex iis omnibus, quanquam non ſemper ita perſpicuè, moralis ſententia eliciatur.

Differre inter ſe ſchemata, imagines, ſeu inſignia, ſymbola.

QVOD cùm fortaſſe pluribus oſtendo, nolo mihi quiſpiam ſuccenſeat, vt qui nullum planè diſcrimen conſtituam inter ſchemata illa ſeu inſignia vel arma, quæ vocantur gentilitia, imagines, & peculiaria hominum vel publica nationum aut ciuitatum ſymbola. Scio equidem vt primò de ſchematis, id facilè vel tacente me intelligi ab iis qui omninò nō ſunt obtuſi: nullum ſtemma eſſe puto, quod ſymbolo & nota non conſtet: ſed tamen nō omnia ſymbola ſtēmata eſſe poſſunt: Alterum enim, nempè ſymbolum, latiùs: ſtrictiùs verò & ſpecialiùs alterum accipi compertiſſimum eſt.

Alia verò imaginum ratio, quamquam ad eundem fortaſsè finem olim Romani ſumpſiſſe videantur imagines, vt poſteri, & hodie Nobiles ſua illa ſtemmata. Ij certè nobiles erant, qui ſui generis imagines poterant oſtendere, teſte M. Tullio: quæ cauſa fuit, vt ſæpè imagines pro nobilitate vſurpari familiare ſit auctoribus. Eas Romæ patricij in primis ſibi tribuerunt, & qui ſoli maiores magiſtratus, nempè Aedilitatem maiorem, Præturam, Cenſuram, Conſulatum obtinebant. Quæ imagines quales fuerint, lib. 6. Polybius me docuit, Plinius 35. vt etiam M. Tullius permultis locis. Erant enim ſimulacra quædam oris ſimilitudinem artificiosè fictam, coloribus & pigmentis adumbratam referentia, quas in inſigniore domus parte poſitas armaria lignea includebant. Eas autem imagines diebus feſtis exornabāt apertis armariis: cumque aliquis è propinquis aut affinibus mortuus elatus eſſet, in funere circumferebantur, addito, vt magnitudine quamſimillimi apparerent, reliquo corporis trunco. Eas demum cereas fuiſſe me locus admonet Plinianus, quem citaui proximè: vt indè appareat maiorum imagines poſteris etiam temporibus nominatas, ſed non ita tamen vſurpatas. Nam inſignia Nobilium imagines habent illas quidem, ſed non humani vultus, vt fuere olim Romanorum. Pro quibus certè imaginibus poſteriora ſecula cœperunt habere ſua illa, quæ vulgò Arma vocitantur, id eſt inſignia gentilitia: quę vt ad honorem & gloriam veteribus vſurpata ſunt, ſic certè vti credibile eſt, fuere poſtea virtutis præmia, & rerum præclarè geſtarum aperta teſtimonia.

Quæ

Quæ spectentur in symbolis.

AD extremum itaq; quid ad conficienda symbola in primis obseruandum sit, adiiciam, vt tandem (eorum gratia maximè, qui hanc liberalem & ingeniosam cognitionem colunt) formulam quandam apponam symbolorum conficiendorum, expeditam illam quidem & facilem iuxta Iouij doctrinam, qui non modò notas heroicas Principibus multis excogitauit, sed & artem quandam apertam & compendiariam admodum inchoauit potiùs quàm perfecit.

Symbolorum id proprium & peculiare est, vt gyris quibusdam & mæandris, nempè obscuris sententiarum inuolucris obtegantur. Si enim tam aperta & popularis esset inuentio, nihil doctrinæ aut gratiæ in iis esse videretur, quod symbolis Aegypriorum, Chaldæorum, Pythagoreorum, Græcorum, & aliorum iam antè quadam ex parte demonstratum est.

Deinde, in eo vel maximè sita est Symbolorum ratio, vt cum grauitate breuitateque quadam plurimum sententiæ contineant: quod obseruandum notat auctor grauis & acutus Demetrius Phalereus.

Id præterea obseruatur vt plurimùm, vt symbolum habeat aliquam cum adagio seu parœmia similitudinem. Et quidem sæpenumerò fit, vt symbolorum & adagiorum eadem natura esse appareat, quanquam inter se ratione quadam differant. Quod Plutarchus diligenter obseruauit in quibusdam: & præter eum Appuleius, qui etiam exemplum apponit, vt cùm olim diceretur, Ex quocunque ligno Mercurium non fieri, significabant omnia & quęuis ingenia minimè ad doctrinam capessendam idonea; neque cuiusque animum ita esse à natura informatum, vt ingenij cultum tam commodè capere possit.

Quæ tamen fortassè magis attinent ad ea symbola, quæ oratione viuáque voce vsurpantur, non ea quæ παράσημα & ἄφωνα σύμβολα nominantur. Certè inter vtraque magna potest intercedere similitudo, vt nusquam esse non possit inter res & verba non minima cognatio: aut si magis placeat, vt ænigmata, sic symbola sunt alia in verbis, in sententiis alia; quædam etiam in vtroque, imò interdum literis atque syllabis. Quod pluribus illustrarem, si putarem id studiosos aliquo tandem modo remorari.

Ars quædam inueniendorum & excogitandorum ſymbolorum.

Ei itaque, qui ſymbolum aliquod vel ſchema commodè volet effingere, ſpectanda hæc primùm proponuntur, vt iuſta ſit animi & corporis analogia (per animum ſententiam vno, altero, vel certè paucis comprehenſum verbis intelligo: nomine corporis, ſymbolum ipſum deſignari placet.) Deinde, ne ita tenebricoſum ſit & obſcurum, vt Delio natatore opus habeat. Tertiò, vt facilè conſpici & diiudicari poſſit, ſi fortè aliquid interiectum habeat: vt interdum ſunt ſidera, ſtellæ, luna, ſol, ignis, vnda, nubes, ſiluæ, rupes, ſpeluncæ, & alia innumerabilia. Quartò, ne qua humana forma, niſi admodum raró, depingatur. Poſtremò, adhibeatur interdum anima illa ſymboli lingua quadam nobili minimeque vulgari, vt id παράσημον καὶ ἄγαλμα, ingenioſaque inuentio, quę cogitationem requirat, & eam quidem eruditam, multò plus dignitatis habeat & grauitatis. Id autem fieri ab eruditis, vel iis qui à liberali & polita literarum cognitione auerſum animum non habeant, Græcè aut Latinè commodè ſolet: aut denique, ſi magis placeat extera quadam lingua, idque ſententia breui, arguta, graui, vel adagio, aut etiam hemiſtichio, integro verſu nonnunquam, qui vel recens natus, vel aliundè petitus ſit, dummodò argutiarum aliquid & ſalis contineat. De ſymbolis, ſchematis, & ſtemmatum ratione iam ſatis: nunc tandem de Emblemate quædam commentemur.

De Emblemate.

Plerique ſunt non ſatis acuti, qui Emblema cum Symbolo, cum Aenigmate, cum Sententia, cum Adagio temerè & imperitè cōfundant. Fatemur Emblematis quidem vim in ſymbolo ſitam eſſe: ſed differunt, inquam, vt Homo & Animal: alterum enim hîc maximè generaliùs accipi, ſpecialiùs verò alterum norunt omnes qui aliquid iudicij habeant. Emblema ænigma non eſt, quanquam interdum cum ænigmate aliquam ſimilitudinem habeat: Ratio enim quædam eſt apertior in Emblemate, propter notas quæ apertæ & perſpicuæ ſunt: Aenigma verò in verbis ambiguum eſt & obſcurum, vt etiam viros alioqui ſolertes & ingenioſos interdum longa mora teneat. At Symbolorum & Emblematum, de quibus maximè hîc agimus, ratio debet eſſe clarior & apertior: vt quemadmodum ab iis imperiti arceantur, ſic do-

cti homines aliquid habeant in quo ingenium exerceant. Neque Emblema est γνώμη seu sententia, quanquam sæpe Emblemata sententias in se contineant: nisi fortasse qua ratione Emblema sumitur μετωνυμικῶς pro epigrammate seu explicatione Emblematis. γνώμη enim verbis exprimitur: & nisi fallor, aliter γνώμη esse minimè potest, nisi pro eo vsurpetur, quod ἐνθύμημα diceremus. Emblema enim sępenumerò est ἄφωνον: nec semper necesse est in Emblemate esse adiectum epigramma. Denique, vt vno verbo, Sententia & Emblema videntur mihi differre vt verba & res, seu signa quædam rerum, & res signatæ. Denique non est adagium vel parœmia: quia Emblema est aliquid ingeniosè ab ingeniosis excogitatum, vt ita dicam: adagium verò sermo sit in ore omnium versans. In quo aduertendum an ij acutè viderint, & non potius aberrarint, qui quascunque sententias, adagia, similia, apophthegmata, historias ad Emblemata posse reuocari censuerunt, quasi ex re quauis Emblema cudi & confici deberet.

Superest itaque Emblematis nomen explicemus, si priùs Alciati verba ex Commentario in tit. De rer. & verbor. signific. apposuerimus. Verba significant, inquit, res significantur; tametsi & res quandoque significent, vt Hieroglyphica apud Orum & Chæremonem, cuius argumenti & nos carmine libellum composuimus, cui titulus est Emblemata. Hæc ille.

Emblema quid, vnde dicatur, & quomodo id nomen propriè, quomodo figuratè accipiatur.

DICITVR Emblema, quicquid interseritur ornatus causa, non modò parietibus & pauimentis, sed & rebus aliis permultis, vt vasis, pateris, vestibus: cuiusmodi sunt clauiculi, aut imagines aureæ vel argenteæ, vniones & gemmæ, ceteraque generis eiusdem. ζωωτὸν vel δαίδαλμα dicitur Eustatio, nempè ornamẽtum exemptile quod innoxiè demi potest vasis aureis vel argenteis, idemque reponi. Id enim nominis deductum esse constat παρὰ τοῦ ἐμβάλλειν, aut ἐπεμβλῆσαι, quod est inserere, interponere, vel iniicere. Antiquitùs enim lapillis quibusdam quadratis & minutè sectis politisque, in quibus eicones quædam intertextæ essent, ædes magnatum & Principum regiæ vt plurimùm ornabantur, vt colligere est ex Pausania, Plutarcho, Appuleio, Philostrato, & aliis plerisque: cuius etiam rei vsum aliquem videmus in quibusdam tem-

templis, tum ædibus publicis & priuatis, vt nostra hæc ætas antiquitatis æmula pridem esse cœpit. Itaque μεταφορικῶς hîc Emblemata vocantur carmina, quibus imagines, agalmata, pegmata, & id genus alia scitè adinuenta, variè & eruditè explicantur. Sed & oratio variis verborum rerumque pigmētis & lenociniis Rhetoricæ artis elaborata, Emblematis referta dici figuratè potest. Notum enim illud M. Tullij ex Lucilio;

Quàm lepidè lexeis compostæ vt tesserulæ omnes
Arte, pauimento atque Emblemate vermiculato.

Verba sunt Lucilij Poëtæ Comici, apud quem Scæuola exagitabat Albutium, qui nimius esset in ornatu & structura verborum: in quo non vitabat affectatum dicendi genus doctis auribus odiosum. Non possum subticere à M. Tullio Verrem reprehendi acerrimè, quòd emblematum vim, quæ esset in Siculorum vasis, abstulisset: quodque Suetonius ait Tiberium elegantiæ verborum studiosiorem, emblematis vocem aspernatum in quodam patrum decreto: commutandum enim verbum censuisse, & pro peregrino Romanum conquirendum.

Ceterùm plerique vel suspicari vel obijcere poterunt hîc ab Alciato Emblemata impropriè dici, cùm ea carmina videantur potiùs expositiones esse & explicationes Emblematum, id est eorum symbolorum vel simulacrorum, quæ ab antiquis petita hîc magna parte repræsentat, & horum rationem tradit. Sed dicimus adiuncta non temerè aliquando subiectorum habere rationem metonymicῶς, & sententiam vel epigramma dici posse, quod Emblema in se complectatur.

CLA-

CLARISS. VIRI ANDR. ALCIATI IN LIBRVM Emblematum Præfatio, ad Chonradum Peutingerum Augustanum.

DVM pueros iuglans, iuuenes dum tessera fallit,
Detinet & segnes chartula picta viros;
Hæc nos festiuis Emblemata cudimus horis,
Artificum illustri signaq́ facta manu:
Vestibus vt torulos, petasis vt figere parmas,
Et valeat tacitis scribere quisque notis.
At tibi supremus pretiosa nomismata Cæsar;
Et veterum eximias donet habere manus.
Ipse dabo vati chartacea munera vates,
Quæ, Chonrade, mei pignus amoris habe.

Ad Chonradum.] De Chonrado illo Peutingero, cui hoc opusculum dicatum constat, tantùm ea dicam & huc referã, quæ scriptorum nostri temporis lectione consequi potui. Andreas Cratander in Epistola quadam, quam editioni omnium Ciceronis operum præfixit, hæc habet: Chonradus Peutingerus, eximium illud Augustanorum Vindelicorum decus & specimen, qui cũ incomparabili auctoritate, quam in gnauiter sustinẽdis molibus Reipubl. magna nominis celebritate adeptus est, egregiam humanorum studiorum peritiam coniunxit. Pro quibus quò animo depugnet, vel inde satis apparet, quòd mihi aliquot Ciceronianarum orationũ reliquias, & venerandæ vetustatis exemplaria transmisit, tanquam auxiliatrices copias, &c. Hæc quidem ille. Sed expressiùs Henricus Pantaleon Prosopographiæ parte 3. eiusdem Chonradi vitam, laudesque perstrinxit. Sic autem: Chõradus *Chonradus Peutinger.* ille Augustæ Vindelicorum ex honesta familia natus, & in omni genere virtutum ibidem educatus est. Is cùm felici ingenio esset præditus, à teneris annis literis incubuit, & in primis legum lectioni diligentem operam impendit. Hinc factum, vt iuris doctor omniũ acclamatione creatus fuerit. Accedebant

cedebant multæ heroicæ virtutes, & rerũ agẽdarum dexteritas. Itaque patriæ vtilis ciuis & ſingulare ornamentum extitit, atq; à Maximiliano Cæſare inter ſuos conſiliarios cooptatus fuit: quinetiam hũc Eraſmus Roterod. plurimùm ob eruditionem dilexit, & inter ſummos amicos habuit. Scripſit is anno 1506. Sermones conuiuales, in quibus multa de mirandis Germaniæ antiquitatibus referuntur: præterea de gentium quarundam emigratione Epitomen, quæ Procopio, & aliis hiſtoricis in editione adiecta. Erat enim Chonradus rerum antiquarum ſingularis æſtimator, qui eiuſmodi indagare, & poſteris proponere magna delectatione erat ſolitus: tandem ætate confectus obiit, & apud ſuos honorificè ſepultus eſt. Hactenus Pantaleon, quæ omnia pænè mihi videntur ſumpta ex 18. Epiſt. Eraſmi.

Dum pueros.] Diſſimilitudine ſuum negotium cum aliorum otio conferẽs, tria luſorum genera ponit, ex adiuncto tempore quo hoc opuſculum ſcripſerit. Pueri nucibus delectantur: hincque vulgò trita prouerbia, Relinquere nuces; &, Ad nuces redire. Adoleſcentes & iuniores teſſera delectantur, quod eſt aleatorum. Segnes autem, quique corporis motum refugiunt, chartulis pictis oblectantur.

iuglans.] nux.

teſſera.] Dicitur teſſera, quicquid ex omni parte quadratum eſt. Gel. lib. 1. c. 20. & Cæl. Rhodig. lib. 20. cap. 14. & 27. Cubus à Græcis dicitur: eſtq; corpus ex ſex lateribus æquali latitudine planitierum per quadratum. Is cùm eſt iactus, quam in partem incubuit, immotam habet ſtabilitatem, vt ſunt etiam teſſeræ, quas in alueum ludentes iaciunt. Budæus 5. De aſſe.

Emblemata cudimus.] A fabris aurificibus, vel aliis ſculptoribus *ἀλληγορία.*

Feſtiuis horis.] Diebus genialibus, quibus animum remittebã à ſeuerioribus ſtudiis. vel, feſtiuis horis, id eſt, ſubciſiuo tempore. Sic enim Mar. Tullius, cùm dies aliqui dabantur ad ruſticandum, vt etiamnum dantur iuſtitiorum dies noſtris Senatorib. ad eorum numerum accommodabat quæ ſcribebat. teſtis eſt ipſe 1. de Legibus.

Artificum illuſtri.] Hic verſiculus deſcriptionem continet τῶν ἐμβλημάτων. qua de re iam ſatis. ſed hîc aduerte materialem cauſam.

Veſtibus vt torulos.] Finalis cauſa, & vſus Emblematωn. Torulos autem appellat eminentias quaſdam in veſtibus, co-

rollis,& aliis similibus. Cicero in Oratore perfecto, de medio cri genere dicendi loquens, Addit, inquit, aliquos vt in corona toros, omnemque orationem ornamentis modicis verborum sententiarumque distinguit. Sunt itaque toruli, ornamenta ex auro vel argento, quæ petasis, id est, pileis, aut penulis vestibúsque adiici solent. Palam est illud ex Amphitruone Plauti: Tum meo patri autem torulus inerit aureus sub petaso.

petasis.] pileis, galeris, &c. Petasum, Arcadicum pileum significatione primaria esse, didici ex Hesychio. πέτασος τὸ τῶν ἐφήβων φόρημα. sic enim legendum in Hesychio, non φρόνημα, vt in vulgatis. Suetonius ait, Augustum non nisi petasatum, hoc est velato capite sub dio spatiari solitum. Certè & Poëtæ petasatum Mercurium faciunt. Id nominis à πετάννυσθαι, pandere, vel extendere deflectitur: quod pilei genus galero non absimile volunt. Prudentius 2. in Symmachum:

Nec petaso insignis poterat Lacedæmone capta
Mercurius seruare suas de clade palæstras.

parmas.] Parma, scutum breue peditum, pelta etiam dicta à Plinio. Nonius in dictionibus Parma, & Veles. Martialis:

Hæc quæ sæpè solet vinci, quæ vincere rarò,
Parma tibi scutum pumilionis erat.

Varro De lingua Latina, & Alexander ab Alex. 6. cap. 22.

tacitis notis.] Sic se habent Aegyptiorum Hieroglyphica, vt etiamnum hodie symbola ea, quæ armis, scutis, signis militaribus, & ceteris id genus apponi solent. De quibus lepidum & eruditum scripsit Dialogum Paulus Iouius. nos in nostro syntagmate quædam adduximus.

At tibi supremus.] Optatio ex dissimilibus. Idem ferè dissimilium locus est apud Horat. ode 8. lib. 4. Carmin.

Donarem pateras, gratáque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, &c.

Huius autem dissimilitudinis hæc mihi videtur germana sententia: Possum ego tibi, Chonrade, Emblematum quorundam

siluam

ſiluam & cumulum ex veterum auctorum bibliothecis aggregare: at magnus Imperator (cui ſis à conſilijs) poteſt tibi commodè & munificè ſuppeditare veterum artificum manupretia, ſtatuas, imagines ingenioſè pictas, ſollerter expreſſas, ſculptas, efformatas: ipſiſſimas inquam imagines, non picturam quandam nudam aut deſcriptionem, qualis mea hæc eſt chartacea.

ſupremus Cæſar.] Maximilianus Imperator, cuius conſiliarium fuiſſe Peutingerum paulò antè meminimus ex Eraſmo.

Ipſe dabo.] Τὸ πρέπον in libro Poëtico Poëtæ conſecrato. Non enim modò videndum quid, ſed & cui des. Seneca De beneficiis: Vide ne mittas munera ſuperuacanea, vt feminæ arma, ruſtico libros, & ſtudioſo retia. Id enim eſt ac ſi cani des paleas, & oſſa aſino. Sic Martialis 14. lib. ſed non eodem tamen ſenſu:

Non ſunt munera quæ putas puella,
Cùm donat vacuas poëta chartas.

AD ILLVSTRISS. MAXIMIL. DVCEM MEDIOLAN. SVPER insigni Ducatus Mediolanensis.

EMBLEMA I.

EXILIENS infans sinuosi è faucibus anguis,
Est gentilitiis nobile stemma tuis.
Talia Pellæum gessisse nomismata regem
Vidimus, hisque suum concelebrasse genus:
Dum se Ammone satum, matrẽ anguis imagine lusam,
Diuini & sobolem seminis esse docet:
Ore exit. tradunt sic quosdam enitier angues.
An quia sic Pallas de capite orta Iouis?

Pro-

PRoponit ſchema gentilitium ſiue inſigne Ducatus Mediolanenſis, in quo ſerpens cæruleus in aureo æquore infantē, vel anniculum puerum rubore tinctum euomens, conſpicitur. Cuius quidem ſchematis rationem adferam, ſi priùs huc transtulero, quod idem noſter auctor ea de re ſcripſit c. 43. De ſingulari certamine, vt Alciatus ipſe Alciatum enarret hac in parte. Sic enim ille: Celebre eſt in Annalibus Othonis Vicecomitis cū quodam Sarraceno in Aſia certamen, quem ille manu captum confoſſumque galeæ ornamento priuauit, idque gentilitiis inſignibus ſuis addidit, hoc eſt, vipera vix natum, & adhuc manantem ſanguine infantem ore euomens: nimirum ab Alexandro Magno acceptum emblema. Siquidem in eius antiquis nomiſmatis idem ſigillum reperire eſt, quo Ioue ſe natum rex ille per ambages oſtendebat. Etenim ſerpentis forma pluribus Græciæ locis Iupiter colebatur. Suntque in Aſia genera ſerpentum, quos ore párere hominum opinione receptum eſt. Hactenus ille. Celebratur itaque ſtemma eiuſmodi à diuina & antiqua origine, perenni que nobilitate, è ſano Sapientiæ capite, promanante. *Alciati locus.*

Sed inſtituenti mihi commentaria integra, quoad eius maximè fieri poteſt, occurrit præter alia, quæ de hoc ſtemmate Ducum Mediolanenſium retulit Franciſcus Petrarcha, Rerum memorabilium libro 4. ad finem: cuius hæc pænè verba ſunt: Azo Vicecomes, qui deinde Mediolani Principatū obtinuit, magni animi iuuenis, patris iuſſu cum copiis tranſmiſit Apenninum. In ea expeditione cùm fortè deſcendens equo requieſcit, ingens vipera, nullo aduertente comite, in galeam Principis iuxtà poſitam irrepſit: quam cùm mox capiti reponeret, famoſo quidem & horrifico, ſed prorſus innocuo lapſu, per genas Ducis interriti fluxit. Eam à nemine lædi paſſus adoleſcens ille animoſus, ad omen geminæ victoriæ traxit. hincque factum tandem, vt ipſe pro ſigno bellico vipera vteretur. Et hæc quidem Petrarcha, magni nominis raræque eruditionis auctor: quam narrationem, cùm adoleſcens Bononiæ ſtudiis operam daret, ſe ſæpè audiuiſſe ſcribit. *Franc. Petrarcha.*

Idem pænè Gabriel Simeon Italus retulit, eo Compendio, quod lingua patria edidit de Ducibus Mediolanenſibus: cuius tamen verba huc conferre minimè attinet. Paulus autem Iouius, noſtra patrumque memoria hiſtoriæ ſcriptor inſignis, cum Alciato cōuenit, eo nempè libro, quo Mediolanenſ. Principum Vicecomitum vitam eſt complexus. Ait enim Othonem (ſacro in bello contra Turcos & Sarracenos, Bulionio Godofredo duce) inſigni *Gabriel Simeon.* *Paul. Iouius.*

pietate & magnitudine animi virum, nihil territum Volucis Saraceni ferocitate, qui medio in campo ad singulare certamen fortissimum quemque ex acie Christiana prouocabat, cum eo fuisse congressum, tandemq; eum non minore fortitudine quàm felicitate deuicisse: deque confossi hostis galea opimum plenumque immortali gloria spolium retulisse, auritam, scilicet, viperam inexplicatis spiris minaciter à cono cassidis erectam, & puerum passis manibus deuorantem. quod vnum auspicatæ virtutis argumentum, non modò gentilitiæ laudis gestamen fuit, sed & posteris id insigne audacter vsurpantibus, & imperia, & opes, & latè gloriam portendit. Fuere qui existiment Volucem ex stirpe Alexandri Magni progenitum, tulisse pro insigni viperam, ex Olympiadis fabula, puerum parturientem, quòd ea à dracone se compressam fuisse, Iouis imagine, prædicaret. Sic Iouius. Ceterùm id stemma nobile & antiquum video. Si quis enim veterum Aegyptiorum notas, quas Hieroglyphicôn nomine appellabant, obseruarit ex Oro maximè Niliaco, facilè discet eos imagine serpentis, Imperatorem regemque designasse. Quid enim dominium orbis, quid prouinciæ Principem, quid regem optimum & tutelarem siue custodem, quid heroem, quid nominis & famæ amplitudinem figura serpentis exprimebant, nisi quòd spectato huius animalis admirabili genio, conditionem & dignitatem Principum eo schemate ingenioso, eruditis hominum oculis proponi volebant? Iactatum enim fuit olim Græca libertate in potentiores, qui populi dispendio suas opes adaugerent Anguem, nisi anguem deglutierit, draconem non fieri. Sed & proditum memoriæ est, serpentes olim adiunctos leonibus, qui Opis Deæ simulacris apponi erant soliti, quo significabant orbis Principatum. Anguis enim circularis orbem, Leo verò fortitudinem virésque repræsentabat. Quòd autem serpens ita sæpè depictus conspiceretur, qui sibi caudam mordicùs ore retineret, pauci sunt qui explicuerint. Ea verò mihi perplacet eruditorum quorundam hominum coniectura, qui aiunt eo intellectum, & quasi ob oculos positum fuisse Regem eum, qui finem sibi actionum omnium & consiliorum prudēter & accuratè proponeret, cuique vltima, imò verò minima etiam curæ essent. Eo enim nomine Augustus, Antoninus Pius, Traianus, Hadrianus, Pertinax, Seuerus Alexander ad cælum euecti sunt: contrà malè cessit Heliogabalo, Caracallæ, Commodo, Domitiano, & aliis permultis Reipub. Romanæ pestibus, quòd simul atque ad summum illum Principatum cōscenderunt, abiecta cura publica, sibi

Quid per serpentem Ægyptij designabant.

Quid per serpentem qui caudā mordicus teneat?

ca, sibi tãtùm seruire, suasq́ue persequi cupiditates, quo iure, qua iniuria, voluerunt. Ceterùm Anguis imagine, Rex custos & tutelaris indicabatur: nam in bonorum Principum monumentis, populus suum in Regem studium (cuius beneficentiam grato animo agnoscebat) non alio modo posteris commendabãt, quàm serpente vigili, surrecto vertice, & elato pectore. quod Homericum illud declarat, Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα: Nõ decet virum consultorem, qualis Princeps esse debet, tota nocte dormire. Apud Horatium eo quidem sensu, serpens Epidaurius appellatur, vt apud Græcos ὄφεως ὄμμα, ad vigilantiam designãdam. Denique tam fuit insigne & celebre id Hieroglyphicum serpentis, vt non temerè Imperator clarissimus Epaminondas vsurparit extremo ad Mantineam confecto bello: cuius memores posteri columnam erexerunt, appenso clypeo, in quo sculptus draco esset. Eius monumenti rationem affert Pausanias, quia is Imperator laudatissimus ex Spartiatarum genere, quod Thebis antiquissimum fuit, ortum duxisse putabatur, quorum id gentilitium insigne esset, vt qui ab anguineis illis dentibus à Cadmo telluri mandatis essent oriundi. Nondum mihi tempero, quin alia quædam ad huius magnifici stemmatis arcanum illustrandum adiiciam. In ostentis enim & præsagiis, Angue summa nominis dignitas & amplitudo portendebatur, nõ modò iis, qui ad regij dominatus, aut etiam regni fastigium expectabantur, sed & iis, qui arte quadam vel ingenio celebritatem quandam sibi compararunt. Vt enim retulit 1. De diuinatione M. Tullius: Cùm Roscius in cunabulis esset, educareturq́ue in Selonio, qui est campus agri Lanuuini, noctu lumine apposito experrecta nutrix animaduertit puerum dormientem circumplicatum serpentis amplexu, quo aspectu exterrita clamorem sustulit. Pater autem Roscij ad aruspices retulit: qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore. Atque hanc speciem Praxiteles cælauit argento, & Archias expressit versibus. hæc Cicero. Spartianus auctor est, Seuero imperium præmonstratum: ei enim in stabulo dormienti serpens caput cinxit, & sine noxa expergefactis atque acclamantibus familiaribus, abiit. Ferunt & Anguem portendisse imperium Aureliano, quanquam ille mediocrium fortunarum & parentum esset. Nam cùm eius pueri peluim serpens cinxisset, neque vnquam potuisset interfici, postremò mater eius anguem occidi noluit. Mulier hæc templi Solis sacerdos erat, diuinationum minimè ignara, quippè quę familiarem hunc serpentem, tanquam genium agnosceret. Tiberius

Serpens Epidaurius.

Anguis quid significabat.

Roscius.

Seuerus Imp.

Aurelia. Imp.

Tiberius Cæsar. berius Cæsar serpentem draconem in deliciis habuit, eique sua manu cibum ministrauit: quem cùm is corrosum à formicis obseruasset, monitus est cauendam esse sibi vim multitudinis: formicis enim populum significari. *Maximinus Iunior.* Maximini Iunioris, qui à patre regni particeps factus est, dormientis caput serpens circundedit, futuræ dignitatis præsagium. Idem pænè, quod de Alexandro Magno, refertur de Pomponia Africani Scipionis matre, & Actia matre Augusti Octauij, quæ in templo Apollinis somniauit se cum Dracone congressam, indeque factum, vt macula picti *Augusti mater.* Draconis in corpore constanter hæreret, quæ nunquam postea eximi potuit. Sed hæc satis.

Fauces. *sinuosi è faucibus anguis.*] Fauces sunt gulæ partes interiores. *Sinuosus anguis.* Plinius: Summum gulæ fauces vocãtur, postremum stomachus. Sinuosus autem epitheton serpenti conueniens: sinuosum enim dicimus à lõgo sinu, & μεταφορικῶς apud eundem nostrum auctorem postea, sinuosi in faucibus antri.

Stemma. *stemma*] Nobiliores erant, qui sui generis imagines & stemmata proferre poterant. Budæus Annotat. in Pandectas. Vsurpatur plerunque pro corona: deductum enim est id nominis à στέφω, vt illud Homericum,

στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος.

Alciat. refert 2. Parerg. c. 30. Lege 6. Miscellan. P. Nannij.

Gentilitia stemmata *gentilitiis.*] Pro imaginibus posteriora tempora insignia gentilitia habuerunt, quæ arma vel armaria vulgò dicuntur: quæ ipsa quoque primùm, vt simile est veri, virtutis fuere præmia, ac rerum præclarè gestarum decora. Budæus.

Pellæus Alexander. *Pellæum regem*] περιφραστικῶς pro Alexandro, vt apud Iuuenal. 10. Sat.

Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis. Ausonius Paulino:
Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellæum potuisse deum reor.

Sic autem dictus à Pella vrbe Macedoniæ. Pompon. Mela lib. 2. quam etiam Plin. Alexandri patriam appellat, 35. lib.

Præclarus Alexandri ortus. *suum genus.*] Iustinus lib. 12. ait Alexandrum, virum supra humanam potentiam magnitudine animi fuisse præditum. Qua nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutari: nec Dei decepta somnio. Nam profectò maius humana mortalitate opus vtero tulit, quàm cùm Aeacidarum gens ab vltima sæculorum memoria, & regnũ patris, fratris, mariti, & deinceps maiorum omnium illustrauerit: nullius tamen nomine quàm filij clarior fuit. Plutarchus auctor

est,

est, quòd cùm Ammonis sacerdos Alexandrum salutaturus, linguæ vitio præpeditus, pro παιδίον, filiole, dixisset παῖ διός, id est, Iouis fili, hinc cælestis originis gratiam captatam, cui initia dedisset error. Apud Lucianum in Mortuorum dialogis, Alexander fatetur vtile sibi fuisse ad res gerendas, quòd Iouis Ammonis filius crederetur. Formidandum enim erat, ne aliquis sibi repugnaret. Id cur factum sit, lege Augustin. De ciuit. lib. 3. cap. 4. Præclara extat Alexandri laudatio apud Appuleium primo Floridorum.

Dum se Ammone satum.] Iupiter Ammon ab arena dictus, quòd sub arietis forma coleretur in templo à Libero patre in arena condito. qua de re multa Lilius Gyrald. Syntagmate 2. hist. Deor. Politian. cap. 52. Miscellan. Lege & Hygin. lib. 2. De signorum cælest. historiis. *Iupiter Ammon.*

tradunt sic quosdam enitier angues.] Plinius lib. 8. cap. 23. & Solinus cap. 30. Polyhist. Amphisbænas ore parere tradunt: his enim caput est geminum, hoc est, & ad caput & ad caudam. Neminem quidem studiosorum latêre velim, id commodè atque perspicuè relatum scriptis à Pierio 15. Hieroglyph. ne quis me ingrati animi arguat, qui ex tam fœcundo ac copioso rerum selectissimarum pomœrio tot flores & fructus collegerim. *Amphisbæna.*

enitier.] pro eniti, παραγωγή. Enixæ dicuntur feminæ, nitendi, hoc est, conandi & dolendi labore perfunctæ. Nexum enim dicimus arctum & colligatum. Nonius. Id quidem ad zonæ solutionem referri non inconcinnè potest, qua partus describitur à poëtis, nempe quòd omni nexu oportet mulier soluatur, vt commodiùs enitatur & pariat. Callimachus Hymno in Iouem: *Eniti.*

ἐπεὶ τῆμος δὲ † ῥέει ὅτ' ἐλύσατο μίτρην, id est, quando peperit. † ῥέη
quod & admonet Græcus scholiastes. Alcimede apud Apollonium Argonaut. 1. filij discessum lugens,

— ᾧ ἔπι μούνῳ
μίτρην πρῶτον ἔλυσα καὶ ὕστατον. quo loco scholiastes ab altero non dissidet, quin & adiicit, ὅθεν καὶ λυσιζώνης Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐν Ἀθήναις. Quorum locorum mihi copiam pro sua humanitate fecit Ioannes Frater, Baiocensium gymnasij hac in Parisiorum Academia primarius, vir vtriusque linguæ peritissimus, & cum quo, literarum nomine, mihi nuper amicitia intercessit.

An quia sic Pallas, &c.] Testis est Pindarus Olymp. ode 7. cuius rei rationem (sed aliam atque aliam) reddunt Fulgentius Mythologic. 2. Phornutus De natura deorum, Gyraldus Syntagm. 11. Ouid. Fastor. 3. epimythia etiam sua tradit, sed longè *Cur Pallas è Iouis nata cerebro.*

 aliis

aliis diuersa. Ex his enim alij speculationem physicam, alij ethicen, alij alia considerant. Themisthius oratione 10. οὐδὲ περιορᾳλεῖς τοὺς φιλοσόφους (alloquitur Imperatorē Valentem) κἂν ἀποκνῶσι· καὶ ὁπόσον σὺ χρόνον τοῦ ἔτους ἐπὶ χώρας μένεις, ἀνάγκης χειμερίζεις τῶν λόγων. τοῖς στρατηγοῦσι δὲ οἱ φιλοσοφοῦντες ἐν ἴσῃ προεδρείᾳ, γνώμης ἅμα καὶ δυνάμεως σε θεραπευούσης. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς γεννῶσιν οἱ ποιηταὶ τοῦ Διός, ἐνδεικνύμενοι καλῶς ὅτι προσήκει τῶν βασιλείων μήτε λόγον ἄπρακτον, μήτε πρᾶξιν ἄλογον ἐκφοιτᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ νοοῦν ἐνεργὸν εἶναι, καὶ γέμειν νοῦ τὸ δραστήριον. Existimo autem cum Pindari scholiaste ad 7. Olympior. figmentum id esse referendum eò, vt dicamus omnes artes & disciplinas, è Iouis cerebro, id est, summi & præpotentis Dei mente & sapientia prodiisse. Perspicuum enim nobis esse debet, vt alia omnia bona, sic ipsas quoque ingenuas artes à Deo nobis esse cõmunicatas. Et quanquam Dei beneficio nobis hæc Minerua generetur, ductore tamen & magistro primùm opus est. Nemo enim est, qui doctrinæ laudatissimam ἕξιν comparare sibi queat, qui non bonis præceptoribus sese tradiderit instituendum. Hinc enim à minuendo, quòd neruos minuat, Mineruam dictam putant. Pallas autem vel ἀπὸ τοῦ πάλλειν τὸ δόρυ, ab hasta vibranda, vel à Pallante occiso: qua de re postea fusiùs.

de capite orta Iouis.] Imitatus videtur illud Propert. è lib. 3.

Semina curarum de capite orta tuo.

Martianus Capella initio libri VI. de Pallade,

Hinc de patre ferunt sine matris fœdere natam,
Prouida consilia quòd nescit curia matrum.

Postremum hunc versum (quod obiter moneam) vna voce corruptum, Beroaldus emendat annotat. in Caligulam Suetonij, ac pro, consilia, legi mauult, consilium. Ego cum meo Iureto ita meliùs & commodiùs, nisi me coniectura fallit:

Prouida consilij quòd non sit curia matrum.

ME-

MEDIOLANVM.

EMBLEMA II.

BITVRICIS veruex, Heduis dat sucula signum:
His populis patriæ debita origo meæ est,
Quam Mediolanum sacram dixere puellæ
Terram: nam vetus hoc Gallica lingua sonat.
Culta Minerua fuit, nunc est vbi numine Tecla
Mutato, Matris virginis ante domum.
Laniger huic signum sus est, animalq́ue biforme,
Acribus hinc setis, lanitio inde leui.

NIhil mihi videtur hîc affingere, quàm quòd Mediolani, vrbis Insubrum notissimæ, notationem eliciat ex duarum Galliæ ciuitatum schematibus publicis. Ait enim Heduos porci

ci

Heduorũ & Biturigũ schemata.

ci, Bituriges arietis habuisse signum. Memineram quidem Alciatũ Parerg. iuris 5.c. 13. alterius meminisse. Huius hæc verba: Habebant & ciuitates sua signa, quibus originem aut cultum testarentur. Hinc in nomismatis Atheniensium plerunque vidimus noctuas. Sic Claudian.

- ad mœnia Gallis
Condita lanigeræ suis ostendentia pellem.

Quò fortasse pertinet quæ de Mediolani iactis fundamẽtis refert Liuius 5. ab vrb.cond. Ex Heduorum itaque & Biturigum schematibus publicis hîc constituit Mediolani ἔτυμον. Mediolanum autem à sue mediatim lanato denominationem sumpsit.

Mediolanum vnde nominatum.

Dum enim prima vrbis huius fundamenta iacerentur (vt præter alios retulit D. Ambrosius) aper est repertus media parte lanatus: Alij à Medo Insubrum duce nominatum Mediolanũ malunt. Vrbs est metropolis Galliæ Cisalpinæ, à Gallis Insubribus condita 359. annis ante Christum natum: quanquam Olanum ducem Tusciæ primùm eandem excitasse testetur Cato fragmẽto 7. Origin. Hinc docti plerique prodiêre, inter quos non infimum, sed merita gloria certè insignem Alciatum iure adscripserim, qui hoc emblemate Mediolanum natale solum non illepidè celebrat Hoc obiter aduertendum. Imperio in Orientẽ trãslato, veteri quasi senescente Roma, Imperatores, Mediolano capi & delectari cœperunt, vnde in tantum excreuit ea vrbs, vt à Procopio 2. Gotthici belli, prima inter Occidẽtis vrbes post Romam dicatur, & facilè ceteris anteire, vt magnitudine, ita & hominum frequentia, reliquisque fortunæ bonis. Ausonius Catalogo illustrium vrbium:

Et Mediolani mira omnia, copia rerum,
Innumeræ cultæq; domus, facunda virorum
Ingenia, antiqui mores: tum duplice muro
Amplificata loci species, populiq; voluptas
Circus, & inclusi moles cuneata theatri:
Templa, palatinæq; arces, opulensq; moneta,
Et regio Herculei celebris sub honore lauacri,
Cunctaq; marmoreis ornata peristyla signis,
Mœniaq; in valli formam circundata limbo:
Omnia quæ magnis operum velut æmula formis
Excellunt, nec iuncta premit vicinia Romæ.

Ad id illustrandũ multa suppeditabũt Geographica Volaterrani & Munsteri: ille quidẽ lib. 4. hic verò 2. lõgè plura retulit. Quædam etiã petẽda ex historia Liuiana lib. 5. ab v.c. vt iã admonui.

Bituricis veruex.] Veruecem hîc pro ariete fortaſſè poſuit καταχρηστικῶς, ſed parum refert. Bituriges autem (quorum ciuitas metropolis eſt Biturix) Aquitaniæ populi ſunt, quorum fines ab Heduis Ligeris diuidit fluuius, de qua lib. 8. belli Gallici Cæſar. Vrbs eſt Academiâ florentiſſimâ celebris, in qua per quinquennium magna cum laude ius ciuile docuit Alciatus; quod ex aliquot ſuorum operum locis colligere eſt facile, tum vel maximè his verſibus (quorum mihi copiam fecit ante aliquot annos, vir eruditus, qui Alciatum doctorem illic audiuit) quibus Biturigem donauit, cùm Italiam repeteret: *Bituriges.* *In Academia Biturigũ profeſſus eſt Alciatus.*

Vrbs Biturix inuitus, amans te deſero amantem,
Quinque per æſtates terra habitata mihi.
Nunc opus ad vitulos eſt à veruecibus ire.
Ergò vale, & felix ſit tibi lanicium.

His autem alludit ad Biturigum ſtemma, quod nonnihil adiuuat huius loci enarrationem. Quibus Alciati verſibus contumelioſè reſpondit neſcio quis: quo iure, qua iniuria, non eſt meum diſquirere, niſi quòd exiſtimem nihil tam bellè fieri dicíue poſſe, quin malè interpretando poſſit deprauarier. Huius anonymi hoc eſt maledicum tetraſtichon,

Non nos, ſed noſtros nummos Alzatus amabat,
Qui tacitus ſpretus vanuit hoſpitibus.
Ille ergo valeat vitulos paſturus: at illum
Noſtra vel horrentem frigore lana teget.

Ceterùm cùm ait vitulos, porrò Italos intelligit: cuius rei cauſam ex Gellio petas licet, lib. nempè 11. cap. 1. quæ tamen à me obiter dicta ſint.

Heduis dat ſucula ſignum.] Hedui, qui & Auguſtodunenſes, Galliæ populi, in Ducatu Burgundiæ & Francorum regno ſiti, olim fratres & conſanguinei à Romanis appellati. Cæſar Comment. belli Gall lib. 1. *Hedui.*

ſucula.] pro ſue, diminutiuum.

vetus hoc Gallica lingua ſonat.] Nimirũ Gallicè, Milan, dicimus, à mediatim lanato ſue. Sidonius Apollinaris lib. 7. epiſt. 1. *Vetus lingua Gallica.*

Et quæ lanigero de ſue nomen habet. Veterẽ linguã Gallicam ait, vel propter Gallos Inſubres à quibus Mediolanum excitatũ iam docuimus: vel propter veterem linguam, quam longè aliam fuiſſe quàm quæ nunc nobis eſt vulgaris, & veriſimile eſt, & docti plerique autumant.

Culta Minerua &c.] Ait olim cultam illic Mineruam fuiſſe, nũc autem D. Teclam à populo Chriſtiano coli. Hæc virgo & martyr ſub Nerone apud Iconium, Pauli diſcipula. *D. Tecla Martyr.*

Nun-

Nunquam procraſtinandum.

EMBLEMA III.

ALCIATÆ gentis inſignia ſuſtinet Alce,
Vnguibus & μηδὲν fert ἀναβαλλόμενος.
Conſtat Alexandrum ſic reſpondiſſe roganti,
Quî tot obiuiſſet tempore geſta breui?
Nunquã, inquit, differre volens. quod & indicat Alce:
Fortior hæc, dubites, ocyor ánne ſiet.

Alciatorum ſchema.

PRincipis & patriæ hactenus inſignia quaſi depinxit; nunc ſuæ familiæ gentilitium ſtemma proponit & explicat. Alciatos enim ab Alce fera nuncupatos, à fortitudine nimirum & diligentia commendabiles tacitè indicat, ſumpto argumento ab Alces feræ natura, quæ equi robore, cerui celeritate, &, ni proceritas,

ritas aurium & ceruicis distingueret, iumēto similis habetur, au-
ctore Plinio lib. 8. cap. 15. Quod quidem apposité illustrat ele-
ganti Alexādri apophthegmate, qui quærenti qua tandē via tanta
sibi adeò celeriter comparasset, respondit (quod vnguibus Alces
insertū legitur) μηδὲν ἀναβαλλόμενος, nihil differendo aut recra-
stinando. Siquidem optima & accommoda belli comes est festi-
natio: quo fit, vt qui imperant, quò rerum difficultates, quæ nō-
nihil remorando vltrò sese offerunt, arcere faciliùs possint, eò
pede citissimo necesse sit properare. Eam enim ob rem Alexan-
der ab omnibus fermè laudatur, quòd sua præcipiti in rebus agē-
dis cura & industria, Principum omnium celeritatē multis quasi
stadijs anteuerterit. Narrant enim eum pedites sic instituisse, vt
sua celeritate equorum cursum adæquarent: ipse ne quidem sibi
parceret, noctes vt plurimùm insomnes traduceret, seque crepi-
taculo excitaret, siquando somno corripi se sentiret, quo maxi-
mè tempore vigilandum esse intelligeret. Itaque cùm ab eo Da-
rius impeteretur, maximè conquerebatur nullum sibi satis lon-
gum relinqui spatium, quo Alexandrum pro viribus, & ea qua
præstabat animi contentione atque copiis, retunderet. Hoc enim
præcipuè curabat Alexander, vt diu noctuque, magnis itineri-
bus confectis, improuisum hostem offenderet. quem animum
etiam adolescens habuisse memoratur. Huic enim cùm Aristo-
teles diceret exspectandam esse robustiorem ætatem, qua longè
melius & opportunius ad res bellicas animum applicaret: At
metuendum mihi est, inquit, ne dum annos exspecto firmiores,
audacem iuuentutem interea mihi præripi per incuriam pa-
tiar. Hunc Cæsar imitatus, ardua quæque quasi temerè & sine
consilio aggrediebatur, imò verò dicebat de iis consultandum
non esse, quòd ad ea perficienda maximam vim celeritas habe-
ret. Non prætermittam Aeliani locum de celeritate Alexan-
dri in rebus conficiendis, variæ hist. lib. 10. Alexander Philippi
filius ter decem stadiis continuo itinere confectis, antequàm
quietem caperet, exercitus cum hostibus conflixit, & eos vicit.
Ἀλέξανδρος τρὶς τετρακόσια στάδια ἐφεξῆς μεθ' ὅπλων ὁδοιπορή-
σας, συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, πρὶν ἀναπαῦσαι τὸ στρατόπεδον,
ἐκράτησε τῶν ἐχθρῶν. Rectè Flau. Vegetius lib. 4. c. 31. in rebus
bellicis celeritatem amplius solere prodesse quàm virtutem. Huc
facit M. Tullius 6. Philipp. Nam cùm plerisque in rebus geren-
dis tarditas & procrastinatio odiosa est, tum hoc bellum indiget
celeritatis. Videram etiam quod idem habet oratione de Pom-
peij laudibus, seu, vt inscribitur, Pro lege Manilia: Non enim
illæ

Alexandri festinatio.

Iulij Cæsaris celeritas.

Virtutes Imperatoriæ.

illæ ſunt ſolæ virtutes imperatoriæ, quæ vulgò exiſtimantur, labor in negotiis, fortitudo in periculis, induſtria in agendo, celeritas in conficiendo, conſiliū in prouidēdo, &c. & deinceps: vnde illam tantam celeritatem, & tam incredibilem curſum initū putatis. non enim illum eximia vis remigum, aut ars inaudita quædam gubernandi, aut venti aliqui noui, tam celeriter in vltimas terras pertulerunt, ſed hæ res, quę ceteros remorari ſolent, non retardarunt. Prætermitto quæ de celeritate Alexandri retulit Q. Curtius libris maximè 5. & 7. Hæc enim prolixiora fortaſſe. Monemur itaque hoc lepido carmine maxima quęque perfici diligentia, & virium firmitate (quæ duo apertè repræſentat Alce) & aſſidua tam animi quàm corporis cura & contentione feliciter abſolui. Nullus enim eſt repertus hactenus (niſi ſit à fortuna quadam benigniore lactatus) qui abſque aliquo labore improbo, conſtantiaque animi ſit aliquam ſummam laudem conſecutus. Citatur ex aliquo veterum: Ἀλέξανδρος μὲν τολμῶν, πονῶν, καὶ ἐργαζόμενος, μήτε καθήμενος εὐτυχεῖ: i. Alexander audendo, laborando, agendo, non deſidendo, ſummam celebritatem conſecutus eſt. Huic conuenit illud Heſiodi:

Celeritatis & diligentiæ laus.

μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔννηφι.

& Lucan. 1. bell. ciuil.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

cui affine Ouidianum illud:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non eſt hodie, cras minus aptus erit.

Martial. *Non bene diſtuleris, videas quod poſſe negari.* Id vnum ex præceptis Socratis refertur à Xenoph. 2. ἀπομνημονευμάτων, Quicquid agas, promptiſſimè, atque optimè & diligenter agere.

Fortior hæc, dubites, &c.] Id eſt, an fortior, velocior ne ſit Alce, dubium eſt. quo ſubindicat vires celeritate pares, & contrà celeritatem viribus æqualem eſſe debere: alterum enim ſine altero non multum poteſt adferre commodi, imò damna plerumque maxima, funeſtumque exitium hinc conſequitur. Alcen deſcripſit Cæſar 6. Comment. quæ ſi quis conferat cum Plinianis, facilè aduertet id tam facilè non poſſe conciliari. Didici ex quibuſdam Germanis eruditis hominibus, quæ traduntur à Plinio de Alce, veriora eſſe quàm quæ à Cæſare. Is enim retulit aliorum quorundam, qui eam fortaſſe feram nunquam viderant, opinionem: at eam eſſe, qualem Plinius deſcribit, experientia conſtare.

In

In Deo lætandum.

EMBLEMA IIII.

ASPICE vt egregius puerum Iouis alite pictor
Fecerit Iliacum summa per astra vehi.
Quisne Iouem tactum puerili credat amore?
Dic, hæc Mæonius finxerit vnde senex.
Consilium, mens atque Dei cui gaudia præstant;
Creditur is summo raptus adesse Ioui.

CONsilium nostrum fuit hac nostra qualicunque commentatione, primùm quidem fontem Emblematis ex insigniore quodam scriptore petere; vsumque indicare sententiæ, quam peritus noster artifex non modò animo committit, sed

etiám ob oculos ponit. Ne tamen videar, quod faciunt alij nonnulli, nimiam lectionis diligentiam ostentare, non semper initio tam ambitiosè, vel superstitiosè potiùs, vt ita loquar, originem indicabo, sed postquàm quędam præfatus ero, de iis quæ ad subiectum argumẽtum necessaria videbuntur. Statim enim me recipio ad huius carminis ingeniosi sententiam, si quædam prius vice præludij & quasi disputationis anticiparo.

Poësis penè tota ænigmatis plena.

Vniuersam poësim ænigmatum esse plenam docet Plato in Alcibiade 2. quippè quæ non sit cuiuis intellectu facilis, quòd rerum veritas quibusdam verborum inuolucris obtegatur. Huiusmodi autem figmẽta tribus modis explicari possunt, vt plerumq; veterum monimentis deprehendimus: quidam enim physicen, alij ethicen inspiciunt: nonnulli etiam rei Theologicæ rationem habent, vti ex doctrina Platonicorum plerique docti viri.

Quatuor elementa totidẽ deorum nominibus intellecta.

Sic enim Homerus ingeniorum vertex quatuor illa prima στοιχεῖα inter se pugnãtia, & sese mutuò producentia effinxit sub nominibus Iouis, Iunonis, Neptuni & Plutonis.

Cur Pallas cum Marte dissideat.

Ad mores traducitur allegoria, vt cùm Palladem cum Marte dissidia & pugnas ciere aiunt, eam nempè animi partem, quæ sit rationis expers, in superiorem sese attollere intelligimus, virtutique vitium aduersari. quò de genere est ea, quam nunc sumus explicaturi, fabula. Ad Theologicam verò rationem nonnulla referuntur, vt cùm cælum suo motu tempus producat, quæque gignat perpetuò absumẽs, imaginem quandam intelligimus esse Dei, Cælum, Rheam atque

Saturnus Rhea. Macrob. 1 Saturn.

Saturnum filios deuorantem: in quibus Cælus (vel Cælius) essentiam diuinam præfert, Rhea vitam, Saturnus autem eiusdem mentem. Quæ antè visum est operæpretium admonere, vt maturiùs ad nostri Emblematis ἐπιμύθιον deueniamus, Poëtasque veteres, quantum fieri poterit, ab inepta quorundam sciolorum contumelia vindicemus. Eos enim tale quippiam in fabulosis narrationibus obseruare voluisse crediderim, quale priores illi

Quę ad finẽ poëtæ figmentis vsi sint.

Iurisperiti (vt M. Tullius in libris de Oratore memorat) obseruarunt, qui vt auctoritatem aliquam obtinerẽt, eamque augerent, artem suam vulgarem esse noluere, nisi cùm Cn. Flauius primus eam propalauit, qui eam ob rem dictus est cornicum oculos confixisse. Eodem planè modo veteres illi poëtæ sub aliquo quasi velo certè obscuro, fabulosisq; ornamentis res suas occultarunt, vt imperitam plebeculam à mysteriis sapientiæ recon-

Allegoriæ poëticæ ratio.

ditioris arcerent. Quod & Lactantius indicat, lib. 1. c. 11. & 19. cùm Poëtas ait, quæ verè gesta sunt, in aliquas species obliquis figurationib. cum decore aliquo conuersa traduxisse, & menda-

cium

cium non in factis, ſed in nominibus admiſiſſe. Quamobrem inepti & planè ἄμουσοι ſunt, qui in poëticis narrationibus, & figmentis explicandis, ipſas tantùm voces, nudaque vocabula, aut etiam ſimplices γνώμας conſiderant, nec ea potiùs eliciunt, quæ ſenſum aliquem abſtruſiorem cõtineant: vt qui in picturis diiudicandis colores aliquos, aut operum lineas quaſdam conſpiciũt, aut vt qui mercibus inuolutis appoſitas imaginum teſſerulas admirantur, nec quid intus lateat, aut incluſum eſſe poſſit, animaduertunt. Habet enim diuinum hoc ſtudiũ neſcio quid latens & reconditum, quod æquè omnibus peruium & apertum non ſit, ſed ei duntaxat homini, *Ingenium cui ſit, cui mens diuinior*, vt Flaccus loquitur, ſicuti non obſcurè aliquot diſputationibus eſt à diuino Platone traditum. Sed & vt hoc adiiciam, Poëtas ipſos Philoſophis ſapientia neutiquam poſteriores, aut inferiores fuiſſe, præter alios quoſdam Platonicos contendit Maximus Tyrius. Hi enim ſeſe videntur populari auræ, & infimæ plebeculæ accommodaſſe, dum fabuloſa eiuſmodi prodiderunt, quæ diuinis rationibus accommodarunt, rem quidem aperta ratione abſtruſiorem, ænigmatis autem clariorem, æqualiter à ſcientia atque inſcitia diſtantem, fidem ſibi facientem propter id quod iucundum eſt, & admirationem, aliaque non ſatis vulgo perſuaſa: adhæc quæ animum ad rerum exiſtentium perueſtigationem, & eorũ quæ remota ſunt, inquiſitionẽ diligentẽ conciret. Qua in re præſtanda hi ſanè homines magnum quiddam effecere: quandoquidem auribus humanis inſidias quaſdam ſunt commenti, ij quidem re ipſa Philoſophi, nomine autem Poëtæ, rem inuidioſam ad eam artem reuocarunt, quæ popûlum admodum demulceat. Seſe enim perinde habet erga multitudinem popularem Philoſophus, atque diues aliquis in eos qui premuntur inopia. Sic autem videmus natura comparatum, vt qui vitio ſunt alicui addicti, virtutem contrariam non ſuſtineant, niſi eam ſuperinductus aliquis fucus adumbrarit. Habetur autem Poëta mollis & facilis, propterque delectationem diligitur, & propter virtutem nequaquam, aut ſaltem raro cognoſcitur: Ita enim medici ſalubre quoddam alexipharmacum dulci aliquo liquore aſpergunt, ne deterreatur æger ſaporis aut ſucci acrioris amaritie. Eodem planè modo de Philoſophia illa veteri ſentiendum, quæ ſententiis ſuis figmentorum ac carminum, tanquam veſte cultuq; magnifico tectis, priſcorũ hominũ animos primùm cepit atq; deliniuit: neq; ſecus id quidẽ, quàm diſſimulata diſciplinæ moleſtia ad inſtitutionẽ & morum feritatem cicurandam il-

Laus poëtica.

An poëtæ philoſophis poſteriores.

Poëtæ nomine, re philoſophi.

Poëtæ ſe vulgo facilius accõmodant.

Poëtica eadem ac philoſophia.

lexit. Nec eſt autem quod in dubium reuoces, vtri melius de diuinis tractarint, Philoſophíne an Poëtæ: quin potius ſtudium vtrumque tanquam inito fœdere, mutuò ſeſe complecti deprehendas, vt eadem non diuerſa putes. Cùm enim Philoſophum ais, Poëtam etiam intelligis: & cùm Poëtam, Philoſophum quoque innuis. Hæc & multa alia Tyrius, quæ huc conferre placuit, ne in ſequentibus repetere ſubinde cogar. quod ſemel admonuiſſe ſatis erit, vt quãtum Poëtis debeamus, philologus intelligat, noſtrumque conſilium in narrationibus mythologicis, & Poëticis allegoriis planum aliquando faciamus. Si enim fabulam nudam aut hiſtoriam attexere ſatis eſſe ad commentationes has, quanquam tenues, exiſtimaſſemus, anſam ridendi, carpendique hæc, tanquam Poëtarum deliria & nugamenta præberemus: (nonnulli enim ſunt, & fuere iam olim, qui poëticum hoc ſtudium vt planè nugatorium aſpernentur) & maximè hoc de Ganymede figmentum, quod reprehendit Lactant. D. Auguſtin. De ciuit. 18. cap. 13. & ipſe Plato 1. De legib. ſub perſona Athenienſis hoſpitis, nimirum ob inſanum pæderaſtiæ flagitium. Sed quia non video quàm ſit neceſſe ſingula tam anxiè perſequi, quin potius ad propoſitum finem me continuò recipere iam tandem par ſit; agè verò, per Ganymedem ab aquila raptum, animam humanam intelligimus, quæ, vt ait Plotinus, tum condere caput intra cælum dicitur, cùm relicta quaſi corporis ſecretione, cæleſtia mentis oculo contemplatur: quod ſanè abſque raptu quodam fieri minimè poteſt. Plato etiam in Phædone & Theæteto, cùm iubet animam à corpore ſeiungere, non loco ſegregandam eſſe intelligit; ſed monet ne corpori animus adhæreſcat, neque ob corporis commercium à mente ſuperiore fiat alienus, coneturque, quantum fieri poterit, ſubditam ſibi animæ ſpeciem ad ſuperiora perducere. Cõſtat autem ſumptum Emblema ex Xenophontis Sympoſio, quo loci concinnè & appoſitè Ganymedis ἔτυμον explanat. Ait enim Deos & Heroas animæ amicitiam multò pluris facere, quàm vſum qui ex corpore percipitur. Iupiter enim quarum formam (cùm eſſent mortales) amauit, has ipſas mortales eſſe ſiuit: quorum verò animas eſt amore proſecutus, hos immortalitate donauit; de quorum numero Hercules, Caſtor ac Pollux eſſe dicũtur, cum aliquot aliis, quos Heroas appellabant. Sic etiam aſſeuerat Ganymedem non corporis, ſed animi gratia à Ioue in Olympum fuiſſe raptum. Cuius quidem rei & teſtimonium ex ipſo nomine colligamus licet. Habetur enim alicubi apud Homerũ, γάννυται δέ τ' ἀκούων, lætatur

Ganymedis fabula variè accepta.

Quid per Ganymedẽ intelligimus.

Vnde Emblema dictum.

lætatur audiendo: & alibi, etiam πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδὼς, id est, sapientia plena mente consilia sciens. Ex ambabus igitur his vocibus, non corporis, sed mentis deliciarum nomen Ganymedes referens, inter Deos est relatus. Sed dum vacat, huc ascribã verba Philosophi, vt aliquo tandem onere candidatos linguæ Græcæ leuare possim: Ἐπιθυμῶ δέ σοι, ὦ Καλλία, καὶ μυθολογῆσαι, ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη συγγενόμενος, εἴα αὐτὰς θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχὰς ἀγαθὰς εἴη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλεῖς μὲν καὶ Διόσκουροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δὲ φημὶ καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ. ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ,

—γάνυται δέ τ' ἀκούων·

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι, ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που,

—πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

ἐξ ὧν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης, ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμηται. Hæc fermè Xenophon. Facillimum mihi esset repetere agalmatis historiam, nisi fallor à Plinio, qui sic habet lib. 34. cap. 8. Leocras aquilam sentientẽ quid recipiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per vestem, &c. perindeque facilè ex Homeri scholiaste ad 4. Iliados Homericæ. Sed quid opus in tantillo libro tam multis? Ceterùm raptum eiusmodi Alciatus traducit ad eos, qui pia cogitatione, & ardenti affectu animi, Dei quasi domicilium penetrant, tamque sibi placent in iis quæ Deo grata sunt, vt in hac etiam vita nonnihil æternę beatitudinis deliciarum experiantur. Ab hoc non dissentit Homeri scholiastes ad 4. Iliad. qui Iouis nomine primam intelligentiam πρῶτον νοῦν: Ganymedis verò, eum qui consiliis diuinis gaudeat. οὗτος γὰρ ὁ Γανυμήδης, ὡς ὁ νοῦς ἔχει οἰκεῖον τὸ τοῖς μήδεσι γάνυσθαι. Hoc penè sensu dixit Naumachius, vetus poëta, pulcrum esse virginem puris semper cogitationibus delectari, id est (nam Græca perbellè conueniunt huic Ganymedis etymo) - - καλὸν

παρθενικὴν καθαροῖσιν ἀεὶ μελεδήμασι χαίρειν. Sed & Grammatici non modò, quin etiam Philosophi non postremi nominis beatos seu felices, quos εὐδαίμονας καὶ μακαρίους appellant, non alio sensu iis id impositum nomen putant, quòd habeant aliquẽ cum diis consensum. Nam & εὐδαιμονεῖν Aristotelis interpretantur εὖ ζῆν: nonnulli etiam θεωρεῖν. μακαρίους autem à μα, καὶ τοῦ χαίρειν. Locus Aristot. est Moral. ad Nicomach. 7.

Locus è Plinio.

Iupiter quid.

Felices qui.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Auium regina aquila, & Iouis ales.

Iouis alite.] Aquilæ *περιφέροις*. Hanc auium reginam appellant, credi ditque antiquitas eam Ioui tela ministrare & fulmen. Horatius 4. Carm.

Qualem ministrum fulminis alitem
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permisit expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo.

Phornutus eam Ioui esse sacram vult, quód volandi pernicitate aliis auibus excellat. *ἱερὸς δ' ὄρνις*, inquit, *αὐτοῦ ὁ ἀετὸς λέγεται εἶναι, διὰ τὸ ὀξύπτερον τοῦτον εἶναι τῶν ἄλλων πτηνῶν*. Lege Plinium libr. 10. cap. 4. & 5. Pierium Valerian. lib. 19. Hieroglyphicôn. Sunt qui alió conuertunt aquilam: nauem enim intelligunt, cuius insigne aquila esset; aut legionem militum, qua legione raptus esse putatur. Lactant. libro 1. cap. 10. Fulgentius Mythologic. 1.

Hom. Iliad. v.

Puerum Iliacum.] Ganymedem, ab Ilio Troiæ ciuitate, qui Troëm patrem habuit Troiæ regem: & à Poëtis dicitur ab aquila raptus, & in cælum sublatus, vt deorum præficeretur aqualiculis. Martialis lib. 1.

Aethereas aquila puerum portante per auras
Illæsum tumidis vnguibus hæsit onus.

Puerilis simplicitas Deo grata.

Quisne Iouem tactum puerili, &c.] Puerilem simplicitatem, id est, innocentiam & mentis puritatem Deo gratissimam esse passim testantur sacræ literæ. Quò illud sacri oraculi referendum: Sinite paruuli ad me veniant. &, Nisi efficiamini sicut paruuli, &c.

Homerus cur Mæonius dictus.

Mæonius finxerit vnde senex.] Homerus, qui Mæonius cæcutiens appellatur à Martiano Capella lib. 1. de nuptiis Philologię, à Mæone rege à quo educatus fertur, ita cognominatus. Thersagoras apud Lucianum in Demosth. encomio, ita de Homero verba facit: *πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν, ἢ ποταμὸν, καὶ μητέρα † μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν δρυάδων.*

† μεναλίππην

Ganymedis nomen vnde.

Consilium, mens atque Dei, &c.] *μυθολογία* est, in qua aduertendum, quàm graphicè & commodè Ganymedei nominis vim exprimat. *γάνυμι* enim, vel *γάννυμαι*, lætor est: respondetque his quæ dixit, Gaudia præstant: & *μήδεα* consilia. vnde *γάνυται μήδεσι τοῦ Διὸς*, Emblematis & figmenti sensum explanat.

Sapien-

Sapientia humana ſtultitia eſt apud Deum.

EMBLEMA V.

QVID *dicam? quonam hoc compellē nomine monſtrum*
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit & anguis:
Nec finis hominis eſt, initium nec eſt feræ.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis:
Sic & gigantes terra mater protulit.
Hæc vafrum ſpecies, ſed relligione carentem,
Terrena tantùm quiq; curet, indicat.

HOc in monstro designando verbis vsus est obscuris, & sententiis planè ænigmaticis. Id tamen quicquid sit, aperto primùm fonte; deinde auctoris consilio, si tamen possim commodè, illustrare conabor. Totum hoc fermè videtur imitatus ex gryphis monostichis, & disticho quodam, quæ in collectaneis epigramm. Græcorum legimus, quæque huc ascribemus. Sunt autem εἰς χείρογρα ἱπποκένταυρον, lib. 4. Anthologiæ, his verbis:

Fons Emblematis.

Ἀνδρόθεν ἐκκέχυθ' ἵππος, ἀνέδραμε δ' ἱππόθεν ἀνήρ·
Ἀνὴρ νόσφι ποδῶν, κεφαλῆς δ' ἄτερ, αἰόλος ἵππος·
Ἵππος ἐρεύγεται ἄνδρα, ἀνὴρ δ' ἀποπέρδεται ἵππον·
Ἵππος ἔην ἀκάρηνος, ἀνὴρ δ' ἀτέλεστος ἔκειτο,
Ὅν γε φύσις παίζουσα θοῷ συνεκέντρωσεν ἵππῳ.

ad verbum sic effertur:

Ex viro descendit equus; ascendit autem de equo vir.
Vir sine pedibus, sine capite autem celer equus.
Equus ructat virum, vir autem pedit equum.
Equus non habebat principium, vir autem carebat fine:
*Sed hunc natura ludens acri equo * miscuit.*

** infixit.*

Quid hoc monstro intelligatur.

Hoc informi monstro, quod nec omninò formam humanam, nec omninò serpētinam figuram habeat, natura quidem duplici, quodque necdum certam appellationem sortiri possit, ij notantur, qui anima rationis participe à Deo informati, terrena tātùm sapiunt: & neglecta conditione sui meliore, humi repunt, in naturamque belluinam degenerant. Monstrum enim, vt hîc exprimitur, in hominem non desinit, nec est feræ principium: non enim finem spectant Epicurei homines, propter quem homini sit concessa ratio, qua miserè abutuntur, eamque spontanea quadam & exitiosa ignoratione inficiunt. Tales fuerunt rigidi illi Philosophiæ satellites, qui cùm perpetuò dogmatis sapientiæ veteris, & sibi parùm constantis adhæserint, nihil aliud spirarunt quàm quæ terræ sunt, tametsi vnū illis videretur esse studium cælestia diuinaque contemplandi: quos ideò exagitat vir sanctissimus Augustin. libris De ciuit. Dei, Lactantius, Eusebius, & alij multi. Opinor autem hîc Alciatum exempli causa Cecropem apposuisse, nec quidem ab re. Ille enim primus idolorum cultu totam Græciam imbuit, primus Iouem inuocauit, simulacrorum vsum induxit, aras construxit, & sacra diis fecit (teste Eusebio, Herodoto, & pluribus alijs) quæ omnia ante ea tempora omninò fuerant inaudita. Quòd verò primus inter marem & feminam certa connubia dicatur instituisse, quæ antè vaga essent & incerta, διφυής, id est biformis, est nominatus. Hincque

Epicurei.

Philosophi

Cecrops biformis.

que colligere licet mundi sapientiam, quam technis & præstigiis satanicis inuexere priores illi Principes, meram fuisse stultitiam, cùm perspicuum sit eam longè desciuisse ab institutis illis priscorum patrum, qui leges diuinas à Noëo, & eius meliori posteritate hauserant. Hos itaq; vafros, & religionis expertes, quibus tantùm curæ terrena sunt, & quorum Deus venter est, ex hominum albo reiicimus. Neque enim hominum appellatione digni sunt, quanquam planum sit eos rationis, doctrinæ cuiusdam & humanitatis haud expertes fuisse: nam ea re caruerunt, qua sola differt homo à reliquis animantibus, id est religione, in qua certè nos hominis summum bonum constituimus. Quanquam enim homo sit vera & expressa Dei imago, si tamē sic se abiiciat atque prosternat, vt opificem Deum ignoret, in belluarum numerum meritò est aggregandus. Id porrò totum potest conuerti in profligatos, & perditos huius seculi ἀθέους, & voluptarios Epicuri assectatores, qui neglecta futuri boni spe, suas omnes cogitationes abiecerunt in id modò quod adest, quodque præsens est. Id quidem ego argumentum non inuitus explicarem copiosè: sed satius est vt breuius contraham, si studiosum quemque admonuero, id commodiùs repeti posse à Lactantianis Institutionibus, maximeque lib. 2. cap. 3. & sequent. item lib. 3. cap. 10. lib. 5. cap. 15. & iis quæ sequuntur, vt denique lib. 6. capitib. 1. 7. 9.

Qua maximè re homo à mutis animalibus differt.

Athei.

Quid dicam? quonam &c.] Quæ noua sunt, stupenda, aut admirationis aliquid præ se ferunt, vt quæ à communi rerum natura sunt aliena, describi ferè solent quibusdam verborum subobscuris ambagibus & rerum inuolucris, vt hîc fit ab Alciato in monstri huius periphrasi. Totum certè δυκασιχὸν, vti periculosæ plenum aleæ doctis visum, mihi quidem non potuit non videri perobscurum. Quòd si rem acu, quod aiunt, non tetigerim, tentaui tamen quid hac in parte vires alioqui imbecilles possent, & aliis tradidi lampada, vt maiore tandem industria diligentiam aliquam nostram obscurent.

Obscura obscuris descripta.

Quæ dum interea meditor, fortassè non malè vno claudā prouerbio, quod hîc obscurè proponitur: Id igitur prouerbium vsurparunt duo ecclesiæ Christianæ lumina, Nazanzenus Gregorius, & Chrysostomus: Ille quidem in epistolis sic, τὴν πεζὴν στέργειν φιλοσοφίαν, καὶ κάτω μένουσαν, pedestrem amplexari, humique manentem philosophiam. Idem monodia in Basilium: ὧν ἀνδραποδώδης καὶ κάτω νενευκὼς ὁ βίος: quorum vita seruilis est, qualis mancipiorum & humum spectans. Sic Chrysostomus adhortatur, humi repentes cogitationes erigamus, ἵνα τοὺς χάμαι

συνεχμένους λογισμοὺς ἀνορθώσωμεν. Mitto enim quod de paganorũ studio multi è nostris tradiderunt, quos alicubi Theodoretus χαμαιζήλους καὶ ἐπιγείους appellat: id est, rerum caducarum & humi repentiũ studijs addictos. Sed Lactãtiana quædã lucẽ huic loco afferent, meo quidẽ iudicio, ex cap. 3. lib. 2. Quos homines (de philosophis loquitur) philosophus ac poëta Lucretius grauiter accusat tanquam humiles & abiectos, qui contra naturæ suæ rationem ad veneranda terrena se prosternant. ait enim:

Et faciunt animos humiles formidine Diuûm
Depressosq; premunt ad terram. alio loco sic idem:
Nec pietas vlla est, velatum sæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras,
Nec procumbere humi prostratum &c.

Paulopòst, non oportet sublimes & excelsos animos aduocari, atque in terram premi, sed nihil aliud, quàm cælestia cogitare.

Biforme, quod non est homo, &c.] Secundi hi quique versiculi senarij sunt trimetri Iambici. Obiter admoneo hîc confundi virum & hominem, draconem cum angue siue serpente, &c. quæ ænigmatum lex est. Adhæc obscuris verbis de industria videtur vsus, vt rẽ abstrusam, & quasi reconditã insculpere potius quàm delineare videatur.

Anguem pedit homo, &c.] Hic Græcorum more non absumit vocalem, quæ in cæsura hac remanet integra, idque ferè fit rei difficultatis aut grauitatis ostendendæ ergô. Ceterùm nouè videtur vsus his verbis, pedit, &, eructauit, quæ vim magnam habent ad demonstrandã monstri huius obscœnitatem. Rem enim turpem turpia verba decent.

Pedere & eructare obscœna verba.

Nec finis hominis est, &c.] Non definit in hominẽ, quòd finem nõ spectet, cuius maximè causa cõditus homo sit: nec habet feræ principiũ, quòd primò anima rationis participe donatum à Deo sit, vt omnibus aliis animantibus excelleret, sicuti copiosa disputatione Cicero 1. De legib.

Plin. 7. cap. 56. Cecrops rex Atheniẽsium.

Sic olim Cecrops, &c.] Cecrops regionis Atticæ rex primus, qui Athenarum arcem extruxit. hinc Cecropidæ Athenienses. Pausanias ait eũ διφυῆ, hoc est, naturæ duplicis, superiori parte viri, inferiori feræ, quòd coniugia primùm instituerit in Attica regione. Malim tamen referre ad id quod superiùs attigi, de superstitione nimirùm, & idolomania, quam primus illic dicitur induxisse. Lege D. Aug. De ciuitat. cap. 8. libro 18. Iustin. lib. 2.

Doctis Athenis,] doctis, μεταφορὰ epitheti. Doctas posuit, propter celebratissimã toto orbe scholã. Hinc enim magni Oratores,

res, hinc Rhetores, hinc Sophiſtæ, hinc clari deniq; legũ latores. Plutarchus huius epitheti vim expreſſit commentario, πότερον ἀθηναῖοι κατὰ πόλεμον, ἢ κατὰ σοφίαν ἐνδοξότεροι. Reuera hæc vrbs, inquit, multarum etiam aliarum mater, artiumque benigna parens, quarum alias prima reperit, inque lucem miſit, aliis honorem, vim, incrementa contulit. Græcè verò ſic: πολλῶν μὲν δὴ καὶ ἄλλων ἡ πόλις ἥδε μήτηρ καὶ τροφὸς εὐμενὴς τεχνῶν γέγονε, τὰς μὲν εὑραμένη καὶ ἀναφήνασα πρώτη· ταῖς δὲ δύναμιν προσθεῖσα καὶ τιμὴν καὶ αὔξησιν. Cicero 1. de Oratore, omnium doctrinarum inuentrices Athenas appellat. Sic idem pro Flacco: Adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortæ, atq; in omnes terras diſtributæ putantur. Hæc ſunt præclara certè & antiqua vrbis Athenarũ eulogia. Sed occurrunt etiã aliorum quorundã nõ pœnitẽda teſtimonia. ſic enim Velleius Paterculus ad finẽ 1. hiſt. Rom. Vna vrbs Attica pluribus annis eloquẽtiæ, quàm vniuerſa Græcia, operibusq; floruit, adeò vt corpora gẽtis illius ſeparata ſint in alias ciuitates. Ingeniũ verò ſolis Athenienſiũ muris clauſa exiſtimes. Apuleius enim 10. Aſini aurei: Quale autẽ & illud iudicium apud legiferos Athenienſes & catoſillos, & omnis ſcientiæ magiſtros. Idem Apolog. 1. Apud Athenienſes cattos Melecides fatuus. Et Iuſtin. lib. 5. Athenas vocat patriam communem eloquentiæ. Lib. 2. idem ſcripſerat, literas certas ac facundiam, & ordinem ciuilem, diſciplinæ veluti templum Athenis. Mamertin. oratione panegyric. quam Iuliano dictam volunt: Ipſæ illæ bonarum artium magiſtræ & inuentrices Athenæ. Quid enim tranſiliam cum aliis quamplurimis Caſſiodorum, qui lib. 12. Variarum, epiſt. 15. Athenas ſedem eſſe ſapientium dictas ab antiquis ait? *Laus Athenarũ.*

Sic & gigantes, &c.] Gigantes terrigenæ dicuntur à Poëtis, id eſt, terræ filij, vt vi nominis intelligitur; γῆ, terra; γίνομαι, fio, naſcor. vel, παρὰ τὸ ἐκ γῆς ἰέναι, quaſi ἐκ γῆς γεγεννημένοι. fuerũt autem ſtaturæ admirabilis, quorum pedes in ſerpentum volumina deſinebant, iique in Deorum perniciem nati putabantur: cum quibus pugnare auſi, fulmine concuſſi ſunt. Pugnam hanc attigit Pindarus in Nemeis. Huius figmenti rationem Mythologi adferunt, eamque traducunt ad homines quoſdam impios, qui Deos negligerent, aut etiam negarent: quorum pedes in Draconum volumina deſiiſſe aiunt, quòd nihil ſuperum, nihil rectum cogitarent, totius eorum vitæ greſſu ad inferna mergẽte. Macrob. Saturnal. 1. Quod epimythion hexaſticho complexus eſt Bartholom. Anulus in picta Poëſi: hunc enim ſcriptorem,

rem, alioqui recentem, eruditum tamen & acutum, citare nihil verebor:

Tale gigantaeum legitur genus, vt nihil altum
Cogitet, at spernat, vel neget esse Deum:
Et tantum, quantum sensu exteriore mouetur,
Commodat ad praesens se, vel ad id quod adest.
Hoc genus anguipedum mythici finxere Poëtae,
Quorum affectus humi (segnis ad alta) repat.

Si vacat, lege Pieriũ Valerianum lib. 16. & 25. Hieroglyphic. Missos facio, qui multi multa de Gigãtibus, quorum alij fuisse negant, quidã contrà & certè plures, non enim vacat sublegere quæ de gigantibus tradunt Herod. in Clio. Plin. 7. c. 16. Solin. cap. 5. tantùm admonuisse sat est. Ego quidem facilè mihi persuaserim hoc gigantum nomine intelligi veteribus barbaram & impiam gentem, quæ sub hominis figura feritatem exerceret, à quibus honestarum rerum inducta fuerit ἀζαξία, quales describũtur à poëtis Cyclopes, Læstrigones, alijque qui ferinis moribus vagabantur, insontes & probos quosque impunè lædebant, nullam diuini humaniqueiuris rationem habebant.

Hac vafrum species, &c.] ἐπιμύθιον, seu figmenti sententia.

Vafer. *Vafrum.*] Vafrum, callidum, & quasi valde Afrum. Nonius. Cicero De repub. 3. Non sunt in disputando vafri, non veteratores, non malitiosi.

Religio homini propria. *relligione carentem.*] in qua tamen summum hominis bonum esse liquidò constat: cetera enim quæ putantur esse homini propria, in ceteris quoque animalibus deprehenduntur. Religio sola differentes homines à belluis facit: quam qui non admittit, alienus à natura hominis, vitam pecudum sub humana specie viuit. Lactant. lib. 2. cap. 3. & lib. 3. cap. 10. & de ira Dei, cap. 7. & 8. Notabo ad extremum humanam sapientiam (quæ apud Deum stultitia dicitur D. Paulo) hîc potissimùm reprehendi, quippè quæ religione caruerit. Vult autem Lactantius vnam cum altera, id est, religionem cum sapientia inseparabili nexu colligari, in quibus hominis officium, & veritatem omnem inclusam esse colligat. Religio enim, quæ sine sapientia sit, non religio, sed superstitio putanda est: sapientia verò sine religione, mera est stultitia, de qua est illud Prophetæ: Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentum reprobabo. & D. Pauli, 1. Cor. 1. & 3. cap.

Humana sapientia cur stultitia dicatur. Lib. 3. c. 11.

Esa. 29. Abd. 1.

Ficta

Ficta religio.

EMBLEMA VI.

REGALI reſidens meretrix pulcherrima ſella,
Purpureo inſignem geſtat honore peplum.
Omnibus & latices pleno è cratere propinat:
At circum cubitans ebria turba iacet.
Sic Babylona notant: quæ gentes illice forma,
Et ficta ſtolidas relligione capit.

QVàm variè hoc agalma nonnulli hoc tempore accipiant, quamq́ue obliquis interpretationibus contorqueant, & ad ſuos affectus accommodent, vtpotè odio partium laborantes, certè recenſere pudet. Quanquam enim ſalua fide & pudore, aliorum ſententias in medium afferre poſſem, ne cui tamen ſto-
ma-

machum moueam, tutius esse iudico veterum hominum doctrinam potiùs, quàm nouorum placita consectari. Id ex D. Ioannis ἀποκαλύψεως 17. sumptum esse clarum est: quod quidem de ementita religionis obseruatione, & veræ pietati opposita intelligitur. Ea est collectio reproborum, quæ meretrix dicitur, quòd Deo rerum omniũ auctore neglecto, & vero spõso Iesu seruatore, impuro, illicito & nouo quodam cultu, id est, fucatæ religionis ritu, impuræ ac formidabili beluæ dicitur insidere. Aureum poculum manu tenet, id est, hypocrisim persequitur, qua dissimulatis vitiis, & sapientiæ fucatæ auro, pietatis veræ prætextu, quamplurimis imponit, qui ebrietate plus quàm fanatica correpti, miserè præcipites in ima ruunt. D. Augustinus lib. 20. De ciuitate Dei, idem planè hunc locum interpretatur: Quæ sit ista bestia, inquit, quanuis sit diligentiùs inquirendum, non tamen abhorret à fide recta, vt ipsa impia ciuitas intelligatur, & populus infidelium contrarius populo fideli & ciuitati Dei. Imago verò eius, simulatio eius mihi videtur: in eis videlicet hominibus, qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt. Fingunt enim se esse quod non sunt, vocanturque non veraci effigie, sed fallaci imagine Christiani. Hactenus ille. Calix aureus adagij vice vsurpatur à D. Hieronymo: Multa de perfectione dicuntur, ait, vt qui volumen Philosophi nesciunt, sub martyris nomine bibant de aureo calice Babylonis. Origen. de vana & fucata eloquentia totum hoc intelligi voluit. Eos enim, qui apud gentiles, inquit, eloquentiæ laude floruerunt, pessimorum dogmatum sermones mortiferos, id est, venenum in calicẽ aureum infuderunt. Lubens equidem huc referrem, quæ in eam ipsam rem commentati sunt nonnulli è neotericis viri certè eruditi doctrinæque veteris amantes. Sed ex auctorum recentium fluuiis meos agellos tã sæpe irrigare iam non est animus, ne quis philologus mihi pro suo iure diem dicat: quòd longè pulchrius sit (vt Varro dicit apud M. Tullium) adire fontes, quàm riuulos consectari. At vt ad rem propiùs: Promptum quidem id nobis, verumque esse constat: decipimur specie recti. Nam vt prudentiam malitia, & temperantiam immanitas in voluptatibus aspernandis, & magnitudinem animi superbia in animis extollendis, & despicientia in contemnendis honoribus, & liberalitatem effusio, & fortitudinem audacia: sic superstitionem religio imitatur. Vt enim olim apud Græcos nonnulli Philosophi pallio barbaque promissa raram quandam sapientiam pollicebantur, semperque habebant in ore libertatem & honesti studium, cùm

Falsa religio quæ. *Aureum poculum.* *Virtutem vitia imitantur.* *Pseudosophi.*

ex iis longè multi vitiis pluſquam vulgaribus, planeque ſeruilibus laborarent: Vtque apud Iudæos Phariſæi & Eſſæi triſti vultu, latis phylacteriis, & cultu quodam fucato, apud imperitum & rude vulgus venabantur ſanctitatis opinionem: ita etiam, quod dicere nos admodum pudet & tædet, ſed dicendum tamen, inter Chriſtianos homines fuere iam olim, & adhuc hodie ſunt, reuera nimis multi, qui ſuis præſtigiis fictáque doctrina imperitos homines ineſcant, quibus errorum quaſi poculo miſerrimè & fallaciſſimè imponunt: ij que tandem facti ebrij, erronea perſuaſione tanquam mente capti, puriſſimos veræ & ſimplicis doctrinæ fontes aſpernantur, & ita inſanientes ad belluæ nutum ſeſe totos componunt, vt nunquam poſtea de cõmutando vitæ miſero ſtatu cogitent. *Phariſæi.* *Pſeudochriſtiani.*

Regali reſidens, &c.] Adiuncta ſunt maieſtatis & regiæ cuiuſdam magnificentiæ. Turpitudo & impuritas regio in ſolio locũ habet, qui ſoli virtuti debebatur. At nulla vitia præſentiorẽ inuehunt perniciẽ, quàm quæ ſplendoris & honeſti veſte teguntur. Sedere enim in Hieroglyph. maieſtatem & auguſtum honorem exprimit, vt eſt à Pierio relatum lib. 43. Veſtis purpurea, pudoris & verecundiæ notam, idem lib. 40. Hieroglyphic. *Quæ vitia maximè pernicioſa.* *Purpura.*

Peplum.] ſacrum & ſolemne veſtimentum. Prouerbium hinc fluxit, Peplo dignus, ab Ariſtoph. deductum, de ſtrenuo & inſigni quodam viro. Suidas tamen peplum ait eſſe *ἱμάτιον γυναικεῖον ϗ ποικίλον, οἷον περίπλός τις ὤν.* *Peplum.*

Latices.] Latex, quòd intra aliquid lateat, dictus humor quiuis. Hîc vinum ſacrum, vt apud Virgil. in 4.

- - latices nigreſcere ſacros.

illice forma.] illiciente & ſeducente. Illicere eſt illaqueare. Nonius. vel illice, ab illex, id eſt, ſine lege. Plaut. Lectus illex eſt, eſca meretrix.

capit.] decipit & allicit. Virgil. 1. Georg.

- - neque inſidiis noctis capiere ſerenæ.

Cicero 3. Offic. ex veterum legum formula: Nam quanti verba illa, vti ne propter te fidemúe tuã captus, fraudatuſúe ſim. Et in iure ſæpe, capere pro decipere: vt, Non capitur qui ius publicum ſequitur, l. 116. de reg. iur. D. Sæpe etiam titulo de Minorib. vt l. 3. l. 11. & l. 12. hinc captionem accipi pro fraudatione, fallacia, damno non rarò reperimus, l. 1. de in integrũ reſtitut. l. 1. in fin. de vacat. mun. l. 3. de coll. bon. D. Et captioſum pro fallaci atque damnoſo, l. 41. de vſu cap. vt & aliquot locis aliis.

Non tibi, ſed religioni.

EMBLEMA VII.

ISIDIS *effigiem tardus geſtabat aſellus,*
Pando verenda dorſo habens myſteria.
Obuius ergo Deam quiſquis reuerenter adorat,
Piaſq; genibus concipit flexis preces.
Aſt aſinus tantum præſtari credit honorem
Sibi, & intumeſcit, admodum ſuperbiens:
Donec eum flagris compeſcens, dixit agaſo,
Non es Deus tu, aſelle, ſed Deum vehis.

Sacerdotes honore afficiẽdi, SAcerdotes, Epiſcopi, & qui rebus ſacris præſunt, in honore ſunt habendi, ob id maximè, quòd ſacris præſint, quorũ ſunt admi-

administri, licet interdum aut vitiis pluſquàm vulgaribus implicati, aut ignari & ſtupidi habeantur. Hi verò vt ſuum munus & officium curare vel maximè debent, ſic quantam dignitatem ſuſtineant, ipſos ſubinde animo ſecum reputare par eſt. Meminerint tamẽ ſe homines eſſe, nec ſibi arrogẽt impenſiùs, quòd tantum miniſterium gerant, & rerum diuinarum curam, quaſi humeris impoſitam habeant, ne, vt aſinus audiuit, Non es Deus, ſed Deum fers, illi audiant: Non vobis hæc, ſed Deo ſoli omnis eſt tribuenda gloria. Itidem dici poteſt de præfectis Imperatorum aliorúmque principum cùm popularem applauſum excipiunt audacius quàm par eſt in prouinciis, in quibus vicem regiam obtinent. Sic enim adeò modeſtè, tamque circumſpectè ſeſe gerere debent, vt priuati honoris nomine nihil, ipſius Principis laudi vel minimum detrahant, & ſe interea norint quales ſunt. Eſt enim operæpretium τοὺς ἐν ἀξιώμασι τιμωμένους γινώσκειν, ὅτι ἄνθρωποί εἰσιν. Succurrit mihi exemplũ nobile Cornelij Galli Aegypti prouinciæ præfecti. is quia ſeſe geſſiſſet inſolentiùs, multaque flagitioſè feciſſet, ſtatuas etiam ſibi locari paſſus & Pyramides in altum tolli, quibus à ſe geſta continerentur; accuſatus eſt à Valerio Largo: cognitioni præfuit Auguſtus: ignominia notatus eſt Gallus: vetuitque Cæſar, ne reus prouinciam poſtea obtineret. Retulit Dion lib. 53. Huic penè ſimile quod narrat Corn. Tacitus lib. 4. de Lucilio Capitone; qui procurator Aſiæ ſub Tiberio accuſatus eſt in ſenatu à prouincialibus, quòd vim prætoris vſurpaſſet, militumque manu ad comitatum vſus eſſet: itaque conuictus, in exilium pulſus eſt. Laudatur à Plutarcho Vticenſis Cato, quòd quæſtor factus ſcribarum, officiorum, aliorumque generis eiuſdem minuerit eam prærogatiuam, quam longo tempore vſurpauerant: iuſſit enim, miniſtros non magiſtros ſe eſſe meminiſſent. Sumptum eſt Emblema ex Gabriæ apologis. Sic enim ille:

Præfecti ac miniſtri Principum.

Fons Emblematis.

ὤμοις ὄνος παρῆγεν ἀργυροῦν βρέτας,
ὅπερ συναντῶν πᾶς τις αὖ προσεκύνει,
τύφῳ δ' ἐπαρθεὶς, μὴ θέλων μένειν ὄνος,
ἤκουσεν· οὐ θεὸς σὺ, τὸν θεὸν δ' ἄγεις.

Qui verſiculi quoniam commodè (ſed περιφραστικῶς) redditi ſunt à Gabriele Faërno Cremonenſi, conferam huc perlibenter:

Simulacrum aſellus baiulans argenteum,
Cùm id tranſeuntes flexo adorarent genu,
Sui hoc honoris gratia eſt fieri ratus:
Iamq; inſolenti elatus arrogantia
Nolebat ambulare, donec aſpero

Probè dolatus fuste clunes, audijt:
O stulte, non es tu Deus, sed fers Deum.

SE NORIT HOMINEM, QVI MAGISTRATVM GERIT.

Fabulæ huius rationem vno disticho complexus est Ioan. Mercerus, Hebreæ linguæ Doctor regius: quod memini ab eodem non semel in suggestu obiter dictum:

Quid sibi vult asinus tergo mysteria portans?
Indoctos videas sæpè praeesse sacris.

Quid per asini symbolum veteres intellexerint. Non erit à re alienum, si adiecero, asinum à veteribus Aegyptiis sapientiæ, fortitudinis, laboris indefessi, & frugalitatis esse symbolum. Qui enim sapientiæ sit operam daturus, eum oportet victu esse tenui, omnia quæ in vitam humanam cadere possunt, æquo ferre animo, neque ad vllam excandescentiã aut contumeliam sese conuertere: animo esse paruum, simplicem & inopem, vt asinus est, qui nullum inter carduos & lactucam discrimen faciat: nullũ deniq; sit onus quod detrectet: & vbi opus fuerit, pro boue terrã proscindat, sitq; totius humanæ cõmoditatis assiduus minister, vt etiã, quod adagio dicitur, portare mysteria cõpellatur. Lege Pieriũ Hieroglyph. lib. 12. Et hæc quidem mihi meditanti, succurrit illa mordax & acuta Cornelij Agrippę declamatio, quã De scientiarũ vanitate inscripsit, ad cuius finẽ adiunxit Asini encomiũ. *Asini encomiũ per Corneliũ Agrippã.* de quo homine quid omninò sentiam, nihil habeo necesse dicere: nisi quòd cũ in literas declamitauit, videri voluit egregiè literatus: quanquã tamen non minùs apud sanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quàm otiosè sollers in vanitate artium insectanda.

Isis. *Isidis effigiem, &c.*] Isis, vxor Osiridis, Aegyptia dea, inuenit hordei segetem, vnde & Ceres appellatur. Eadem autẽ quæ Io, de qua Ouid. 1. Metamorph. Diodor. lib. 1. cap. 2. Cuius & meminit D. Augustin. lib. 8. cap. vlt. aliisque locis. Lactant. 1. cap. 11. & 15. quidque ea significetur, enarrat Macrob. cap. 20. primi Saturn. & postremò Lilius Gyrald. Syntagmate 12.

Pando dorso.] reflexo, curuo propter impositũ onus. Ouid. 4. Metamor. *Sustinet, & pãdo non fortiter hæret asello.* Idẽ 1. Fastor.

Venerat & senior pando Silenus asello. & 3.
Vtq; piger pandi tergo residebat aselli.

Item 2. Amor. *Currit in immensum panda carina solum.*

Mysteria. *Habens mysteria.*] Alludit ad parœmiã, ὄνος ἄγων μυστήρια. Sũt autẽ mysteria, arcana quædam vulgo minimè cõmittenda, & iis tantùm cognita, qui iisdem sacris initiantur; ἀπὸ τοῦ μυεῖν τὸ στόμα, ab ore obsignando. omnibus enim mysteriis silẽtij fides debetur.

Quà Dij vocant, eundum.

EMBLEMA VIII.

In triuio mons est lapidum: superеminet illi
Trunca Dei effigies, pectore facta tenus.
Mercurij est igitur tumulus. suspende viator
Serta Deo, rectum qui tibi monstret iter.
Omnes in triuio sumus, atque hoc tramite vitæ
Fallimur, ostendat ni Deus ipse viam.

DIdicimus ex Stephano & Hesych. Græcis auctoribus, Mercurium Hodium & Hegemonium fuisse priscis appellatum (Ὅδιος καὶ ἡγεμόνιος ἑρμῆς) tum à viis & semitis, in quibus statuebatur ad viam monstrandam peregrè proficiscentibus. Proin- *Mercurius cur Hodius & Hegemonius dictus.*

de Hermæ, id est, statuæ Mercurij, & lapidei ligneíve cippi solebant in triuiis erigi ad indicanda viarum discrimina, quia αὐτῷ δέον εἰς τὰ πᾶσαν πρᾶξιν ἡγεμόνι χρῆσθαι, ait Phurnutus. Viatores itaq; statuis solebant lapidum aceruos cumulare: sic enim Deum putabant honorari, ea scilicet re quæ in promptu esset & obuia: vel quòd ita viam repurgare viderentur; vel quòd eo lapidum cumulo Dei effigies prætereuntibus esset notior. Vlpianus, auctor Græcus, annotat ad oration. Demosth. aduersus Leptinem, Hermas, id est, Mercurios eiusmodi fuisse quadrangulos, superiore parte Mercurij figuram referentes, inferiùs inscriptiones viarum ostendentes. Qua de re Gyraldus Syntagmate 9. Iuuenalis huc respexit, cùm ait, *truncóque simillimus Hermæ*: & Prouerb. Mercurio dextro, & Mercuriale, & Bifrons Mercurius. Hoc autem quasi ænigmatio monemur, ea tantùm sequēda esse, ad quæ Deus & natura nos idoneos esse voluit, cùm summæ fatuitatis & demētiæ sit, aliquid inuita, quod aiunt, Minerua suscipere & persequi. Rectè dicebat Cato apud Ciceronem, naturam optimā ducem sequendam, nihilque aliud fuisse olim gigantum more bellare cum Diis, nisi naturæ repugnare. Sed & D. Paulus adhortatur, eam vt sortem vitæque rationem teneamus, cui nos Deus addixit. Sed quoniam menti humanæ ea est innata cæcitas & ignoratio, vt qua via sit eundū planè ignoret, omni piæ vitæ cultu, & summissa mente ad eū perfugiēdum est qui se viā, qui veritatem, qui vitam esse fassus est; quem qui sequitur, in tenebris non ambulat: continuoque illud Dauidicum nobis ardenti animo repetendum, γνώρισόν μοι κύριε ὁδὸν ἐν ᾗ πορεύσομαι: Ostēde mihi, Domine, viam in qua ambulem. Certè & Socrates apud Platonem in Critone, pergendum ea solùm esse via, qua Deus nos ducit, asseuerat. Quò pertinet illud Persij è 3. Satyra:

Mercurij officia. *Herma.* *Sequenda natura.* *1. Cor. 7.* *Ephes. 4.* *Psal. 143*

—disce quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.

Ceterùm ne transiliam quod ad rē pertinere videatur, hîc Mercurij nomine olim Deorum nuncij, vel sacras literas (quæ nobis diuinam voluntatem aperiunt) intelligimus: vel Prophetas & Doctores, sacri & cælestis oraculi nuncios, ex quibus orthodoxam salutis æternæ viam & rationem excipere est necesse. Serta autem suspensa, honorem cultumque aliquem obseruantiæ exhibendum esse significant. Hoc addam postremò: videri hoc Emblema non malè referri posse ad cuiusque vitæ genus & institutum, ad quod ingrediundum cùm difficile sit, opus est aliquo Mercurio, id est præceptore seu doctore, qui viam doceat.

Quid nomine Mercurij. *Serta.*

Mercurij

Mercurij est igitur tumulus.] In aliis quibusdam exemplaribus legitur Cumulus: sed vtraque lectio tolerabilis. Tumulus, quasi tumens tellus, pro sepulcro frequentiùs vsurpari solet. Qui verò loco vocabuli tumulus, aut cumulus, legi malunt, facies, non mihi probantur: quia vocabulum, facies, pro effigie aut statua hîc veram Latinitatem non sapit. Non desinam priùs, quàm quod improba lectione obseruaui, studiosis rerum antiquarum communicem. Olim consuetudine receptum fuit, vt superstitiosi temerè oblatos in via lapides stipitesque, tanquam numina colerent. Appuleius de Asino: Neque iustiùs religiosam moram viatori obiecerit, aut ara floribus redimita, aut spelunca frondibus inumbrata, aut quercus cornibus onerata, aut fagus pellibus coronata: vel enim colliculus sepimine consecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel cespes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus. Propertius:

Tumulus.

Et quicunque sacer, qualis vbique lapis.

Xenophon: καὶ τοὺς μὲν οὔθ' ἱερῶν, οὔτε βωμῶν, οὔτ' ἄλλων τῶν θείων οὐδὲν τιμᾶν, τοὺς δὲ καὶ λίθους καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβεσθαι.

Suspende viator Serta Deo.] Plinius historiæ mundi 21. cap. 2. Inter sacra tantùm & bellicos honores, coronis nomẽ suum vindicantibus. Idem 3. cap. Et iam tunc coronæ Deorum honos erat. Quibus ex locis intelligimus, coronas statuis rebusque sacris olim solitas appendi. Quòd si quis auctoritatem etiam aliorum sibi dari postulet, adferre possum Appuleium, qui sic 3. De asino aureo: In ipso verè meditullio, inquit, Hipponæ Deę simulacrum residens ædiculæ, quod accuratè corollis roseis, & quidem recentibus fuerat ornatum. Et 4. lib. Iamque per plateas commeantem, populi frequenter floribus, sertis, & solutis adprecantur. Idemque libro vndecimo, simulacrum Lunæ describens: Corona, ait, multiformis variis floribus sublimem distinxerat verticem. Et paulò post: Dextra proferens sinistram Deæ coronam, mihi etiam Hercules coronam consequenter. Itemq;: Nam sibi visus est quiete proxima, dum magno Deo coronas exaptat. Ad hunc veterum ritum respexit Ouid. Fastorum 2. de Arione loquens, qui citharœdus à piratis captus, iamque de vita desperans,

De coronis quæ statuis Deorum appendebantur.

—capit ille coronam
Quæ posset crines, Phœbe, decere tuos.

Apponam & Tertulliani locum è libro De corona militis, vbi ait Pandoram primùm à Charitibus coronatam, honoris causa scilicet, cùm à Diis omnibus muneraretur.

Viatores homines. *Viator.*] quicunque sis hac in vita hospes, vt omnes reuera sunt. Plato vitam nostram modò viæ, modò peregrinationi similem facit. παρεπιδημία γάρ ὁ βίος.

Omnes in triuio sumus, &c.] Iuxta Ouidianum illud, Fastor. 5.

Vt stat, & incertus, quà sit sibi, nescit, eundum,
Cùm videt ex omni parte viator iter.

Theognis: ἐν τριόδῳ ἕστηκα: In triuio consisto. vt enim viam sæpe pro consilij ratione poni solemne est Græcis: sic τρίοδον pro incertitudine consilij. Itaque Plato 7. Legum, καθάπερ ἐν τριόδῳ γινόμενος &c. monet ne ad rem nouã & inusitatã amplectendam accurramus, sed consistamus, quasi ad triuiũ aliquod venerimus. & Minutius Felix in Octa. vt qui rectam viam nescit, vbi, vt fit, in plures vna diffinditur, hæret anxius, nec singulas audet eligere, nec vniuersas probare: Sic cui non est veri stabile iudicium, &c. Sic hac in vita tot tantæque sese offerunt difficultates & salebræ. Adde quòd tam crassa, tamque supina hominum mentibus insita sit ignoratio, vt quid potissimùm sequi debeat, quiuis ignoret, & nisi adiutus ope cælesti, in certam aliquam viam se recipere non potest. Dicebat enim ipse salutis instaurator: Sine me nihil quicquam efficere potestis. Nec verò sumus idonei ad aliquid vel cogitandum tanquam ex nobis; sed si ad aliquid idonei videamur, id certè ex Deo est, ait D. Paulus, 2. Cor. 3.

tramite vitæ.] curriculo vitæ & decursu. Toto disticho eãdem *Trames.* continuat ἀλληγορίαν à viatoribus. Trames, transuersa & obliqua semita.

ostendat ni Deus ipse viam.] Allusio ad illud Pindari: Διὸς ἐκ προοιμίου, ab Iouis procemio. quo significatur conatus omnis nostri principium à Deo sumendum esse. Aristides oratione panegyrica: ἀλλ' ὥσπερ ἔφη Πίνδαρος, θεοῦ δείξαντος ἀρχὴν, οὐδὲν δὴ τὸ κωλῦον. Sed, vt ait Pindarus, Deo initium ostendente, nihil erit impedimenti. Item auctor alio loco eandem sententiam vsurpauit: θεοῦ δέ, φησι Πίνδαρος, δείξαντος ἀρχὴν, εὐθεῖα δὴ κέλευθος εὑρεῖν τὸ προκείμενον: Deo initium monstrante, ait Pindarus, facilis est semita ad inueniendum quod propositum est.

Fidei

Fidei symbolum.

EMBLEMA IX.

STET *depictus* HONOS *tyrio velatus amictu,*
Eiusq; iungat nuda dextram Veritas.
Sitq; AMOR *in medio castus, cui tempora circum*
Rosa it, Diones pulchrior Cupidine.
Constituunt hæc signa Fidem, Reuerentia Honoris
Quam fouet, alit Amor, parturitq; Veritas.

EX antiquissimo marmore, quod etiam visitur hodie Romę, sumptum Emblema. Est autem Fidij simulacrum, quod imagine imberbi, sed ætate matura, cui adiectum nomen HONOR. Hic VERITATI, quæ virginea est facie, manum porrigit: *Vnde tractum Emblema.*

Fides adiunctis causis descripta. rigit: in medio AMOR puer. His tribus simulacris FIDES describitur; quippè quæ veritate, fide & amore nitatur. Veritatem matrem habet, illam quidem nudam & simplicem, nō comptam fuco aliquo, non velo tectam. Et quidem fides definitur, *Fides quid.* dictorum conuentorumque constantia & veritas, quæ ideò parentem habere Veritatem dicitur, & eam nudā, quòd in pactis, *Veritas nuda.* conuentionibusque nihil fucatum esse, aut à vero alienum debeat: cui adhæret Honos porrecta dextera, tanquam stabilis cu-*Honos.* iusdam, firmique pacti pignus. Is Honos purpurea indutus veste, quòd veritas facillimè possit imminui & labefactari, nisi adsit honoris & reuerentiæ quædam ratio, qua eadem fulciri opportunè & cū dignitate possit. Hoc etiam virtutis præmium, & honestatis omnis tanquam patrem nutricium, pictores & plastæ *Pudicus amor.* nobis adumbrarunt. At locum medium occupat honestus Amor, qui veritatem & honorem nexu firmo colligat & deuincit. Nisi enim tanquam condimento aliquo amicitiæ & beneuolentiæ mutuæ consocientur hæc inter se alioqui diuersa, vinculum nullo penè negotio dissolui poterit. Id etiam totum referre par est *Sancta τριὰς Sabinis præfigurata.* ad antiquam illam veterum Sabinorum præfigurationem sacrosanctæ τριάδος, apud quos, diu ante CHRISTI seruatoris aduentum, erat simulacrum quoddā triplici facie, cuius etiam nomen triplex, nempè Sanctus, Fidius, & Semipater, haud dubiè præcipuum religionis Christianæ mysterium repræsentans. Quod ab Ouidio describitur 6. Fastor. Sanè Dionys. Halicarn. *Iupiter Pistius, Sanctus, Sagus.* lib. 4. ait Iouem, Pistium esse dictum, quem Romani Sanctum appellabant, qui & Sagus, Pistius, Sancus, & fidei sponsor aliis nominibus efferebatur. Coniicere est Pistium eundē fuisse cum Fidio. Nam vt πίστις Græcè fides, ita πίστιος καὶ πίστιος, Fidius nominari commodè potest. Sed & hodie in Romanis antiquitatibus Fidij simulacrum ita effictum conspicitur. Marmor est in *Fidij simulacrū.* fenestræ modum formatum, in quo tres imagines effictæ statuūtur. Dextra quidem virilis habitu pacifico, sinistra verò vt muliebris, eodem habitu, coronam in capite lauream gestans, quæ dextram dextræ iungat cum priore imagine. In harum duarum medio ingenui pueruli effigies cernitur, cuius supra caput hoc legitur, FIDII SIMVLACRVM: apud imaginem dextram virilem HONOR: in sinistra imagine muliebri, VERITAS. Gregor. Gyrald. Syntag. 1. 2. & 10. Historiæ Deorum.

Honor Deus. *Stet depictus Honos, &c.*] Honorē pro deo coluerunt veteres, vt etiam Fidem & Virtutem. & Ouid. Fast. 5. ex Honoris, & Reuerentiæ coniugio ortam esse Maiestatē voluit. Plin. 35. cap.

o. Au-

10. Auguſt. De ciuit. 4. cap. 21. & 24. Adijciam obiter: Amor honori adiunctus verecundiam creat, imò verò ipſamet verecũdia dici nõ ineptè poteſt. quò ſpectat illud M. Ciceronis ex Lælio: Maximum ornamentum amicitiæ tollit, qui ex ea tollit verecundiam. itaque in ijs pernicioſus eſt error qui exiſtimant libidinum, peccatorum que omniũ patere in amicitia licentiam.

Tyrio amictu.] purpurea veſte. Ex Tyro vrbe Phœniciæ conchylia, & murices aduehuntur, quorum ſanguine fit purpura. Plinius lib. 5. cap. 19. Nunc omnis eius nobilitas conchylio atque purpura conſtat. Et lib. 31. c. 6. Quare Puteolanum potius laudatur, quàm Tyrium aut Gætulicum, vel Laconicum, vnde pretioſiſſimæ purpuræ. De purpuræ autem inuentione, ſi vacat, lege Caſſiodorum initio lib. 1. Variarum formularum.

iungat nuda dextram VERITAS.] Fingebatur ἀλήθεια, vt ſcribit in Amphiarao Philoſtratus, virgo niueis induta veſtibus. Hippocrates in quadam ad Philopæmenem Epiſtola, eam depingit mulierem pulchram, magnam, ſimpliciter ornatam, illuſtrem ac ſplendidam, cuius oculorum orbes pro lumine nitebant, vt aſtrorum & ſtellarum fulgorem viderentur imitari. Nuda hîc dicitur, quòd qui eam colunt, aperti ſunt ac ſimplices, nullo modo fraudulenti, aut inſidioſi; aut quòd veritatis oratio ſimplex eſſe debeat, aut quòd in luce & oculis omnium agnoſci velit. Hinc Horat. 1. Carm. *Veritas Dea quomodo picta.* *Nuda Veritas cur.*

-- & Iuſtitiæ ſoror
Incorrupta Fides, nudaq; Veritas.

Ceterùm Fidei ſymbolum in dextris iunctis cõſpiciebatur, idque Numæ Pompilij inſtituto. Moris etiam fuit, vt fidei faciendæ & comparandæ gratia dextras coniungerent. Quod multis auctorum meliorum locis facile eſt obſeruare. Veritatis nudæ rationem docuit libro 44. Hieroglyphicôn Pierius: ſymbolum verò dextrarum coniunctionis Gyrald. 1. Syntagmate Hiſtoriæ Deorum: poſt ceteros omnes vir eruditus Cœlius Curio appendice Hieroglyph. Pierij quædam non pœnitenda retulit. *Dextra ſymbolum Fidei.*

Diones pulchrior Cupidine.] De duplici Cupidine, & Venere duplici, maturiùs poſtea. Dione Veneris mater ex Ioue, vnde Venus Dionæa. Virgil. 3. Aeneid.

Sacra Dionææ matri, diuiſq; ferebam.

Fœdera.

Ad Maximilian. Mediolan. Ducem.

EMBLEMA X.

HANC citharam, à lembi quæ forma halieutica fertur,
Vendicat & propriam Musa Latina sibi,
Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus,
Quo noua cum sociis fœdera inire paras.
Difficile est, nisi docto homini, tot tendere chordas:
Unaq́ue si fuerit non bene tenta fides,
Ruptáve (quod facile est) perit omnis gratia conchæ,
Illeq́ue præcellens cantus, ineptus erit.
Sic Itali coëunt proceres in fœdera: concors
Nil est quod timeas, si tibi constet amor.

At

At si aliquis desciscat (vti plerumque videmus)
In nihilum illa omnis soluitur harmonia.

PRincipi suo indicat, quanta vis concordiæ sit, sumpta comparatione à lyræ temperato, aut confuso concentu: ea enim constans ex summis, mediis, & infimis chordis concinnam reddit harmoniam, si tamen eam vir artis peritus aptauerit. Eodem quoque pacto Respublica omnis variæ ac diuersæ conditionis hominibus composita, firma & concordi pace ligatur, si modò Principem habuerit idoneum, qui & cõsilio & vsu rerum valeat, quique beneuolentiam, assensum, & commune pacis vinculum inter ciues fouere norit. Ea ratione præ alijs quotquot vsquam fuere ab omni seculorum memoria terrarum Dea gentiumque Roma perstitit, quandiu Principes habuit pacis & tranquillitatis studiosos, iidemque auctoritate dignitateque cõmendabiles. Cicero de Republica disputans, inducit Scipionem eum, qui Carthaginem deleuit, de Republ. verba facientem, quando iam iamque peritura præsentiebatur. Cùm enim Scipio in 2. lib. fine dixisset, vt in fidibus ac tibiis, atque cantu ipso ac vocibus, concentum esse quendam tenendum ex distinctis sonis, quem immutatum ac discrepantem aures eruditæ ferre non possunt, eumque concentum ex dissimillimarum vocum moderatione concordẽ tamen effici & congruentem: sic ex summis & mediis, & infimis interiectis ordinibus, vt sonis, moderata ratione ciuitatem consensu dissimillimorum concinere: & quæ harmonia à musicis dicitur in cantu, eam esse in ciuitate concordiam, arctissimum atque optimum omni in Repub. vinculum incolumitatis, quæ sine iustitia esse non potest: quod à Cicerone petitum constat è 4. De republ. Platonis, cuius hæc verba: ὁρᾷς οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ὅτι ἐπιεικῶς ἐμαντευόμεθα ἄρτι, ὡς ἁρμονίᾳ τινὶ ἡ σωφροσύνη ὁμοίωται; τί δὴ ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σοφία ἐν μέρει τινὶ ἑκατέρα ἐνοῦσα ἡ μὲν σοφὴν, ἡ δ' ἀνδρείαν τὴν πόλιν παρείχετο, οὐχ οὕτω τὴν πόλιν ποιεῖ αὕτη, ἀλλὰ δι' ὅλης ἀτεχνῶς τέταται διὰ πασῶν παρεχομένη ξυνᾴδοντας τούς τε ἀσθενεστάτους ταυτὸν, καὶ τοὺς ἰσχυροτάτους, καὶ τοὺς μέσους, εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ· εἰ δὲ πλήθει ἢ χρήμασιν, ἢ ἄλλῳ ὁτῳοῦν τῶν τοιούτων· ὥστε ὀρθότατ' ἂν φαῖμεν ταύτην τὴν ὁμόνοιαν σωφροσύνην εἶναι χείρονός τε καὶ ἀμείνονος κατὰ φύσιν ξυμφωνίαν, ὁπότερον δεῖ ἄρχειν καὶ ἐν πόλει καὶ ἐν ἑνὶ ἑκάστῳ. Hæc ex Cicer. lib. De Repub. retulit D. Augustinus lib. 2. cap. 21. De ciuit. Dei. Sed hoc loco non erit alienum, si admoneam Romanos veteres per Lyrę Hieroglyphicum concordiam

Respubl. cum lyra comparatio.

Locus insignis è 2. de Repub. Ciceronis.

Quid per lyram veteres intellexerint.

cordiam designasse, vt & veteres alij iudicium compositum, concordiam inæqualium, rectam bonamque institutionem, rationem, amorem, sedatum animum, & alia plura; vt cōmodius ad concordiam suadendam symbolum ab Alciato minimè videatur excogitari potuisse. In lyra enim diuersæ chordæ simul componuntur, & ad eundem tonum temperantur: quod prudens & sedatus homo præstat vel in suis affectibus rationi subiiciendis, vel in œconomia moderanda, vel denique gubernatione Reipubl. in quibus homines varij ac diuersi, cùm singuli sint, non possunt nō habere singulas de rebus opiniones: sed sapiētis tamē Principis moderatione in vnum quasi harmoniæ concentū conueniūt. Isidorus quidem Cynicus meritò Neronem increpabat, quòd cùm Musicæ arti operam daret, Nauplij mala bene caneret, sua verò bona malè disponeret; neq; sibi vllum in vita concentum proponeret. Et Diogenes Musicos stultitiæ arguebat, qui lyræ chordas optimè iuxta suæ artis leges compararent, animum verò minimè componerent. Ea quidem ratio fuit, cur Plato animum harmoniæ & concentus nomine appellarit: & Aristophanes sapientem hominem & Gratiis ornatum, optimum Musicum & citharœdum esse. Nam idem Plato putauit Musarum nomen à μώειν, quod sonat idem ac honestè instituere. Sed inter ceteras symboli huius significationes, mihi placet admodum ea, qua ratio, qua mens, qua iudicium, & recti perspicientia intelligitur. Sic enim plerique optimi scriptores (inter quos principatū quendam sibi suo iure Cicero vendicat) cōcordiam à corde deflectūt: cor enim animus videtur, eò quòd in corde sit animi principatus: vnde cōcordes, vecordes, & excordes denominãtur. Alij cōcordiam à chorda deriuari malunt, quòd variæ chordæ cantum vnum faciant. Iam verò quia studiorum consensus atque similitudo amorem pariat, Platoni lyra consecratur, & annumeratur inter ea quæ sunt amoris monimenta. Cùm enim in se lyra suauitatem Musicam contineat, non malè videtur habere quandam cum Venere, Amore, Gratijs similitudinem: quippè quæ blando ad se homines illicio pertrahat. Ceterùm ea sedati animi iucunda grataque imago, imò verò laborum, studiorum & perturbationum dulce lenimen, bellè fuit institutis Lacedæmoniorum expressa, apud quos erat sollenne, vt ad lyræ aut tibiæ, vt alij volunt, sonum aciem instruerent: & Achilles nō alia ratione furibundum animū sedabat, quàm lyræ modulis: vt planè mihi Hieroglyphicum istuc mirabile esse videatur. Sed de lyra plus satis, & fortasse πάρεργα: nisi quòd huc referrem lubens, quæ

Concordia vnde dicta.

quæ de lyra retulit Stobæus ex Euryphamo Pythagoreo, cap. περὶ εὐδαιμονίας, quo loco humanam vitam cum lyra non incōcinnè confert. Nō possum etiam, quin hoc loco memorem, quæ Diogenes Pythagoreus disputat apud eundem Stobæum, cap. περὶ βασιλείας, Regis esse munus vt Rempubl. lyræ instar moderetur; nempe, vbi priùs sibi ipsi imperarit ex præscripto legis: quippè qui nosse debeat populi, quem sibi commissum habeat, harmoniā & concentum ad eam legem sibi accommodandam esse.

Hanc citharam, &c.] Hîc lyram pro testudine, quæ vulgò est Lutina, accipit: cuius inuentionem Mercurio referunt. Polydor. lib. 1. cap. 15. *Lyra seu testudo.*

à lembi quæ forma halieutica] quæ formam habet lembi, nauiculæ breuis & celerrimæ. Lazar. Baifius lib. De re nauali. Halieutica autem per similitudinē caphæ piscatoriæ. hinc Halieuticum opus, in quo de piscibus tractatur. ἁλιεὺς enim piscator. vt Ouidius Halieuticon opusculum scripsit: quod tamen plerique viri docti Lucano tribuunt. De Halieuticis quædam Plinius lib. 32. cap. 2. *Lembus.* *Halieutica.*

Vendicat & propriam, &c.] Vendicet sibi propriam quantūuis, inuentionem tamen Græcis debet. Sed tamen Italos id sibi vendicare suspicor, quòd apud eos lyræ vsus sit frequens habitus. Non erit incommodum repetere, quæ de Musicæ prima inuentione collegit Polydorus Virgil. lib. 1. cap. 15. *Lyra inuentio.*

Quo noua cum sociis, &c.] Historias Italicorum bellorum tibi compares ex P. Iouio, Guicciardino, & aliis permultis, si vacat.

gratia.] concentus, decorum, suauitas.

concha.] lyræ, testudinis.

Nil est quod timeas, si tibi constet amor.] Θέσις admodum efficax, planeque iis necessaria, qui suum imperium volunt esse stabile & permanēs. Sic Isocrat. ad Nicoclem: φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ σώματος εἶναι τήν τε τῶν φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν. διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο. Et Claudian. *Optima principis custodia quæ.*

Non sic excubiæ, non circumstantia pila,
Vt tutatur amor.

Pręclarè Agesilaus, cùm rogaretur cur Sparta nō cingeretur mœnibus, ciues armatos, & inter se consentientes, satis esse ad vrbis præsidium respondit. Dicebat etiam ciuitatem non saxis, aut vallis, sed incolarum virtute muniri, quos nimirùm si iungat concordia, nullus potest firmior esse murus. Ad id respexit Cicero 2. Philip.

Philip. Nónne igitur millies perire est melius, quàm in sua ciuitate sine armorum præsidio non posse viuere? Sed nullum est istuc, mihi crede, præsidium: charitate & beneuolentia septum oportet esse, non armis. Plutarch. ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι, nihil commendatius esse viro ciuili ait, quàm vt suos ciues amicitia mutua, concordiaque deuinciat, litium & discordiarum occasionem omnem tollat. λείπεται δὴ τῷ πολιτικῷ μόνον ἐκ τῶν ὑποκειμένων ἔργων, ὃ μηδενὸς ἔλαττόν ἐστι τῶν ἀγαθῶν, ὁμόνοιαν ἐμποιεῖν καὶ φιλίαν πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ τοῖς συνοικοῦσιν, ἔριδας δὲ καὶ διχοφροσύνας καὶ δυσμένειαν ἐξαίρειν ἅπασαν, &c. Nec verò aspernanda vox est Agasiclis, qui rogatus, qua ratione Princeps tutus haberi absque stipatoribus & satellitio posset: Si subditis ita imperaret, vt pater liberis. Quid enim Periandri vel Antigoni præclara huc responsa conferam? Horum enim alter dictitabat, summa ope nitendũ esse iis, qui tutò regnare vellent; vt beneuolentia potius quàm armis stiparentur: alter, amicis suadentibus, vt si Athenas caperet, firmis & validis eam præsidiis muniret, rectissimè dixit, nullum imperij firmius & stabilius esse præsidium, quàm ciuium beneuolentiam. Idemque penè Synesius: εὔνοια μόνη καὶ μάλιστα βασιλέως ἐστὶν ἰσχυρὸν φυλακτήριον. Nec verò mihi temperare possum, quin adiiciam istuc ex Arato Plutarch. Veram ac stabilem ciuium beneuolentiam, optimam esse Principis custodiã: οὐδὲν, οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. Grassatores enim & latrones sese tutantur præcipitiis & rupibus, quantum possunt: Regi autem nihil fide & beneuolẽtia suorum firmius aut munitius esse vnquam potest.

desciscat.] discordet, aut factiones concitet.

soluitur.] dissoluitur.

harmonia.] fidium concordia & concentus, ab ἁρμόζειν, coaptare. Fab. c. 10. lib. 1. Instit. Orator. & Macrob. 1. Saturn. c. 6. Laudatur Iustiniano, Nouella constitutione 8. καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία: qua soluta sequitur ἀταξία & perturbatio omnium Reipubl. ordinum.

Harmonia vnde dicta.

Siled-

Silentium.

EMBLEMA XI.

CVM tacet, haud quicquam differt sapientibus amens:
Stultitiæ est index linguaque, voxque sua.
Ergo premat labia, digitoque silentia signet,
Et sese Pharium vertat in Harpocratem.

ID expressum est ἐκ τοῦ Παλλαδᾶ, 1. Anthologiæ Græcorum epigrammatum:

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατός ἐστι σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἴσχρότατον.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi:
Is morbos animi namque tacendo tegit.

Sic

Prudentes pauciloqui.

Sic enim ferè non distinguitur imperitus à docto, à circumspecto prudentique homine imprudẽs, si linguam cohibuerit. Eam ob rem facile est coniicere, cur quos Homerus, ingeniorum vertex, sapientissimos effinxerit, eosdem & silẽtes ferè, aut certè pauciloquos esse voluerit. Nouerat enim silentium, & parcum sobriumque orationis vsum, specimen habere grauitatis: contráq; apud sapientes maximè, loquacitatem indicem esse stultitiæ. Neque enim alio nomine Thersitem morionem vituperatione dignum arguit, quàm quòd loquax esset, quàm quòd obstreperus, importunè garrulus & seditiosus. Is enim non propriè loquitur, non verba facit, vt alij, sed tumultuatur: θερσίτης μῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολόα. Nestori consultissimo seni tribuit orationem melle dulcius ab ore fluentem: τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδὴ. Menelao argutam illam quidem, & nunquam à re discedentem breuiloquentiam: παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλα λιγέως, ἐπεὶ οὐ πολυμυθὴς. Vlyssi grandem & vehementem, sed diu tamen cogitabundum facit, antequàm loqui incipiat. Rectissimè dictum est à quodam ex veteribus, loquendi magistros nos habere homines, tacendi verò Deos. Proinde vt laudatur ἐχεμυθία Pythagorica & Spartanus ille Lycurgus, qui suos à pueris silentio initiari voluit. Notum est adagium Græcorum, ~~Tuum silentij premium: & illud Simonidis, Locutum fuisse pœnituit, tacuisse verò nunquam~~. Succurrit Zeuxidis pictoris ad Principem Megabizum sermo. Is enim Princeps cùm, animi causa, in pictoris officinam descendisset, & vnà cum suis de arte pingendi disputare ad ostentationem auderet: Cùm primùm huc venisti (inquit Zeuxis) & linguam continuisti, pueri mei nescio quid de te magni sibi pollicebantur, quippè qui tuum cultum tuamque purpuram obseruarent: sed vbi de arte, quam non tenes, loqui cœpisti, te continuò vt ridiculum hominem esse putarunt. Quidam captiuus cùm duceretur ad Antiochum regem, qui hominem comitabantur, iubebant esse præsenti animo, experturum fortasse regis clementiam, vbi ad eius oculos peruenisset: Nulla ergo mihi spes, inquit: alludens ad luscum regem. qui iocus intempestiuè iactus homini fuit exitiosus. Meritò apud Pindarum celebratur ~~Thebanus Epaminondas, qui quanquam multa sciret, pauca tamen loquebatur. Et certè frequenter vsuuenit~~, vt qui plus habeant pectoris, vt ita dicam, id est, in quibus & eruditio & prudentia maior, ij minus habeant linguæ. ~~Demaratus~~ cùm in consessu quodam sileret, rogatus an id faceret stultitia, an sermonis inopia? ~~Atqui, inquit, stultus nũquam tacere potest~~. Non possum

Thersites Homericus. *Nestor eloquens.* *Menelai oratio cordata.* *Vlyssis oratio vehemens.* *Pythagoreorum silentium.* *Megabizus reprehensus à Zeuxide.* *Iocus intempestiuus.* *Laus Epaminondæ.* *Demaratus.*

possum trāsilire absq; piaculo auream Zenonis vocem, qui Athenis exceptus à quodā Principe vnà cum regiis oratoribus (quòd ille sciret eos eruditis sermonibus oblectari, curauit & quosdam Philosophos arcessere) solus nihil dicebat. Itaque comiter à legatis appellatus: De te verò, Zeno (inquiunt illi) quidnam sumus nostro Principi renunciaturi? Nihil, inquit, aliud, quàm Athenis esse senem, qui tacere sciat inter pocula. Quod non simpliciter dignum laude habitum est. magnum enim est senem taciturnum esse, cùm ea ætas sit admodum garrula: fortasse maius, quòd inter pocula, vbi non vno nomine ad loquendum homines prouocantur: denique quòd Athenis, vrbe omnium loquacissima. Itaque olim dictum est in nescio quem, qui quamdiu siluit, tamdiu magnus & grauis habitus est: Philosophus hic videri poterat, si tacuisset. Pindarus Isthmiorum 1. Herodoti Thebani encomio, Sæpenumerò tacuisse, gloriam maiorem afferre dicit: ἦ μὰν πολλάκι καὶ τὸ σεσωπαμένον, εὐθυμίαν μείζω φέρει. Ad eundem omninò sensum occurrit ex Plutarcho id, in quo gloriatur vel in primis Ino Euripidea, nimirùm se scire σιγᾶν τε ὅπου δεῖ, καὶ λέγειν ἵν' ἀσφαλές. Non desinam priùs, quàm huc retulero pulcrum certè Pythagoræ Samij elogium quod scriptum reliquit Apuleius 2. Floridorum; quandoquidem de silentij laude mihi verba facienti occurrat, quod aliquis ex veteribus longè antè dixerat, nullos certè fore sapientiæ fructus, nisi qui à radicibus silentij proficiscantur. Sic igitur hic noster Apul. Tot ille doctoribus eruditus (Pythagorā intellige ab Aegyptijs, Chaldæis, Pherecide Syro, Anaximandro Milesio, Epimenide Cretensi, aliisque multis edoctus) tot tamque multijugis comitibus disciplinarū toto orbe haustis, vir prætertim ingenio ingenti, ac profectò supra caput hominis animi augustior, primus philosophiæ nuncupator & creditor, nihil priùs discipulos suos docuit quàm tacere: primaque apud eum meditatio, sapienti futuro linguam omnem coërcere: verbaque quæ volantia poëtæ appellant, ea verba detractis pinnis, intra murum candentium dentium premere. Prorsus inquam hoc erat primum sapientiæ rudimētum; meditari, condiscere: loquitari, dediscere: &c. Idem fuit Iamblichi Pythagorei præceptum, γλώσσης πρὸ τῶν ἄλλων κράτει, θεοῖς ἑπόμενος, linguam cohibe præ alijs omnibus ad Deorum exemplum. Sed ad id argumentum copiose locupletandum, consultò repete quæ habet doctissimè congesta Plutarch. commentario De garrulitate, & tractatu De Iside & Osiride: quo loco docet quid olim Harpocrates apud Aegyptios mysterij habuerit.

Zeno senex, inter pocula taciturnus

De silentij vtilitate Gellius lib. 11, cap. 10. Plin. 3. cap. 5. & 28. ca. 6. Prouerb. Tutum silentij præmium.

Amens. *amens.*] qui mente est minuta, vel qui à mẽte descendit, Varro. hîc, pro stulto, vel eo qui non malè Abderologus dici potest, id est stulta loquens, quique nihil nisi nenias, nugasque meras effutiat.

Stultitiæ est index, &c.] Stultitiæ argumentum manifestissimum est lingua effrenata. interpres est enim mentis & consilij.

Ergo premat labia.] Ad id Iuuenal. Satyr. 10. apparet allusisse:

— digito compesce labellum.

Labra vnde dicta. *Labia.*] Plutarchus 8. Symposiacôn, problem. 6. Labra, quòd iis cibus capiatur, appellationem sortita esse vult, id est, λαμβάνειν τὴν βορὰν. Sed id fortè nihil ad rẽ, vt pluribus disputare, an labia, vel labias sit legendum. neque enim me mouet Gellius & Apuleius, qui labias vsurpant in voce feminina. Gellius quidem lib. 10. Noctium, cap. 4. bis vsurpauit labias in feminino. Et Macrob. 2. Saturn. cap. 2. citat quosdam versiculos, in quibus est, Cucurrit ad labias mihi. Sanè Apuleius lib. 3. Asini aurei, dixit labias pendulas: lib. 10. contorta in modum linguæ extremâ labiâ grandissimum calicem vno haustu perhausi. hîc enim labia extrema, est septimus casus. Eodem: labias modicas ambrosio rore purpurantes suauiari. At, quid opus pluribus? certè labias & labia citra differentiam veteres dicebant: quãquam Donatus ad Eunuchum distinxerit non aptè profectò, vt labra, superiora, labia inferiora sint; & virorum labra, mulierum labia; & labias asinorum: quod an verum vnquam fuerit, ceteris relinquo diuinandum.

digitoq; silẽtia signet.] Alludit ad illud Ouid. ex Metamor. IX.

Quiq; premit vocem, digitoq; silentia suadet.

Martianus Capella lib. 1. Verùm quidam redimitus puer ad os compresso digito salutari, silentium commonebat. Et Apuleius lib. 1. De asin. aur. At ille digitum à pollice proximũ ori suo admouens, & in stuporem attonitus: Tace, tace, inquit, &c. Respexit autem ad id quod de simulacro Serapidis auctores referunt, cui præpositus erat silentij Deus Harpocrates, digito labia comprimens; aut Angerona ore sera obsignato. D. Augustin. De ciuit. 18. cap. 5. Gyrald. Syntag. 1.

Serapidi præpositus Harpocrates.

Reddere, & facere Harpocratem, quid. *Pharium vertat in Harpocratem.*] Apud Catullum reperitur formula hæc loquendi prouerbialis, Patruum reddidit Harpocratem: pro eo quod est, imponere silentium. Idemque dixit, Et factum me esse puta Harpocratem: id est omninò taciturnum & silentem.

ſilentem. Politian. Miſcel. cap. 83. Prouerb. Reddidit Harpocratem.

vertat in Harpocratem.] Verba Plutarchi ſunt ex diſputatione de Iſide & Oſiride: τὸν ἁρποκράτην οὔτε θεὸν ἀτελῆ καὶ νήπιον, οὔτε χεδροπῶν τινὰ νομιστέον, ἀλλὰ τοῦ περὶ θεῶν ἐν ἀνθρώποις λόγου νεαροῦ καὶ ἀτελοῦς καὶ ἀδιαρθρώτου προστάτην καὶ σωφρονιστήν. διὸ τῷ στόματι τὸν δάκτυλον ἔχει προσκείμενον, ἐχεμυθίας καὶ σιωπῆς σύμβολον· ἐν τῷ μεσορὴ μηνὶ τῶν χεδροπῶν ἐπιφέροντες λέγουσιν, γλῶσσα τύχη, γλῶσσα δαίμων. id eſt, Harpocrates non eſt habendus Deus imperfectus, aut etiã infans, vel certè qui leguminibus præficiatur, ſed præſes atq; cenſor aliquis nouæ, imperfectæ & incompoſitæ hominum de Diis ſententiæ. Itaque & digitum ori admotum habet, quod ſignum præ ſe fert taciturnitatis & ſilentij: proinde qui menſe Meſore offerunt ei legumina, dicere ſolent, Lingua fortuna, lingua genius.

Non vulganda consilia.

EMBLEMA XII.

LIMINE *quod cæco, obscura & caligine monstrum,*
Gnosiacis clausit Dædalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prœlia gestat,
Semiuiroq; nitent signa superba boue:
Nosq; monent, debere Ducum secreta latêre
Consilia. auctori cognita techna nocet.

Minotauri effigies in signis militaribus.

MInotauri effigiẽ inter signa militaria Romanis ideò fuisse scribit Festus, quòd nõ minus occulta esse debeant consilia Ducum & Principum, quàm fuerit olim domicilium Minotauri labyrinthus: idque vel maximè in bellicis expeditionibus obser-

obſeruari debet. Vt enim momenti plurimum ad victoriam habet taciturnitas, ita ſæpenumerò ingẽtes adfert calamitates linguæ intemperantia. Dion auctor eſt, Tiberium Cæſarem, cùm aliquãdo apud eum quiſpiam percontaretur, quid cauſæ eſſet cur ſua conſilia minimè committeret iis quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe, Aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. Id quod nouerat exactè & Metellus Macedonicus, qui ſciſcitanti cuidam ex amicis, quà ratione tam ſubito cõſilio vteretur: Si ipſam, ait, veſtem ſcirem conſiliorum meorum eſſe conſciam, eam confeſtim abiicerem. Etenim σύμβουλος ἱερόν ἐστι χρῆμα, Conſultor res eſt ſacra: proinde non cuiuis cõmunicanda. Plutarch. περὶ πολυπραγμοσύνης: οἱ τὰ τῶν μειζόνων κακὰ ζητοῦντες, προαναλίσκουσι τῆς γνώσεως ἑαυτοὺς, Qui potẽtiorum mala inquirunt, ſæpè antè ſeipſos peſſundant, quàm cognouerint quod quærebant. Etenim qui ſolis radios, & ſplendorem omnibus apertum diffuſumque nolunt intueri, ſed ad ipſum ſolem conuertunt oculorum aciem, excæcantur. Itaq; Philippides Comicus, cùm Lyſimachus ipſi dixiſſet, ſe velle de ſuis aliquid rebus impartiri: Quiduis (inquit) ô Rex, modò ne quidpiam arcani. Quæ enim ſuauiſſima & viſu pulcherrima Reges habent, ea liberè oſtentari volunt, vt ſplendida conuiuia, opes, munificentiam: ſi quid autem ſit arcani, id quidem non eſt mouendum, neque vel minimùm attingendum, &c. Nota eſt hiſtoria de Fuluio, cui peſſimè ceſſit, quòd arcanum Principis Auguſti Octauij credere vxori non dubitaſſet. Scribit Q. Curtius lib. 4. de Alexandri rebus geſtis, Perſarum morem eſſe vt arcana regum mira fide celent: vt non metus neque ſpes vocem eliciat qua prodantur occulta: vetus enim diſciplina Regum ſilentium vitæ periculo ſanxerat. Linguam grauius caſtigari, quàm vllum probrũ: nec magnam rem ſuſtineri poſſe putant ab eo, cui tacere graue ſit, quòd homini facillimum natura eſſe voluerit: hæc ille. Huc reponẽda verba Caſſiodori ex formula Notariorum, libro ſexto Variarum: Non dubium eſt, ait, ornare ſubiectos Principis ſecretum, dum nullis æſtimantur neceſſaria poſſe committi, niſi qui fuerint fide magna ſolidati. Publicum eſt quidẽ omne quod agimus: ſed multa non ſunt antè ſcienda, niſi cùm fuerint Deo auxiliante perfecta: quæ tanto plus debẽt oculi, quanto amplius deſiderantur agnoſci. Regis conſilium ſolos decet ſcire grauiſſimos. Imitari debent armaria, quæ continent monumenta chartarum, vt quando ab ipſis aliqua inſtructio quæritur, tunc loquantur. Totum autem diſſimulare debent, quaſi ſcientes neſciant.

Tiberius.

Metellus Macedonicus.

Philippides Comicus apud Lyſimachum.

Fuluio malè ceſſit ob detectum principis arcanum.

ſciant. Nam ſolicitis inquiſitoribus ſæpè & vultu proditur quod tacetur, &c. Leo imperator, lib. De bellico apparatu: In rebus (ait) occultis & abditis fideles adhibe tibi & temperantes viros & taciturnos, & qui in ſua & non aliorum poteſtate ſunt, cùm ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant, minimè ad cognoſcendum multitudine indigent. Onoſander lib. De optimo imperatore, cap. De conſiliis non euulgandis, ſcribit, Stulti inconſideratique eſſe temerè in vulgus conſilium promere, & multitudini arcanum intempeſtiuè committere. Improbi enim, & qui de Republ. malè ſentiunt, eiuſmodi obſeruant occaſiones: quas nacti, in hoſtes confeſtim transfugiunt, eum nuncium allaturi, vnde ſibi honores & præmia conſequi poſſe rentur. Nec fuit vnquã vllus exercitus, de quo pleraſque ob cauſas tum liberi, tum ſerui in hoſtes haud commigrent: vbi præſertim arcanum aliquod atq; ſerium tractari ſentiunt, vel conferendi manũ, & prœliandi tempus aduentare animaduertunt. Hæc ferè ille. Ceterùm acerba certè lex fuit olim apud Aegyptios, qua iubebatur ijs abſcindi linguam qui Reipubl. arcana, quæ tecta eſſe oporteret, alicui detexiſſent, vt retulit Diodor. Siculus. Laudabile fuit inſtitutum maiorum quo obſeruabatur vt ſi quis de Repub. quidpiam rumore alioúe modo, id ad magiſtratum deferret anteà, néue cum alio quoquam communicaret, ne inde publicis rebus detrimenti aliquid importaretur. Magiſtratus quæ accepiſſet, vel occultaret, ſi ita videretur, vel multitudini proderet. Eam ob rem Athenis, cùm hoſpes veniſſet in officinam tonſoris, narrare cœpit victos eſſe Athenienſes in Sicilia: tonſor ſtatim ad magiſtratum renũciauit: hoſpes, quia non ſatis conſtanter affirmaret, vel quia vrbem totam eo rumore perturbaſſet, vinctus, tortuſque eſt, donec certiore nuncio de vero conſtitiſſet. Reuera multùm refert in rebus tam magni momenti non temerè ſpargi rumores falſos, vel parum veri ſimiles: vnde ex ſumma profuſáque lætitia mæror acerbiſſimus, ſummáque conſternatio: aut contrà, ex mærore, lætitia nimia & immoderata, quo nihil vel corporum valetudini, vel publicæ ſecuritati perniciofius. Referrem exemplum Val. Maximi de Publio Vatieno, ſed obuium eſt cuique, lib. 1. cap. 8. cui etiam argumento bellè conuenit, quod idem ſcribit initio lib. 2. Valerius: ſingula enim exſcribere non vacat. Interea tamen nõ prætermittam quod Ammian. Marcellin. 21. apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe conſcium, præter optimates taciturnos & fidos, apud quos ſilentij quoque numen coleretur. Vide Vegetium De re militari cap. 6. lib. 3. Frontin. Stratagem. lib. 1. cap. 1.

Limi-

Limine quod cæco, &c.] Descriptio periphrastica labyrinthi, in quo reclusus fuit Minotaurus. Plin. 36. cap. 13. Monstrum hoc ex Pasiphaë & tauro procreatum Poëtæ tradunt, idque arte Dædalea, quod superiore parte hominem, inferiore taurum referebat. Ouid. 2. De arte: *Minotaurus.*

Dædalus occlusit conceptum semine matris
Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

Historiam referunt Hygin. Palæphat. lib. 1. Fabulos. narration. Virgil. in 6. Ouid. 8. Metamorph.

Dædalus.] Dædalus ingeniosissimus faber, cuius inuenta plurima narrat Plin. lib. 7. cap. 56. *Dædalus.*

In latebris Gnosiacis.] In tenebris labyrinthi Cretensis. Gnosos vrbs Cretæ clarissima fuit Minois regia. Hinc Gnosiacus, & Gnosius adiect. *Gnosius.*

Romana phalanx.] Exercitus Romanus. Phalanx vocabulum Macedonicum, pro cuneo & acie militari, connexione atque testudine quadrata militum. *Phalanx.*

Signa superba.] Vexilla militaria.

Techna.] τέχνη, pro fraude, cauillatione: aliàs artem significat. *Techna.*

Nec quæstioni quidem cedendum.

EMBLEMA XIII.

CECROPIA *effictam quam cernis in arce Leænam,*
Harmodij (an nescis hospes?) amica fuit.
Sic animum placuit monstrare viraginis acrem
More feræ, nomen vel quia tale tulit.
Quòd fidibus contorta, suo non prodidit vllum
Indicio, elinguem reddidit Iphicrates.

Leænæ meretricis patiẽtia in tormentis.

PAtientia & fortitudo plusquàm virilis in muliercula extremis etiam cruciatibus affecta, tenacem fidem & illibatam, & ad miraculum constantem arguit. Fuit Leæna scortum Harmodij & Aristogitonis, adolescentum in Atheniensi ciuitate nobilium,

bilium, qui cùm inter se consilium inissent de tollenda Pisistratidarum tyrannide, & Hipparchum duntaxat, è tyrannis alterum, de medio sustulissent: (Hippiam enim fuerant adorsi) successu conatus caruit: Hæc capta fuit, & torta fidiculis, vt consilia iuuenum proderet: sed cruciatibus, quanquam grauissimis, non cessit: quin in hìs post multos cruciatus, animam exhalauit. Eam ob rem Athenis, vt honor ei haberetur (non tamen tanquam scorto) animal nominis eius erectum fuit, & vetitum in opere linguam addi ab artifice, vt honoris causa intelligeretur. Exemplum hoc constantissimæ mulieris adfert Tertullian. & in Apologetico, & ad Martyres: quò nostri fierent animosiores, & constantiores in tormentis quibuscumque perferendis Christianæ persuasionis nomine: quandoquidem leui adeò de causa repertæ mulieres essent, quæ tam forti animo pro amicorum salute ac fama non modò cruciatus intolerabiles parui fecissent, sed & spontaneæ morti sese dedissent. Hæc enim ipsa, carnifice iam defesso, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni sæuientis expuit, vt expueret & vocem, ne coniuratos proderet, si etiam victa voluisset, ait idem Tertullian. Exempla permulta eadem penè sunt apud Valer. Max. lib. 3. cap. 3. idemque omninò Plutarch. in vita Hyperidis Rhetoris: & hoc memorabile Leænæ facinus celebrat, commentario περὶ ἀδολεσχίας. Eadē in tormentis patientia, vel pertinacia potiùs, prodita memoriæ fuit de quodā, qui Principē Gonzagā proditurus erat, & in hostium manus traditurus. quam historiam petas licet ex Cardani 8. cap. 40. De rerum varietate. Historiam hanc de Leæna plurimi retulerunt; vt Pausanias in Atticis, Athenæus Dipnosoph. 13. cap. 24. Plin. lib. 7. cap. 23. idemque lib. 34. cap. 8. Gellius 9. cap. 2. & 17. cap. 21. & Lactantius lib. 1. cap. 20.

Cecropia in arce.] id est, Atheniensi, à Cecrope sic dicta, vti sup. memorauimus ex Plinio.

viraginis.] Virago ἀντιάνειρα, vel ἀνδρὶς. Symmachus: αὕτη κληθήσεται ἀνδρὶς, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς ἐλήφθη αὕτη. hoc est, vocabitur hæc virago, quia ex viro sumpta est. Ouid. Metamorph. 2. *Virago.*

— bello metuenda virago,

de Pallade loquens, quæ virili sit animo & virtute. Et Martian. Capel. lib. 6. de eadem: Consultisque virûm præsis, hinc dicta virago. Auson. epigr. 1. Tressæque viraginis arma retractat. sic appellatur Iuturna 12. Aeneid.

Fidibus.] Fidiculæ dicuntur chordulæ, non etiam vngulæ, vt putat Isidorus 5. Etym. c. 27. quo loco scribit, Vngulas dictas, *Fidiculæ vel fides.*

quód effodiant: hæ & fidiculæ, quia his rei in eculeo torquentur, vt fides inueniatur. At Val. Maxim. lib. 3. cap. De patientia, apertè ostendit, fidiculas esse funiculos, seu chordulas: Rupit verbera, ait, fidiculas laxauit, soluit eculeum. Sueton. in Caligula cap. 33. Quin & subinde iactabat exquisiturum semel fidiculis de Cæsonia sua, cur eam tantoperè amaret. Idem in Tiberio refert, eum Imperatorem excogitasse genus tormenti, vt repentè veretris deligatis fidicularum simul, vrinæque tormento homines distenderet. De his Seneca lib. 3. De ira, cap. 3. Apparatusque illi reddēdus est suus, eculei, & fidiculæ & ergastula. Ammian. Marcell. lib. 29. Intenduntur eculei, expediuntur pondera plūbea cum fidiculis & verberibus, &c. l. 1. C. Theodos. De quæstionib. Nullas omninò ob fidiculas perferendas inconsultis ac nescientibus nobis, &c. & l. 2. eod. Decuriones siue ob alienum, siue ob suum debitum exortes omninò earum volumus esse pœnarum, quas fidiculæ & tormenta constituunt. Extat in iure mentio eculei, vngularum, seu fidicularum l. 4. Cod. ad leg. Iul. mai. l. 16. C. de quæstionib. l. 8. Cod. de malef. & Mathem. Curtius in 6. de Alexandri gestis, Philotam ait post fidiculas lampadibus ardentibus tortum fuisse. Sed de fidibus aut fidiculis plus satis.

Iphicrates *Iphicrates.*] Huius meminit Plinius 34. cap. 8.

Consi-

Consilio & virtute Chimæram superari, id est, fortiores & deceptores.

EMBLEMA XIIII.

BELLEROPHON vt fortis eques superare Chimæram,
Et Lycij potuit sternere monstra soli:
Sic tu Pegaseis vectus petis æthera pennis,
Consilioq́; animi monstra superba domas.

NVlla est tanta difficultas, aut etiam vis, quæ consilio & magnitudine animi sopiri, & tolli tandem non possit. Quanquam enim nobis interdum sit concertandum cum fortioribus, & fraudum omni genere instructioribus, pugnæ tamen minimè est cedendũ, si modò panoplia firmissima prudẽtiæ cõstantiæque *Consilij & fortitudinis vis.*

tiæque muniti & instructi simus. Notius enim est quàm vt confirmare necesse habeam, nihil tam arduum tamque inaccessum esse, quod dexteritate ingenij attingere & assequi non possimus: nullas denique tãtas vires aut molimina impetere posse, quæ tolerantia & mentis dexteritate non retundantur. quod hoc epimythio bellè proponit. Bellerophõ eques præstãtissimus, & adolescens formæ dignitate insignis, ab Antia Prœti Regis Argiuorum vxore solicitatus ad amorem, idque cùm constanter esset auersatus, mulier doloris & odij impatiens, ad maritum detulit, seque ab adolescente fuisse appellatam mentita est. Itaque exul factus, & vt quoquo modo de medio tolleretur, expeditionibus aleisque valde periculosis expositus, non tamen animum abiecit, sed permultis laboribus exantlatis victor euasit; & denique ad Chimæram delendam non tam vocatus, quàm coactus, Pegaso equo alato vectus, monstrum virtute incredibili confecit. Fabulam hanc copiosè & eruditè non modò retulit, sed & ad historicam fidem reuocauit Sabellic. 5. Enn. 1. Non grauabor autem huc attexere mythologiam Plutarchi de Bellerophonte, deque Chimæra, ex lib. De virtutib. mulierum. Huius hæc est sententia: Fabulosum est quod in Lycia dicitur euenisse, tametsi hoc publica fama receptum sit. Narratur itaq; ad eum modum: Amisodarus, seu Isaras, vti nominatur à Lyciis, ex Lyciorum colonia, quæ iuxta Zeliam erat, venit vnà cum nauibus piraticis, Chimaro duce, homine bellicoso, sed crudeli admodum & efferato. Huius nauis in prora Leonis, in puppi Draconis habebat insigne. Cumque noxæ multum Lyciis intulisset, mareque infestũ habuisset, vt ne quidem traiici tutò posset, neq; vrbes maritimæ proinde habitabiles essent, in eum quidem expeditionem suscepit Bellerophontes, & ad extremum interfecit, fugientemque Pegaso insecutus: atque Amazones expulit, & bellica virtute domuit, &c. Deinde sequitur: Sunt qui affirment Chimæram illam Poëtarum figmentis decantatam, montem fuisse Soli oppositum, in quem Solis radij cùm retroflecterentur, & vehementem æstum in planiciem retorquerent, factum esse vt inde fruges marcescerent. Quæ mali causa cùm nota esset Bellerophõti, excidi iussit ipse præcipitij partem eam, quæ leuissima putabatur, & plurimum solarem æstum reflectebat. sed quòd non ei essent habitæ gratiæ, iratus ad vlciscendum Lycios se contulit: tandem tamen à mulieribus placatus est. Eandem historiam cõplexus est integram enarrator Homeri ad Iliad. ζ. vt & lib. 1. Palæphatus: ἀλληγορικῶς autem Fulgentius 1. Mythologicôn. Vide

Bellerophontis historia.

Prou.

Prouerb. Bellerophontis literas.

Bellerophon.] à Bellero Corinthiorum Principe à se interempto sic denominatus, quasi malorũ occisor. τὰ βέλλερα enim mala dicuntur: vel quasi βουληφόρον, sapientem consultorem dixeris, vt apud Homer. βουληφόρον ἄνδρα, vt vult Fulgentius. *Bellerophon vnde dictus.*

Chimaram.] Chimæra, monstrum triforme, priore parte Leonem, Draconem posteriore, med[ia] capram referebat, flammas ore euomebat. Homerus: πρόσθε [λέ]ων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα, δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς [μέν]ος. Proinde Virgil. in 6. flammis armatam ait. quo loco Seruius asserit reuera montem esse in Lycia, cuius tum cacumen arderet, iuxta quod Leones essent: media verò pascua, & ima serpentibus plena; quem habitabilem fecisse postmodum Bellerophontem. A qua sententia parum discedit Palæphatus, cùm ait, ante planitiem montis Chimæræ Leonem fuisse quendam, Draconem autem retrò; ex quibus pastores læderentur. Ad quæ loca Bellerophon vbi accessisset, montem occupauit, posteaque iniecto igni feræ perierũt. Triformis est autem Chimæra (quâ notatur amoris petulantia, id est, κῶμ' ἔρωτος) quia voluptas corporis insultu leonino primùm inuadat, deinde procacitatem & lasciuiam inducat; postea verò pœnitentiã & venenum. Fulgent. 3. Pierius 1. & 14. Hieroglyphic. *Chimæra qualis & quid fuerit.* *Chimæra cur triformis.*

Pegaseis pennis.] Pegasum nauim fuisse, qua vectus est Bellerophon, tradit Palæphat. Nauigia enim cùm ex alto cernuntur, si fortè remis agi contingat, ob celeritatem, mobiléſque vtrinque remorum ordines procul spectantibus, alatorum præbent animalium speciem. Ad allegoriam verò si referamus, per Pegasum (ex Medusæ cæde prognatum) famam & immortalitatem nominis intelligimus. Virtus enim cùm terrorem (quæ Gorgone figuratur) amputauerit, famam procreat. Fulgent. & Pierius lib. 4. *Pegasus quid.*

petis atherà.] Prouerbialis formula, pro, laudem consequeris immortalem.

Consilioq; animi.] Plus consilio & animi dexteritate effici, quàm viribus corporis, exemplis infinitis perspicuum est.

monstra superba.] ἀλληγορικῶς, pro dolosis sycophantis, obtrectatoribus, & aliis generis eiusdem. *Monstra hominum sycophantæ.*

Vigi-

Vigilantia & Custodia.

EMBLEMA XV.

INSTANTIS quòd signa canens det gallus eoi,
Et reuocet famulas ad noua pensa manus:
Turribus in sacris effingitur ærea peluis,
Ad superos mentem quòd reuocet vigilem.
Est leo, sed custos oculis quia dormit apertis,
Templorum idcircò ponitur ante fores.

Duo pastoris ecclesiastici munera.

DVo sunt Episcopi necessariæ dotes, vt eius cui animarũ cura demandata sit: nimirùm vt iis quibus præsit, continuo studeat, vt nihil eorum eis desit, quod spectet ad fidei veræ profectũ & augmentũ: néve quis à recta via desciscat, aut sacræ doctrinæ terminos transiliat. Nec verò est satis, vigilantẽ eum esse, nisi etiam

etiã custodẽ sese fortissimũ præbeat, id est, cum cura & vigilãtia, quæ perpetua sit oportet. est etiã necesse habeas coniunctã cum moribus doctrinã, qua & suos instituat, & alienos etiam hostes, atque erroneos homines forti animo retundat, veræque & sanæ institutionis quasi hasta percellat. Quod duplici symbolo hîc ostenditur, sumpto argumento ab iis animalibus, quæ & sacris in turribus, & pro foribus templorũ apponi solent, gallo nimirùm, & leone: quorum alter vigilantiam, custodiam alter designat. Sanè nõ citra mysterium veteres gallum editiori sacrorum templorum loco constitui voluerunt, quo pastoris potissimùm vigilantia repræsentaretur. *Gallus cur sacris turribus statuatur.* Quò spectat illud D. Gregorij ex homilia quadam: Quisquis populi speculator ponitur, inquit, debet in alto stare per vitam, vt prodesse possit per prouidentiam. Sunt præterea qui Doctores sacros hieroglyphicè galli nomine, velint intelligi; propterea quòd illi inter præsentis vitæ tenebras venturam lucem, quasi cantando prænuncient. Vt verò gallus interuallis aliquot noctis, modò hos, modò illos excitat, & tempus antelucanum discrimine aliquo partitur: ita pro ratione personarum, aliarumque circumstantiarum, doctrinam salutarem animis inserere debet. Quantum verò ad leonem pertinet, Aegyptij vigilantem innuere cùm vellent, aut etiam custodem, leoninum caput appingebant: *Quid per Leonem.* leo enim clausis oculis vigilat, dormit apertis. quocirca non ab re ad sacra claustra & fana leones erigũtur, tanquã custodes, ait Orus, & Pierius lib. 1. Hieroglyph. ex quo cetera petas licet, si quid præterea desideres. Non possum illud Plutarchi transilire, lib. De Pythiæ oraculis: ὁ δὲ ἀλεκτρυόνα ποιήσας ἐπὶ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀπόλλωνος, ἑωθινὴν ὑπεδήλωσεν ὥραν, καὶ καιρὸν ἐπιούσης ἀνατολῆς: i. qui gallũ in manu pinxit Apollinis, matutinũ tempus, & solis ortum instantem significare voluit. Apuleius lib. 2. Commodum noctis indutias cantus perstrepebat cristatæ cohortis. Ouidius in Fastis gallum Nocti cædi scribit à Romanis:

Nocte deæ Noctis cristatus cæditur ales,
Quòd tepidum vigili prouocet ore diem.

Et elegantissimè Plinius lib. 10. cap. 21. Proximè, ait, gloriam sentiunt & hi nostri vigiles nocturni, quos excitandis in opera mortalibus, rumpendoque somno natura genuit. Norunt sidera, & ternas distinguũt horas interdiu cantu. Cum Sole eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia ad curas laboremque reuocãt. Nec Solis ortũ incautis patiũtur obrepere, diemq; venientẽ nũciant cantu, ipsum verò cãtum plausu laterum, &c. Aelianus 4. animal.

animal. historiæ, cap. 29. ὁ ἀλεκτρυὼν τῆς σελήνης ἀνισχούσης ἐνθουσιᾷ φασι, καὶ σκιρτᾷ· ἥλιος δὲ ἀνίσχων οὐκ ἄν ποτε αὐτὸν διαλάθοι· ᾠδικώτατος δὲ ἑαυτοῦ μᾶλλόν ἐστι τηνικάδε. i. Gallum gallinaceum exoriente Luna, vt afflatum diuino quodam spiritu bacchari atque exultare ferunt. Oriens autem Sol nunquam ipsum fallit, tum vehementissimè vocem contendens. Lucretius 4. sic:

Quinetiam gallum, noctem explaudentibus alis,
Auroram clara consuetum voce vocare.

Poëticam rationem huius antelucani gallorum cantus tradit Lucian. in Somn. siue Gallo: philosophicam Heliodorus Aethiopic. 1. his verbis: καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἀλεκτρυόνες ᾄδουσιν, εἴτε, ὥς λόγος, αἰσθήσει φυσικῆς τῆς τοῦ ἡλίου καθ' ἡμᾶς περιστροφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν κινούμενοι, εἴτε ὑπὸ θερμότητος, ἅμα καὶ τῆς περὶ τὸ κινεῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι θᾶττον ἐπιθυμίας τοὺς συνοικοῦντας ἰδίῳ κηρύγματι ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείροντες. At verò pulcherrimum D. Ambrosij locum ex lib. 5. cap. 24. libri, quem Hexaëmeron inscripsit, apponere nón grauabor, quòd sit huic Emblemati valde accommodus: Galli cantus suauis est in noctibus, nec solùm suauis, sed etiam vtilis, qui quasi bonus cohabitator & dormientem excitat, & sollicitum admonet, & iter facientem solatur; pressum noctis canora significatione protestans. Hoc canente, latro suas relinquit insidias: hoc ipse Lucifer excitatus oritur, cælumque illuminat: hoc canente, mæstitiam trepidus nauta deponit, omnisque crebró vespertinis flatibus excitata tempestas & procella mitescit. hoc canente, deuotus affectus exilit ad precandum: legendi quoque munus instaurat. hoc postremò canente, ipsa Ecclesiæ petra culpam suam diluit, quam, priusquàm gallus cantaret, negando contraxerat. Istius cantu spes omnibus redit, ægris leuatur incommodum, minuitur dolor vulnerum, febrium flagrantia mitigatur, reuertitur fides lapsis, Iesus titubantes respicit, errantes corrigit. Hæc ille. quo ex loco facilè videmus, quid nobis statuendum sit in vitæ & studiorum ratione, cùm vir ille sanctissimus tantum elaboret in eo explanando mysterio.

instantis eoi.] Lucis aduentantis. ἠώς, aurora Græcis. Auson. in Eidylliis:

- ter clara instantis eoi
Signa canit serus deprenso marte satelles.

Et reuocet famulas.] Ouid. 1. Amorum, eleg. ad Auroram:

Tu, ne feminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.

Idem de Lucretia 2. Fastorum:

Lumen

Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahebant.

Et in Epistolis:

Néue traham serua grandia pensa manu.

area peluis.] περίφρασις nolæ siue tintinnabuli, cuius inuentionem repete ex 6. Polydori cap. 13. De pelui ærea ipse Alciat. 8. Parerg. cap. 11. *Nola seu tintinnabulum.*

custos oculis quia dormit, &c.] Sic Orus habet lib. 1. ἐγρηγορότα γράφοντες, ἢ καὶ φύλακα, λέοντος γράφουσι κεφαλὴν, ἐπειδὴ ὁ λέων ἐν τῷ ἐγρηγορέναι, μέμυκε τοὺς ὀφθαλμοὺς, κοιμώμενος δὲ ἀνεῳγότας τούτους ἔχει, ὅπερ ἐστὶ τοῦ φυλάσσειν σημεῖον. διόπερ καὶ συμβολικῶς, τοῖς κλείθροις τῶν ἱερῶν λέοντας ὡς φύλακας παρειλήφασι: Vigilantem & sedulum hominem & custodem cùm Aegyptij volunt ostendere, leonis caput pingunt, quoniam leo vigilans oculos claudit; eosdem cùm dormit, apertos habet: quod quidem custodiæ atque excubiarum signum est. Vnde & non absque significatione, templorum claustris leones, qui sint custodum loco, appinxerunt. Leonem quidam παρὰ τοῦ λάειν, λᾶν, à videndo, deductum volunt. Et Fulgentius gallum Mercurio attribuit ob mercatorum vigilantiam. *Quid per leonem Aegyptij designabant.*

νῆφε, καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

EMBLEMA XVI.

Ne credas, ne (Epicharmus ait) non sobrius esto:
Hi nerui humanæ membraq́ mentis erunt.
Ecce oculata manus credens id quod videt: ecce
Pulegium antiquæ sobrietatis olus:
Quo turbam ostenso sedauerit Heraclitus,
Mulxerit & tumida seditione grauem.

DVo hîc præcepta cuique honesti studioso traduntur, nimirùm vt sobrietatem amet, & credulitatem leuem & temerariam vitet: quam ad rem duabus (suo more) notis vtitur, nempè pulegio, & oculata manu: illo quidem, vt sobrietas paruo contenta significetur: hac verò, qua rerum certarum fides intelligatur. Cicero 1. Epistolar. ad Atticum, carmen hoc Græcum

citat: Priuatis rebus meis, inquit, propter infirmitatē bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum, adhibeam quandam cautionem & diligentiam, atque ita Siculus insusurret Epicharmus cantilenam illam suam:

M. Tullij locus, vnde petita est Emblematis epigraphe.

νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν, ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν:

ac nostræ quidem rationis ac vitæ quandam formam, vt opinor, vides. Alteram autem partem idem vsurpauit lib. De petitione Consulatus. Quamobrem, ait, Epicharmion illud teneto, ner~~uos atque artus esse sa~~pientiæ ~~non temerè credere~~. hæc Cicero. Relatum est etiam ab Alciato nostro lib. Parergon 4. c. 8. Sobrietas virtutum penè omnium seminarium est: quam vnam qui habeat, & cæteras etiam facillimè habuerit. Plato in Charmide temperātiam, vitæ hominum custodem appellat. in Gorgia præcipit, vt qui sanus ac beatus esse velit, hanc virtutem exerceat. Et Xenophanes nihil in homine nasci mali posse, qui temperātiam fuerit amplexatus. Itaque quotquot sapientes olim habiti sunt, temperatissimi prædicantur: vt Socrates, qui quòd tenui victu esset, ea peste sæuissima tactus non est, quæ Atticum inuasit. Et Plato, apud quem cùm nobilis imperator Timotheus cænasset moderatis cibis exceptus, postridie illi factus obuius, dixit, Qui apud te, Plato, cænant, sequenti die bene se habent. Nominatur & Pythagoras inter sobrios, qui etiam dicebat, Venter pinguis non gignit sensum tenuem. idem cùm offendisset aliquem insigniter obesum; Non desines, inquit, tibi molestiorem carcerem struere? Prætermitto Græcorum veterum frugalitatem laudatam sapientibus, qui semel tantùm interdiu epularentur. Ergo Plato delatus in Siciliam, cùm nullum isthic patriæ frugalitatis vestigium obseruaret, admiratus est insulæ corruptissimæ deprauatum morem, quemadmodum refert ipsemet in epistola quadam ad Dionis propinquos. Apud veteres Romanos, frequentior pultis vsus, quàm panis fuit: & eorum bonæ valetudinis quasi quædam mater erat frugalitas, inimica luxuriosis epulis, & aliena nimiæ vini abundantiæ, & ab immoderato Veneris vsu auersa. Val. Max. lib. 2. cap. 5. Hæc etiam virtus non modò philosophos, sed & Imperatores commendauit, vt Fabricium, Curium, Coruncanium, Catonem, Cæsarem Iulium, aliosque multos. Credulitas verò aut maturè admittenda, aut statim repellenda, cùm nemo citiùs fallatur, quàm qui temerè credit: nemoque rectiùs iudicat & certiùs, quàm qui rem exploratam habet. Theocriti proinde laudatur illud:

Sobrietatis laus.

Credulitas.

μὴ πίστευε τάχιστα πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει.

Ne crede citissimè, ni priùs finem videas.

Retulit etiam id Epicharmium Clemẽs 4. Stromatum, & ad institutum Christianum accommodat. De credulitate, quædam mox adijciam.

Epicharmus. *Epicharmus.*] Siculus, Philosophus & Poëta, Comœdiæ inuentor, Suida teste.

ne non sobrius esto.] Duo negata vni affirmationi æquiualẽt.

nerui, membraq́ʒ.] μεταφορᾶ, quibus vim vtilissimi præcepti illustrat.

Sobrietas animi robur. *Hi nerui humanæ, &c.*] ῥώμη ψυχῆς σωφροσύνη, vt refert alicubi Stob. quo sensu dixit Iustin. genitricem virtutum frugalitatem. Hic neruos & membra sumit μεταφορικῶς: vt apud Demost. νεῦρα πολέμου τὰ χρήματα: vt M. Tullius, vectigalia, neruos Reipub. dicit. sic Fabius lib. j: mollem educationem neruos omnes animi & corporis frangere. & Dion in Vespasiano, pecunias neruos esse imperij semper dixerunt, id est, νεῦρα γὰρ τῆς ἡγεμονείας τὰ χρήματα ἀεί ποτε εἶναι ἔλεγον.

Oculata manus. *oculata manus.*] Adagium, quo rerum certitudo significatur, vsurpatum à Plauto:

Cùm à pistore panem petimus, vinum ex œnopolio,
Si æs habent, dant, mercem: eadem nos disciplina vtimur.
Semper oculatæ nostræ sunt manus, credunt quod vident.

Vim Prouerbij videtur expressisse Terentianus ille leno, cùm ait Adelphis; Nunquã ego adeò astutus fui, quin quicquid possem, mallem in præsentia auferre potius. Et sacræ literæ admonent omni spiritui credendum non esse.

Non statim fidendum. *Credens id quod videt.*] Herodotus: ὦτα τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἔοντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν: Aures ~~sunt hominibus~~ magis incredulæ quàm oculi. Hesiod. autem 1. ἔργων sub finem:

πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

cuius sententiæ vim tenere debent qui versantur in Rebuspub. & negotiis grauioribus implicãtur, sed maximè temporibus periculosis. Si enim propter amicitiam multorum fucatam vix fratri fides interdum sit habẽda, perpetuò meminisse debemus Pythagoricæ parœmiæ, Ne cuiuis dextram inieceris. quandoquidem hominum ea sit improbitas & versutia, vt nõ modò sermo, sed & frons, vultus & oculi ipsi persæpè mentiantur. Apollonius rogatus à rege Babyloniæ, qua ratione quietus in suo principatu perduraret: Si, inquit, paucis fidem habueris. Nulla enim regibus maior pernicies impendet, quàm cùm delatoribus facilem ad se aditum præbent. Plato de Repub. magistratũ optat, qui sit τὰ ὦτα διαπεφραγμένος, id est, qui aures obtusas habeat ad ru-

mores & fabulas populares. Addā & id Plautinū è Truculento:

Non laudandus est is, qui plus credit quæ audit quàm
Quæ videt. non placet, cùm illi plus laudant quæ audiunt
Quàm quæ vident. pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti
Decem. qui audiunt, audita dicunt: qui vident, planè sciunt.

Quod tamen non probatur Apuleio, initio Floridorum, qui vt inseruiat argumentò quod tractat, plus fidei aurium quàm oculorum esse adhibendum vult. Huius hæc verba: Non itidem maior mens Socrates: qui cùm decorum adolescentem, diuque tacentem conspicatus esset: Vt te videam, inquit, aliquid eloquere. Scilicet Socrates tacentem hominem nō videbat: etenim arbitrabatur homines non oculorum, sed mentis acie & animi obtutu considerandos. Nec ista re cum Plautino milite congruebat, qui ita ait: Pluris est oculatus testis vnus, quàm auriti decem. Imò hunc versum ille ad examinandos homines conuerterat: Pluris est auritus testis vnus, quàm oculati decem. Atqui si magis pollerent oculorum quàm animi iudicia, profectò de sapientia foret aquilæ concedendum. Homines enim neque longè dissita, neque proximè adsita possumus cernere, & cæt. Apuleius tamen aliò sententiam torquet, vt dixi, neque propriè contrarium quid à Plauto statuit, sed certè dissimile. Ad rem redeo. M. Tullius in Lælio: Hæc in fabulis stultissima persona improuidorum & credulorum senum. Non minimùm commendarunt ἀπιστίαν quidam ex veteribus, non quidem vt omninò fidem omnibus abrogemus, sed vt nullo non loco circunspecti simus, videamusque quatenus dextra sit huic vel illi admouenda. Demosthenes hanc ἀπιστίαν vnam ait omnibus qui sapiunt concessam à natura custodiam salutis & fortunarum. Homerus Vlyssem quem sapientissimum facit, non alio vsum præsidio dicit, neque alia ratione terræ marisq; periculis euasisse, quàm quòd nemini se crediderit, & callidè consilia sua texerit. Hesiodus non abre monet, vt neque fratri quisquam adeò fidem habeat, aut etiam negotium aliquod vel ioco transigat nisi teste adhibito. Nullus est qui nesciat ab inimicis nobis importari grauissima incommoda: sed longè perniciosius damnum ab amico creatur sæpenumero; quia sit alioqui facile inimici effugere insidias: ab amico verò, aut eo qui amici nomen mentiatur, quis ita prouidè cauteque sibi cauerit quin interdū opprimatur? Nisi molestū esset, ostēderē multo plures ab amicis quàm inimicis oppressos esse: plures vrbes proditione captas, quā vi expugnatas: plures in veterū libris, ipsáq; vita quotidiana reperiri amicorū questus,

quàm inimicorũ accusationes. Verũ lõgior esset oratio ex multis exẽplis, quędã satis erunt. Dion perijt, quanquã suspicaretur insidias sibi strui à Calippo, sed veritus est obseruare amicũ & hospitẽ. Antipater Cassandri filius, vocato ad cęnã Demetrio, illoq; vicissim sequẽti die vocato, veritus ei diffidere, à cęna oppressus est. Sed ne lõgior sim, lege orationẽ Dionis Chrysost. περὶ ἀπιστίας.

Pulegium

Pulegium] siti & vinolentiæ contrarium. cuius vires permultas habet Plin. lib. 20. cap. 14. & Apul. De herbar. virtutib. cap. 92. multa.

Heraclitus vt cõcordiam suaserit.

Heraclitus.] Heraclitus in seditione quadam rogatus à ciuibus, vt concordiam suaderet, suggestum ascendit, calicem frigidà compleuit, infusam digito farinam miscuit vnà cum pulegio, idque bibit, & hinc discessit: nimirùm reipsa loquens, plerumque seditiones ex luxu rerumque superfluarum vsu oriri: inter eos autem facilè constare concordiam, qui modicis ac tantùm necessariis essent contenti. Plutarchus De garrulitate.

Magna vis est orationis non modò, sed & gestus viri boni.

Quo turbam ostenso, &c.] In eo nonnullis fortasse σκοτεινὸς habendus est Heraclitus, sed certè hac ambage, & symbolis aphonis plus fortè persuasit, quàm alius quispiã oratione prolixissima. siquidẽ πολλῶν πάνυ καὶ μακρῶν περιόδων ἓν ῥῆμα καὶ νεῦμα πίστιν ἔχοντος ἀνθρώπου κυριώτερον ἡγεῖται: Plerumque vir, cuius perspecta fides est, vno verbo vel nutu longas aliorum orationes superat. Sic enim fidem fecit Amasidi Pittacus, cùm linguam immolatitiæ victimæ remisit, tanquam membrum omnium vel optimũ, vel pessimum. Sic Anacharsis, cùm apud Solonẽ repertus est eo gestu dormiẽs, vt dextrã haberet admotã ori, sinistrã pudendis: vt significaret maiore studio & cura linguam esse cohibendã, vt pars omnium maximè rebellis. Quid enim vel Sciluri facinus ad cõcordiam suos liberos adhortantis, vel Tarquinij superbi summa papauerum capita baculo decutientis huc commemorẽ, cùm hæc iam vulgò trita sint? Olim enim cùm nõdum Platonis opera, vel Carneadis, aut Chrysippi sapientia loquax esse didicisset, omnia breuibus oraculis, aut symbolis, interdumque ἀφώνοις, non minus commodè tradebantur, quæ pertinerẽt ad vitæ humanæ cultum & informationem. Sed audiamus Plutarchum ea de re studiosè commentario περὶ ἀδολεσχίας differentem: οἱ δὲ, inquit, συμβολικῶς ἄνευ φωνῆς ἃ δεῖ φράζοντες οὐκ ἐπαινοῦνται, καὶ θαυμάζονται διαφερόντως; ὡς Ἡράκλειτος, ἀξιούντων αὐτὸν τῶν πολιτῶν γνώμην τινὰ εἰπεῖν περὶ ὁμονοίας, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα, καὶ λαβὼν ψυχροῦ κύλικα, καὶ τῶν ἀλφίτων ἐπιπάσας, καὶ τῷ γλήχωνι κινήσας, ἐκπιὼν ἀπῆλθεν· ἐνδειξάμενος αὐτοῖς ὅτι τὸ τοῖς τυχοῦσι ἀρκεῖσθαι, καὶ μὴ δεῖσθαι τῶν πολυτελῶν, ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατηρεῖ τὰς πόλεις.

Πῶ

Πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον
οὐκ ἐτελέσθη;

EMBLEMA XVII.

ITALICÆ *Samius secta celeberrimus auctor*
Ipse suum clausit carmine dogma breui:
Quò prætergressus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quenque sibi.
Quod didicisse Gruum volitantum ex agmine fertur,
Arreptum gestant quæ pedibus lapidem:
Ne cessent, neu transuersas mala flamina raptent.
Qua ratione, hominum vita regenda fuit.

HVnc Pythagoræ versiculum in primis obseruari diligenter, & addisci cuperem, ab iis maximè qui studia liberalia sectantur, & ex iis fructum aliquem sperant vberrimum. Per-

Errores eorũ qui literas addiscunt. multi enim ex iis peccant, quòd nõ satis attenti septa, vt ita dicã, lectionis transiliunt; & aliis rebus animum applicantes, non vident se abscedere ab eo laudabili & ingenuo instituto, cui nomen dederunt. Alij sunt, qui quanquam laboriosi, non sunt attenti satis, aut adijciunt animum ad ea quæ agunt: Alij deniq;, quanquam multa, & quidem sæpè diuque agant, tamen innumerabilia, aut certè multa prætermittunt in transcursu, quæ ad instituti laboris perfectionem valde conducerent. Sed præstat Alciatum magistrum audire citiùs, qui ita suos auditores adhortatus est quadam prælectione, ab iisdem primùm rogatus, qua præcipuè methodo in studiorum cursu esset vtendum: *Locus Alciati ex prælectione quadã* Præeat nobis (inquit ille) vetustissimus Italicæ Philosophiæ auctor Pythagoras, qui discipulos suos carmine Græco, quod maximè necessarium adipiscendæ disciplinæ esset, admonuit, quodque quotidie eos in ore habere iussit. Id est eiusmodi: πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; Etenim hæc tria non tam præcepta, quàm oracula vnicuique nostrûm semper ante oculos esse debent: In primis scilicet, ne qua in re aut excidas, aut transuersus ab instituto tramite feraris. *1. Quò transgressus?* quod iis contingit, qui aliis in rebus, animi intentione occupata, ad scholas tamen accedũt: vt qui vel amore capti, vel armis rixisque dediti, vel aleæ lusuiq; mancipati, vel artibus illicitis addicti, scholastici tamen nomen seruant. In hos Annæus Seneca veteris Iureconsulti verbis inuehitur: Etiam magna, inquit, pars vitæ elabitur malè agentibus, maxima nihil agentibus. *2. Quid agis?* Qui enim auribus solis præsentes, mentem aliò intendunt, ij aliud agere Latinis dicuntur. Alterum est, vt attendamus ad id quod agimus: vt cùm quid boni à nobis factum fuerit, magna voluptate afficiamur: si verò quid malè vertisse viderimus, in futurum abstineamus. Etenim præmium virtutis maximum ipsa est animi voluptas. Iisce enim iuuenibus, qui in sophisticis cauillationibus, vel legum optimarum ambagibus diutiùs immorantur, rectè quis dixerit: Vide quid agas. Cuius rei exemplum in huius anni lectionibus accipi potest. Fuerunt florente Romano imperio varij in eorum Republ. magistratus: vt Præfecti prætorio, vt Proconsules, vt Præsides prouinciarum, vt clarissimi, vt spectabiles, vt illustres: & si qua alia sunt huiusmodi nomina. Hæcq; hodie mutata Reipub. forma exoleuerunt, nec vllo in vsu permanserunt, sed vnusquisque iudex eam habet cognominationem, quæ sibi vel lege municipij, vel Principis sui diplomate cõcessa est. Ideoque parum refert diutiùs in veterum magistratuum muneribus

digno

dignoſcendis verſari. Bartolus certè & veteres non vltra tres, aut quatuor lectiones hac in re videntur conſumpſiſſe. Quòd ſi quis maiorem anni partem hoc in argumento tranſigere velit, huic rectè præceptũ Pythagoricum inſuſurrabitur, Vide quid agas. Supereſt tertium, ne quid agendum omittamus. In quo ſanè adeò peccant vniuerſi ſtudioſi, vt vix vllum ſuperſit remedium. Et hæcquidem Alciatus: cuius diſputationem, & apertam dilucidamque huius carminis explicationem huc attexere malui, quàm quidpiam aliud comminiſci, aut aliundè minus opportunè inculcare.

3. Quid omittis agẽdum?

Conſtet ergo inter nos omnem humanæ vitæ lapſum in tribus eſſe potiſſimùm; aut cùm ſecus quàm oporteat, facimus, quod eſt plus quàm deceat; aut quod omiſſum oportuit: aut omittimus quod erat faciendum. Priori reſpondet illud, πῆ παρέβην; quò tranſgreſſus? alteri verò, τί δ' ἔρεξα; quid feci? tertio, τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη; quid feci non conueniens? Solebat itaque ſuos hortari Pythagoras, vt perpetuò id carminis in animo verſarent. Sic autem ille in Aureis carminibus:

Triplex hominum lapſus.

μὴ δ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρὶς ἕκαστον ἐπελθεῖν,
πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;

Aurea Pythagoræ carmina.

Quæ interpretatus eſt auctor epigrammatis de viro bono, his quidem verbis:

Non prius in dulcem declinet lumina ſomnum,
Omnia quàm longi reputauerit acta diei:
Quæ prætergreſſus, quid geſtum in tempore, quid non?
Cur iſti facto decus abfuit, aut ratio illi?

Lepidiſſimum hoc Pythagoræ carmen vidit Seneca lib. 3. De ira, c. 36. cuius verba non piget huc adiicere: Omnes ſenſus perducendi ſunt ad firmitatem. Natura patientes ſunt, ſi animus illos deſinat corrumpere, qui quotidie ad rationem reddendam vocandus eſt. Faciebat hoc Sextius, vt conſummato die cùm ſe ad nocturnam quietem recepiſſet, interrogaret animum ſuum, quod hodie malum tuum ſanaſti? cui vitio obſtitiſti? qua parte melior es? Deſinet ira, & erit moderatior, quæ ſciet ſibi quotidie ad iudicem eſſe veniendum. Quid ergo pulchrius hac conſuetudine excutiendi totum diem? Qualis ille ſomnus poſt recognitionem ſui ſequitur, quàm tranquillus, altus ac liber, cùm aut laudatus eſt animus, aut admonitus, & ſpeculator ſui, cenſorque ſecretus cognoſcet de moribus ſuis? Vtor hac poteſtate, & quotidie apud me cauſam dico. Cùm ſublatum è cõſpectu lumen eſt, & conticuit vxor, moris iam mei conſcia, totũ

Præclarus Senecæ locus.

diem mecum ſcrutor, facta ac dicta mea remetior. Nihil mihi ipſe abſcondo, nihil tranſeo. quare enim quicquam ex erroribus meis timeam, cùm poſſim dicere, Vide ne iſtud amplius facias, nunc tibi ignoſco, &c. Neque eſt alienum etiam quod relatum eſt apud Apuleium 1. Florid. de Gymnoſophiſtis loquens: Vbi, ait, menſa poſita, priuſquàm edulia apponantur, omnes adoleſcentes ex diuerſis locis & officiis ad dapem conueniunt. Magiſtri perrogant, quod factum à lucis ortu ad illud diei bonum fecerit. Hic alius ſe commemorat inter duos, arbitrum delectum ſanata ſimultate, reconciliata gratia, purgata ſuſpicione, amicos ex infenſis reddidiſſe. Itidem alius, ſeſe parentibus quidpiā imperātibus obediſſe, & alius aliquid meditatione ſua reperiſſe, vel alterius demonſtratione didiciſſe: denique cæteri commemorant, Qui nihil habet adferre, cur prandeat, impranſus ad opus foras extruditur. Hæc Apul. Confer Hieroclis commentarium ad carmina Pythag. & Arrianum diſſertationū Epicteti lib. 4. c. 6. huc enim tranſferre ſingula, nihil attinet. Cæterùm Gruem cum lapillo depictam, prudentiæ ſymbolum fuiſſe notum eſt. Docent enim probatiſſimi auctores, lapillum Grues ideò ferre, dum in ſublime volant, vt illius lapſu explorent, ſupra terrámne an mare volitent: quod ex ſono intelligunt, ac proinde conſidendum, an vlterius progrediendum ſit. Maximus Tyrius diſputatione 40. lapilli arrepti aliam rationem adfert, nimirùm quòd propter imbecillitatem corporis, alasque parum fultas, inſtar nauis fluitent à ventis impulſæ. quod cùm intelligunt, non antè ſe volatui credunt, quàm lapidem apprehenderint, firmamentum videlicet vacillaturi volatus, ſalutíſq; cuſtodiam. Harum prudentiam cùm non ignoraret cordatus homo Deucalion, à diluuij fluctibus ſeruatum aiunt gruum beneficio: quarum quidem ſuperuolitantium clangore admonitus enatauit, teſte Pauſania. Non erit huc conferre alienum, quod ſcitè & ad hunc locum accommodatè Plutarch. retulit lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα, τὰ χερσαῖα ἢ τὰ ἔνυδρα. ſic enim habet: ἡ δὲ γεράνων μεταβολὴ τῆς πτήσεως πρὸς ἀνέμους, οὐχ ἑνὸς γένους ἐστὶν, ἀλλὰ τοῦτο κοινῇ πάντες ἰχθύες νοοῦντες, ἀεὶ πρὸς κῦμα καὶ ῥοῦν ἀντινήχονται, καὶ παραφυλάττουσιν· ὅπως μὴ κατ' οὐρὰν προσφερομένου τοῦ πνεύματος, ἡ λεπὶς ἀναπτυσσομένη λυπῇ τὸ σῶμα γυμνούμενον καὶ διατραχυνόμενον· ὅθεν ἀεὶ συνέχουσιν ἑαυτοὺς ἀντιπρώρους· σχιζομένη γὰρ οὕτω κατὰ κορυφὴν ἡ θάλασσα, τά τε βράγχια καταστέλλει, καὶ κατὰ τῆς ἐπιφανείας ῥέουσα λείας πιέζει, καὶ οὐκ ἀνίστησι τὸ φρικῶδες. id eſt; Illa verò gruum ad ventum aciei commutatio, non

Apuleius de Gymnoſophiſtis.

Gruis ſymbolū.

Gruum volatus.

vnius

vnius, ſed & vniuerſi maritimi generis eſt: ſiquidem & æſtum fluctusque contrà natando niti, & eadem de cauſa aquaticis omnibus mos eſt: cauent quippè ne ventus à tergo incumbẽs, ſquamas ſubrigat cieátque, atque ita nudatum & exaſperatum corpus vulneret. vnde in ventum, obnixíque fluctibus curſum dirigunt: ſic enim à vertice ſciſſi fluctus & branchias cohibent, & per ſumma delati minus infeſtant, & horrorem non incutiunt. Hæc ille. Aſcriberem alium locum non minùs commodum ex eo quem ſcripſit ipſemet De animal. ſolertia libro: ſed indicare duntaxat hîc mihi ſatis eſto. Ammian. Marcellin. lib. 18. de Barbatione garrulo quodam nebulone, eodemque proditore: Ignorabat, inquit, notum Ariſtotelis ſapiens dictum, qui Calliſthenem, ſectatorem & propinquum ſuum, ad regem Alexandrum mittens, ei ſæpe mandabat, vt quàm rariſſimè & iucundè apud hominem loqueretur, vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ portantem. Ne ſit hoc mirum homines profutura diſcernere nõ nunquam & decentia, quorũ mentes cognatas cæleſtibus arbitramur: animalia ratione carentia ſalutem ſuam interdum alto tueri ſilentio ſolent, vt exemplum eſt perquam notum: Linquentes orientem grues ob calorem, plagamque petentes occiduam, cùm montem penetrare cœperint Taurum aquilis abundantem, timentes fortiſſimas volucres, roſtra lapillis occludunt, ne eis eliciat vel neceſſitas extrema clangorem: iiſdemque collibus agiliore volatu trãſcurſis proiiciunt calculos, atque ita ſecurius pergunt, &c. Neſcio an huc conferre auſim Virgilij illud ex 10. Aeneid.

—quales ſub nubibus atris
Strimoniæ dant ſigna grues, atque æthera tranant
Cum ſonitu, fugiuntq; notos clamore ſecundo.

Vide Plin. lib. 10. cap. 23. Pierium Hieroglyph. lib. 17. & Prouerb. Grues lapidem deglutientes.

Italica Samius ſecta, &c.] Pythagoram Italicorum Philoſophorum ſectæ auctorem fuiſſe teſtatur Cic. 1. Tuſcul. & D. Auguſtin. in lib. De ciuit. 8. cap. 2. Venit autem in Italiam Tarquinio Superbo regnante, tenuitque magnam illam Græciam cum honore & diſciplina, tum etiam auctoritate. Multaque poſt ſæcula ſic viguit Pythagoreorum nomen, vt nulli docti alij viderentur. Samius autem ab inſula Samo denominatus eſt. Huius vitam pete ex Laërtio, Plutarch. Plin. lib. 2. Gellio lib. 1. & 4. De huius doctrina Ouid. Metam. 15. *Pythagoras.*

Quò prætergreſſus?] Lege Prouerb. Quò tranſgreſſus?

Quod didicisse gruum.] Ex volatu gruum prudentiam hanc in rebus agendis nobis proposuit, nimirùm ὡς αἰσχύνεσθαι τοὺς λογισμοὺς ποιεῖν ἢ φρονεῖν ἃ μήτ᾽ ὄρνιθες: vt vereri addiscant homines rationis participes, si deteriores se præstiterint auibus in vitæ actionibus.

mala flamina.] aduersi & impetuosi venti.

Prudentes.

PROBLEMA XVIII.

IANE *bifrons, qui iam transacta futuraq; calles,*
Quiq; retro sannas, sicut & antè, vides:
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus? an quòd
Circumspectum hominem forma fuisse docet?

Ianum

IAnum biformem seu bicipitem veteres quidam plastæ & pictores effinxerunt, vel quòd ferinū & siluestrem cultum suorū hominū in ciuilē mutarit: vel quòd pater Græcæ & Latinæ gentis crederetur: aut quia Solem, quem eundem cum Iano volebant esse, cælestis aulæ ianitorem putarent, quippè qui eam oriens aperire, occidens verò claudere videretur. Sed tamen id tam celebre, variisq; nominibus decantatum Iani bicipitium quamplurimi ad solertiam prudentiamque regis retulerunt: siquidem prudentis est præterita nosse, futuris verò multo antè prouidere. quod significauit Persius, inquiens: *Ianus biceps cur.* *Prudentis officiū.*

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit. Terent. in Adelph.
Istuc est sapere, non quod ante pedes modò est,
Videre, sed etiam illa quæ futura sunt, *Prospicere.*

Et certè hic regis optimi typus est, qui cùm cæteris præsit, debet etiam prudentia, aliisq; virtutibus antecedere. Neque enim alia ratione puto Aegyptios oculum in sceptro regio suis hieroglyphicis designasse, quàm vt in Principibus, summísque Regibus maximè, prudentiam, tanquam Reipub. vigilantem ac prospicientem oculum esse debere significarent. Hoc de figmēto multi Poëtæ luserunt, quorum alij ad alia ingeniosè traxerūt. Ouid. 6. Fastor. *Typus optimi regis.*

– Videt Ianus quæ post sua terga geruntur.

Sed maximè in primo, vbi faciei duplicis rationes alias adfert. Macrob. 1. Saturn. Creditur, inquit, geminam faciem prætulisse, vt quæ ante, quæque post tergum essent, intueretur. Quod proculdubiò ad prudentiam regis, solertiamque referendum est, qui & præterita nosset, & futura prospiceret, sicut Anteuorta & Postuorta, diuinitatis scilicet aptissimæ comites apud Romanos coluntur. Quò spectat adagium, πρόσω καὶ ὀπίσω, A fronte & à tergo; quod est diligenter inspicere, & præterita cum præsentibus & futuris conferre. Eundem fuisse Ianum cum Noëo (qui post diluuium vitem vinumque adinuenit) auctor est Berosus, (nisi tamen nos fallit Berosi nomen) quanquam dissentiat Lilius Gregorius sub finem Syntag. 4. Sed bicipitij huius causam aliam, & eandem penè attulit Plutarch. in quæstion. Romanis: Nempè quòd genere Græcus ex Perrhœbia fuerit, atque in Italiam profectus, sedibus apud barbaros positis, linguam vitæque rationem mutauerit. sic enim fama receptum est; vel quòd Italos, qui ferinis essent adhuc moribus, quique iniustè viuerent, ad aliud vitæ traduxerit & reuocarit institutum, ita vt agriculturam & ciuilem cultum eos docuerit. Sic verò ille: διὰ *Macrobij locus.* *Ianus idē qui Noëus.*

τί τὸν

τί τὸν Ἰανὸν διπρόσωπον οἴονται γεγονέναι, καὶ γράφουσιν οὕτως καὶ πλάττουσιν; πότερον ὅτι τῷ μὲν γένει Ἕλλην ἐκ Περραιβίας ὢν (ὥς ἱστοροῦσι) διαβὰς εἰς Ἰταλίαν καὶ συνοικήσας τοῖς αὐτόθι βαρβάροις, μετέβαλε καὶ γλῶτταν καὶ δίαιταν; ἢ μᾶλλον ὅτι τοὺς περὶ τὴν Ἰταλίαν αὐτοὺς ἀγρίοις καὶ ἀνόμοις χρωμένους ἔθεσιν εἰς ἕτερον βίου σχῆμα, πείσας καὶ γεωργεῖν καὶ πολιτεύεσθαι, μετέβαλε καὶ μετεκόσμησε;

Imago Iani bifrontis, ſed corona ſpicea in nummis etiam nunc conſpicitur, tributa Pompeio ob curam annonæ, de qua Eriſius in Nomiſmatis: qua ſimilitudine deceptus Theodor. Cáterus eandem effigiem Iano tribuit lib. vlt. Variar. lection.

Sanna. *ſannas*] irriſiones ab occipitio diſtorto, & labris contortis. Perſ. 1. Satyr. *Occipiti cæco, poſticæ occurrite ſannæ.*

Pru-

Prudens magis quàm loquax.

EMBLEMA XIX.

Noctua Cecropiis insignia præstat Athenis,
Inter aues sani noctua consilij.
Armiferæ meritò obsequiis sacrata Mineruæ;
Garrula quo cornix cesserat antè loco.

Verborum parsimonia sapientes maximè decet, eorumque perspicacitas in rebus obscuris & difficilibus agnosci versarique debet. Eo enim præcipuè differt ab imperito & stulto prudens, rerumque sciens, quod pauciloquus, quodque oculatus in iis sit, ad quæ alij conniuent, vel oculorum mentis obscura caligine cæcutiunt. Eius quidem rei symbolum est Noctua *Pauciloqui sapiẽtes.*

ctua

Cur noctua Mineruæ sacra, & Athenarum symbolum.

ctua, olim Athenienſium inſigne, ac Mineruæ ſacra, nimirùm propter oculos cæſios: quod indicat parœmia γλαὺξ ἵπταται: priſcis enim Athenienſibus Noctuæ volatus, victoriæ ſignum cenſebatur. Iuſtin. lib. 23. rei huiuſce cauſam Hieroni duci aſſcribit, cui adoleſcenti prima bella ineunti, Aquilam in clypeo, Noctuam in haſta conſediſſe refert. Quod oſtentum, & in conſilio cautum, & manu promptum, Regémque futurum ſignificabat. Alij malunt referre ad nummum aureum & argenteum, in quo inſculpta erat Noctua. Vnde fluxit prouerb. Noctuas Athenas. Pierius 20. Hieroglyph. Gyrald. Syntagm. 11.

Sed quorſum hoc Emblema, dixerit aliquis, aut quodnam argumentum habet? Nimirum ciuitatem optimis moribus ac legibus inſtitutam ſapientia, conſilio maturo, recta prudentia firmari, ſpreta inani hominum loquacitate. Itidem de ſingulis magiſtratibus, quique Remp. adminiſtrent, eſt ſtatuendum, qua ratione Demoſthenes, alijque boni oratores auerſos habebant demagogos, blandoſque concionatores qui vulgi cupiditatibus inſeruiebant: nec minùs eos inſectabantur quàm ſophiſtas obſtreperos optimi quique Philoſophi. Certè epigraphes argumẽtum, quod habet inſtar oraculi, *Prudens magis quàm loquax*, poſſem non incommodè illuſtrare Fabij Maximi exemplo, qui quo tẽpore Annibalem iuueniliter exſultantem ſua patientia fregit, multis conuicijs militari laſciuia impetitus, non ponebat rumores ante ſalutẽ: niſi occurreret laudatum Eteonici facinus. Is Lacedęmonijs præfectus, cùm accepiſſet ſuos milites in inſula Chio annona laborantes tacitè coniuraſſe in inſulares Chios: vtq; ſeſe diſcernerent, arundinem manu pileóue circuntuliſſe: cenſuit ille non aperta vi (quod fieri commodè non poterat) agendum: ſed quindecim delectis comitibus per vrbem incedendo, qui primus ei obuiam veniebat arundinem habens, obtruncari iuſſit. Cauſam ſciſcitantibus nihil aliud reſpondebat, quàm id à ſe factum, quòd geſtaſſet arundinem. Itaque cæteri coniurati arundines ſtatim depoſuerunt. Imò Eteonicus Chijs conuocatis ne vllũ quidẽ de cõiuratione verbũ fecit, ne metũ aut ſuſpicionẽ inijceret, ſed pecunias imperauit, quas iuſſit militibus diſtribui, ne quid noui molirentur. Ii ſtatim paruëre. Sic paucorũ pœna periclitantibus multis occurſum eſt. Retulit Xenoph. 2. rerũ Gręcar.

Athenæ vnde nominatæ.

Cecropiis Athenis.] Athenas Cecropias à Cecrope Rege, & Athenienſes Cecropidas appellari, iam in ſuperiorib. attigimus. Athenæ autem ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς (ne iterum adhuc repetere cogamur) hoc eſt, Minerua, quæ nomen huic ciuitati impoſuit.

D. Au-

D. Auguft. 18. De ciuit. cap. 9. ex Varrone diuerfum ab aliis fentit. Vide Platon. in Cratylo.

Minerua cur armata è Iouis cerebro profilijt.

Armifera Minerua.] Minerua ex cerebro Iouis armata profiliit. Mihi fuccurrit illud Anacreontis de rofa:

πολεμοκλόνον τ' ἀθήνην

κορυφῆς ἐδείκνυε Ζεύς, id eft, vt cùm è vertice Iouis exiliit armata fcuto & hafta Minerua: & Ouid. 6. Faftor.

Creditur armiferæ fignum cæleste Mineruæ. Idē 2. Amorum, eleg. 6. *Viuit & armiferæ cornix inuifa Mineruæ.* Martial. initio epigramm. *Accipe belligeræ crudum thoraca Mineruæ.* Meminit & in Olympiis Pindar. Ode 7. Armata autem fingitur (ait Phornutus) in ipfo ortu, quòd fapientia fuis ipfius præfidiis fatis inftructa fit ad maximas & difficillimas res obeundas. Deinde artium omnium & belli Dea, quòd & difciplinarum liberalium vfum, & bellorum adminiftrationem fine fapientia mancam, & inanem effe intelligimus. Pindar. Scholiaft.

Armata cur Pallas.

Armiferæ merito, &c.] Noctuam dicatam fuiffe Palladi, repudiata cornice, copiosè tradit Ouid. 2. Metamorph. Minerua Erichthonium Cecropis filiabus ciftella viminea inclufum, feruandum tradiderat, & ne aperirent, interdixerat. Quod cùm neglexiffent, Coronis factum Mineruæ indicauit, vnde ab eiufdem comitatu repulfa eft, & in cornicem mutata. Sic enim conqueritur: -- *mihi gratia talis*

Redditur, vt dicar tutela pulfa Mineruæ,
Et ponar poft noctis auem. mea pœna volucres,
Admonuiffe poteft, ne voce pericula quærant.

Noctua cur Palladi facra, reiecta cornice.

Cuius poftrema verba mythologiam habent. Garruli enim, quique nimio linguæ vitio laborant, haud vnquam poffunt cum fapientibus & cordatis viris habere commercium; quin vbi apud eos aliquid effutierint, tandem odiofa infamiæ labe afperguntur, & à conuictu laudato virorum honeftorum, & virtute infignium abeffe coguntur. De noctuæ prudentia Dion Chryfoftomus doctè ac lepidè oratione Olympica, quæ eft 12. Hoc etiam addere non grauabor, quòd Alciatus fcribat, Mineruæ noctuam meritò confecratam, nempe ab Euftathio ingeniosè ad 1. Iliad. rationem redditam: *γλαῦκα* facram effe *τῇ ἀθρητικῇ ἀθηνᾷ, διὰ τὴν πρὸς τὸ ἀθρεῖν τοῦ γλαύσσειν ταυτότητα*: quia nimirum *ἀθρεῖν* & *γλαύσσειν* idem fignificent.

Garrula quo cornix.] Memini legere me apud Plutarch. De odio & inuidia, inter cornices & vlulas perpetuum effe diffidium, quarum vel occifarum fanguinem permifceri quidam

Cornicum & vlularum diffidium.

 negant:

negant: vt etiam si quis confundat, vtrumque seorsum diffluere narrent. Aelian. lib. 3. cap. 9. de animalib. perspicuè idem tradit. ἐπεὶ δὲ ἡ γλαὺξ ἐστὶν αὐτῇ (supple κορώνῃ) πολέμιον, καὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύει τοῖς ᾠοῖς τῆς κορώνης, ἥδε μεθ' ἡμέραν ἐκείνην ταὐτὸ δρᾷ, τοῦτο εἰδυῖα ἔχειν τὴν ὄψιν τὴν γλαῦκα τηνικαῦτα ἀσθενῆ.

Maturandum.

EMBLEMA XX.

M A T V R A R E *iubent properè, & cunctarier omnes;*
Ne nimium præceps, neu mora longa nimis.
Hoc tibi declaret connexum echeneide telum:
Hæc tarda est, volitant ſpicula miſſa manu.

IN rebus arduis, & quibus neglectis aliquid periculi eſſe poteſt, cauendum à nimia celeritate, atque etiam mora: ſed videndum maximè, vt maturè non modò ſuſcipiamus, ſed & conſectemur quod nobis propoſitũ eſt, ne hac vel illhac aberrando parte nos quodammodo pœniteat. Plutarch. oratione ad Apollonium: σοφοὶ δὲ, τὸ μηδὲν ἄγαν, ἔπος ᾔνεσαν περιττῶς: Sapientes iſtud quidem, Ne quid nimis, præter modum celebrarunt. Laudatur & illud Phocylidis: *Vitanda nimia celeritas & nimia tarditas.*

πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλιτειναί:

eo enim vel maximè nomine Ariſtidem vrbe pepulerunt Athenienſes, quòd nimis iuſtus eſſe videretur. Eodem penè modo Epheſij Hermodorum. At vt modum aliquem exemplis etiam imponamus, hoc vnum addamus ex Liuio: In bello Punico ſecundo, Terentio Varroni, homini iuueniliter exultanti & temerario datus eſt collega Paulus Aemilius, maturus ætate & conſilio, vt ſua prudentia feruorem alterius temperaret. Sic Fabium Max. creatum aliquando belli ducem memini, eum quidem cunctatorem & maturum, vt Marcelli celeritatem reprimeret. Id ſi placet ad nimiam quorundam ſtudioſorũ induſtriam referre, ſic ſtatuo. Præceptum hîc eſt rebus in omnibus agendis validiſſimum, quo aurea mediocritatis regula commendatur. Sicuti nihil magis expedit quàm agrum optimè colere: ita ſæpe putatur inutiliſſimum nimio ſe labore conficere. Plantæ aqua mediocri aluntur; immodica ſuffocantur: ſic iuuatur ingenium laboribus ac ſtudijs moderatis; contrà obruitur ſi immoderatè exerceas. Nam vt plerunque luſcinijs euenit ob nimium canendi ſtudium, quo mirificè delectantur, vt in eo exſpirent, nempe quas, vt ait Plinius, ſpiritus deficiat citiùs, quàm cantus; Ita nonnulli, ſtudijs intenti plus quàm par ſit, in ipſo conatu interdum emoriuntur. Cæterùm nulla opera, quanquam ab illuſtri artifice profecta, commendatur, quæ immoderata ſit, vt Apelles Protogenis tabulas admirabatur quidem, vt immenſi laboris: in hoc tamen non laudabat, quòd manum ponere de tabula vix vnquam poſſet. ſignificabat ei nocere nimiam diligẽtiam; quam etiam in compoſitione Iſocratea reprehẽdit Fabius: adeò modus in rebus, & certi denique fines ſpectandi ſunt in omni capiendo conſilio, labore ſuſtinendo, aggrediendo, perficiendoque negotio, vt quod ait Flaccus,

Inſani ſapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm ſatis eſt, virtutem ſi petat ipſam.

Quibuſdam certè in negotijs celeritate opus eſt: mora obeſt. hoc enim citat ex neſcio quo Plutarch. *τεθμίων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰν ἐς αἰπὺν ἔβαλε σκότον:* Certaminibus iam propoſitis, cunctatio virtutẽ profundas in tenebras deijcit. Itaque M. Curius Dentatus Conſul, cùm delectum ſubitum coactus eſſet educere, nemoque iuniorum reſpondiſſet, coniectis in ſortem tribubus omnibus, Polliæ, quæ proxima exierat, primum nomen extractum vrna citari iuſſit. eo non reſpondente, bona haſtę ſubiecit. Quod cùm illi nunciatum eſſet, accurrit ad tribunal Conſulum, collegiumque

giumque tribunorum appellauit. At Conſul Dentatus appellationem non recepit, bona eius & ipſum vendidit, non tam feſtinatione pœnæ, quàm præueniendi periculi cauſa, quando res, tumultuſque belli moram dilationemque nõ reciperet, dum interim cognoſceretur de excuſatione aut immunitate. Retulit Val. Max. lib. 6. Alijs in rebus probatur tardum cõſilium, vt multo præſtantius: cõtrà nimium præceps damnatur, vt quod adiunctam pœnitentiam habeat. Sic Lucian. epigramm.

ἡ βραδύπους βουλὴ μέγ' ἀμείνων. ἡ δὲ ταχεῖα
αἰὲν ἐφελκομένη τὴν μετάνοιαν ἔχει.

Sed de his iam ſatis. Virtus ea maturitas appellatur, illa quidem media inter celeritatem nimiam & tarditatem. Nigidius apud Gellium libro 10. cap. 11. Maturè, inquit, eſt quod neque citius eſt, neque ſerius, ſed medium quiddam & temperatum eſt. Bene atque propriè Nigidius. Nam & in frugibus & in pomis matura dicuntur, quæ neque cruda & immitia, neque caduca & nimium cocta, ſed tempore ſuo temperatè adulta. Interpretationem hanc Nigidianam duobus verbis elegantèr expreſſit Auguſtus Cæſar: nam & dicere in ſermonibus, & ſcribere in epiſtolis ſolitũ feruut *σπεῦδε βραδέως*. per quod monebat, vt ad rem agendam ſimul adhiberetur & induſtriæ celeritas, & tarditas diligentiæ: ex quibus duobus cõtrariis fit maturitas. Sic Poëta Neptunum inducit diſceſſum ventis imperantẽ, vt & citò diſcedãt, tanquã fugiant, & tamen ſtandi mediocritatem in regreſſu teneant, tanquam maturè, id eſt, tẽperatè abeuntes. Veretur enim, ne in ipſo diſceſſu claſſi noceant, dum raptu nimio tanquam per fugam redeunt. Cæterùm id duabus notis Hieroglyphis ob oculos ponitur. Telum enim velocitatis agilitatíſque indicium eſt, vt explicat lib. Hieroglyph. 42. Pierius. Remora autẽ impedimẽtũ & tarditatẽ deſignat, idẽ libro 30. Alij rẽ planè eandẽ ſignificantes, Delphinũ Remoræ adiunxerunt, vt Paul. 3. Pontif. Max. Alij anchorã Delphino copularũt, vt Aldus Manutius nobilis typographus. Eraſmus Prouerb. Feſtina lentè, id pluribus explanauit: in quod vberrimũ copioſæ orationis quaſi fluuium congeſſit.

Maturitas.

Auguſti dictum.

Telum quid.

Remora quid.

echeneide.]Remora, vel echeneis, à ſiſtendis nauibus ſic appellata, *παρὰ τοῦ ἔχειν τὰς νέας, νεῶς*, de qua in ſequentibus opportuniùs. *volitant ſpicula miſſa manu.*] Ouid. ferè ſic 1. de Ponto, eleg. 4. -- *Sarmatica ſpicula miſſa manu.*

Neſcio an huc etiam rectè contulero quod de Cymodocæa nympha Virgilius in decimo: -- *fugit illa per vndas*
Ocyor & iaculo, & ventos æquante ſagitta.

In deprehensum.

EMBLEMA XXI.

IAMDVDVM quacunque fugis, te persequor: at nunc
Cassibus in nostris denique captus ades.
Amplius haud poteris vires eludere nostras:
Ficulno anguillam strinximus in folio.

Fugax tandē deprehensus

ALlegorica prosopopœia in quēuis deprehensum, & fugacē, qui ob scelera notatus semel atque iterum è manibus iudicum sublatus, & pro temporis occasione subterfugiis vsus, non tamen possit effugere & expedire sese, si tandem correptus arctiori nodo illigetur. Id facilè & commodè potest illustrari nobilibus historijs, de Perse, Pseudophilippo, Iugurtha, qui Romanorum infensissimi hostes dolis, fraudibus, subterfugijs vsi, vt vix

capi

capi posse viderentur, tandem tamen succubuerunt: sed libri sunt in omnium manibus. E multis quæ occurrunt, vnum sublegere placet ex Iustino: Hanno Carthaginiensis adeò diues erat, vt cæteros ciues opibus anteiret. is de occupando regno cogitauit, sed interfecto primùm senatu: quod machinatus simulatis filiæ nuptijs, plebi in porticibus publicis, Senatui suas in domo epulas parari mandauit, vt poculis veneno infectis senatores tectiùs enecaret, & ita Remp. inuaderet. Quo tamen consilio nefario per ministros detecto, magistratibus placuit scelus declinari, non vindicari; periculum enim erat ne plus negocij exhiberet res cognita, quàm cogitata. Itaque decreto cohibuerunt, vt modus nuptiarum sumptibus statueretur. Quo cõsilio præuentus Hanno, seruitia concitat, rursusq; constituta cædibus die, cùm iterum se proditum vidisset, munitum castellum cum viginti seruorum milibus occupauit, sed comprehensus est ad extremum, dum sibi conatur Afros & Mauritanos conciliare. Virgis cæsus, effossis oculis, & manibus cruribusque fractis, necatus est: corpus verberibus lacerum cruci affigitur. Filij quoque cognatique, quanquam innoxij, vltimo supplicio affecti. Sed ne sim longior, id & opportunè torqueri potest in eos qui fallacis sunt fidei, quique crebrò furtim se subducunt ab iis, apud quos verum dicere necesse habeant: vti plerosque (heu nimium multos) nostra hac tempestate vidimus, qui aliud in ore promptum habent, aliud in pectore clausum tenent, quod de Catilina Sallustius ait; sicque imponere aliis assueuere, vt non vereantur perfricta fronte pertinaciùs obsistere iis quos sibi iustè interdum aduersari norunt. Quod & accommodari potest in pertinaces quosdam & refractarios, qui diuinis oraculis demum in nostram sententiam pertrahuntur, cùm eos nihil morentur humana. Ducta est similitudo à natura anguillæ; quæ quia sit lubrica, facilè contineri nequit, nisi folio fici scabro & aspero. Lege prouerb. Cauda tenes anguillam: &, Anguilla in strigmento, in Erasmicis & Iunij adagiis. *Anguilla lubrica.*

Ficulno anguillam, &c.] Allusio ad Prouerb. Folio ficulno anguillam. cui potest videri aliud finitimum quod refertur ab alijs, Inter Orci cancros adhærere: pro arctè irretiri, vt nulla pateat effugij ratio.

Custodiendas virgines.

EMBLEMA XXII.

V E R A *hæc effigies innuptæ est Palladis: eius*
Hic Draco, qui dominæ constitit ante pedes.
Cur Diuæ comes hoc animal? custodia rerum
Huic data: sic lucos, sacraq; templa colit.
Innuptas opus est cura asseruare puellas
Peruigili. laqueos vndique tendit amor.

Cur Palladis simulachrum Draconē premere.

PHidias clarissimi nominis statuarius, Palladis simulachro Draconem apposuit, quem pedibus Dea comprimeret: quo significabat virgines & puellas (fuit enim Pallas virginitatis numen

men) peruigili cura continendas esse, vt ea ratione sit optimè muliebri pudicitiæ consultum. Nunquam est enim committendum, vt otio sese dedant, aut plus quàm satis est, vagentur: quādoquidem eo sexu nihil fragilius sit aut imbecillius. Val. Maximus lib. 6. refert exemplum lōgè præclarum de Publio quodam Mænio, qui se pudicitiæ acerrimum vindicem præstitit. Nam in libertum suum, quanquam admodum gratum sibi animaduertit, quòd filiæ suæ iam nubili osculum dedisset; cùm præsertim non libidine, sed errore lapsus videri posset. Et quidem pœnæ grauitate, teneris adhuc puellæ sensibus castitatis disciplinam ingenerari magni æstimauit: eique tam tristi exemplo præcepit, vt non modò virginitatem illæsam, sed etiam oscula ad virum sincera perferret. Sanè Draco à visu, quem acutissimum habebat, nomen apud Græcos habuit, id est παρὰ τοῦ δέρκεσθαι: nam δέρκομαι est, acutissimè video: vt & ὄφις, serpens, ab ὄπτω; ideoque Palladi sacer est, quia vocabulum id παρὰ τοῦ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum plerique tradunt, prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Porrò quòd hîc scribat veram esse Mineruæ virginis effigiem, nec tamen explicet per partes, sed Draconem tantùm adiungat, vigilantiæ veluti ministrum, non videtur alienum, si Deæ panopliam subiecero. Puella igitur armata virum sapientem aduersus omnes animi perturbationes se armantem, & vitiis animo forti resistentem significat: vel quòd virtutem suis ipsius præsidiis instructam satis esse intelligimus, vti iam dictum est. Galeam habet cristatam in capite, quod referendum est ad iudicium, & constantiam, qua vel maximè sapientis cerebrum, arx & propugnaculum animi, potissimùm valeat: hastam verò longam, quòd oratione percutiat eminus: Scutum crystallinum viri sapientis magnam solertiam repræsentat, qua seipsum haud aliter intus diiudicat, quàm si in speculo crystallino ea quæ externa sunt, contempletur. Sed illud Gorgoneo capite terribile apparet, quod formidinis & terroris imaginem esse volūt: quam alij pectori Palladis appingunt, quia sapiens in pectore terrorem habet, quo aduersarios afficiat. Inde enim Tritogeniam dictam esse vult Phornutus, quòd malis terrorem & metum ingeneret. Pallium triplici colore tinctum, quòd sapiētia sit multiplex, seu quòd tecta & operta sit, neque cuilibet seipsam conspiciendam præbeat. Candidus in eo color simplicitatem respicit: aureus internitens, vim sapientiæ fulgurantem: purpureus fulgorem penetrantem. γλαυκῶπις ideò est, ἢ φοβερὰ, καὶ χαροπὴ, καὶ δεινῶς

Draco unde nomen habet.

Cur armata Pallas.

Galea.

Scutum.

Caput Gorgonis in clypeo.

Pallium.

ἀνδρικὴ, quòd vt illustris est & conspicua, vt quidam volunt, sic & formidabilis. Non enim tam cæsios habet oculos, vt acutè non videat: *ὁρᾷ γὰρ δριμύ·* vnde & *ὀφθαλμῖτις καὶ ὀπτιλῖτις* dicta, templumque habuit à Diomede positum, nomine *ὀξυδερκοῦς Ἀθηνᾶς*. Cæterùm alij, & Homerus maximè, tradunt eam glaucis esse oculis & cæsiis: qua ratione huic consecrentur Dracones, & Vlulæ, nimirùm ob similitudinem oculorum: acutissimo enim visu est Draco, & quandam excubandi vigilandique vim habet, nec venatione capi posse videtur. Draconi autem similem esse virtutem indagatricem aiunt, quæ diligentissimè omnia perscrutetur, rimeturque studio indefesso: ideoque ab acuto visu illi nomen factum, vt iam diximus. Sed placet huc, non præter rem tamen, attexere quod perspicuè docuit Ponticus Heraclides in allegoriis Homericis: *ἡ δὲ σὺν φρονήσει μετάνοια, δικαίως ἐν τοῖς ποιήμασιν Ἀθηνᾶ νομίζεται· σχεδὸν γὰρ ἡ θεὸς, οὐκ ἄλλου τινὸς, ἢ συνέσεως ἐπώνυμός ἐστιν, ἀθρηνᾶ τις οὖσα, καὶ πάντα τοῖς λεπτοτάτοις ὄμμασι τῶν λογισμῶν διαθροῦσα· διὸ δὴ καὶ παρθένον αὐτὴν ἐτήρησαν· ἄφθορον γὰρ ἀεὶ τὸ φρόνημα, οὐδεμίᾳ κηλῖδι μιανθῆναι δυνάμενον, ἐκ τε τῆς τοῦ Διὸς κεφαλῆς γεγενῆσθαι δοκεῖ. τοῦτον μὲν γὰρ ἀπεφηνάμεθα τὸν χῶρον ἰδίως λογισμῶν εἶναι μητέρα*: Quæ coniuncta est cum prudentia pœnitudo, iure apud Poëtas Athena, id est Minerua, nuncupatur. Etenim eius nomen non aliundè ducitur, quàm ab intellectu, vt Athena tanquam *ἀθρηνᾶ* vocetur, hoc est contemplatrix, & nihil non inspiciens acutissimis mentis oculis. Itaque virginem eam manere dicunt: quia prudentiæ vis nõ perit, neque vlla fœdari macula potest. Adhæc putatur è Iouis orta capite: quem locum præcipuè rationum esse matrem ostendimus. Sed hactenus satis. Lege Phornutum lib. De natura Deorum, Fulgent. Mytholog. 2. Gyrald. 11. Syntag. & Pierium Valerian. 14. Hieroglyphic.

Dracones & Vlulæ Palladi consecrantur.

Pallas virgo.

innupta Palladis.] Hinc *παρθένος* dicta, eo enim nomine culta est in Acropoli Atheniensi: vnde & templum Parthenon. eius autem virginitas puri & incorrupti esse symbolum, Phornutus ait.

Cur Diua comes hoc animal?] Huius quidẽ rei meminit obiter Plutarchus, commentario De Iside & Osiride.

Lucos, sacraq; templa colit.] nimirùm vt custodiæ symbolum: eadem enim ratione hortis Hesperidum seruandis præfectus est Draco peruigil.

Virginum custodia.

Innuptas opus est, &c.] Phocylidis eadem est sententia:
παρθενικὴν δὲ φύλασσε πολυκλείστοις θαλάμοισι,

μηδέ μιν ἄχρι γάμοιο πεὸ δόμου ὀφθῆναι ἐάσῃς·
κάλλος δυσήρητον ἔφυ παίδων τοκέεσσι. id est,
Clausa tibi virgo thalamis seruetur honestis,
Nec sinito hanc ad connubium foris vsque videri.
Forma puellarum seruata parentibus agrè est.

Quò spectat etymon nominis παρθένος, quod Grammatici deflectunt à παραθέειν τῇ μητρὶ, quòd virgo apud matrem manere debeat. quem morem veterum Hesiodus attigit 2. ἔργων: *Vnde παρθένος dicatur.*

ἥτε δόμων ἔντοσθε φιλῇ παρὰ μητέρα μίμνει.

Sed & Homerus in persona Penelopes, vult pudicam mulierem vix solam in medium procedere, sed ancillis comitibus stipatam. sic enim ille:

οὐκ οἴη, ἅμα τῇγε καὶ ἀμφίπολοι δύ' ἕποντο. id est,
Haud sola, ast illam duæ famulæ comitabantur.

Val. Maximus exemplũ seueritatis memorat in Q. Antistio, qui vxorem repudiauit, quòd illam in publico cum quadam libertina vulgari secretò loquentem vidisset. Is enim maluit occurrere incunabulis & initijs culpæ, quàm perfectum scelus vindicare. Itidẽ fecit Sempronius Sophus, non alia de causa, quàm quòd vxor, ignorante se, ludos spectare ausa esset.

laqueos vndique tendit amor.] γνώμη.

Vino

Vino prudentiam augeri.

EMBLEMA XXIII.

HAEC Bacchus pater, & Pallas communiter ambo
Templa tenent, soboles vtraque vera Iouis.
Haec caput, ille femur soluit: huic vsus oliui
Debitus, inuenit primus at ille merum.
Iunguntur meritò: quod si qui abstemius odit
Vina, Deae nullum sentiet auxilium.

Qui Dij veteribus habiti. PRo Diis fuisse veteribus habitos, qui sibi beneficiis humanum genus deuinxissent, notius est ex M. Tullij libris De nat. Deor. Lactantio & Euseb. quàm vt confirmare sit necesse. Tantùm obiter admonebo, quosdam Deos iisdem olim templis & aris

& aris fuisse cultos, vt Cererem & Neptunum, quòd absque sale cibi penè omnes insipidi sint, refert Plutarch. Sympos. 4. Vt Herculem & Musas, quia Euandrum literas docuit Hercules, idem testis est in quæstion. Rom. Sic denique Mercurium iuxta Venerem statuere, vt ostenderent matrimonij voluptatem maximè orationis indigere: itemque Suadam & Gratias, vt innuerent coniuges inuicem quæ vellent, persuadendo impetrare debere. Certè reperio apud auctores quosdam Græcos, nomine peculiari Deos nuncupatos esse συνναοὺς, quibus delubrum commune fuit. ij etiã dicti ὁμοχεταὶ vt apud Thucydidem. Vt & metaphoricôs Synesio epist. 1. συνναὸς ἡ ποιητικὴ τῇ φιλοσοφίᾳ. Romæ etiam in inscriptione priuatæ cuiusdam domus, teste Fabricio, Διῒ ἡλίῳ μεγάλῳ σαράπιδι, καὶ τοῖς συνναοῖς θεοῖς. De his verò satis. Plinius autem lib. 23. ait, Vino ali vires, sanguinem coloremque hominum, & mentem augeri cum nobilioribus partibus. Gellius lib. 15. cap. 2. ex Platonis sententia, vinum ingenij fomitem esse refert, virtutísque incitamentum, si mens & corpus hominis eo flagret. Quod quidem malè à nugatore quodam citatum sic emendat Gellius: Sed enim, inquit in primo & secundo De legibus, non vt ille nebulo opinabatur, ebrietatem istam turpissimam, quæ labefacere, & minuere hominum mentes solet, laudauit: sed hanc largiorem paulò, iucundioremque vini inuitationem, quæ fieret sub quibusdam quasi arbitris, & magistris conuiuiorum sobriis, non improbauit. Nam & modicis honestísque inter bibendum remissionibus refici integrarique animos ad instauranda sobrietatis officia existimauit: redditque eos sensim lætiores, atque ad intentiones rursum capiendas fieri habiliores. hæc Gellius. Hinc illud vulgò tritum emanasse suspicor, Vinum acuit ingenium. Commodè itaque ἄγαλμα proponit Bacchi, & Palladis, eodem altari erectis, vt nimirùm significetur prudentiæ incrementum esse aliquod, si Bacchi, id est, vini generosi, sed moderati, vsus accesserit. Etenim vinum promptissimum habetur liberè loquendi tanquam calcar: itaque & vino facundiam & inuentionem tribuit Plutarchus. Adhæc

Dij multi ijsdem aris positi.

Vini vis.

Plato quatenus vinũ laudet.

Cur Bacchus & Pallas eadem ara locantur.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma
Prosiluit dicenda.

Et Aeschylus, poëta clarissimus, non nisi inter pocula tragœdias scripsisse fertur. Quid plura? Narratur & prisci Catonis Sæpè mero caluisse virtus. Præterire non possum quod scribit Athenæus Dipnosoph. 10. cap. 13. ex Polybio, vinum mulieribus olim interdictum: causam verò adiicit; ὡς λαθεῖν ἐστιν ἀδύνατον

τὴν

τῶν γυναικῶν πιουσῶν οἶνον, fieri non posse, vt quæ mulier vinum biberit, lateat. Ea causa maximè puto ab eodem Gellio scriptũ lib. 13. cap. 11. Conuiuarum numerum à Gratiis ad Musas desinere. Sic veteres Bacchum Musis adiunxerunt, quia vino non minimùm vires ingenij excitentur: quam ob causam laudata sunt hominum veterum symposia: eoque nomine Homerum puto suos Heroas, ipsumque Vlyssem inter pocula de rebus lõgè seriis facere differentem. quod Virgil. egregiè imitatus est. Scio quid Plutachus sentiat quo loco disputat, An sit inter pocula de rebus grauibus differendum: sed locum indicare mihi satis est ad alia properanti. Videtur porrò Alciati carmen confictũ ex agalmate illo διονύσου καὶ ἀθηνᾶς lib. 4. Epigram. Græcorum, quod tale est:

εἰπὲ τί σοι, ξυνὸν καὶ παλλάδι; τῇ γὰρ ἄκοντες
καὶ πόλεμοι, παρὰ σοὶ δ' εὔαδεν εἰλαπίναι.
μὴ προπετῶς, ὦ ξεῖνε, θεῶν πέρι τοῖα μετάλλα,
ἴσθι δ' ὅσοις ἴκελος δαίμονι τῷδε πέλω.
καὶ γὰρ ἐμοὶ πολέμων φίλιον κλέος. οἶδεν ἅπας μοι
ἠῷος δμηθεὶς ἰνδὸς ἀπ' ὠκεανοῦ.
καὶ μερόπων δὲ φυὴν ἐγεγήραμεν ἡ μὲν ἐλαίῃ,
αὐτὰρ ἐγὼ γλυκεροῖς βότρυσιν ἡμερίδος.
καὶ μὴν οὐδ' ἐπ' ἐμοὶ μήτηρ ὠδῖνας ὑπέτλη,
λῦσα δ' ἐγὼ μηρὸν πάτριον, ἡ δὲ, κάρη.

Quem dialogismum sic Latio donatum reperi:

Dicito quid commune tibi est cum Pallade? namque
Spicula sunt illi, sed tibi vina sacra.
Talia ne temerè Diuos spectantia quæras,
Aduena, dicturi quin cape verba prius.
Bella mihi curæ, tum belli gloria, & istud
India testatur robore victa meo.
Prodest illa viris succo frondentis oliuæ,
Pocula sed nostro munere læta bibis.
Per me nec genitrix vllos est passa dolores:
Femur ego solui, sed caput illa patris.

Bacchus cur pater. *Bacchus pater.*] Bacchus, Liber pater, vt Neptunus pater, Apollo pater. Liberum autem patrem nominatum aiunt, quòd cùm in India bellasset, multas secum feminas abduxisset, quæ Bacchæ dicebantur.

Bacchus & Pallas cur Ioue patre nati. *soboles vtraque vera Iouis.*] Bacchus Iouis ex Semele filius, de quo postea. Pallas ex Iouis capite nata, vt superiùs expositum est. Suspicor hoc in loco non temerè Bacchum vnà cum Miner-

uæ

ua coniungi, & vtrumque sobolem Iouis dici: vt notet duo præstantissima munera homini à Deo concessa; quorum alterum ad animum, nimirùm prudentia; alterum ad corporis vires instaurandas, nempè vinum, pertineat.

Ille femur soluit.] Hoc vberiùs in sequentibus.

huic vsus oliui.] Olea Mineruæ tribuitur, quòd semper vireat, & aliquid semper habeat glaucedinis, & quòd oleum nihil contineat humidi admixtum, sed semper sincerum & ἀκήρατον perseueret: ita & virginitas; ait Phornutus. Sunt qui sertum oleæ assignent, quòd arbor hæc pacis sit symbolum; ideoque arma ferri dicuntur, bellaque suscipi, quò tandem commodiùs in pace viuatur. Gyrald. Syntag. 11. aliam habet rationem. *Olea quid Mineruæ sacra.*

inuenit primus at ille merum.] Præter alios quam plurimos, testis est Plin. 7. cap. 56.

Iunguntur meritò.] Antiphanes proinde τὸ ζῆν idem ac τὸ πίνειν, aut πιεῖν significare dicit, id est, viuere esse bibere.

abstemius.] à vino abstinens. temetum, vinum antiquis fuit. Gellius lib. 10. Ouid. Metamorphos. 15. *Abstemius.*

-- *gaudetq; meris abstemius vndis.* Varro:

Quantoperè abstemias mulieres voluerint esse, etc. Nonius.

Prudentes vino abstinent.

EMBLEMA XXIIII.

QVID *me vexatis rami? sum Palladis arbor.*
Auferte hinc botros, virgo fugit Bromium.

Videtur hîc παλινῳδεῖν. Superiori enim dixit epigrammate, eum qui à vino abhorreat, haudquaquam prudentem euadere: quod rationibus aliquot, si non omninò necessariis, saltem tamen probabilibus confirmari potest. Nunc autem prudentes à vino abstinere debere ponit. At hæc inter se sic conciliare est facile, si dicamus prudentis esse vino moderatè vti: secus enim sumptum, rationem obturbat, curas, vigoremque animi impedit, vt meritò cesserit in Prouerbium, Sapientiam vino obumbrari, ait Plinius. Cuius quidem rei non inscius Romulus,

lus, vino semper est vsus parcissimo. Capitale fuit Romanis matronis vinum attingere. vnde institutum, vt cognatis osculum ferrent, reprehendendi causa, quò indicium odor faceret si bibissent. Sed & M. Cato refert, non solùm probro affectas, sed mulctatas quoque à iudice mulieres non minùs si vino vsæ essent, quàm si adulterium admisissent. Egnatius Metellus vxorem, quòd vinum bibisset, interemit: cuius facti nec accusatorem, nec reprehensorem habuit, vnoquoque existimante optimo exemplo illam violatæ sobrietatis pœnas pependisse, ait Val. Max. lib. 2. cap. 1. Et sanè, inquit, quæcunque femina vini vsum immoderatè appetit, & virtutibus omnibus ianuam claudit, & delictis aperit. Polybius etiam testis est, matronas liberas vino abstinuisse, vt etiam seruos, item & ephebos omnes ad annum vitæ tricesimum. quod & apud Massilienses in vsu fuisse nonnulli tradunt. Proditum est ab Aeliano, lib. 2. cap. 37. De var. hist. Zaleuci legem apud Locrenses fuisse, qua si quis merum bibisset, nisi valetudinis causa medico id iubente, morte mulctabatur. Ex quibus perspicuum est, quàm olim odio habiti sint ebriosi, vinoque dediti. Porrò hîc oliua, Mineruæ arbor, vitem increpat, quæ suos ramos implicet, & admoueat oliuis. Sumptum est autem distichon ex eo Græco incerti:

Romulus sobrius.

Matronæ Rom. vinum non attingebant.

Quibus vinũ interdicerētur.

Fons Emblematis.

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, βρομίου τί με θλίβετε κλῶνες;
αἴρετε τοὺς βότρυας· παρθένος οὐ μεθύω.

Quod Iambicis dimetris sic reddidit Politianus:

Quid me implicatis palmites,
Plantam Mineruæ, non Bromij?
Procul racemos tollite,
Ne virgo dicar ebria.

Retuli paulò antè monitum Polybij certè graue, *λαθεῖν ἐστὶν ἀδύνατον τὴν γυναῖκα πιοῦσαν οἶνον*, fieri non posse, vt quæ vinum biberit mulier, lateat. Bellè consentit illud Varronis ex Agathone: Virgo de conuiuio abducatur ideò, quòd maiores nostri virginis acerbæ aures Veneris vocabulis imbui noluerunt. Ouid. 3. artis:

Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna est concubitus quoslibet illa pati.

An verò etiam conciliabimus ad epigraphā huius distichi Plautinum istuc? Non vinum moderari, sed vino solent, qui quidem probi sunt.

sum Palladis arbor.] Plin. lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 44. testis est. Phornutus & Martianus Capella lib. 6.

Mineruæ oliua sacra, Pacifera dicta: humanis vsibus non polluebatur, nec temere Deorum aris accendebatur. Græci quidam negabant ab impudicis plantatam crescere, fructúmue ferre. itaque à virginibus, & castis duntaxat inseri volebant.

botros.] βότρυς, gemma. pro racemo accipitur συνεκδοχικῶς.

virgo fugit Bromium.] abhorret à vino.

Bacchus Bromius.

Bromius autem Bacchus dicitur: παρὰ τὴν βρόντην refertur, id est, tonitru, qui dum nasceretur, est auditus, vt fabulantur: vel à βρέμω, fremo. Ouid. Metamorph. 4.

— Bacchumq; vocant, Bromiumq; Lyæum.

Iuuenal. 6. Satyr.

— Bromium committere noli.

& ad rem apposite Theogoniæ scriptor non inuenustus, Pylades:

A strepitu Bromius, quòd vociferetur Iacchus:
Quòd curis soluat corda, Lyæus erit.

Reperi citatum ex Ennio Athamante:

His erat in ore Bromius, his Bacchus pater,
Illis Lyæus vitis inuentor sacra.

In

In statuam Bacchi.

DIALOGISMVS.

XXV.

BACCHE pater, quis te mortali lumine nouit,
Et docta effinxit quis tua membra manu?
Praxiteles, qui me rapientem Gnossida vidit,
Atque illo pinxit tempore, qualis eram.
Cur iuuenis, teneraq́ etiam lanugine vernat
Barba, queas Pylium cùm superare senem?
Muneribus quandoque meis si parcere disces,
Iunior, & forti pectore semper eris.
Tympana non manibus, capiti non cornua desunt:
Quos nisi dementeis talia signa decent?

Hoc doceo, nostro quòd abusus munere sumit
Cornua, & insanus mollia sistra quatit.
Quid vult ille color membris penè igneus? omen
Absit, an humanis vreris ipse focis?
Cùm Semeles de ventre parens me fulmine traxit
Igniuomo, infectum puluere mersit aquis.
Hinc sapit hic, liquidis qui nos bene diluit vndis:
Qui non, ardenti torret ab igne iecur.
Sed nunc me doceas, quî vis misceries & qua
Te sanus tutum prendere lege queat?
Quadrantem addat aquæ, calicem sumpsisse falerni
Qui cupit, hoc sumi pocula more iuuat.
Stes intra heminas: nam qui procedere tendit
Vltrà, alacer, sed mox ebrius, inde furit.
Res dura hæc nimium. sunt pendula guttura, dulce
Tu fluis. heu facilè commoda nulla cadunt!

Vini incommoda. BAcchicæ statuæ profert ἐπιμύθιον ἠθικὸν per Dialogismum, quo demonstrat incommoditates & damna quæ temulentiam consequantur: nam ex immodica vini potione ebrietas, ex ebrietate furor, quo nihil vel miserius, vel exitialius videri, nedum cogitari potest. Deinde sumendi vini legem quandam præscribit omnibus vtilem, & planè necessariam. Omnia sigillatim diligentiùs aperiam, ne quid interturbem. De fugienda ebrietate Plinius fusum orationis riuulum exprompsit lib. 14. toto 22. cap. Prouerbium, Vinum caret clauo: &, Vinum senem, etiam nolentem, saltare impellit. Plato 3. De Repub. & 6. De legib.

Bacchus Liber pater. *Bacche pater.*] Cur Baccho Liberi patris impositũ nomen sit, Plutarch. explicat κεφαλ. ῥωμαϊκῶν libro: quòd nimirũm bibentibus libertatem ingeneret. Nonnulli enim per vinolentiam liberi & feroces efficiuntur: aut quia liba exhibuerit, aut quòd ille apud Eleutheras vrbem Bœotiæ, Eleutherius, i. Liber appellaretur.

mortali lumine.] humanis oculis. hæc ad figmentum. Nam nefas olim fuit Deos fuisse homines putare.

Praxiteles. *Praxiteles, qui me, &c.*] Id Plinius attigit inter plurima Praxitelis opera laudatissima lib. 34. cap. 8. Oriundus hic celebris artifex ex eà Italiæ parte, quæ quondam magna Græcia dicebatur,

cebatur, & ob artis excellentiam ciuitate Romana donatus.

rapientem Gnoſsida.] Ariadnen intelligit, Minois Cretẽſium regis filiam, quæ Theſei amore capta, Minotauri necandi occaſionem ei præbuit, ea lege vt ſe vxorem duceret. Sed eam Theſeus in inſula Naxo ſomno ſepultam reliquit, cuius miſertus Bacchus eam ſibi connubio iunxit, quam in cælo raptam, Coronam Gnoſſiam appellant. *Ariadne à Baccho rapta.*

Cur iuuenis, &c.] Ouid. 3. Faſtorum ſic: *Cur iuuenis Bacchus.*

Siue quòd ipſe puer ſemper iuuenisq́ʒ videris,
Et media eſt ætas inter vtrumque tibi.

& in Metamorph.

- - tibi enim inconſumpta iuuenta,
Tu puer æternus, tu formoſiſsimus. -

Iuuenis ideò effingitur, quòd ad iuueniles annos molliter tranſigendos maximè conferat, ſi parciùs, &, vt decet, ſumatur: vel quòd hilares & lætos faciat. Gyrald. Syntag. 7.

lanugine.] Barba molli, à lanæ ſimilitudine, vt eſt in cotoneis malis. *Lanugo.*

queas Pyliũ cùm ſuperare ſenem.] Alluſio eſt ad Prouerb. proximè citatum, Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit: cui conuenit illud ex Athenæo: *Vinũ inſanire facit.*

οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει: hoc eſt,

Inſanire facit ſanos quoque copia vini.

Huc ſpectat quod Plato De legib. 1. ait: non ſolùm ſenem fieri bis puerum, verùm etiam temulentum. Per ſenem Pylium *συνεκδοχικῶς* ſenem quemuis ſapientem hominem intelligit, qualem Neſtorem Homerus celebrat in Iliade. Quem tamen locum de Bacchi iuuenta non de vi, ſed de ætate & tempore intelligendum eſſe mihi facilè perſuadeo cum Ioan. Fratre, viro ſanè docto; mirari enim poſſit aliquis Bacchum iuuenem ſemper videri, cùm ſit ille Neſtore annoſior. Nam & apud Lucianum Iupiter ridet Cupidinem, qui ſe puerum eſſe iactet, cùm ſit *ἀρχαιότερος πολὺ τοῦ ἰαπετοῦ.* Quam amici hominis explicationem lubens admitto, vt eruditam dignamq́ue quæ probetur omnium calculis.

Tympana non manibus, &c.] Tympanum luxuriæ inſtrumentum dicitur à Iuſtino, lib. 30. Suſpicor Baccho tribui tympanũ, tanquam hilaritatis ſignum notiſſimum, vel propter ſtrepitum inconditum, quem edere interdum ſolent qui vino ſunt onuſti. *Tympanũ cur adiunctum Baccho.*

Plutarchus de Ptolemæo Iuniore, qui temulentus in palatio, tympano comploſo obambulabat, Graue, inquit, & calamitoſum

 ſum

sum si Cleomenes opperiretur otium dissolutũ Regis Cybeleij præstigiatoris, vbi primùm ille tympanum posuerit, & tripudiãtium cętus dimiserit. Gręcè ita: δεινὸν γὰρ εἰ Κλεομένης κάθηται μητραγύρτου βασιλέως σχολὴν ἀναμένων, ὅταν πρῶτον ἀπόθηται τὸ τύμπανον, καὶ καταπαύσῃ τὸν θίασον.

Cornutus Bacchus. *capiti non cornua desunt.*] Ouid. in Epist. Sapphus:

Accedant capiti cornua, Bacchus eris.

Nam priùs ab Orpheo in Hymnis βουκέρως, καὶ δικέρως est appellatus. Diodorus in 5. rationem reddit, quòd priùs boues iugo iunxerit, vel quòd Ammonis filius fuerit, qui capite arietino pingebatur. Cornua pro audacia Phornutus accipit, quòd audaces vinum reddat. Veteres cornibus pro poculis vsos, & eam ob causam Bacchum dici cornutum & temulentum scholiastæ quidam tradunt.

Vini vsus. *Hoc doceo, nostro, &c.*] Sic Plin. cap. 1. libro 23. Vino modico nerui iuuantur, copiosiore læduntur, sic & oculi. Stomachus recreatur, appetentia ciborum inuitatur, tristitiæ cura hebetatur, vrina & algor expellitur, somnus conciliatur: Contrà, si nimius adhibeatur vini vsus, belluina cornua capessimus, & in furorem intolerabilem nonnunquam ruimus.

οἶνος vnde dicatur. *Hoc doceo, nostro quòd abusus, &c.*] Non me fugiebat, vnde vini, τοῦ οἴνου, appellationem Plato in Cratylo deduceret, nempè παρὰ τὸ οἰήσεως τὸν νοῦν ἐμπιμπλᾶν, quòd opinione mentem oppleat: vel, vt etymolog. ἀπὸ τῆς ὀνήσεως, eo quòd iuuet & recreet. Sed ad hunc locum mihi satisfecerit Plutarchi monitum ex 7. Sympos. Probl. 10. cuius hæc est sententia: Quod verò summum est, vt in consultatione de rebus arduis imprudens atque imperitus rerum sequatur prudentiores, hoc vinum ebriis adimit. Ideò enim Plato vino nomẽ ait impositum esse οἶνος, quòd efficiat, vt qui biberint, sapere se putent, οἴεσθαι νοῦν ἔχειν.

quòd abusus munere sumit cornua.] Athenæus lib. 13. οἴνου κατιόντος εἰς τὸ σῶμα, ἐπαναπλεῖ κακὰ ἔπη καὶ τὰ μαινόμενα: Vino in corpus descendente, ascendunt verba improba & furiosa.

Cornua quid. *sumit cornua*] in effusam prolabitur audaciã. Ouid. 1. Artis:

-- tunc pauper cornua sumit. & 4. Trist.

Iam feror in pugnas, & nondum cornua sumpsi;
Nec mihi sumendi causa sit vlla velim.

Idem 3. Amor. eleg. 10. quo loco significat se resipuisse, & ab amoris laqueis extricasse se, ait,

Venerunt capiti cornua sera meo.

Plato Dialogo De impositione nominũ, οἶνον dictum vult, quasi

ἐι οἰόνσιν, nempè διὰ τὸ οἰήσεως ἡμᾶς ἐμπιμπλᾶν. quod Horatius 1. Carm. videtur circumlocutionẽ expressisse:

- - sæua tene cum Berecyntio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus amor sui,
Attollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Addis cornua pauperi.

Ouid. 4. Fastorum:

Mitte pater caput huc, placataq; cornua vertas.

Quo loco admonendi mihi sunt Philologi, Bacchum veteribus κερασφόρον depictum, id est cornutum, aut cornigerũ: vel quòd primus rationem boum copulandorum ad agriculturam inuenisse credatur: vel quòd eius pater Ammon cornutus colebatur. Plato aliam causam historicam retulit 2. Legum, & post eum Athenæus Dipnosoph. 2. Olim soliti erant in capiendo potu cornibus vti pro poculis. hinc verbum κεράσαι, pro, vinum fundere: & κρατὴρ, quasi κεράτηρ. quod à nomine κέρας deflexum est. Pompeius Festus ad moralem sententiam accedit, quòd qui temulenti sunt, adeò interdum truces apparent, vt cornua habere videantur. & Scholiastes Horatij ad Odam 19. secundi Carm. ibi, *Bacchum cornutum quid finxerint.*

Te vidit insons Cerberus aureo cornu decorum -

ait cornua Baccho tribui solita, quia ebrietas arrogantiam & audaciam gignat.

mollia sistra.] Ebrius ad musicam, vt asinus ad lyram. Sistro dulci & sonoro instrumento in sacris Isidis vtebantur veteres. Martial. *Hæc quatiet tenera garrula sistra manu.* *Sistrum.*

Ouid. de morte Tibulli, *Quid nos sacra iuuant, quid nunc Aegyptia prosunt sistra?* De sistro, Pierium Hieroglyph. 48. diligenter euolue. Instrumentum hoc æneum fuit, curuum ad lebetis formam, vt Plutar. commentario de Iside retulit: circum erant parua quædam cymbala seu tintinnabula, & in eius parte superiore sculpta erat felis humana facie: in ima verò, figura Isidis & Nephthys.

Quid vult ille color membris, &c.] Nuda fiebant Bacchi simulacra, inquit Phornutus, vt naturã vini ostenderent, quòd arcana detegat. Horat. 1. epist. *Quid non ebrietas designat? operta recludit.* Rubedo autem colorem satis indicat, hincque cognomen Ignigenæ habuit. Strabo lib. 13. *Nudus Bacchus.* *Igneus Bacchus.*

Cùm Semeles de ventre parens &c.] Notissima est fabula, quam fusè tractat Ouid. 3. Metamorph. dicitur opera matris Bacchus vtero prodiisse, fabula nimirùm calorem eius & feruorẽ innuen-

Fabula de ortu Bacchi ad quid.

re, ait Phornutus: tali enim naura est vinum, vim obtinens igni parem. Sed apud Poëtas est: Femori Iouis insutum ad perfectionem venisse, quòd secundò femoribus vinum maturescat ac perficiatur. cùm primùm enim maturum est, vsui prorsus est imperfectum: sed pedibus calcatum, fit perfectius. Nam prima illa generatio fit in autumni maturitate, quæ est etiam tum æstu vigente. At cùm calcatur, & pedibus exteritur, id femoribus cõfici videtur. Et hæc quidem φυσικῶς. Alij modo alio enarrant. Prouerb.: Perdidisti vinum infusa aqua, fabulæ huius origo affertur. Veteres enim merum bibebant, non sine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius docuisset vini diluendi rationem. Plato etiam admonebat, Bacchum temulentũ Deum sobriis Nymphis temperandum esse, id est, vinum aqua miscendum. quod hoc Epigrammate Meleagri compertius est:

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλαθ' ὁ κοῦρος
νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος· ἢν δέ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον.

Bacchus Nymphis temperãdus.

Id ego ita olim conabar reddere:

Prosilijt rapido cùm Bacchus ab igne puellas,
Est Nymphis lotus puluerulentus adhuc.
Cum Nymphis ideò gratus fit Bacchus: at illum
Ni miscere sinas, igneus ardor erit.

Ponticus Heraclides lib. De allegoriis Homericis, id perspicuè docuit, citans illud ex Iliad. ζ. *ὥς ποτὲ μαινομένοιο διωνύσοιο τιθήνας*, &c. ait enim Bacchũ seu Dionysium *μαινόμενον* appellatũ à Poëta, id est, insanum & furentem, quòd nimio vino insani homines fiant. Bacchi nutricibus, vites intelliguntur, quas Lycurgus pepulit per montem Nyseron: quia consuetudo fuit asseruandi vini causa admiscere marinam aquam. Idem videtur sentire Athenæus Dipnosophist. 11. cap. 3. quo loco rationem reddit, cur Nymphæ dicantur Bacchi nutrices, nempè quòd aqua immista vinum augeat, & temperet. Prisci autem illi Ioui duas nutrices, Iunoni vnam, Apollini duas, Baccho plures attribuerunt, quòd oporteat hunc Deum pluribus nutricum Nympharum mensuris mansuefactum esse ac domitum. Huc adscribere non piget lepidum Cœlij Rhodigini Epigramma, quod, ni fallor, è Græco confinxit:

Nymphæ Bacchi nutrices.

Ardentis Semeles audens puer excidit aluo,
Ardebatq; vno mater & ille rogo.
Et spes nulla super miseræ succurrere matri,

At puer in flammis non tamen vstus erat.
Ogygis occurrit, sed non prius attigit illum,
Succubuit multa quàm Iouis ignis aqua.
Ignis abit, sed non abijt vis ignea prorsus,
Quiq; cuti summa parcit, in ima furit.
Nympha igitur procul; O puerum ne tangito, clamat,
Quisquis es; ignis enim est, ni priùs imbre laues.

Huc facit illud Plutarch. disputatione, An seni regenda Respub. Aquam mero miscemus, quo Deum furentem (vt cum Platone istuc) sobrio altero castigatum temperemus. ὥς φησιν πλάτων ἐπὶ τοῦ μιγνυμένου πρὸς ὕδωρ ἀκράτου, μαινόμενον θεὸν ἑτέρῳ θεῷ νήφοντι σωφρονίζεσθαι κολαζόμενον. Idem de philosophis, qui non minus literatis sermonibus condiunt apparatũ conuiuij, quàm vinum aqua diffusa diluit, οὐχ ἧττον ταῖς Μούσαις τὸν Διόνυσον ἢ ταῖς Νύμφαις κεράννυντες: non minus Bacchum Musis, quàm Nymphis permiscentes. Huc pertinẽt Cnemonis verba ad Nausiclẽ, lib. 5. Aethiop. hist. apud Heliodor. καί μοι δοκεῖς καὶ τοῦ δαιμονίου μάλιστα συνιέναι, τὸν ἑρμῆν τῷ Διονύσῳ συγκαθιδρύων, καὶ λόγων ἥδυσμα τῷ πότῳ συναναχέων. Videris mihi sacræ rei tenere optimè rationem, qui coniungis Baccho Mercurium, & orationis condimentum poculis admisces. Eiusdem lege quæstionem primam Sympos. 3.

Hinc sapit hic, liquidis, &c.] Idem est illud Antinoi, ni fallor, apud Homerum Odyss. φ.

– οἶνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
βλάπτει, ὅς ἄν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.
Vinum lædit dulce quod & alios
Lædit, quicunque ipsum abundanter capit, neque decenter bibit.

At quæ causa incusandi vini, si quis damnum inde consequatur? οὐ γὰρ οἶνος ταῦτα οὐδὲ ὁ διόνυσος ποιεῖ. τὸ δ' ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὃς δ' ἔμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν, καὶ ἡδίων γένοιτ' ἄν. Theocritus Eidyllio 13. à Baccho dari hominibus lætitiam & dolorem ait:

οἷα διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος.

Fabulam hanc scio à varijs accommodari variè. Referam, si commodè possim, quæ Philo Iudæus habet lib. Quòd omnis probus liber, de Theodoro & Lysimacho loquens: Cùm, ait, Lysimachus præterea rogasset, num & è patria fugatus esset propter suorum inuidiam ciuium: respondisse, Nequaquam, sed propter excellentiam ingenij, quod patria minimè capiebat. Sicut enim Semele Baccho grauida cùm non potuisset perferre vterum, Iu-

piter eam miseratus, abortiuum ambussit, & inter Deos retulit: sic cùm patria mea minor esset, quàm vt caperet Philosophum, bonus quispiam, siue Deus, siue Genius, Athenas in locum fortunatiorem commodioremque me transtulit, &c.

torret ab igne iecur.] Horat. 4. Carmin.

Comessabere maximi,
Si torrere iecur quaeris idoneum. Idemque:
— meum
Feruens difficili bile tumet iecur.

Vide Athenaeum 10. Dipnosoph. cap. 9. Plin. lib. 14. cap. 15. De Alexandri vinolentia.

Vino quomodo vtendum. *Sed nunc me doceas, &c.*] Non sat fuit ostendisse incommoda, & aegritudines, nisi remedia quaedam adhibeantur. Praeceptum itaque est de vino temperatè sumendo, nimirùm vt quarta pars aquae semper immisceatur. quod tamen praeceptum pro ratione locorum, temporum & personarum ad ἐπιείκειαν reuocandum est. Prouerb. Episcythisare. Athenaeum 10. cap. 8. & lib. 15. cap. 15. Quò etiam pertinet illud ex Graecis epigrammatis:

Βάκχου μέτρον ἄριστον, ὃ μὴ πολὺ μήδ' ἐλάχιστον,
ἐστὶ γὰρ ἢ λύπης αἴτιος, ἢ μανίης.
χαίρει κιρνάμενος τρισὶ νύμφαις τέτρατος αὐτὸς,
τῆμος καὶ θαλαμοῖς ἐστὶν ἑτοιμότατος.
εἰ δὲ πολὺς πνεύσειεν, ἀπέστραπται μὲν ἔρωτας,
βαπτίσεται δ' ὕπνῳ γείτονι τοῦ θανάτου. id est,

Nec minor esto modus Bacchi, nec largior aequo,
Hinc maeror mentes occupat, inde furor.
Quartus tres secum Nymphas admittere gaudet:
Sic thalamis aptus, coniugioque venit.
Namque solet teneros contemnere multus amores,
Et somnum morti conciliare parem.

intra heminas.] Significat vltra mediocres mensuras nihil adijciendum, vel sobriis mensuris vtendum. Neque enim Graecorum veterum, bibacitate insignium, aut Germanorum nostri huius temporis consuetudo probanda, qui inter conuiuandum potando certent.

mox ebrius, inde furit.] Gallis veteribus non ebrietas modò, sed ebrietatis comes rixa & concertatio à Platone, alijsque quibusdam notatur. In cuius culpae societatem Germani à Cornelio Tacito vocantur, parique & vinolentiae & contentionis appellantur nomine: sic enim ille: Aduersus sitim non eadem temperantia. diem noctemque continuare potando nulli probrum. si
in-

indulseris ebrietati suggerendo quantum concupiscunt, haud minùs facilè vitijs, quàm armis vincentur. Crebræ, vt inter vinolentos rixæ, raro conuicijs, sæpius cæde & vulneribus transiguntur. Hæc Tacit. Obiter adijciam quod memini legere me apud Firmicũ Maternum, auctorem non postremi nominis, libello quo Paganorum errores conuellit: Lycurgum Thracium ideò vites excidi iussisse, quia vinum in Thracia insaniam furoremque pareret: quò pertinere puto initium Odes lib. 1. Carm. Horat.

Natis in vsum lætitiæ scyphis
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundumq; Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.

Qua ratione etiam Astyages apud Xenophontem, cùm Cyrum rogasset, quam ob causam à vino abstinuisset inter conuiuandum: quia metuerem, inquit, ne in cratere mixta venena essent. cùm enim tu ad natalitia amicos adsciuisti, facilè obseruaui venena mero mixta. Sed quo tandem modo, inquit ille? videbam enim vos, ait, neque mentis neque corporis esse compotes.

Res dura hæc nimium, &c.] Dura quidem, iis potissimùm, qui sibi omnia effusè licere volunt.

Gra-

Gramen.

EMBLEMA XXVI.

GRAMINEAM *Fabio patres tribuere corollam,*
Fregerat ut Pœnos, Hannibalemq́ mora.
Occulit inflexo nidum sibi gramine alauda,
Vulgò aiunt, pullos sic fouet illa suos.
Saturno Martiq́ sacrum, quo Glaucus adeso
Polybides, factus creditur esse Deus.
His meritò arguitur nodis tutela salusq́:
Herbaq́ tot vires hæc digitalis habet.

Gramen quid significet. GRamen herbam, quæ aliis est sanguinaria, celebrat, vt tutelæ, præsidij salutisque symbolum. Ex ea enim corona graminea

minea fiebat apud Romanos maximo in pretio habita. Sed & proprias quaſdam in ea vires eſſe exemplo eſt Alauda, Martis auis, quæ nidum gramineis ramulis vallare ſoleat. Adhæc Saturno & Marti gramen eſt conſecratum, ne quis eam in minimis habendam putet. Poſtremò comeſo gramine Glaucus, Deus marinus eſt habitus. His omnibus tanquam notis arcanis defenſionem, ſalutemque intelligimus: quibus vti licebit, quoties effugij, aut præſidij ſpem voluerimus oſtendere: vt ſi potentior aliquis nos opprimere conetur, aut quiſpiam in nos malè affectus noxam inferre, nos in legum tutela, & iuris noſtri innocentia fiduciam collocando, prouerbiali hoc ſchemate vtemur, dicemúſque nos gramineas habere frondes. Vt autem varij ſeſe caſus offerunt, ita diuerſis modis iſtuc vſurpari poteſt. Graminis ſymbolum ſignificare mihi videtur certiſſimum ærumnarum omnium, & infortuniorum quaſi præſens alexipharmacum: quod & de diſciplinis humanioribus, integritate animi, aliiſque generis eiuſdem, quorum portus tutiſſimus eſt, intelligi facilè poteſt. De gramine Plin. cap. vlt. 24. lib. Athenæus 7. Et hæc, prima mea coniectura fuit, inops quidem conſilij, quod verum fateri cogor, vt ætas in qua minutias haſce commentabar. nunc verò Emblematis hujus veram ſententiam repeto ex Feſto Pompeio, cuius hæc verba: Herbam do, cùm ait Plautus, victum me fateor ſignificat: quod eſt antiquæ & paſtoralis vitæ indicium: nam qui in prato curſu aut viribus contendebant, cùm ſuperati erant, ex eo ſolo in quo certamen erat, decerptam herbam aduerſario tradebant. Citatur ex Attio,

Gaudent, currunt, celebrant, herbam conferunt.

Plinius de obſidionali corona, dari ſolitam è gramine teſtatur, quod gramē decerptum erat quo loco obſeſſos ſeruaſſet aliquis. Summum enim apud veteres victoriæ ſignum fuit herbam porrigere victos, hoc eſt terra & altrice humo & humatione etiam cedere. Idem Plin. de elephante lib. 8. Mirus pudor eſt, victuſque vocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Itaque herbam dare ſiue porrigere gramen, eſt ſeſe fateri victum, agnoſcere victorem, præſidij & ſalutis auctorem reuereri.

Gramineam Fabio, &c.] Corona graminea (quæ & obſidionalis) duci dabatur ab iis quos obſidione liberarat, ait Gellius: eáque fiebat è gramine quod eo loco natum eſſet, intra quem clauſi erant qui obſidebantur. Hanc coronam S. P. Q. R. Fabio Maximo dedit bello Pœnorum ſecundo, quòd vrbem Romam obſidione hoſtium liberaſſet. Hac nullam aliam fuiſſe nobiliorem, *Corona graminea.*

quæ

quæ nunquam nisi summa desperatione daretur, Plinius 22. lib. cap. 3. 4. & 5. memorat.

Patres, Senatores

patres.] Romani Senatores, quòd erga Rempubl. paterno esse animo deberent, sic nominati. Sallust. in Catil. hi vel ætate, vel curæ similitudine, patres appellabantur.

Pœni.

Pœnos Hannibalemq́.] id est, Hannibalem Carthaginensium Ducem. Pœni, quasi Phœni, quia duxerunt originem à Phœnicibus. quam tamen deriuationem ab alijs vsurpatam refellit Pompon. Sabinus ad principium Aeneid.

Fab. Maximus.

mora.] cunctatione. Hinc Fabius cũctator appellatus, de quo Poëta 6. Aeneid. Ennium imitatus, sic:

Vnus qui nobis cunctando restituit rem.

Animalium quorundam solertia.

Alauda in gramine nidificat.

Occulit inflexo nidum, &c.] Quibusdam auibus & belluis herbarum quarundam cognitio est à natura insita, vt quod arte maxima & diligenti obseruatione homines ipsi sciunt, hæ naturæ beneficio sentiant. Quòd autem alauda siue galerita nidum sibi ex gramine cõficiat, ex veteri Prouerbio sic expressum est à Cassiano Basso scholastico, lib. De agricultura: Galeritæ, inquit, in gramine nidificant. vnde etiam Prouerbium,

ἐν κορυδοῦ κοίτᾳ σκολιὴ κέκρυπται ἄγρωστις:

Ramosum gramen nido occultatur alauda.

Solet enim alauda peculiari quodam amuleto suum lustrare nidum, impositis quibusdam ramulis graminis, sicuti aquila callitricho, cornix verbenaca supina, turdus myrto, palumbes lauro, vt ex Zoroastræ magi 15. γεωπονικῶν retulit literatissimus vir Belgij decus Iunius, adagio,

Alauda in nido latet gramen.

Glaucus.

quo Glaucus adeso, &c.] Id variis modis ab Athenæo libro 7. cap. 16. & aliis narratur. Hic piscator fuit Anthenodius, natandi peritissimus, qui vel cunctos sui temporis natatores in vndis exuperabat, ait Palæphatus: nam solebat è portu spectantibus, donec iam extra eorum esset prospectum, enatare. Cùm autem rediret, persuadebat sese in marinis fluctibus vixisse; hincq́ue marinus Deus primùm est nominatus. Tradunt alij eum aliquando ob nimiam piscium, quos ceperat, multitudinem fuisse defessum, onusq́ue in media via abiecisse: vnum ex piscibus moribundum herba gustata reuixisse, & in fluuium prosiliisse. quod cùm Glaucus obseruasset, eadem herba comesa, immortalitatem adeptus putatur. Prouerb. Glaucus comesa herba habitat in mari. Plinius lib. 9. cap. 16. & lib. 32. cap. 11. Ausonius:

Sic

Sic Anthenodius Bœotia per freta Glaucus,
Gramina gustatu postquàm exitialia Circes
Expertus carptas moribundis piscibus herbas
Sumpsit, Carpathium subiit nouus accola pontum.
Ille hamis & rete potens scrutator operti
Nereos, æquoream solitus conuertere Tethym
Inter captiuas fluitauit prædo cateruas.

Ad id resp exit Franc. Picus Mirandulan. in Voto pro salute coniugis (mihi enim aliud agenti pridem locus ille occurrit.)

Num mihi firmari possent mea vota, maligno
Impete depulso morbi? num pallida tabes?
Num tetris pelli poterit mors improba succis?
Gramine vel Glauci vel prisca Pæonis arte?

Quòd dixit gramen Saturno & Marti sacrum, Aischyrion Samius in quodam Iambo ait, Saturnum seminasse gramen, quod vocat gramen Deorum: Marti autem, quòd in campo Martio Romæ cresceret, & Martiali donaretur præmio. Horat. principio 4. Carminum: *Gramen cur Saturno & Marti sacrum.*

Te per gramina Martij
Campi, te per aquas, dure, volubiles.

Horatius 3. Carm. Od. 7.

Quamuis non alius flectere equum sciens
Aequè conspicitur gramine Martio.

Seruius nititur causam reddere, cur gramen Marti sacrum sit: & Ouid. etiam in Fastis. Reuera gramen & in nominis ratione, & re ipsa, cum Marte aliquam habere similitudinem videtur: nam Gramen & Gradiuus (quod Martis cognomen) à gradiendo & serpendo duci videntur: & cùm fit castrametatio, locus commodus, id est planities campi deligitur ab Imperatorũ ministris, quo loci solet esse gramen, cuius omninò tollendi vel auellendi nulla ratio esse potest; ideoque puto ab Ouidio, epitheto ad rem accommodato, inexpugnabile gramen appellatum esse, 5. Transformat.

Polybides.] Polybi filius. In eo patronymico fateor me hæsisse: sed hunc, quanquam leuem, scrupulum exemerunt prosopographi ex Argonautis. Apollonij scholiastæ. Plerique nostræ Academiæ Parisiensis viri eruditi mihi pridem significarant, Polybidem Glaucum διὰ τὸν πολὺν βίον καὶ ἰδεῖν, esse fortè denominatum, quod ipsum non videretur abhorrere à Glauci viuacis fabula: Sed huic tamen coniectaneo vt non planè sum assensus, sic neque omninò repugnaui. *Polybides.*

nodis

nodis] notis, ſymbolis.

digitalis.] δακτύλιος, vt Ariſtolochia μάκρα ἡ δακτυλῖτις dicta: à digitorum forma, qui interſecti ſunt. q. d. herba hæc vires tantas habet, etſi digitum non excedat. Plin. 24. cap. 19. Sunt & qui aculeatum gramē vocant trium generum, cùm in cacumine aculei ſint, plurimum quini, dactylon vocant, &c.

Nec verbo, nec facto quenquam lædendum.

EMBLEMA XXVII.

ASSEQVITVR, *Nemeſisq́ virûm veſtigia ſeruat,*
Continet & cubitum, duraq́ frena manu.
Ne malè quid facias, néve improba verba loquaris:
Et iubet in cunctis rebus adeſſe modum.

Idem

NEmeſeos nomen, vt hinc ducam initium, ἀπὸ τοῦ νεμεσᾶν, indignari, ſuccenſere, iuſtè accuſare. νέμεσις verò apud Latinos nomen non habet, Plinius teſtatur lib. 28. cap. 2. & Auſonius eidyllio de Moſella:

— Latia Nemeſis non cognita lingua.

Adraſtia etiam dicta vltrix ſuperborum & arrogantium verborum, τιμωρὸς ὑπὲρ ὄγκων καὶ ἀχαλίνων λόγων: ait Suidas. Pauſanias Adraſtiam ἀπὸ τοῦ μηδένα αὐτὴν ἀποδιδράσκειν: ἐστὶ γὰρ ἡ παρὰ τοῦ θείου δίκη ἀνέκφευκτόν τι καὶ ἀναπόδραστον: quòd nimirum ipſam nihil effugiat: nam diuina vltio eſt ineuitabilis, quæque non poteſt effugi. Quo ſenſu puto dictum à Catullo,

——preceſq; noſtras
Oramus caue deſpuas ocello,
Ne pœnas Nemeſis repoſcat à te,
Eſt vehemens dea, lædere hanc caueto.

Idem Pauſanias in Atticis, auctor eſt, Nemeſim, ſiue Rhamnuſiam ſcelerum vindicem habitam, potiſſimumque contumelioſis & elatæ mentis hominibus ſuccenſere, illoſque iuſtè perſequi & punire. Macrobius 1. Saturn. 17. eam contra ſuperbiam coli fuiſſe ſolitam ſcribit: nec defuere qui apud Heſiodum Nemeſim Iuſtitiam interpretentur, cùm cecinit, αἰδὼς καὶ νέμεσις, Pudor & Nemeſis homines reliquere, & ad immortalium cœtus euolarunt. Sæpenumerò pingebatur cubitum ſiſtẽs, & frenum manu tenens. De qua illud eſt in Græcorum collectaneis lib. 4. *Nemeſis vindex.*

ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ,
μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.

Vna manus cubitum oſtentat, gerit altera frenum:
Illa modum ſerua: hæc admonet os cohibe.

Et aliud eiuſdem fermè argumenti:

ἡ νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος οὕνεκα; λέξεις,
πᾶσιν ἀπαγγέλλω μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Contineo Nemeſis cubitum. quæ cauſa, requiris?
Præcipio cunctis rebus adeſſe modum.

Plato Dialogo 4. De legibus Nemeſim iudicij angelum appellat. cuius ſententia proximè accedit ad noſtram religionem: Nobis enim ex diuinis oraculis verè perſuademus ſupremum rerum omnium opificem nihil latêre, nihilque omnino impunè relinquere: quippè qui, vt cecinit Orpheus, *Deus omnia videt.*

πάντ᾽ ἐφορᾷ, καὶ πάντ᾽ ἀκούει, καὶ πάντα βραβεύει.

Idem Tragic. Seneca:

Dominare tumidus, ſpiritus altos gere;

Sequitur superbos vltor à tergo Deus.

Prouida itaque fuit admodum veterum in moribus componendis cura, diligentiaque, qui vt ostenderent superbiam Deo præ alijs vitiis inuisam esse, dixerunt eos qui hac correpti essent, non modò censura diuina, sed etiam indignatione puniri: ideoque proprium ad hanc vltionem numen adhibuere, Nemeseos nomine nuncupatum. Colligere est enim è multis, quatuor potissimùm (ait Ficinus) nempè legem, iudicium, iustitiam, Nemesim. Horum exemplum quisque nostrum in se habet, in mente legem quid agendum sit, quid non, communi norma dictitantem, & honestum quidem sequendum, eius verò contrarium fugiendum. Habet in ratione iudicium distinctioni quadam argumentationũ discursione discernens, quod in hac vel illa actione positum est honestum esse vel turpe. In voluntate est iustitia, quæ eligat aut prosequatur, quod ratio per mentis leges sequendum vel fugiẽdum dictauerit. Est & in imaginatione Nemesis, quæ turpibus actionibus verbisque succenseat, ac legitimè indignetur. Aristot. 2. de arte dicendi, νέμεσιν pro animi commotione accipit, & pro virtute, 2. Moraliũ ad Nicomach. mediã illam quidẽ inter φθόνον καὶ ἐπιχαιρεκακίαν, id est inuidiã & peruersam lætitiã; definitur itaq; in Rhetoricis, λύπη ἐπὶ τῷ φαινομένῳ ἀναξίως εὐπραγεῖν, dolor ob eius felicitatem qui ea sit indignus, quod ita velim apertiùs explicari. Opponitur misericordiæ Nemesis, id est indignatio: sunt itaq. quodammodo inter se contrariæ: sed nõ tamẽ propter se, at propter res subiectas: bonum enim bono nunquam contrarium est. Misericordia, est ægritudo ex alterius miseria, iniuria laborantis. & is quidem affectus nascitur ex opinione mali, non cuiusuis, sed eius tantùm quod vel dolorem, vel interitum afferat. dolorem quidem, vt si quis vir minimè malus pellatur in exilium, & ab amicis destituatur, aut aduersæ fortunæ casu aliquo concutiatur: interitum, vt si quem innocentem torqueri, vexaríue videamus. At Nemesis prospera fortuna improborum excitatur. In vtraque dolor quidam est: nam misericordia dolemus innocentis afflicti infortunio: Nemesi dolemus felicitate hominis improbi. Qua in re plerique falluntur qui eandem esse Nemesim atque inuidiam putant, propter aliquam motuũ similitudinem. Nam inuidia nullum inter bonos & malos discrimen ponit, sed bonis alienis cruciatur, seu illa dignè, seu indignè accidant: & inter æquales ac similes præcipuè regnat. At Nemesis ægre fert tantùm indignos & improbos opibus & honoribus florere: qua ratione laudabilis animi commo-

In mente lex.

In ratione iudiciũ

In voluntate iustitia.

In imaginatione Nemesis.

tio est, vt virtus existimetur, & in probis tantùm viris est. Cùm enim æquitas postulet, vt malis malè, bonis eueniat bene; certè vir probus & iustus maximè gaudet, cùm iustitia seruatur: vt cùm sceleratos homines, sicarios, grassatores, prædatores aliosq; id genus de medio tolli videt: sic neque minùs gaudet quando viris bene meritis aliquid optimè succedit. Quæ omnia paulopòst exemplis illustrabimus. De Nemesi sic Ammian. Marcellin. lib. 14. ad finem: Hæc & huiusmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum bonorumq. premiatrix aliquoties operatur Adrastia, atq. vtinã semper, quã vocabulo duplici etiam Nemesim appellamus. Ius quoddã sublime numinis efficacis, humanarum mẽtium opinione lunari circulo superpositum, vel (vt definiunt alij) substantialis tutela generali potentia partilibus præsidens fatis: quam Theologi veteres fingentes Iustitiæ filiam, ex abdita quadam æternitate tradunt omnia despectare terrena. Hæc vt regina causarum, & arbitra rerum, hæc disceptatrix, vrnam sortium temperat, accidentium vices alternans, voluntatumque nostrarum exorsa interdum aliò quàm quò contendebant exitu terminans, multiplices actus permutando conuoluit. Eademque necessitatis insolubili retinaculo mortalitatis vinciens, fastus tumentes incassum, & incrementorũ detrimentorũque momenta versans, vt nouit, nũc erectas mentiũ ceruices opprimit & eneruat, nũc bonos ab imo suscitans ad bene viuendũ extollit. Pinnas autem ideò illi fabulosas aptauit, vt adesse velocitate volucri cũctis existimetur: & prætendere gubernaculũ dedit, eique subdidit rotam, vt vniuersitatem regere per elementa discurrens omnia non ignoretur. Sic ille: qui etiam lib. 22. Quem ab ima sorte adusque iubendum Imperatori penè elatum, ideoque intolerabilem, humanorum spectatrix Adrastia, aurem (quod dicitur) vellens, monénsque vt castigatiùs viueret, reluctantem præcipitem tanquam è rupe quadam egit excelsa. Audiamus etiam Artemidorum, qui lib. 2. Nemesis, ait, semper bona est viuentibus secundum legem, & moderatis hominibus, & philologis: at verò cõtra leges delinquentibus, & his qui aliquibus insidias struunt, & magnas res auspicantur. Nam impedimento esse, & obstare his quæ inconsultè & præter animi nostri sententiam fiunt, Nemesim vocamus. Quidam produnt, quòd Dea hæc bona quidem in peius vertat, mala autem in melius. De eadem Nemesi Plutarch. disputatione De iis qui serò corripiuntur à numine, multa eruditè collegit, vt & Gyrald. Syntag. 15. & Erasm. in Prouerb. Adrastia Nemesis.

Locus ex Ammiano.

Artemidori locus.

vestigia seruat.] Epigramma Græcorũ 1. ἰχναίη eã ob rẽ dictã, id est, vestigiaria, quæ vestigia hominũ insequatur. est & quædã ad prouerbiũ allusio, ἴχνος μιπλῆσαι, & ἴχνη διώκειν: id est vestigiis insistere, & vestigia persequi: quod Platoni familiare est.

Continet & cubitum, duraq; frena.] Hæc temperantiæ symbola diligenter annotat Pierius Hieroglyphicôn 36. & 48.

Ne malè quid facias] Sic tandem Nero post multa impia & scelerata facinorosa perpessus est suam Nemesim. Is enim matre interfecta, iudicium non effugit eorum qui prehendi non potuerunt. cui enim senatus coactus fuerat assentiri, huius statuæ populus noctu culeum suspendit; palam etiam voces audiebantur, his conceptæ verbis: Nero matrem interfecit: quas multi ad Neronem deferebant, non tam vt afferrent interitum delatis, quàm vt Neronem apud Neronem accusarent. Tandem post miseram, impiam, & indignam omninò vitam, à senatu iudicatus est, vt nudus per publicum duceretur, furca eius inserta capiti, virgis ad mortem vsque cæsus, atque ita præceps de saxo daretur, vt retulit Xiphilinus, & Eutropius. Passus est etiã suam, certè vt atrocissimam sic iustissimam Nemesim Seianus, magno quidem sed fallaci honore sub Tiberio lactatus, adeò vt imperatori pro collega haberetur. sed & Liuia Drusi, filij Tiberij ab eodem stuprata, & Druso veneni potione per Eudemum medicum extincto, quòd denique Prætorianos militesque alios multis ac magnis largitionibus sibi deuinxisset, eoq; in principẽ cõiurasset, Tiberius hominem non aperta vi, sed paulatim depressum irretiuit, eumque in senatu accusauit. Crimine patefacto Patres ita censuerunt; vt Seianus capite multaretur, eius corpus in Gemonias proijceretur, in liberos etiam animaduerteretur: qua de re multa Dio lib. 58. Corn. Tacit. in 5. Val. Max. 9. cap. De improbè dictis & sceleratè factis, alijque multi.

néue improba verba loquaris.] Demadi pessimè cessit, qui dum funeribus necessaria vẽderet, optasse dicebatur vt in hac arte sua grande maiusque solito lucrum obueniret. itaque damnatus est, quia id votum nisi ex mala mente, pessimoque in Rempub. animo proficisci iudicatum est: adeò id lucrum non posse sine multorum morte contingere. Retulit Seneca de benefic. 6. Sic Theodoto præceptori Ptolomæi Aegyptiorum regis sua lingua fuit exitio: nam cùm Pompeium interfici persuasisset, quia mortuos nõ mordere dixisset, imò verò sese iactasset Cæsare Iulio fortiorem: in Asia tandem à M. Bruto deprehẽsus, meritas pœnas luit, vt est apud Plutarch.

Tan-

Tandem tandem iustitia obtinet.

EMBLEMA XXVIII.

ÆACIDÆ Hectoreo perfusum sanguine scutum,
Quod Græcorum Ithaco concio iniqua dedit:
Iustior arripuit Neptunus in æquora iactum
Naufragio, vt dominum posset adire suum:
Littoreo Aiacis tumulo namque intulit vnda,
Quæ boat, & tali voce sepulchra ferit:
Vicisti Telamoniade tu dignior armis.
Affectus fas est cadere iustitiæ.

APparet id ſumptum eſſe ex duobus Epigrammatib. Græcis lib. 1. titulo *εἰς δίκην*: primumque ſic habet:

ἀσπίδ' ἀχιλλῆος τὴν ἕκτορος αἷμα πιοῦσαν,
λαερτιάδης δαναῶν εἷλε κακοκρισίῃ.
ναυηγοῦ δὲ θάλασσα κατέσπασε, καὶ παρὰ τύμβον
αἴαντος νηκτὴν ὥρμισεν, οὐκ ἰθάκῃ.

Pelidæ clypeum non æquo ceſſit Vlyſſes
Iudicio, plenum ſanguinis Hectorei.
Sed mare naufragio detraxit; namque natando
In tumulum Aiacis, non Ithacam petijt.

Quod autem ſequitur, Alciatus ipſe expreſſit, ſed Muſa paulùm fuſiore, addiditque poſtremo *ἐπιμύθιον*:

καλὰ ποσειδάων δίκασεν πολὺ μᾶλλον ἀθήνης,
καὶ κρίσιν ἑλλήνων συγχερὴν ἀπέδειξε θάλασσα.
ἀσπὶς ἐν αἰγιαλοῖσι βοᾷ, καὶ σῆμα πιάσσει,
αὐτόν σ' ἐκκαλέουσα τὸν ἄξιον ἀσπιδιώτην,
ἔγρεο παῖ τελαμῶνος, ἔχεις σάκος αἰακίδαο.

De armis Achillis contentio. Cæterùm de Achillis armis inter Aiacem & Vlyſſem coorta eſt nobilis illa, Poëtiſque decantata controuerſia, quæ ſanè Aiaci cedere coactus eſſet aſtutus & vafer Vlyſſes, niſi ſua eloquentia tanquam faſcino aliquo iudices Græcos in ſuam ſententiam pertraxiſſet. His tamen armis iniuria & dolo partis, non diù potitus eſt malæ fidei poſſeſſor. *Pauſaniæ locus præclarus.* Retulit enim Pauſanias non poſtremi nominis ſcriptor, ſe audiſſe ab Aeolenſibus, qui Ilium poſt eius euerſionem tenuerunt, de armorum eiuſmodi prodidiſſe iudicio, illudque in primis: Poſt Vlyſſis naufragia, arma de quibus certamen fuerat, ad Aiacis tumulum tempeſtate delata. Id Deo volente factum colligit hîc Emblematographus, vt alludat ad vulgatum miſerorum & afflictorum conqueſtum, Iuſtitia verumque laborat, ſed tandem eluctatur: & quanquam prematur, non opprimitur tamen. *Veritas, & ius, premitur, non opprimitur.* Cicero pro Cluentio: Multorum improbitate depreſſa veritas emergit, & innocentiæ defenſio intercluſa reſpirat. Et pro Cœlio, exclamat magnam eſſe vim veritatis, quæ contra hominum ingenia, calliditatem, ſolertiamque, contraque fictas omnium inſidias facilè ſe per ſeipſam defendat. Idem in Sextiana defenſione: Alia quædam ciuem egregium iniqui iudicij procella peruertit, cæteri aut repentina vi perculſi, ac tempeſtate populari, per populum tamen ipſum recreati ſunt atque reuocati, aut omninò inuulnerati, inuiolatique vixerunt. At verò qui ſenatus conſilium, qui auctoritatem bonorum, qui inſtituta maiorum neglexerunt, & imperitæ aut

conci-

concitatæ multitudini iucundi esse voluerunt, omnes ferè Reip. pœnas aut præsenti morte, aut turpi exilio pependerunt. Permultis sanè exemplis confirmari potest, plerosque iudicum iniquitate, aut etiam populari rumore, vel alio modo damnatos, deque honoris gradu decessisse, qui tandem vita functi, certissimis coniecturis insontes, & ab omni obiecto crimine immunes deprehensi, concitatam de se opinionem non modò absterserũt, sed immortali gloria tandẽ donati sunt. Opportunè ergo dictum est à Liuio: Veritatem laborare sæpè, extingui nunquam. Vt enim quæ falsa sunt, vel nullo certè laborante delentur temporis aliquo tractu: vera autem & iusta violentis hominum iniuriis interdum cedunt, sed tandem emergunt. Rectè Menander:

ἐν παντὶ δεῖ καιρῷ τὸ δίκαιον ἐπικρατεῖν,
εἷς τοι δίκαιος μυρίων οὐκ ἐνδίκων
κρατεῖ, τὸ θεῖον τὴν δίκην τε συλλαβών.
Tempore omni quod iustum est vincere par est.
Vnus vir iustus infinitis non iustis
Præstat, Deo & iustitia adiuuantibus.

Quamuis monumenta præclarorum hominum situ squalleant, eorum tamẽ virtus nullis vnquam seculis obscurari omninò potest. Huc fortè non incommodè illud Pindari ex Od. 8. Olymp. *καλύπτει δ' οὐ κόνις συγγόνων κεδνὰν χάριν*, id est, Nec pulueris situm occulit congenitorum inclytam gratiam.

Aeacida.] Achillis: ab Aeaco Telamonis & Pelei patre.

perfusum sanguine Hectoreo scutum.] Id dicit, propterea quòd Achilles Hectorem interfecit.

concio iniqua] iniustum iudicium Græcorum procerum: vel iniqua cõcio Vlyssis: quam repeto ex Ouidij Metamorphos. 13. Concio, tria significare Gellius lib. 18. cap. 7. notat ex Verrio Flacco: locum, suggestumque vnde verba fierent: item cætum populi: & orationem ipsam quæ diceretur ad populum.

Ithaco.] Vlyssi, ab Ithaca patria.

Iustior arripuit Neptunus.] aqua marina fuit æquior Aiaci, quæ scutum & arma illi arrepta reddiderit. Tacitè videtur alludere ad id quod postea dicet, plus inesse piscibus marinis humanitatis & fidei, quàm hominibus. Seneca Declamat. 1. Controuersiarum 7. O maria iustiora iudiciis, ô mitiores procellę patre! Sic Ouid. 1. Tristium eleg. 4. vbi poëta suos labores cum Vlyssis laboribus comparat:

Cumque minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis:
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Idem 3. eiusdem operis elegia vndecima:

Neptuniq́; minor quàm Iouis ira fuit.

Apud eundem, Dido Aeneæ,

Iustior est animo ventus, & vnda tuo.

In quibus ego comparationibus video Hyperbolen: & quidem mari nihil est implacabilius.

dominum suum.] Aiacem, qui dominium quidem iure, post Achillem mortuum, animo retinuerat: possessionem verò minimè, quam Vlysses eloquentiæ viribus obtinuerat.

boat.] clamat. translatè à bobus.

voce.] catachresis, pro sono.

Vicisti, &c.] προσωποποιΐα.

Telamoniade.] Aiax Telamonis fili.

Affectus fas est, &c.] ἐξήγησις & ἐπιμύθιον, ad quod illustrandũ succurrit Aeliani exemplum nobile ex lib. 13. var. hist. de Macareo quodam sacerdote Mitylenensi. sed quia liber est in omnium manibus, non ascribam.

Etiam

Etiam ferocissimos domari.

EMBLEMA XXIX.

ROMANVM *postquàm eloquium, Cicerone perempto,*
Perdiderat patriæ pestis acerba suæ:
Inscendit currus victor, iunxitq; leones,
Compulit & durum colla subire iugum:
Magnanimos cessisse suis Antonius armis,
Ambage hac cupiens significare duces.

TEstis huius historiæ potest videri Plinius, qui sic lib. 8.cap. 16. Primus Romæ leones ad currum iunxit M. Antonius, & quidem ciuili bello cùm dimicatum esset in Pharsalicis campis, non sine quodam ostento temporum, generosos spiritus iu- *Emblema tractū ex Plinio & Cicerone 2. Antoniana.*

gum ſubire illo prodigio ſignificante. Plutarchus autem in Ciceronis vita copioſa oratione recenſet interitus eiuſdem cauſas, quibus M. Antonius eum ad necē poſtulauit. Nulla tamē potior fuit, quā quòd Cicero, cū ſibi (è re ſua) maximè eſſet opus, ſeruire tempori non potuerit. Actionibus enim Philippicis in Senatu habitis ſic excanduit Antonius, vt inde omnem, quod aiunt, lapidem mouerit, quò Cicero de medio tolleretur. Cùm itaque ex vrbe diſcedēs primò in Tuſculanum veniſſet, indeque trāſuerſis itineribus in Formianū, vt nauim cōſcenderet, in altū prouectus eſſet, ventiſq; aduerſis agitatus, & vitæ & fugæ eum cepit tædium. Itaque reuerſus in Formianum ab Antonij militibus petitus eſt, & Popilius Lænas (quem aliquando Cicero in Senatu defenderat patronus) prominenti ex lectica, præbentíque immotam ceruicem caput amputauit, & ab Antonio inter duas manus in roſtris poſitum fuit: quo loco orationes in Antonium Cicero habuerat. Valer. Max. 5. cap. 3. multa Seneca 7. Controuerſ. 2. & Suaſoriarum 6. capite. Seuerus Cornelius fatum hoc planè funeſtum ita deflet:

Abſtulit vna dies aui decus, ictaq; luctu
Conticuit Latiæ triſtis facundia linguæ.
Vnica ſollicitis quondam tutela ſalusq;
Egregium ſemper patriæ caput: ille Senatus
Vindex, ille fori, legum, ritusq;, togæq;:
Publica vox ſæuis æternùm obmutuit armis:
Informes vultus, ſparſamq; cruore nefando
Canitiem, ſacrasq; manus, operumq; miniſtras
Tantorum, pedibus cuius proiecta ſuperbis
Proculcauit ouans: nec lubrica fata, deosq;
Reſpexit, nullo luet hæc Antonius æuo, &c.

Meminere alij quidam facinoris huiuſce Antoniani, vel potius inſolentiæ pluſquàm nefariæ inſani huius hominis iugatos leones ad currum iungentis. Et hoc quidem certè ſat nobis intelligi datur, nullam eſſe tantam vim, aut firmum animi propoſitum, nullius tam præfractam vocem & ſententiam, quæ non coërceri aut edomari queat. Quoties enim vel libertas vel virtus oppreſſa, & quaſi ſopita eſt tyrannorum violentia? Vltrò ſeſe mihi offerunt exempla longè multa de ijs qui indigna & immerita extincti nece à multis iam anteactis annis, deſiderium ſui nobis reliquerunt, vt eorum non poſſimus vel ſine lacrymis, vel iuſto dolore meminiſſe.

Nihil tam durum quod frāgi non poſſit.

Sed

Sed vt ad Ciceronem reuertamur: Cęſarem in ſenatu confoſſum accipimus à ciuitatis Romanæ principibus , qui tyrannidem perferre non poterant; qui tamen cùm aleam periculoſiſſimi & funeſtiſſimi conſilij ſubijſſent, longè aliud cecidit quàm putaſſent; tyrannum enim de medio ſuſtulerunt, at ipſam tyrannidem tollere non potuerunt. Statim enim perturbatis rebus, & omnium conſternatis animis eandem potentiam neſcio quo fato M. Antonius occupauit, quanquam moribus & vitæ inſtituto diſſimilis aliiſque partibus Cæſare inferior; cui apertè omni contentione animi reſtitit M. Tullius, & plerique alij nobiles Romani: quos (inito fœdere cruentiſſimo Triumuiratus) proſcripſit Antonius, ex iiſque multos interfecit. Eam quidem quã non modò antè præſentiebat, ſed planè experiebatur inſanam M. Antonij rabiem non diſſimulat ipſe Cicero 2. Philipp. cùm ait: Doletis tres exercitus populi Romani interfectos? interfecit Antonius: auctoritas huius ordinis afflicta eſt? afflixit Antonius: deſideratis clariſſimos ciues? eos quoque eripuit vobis Antonius: omnia denique quæ poſtea vidimus (quid autem mali non vidimus?) ſi rectè ratiocinabimur, vni accepta referemus Antonio. Et deinde ſubiecit: Verſatus in bello eſt, ſaturauit ſe ſanguine diſſimillimorũ ſui ciuium. Itemque 3. Philip. ait, eum in hoſpitis tectis Brunduſij fortiſſimos viros, ciues optimos, iugulari iuſſiſſe, quorum ante pedes eius morientium ſanguine os vxoris reſperſum fuiſſe conſtabat. Certè Plinius lib. 14. cap. 22. Antonium ſanguine ciuium ebrium, & eum ſitientem nominauit. Et hæc quidem fortè ſatis. Quanquam enim ad Emblematis explanationem videamur adduxiſſe quæ ſtudioſo cuique ſatisfaciant: tamen adiiciemus, quod non parùm fortaſſe conducat ad materiam ſeu fontem carminis huius explanandum. Si enim locus eſt coniecturæ noſtræ dandus (in quo tamen nihil cuiquam velim præiudicatum) videtur id Alciatus duxiſſe potius ex Antonianæ 2. M. Tullij loco, ſed (vt pleriſque doctis videtur) corrupto, qui ſic habet: Vehebatur in eſſedo Tribunus, &c. ſequebatur eum rheda cum lenonibus, comites nequiſſimi. Nonnulli hîc legunt, leonibus, quod non probatur criticis, & iis qui maiorem probabilitatem ſectantur, quique cenſoriam virgulam in ſcriptis auctorum meliorũ ſubinde adferũt. Quo ex loco ſuum videtur Emblema confinxiſſe Alciat. &, leonibus, legiſſe pro, lenonibus: adhæc non rectè temporum rationem habuiſſe. Si quos moueat Plinianus locus quem attuli, nihil certè moror, cùm nihil præfractè hac in parte auſim affirmare.

M. Antonius tyrannus.

Fons Emblematis.

Roma-

M. Tullij laus. *Romanum eloquium.*] κατὰ τὴν ἐξοχὴν Romanæ princeps eloquentiæ vocatur Cicero, vt etiam disertus artifex Reipubl. administrandæ à D. Augustin. Plinius senior eum sic lib. 7. c. 30. salutat: Salue, inquit, primus in toga triumphum, linguæque lauream merite, &c.

Pestis patriæ. *patriæ pestis acerba sua.*] Allegorica nefarij hominis, Reique pub. perniciosi hostis, descriptio, quam sæpè orationibus vsurpat, vt Catilinariis, Post reditum, pro Sextio idem orator: vt cùm Clodium aliquando tetram & immanem belluam, sæpè furiam, sæpiùs pestem appellat. Sed & Gabinium atque Pisonem, duas imperij Romani pestes memini nominatos eadē oratione Sextiana. Sic in Politic. Plutarchus Reipubl. Hostes Aristiona, Nabim, Catilinam, pestes, morbum & vomicam patriæ appellat, id est, νόσημα καὶ ἀπόστημα πόλεως. sic Virgil. Aen. 3. Harpyias pestem & iram Deorum: & 12.

— Turni se pestis ad ora
Fertq́; refertq́; sonans.

Non mihi tempero, quin & hæc adiiciam, in eorum maximè gratiam, quos in politioribus literis instituimus: quicquid lethale, noxium & damnosum est, id pestis nomine solere appellari. verbum enim, pestis, παρὰ τὸ πιτεῖν: vnde ducta vox antiqua, pessum. pernicies etiam à pernecando dicta. Sallustius: Et si certa pestis adesset, mansurum potius, &c. Catullus seipsum alloquēs ita de amore suo,

Me miserum aspicite: & si vitam puriter egi,
Eripite hanc pestem, perniciemq́; mihi.

Idem ad Rufum:

Eripuisti heu heu nostræ crudele venenum
Vitæ, heu heu nostræ pestis amicitiæ.

M. Tullius 1. in Catilin. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. pestem paulisper reprimi. & ibidem: Atque delebitur non modò hæc tam adulta Reipubl. pestis, verùm etiā stirps ac semen malorum. Idem 2. in Anton. vt Helena Troianis, sic iste Reipubl. causa belli, causa pestis atque exitij fuit. & Philip. 7. Tetram & pestiferam belluam ne inclusam & constrictam dimittatis, cauete. Apuleius 5. Asini aurei, De sororibus Psychæ: Sed iam, ait, pestes illæ, teterrimæq́; furiæ anhelantes vipereum virus nauigabant. Idem lib. 7. Verùm fortuna meis cruciatibus insatiabilis aliam denuò mihi pestē instruxit. Eodem schemate dixit idem Apuleius 9. Asini, De muliere quadam: Sed omnia prorsus vt in quādam cœnosam latrinam in eius animum con-

confluxerant flagitia. Et Arnobius lib. 5. contra gentes, de Ioue loquens; Vt esset, ait, criminum sedes, maledictorum materia, locus quidam expositus, in quem spurcitiæ se omnes scenarum colluuionibus deriuarent, &c.

iugum.] Nolim prætermissum quod notat Pierius 48. Hieroglyph. iugo seruitutem significari, & fatigationem. vnde vulgatum illud, Subdere colla iugo, pro eo quod dicimus, in seruitutem trahere, à bobus sumpta metaphora. *Iugum quid.*

Ambage hac.] signis & mutis demonstrationibus eiusmodi. Leones enim iunxit, vt significaret se fortissimos quosque sub iugum misisse. Leo in Hieroglyph. fortitudinem, robur, & alia multa signat: qua de re Pier. Valerianus lib. 1. Ambages autem primaria significatione pro verborum circuitu, & sententiarum aliorsum tortarum ductu accipi solet: at hîc, quantum coniicio, schema vel pompam, aut fastum insolentem arguit, quo tacitè quid sibi vellet, innueret Antonius. Scio quidem apud auctores frequenter sumi μεταφορικῶς pro verborum circuitu, qualis in criminibus excusandis aut velandis adhiberi nonnunquam solet. Liuius 2. Per ambages tegens ingenij sui effigiem. & 9. Vix pueris dignas ambages, senes & consulares fallendæ fidei exquirere. & id quidem translatitiè. propriè verò ambages sunt flexus & mæandri fluminum. Claudianus itaque Aequoris ambages dixit. sic sæpe apud Cornel. Tacitum Annalib. *Leo quid.* *Ambages*

Gra-

Gratiam referendam.

EMBLEMA XXX.

AERIO insignis pietate Ciconia nido,
Inuestes pullos pignora grata fouet.
Taliaq́ exspectat sibi munera mutua reddi,
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

Parentibus quantum debeamus.

OMnibus ijs qui humanitatis iura colunt, ab ipsa omnium magistra natura persuasum debet esse quantum parentibus debeant, nisi tamen omnem humanitatem sibi detrahi patiantur. Siquidem non homines modò arcano aliquo sensu pietatis in parentes, sed & animantium quædam, à quibus abest ratio, admonentur. Ciconiæ enim, vt est apud Solin. c. 43. Polyhist.

lyhist. quantùm temporis impenderint fœtibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Quamobrem Aegyptij cùm significarent hominem, qui patris curam gereret, Ciconiam & Cucupham depingebant, quòd hæ soleant genitoribus senio confectis eodem modo gratiam rependere, quo ipsæ fuerint educatæ. Iis enim nidum parant, pennas vellicant inutiles, & pabulum suppeditant: idque quoad resumptis pennis sibi ipsis queant sufficere. Itaque hæ & pietatis, & grati animi symbola gerunt, vt videre est apud Pierium lib. 17. Hieroglyph. Pudeat nos hac in re inferiores, aut etiam deteriores auibus esse. Atqui par est eo lubentiùs & alacriùs naturæ nos reddere quod accepimus, nimirum vitam eorum conseruare tutarique, qui nobis auctores vitæ fuerunt: & quo nobilior est nostra conditio, eo affectus debet esse paratior ad humanæ vitæ officia obeunda, & pietatem omnem exercendam. Nobis enim ætate iam affectis, & imbecillioribus factis, itidem liberi restituent. Nec verò est quòd pluribus has naturæ leges commonstremus, quandoquidē omnes norint post tria illa, quæ ad diuinū cultum spectant præcepta, primum rerum humanarum decretum esse, vt parentes ipsos in honore habeamus: cui & spem certūque præmium vitæ longioris adiecit supremus ille legis auctor Deus, ad excitandam hominum tarditatem. Hesiodus huc alludens, 1. ἔργων, seculum impium describit ab effectis hominum sceleratorum, qui probro contumeliaque afficient, eosque senio affectos non sustentabunt. Iupiter, inquit, perdet hoc genus hominum, Ζεὺς ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος ἀνθρώπων οἱ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας,

μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες, οὐδὲ μὲν οἵγε
γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν
χειροδίκαι.

Sed vbi est illa naturæ vis (ait Cassiodor. variar. epist. 14. lib. 2.) quæ amplexu copulæ destinatur ad posteros? ferarum catuli sequuntur parentes: à cespite suo virgulta non discrepant: propago vitis propriæ seruit origini, & discrepat homo à suo fusus initio! Quid dicamus illa beneficia, quæ vel extraneam personam possunt obligare? Nutriuntur à paruulis: ipsis laboratur: ipsis diuitiæ conquiruntur: & cùm sibi vnusquisque credat abundare quod possidet cùm à patribus adhuc quæritur, pro altera potiùs ætate peccatur. Proh dolor! non mærebimus eorum affectum, pro quibus subire non recusamus exitium? Maria ipsa sæuis tempestatibus excitata genitoris cura non refugit, vt peregri-

Ciconiæ pietas.

regrinis mercibus acquirat quod propriæ soboli relinquat. Aues ipsæ, quarum vita semper in escis est, naturam suam extranea sorde non maculant. Ciconia, redeuntis anni iugiter nunciatrix, eijciens tristitiam hyemis, lętitiam verni temporis introducens, magnum tradit exemplum pietatis. Nam cùm parentes eorum pennas senio coquente laxauerint, nec ad proprios cibos quærẽdos idonei potuerint inueniri, plumis suis genitorum membra frigida refouentes, escis corpora lassa reficiunt: & donec in pristinum vigorem alis grandæua redierit, pia vicissitudine iuuenes reddunt quod à parentibus paruuli acceperunt. Ideoque nõ immeritò vita longa seruantur, qui pietatis officia non relinquunt. Hacten. Cassiod. Et hanc quidem naturæ legem, quòd plerumque à sceleratis quibusdam naturæ monstris violaretur, iura ciuilia confirmarunt, vt l. 5. Si quis à liberis, D. de liberis agnoscendis: & de alendis liberis ac parentib. Cod. vbi responsum hoc legitur Antonini Pij: PARENTVM NECESSITATIBVS LIBEROS SVCCVRRERE IVSTVM EST. ea tamen alimenta præstari debent pro modo facultatum: & si non præstentur, captis pignoribus & distractis cogetur quis satisdare sententiæ. Tractauit hoc argumentum Basilius Magnus orationibus εἰς ἑξαήμερον. Nonnulla ex Platone 1. Alcibiad. petas licet, Aristotel. 1. De animal. historia, Plin. 10. cap. 23. & Val. Max. lib. 5. cap. 4. Prouerb. ἀντιπελαργεῖν.

Aërio nido.] alto, ex subiecto adiunctum μετωνυμικῶς. vt apud Virg. 1. ecloga:

Nec gemere aëria cessabit turtur ab vlmo.

& 3. Palumbes eadem ratione dicuntur aëriæ.

Effigies Ciconiæ in sceptris. *insignis pietate.*] Petronius Arbiter Ciconiam pietaticultricem appellauit. hinc in numis Adriani sculpta est, cum inscriptione, PIETAS AVGVSTA. Reges enim antiquitùs summo in sceptro Ciconiæ gestabant effigiẽ, in imo Hippopotami, ait Suidas: vt admonerentur, pietatem plurimi esse faciendam: sæuitiam & crudelitatem cohibendam atque comprimendam.

Inuestis. *Inuestes.*] impuberes, & quibus propter teneram ætatem nulla pars corporis pilat, ait Nonius. de hoc verbo multa doctè Fornerius noster Selection. 1. cap. 29.

pullos pignora.] Appositio. Liberi inter virum & vxorem tanquam vinculi & charitatis mutuæ habentur pignora. Ouid. 3. Fastorum:

Liberi pignora. *Inque sinu natos pignora chara tenent.*

Sic

Sic Nouella Valentiniani de libertis: Itaque libertus, qui ciuis Romani priuilegium fuerit consequutus, siue vnicum pignus, siue plures cuiuslibet sexus habeat filios, cùm mori cœperit, soboli suæ omnes proprias si maluerit facultates supremo securus dimittat arbitrio. Claudian. 1. De raptu Proserpinæ, vbi Pluto queritur se priuari spe sobolis:

Ast ego deserta mærens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?

Et paulopòst de Cerere:

Commendat Siculis furtim sua pignora terris.

Idem 3. eiusd. operis,

—reuocat tandem custodia chari
Pignoris. —

Abſtinentia.

EMBLEMA XXXI.

MARMOREÆ *in tumulis vna ſtat parte columna*
Vrceus, ex alia cernere malluuium eſt.
Jus hæc forma monet dictum ſine ſordibus eſſe,
Defunctum puras atque habuiſſe manus.

Ariſteæ locus de Judæorũ ritu in manibus abluendis.

HAEc Epigraphe non plena ſatis eſſe, & argumento carminis accommodata mihi videtur. Velim itaque reponi ſic, *Abſtinentia à muneribus capiundis.* Ceterùm cùm nuper forte fortuna incidiſſem in Ariſteæ Græci ſcriptoris librum, qui eſt De lege diuina, commodè ſeſe locus obtulit huic Emblemati non parum accommodus. Ille ſic: ἐπηρώτησαν δὲ καὶ τοῦδε τίνος χάριν ἀπονιζόμενοι τὰς χεῖρας, τὸ τηνικαῦτα εὔχονται· διασάφουσι δὲ, ὅτι μαρτύ-

μαρτύριόν ἐστι τοῦ μηδὲν εἰργάσθαι κακόν. πᾶσα γὰρ ἐνέργεια διὰ τῶν χειρῶν γίνεται, καλῶς καὶ ὁσίως μεταφέροντες ἐπὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν πάντα.. id eſt, Interrogarunt (Iudæos intelligit) cuius rei cauſa manus abluerent vota facturi. ſignificarunt illi id fieri in teſtimonium & argumentum nullius ſceleris perpetrati. Nam quòd per manus omnes conatus ſoleant expediri, ita pulchrè & ſanctè ad iuſtitiam omnia referebant. Nonnulla ſunt apud Caſſiodorum præclara monita, quæ ad id maximè faciant. ex eo petat qui volet lib. 9. epiſt. 19. & lib. 11. epiſt. 8.

Marmorea in tumulis.] Hæ ſunt iudicis æquiſſimi notæ, quibus poſt mortem vel maximè celebretur. Siquidem vrceolus vel aqualis vna tumuli parte; malluuium cum mantili in altera depictum, arguit ſepulti hominis in adminiſtranda iuſtitia æquitatem & innocentiam. Quæ virtutes vt iudicem quemquè maximè commendant; ſic ab eo ſi abſcedant, non iudex, ſed impius & inhumanus carnifex habendus eſt. Reclamant enim aduerſus iniquos iudices, & diuinæ & humanæ conſtitutiones, quòd in Republ. bene liberaliterque inſtituta nihil debeat incorruptius obſeruari quàm iudicium, quod lingua ſæpiùs quàm nummis peruerti ſolet. Quamobrem non iniuria Cicero dicebat ſe non intelligere, cur qui ſententiam pecunia corrumpit, pœna dignus ſit: qui autem oratione, laudẽ ferat. At præcipuè iudicis eſt nec muneribus, nec affectibus priuatis ab æquitate dimoueri: debet enim ipſe perpetuò meminiſſe Deum habere ſe iudicem, cuius oculum nihil effugere aut præterire poſſit. Adhæc, quantum ad ſymbola propoſita ſpectat, malluuium & vrceus integritatem iudicis, & à muneribus capiundis abſtinentiam repræſentant. Manuum ſiquidem abluẽdarum geſtus olim fuit innocentiæ quædam aperta demonſtratio. Cùm enim quis ſe inſontem & immunem à crimine aliquo vellet indicare, ſed nec vllum in eo admittendo aſſenſum præbuiſſe, præſentibus quibuſdã manus abluebat, vt ex ea manuum munditie puritatem animi declararet. Huc quidem ſpectat illud regij Pſaltis, Lauabo inter innocentes manus meas: idemque eſt intellectum à peruerſo noſtri Redẽptoris iudice Pilato, cùm accepta aqua manus abluit, innocentiam profeſſus, crimenque in Iudæos reiiciens. Quod annotauit Pierius Hieroglyph. 35.

Vrceus.] vas terreum aut æneum ad aquam excipiendam aut hauriendam. Malluuium, ſiue pollubrum, vas eſt ſiue lebes ad manus abluendas, quaſi manulauium.

Ius dictum.] Iudex, vt vult Varro, iuncto verbo dicitur, qui ius

Aqualis & malluuium.

Virtutes iudicis.

Manus abluere quid olim.

Vrceus.

Ius dicere.

ius dicit. Ius dicere ipsorum est magistratuum. Cicero pro Flacco: Qui anno antè ius dixerat. Idem ad Atticum: Quippè ius Laodiceæ me dicere cùm Romæ Plotius dicat. & 10. Antoniana: Qui cùm Prætor vrbanus esset, vrbe caruit, ius non dixit.

Sed id paulò distinctius est explicandum, ne mihi diem dicant iuris studiosi. Didicimus itaque ex Vlpiano, l. Ius dicentis, D. de iurisdic. omn. iudic. Ius dicentis, hoc est Prætoris, officium esse latissimum. At non modò prætorem intelligimus iuris dicentis nomine, sed & præfectum vrbi, vt D. de off. præf. vrb. l. 1. &, De in ius voc. l. 2. præsidem prouinciæ, l. cùm hi. §. sed nec mandare, D. de transact. & ædilem curulem, qui certis de causis ius dicebat, l. 1. de ædilit. edict. fuit tamen magis vsitatum, vt ius dicentis verbo Prætor appellaretur, velut iuri dicundo præ alijs constitutus, l. 2. §. populo, D. de orig. iur. At de vrbis prætore id modò intelligimus: alij enim qui creati sunt Repub. augescēte, ius non dicebant, sed tantùm de capitalibus quæstionib. cognoscebant, quæ ipsis obuenerant sorte, vnde Quæsitores appellati. Ne longior sim, ita statuo, alium fuisse à Prætore iudicem, & à ius dicente: quod planum est ex M. Tullio, 2. in Verr. & pro Rabir. Post. Itaque distinguimus officium Prætoris, & ius dicentis: vt stipulationem etiam prætoriam à iudiciali: tametsi aliquando iudicis & prætoris nomina confundantur. Etenim temporib. Imperatorum (quo antiqua penè omnia obsoleuerunt vnà cum linguæ Romanæ puritate) iudicum nomine quicunque magistratus etiam maiores appellari cœperunt.

Pura manus.

puras habuisse manus.] Hi puris manibus viuere dicuntur, qui purè atque integrè vitam transigunt: qui neque dolo neque astu alijs negotium facessunt: qui denique sunt (vt hîc Alciatus intelligit) ἀδωροδόκητοι, id est, à muneribus accipiendis alieni. Horatius paulò deflexit:

—— *bene si quis*, inquit,

Et viuat puris manibus. Sic dicuntur in Nouell. 8. καθαραὶ χεῖρες.

Bonis

Bonis à diuitibus nihil timendum.

EMBLEMA XXXII.

IVNCTVS *contiguo Marius mihi pariete, nec non*
Subbardus, nostri nomina nota fori,
Aedificant bene nummati, sataguntq́; vel vltrò
Obstruere heu nostris vndique luminibus.
Me miserum! geminæ quem tanquam Phinea raptant
Harpyiæ, vt propriis sedibus eyciant.
Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti,
His nisi sint Zetes, his nisi sint Calais.

QVerela est de duobus suis vicinis, qui ædificando luminibus suis officerent, sicque ab eis importunè fatigaretur, vt

olim Phineus ab Harpyiis, vt parum abesset quin propriis ædibus expelleretur, nisi succurrisset animi probitas & integritas. Sic enim viri boni sæpenumero ab importunis dominis deturbātur sine vlla legum & honesti ratione, nisi æquanimitate, vel potius numinis aliquo præsidio, & quasi ariete vindicentur. Demosthenes in Calliclē: τὸ χαλεπώτερον οὐδὲν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν: id est, Nihil molestius esse potest, quàm in vicinum malum & auarum incidere. Quò etiam illud Pindari non malè quadrabit ex Nemeor. 10. Χαλεπὰ δ' ἔρις ἀνθρώποισιν ὁμιλεῖν κρεσσόνων: Periculosum est contendere cum potentioribus.

pariete.] Proceleusmaticus, dactyli vice.

sataguntq; vel vltro, &c.] Arguitur iniustus & violētus diuitū animus, à quibus in primis est timendū, quippe qui neq; ius neque bonū, sed nec æquū colūt. Qua ratione puto dictū à Platone 5. legum: valdè diuites homines non esse bonos. Refert Plutarc. ita quendā dixisse Syllæ glorianti: Quomodo vir bonus esse potes qui tam magnas opes possideas, cùm nihil à patre acceperis?

Obstruere nostris luminibus.] Obstruere luminibus vicini ἐμποδίζειν τῇ ἀπόψει, est structuram aliquā iuxta eius ædificiū facere, quæ lumen eidē eripiat. Obstruere enim luminibus, verbū antiquū iuris. Vnde Cicero pro domo sua: Cùm ille negaret, inquit, primò se luminibus eius obstructurū minabatur. Idē in Bruto: Vt horū cōcisis sentētiis (de Philisto & Thucydide loquitur) interdū etiā nō satis apertis cū breuitate, tū nimio acumine officit Theopompus elatione atq; altitudine orationis suę, quod idē Lysiæ Demosthenes: sic Catonis luminibus obstruxit hæc posteriorū quasi exaggerata altius oratio. Quod dictū à Cicerone per metaphorā nemo nō videt, pro eo quod dixisset sine tropo; impedimēto fuit ne orationis Catonianæ lumina viderentur. Rectè Thucydides: πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται. Ex vicinis malū bonúmue proficiscitur. Harpyiarum verò fabulam Plutarch. lib. De vsura vitanda, torquet in debitores, qui grauentur ære alieno: tolerant enim ac sustinent tanquam Phineus Harpyias illas pennatas pascentes, &c. ὡς ὁ Φινεὺς ἁρπυίας τινὰς ὑποπτέρους βόσκοντες. Referam Alciati verba ex Cōmentario ad tit. De verb. signific. l. 139. Finge, inquit: Concedit lex volenti lautè ædificare, vt vicinū ad proximæ rei venditionē cogere possit. an eum quoq; adiuuabit, qui lautū ædificium perfecit, sed addere illi aliquid desiderat, puta hortum ampliare, vel impluuiū? qua in re cùm ego impeterer, negabam adiuuari. Cùm enim ornatus vrbis ratione ita constitutū esset, & qui ciues

Obstruere luminibus quid.

ad

ad expolienda ædificia incitarẽtur, in eo qui iam perfecisset, hæc ratio locũ nõ habebat. Paulo pòst ita: Verùm cùm nõ tã iuri meo quàm iudicibus diffiderem, transegi, vt verissimũ sit illud Hesiodi, μὴ δ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽ εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. quod, vt ait Columella, non solùm de boue dicitur, sed etiam de omnibus partibus rei familiaris; adeò refert non habere malum vicinum. hæc Alciat.

geminæ quem tanquam Phinea raptant Harpyiæ.] Hesiodum secutus, duas tantùm Harpyias statuit. Virgil. trium meminit, quarum nomina Aëllo, Ocypete, & Celæno. Finguntur volucres monstrosæ, facie virginea, vnguibus vultures referentes, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dictæ. vnde Suidas ait, ἁρπακτικοὺς δαίμονας εἶναι. Sic autem habet fabula. *Harpyiæ quot, & vnde dictæ.* Phineum vxorem duxisse Cleopatram, Boreæ & Orithyiæ filiam tradunt; cumque alteram nomine Idæam Dardani filiam superinduxisset, eius nefario suasu filios ex Cleopatra susceptos excæcauit: qua de causa dicitur & ipse à Diis excæcatus, in eumque missæ Harpyiæ, quæ cibos & mensam eius diriperent, & turpissimè fœdarent. *Phineus.* Quòd verò Zetes & Calais cum Argonautis Colchos proficiscentes à rege Phineo suscepti fuissent honorificè, vt eum hac intolerabili molestia liberarẽt, Harpyias magna dexteritate pepulerunt, & in Plotas vsque insulas persecuti sunt. *Zetes & Calais.* Cætera ex 3. Aeneid. Virgilianæ, 6. & 7. Metamorph. Ouid. petes. Vide etiam Valer. Flaccum 4. Argonautic. Sed quoniam nobis proposuimus fabulis ipsis allegoricas enarrationes adiicere, non videbitur à re alienum, si explanemus quid Harpyiarum nomine intelligatur. Sanè vt vis nominis indicat, Harpyia rapacitatem notat: vnde Harpax, & harpagare verbum apud Plautum. *Harpiya quid.* Fulgentius ait, ideò virgines fingi, quòd rapina omnis sterilescat, nulliusque sit frugis: Volucres propter celeritatem qua feruntur qui rapiunt: plumis opertæ, quòd latitet quicquid ab iis ærušcatum est. *Cur volucres Harpyiæ.* Tres verò, quoniam primò aliena expetuntur, cui succedit inuasio, & postremò absconduntur. *Cur plumis præditæ.* Hinc enim nomina è re facta, Aëllo, tanquam ἑλῶν ἄλλο, tollens alienum: Ocypete, citius auferens: Celænum verò nigrum. *Cur tres. Aëllo. Ocypete. Celæno.* Sunt qui per tres Harpyias, auaritiam, inuidiam & superbiam intelligi velint. Opinor autem hìc Alciatum de industria duarum tantùm meminisse, vt ad rem suam, id est, duos vicinos accommodaret. Ille quidem 2. Prætermissorũ ait, Harpyias ira tonantis aduersus Phineum impulsas à Poëta fingi, quòd quæcunque maxima oriantur mala, iræ diuinæ soleant asscribi: & Theophrastus hasce tempestates, sterilitates, & alia generis eiusdem, quæ non vitio terræ, sed cælitùs proue-

 niunt,

niunt, ἀπὸ τοῦ δαίμονος αἰτίαν appellat, id est, causam Deorum numine vrgentem. Si plura de Harpyiis requiras, consule Syntagma 6. Historiæ Deorum Gyraldi.

Integritas nostra, &c.] Accommodat fabulam. Propriis ædibus cedere cogar, & his expellar, nisi mentis integritate & honestate vindicer, meque tuter, vt olim Phineus, Zete & Calai adolescentibus fortissimis. Vitæ innocentis conscientia (vt hoc vel obiter adijciam) est instar muri ahenei, qua nimirum quis sustentatus, non eget Mauri iaculis, nec arcu ad retundendas insidias iniquorum & violentorum hominum. Itaque rogatus Bias quæ vita metu careret? innocens, inquit, & eius qui sit sibi bene conscius: nam omnes animum innocentem amant & charũ habent, vt est apud Pindar. adeò vt innocentem damnare pro grauissimo crimine sit iam olim habitum: ergò malè cessit Archiæ quòd Archilochum interfecisset: Cæcilio Metello de Dalmatis citra causam triumphanti: Attalo regi Asiæ, quòd insontes amicos occidisset. Sed hæc satis: longiùs enim oratio euagatur.

His nisi sint Zetes, &c.] Pindarus Pythior. 4.

θυμῷ γελανεῖ θᾶσσον ἔν —
τυεν βασιλεὺς ἀνέμων
ζήταν κάλαΐν τε πατὴρ βορέας
ἄνδρας πτεροῖσι νῶτα πε-
φρίκοντας ἄμφω πορφυρέοις. id est:

Ridenti animo velociter ornabat rex ventorum Zeten Calaimque pater Boreas viros, qui alis in tergo mouebantur ambo purpureis. Boream autem ventum esse Septentrionalem nemo nescit, cuius filij dicuntur Zetes & Calais, fictis ingeniosè vocabulis. Ex nominum etymo non est dubium quin longè multa peti possint, quæ quasi nos manu ducant ad cognitionem rerum vberiorem, & quidem magis apertam. Certè mihi placet scholiastis Pindari acumen, qui eo loco ζήτην ὡς ζαήτην, nempè ἄγαν ἄων, quòd nimium flet, interpretatur: κάλαΐν verò, vt qui καλῶς ἄων, quia leniter flet. At ad rationem physicam non vsurpat Alciatus, sed ad mores conuertit, quò faciliùs ingeniosis hominibus suum id carmen ostentet.

Zetes & Calais, ad quid relata nomina.

Integritas nostra, atque animus quæsitor honesti.

Nam κάλαϊς fortasse ἀπὸ τοῦ καλοῦ, quo animi designatur integritas: animus autem quæsitor honesti, est ille ζήτης à ζητεῖν nomen habens, quod quærere significat. Idem video posse obseruari facilè in Homericis nominibus permultis, & iis personis quæ à Platone inducuntur: quæ nomina interdum totius disputationis argumentum implicant.

Signa

Signa fortium.

DIALOGISMVS.

XXXIII.

QVÆ te cauſa mouet volucris Saturnia, magni
Vt tumulo inſideas ardua Ariſtomenis?
Hoc moneo, quantum inter aues ego robore præſto,
Tantum ſemideos inter Ariſtomenes.
Inſideant timidæ timidorum buſta columbæ;
Nos aquilæ intrepidis ſigna benigna damus.

HOc ex Epigrammatôn Græcorum libro 3. ſumptum, pulchrè eſt æmulatus: quo ſub nomine Ariſtomenis Imperatorem Carolum V. celebrat, alluditque apertè ad aquilam, quam *Aquila pro ſtemmate Imperatoris.*

quam in scuto habuit, & imperiali stemmate, quæ fortitudinis notam præ se ferat. Ea enim vt dignitate cæteris auibus antecellit: ita ille Princeps alios & fortitudine & splẽdore nominis longè antecedit. Epigramma est Antipatri, quod huc adscribere non piget:

ὄρνι διὸς κρονίδαο ἀγάκλεες, τεῦ χάριν ἕστας
γοργὸς ὑπὲρ μεγάλου τύμβου ἀριστομένους;
ἀγγέλλω μερόπεσσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσσον ἄριστος
οἰωνῶν γενόμην, τόσσον ὅδ' ἡμιθέων·
δειλαί τοι δειλοῖσιν ἐφεδρήσσουσι πέλειαι·
ἄμμες δ', ἀτρέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα. hoc est:

Nuncia fare Iouis præpesq; volatibus ales,
Cur magni ad tumulum sidis Aristomenis?
Hæc homines moneo, volucrum quantum optima viuo,
Tantum hic heroas optimus inter erat.
Stiparint pauidæ timidorum busta columbæ,
Ast ego delector fortibus vsque viris.

Iupiter Saturnius

volucris Saturnia.] quasi dixeris Iouiana: nam & Iupiter dicitur Saturnius. Virgil. in 4.

Nec Saturnius hæc oculis pater accipit æquis.

Sic apud Homerum multis in locis *κρονίδης*.

Aristomenes.

magni Aristomenis.] *ἀριστομένης*, optimæ mẽtis hominem sonat, ait Pindari Scholiastes, & Pausan. in Messenic. eum Græcorum omnium optimum Apollinis oraculo iudicatum refert: quod & alicubi confirmat D. Hieronymus. Vir fuit admirandæ planeque stupendæ dexteritatis, qui de Lacedæmoniis victorias nobiles retulerit, à quibus bis atque iterum captus, mirabiliter euaserit. sed tandem ab eisdem occisus, execto eius corpore (videndi causa) cor hirsutum est repertum. Plin. lib. 11. cap. 37. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. meminit Dion Chrysostom. oratione 35. initiò ferè.

quantum inter aues.] Collatio parium.

Semidei.

Semideos inter.] Semidei sunt Heroës illustres, & nobiles viri, qui quoniam ad Deorum immortalium naturam quamproximè accesserunt, ab imperita plebecula, & Poëtis ipsis (qui vulgarem opinionem velis remisque consectati sunt) in numerum Deorum relati creduntur. Hesiodus:

Ζεὺς κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον
ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
ἡμίθεοι. — Ouid. 1. Metamorph.

Sunt mihi semidei syluestria numina Fauni,

& Sta-

& Statius in 2. Reges semideos appellat. Lucianus in mortuorū dialogis sub Trophonij persona, ἥρως, inquit, ἐστὶν ὁ μήτ' ἄνθρωπος ἐστὶ, μήτε θεὸς, ἀλλὰ καὶ συναμφότερον ἐστί. Mitto quæ Plutarch. de oraculorum defectu disputat, quæque D. August. 10. de ciuit. Dei cap.21. alijque certè multi retulerunt de heroibus.

Insideant timidæ, &c.] Columbam pro trepidatione & timiditatis symbolo ponere vulgatissimum fuit antiquis. nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem significat: deducitur enim ἀ τρέειν, quod est trepidare. Homerus enim sic: *Columba pro trepidatione.*

αἱ δὲ βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι. hoc est,

Hæ pauidæ gressu similes abiere columbis. Ouid. 1. artis,

Vt fugiunt aquilas timidissima turba columbæ.

Pierius Hieroglyph. lib.22. id scitè perspicueque declarat.

busta.] sepulchra. Iuuenal. Satyr. 3. *Bustum.*

——portandum ad busta cadauer.

Ouidius Fastorum 5.

Compositiq́; nepos busta piabat aui. Et Virgilius:

——semiustaq́; seruant Busta.

Cicero in Pisonem: Quorum ego furori nisi cessissem, in Catilinæ busto, vobis ducibus, mactatus essem. Mortuorum cadauera olim cremabant, & cineres, quæ religiosè asseruabant, busta dicebantur, quasi combusta. Cicero tamen 3. De legib. bustum pro monumento accipit, vt & Suetonius pro sepulchro.

Nos aquilæ.] Aquilam Romanorum (rerum dominorum) insigne fuisse quamplurimi auctores referunt. Neque verò id sine causa factum coniicio. nam vetusti quique aquilam auium principem vocitabant: vt Horatius proinde dixerit ei Iouem permisisse regnum in aues vagas. Obseruabant enim eius auis præstantiam virium, eam politam, concinnam, intrepidam, strenuam, liberalem: quæ adiuncta perpetuò fortem debent Principem comitari. Sed & aquilino naso homines regios appellarunt, testibus Platone & Plutarcho: ita vt Persæ ad regnum nemini aditum liberum concederent, nisi qui ea nota insignis esset, atque Cyrus, ille, quem aquilino naso fuisse memorabant. Pyrrhus etiam Epirotarum Imperator, Aquilæ cognomen sibi datum à suis lubens admisit. Cùm enim milites eum Aquilam appellassent: τί γὰρ, inquit, οὐ μέλλω τοῖς ὑμετέροις ὅπλοις, ὥσπερ ὠκυπτέροις, αἰρόμενος; Quid verò non debeo vestris armis tanquam alis pernicibus in altum tolli? Imò verò apud Thebanos Aquilæ vt sacræ aues colebantur, vt apud Aegyptios Crocodili, Ibes, Cynocephali. Imò non ausim equidem transilire, *Aquila, insigne Romanorum.* *Aquilæ præstantia.* *Aquilino naso homines.* *Pyrrhus, Aquila dictus.* *Aquilæ sacræ aues, quibus.*

ſilire, Aquilam olim rerum ſucceſſum proſperarum portendiſſe. ſic enim Iupiter omen optimum cepit, cùm ſibi aduerſus Titanas proficiſcenti apparuit Aquila. Prætermitto lubens quæ prolixa ſunt in Xenophontis commentariis. Certè Aquilam alij referunt Gordij, pauperis alioqui viri, in curru per totum diem ſeſſitaſſe: vnde regnum Phrygiæ filio Midæ præmonſtratum volunt. Cùm Hiero admodum adoleſcens eſſet, & mediocrium homo fortunarum, primo bello quod vnquam iniiſſet, Aquila ſedit eius clypeo, quod præſagium regni fuiſſe creditur. Tarquinio Romam migranti Aquila pileum è capite abſtulit: vnde Tanaquil vxor vaticiniorum perita regnum illi portendi coniecit. C. Marius puer Aquilæ nidum cum ſeptem pullis in agro reperit: cuius ominis ratio fuit ſeptem Conſularibus oſtenſa. Celebratur & Octauij Cæſaris Principatus primùm Aquilæ oſtento notatus. Cùm enim aliquando in via Campana pranderet, Aquila ex improuiſo panem ei de manibus eripuit, & leniter deinde reddidit. Nec prætermittendum quod legitur de Alexandro Macedone, quo recens nato, Aquilæ duæ in culmine domus per totum diem ſediſſe dicuntur: quod omen tum primùm captum fuit duplicis Imperij, nempè Aſiatici & Europæi. Sed hæc dum colligo, ferè non ſentio mihi ad reliqua pergendum.

Aquilæ omen.

Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

EMBLEMA XXXIIII.

ET *toleranda homini tristis fortuna ferendo est,*
Et nimium felix sæpè timenda fuit.
Sustine (Epictetus dicebat) & abstine. oportet
Multa pati , illicitis absq; tenere manus.
Sic ducis imperium vinctus fert poplite taurus
In dextro: sic se continet à grauidis.

DVobus his verbis, ἀνέχου καὶ ἀπέχου, Philosopho Epicteto familiaribus, tota bene viuendi ratio comprehendi potest. Primò siquidem ad patientiam adhortabatur, qua quisque disceret tum aduersos fortunæ casus, tum etiam laborem æquo ani- *Philosophia Epicteti duobus comprehensa verbis.*

mo

mo perferendum: altero, eſſe ab omni luxu, potiſſimumque venereo præcipiebat abſtinendum. Quæ duo præcepta duobus hiſce verbis comprehenſa, ſic Horatius illuſtrauit:

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitq́ puer, ſudauit & alſit,
Abſtinuit Venere & Baccho.

Patiētia. In tolerantia conſtans hominis animus agnoſcitur, quando ſcilicet malis non cedit, ſed contrà audentior exſurgit. Vnica ſiquidem conſtantia hominem ab hominum communi fece differentem maximè, & longè nobiliorem facit: quandoquidem, vt doctè cecinit Prudentius, omnibus aliis virtutibus, & ſocietatem & auxilium ſuum fortis patientia miſceat; virtúſque omnis vidua ſit, quam non patientia firmet. *Abſtinētia.* At quantum conducat abſtinentia quantáſque habeat vires, pleni ſunt auctorum libri, plena antiquorum monumēta. tam enim latè patet, vt per omnia omnium virtutum domicilia ferè locum ſibi ſuo iure vendicet. Hinc apud Lactantiū triplex ſtatuitur virtutis gradus: primus eſt à malis operibus abſtinere: alter, à verbis malis: tertius, à rerū malarū cogitatione. Sed vt paucis, quemadmodū Patientia & Abſtinētia duæ virtutes ſunt præ ceteris vtiles, ſic iis oppoſita duo vitia, Intolerantia nempè & Incontinentia, multò omnium grauiſſimæ & exitioſæ maximè dicebantur Epicteto (teſte Gellio lib. 17. cap. 19.) nempè cùm aut iniurias, quæ ſunt ferendæ, non toleramus, neque ferimus: aut à quibus rebus voluptatibusque nos tenere debemus, non tenemus. Itaque, inquit, ſi quis hæc duo verba cordi habeat, eaque ſibi imperando atque obſeruando curet, is erit plerunque impeccabilis, vitamque viuet tranquilliſſimam. Verba duo hæc dicebat, ἀνέχου καὶ ἀπέχου. Hactenus Gellius. *Tauri ſymbolū.* Alciatus, vti hoc ob oculos ponatur, συμβολικὸν adiecit, nempè taurum roboris excelſi patientiſſimum & abſtinētiſſimum animal. Aegyptij enim ſacerdotes cùm fortem & temperantem ſignificare vellent, taurum valetudinis integræ pingebant, ait Orus. Onerum enim & laborum omnium patiētiſſimus eſt, ærumnas nullas detrectat, inſtatque operi herili quantumlibet. ſed & abſtinens eſt; quippè qui poſt vaccæ cōceptum, cum illa nō coëat, vt idem Orus lib. 2. literarum Hieroglyph. & Plin. lib. 8. cap. 45. Vide Pierium Valerian. lib. 3. Hieroglyphicôn. De aduerſis æquo perferendis animo, quædam Lactantius 6. cap. 18. & Plutarchus Conſolatione ad Apollonium. de abſtinentia verò exempla longè multa ſunt apud Val. Max. lib. 4. cap. 3.

Et toleranda homini, &c.] Huic reſpondet verbum ἀνέχου. Adhortatio

hortatio est ad patientiam : cui simile Virgil. illud:

Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Et nimium felix, &c.] Publij mimus est is :

Fortuna cùm blanditur, captatum venit.

tum enim maximè timenda est, cùm valde prospera putatur. ergò idem Publius verè:

Fortuna vitrea est, quæ cùm splendet, frangitur.

Horatianum hoc etiam vulgò tritum : *Sæpius ventis agitatur ingens Pinus.* quò videtur respexisse ad illa Herodoti, in Polymnia: ὁρᾷς ὡς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ φαντάζεσθαι. τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέ μιν κνίζει. ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτα ἐπισκήπτει βέλεα; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν.

Epictetus.] Stoicus fuit natus Hierapoli Phrygiæ ; cuius quidem morum & vitæ tanta fuit admiratio, vt lucerna eius fictilis tribus drachmarum milibus penderetur. Circunfertur eius nomine Enchiridion multis paradoxis refertissimum, quod eius auditori Arriano tribuitur: continet libellus ille quasdam disputationes admodum vtiles & succinctas ad perturbationes animi cohibendas. *Epictetus.*

illicitis absq; tenere manus.] id est tenere manus abs illicitis, nam absque, hîc non est vna dictio, sed duæ, conflatæ ex præpositione abs, & copulatiua, que, ne quis fallatur. Suadet itaque continendas esse manus ab illicitis. notum hoc,

Est virtus, placitis abstinuisse bonis.

cui non malè conuenit Ciceronis illud Offic. 1. Bene Pericles, cùm haberet collegam in prætura Sophoclem poëtam, hique de communi officio conuenissent, & casu formosus puer præteriret, dixissetque Sophocles: O puerum pulcrum, Pericles: at enim prætorem, Sophocles, decet non solùm manus, sed etiam oculos abstinentes habere.

Sic ducis imperium, &c.] Aegyptij cùm indicarent hominem modestum, & qui facilè posset à malè factis auerti, taurum genu dextro ligatum pingebant. Si enim dextro genu constringatur, mansuetum se præbet, & vincula consequentem. Pierius eodem lib. 3. *Tauri symbolo quid significetur.*

poplite.] poples, genu est curuatura, pars genu opposita. Lucanus: ——*nisi poplite lapso*

Vltima curuati procederet vngula tauri.

In adu-

In adulari nescientem.

EMBLEMA XXXV.

SCIRE cupis dominos toties cur Thessalis ora
Mutet, & ut varios quærat habere duces?
Nescit adulari, cuiquámve obtrudere palpum:
Regia quem morem Principis omnis habet.
Sed veluti ingenuus sonipes, dorso excutit omnem,
Qui moderari ipsum nesciat Hippocomon.
Nec sæuire tamen domino fas: ultio sola est,
Dura ferun. ut iubeat ferre lupata magis.

Locus è Demosthenis interprete.

EX Vlpiano Demosthenis interprete, historiam primi huius distichi petitam suspicor. Verba eius non piget adscribere: ἀλευάδας ἀπόγονός τις τοῦ ἡρακλέους θετταλὸς, ἐτυράννησε θετταλῶν.

ὄντως

ειτα καὶ οἱ τούτου παῖδες. μὴ φέροντες οὖν τὴν τυραννίδα οἱ Θετταλοί, καὶ ἀποροῦντες τί δεῖ ποιεῖν, μετεπέμψαντο εἰς συμμαχίαν τὸν Φίλιππον· εἶτα ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐξέβαλε τοὺς Ἀλευάδας ἐκ τῆς τυραννίδος. καὶ ὑπὲρ τούτου χάριν αὐτῷ ὁμολογοῦντες οἱ Θετταλοί, δεδώκασιν αὐτῷ νέμεσθαι Παγασὰς καὶ τὰ χρήματα τὰ ἐκ τῶν λιμένων καὶ τῆς ἀγορᾶς· ἄπιστοι Θετταλοὶ ἐνομίσθησαν, ἢ διὰ τὸ τὸν Ἰάσονα Θετταλὸν ὄντα, ἄπιστον ὀφθῆναι περὶ τὴν Μήδειαν· ἢ ὅτι ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ, ἐν αὐτῇ τῇ παρατάξει ἀπὸ Ἀθηναίων πρὸς Λακεδαιμονίους μετετάξαντο, ὥς φησιν ὁ Θουκυδίδης. id est, Aleuas quidã ex Herculis familia Thessalus, tyrannide in Thessalia potitus est: deinde huius etiã liberi. Quam cùm Thessali nec ferre possent, & quò se verterent, non habe-rent, Philippi opem petierunt. Is cùm venisset, Aleuadas tyrannos expulit. Cuius beneficij nomine gratum suum animum declaraturi, vsumfructum Pagasarum, portoriorum item ac mercatuum vectigalia illi concesserunt. Perfidi autẽ existimati sunt, vel propter Thessalum Iasonem, quem Medeæ fregisse fidem constat; vel quia bello Peloponnesiaco, cùm vtraque acies iam staret in procinctu, ab Atheniensibus ad Lacedæmonios defecerunt, vt ait Thucydides. Hactenus Vlpian. Innascitur autem plerunque popularis rebellio, vel ob iniquam magistratus administrationem, vel intolerabilem Principum tyrannidem. Accidit enim plerunque principi rerũ gerendarum imperito, quod equisoni, qui dum equum alioqui violentum moderari nesciat, nec cùm sit opus aut freno, vt sistat, aut calcaribus, vt incitet ad cursum, aut modum teneat, excutitur facillimè, seque ex eius manu equus eximit: Eodem modo Princeps importunus, & in suos plus æquo sæuiens, vel etiam omninò regni administrandi prorsus ignarus, vulgi animos in se commouet. Eam ob causam dicebat Aristippus bene cessurum Regi & Principi, si equitandi artem primùm teneret: etenim si alias disciplinas disceret, id quidem hominum opera & vigiliis effici, qui tamen sæpenumerò verum dicere nequidem audent, vt quod sciunt odiosum esse principibus, qui cùm deliquerint, argui nolunt: at equitandi peritiam Princeps non modò ex hominibus, sed ex equo didicerit, qui adulari nesciat, vt homo, nec certè blandiri, vt parasitus aut scurra. Si enim vel ipse Princeps equum, vt decet, non rexerit, erratum statim equus vindicabit, suumque sessorem quicunque sit, deiiciet. Seriò itaque prius ars hæc addiscenda principi, aut sese indignum reputet, qui in tanto dignitatis gradu sedeat. Quod præceptum alicubi à Plutarcho literis consignatum memini ad hunc fermè sensum: Qui equos domant, iis primùm

Equitandi peritia qua ratione in principibus esse debet.

adblandiuntur, ac mollissimè tractant, vt assuescant freno: sic popularis multitudo lenitate retinenda & excipienda ei qui diu in pace regere cupiat. Huc respicit grauiter dictum à Scipione Africano maiore, quo, regi Antiocho pacem cum Romanis inire cupienti exprobrauit, non esse tempus, quandoquidem rex ipse perpessus esset lupatum & hippocomonem. Quò etiam Stobæi ea pertinent, quæ retulit ex Epicteto, serm. 44. Quemadmodum, ait, bonus equorum domitor non bonos tantùm pullos alit, feroces autem famelicos valere iubet, sed ambos ex æquo nutrit, magis verò castigat alterum, & cogit similem fieri meliori: sic vir prouidus, & ciuilis facultatis peritus, bonos ciues beneficiis demereri, malos autem non continuò perdere conatur: sed de alimento quidem minus ei prospiciet; instituet verò, & vrgebit eum vehementiùs qui rationi & legi obstiterit. Plutarch. initio De institutione liberali: Qui equi à primis bene domiti annis, suis non obsequuntur sessoribus? Qui autem indomiti perstant, nónne ceruice durissimi, & animis feroces euaserunt? Idem De discrimine adulatoris & amici, ex Carneade ait, Diuitum & regum filios nihil rectè neque bene discere, præterquàm equitare: quod his assentetur præceptor in exercitatione literarũ, semper ea probans quæ puer admiserit, cedens ac submittens sese plus quàm par est. Certissimum enim est, sæpè ab equo sessorem deiici, qui equitandi fuerit ignarus. Hæc ferè Plutarch. Græca studiosis penè omnibus ad manum esse scio: itaque hîc consisto. Nec verò hîc transilire possum, equum rectè cum populo, non quouis sed ferocienti, & qui nisi difficulter freno pareat, sessorem cum principe comparari. Didici enim frenato equo hieroglyphicè hominem designari ferocem quidem & animo inuicto, sed qui tamen obsequatur rationi. Est enim equus, animal ferox & superbum, sed quod hominis leges subeat, & quas non egrediatur, vbi paulùm assueuerit; vt quod ait Horatius,

Scipionis cordata vox.

Carneadis apophthegma.

Non equitem dorso, non frenum depellat ab ore.

Sic Virgilius in Georgic.

Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupedes, & frena iugo concordia ferre.

Idipsum & obseruatur in Carthaginis historia: cùm enim vrbis fundamenta iacerentur, caput acris equi repertum, & hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum est: cuius ostenti ea significatio fuit, facilem victu per secula gentem. Addam & hoc, apud Onirocritas & somniorum coniectores, caput equi, asini, canis, si in somnis apparuerit, seruitutem significari. De quibus

bus iam ſatis. Nunc ad hiſtoriam redeo, quam me non ſtatim eſſe nactum fateor, ſed penè aliud agens tandem reperiſſe. Cùm enim iam horum commentariorum, non quidem perpoliendorum, ſed ſcribẽdorum me ſatietas aliqua tandem caperet, quippè qui ad ſtudia grauiora feſtinarẽ, mihique permulta nondum ſatisfacerent, quòd omninò, ſicuti mihi propoſueram initio, conſilium auctoris detexiſſe non viderer, maximeque trium vel quatuor Emblematon, & huius ipſius in primis, opportunè de iis verba facienti mihi, & ſtudia humanitatis recolenti (tres ante annos, ni fallor, vnà cum viro doctiſſimo ROBERTO VVIDIO, Tornodorenſi, Glareani Loriti quondam auditore, qui per ſeptennium hac in Academia Pariſienſi diligẽter & eruditè docuit) mihi venit in mentem, quod aliud agens ab homine amico acceperam, huius Emblematis originẽ videri hauſtam ex Diod. Siculi lib. 16. ad annum Philippi 4. Sic enim penè Diodorus: Alexandrum Phereum tyrannum interfecerunt Thebe vxor eiusque fratres Lycophron & Tiſiphon: qua ex re ſibi gratiam popularem pepererunt. Hi tamen in apertam tyrannidem prolapſi, ſæuitiam tantam exercuerunt, vt Principes Aleuadæ in Theſſalia nobiliſſimi in eos coniurarint. Quòd verò id per ſe nõ poſſent, Philippum Macedonium in ſui auxilium aduocarunt: qui profectus in Theſſaliam, tyrannis deuictis libertatem huic populo reſtituit. *Locus è Diodoro Siculo.*

Theſſalis ora.] Regio Theſſalica, id eſt, ipſa Theſſalia.

obtrudere palpum.] Prouerb. Plautinum, pro eo quod eſt, arte doloque fallere, ſiue adulari. Hinc Palpones dicuntur adulatores. Tranſlatio ab equiſonibus, qui refractariis equis vel manuũ plauſu, vel linguæ palpo blandiri ſolent. Lege Chiliad. *Obtrudere palpũ.*

Regia quem morem Principis.] Occurrit exemplum Conſtantini Manaſſis, de Imperatore Michaële ab aſſentatoribus miſerè perdito: In fabulis eſt (inquit ille) venatorem illum Actæonem à rabidis canibus pro fera dilaniatum: ſic certè cùm Michaëlem ſtipaſſent aſſentatores quidam improbi, effeminati, omninoque malè feriati, in quod exitium miſerum, in quam malorum lernam eum non coniecerunt! Curtius lib. 8. Non deerat talia cõcupiſcenti perniciosa adulatio, perpetuum malum Regũ, quorum opes ſæpius aſſentatio, quàm hoſtis euertit. Paterculus 2. hiſtoriæ Rom. De nepote Auguſti Caio: Nec defuit conuerſatio hominum vitia eius aſſentatione alentium, etenim ſemper magnæ fortunæ comes adeſt adulatio. *Principes ab aſſentatoribus perditi.*

ſonipes.] equus velox & ſuperbus, à ſonitu pedum ſic dictus. *Sonipes.*

Hippocomon. *Hippocomon.*] ab equis ornandis seu componendis, vt etiam Hippocomius ab equis instruendis fucato colore, robur inani sagina mentientibus, ait Quintilian. & Alciat. noster Comment. in tres posteriores libr. Codic.

Clementia principis. *Nec sæuire tamen domino fas.*] Clementia principem maximè decet, nihilque debet esse ab eo tam alienum, quàm nimia censuræ seueritas, quòd si cogant iura & leges in facinorosum aliquando sæuire, id efficere debent, non quidem personæ, sed vitij odio.

Lupata. *lupata.*] frena asperrima, quibus equus ferocior coërcetur, à lupinis dentibus ita nominata, qui dentes inæquales sunt. Ouid. 1. Amorum:

Asper equus duris contunditur ora lupatis.

Claudian. 2. de raptu Proserpinæ:

Terruit orbis equos pressis parere lupatis.

& Panegyrico de Probini & Olybrij consulatu:

— iuga ferrea nectit
Cornipedes, rigidisq; docet seruire lupatis.

Obdu-

Obdurandum aduersus vrgentia.

EMBLEMA XXXVI.

NITITVR in pondus palma, & consurgit in arcum;
Quò magis & premitur, hoc mage tollit onus:
Fert & odoratas, bellaria dulcia, glandes,
Queis mensas inter primus habetur honos.
I puer, & reptans ramis has collige: mentis „
Qui constantis erit, præmia digna feret. „

OCcasione palmæ arboris, quæ pondere pressa non flectitur, sed attollitur, & cuius suauissimi fructus, nempè dactyli, cum voluptate secundis mensis apponuntur: ad laborum & difficultatum perpessionem fit adhortatio, ex qua nempè simus

mus vtilitatem aliquam non minimam capturi. Locus ſeſe mihi offert Phornuti Græci ſcriptoris, qui ait, Muſas ex veterum ſententia coronari palma, ob nominis ſimilitudinem, eò quòd Phœnices primi credantur literas inueniſſe. Probabilior autem ratio eſt, quæ ab eo ſumitur, quòd planta hæc tenella ſit, quòd benefica, quòd perpetuò virens. Arbor hæc difficulter ſcanditur, fructusque refert ſuaues admodum, vt non ab re Muſæ coronis vtantur è palma confectis. Græca ſi quis malit, apponã: στεφανοῦνται δὲ φοίνικι, ὡς μέν τινες νομίζουσι, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀπὸ τῶν Φοινίκων δοκεῖν εὑρήματα εἶναι τὰ γράμματα· ὡς δὲ εὐλογώτερόν ἐστι, διὰ τὸ τρυφερὸν καὶ εὐεργὲς καὶ ἀείζωον καὶ δυσαναβατὸν καὶ γλυκύκαρπον τοῦ φυτοῦ. Nullus eſt certè, qui eruditionis aut famę laudem maximã aſſequi poſſit, niſi primùm graues & moleſtos labores pertulerit. Id velim ſymbolum bene natis adoleſcentibus proponi, qui aliquando ſtudiorum liberalium difficultate non minimùm deterrentur. Si enim fructum maximum literarum, cogitatione intimoque ſenſu deguſtarent, hac vna grata boni ſpe, moleſtias quantumuis acerbas deuorarent. Sanè rebus in agendis propoſita ſemper debet eſſe conſtantia, quæ ſit ærumnæ cuiuſuis firmiſſimum condimentum. Ad id explicandũ palmam proponit; cui ſi pondera magna imponas, ac tam grauiter vrgeas & oneres, vt oneris magnitudo ſuſtineri nequeat, non deorſum illa cedit, nec intra flectitur, ſed aduerſus pondus reſurgit, & ſurſum nititur. Idcircò in certaminibus fuiſſe victorię ſignum quãplurimi prodidere. hinc vulgatum adagium, Palmam ferre. Vide Gellium lib. 3. cap. 6. ex Plutarch. 8. Sympoſiac. & Plin. 16. cap. 42. Conſtantiæ exempla Val. Maxim. habet lib. 3. c. 8.

Phornuti locus.

Studioſi deterrentur laborum difficultatibus

Palmæ natura.

odoratas glandes.] odoriferos dactylos.

Bellaria.

bellaria dulcia.] τρώγματα vel τραγήματα: ſuntque omnia ea quæ ſecundis menſis apponi ſolent. Gellius lib. 13. cap. 11. Locus eſt elegans apud Ioann. Salisberienſem (auctorem quidem non ineptum, & quem non ægrè inter optimos fortaſſe haberemus, ſi meliore ſæculo floruiſſet) in Polycratico lib. 8. cap. 7. Significant bellaria, ait, omne genus menſæ ſecundæ, quoniam ibi ſolent apponi quæ pulchriora ſunt & delicatiora. Vtitur autem hoc nomine M. Varro: Bellaria, inquit, ea maximè mellita ſunt; quæ mellita non ſunt. Quod fortè eò referri poteſt, quòd vtenti gratiora ſunt ea quæ neceſſitas appetit, quàm quæ irritatio gulæ inuenit. hæc ille. Addam & locum Arnobij aduerſ. gentes lib. 7. nam & his verbis bellaria ſignificat. Pulmentorum varietatibus, ait, afficiuntur Dij cælites, vt fieri mos eſt poſt cœnarum

rum

rum ditium & locupletum saginas: frustilla hæc paruula pro suauibus mateolis sumunt, non quibus famem sedent, sed vt palatis admoueant otium, seque ipsos plenæ appetitu voracitatis instigent. Sed vereor ne quis hæc præter rem congesta dicat.

mensas inter.] ἀναστροφή, pro inter mensas.

reptans.] nitens & conscendens, μεταφορά.

mentis qui constantis erit, &c.] γνώμη, quæ complectitur totius Emblematis sententiam. Eam illustremus licet exemplo nobili, vt Emblema per se quidem lepidum, accessione quadam fiat illustrius. Admirabilis Q. Fabij Maximi constantia omni laudatione superior venit in mentem. Is cùm pecuniam pro captiuis Annibali numerasset, fraudatus ea publicè, tacuit: vt enim parentibus, sic neque patriæ communi parenti putabat esse aliqua occasione succensendū. Cùm sibi dictatori magistrum equitum Minutium iure imperij senatus æquauit, quanquam queri posset, siluit tamen. Multis iniurijs, contumelijs, probris lacessitus, in eodem animi habitu permansit. In bello gerendo prouidus, rumores qui de se temerè à suis spargebãtur, quòd cum Annibale iuueniliter exsultante non consereret manus, aut cõtempsit aut elusit, adeò vt se inuictum aduersus iram, spem, metumque præstiterit. Dignus ergo non vna palma Fabius; qui nisi se imprimis suosque fortitudine inuictoque robore animi vicisset, Annibalem potentissimum hostem vix etiam pugnando retudisset.

Omnia mea mecum porto.

EMBLEMA XXXVII.

HVNNVS *inops, Scythiciq; miserrimus accola Ponti,*
Vstus perpetuo liuida membra gelu:
Qui Cereris non nouit opes, nec dona Lyæi,
Et pretiosa tamen stragula semper habet.
Nam murinæ illum perstringunt vndique pelles:
Lumina sola patent, cætera opertus agit.
Sic furem haud metuit, sic ventos temnit & imbres;
Tutus apudq; viros, tutus apudq; Deos.

EMblema hoc à Iustino historico petitum esse, facilè quiuis intelliget, qui Scytharum descriptionem, quam retulit ille

ille lib. 2. euoluerit: Sic enim: Scythis inter ſe fines nulli: neque enim agrum colunt, nec domus illis vlla, aut tectum, aut ſedes eſt, armenta & pecora ſemper paſcentibus, & per incultas ſolitudines errare ſolitis. Vxores liberóſque ſecum in plauſtris vehunt: quibus, coriis imbrium hyemiſque cauſa tectis, pro domibus vtuntur. Iuſtitia gentis ingeniis culta, non legibus. Nullum ſcelus apud eos furto grauius: quippè ſine tecto munimentoque pecora & armenta habentibus, quid ſaluum eſſet, ſi furari liceret? Aurum & argentum perinde aſpernâtur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle veſcuntur. Lanæ iis vſus ac veſtiũ ignotus: & quanquam continuis frigoribus vrantur, pellibus tamen ferinis aut murinis veſtiuntur. Hæc continentia illis morũ quoque iuſtitiam dedit, nihil alienum concupiſcentibus. Quippè diuitiarum cupido ibi eſt, vbi & vſus. Atque vtinam reliquis mortalibus ſimilis moderatio & abſtinentia alieni foret. Profectò non bellorum tantum per omnia ſæcula terris omnibus continuaretur: neque plus hominum ferrum & arma, quàm naturalis fatorum conditio raperet. Prorſus vt admirabile videatur hoc illis naturam dare, quod Græci longa ſapientum doctrina, præceptiſque Philoſophorum conſequi nequeunt, cultoſque mores incultæ barbariæ collatione ſuperari: tantò plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quantò in iis cognitio virtutis. Et hæc quidem Iuſtinus. Quem locum integrum, quia pulcherrimus eſt, aſcribere malui, quàm truncatum. Hinc enim Alciatus, vt opinor, materiam traxit Emblematis, vti iam dixi: cuius epigraphe, *Omnia mea mecum porto*, ex apophthegmate Biantis, ſententiam complectitur, & quaſi animam ingenioſæ picturæ quam ſubiecit oculis. Ea verò ſignificatur, animum hominis pẽdere non debere ex his quæ caduca ſunt & fortuita, vtpotè quæ ſollicitudines & cruciatus innumerabiles pariant, ſed ea tantùm debere eſſe ſatis, quæ benigna natura ſit elargita, vel quæ ab ingenio proficiſcuntur. Vel intelligit paupertatem vbicunque terrarum (etiamſi ab omnibus penè miſerrima cenſeatur) eſſe tutam & ſecuram. Quam ad rem deſcribit Hunni Scythici hominis cæterorum iudicio pauperrimi conditionem, vt ex eo concludat, tutiores eſſe opes & facultates quæ nobis inſunt, quàm quæ petuntur aliundè. Genus hoc hominum ſic deſcribi ab hiſtoricis recentioribus animaduerto, ne vel minimùm ſtudioſi hæreant. Pannones initio eam terram tenuerunt, Pæones olim dicti: inde Hunni habuere, gens Scythica. Mox Gotthi ex inſulis Oceani Germanici profecti, poſt Gotthos Longobardi, nouiſ-

Locus è Iuſtino Hiſtorico.

Biantis apophthegma.

Animus ab externis minimè pendens.

Paupertas vbiq; tuta.

Deſcriptio Hunnorum.

ſimè Hungari ex alia Hungaria Scythica egreſſi, quæ non longè à Tanais ortu extat, & Imbra hodie dicitur: miſera adhuc regio, vt potè quæ ſit ſub cælo frigidiſſimo, Duci Moſcouiæ tributaria: non tamen aurum, argentúmue, quibus omninò carent, ſed pretioſas animalium pelles ſabellorum ſciſmorumque pendunt homines. Non arant, non ſerunt, neque panes conficiunt: ferarum carnibus & piſcibus veſcuntur: aquam potant, ſub tuguriis ex virgultis contextis inter denſas ſyluas humiles habitant: vnde fit, vt homines ſyluestribus feris cõmorantes, veſtimentis ſe non laneis neque lineis induant, ſed pellibus nuper aut lupo, aut ceruo, vrſóve detractis. Nullius ipſis aut auri, aut argenti vſus: lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigores ferinis pellibus murinisq; corpora cõmunibant. Facilè huc poſſem aggerere nobilem eiuſdem gentis deſcriptionem ex 31. Ammiani Marcellini, ab initio ferè. ſed ſtudioſos admonuiſſe ſat eſt.

accola.] incola, qui aduentitius terram colat.

Vrere. *Vſtus perpetuo gelu.*] Vrere etiam frigoris eſt. Virg. 1. Georg.

— *Boreæ penetrabile frigus adurit.*

Lucanus:

[illegible]ebant montana niues. —

Sic Ouidius 3. Triſtium, eleg. 2.

Plurima me pelago terraq; pericula paſsum
Vſtus ab aſsiduo frigore pontus habet.

eodem lib. eleg. 4. —— *aſtricto terra peruſta gelu.*

ſed & Faſtor. 1.

Vos date perpetuos teneris ſementibus auctus,
Ne noua per gelidas terra ſit vſta niues.

quanquam tamen verbum iſtud, Vrere, pro moleſtiam exhibere, accipi metaphoricôs, & quidem non rarò, palam eſt. Cornel. Tacitus lib. 13. Ambuſti multorum artus vi frigoris. & Feſtus Pompeius lib. 14. ait, primum nomen inde accepiſſe frigus, quòd fructus nempè ac virgulta perurat.

Qui Cereris non nouit opes.] qui vſum panis atque vini non habet. Sic Marcellinus: In ſua vita viſu ſunt aſperi, vt neque igni, neque ſaporatis indigeant cibis, ſed radicibus herbarum agreſtium, & ſemicruda cuiuſuis pecoris carne veſcantur.

Bacchus Lyæus. *Lyæi.*] Bacchi, id eſt, vini, ἀπὸ τοῦ λύειν ſic dicti, quòd hominum membra & animos diſſoluat, vti norunt omnes.

Stragula. *ſtragula.*] veſtimenta, pallia. pro lectorum opertoriis aliàs.

murinæ pelles.] è murium pellibus. Ammian. Marcell. ſic: Indumẽtis operiuntur linteis, vel ex pellibus ſylueſtrium murium

con-

consarcinatis. Nec alia illis domestica vestis est, alia forensis: sed semel obsoleti coloris tunica collo inserta nõ antè deponitur aut mutatur, quàm diuturna carie in pannulos defluxit defrustata. Hæc ille. Seneca in epistolis meminit pellicularum vulpium & murium, quæ ad arcendum frigus comparatæ essent. Has Armelinos atque Zibellinos quidam putant, sed nondum scio an rectè.

Sic furem haud metuit, &c.] Sic sanè nemo potest non beatissimus esse, qui est totus aptus ex sese, quique in se vno ponit omnia: cui autem spes omnis & ratio & cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil potest esse certi, nihilque quod exploratum habeat, permansurum sibi, ne vnum quidem diem, ait M. Tullius. Huc pertinent quæ Seneca disputat epist. 14. quo loci comparat fortunæ & doctrinæ bona. Circunspiciendum nobis est quomodo à vulgo tuti esse possimus. Primùm nihil inde concupiscamus: rixa est inter competitores. Deinde nihil habeamus quod cum magno emolumento insidiantis eripi possit; quàm minimum sit in tuo corpore spoliorum. Nemo ad humanum sanguinem propter ipsum venit, aut admodum pauci: plures cõputant quàm oderint. Nudum latro transmittit: etiam inobsessa via pauperi pax est. Ad philosophiam ergo confugiendum: Hæ literæ non dico apud bonos, sed apud mediocriter malos, insularum loco sunt, &c.

Con-

Concordiæ ſymbolum.

EMBLEMA XXXVIII.

CORNICVM *mira inter ſe concordia vita eſt,*
Mutua ſtatq́; illis intemerata fides.
Hinc volucres hæc ſceptra gerunt, quòd ſcilicet omnes
Conſenſu populi ſtantq́; caduntq́; duces :
Quem ſi de medio tollas, diſcordia præceps
Aduolat; & ſecum regia fata trahit.

Plebis. cõcordia principi neceſſaria.

PRincipibus & Regibus hæc vna & prima eſſe cura debet, vt populi concordiá tutentur, omnemq́; motuũ & ſeditionũ cauſſas præcidant, ſi ſuũ ſtatum tranquillũ & ſecurũ eſſe velint. Quam

Quam concordiam & consensum regiæ potestatis conseruatricem hîc proponit συμβολικῶς, adhibita cornicum quæ sceptrum sustinent imagine. Maxima itaque debet esse Regum prudentia & moderatio in eorum quibus præsunt, amore fouendo, & modis omnibus persequendo, si modò sibi bene velint esse consultum. Meminisse siquidem debent imperium suum pendere à populari consensu. Quod ne sit molestum exemplis hinc inde conquisitis confirmare, tantummodò repetam quæ auctor ipsemet in l. 15. Comment. De verbor. signific. attulit. Principio rerum omnium, inquit, non diuina iussione, sed ex populi consensu reges assumpti sunt: quod & post Romani imperij occasum seruatũ fuit, cùm Carolus Magnus à populo Romano Augustus electus est, & à Põtifice Leone sacro oleo inunctus: quod ius populi hodie Gregoriana lege in septem Germaniæ Primates translatum est. Sic & Franci Chilperico eiecto, quòd regno non esset idoneus, Pipinum, παρακλητικῷ consilio substituerunt. Et cùm Pipini proles à maioribus degenerasset, rursus Odonem, mox eius fratrem Robertum, & deinde Roberti nepotem Hugonem ad summum fastigium euexerunt. Is Hugo est, qui vulgò Capetus dicebatur, vnde oriundi sunt qui etiam Francorum rebus moderãtur. Et quod de maximis hisce Regibus, nimirùm Romano & Franco, dictum est, idem & in inferioribus obseruatum fuisse, qui historicos legerit deprehendet, vt meritò censeã diuina lege eum iustum Principem esse, qui ex populi consensu regnet; quod & Aristoteles tradit: qui verò inuitis dominetur, eum tyrannum esse. Vnde cùm magna regna nõ ex subditorum consensu, sed per violentiam primò constituta sint, meritò D. August. De ciuit. Dei 4. magna latrocinia esse dixit, adducto etiam piratæ cuiusdam exemplo, qui comprehensus, & ante Alexandrum Magnum adductus, cùm interrogaretur qua causa mare haberet infestum: Quid tibi, inquit, vt orbem terrarum habeas infestum? sed quia id ego exiguo nauigio facio, latro vocor: tu quia magna classe, Imperator. Hactenus Alciatus. Quoties autem veterum monumenta percurrimus, facilè obseruamus quàm fluxa, & momentanea sit Principum potentia, quãquam sublimis & altis nixa radicibus putetur. Hi enim nisi precario, & quasi populari suffragio imperant, nempe quorum nisi moderatum sit imperium, quam citissimè corruit. Aelianus refert Thrysum insignem tyrannum suos adeò torsisse, vt legem tulerit, qua nemo neque priuatim neque publicè inuicem colloqui aut miscere sermones auderet. Quod cùm subditis

Locus ex Alciato.

Historia Thrysi tyranni ex Aeliano.

subditis molestissimum & odiosissimum esset, qui nutu oculorum, manuumque gestu animi sensa cogebantur exprimere, id etiam voluit esse prohibitum, vt molestiæ dolorem adiiceret intolerabilem: quispiam eorum locum publicum petiit, qui multis lachrymis effusis, alios etiam ad fletum prouocauit. Id cùm rescisset tyrannus, in forum statim venit, quò etiam id si posset, populo eriperet, flendi nempè libertatem; ciues commoti arma regiis satellitibus extorserunt, & suum tyrannum de medio sustulerunt. Eandem fortunæ mutationem sensit Amasis Aegyptiorum Rex. Cùm enim plerosque ex suis extremo supplicio affecisset, alios fortunis spoliasset, & in omnes insolentior atque superbior veniret, imperium eius aliquantò toleratum est, donec Actisanes Aethiopum Rex in eum irrupisset: tum enim odia occulta erupere. cumque multi ab eo desciuissent, regno tandem pulsus est, teste Diodoro lib. 2. Cæterùm Cornices haberi pro concordiæ symbolo tradunt Orus & Pierius lib. 20. Hieroglyph. Iuuenalis Satyra prima:

Amasidis fatum.

Cornix quid.

Vt colitur pax, atque fides, victoria, virtus,
Quaque salutato crepitat concordia nido.

quem Satyrici locum scio à plerisque non de cornice (quod pro concordiæ nota hîc statuimus) sed de ciconia intelligi. Solent enim ad id Ouidianum istud adducere:

Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.

sed cornicis imago videtur in Faustinæ Augustæ nummis cũ inscriptione CONCORDIA. Sceptrũ autẽ virgã regiam Hieroglyphicum regni esse, ex literis sacris tradit idẽ Pierius lib. 41.

Mutua statque illis.] Priores editiones habent,

Inque vicem numquam contaminata fides.

Quam autem sequimur, correxit Barth. Anulus, vt alios quosdam locos, quos postea indicabimus.

quòd scilicet omnes, &c.] Huc, ni fallor, videtur pertinere Horatianum illud, Ode 35. lib. 1.

Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam: neu' populus frequens
Ad arma cessantes ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

hîc columnæ nomine, sceptrum Principis, ipsumque adeò statum regium, populi, omniumque Reipub. ordinum concordia fundatum significat: quæ nisi seruetur concordia, omnia pessum eunt. Proinde Nazarius panegyristes: concordiam, fundamẽtum ac radicem otij, bonorum ciuium seminarium, quietis publicæ segetem appellat.

discor-

distordia praeceps aduolat.] Discordiam Deam coluere pagani homines, quam eandem cum Ate (de qua postea) plerique volunt. Vide Gyrald. Syntag. 1. *Discordia Dea.*

regia fata.] Regis aut Principis mortem.

Concordia.

EMBLEMA XXXIX.

IN bellum ciuile duces cùm Roma pararet,
Viribus & caderet Martia terra suis:
Mos fuit in partes turmis coëuntibus easdem,
Coniunctas dextras mutua dona dare.
Fœderis hæc species: id habet Concordia signum,
Vt quos iungit amor, iungat & ipsa manus.

Me

Origo huius Emblematis.

ME docuit Alciatus ipsemet Annotationibus, quas in Cornelium Tacitum edidit, vndénam materiam sumpserit Emblematis, nempè ex eodem Tacito, lib. 2. & 18. quibus ostéditur, dextras concordiæ signa vltrò citroque destinari ab exercitibus solitas. Nec verò aspernor, quod libris Genialium dierũ notat Alexander Neapolitanus, nempè Marium, cùm in Romanos maxima clade sæuiret, quos seruare voluit, dextra porrecta aut salute data incolumes fecisse: nisi quod ille, suo more, vel multa confingat, vel auctorem non appellet ex quo aliquid mutuetur. Sed ad rem. Tacitus in lib. 2. Annalium, vbi de morte Germanici agit: Iurauere amici, dextram morientis contingentes, hîc gestus est datæ fidei Germanico, qua pollicebantur familiares, eius se mortem vlturos. Idem paulò antè: Ab rege Parthorum Artabano legati venere, miserat amicitiam ac fœdus, & cupere renouari dextras. Hîc fœdus renouatum inter principes Germanicum & Artabanum significatur. Occurrit exemplum Valerij Max. ex lib. 6. cap. 4. de Caio Popilio, qui legatus ad Antiochum missus, isque cùm prompto animo & amicissimo vultu dextram Popilio porrexisset, inuicem ei suam porrigere noluit, sed tabellas senatusconsultum continentes tradidit, cui cùm post aliquam breuem moram satisfecisset, Popilius manum eius tanquam socij apprehendit. Cæsar 2. De bello Gallico, tendere manus, petendæ pacis signum fuisse Gallicum memorat, vbi de Bellouacis: item 7. Gergouiorum mulieribus, quæ pectore nudo prominentes, è muro passis manibus Romanos obtestabantur. Signum item fuisse deditionis eodem lib. traditur, vbi de Heduis, qui manus tendere, deditionem significare, & proiectis armis mortem deprecari dicuntur. Ferè transilieram quæ Iustin. de Dario moribundo retulit 11. lib. Is enim rex porrecta manu exspirauit, quam vnicum pignus fidei regiæ dexteram se ferendam Alexandro dare dixit. Sic conqueritur Aeneas Virgilian. 1. Aeneid.

Lib. 2. ca. 19.

Dextra symbolum fidei.

— *cur dextræ iungere dextram*

Non datur? quò pertinet & illud ex vndecimo Aeneid.

Oremus pacem, & dextras tendamus inermes.

Cicero etiam pro Deiotaro: Per dextram ipsam, quam hospes hospiti porrexisti. Fuit enim & hospitij symbolum apud Syros & Persas. Hinc & Romani Principũ bene de Republ. meritorũ statuas pedestres & equestres ita effinxerunt, vt dextra porrecta, fidem in Republ. ostenderent. Itaq. in ipso belli, seu tumultus ciuilis classico, ne amici cum inimicis absque discrimine premerentur,

merentur, interpositum est eiusmodi fidei sacramẽtum. Hoc de symbolo Pierius lib. 35.

Viribus & caderet, &c.] Significat bellum ciuile, idque videtur ex Horatij Epod. 16. Oda imitatus: **Bellum ciuile.**

Suis & ipsa Roma viribus ruit.

Itaque consultor ille apud Antiochum Annibal rebus omnibus maturo iudicio perpensis ait, Romanos nunquam nisi armis suis vinci posse: nec Italiam aliter quàm Italicis viribus subigi.

Martia terra.] Roma, vel quòd fuerit studiis asperrima belli, vel propter Romulum Martis filium, vt fama tulit, sic appellata. Ouid. 3. Trist. eleg. 7. **Roma terra Martia.**

Dumq; suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet, domitum Martia Roma, legar.

Martial. 5. lib. epigr.

Pulcrior, & maior quo sub duce Martia Roma.

alio quodam loco Martiam turbam, pro Romano populo dicit:

Crede mihi, nimiùm Martia turba sapit.

Sic Symmachus lib. 1. epistolar. Ab exortu penè vrbis Martiæ, &c.

M Sciurus

Concordia insuperabilis.

EMBLEMA XL.

TERGEMINOS *inter fuerat concordia fratres,*
Tanta simul pietas mutua, & vnus amor:
Inuicti humanis vt viribus ampla tenerent
Regna, vno dicti nomine Geryonis.

Vis concordia. CONcordia, vinculum incolumitatis & pacis, tot tantásque vires habet, vt vix ferè queat, etiamsi præ se ferat nescio quid pusillum aut debile, nempè vbi singulorum habetur ratio. Vt enim lapides quidam insulæ Cycladicæ (teste Plinio) integri natant in aqua, fracti concidunt in fundum: ita Respublicæ discordiis pessum eunt, & quamocyssimè collabuntur: concordi verò pace ligatæ manent & perdurant. Quod apertè docuit

Scilurus

Sciluruſille Scytha, cùm moribundus ex telorum faſciculo colligato, & poſtea ſoluto inuictam concordiam filijs cõmendauit. Eam ob rẽ etiam finxerunt veteres, Geryonẽ fuiſſe tricorporem, aut tricipitẽ, quòd vnà cum fratribus, quos duos habebat, tanto amore tantaque fide æuum traduxit, vt ij vno nomine Geryones dicerentur; adeoque vnicam regi animam & voluntatem ineſſe, quanquam tres eſſent; communis iactabat opinio. quod ſanè idem omninò videtur Iuſtino ſub finem lib. 44. Nec enim moror, quòd alij id referant ad tres inſulas Hiſpaniæ copioſiſſimas, duas nempè Balearides & Ebuſin, quibus imperauit Geryon: ſed neque quod Palæphatus, ad Trinacriam, id eſt, tricipitiam ciuitatem in Euxino ponto malit conuertere, cùm hoc nihil ad noſtrum inſtitutũ pertineat. Cæterùm aiunt Geryones ab Hercule vinci nunquam potuiſſe, niſi ſeparatos & à ſe diſiunctos. ex quo perſpicuum fit, quàm firmus & inuictus ſit vnanimus ille animorum & voluntatum quaſi nexus atque conſenſus. Vniuerſi quippè concordes inuicti, qui ſinguli debiles, & nullius ſunt roboris. Sic enim, vt Philoſophi loquuntur, vnita virtus valentior eſt ſeipſa diſperſa. Lege Pierium lib. Hieroglyph. 32. c. De tricipitio. Tales fuiſſe Moliones, aut Molionides obſeruo; ſiquidem D. Gregorius Nazanzenus, vt hoc obiter adijciam, pro concordi fratrum amore, verbum Molionides vſurpauit, non ſine aliqua prouerbij facie: οἱ Μολιονίδαι τῆς ὁμηρικῆς δέλτου τὸ θαῦμα, οὓς κοινωνία συμφορῶν ἐγνώρισε: Molionidæ, Homerici poëmatis miraculum, quos periculorum ſocietas coniunxit. Plutarch. περὶ φιλαδελφίας, θαυμάζουσιν οὐδὲν ἧττον ἢ τοὺς Μολιονίδας ἐκείνους συμφυεῖς τοῖς σώμασι γεγονέναι δοκοῦντας: Nõ aliter quã Molionidas illos admirantur, quos coalito corpore concretos fuiſſe exiſtimarunt. Hi vaſta corporis mole Augiæ regi Elidis auxiliares, oppreſſi ſunt ab Hercule atque interfecti, ait Pindarus. Interpres Homeri ad Iliad. λ. quaternas manus totidemq́ue oculos illis tribui à veteribus adnotat. Horum nomina Eurytus & Creatus.

Sciluri factum.

Geryon cur triceps & tricorpor.

Tergeminos.] Lucretius lib. 5.

Quidve tripectora tergemini quoque Geryona vis.

Virgil. 8. Aeneid. *— maximus vltor*

Tergemini nece Geryonis, ſpoliisq́; ſuperbus

Alcides aderat.

vno nomine Geryonis.] Geryon, vocabulum priſcum à gera deriuatum, quod eſt aduena, vt interpretatur Hieronymus. Nam Silius Priſci Hiarbæ Numidæ fuit: ergo adueniens claſſe in Hi-

Geryon unde dictus.

ſpaniam, Geryonæ, id eſt, aduenæ nomen habuit. Non poſſum hoc loco ſubticere quod mihi occurrit ex Politicis Plutarchi: quo loco monet, eum qui ſit infirmo corporis habitu, induſtrium ſibi pro ſocio debere ſumere, vt quondam Nicias Lamachum. Siquidem proditum eſt memoriæ his artibus Geryonem admirabilem fuiſſe, qui multa crura, pluresque manus atque oculos habere dicebatur, vnico tamen animo atque conſilio regni ſui fines moderaretur. hæc ferè Plutarchi. Permulti meminere huius pegmatis, vt Eunapius Sardianus auctor Græcus, vita Sophiſtarum: Lucianus in Toxari, ipſo extremo penè: Arrianus de Alexandri ge^ſtis lib. 2. quo loco ſententiam retulit Hecatei Abderitæ de H.rcule & Geryone.

Vnum nihil, duos plurimum posse.

EMBLEMA XLI.

LAERTÆ genitum, genitum quoque Tydeos vnà,
Hac cera expressit Zenalis apta manus.
Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cùm duo coniuncti veniunt, victoria certa est.
Solum mens hominem, dextráve destituit.

EMblematis huius typum obseruo apud Homerum Iliad. x. quo loco vnà cum Agamemnone & Menelao Nestor consultat de mittendis exploratoribus in Troianorum castra. Hanc in se prouinciam recipit Diomedes animi magni vir, si *Fons Emblematis.*

tamen ei socius aliquis unà profecturus adiungatur. Eius hæc verba:

> νέστορ, ἔμ' ὀτρύνει κραδίη καὶ θυμὸς ἀγήνωρ,
> ἀνδρῶν δυσμενέων δῦναι στρατὸν ἐγγὺς ἐόντων
> τρώων· ἀλλ' εἴ τις μὲν ἀνὴρ ἅμ' ἕποιτο καὶ ἄλλος,
> μᾶλλον θαλπωρὴ, καὶ θαρσαλεώτερον ἔσται.
> σύν τε δύ' ἐρχομένω, καί τε πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν,
> ὅππως κέρδος ἔῃ· μοῦνος δ' εἴπερ τε νοήσῃ,
> ἀλλά τέ οἱ βράσσων τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις. id est,
>
> *Nestor me mouet cor, generosusq́ animus,*
> *Fortium hostium subire castra, quæ propè sunt,*
> *Troianorum. sed si sit aliquis vir qui me sequatur,*
> *Maior erit mihi fiducia, & audacius erit*
> *Euntibus vnà duobus: namque hic ante illum cogitat*
> *Qualiter vtile sit: solus verò quanquam intelligat,*
> *Tamen ei tardior animus, & consilium imbecillius.*

Plutarchi disputatio, qua ciuilem hominem informat, huc facit, cùm ita dicit: ἂν δ' ᾖ τις ἐργώδης, ἐπιφανὴς δὲ καὶ μεγάλη πρᾶξις, αὐτὸν ἐπὶ ταύτῃ τάξαντα πρῶτον, εἶτα προσελέσθαι τὸν φίλον· ὡς ὁ Διομήδης,

> εἰ μὲν δὴ ἕταρόν γε κελεύετ' ἐμαυτὸν ἑλέσθαι,
> πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην;

Cùm res aliqua proponitur, magna quidem illa atque illustris, sed ardua & difficilis, laborum & operis socium tibi amicum assumito, vt Diomedes: Quòd si mihi alterum adiungi iubetis, inquit, quî tandem possim obliuisci diui Vlyssis? &c. Eundem Homeri locum Apuleius de dæmonio Socratis vsurpauit, & breuibus verbis explicuit: Nónne Vlysses, ait ille, cum Diomede deliguntur, veluti consilium & auxilium, mens & manus, animus & gladius? Nihil egregium, nihilque magnificum perfici *Consilium & vires.* bellè potest, in his potissimùm quæ bellica negotia respiciunt, nisi maturo consilio coniungantur corporis vires, id est, nisi iuuenum robustiorum viuacitas, senum & eorum qui valeant experientia, ductu regatur. Non enim solùm viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, sententia. Proinde Sophocles:

> γνῶμαι μὲν ἔργων τῶν ἐν ἀνθρώποις τροφοί·
> βουλαὶ τὰ δ' ἐξέπραξαν, οὐ χερῶν σθένος.

Hominum quidem rationibus opera fiunt ac enutriuntur: sed eas res consilia effecerunt, nō manuū robur. Proponitur autem

ἄγαλμα,

ἄγαλμα, in quo sint expressæ & mutuò coniunctæ effigies Vlyssis & Diomedis, quorum alter prudentia & consilio, alter verò firmitate virium commendabilis. Itaque quantum profuerit, vtriusque industria, & laudata strenuitas in bello Troiano, notũ est ex Homero & historicis. Huc Prouerbium εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ, Vnus vir, nullus vir: quo intelligitur quantum cõferat mutuum auxilium in rebus arduis, & alioqui difficilibus. Huc etiam referendum illud, σύν τε δύ' ἐρχομένω, ex Iliad. Homericæ κ. Quam ob causam apud Aegyptios Mercurij gemini simulachrum sic effictum conspiciebatur, vt alterum senili esset vultu venerãdum; alterum, florente iuuenta: vt significarent eum, qui Reipub. munia obire ritè velit, cum animi prudentia vires habere debere coniunctas, quòd alterum alterius egeat adminiculo.

Vlyssis & Diomedis effigies iunctæ quid.

Mercurius geminus.

Aristoteles 8. Moral. Nicomach. σύν τε δύ' ἐρχομένω· καὶ γὰρ νοῆσαι καὶ πρᾶξαι δυνατώτεροι, &c. quod perspicuè declarat Sallustius initio Catilinarij belli: Diu magnum inter mortales certamen fuit, vine corporis, an virtute animi, res militaris magis procederet. Nam & priusquàm incipias, consultò, & vbi consulueris, maturè facto est opus. ita vtrumque per se indigens, alterum alterius auxilio eget. Lege Plutarch. disputationem pulcherrimam, An seni gerenda Respubl. sit. Sed occurrit mihi Hesiodi istuc,

πλειόνων γὰρ πλειόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη. id est,
Plus augere potest multorum industria vires.

idemque Homericum ex Iliad. μ.

— πλεόνων δέ τι ἔργον ἄμεινον.

Quid verò Euripideum hoc ciens prætercam e x Phœnissis?

—— εἷς δ' ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὁρᾷ. vel illud ex Hieraclidis,
μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη.

In id quadrat elogium de Fauno Aboriginum rege, quod in 1. retulit Dionysius Halicarn. ἀνὴρ μετὰ τοῦ δραστηρίου καὶ συνετός: vir & impiger & consultus. De Mithridate sic Paterculus: Consilijs dux, miles manu. Idem Pacatus panegyrico Theodosij, dux consilio, miles exemplo. Sed placet admodum quod fuit memoriæ proditum de Lælio & Scipione; quorum amicitia non minus quàm consilium de rebus magnis celebrabatur. Itaque qui gloriæ Scipionis inuidebant, dicebant eum esse egregiorum facinorum histrionem; nempe Lælium illius collegam gestorum: Scipionem præclara quædam gerere, sed Lælij consilijs. Tradit Iul. Capitolin. Antonium Pium, nec in bellicis, nec in ciuilibus

negotijs aliquid ſtatuiſſe, quàm ſumpto cum viris grauibus con ſilio; dicebat enim æquius eſſe vt tot & talium virorũ conſilium ſequeretur ipſe, quàm vt tot præclari homines ab vnius conſilio penderent.

Vlyſſes. *Laërta genitum.*] id eſt, Vlyſſem Laërtæ & Anticleæ filium. Hic Rex fuit Ithacæ & Dulichij inſularum, vir multiſcius, & aſtutus admodum, cuius nomine Odyſſea tota Homeri conſcripta eſt.

Diomedes. *genitum quoque Tydeos.*] Diomedem, Tydei & Deiphiles filium, inter Græcorum duces fortiſſimos inſignem.

Zenalis. *Zenalis.*] Quis ille fuerit, adhuc clam me eſſe fateor ingenuè. puto equidem nomen eſſe cuiuſdam egregij pictoris, qui ætate Alciati non minus celebris fuit, quàm Alexandri tempore Apelles, aut Lyſippus, alter pictor, alter ſtatuarius: niſi aliquis malit eſſe nomen quoddam fictitium.

Solum mens hominem, &c.] Conſilium viribus deſtitutum parum conducit: contrà verò corporis robur conſilij expers, facillimè in præceps ruit. Iſocrates Paræneſi ad Demonic. ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε· καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν.

Fir-

Firmissima conuelli non posse.

Emblema XLII.

OCEANVS *quamuis fluctus pater excitet omnes;*
Danubiumq; omnem barbare Turca bibas:
Non tamen irrumpes perfracto limite, Cæsar
Dum Carolus populis bellica signa dabit.
Sic sacra quercus firmis radicibus adstant,
Sicca licet venti concutiant folia.

INnuit ea vix confici, aut labefactari posse, quæ firmis hærent radicibus, quæque vel longo temporis decursu, vel insigni aliqua virtute famam sibi pepererũt immortalem. Id autẽ fermè totum mutuatus est ex Epigrãmate quodã Crinagori εἰς Ῥώμην·

Οὐδ' ἢν ὠκεανὸς πᾶσαν πλημμύρα ἐγείρῃ,
οὐδ' ἢν γερμανίη ῥῆνον ἅπαντα πίῃ·
Ῥώμης οὐδ' ὅσσον βλάψει σθένος, ἄχρι κε μίμνῃ
δεξιὰ σημαίνειν καίσαρι θαρσαλέη.
Οὕτω καὶ ἱερὰ Ζηνὸς δρύες ἔμπεδα ῥίζαις
ἑστᾶσιν. φύλλων δ' αὖα χέουσ' ἄνεμοι.

Apponam Ioannis Sleidani versionem, vt tyrunculus facilè deprehendat, quorsum imitatus sit Alciatus auctorem Græcum, nec perinde ad verbum reddiderit, vt scilicet gratularetur Carolo V. Imperatori, qui Turcas insigni victoria profligauit, vt mox dicemus. Sic ergo Sleidan.

Oceanus moueat licet omnes vndique fluctus,
Et potet Rhenum Teutona terra suum:
Non cadet imperium Romæ, quo tempore Cæsar
Præerit, atque salus publica facta reget.
Sacra Ioui quercus nam sic radicibus hæret,
Et tamen aridulas huic capit aura comas.

Germanorũ Principum victoria de Turcis. Id conuertitur ingeniosè ad celebres illas victorias, quas Germani Principes de Turcarum exercitu retulerunt. Cùm enim Solymannus trecentis millibus armatorum, Vngaria maiori ex parte occupata, Austriam, ipsámque Germaniam toto conatu inuadere statuisset, de Vienna, clarissima Austriæ vrbe, obsidenda cogitauit, quod immenso apparatu circiter Idus Septemb. anno 1529. aggredi conatus est. cuius minas & impetum, quanquam maximum, cùm Germani non ita putarent esse metuendum, vrbe vndique obsessa, tanta fortitudine restiterunt; vt Turcæ multoties reiecti, vix ad oppugnationem vel fustibus adigi possent. Sic Turca per mensem integrum continuis oppugnationibus Viennam frustrà tẽtauit, postridie Id. Octob. re infecta inglorius discessit, & fugienti similis in Thraciam rediit, multis millibus ex suis amissis.

Oceanus quamuis, &c.] Citatur ex Lucilio:
—— pater optimu' diuûm,
Vt Neptunus pater.

Patrem Neptunum, vt hîc Oceanum patrem, qui aquam significet, à qua cuncta oriuntur, dici palam est. quæ doctrina fuit Thaletis. Homerus: ὠκεανός τ' ὅσπερ γένεσις πάντεσσι τέτυκται. Idem, ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα τηθύν. mater Tethys inquam, id est mare dicitur: vt Platoni prima illa rerum omnium materia: qua ratione Pindarus, ἄριστον μὲν ὕδωρ cecinit. Simile Virgilianum hoc,

Oceanumq́ patrem rerum.

Ci-

Cicero Academ. 2. Princeps Thales, vnus ex ſeptem, cui ſex reliquos conſenſiſſe ferunt, ex aqua dicit conſtare omnia.
Quò pertinent etiam Homerica iſthæc à multis decantata, quibus Oceani patris vbertas longè lateque patens oſtenditur,

ἐξ οὗ καὶ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα πάντα ναίουσι.

Sed & Catull. Argonauticis:

Oceanusq; pater totum qui amplectitur orbem.

Quid ſi per Oceanum patrem ἀλληγορικῶς intelligamus Turcicum Imperatorem ſua celeritate, ſuoque (vt ita loquar) hominum, vel potius mancipiorum examine & inaudita multitudine, toti Europæ, orbique Chriſtiano, vt magnum & immenſum mare cæteris fluuiis bellum indicentem, dudumque minitantem? Oceanus denique ἀπὸ ὠκύτητος, à celeritate. Videtur hîc alludere ad illud ex 1. Metamorph. Ouid. vbi loquitur de diluuio in terras miſſo: *— illum*

Oceanus pater quid allegoricè.

Cæruleus frater iuuat auxiliaribus vndis,
Conuocat hic amnes. —

Intelligit itaque noſter hic auctor innumerabiles Turcarum copias in alto mari nauigantes, Danubiumque Germaniæ fluuium nobiliſſimum numeroſo ſuo exercitu exhaurientes. Alludit ad exercitum Xerxis, quem Græci vt numeroſiſſimum facerent, flumina exhauſiſſe finxerunt.

Sic ſacra quercus, &c.] Comparatio appoſitiſſima. Licet ventis hinc & hinc perflantibus è quercu frondes decidant aridæ, ipſa tamen immota ſedet arbor: ſic imperium firmis hæret fundamentis auguſtum & ſtabile, tametſi plerique hinc auocentur, aut pereant in bellis Turcicis. Quò pertinet illa Virgiliana collatio:

— — veluti annoſam valido cùm robore quercum
Alpini Boreæ nunc huc, nunc flatibus illuc
Eruere inter ſe certant, &c.

Et aduerte interea, quercus nomine ſignificari in Hieroglyph. fortitudinē, diuturnitatem, imperium firmum & principatum, vt docet lib. 51. Pierius Valerian.

Quercus quid.

firmis radicibus adſtant.] Huc fortè non omnino malè illud referam Senecæ è lib. De prouidentia. Id in quoque, ait, ſoliditſſimū eſt, quod exercuit. Non eſt arbor ſolida, nec fortis, niſi in quā frequēs vētus cōcurſat. Ipſa enim vexatione cōſtringitur, & radices certiùs figit. Et id ex Epiſtola 265. Libanij Rhetoris (quem librū Græcè ſi haberē, eò libētiùs vterer:) Ea, inquit, me ne minimè quidē cōmouerūt. Neque enim vetuſta, & iā firmis radicibus arbor ad terram flecti, vento etiam maximè furenti, facilè poteſt.

Spes proxima.

EMBLEMA XLIII.

INNVMERIS *agitur Respublica nostra procellis,*
Et spes venturæ sola salutis adest:
Non secus ac nauis medio circum æquore, venti
Quam rapiunt; salsis iamq; fatiscit aquis.
Quòd si Helenæ adueniant lucentia sidera fratres:
Amissos animos spes bona restituit.

Tempus Nicei colloquij.

SI quid nostræ coniecturæ dandum, suspicamur id ab Alciato scriptum fuisse, quo tempore ad Niceum colloquium, magna omnium spe & votis expectabantur Reipubl. Christianæ Principes potentissimi, Carolus quintus Imperator, & Franciscus I. Gallia-

Galliarum Rex: quò loci nonnulli in certam ſpem veniebant fœdus aliquod firmum & ſtabile, pacemq́ue inter eos compoſitum tandem aliquando & ſancitum iri: vt eo tranſacto negotio rixarum omnium & contentionum, tum denique falſarum opinionum in religione Chriſtiana tam longè lateq́ue graſſantium omnis occaſio tolleretur, aut certè magna parte lues iſta ſanaretur. Comparat ergo Chriſtianam Rempublicam cum naui ventis & fluctibus hinc & illinc agitata, ſic vt parum abſit, quin inſanis & furentibus aquis obruatur, omniumq́ue ſpes penitùs cadat, niſi tã craſſæ caligini & tempeſtati Deus Opt. Max. aliquid lucis immiſerit, quò bonorum virorum totiusque populi conſternati animi recreentur. Sunt verò qui hîc per Caſtorem & Pollucem intelligi velint ſummum Pontific. & Imperatorem, à quibus vnanimi voto ad metam eandem collimantibus bellorum ceſſatio, turbationumq́ue optata fuit quies. M. Tullius Epiſt. ad Cornificium 12. lib. rectè nauis nomine Rempub. deſignauit. Conſcende, inquit, nobiſcum, & quidem ad puppim. Vna nauis eſt iam bonorum omnium: quam quidem nos damus operam vt rectam teneamus, vtinam proſpero curſu. Idem in Piſonem non ſine gratia vſus eſt eadem allegoria: Non tam fui timidus, vt qui in maximis turbinibus ac fluctibus Reipub. nauem gubernaſſem, ſaluamq́ue in portu collocaſſem, frontis tuæ nubeculam pertimeſcerem. Alios ego vidi ventos, &c. Et pro Sextio eandem tranſlationem mirè variat. Si mihi in aliqua naue cum meis amicis nauiganti hoc accidiſſet, vt multi ex multis locis prædones claſſibus eam nauem ſe oppreſſuros minitarẽtur, niſi me vnum ſibi dediſſent, &c. Cùm verò in hanc Reipubl. nauem ereptis ſenatui gubernaculis, fluitantem in alto tempeſtatibus ſeditionum ac diſcordiarum, armatæ tot claſſes, niſi ego vnus deditus eſſem, incurſuræ viderentur, depugnarem potiùs cum ſummo, non dicam exitio, ſed periculo certè veſtro, quàm non id vnus pro omnibus ſuſciperem. Horat. 1. Carmin. eodem ſenſu & ſchemate:

O nauis, referent in mare te noui Fluctus, &c.

Præter Stobæi locum cap. 44. & alium quendam è Plutarchi Bruto, quibus Rempublicam naui comparant, ſuccurrunt duo alij è Panegyricis Maximiano dictis. Prior is eſt Pacati: Statim igitur præcipitantem Rempub. refrenaſti, & gubernacula fluitantia recepiſti, omnibus ſpes ſalutis illuxit, poſuere venti, fugere nubes, fluctus reſederunt: & ſicubi adhuc in longinquioribus terris aliqua obuerſatur obſcuritas, aut reſiduus vndarum pulſus,

Comparatio Reipubl. cum naui ventis agitata.

Caſtor & Pollux quid allegoricè.

sus immurmurat, necesse est tamen ante tuos nutus dilucescat & sileat. Alter verò est Mamertini: Neque, inquit, cùm Reipubl. nauem secundus à puppi flatus impleret, salutarem manum gubernaculis addidisti, &c. alia enim longiora sunt, quàm vt huc transferri commodè possint. De naui quædam Pierius doctè collegit libro 47. quæ hîc commemorare nihil attinet.

circum.] Circùm hîc aduerbij naturam induit.

fatiscit.] deficit, & pænè obruitur vi tempestatis & fluctuum. Virgil. 1. Aeneid.

Accipiunt inimicum imbrem, rimisq́; fatiscunt.

Castor & Pollux. *Quòd si Helenæ aduenient, &c.*] περιφερεῖς est Geminorum, qui Castor & Pollux à Poëtis dicuntur, & Iouis ex Leda filij. Hi vbi adoleuissent, mare piratis liberarunt, eaque de caussa propitij nautis olim credebantur. Ferunt, si horum alter appareat, tempestatem portendere; si ambo, serenitatem. De his sic Plinius: Vidi nocturnis militum vigiliis inhærere pilis pro vallo fulgorem effigie eâ, & antennis nauigantium, aliisque nauium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, vt volucres sedem ex sede mutantes: graues cùm solitariæ venere, mergentésque nauigia: & si in carinæ ima deciderint, exurentes: geminæ autem salutares, & prosperi cursus prænunciæ, quarum aduentu fugari diram illam ac minacem, appellatamque Helenam ferunt. Et ob id Polluci & Castori id numen assignant, eosque in mari Deos inuocant. Hominum quoque capita vespertinis horis magno præsagio circumfulgent. Omnia incerta ratione, & in naturæ maiestate abdita. De stellis, quæ Dioscuri appellantur, Plutarch. 2. Decretorum philosophicorum, cap. 18. Ouid. sub finem 5. Fastorum. Diodor. Sicul. sub finem etiam cap. 5. lib. 5. Lactant. lib. 2. cap. 2. Valer. Max. lib. 1. cap. 8. & alij quammulti. Sed obiter memini legere me apud Festum, stellã significare lætum ac prosperum, idque ex Ateio Capitone, auctoritatẽ secuto Seruilij auguris. Lucẽ etiam seu lumen, id est φῶς pro spe accipi sollemne fuit, vt apud M. Tull. 1. Philippica: Lux quædam videbatur oblata, &c. Euripid. item, φῶς ἥκει μοῖς κακοῖς, lux venit meis malis. Nam & Varro de lingua Latina 2. testatur, lumẽ pro fausto omine veteribus fuisse. Ex quo illud Virgilij:

—— subitoq́; fragore
Intonuit læuum, & de cælo lapsa per vmbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

In

In simulachrum Spei.

EMBLEMA XLIIII.

QVÆ Dea tam læto suspectans sidera vultu?
Cuius peniculis reddita imago fuit?
Elpidij fecere manus. Ego nominor illa,
Quæ miseris promptam Spes bona præstat opem.
Cur viridis tibi palla? quòd omnia me duce vernent.
Quid manibus mortis tela refracta geris?
Quod viuos sperare decet, pracido sepultis.
Cur in dolioli tegmine pigra sedes?
Sola domi mansi volitantibus vndique noxis,
Ascræi vt docuit musa verenda senis.

Quae tibi adest volucris? Cornix fidissimus oscen;
Est bene cùm nequeat dicere, dicit, erit.
Qui comites? bonus Euentus, praecepsq; Cupido.
Qui praeeunt? Vigilum somnia vana vocant.
Quae tibi iuncta astat? scelerum Rhamnusia vindex,
Scilicet vt speres nil, nisi quod liceat.

ELegans est Spei descriptio per Dialogismum, cuius nempè vires & adiuncta conuenientissimis symbolis explicat. Ea enim hominem lætum reddit, & semper meliora expectantem ad mortem vsque comitatur. Ea tamen si importuna sit & immoderata, vltricem Rhamnusiam secum aduocat; quæ vota plus æquo ambitiosa faciat irrita. Alia sigillatim enarrabo, si priùs huc adscripsero doctissimi viri B. Dardanij epigramma in Spem, vt, si fieri possit, cum Alciati Emblemate conferam. Est autem eiusmodi:

Spei effecta.

Tu quae sustentas tereti vestigia ligno,
E'sne Dea? an nostro sanguine creta? Dea.
Vnde sata? è caeca rerum caligine, & ecqua
Admouit nutrix vbera? Credulitas.
Ecquinam à tergo plaudent tibi? gaudia. dic quis
Pallidulo semper te praeit ore? Timor.
Suspicis intento cur caelum lumine? tandem
Hinc dabitur votis meta suprema meis.
Fare, age, quae vultus deturpet causa serenos?
Excrucior quoties irrita vota cadunt.
Cur baculo innixa es? dum pascit opinio mentem
Caeca meam, irrepsit curua senecta mihi.
Quid titubas pedibus? rerum est spes lubrica: saepè
Quod puto complecti, labitur è manibus.

Obiter adnotarim Spem Deam à Romanis cultam ædes habuisse in foro olitorio. Gyraldus ait, eam se vidisse pictam in Adriani Imperatoris aureo numismate. Femina fuit stans, inquit, iustitiæ laciniam sinistra manu nonnihil attollens: dextra in cubitum elata pateram proferebat, in qua repositum erat veluti ciborium, id est, vas in floris similitudine, cum hac inscriptione SPES P. R. Quidam etiam Spem Deam viridi indutam palla effinxerūt, & sedentem supra dolium cum cornice: quidam etiam cū Nemesi, &c. hæc ille. vide Syntag. I.

Spes Dea.

Suspectans sidera vultu.] Hîc aduertendum alicuius expectationis

Spectare sidera quid.

tionis signum, quod expressè notauit regius Psaltes, 120. psalmo, ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἥξει ἡ βοήθειά μου. & 122. πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

peniculis reddita imago.] id est, penicillo depicta & expressa. Peniculus vel penicillus, siue peniculum, pictorum est instrumentum, ex caudarum extremitatibus confectum. Plin. 35. lib. Arrepto peniculo lineam ex colore duxit summæ tenuitatis per tabulam. *Penicillus.*

Elpidij fecere manus.] Nomen est è re fictitium. nam ἐλπίδιος ἀπὸ τῆς ἐλπίδος, hoc est, à Spe, quam depinxit, nomen habet. *Elpidius.*

spes bona præstat opem.] Alludit ad Prouerb. Spes seruat afflictos: & Spes alunt exules. Ouidius:

Spes bona dat vires, animum quoque spes bona firmat:
Viuere spe vidi qui moriturus erat.

Sed & memini legere me apud Plutarchum, olim Romæ aram fuisse bonę Spei. Cui conuenit & versiculus è Comœdia quapiá,

ἀνὴρ ἀτυχῶν σώζεται ταῖς ἐλπίσι.

Cur viridis tibi palla?] Palla vestimenti genus est ad terram vsque promissum. Viridis autem color eorum est proprius, qui spe lactantur aliqua. dicet enim postea, *Spes viridi veste induta.*

Nos sperare docet viridis spes: dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.

Quid manibus mortis tela, &c.] Refracta mortis tela non temerè Spei tribuuntur, quòd viuos etiam in extremas miserias adactos soletur & recreet. vt enim habet Adagium, Aegroto dum anima est, spes est. & Theocritus: *Fracta tela mortis.*

θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε, τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον,
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει. hoc est,
Fidere, Batte, decet, melius cras forsan habebis;
Sperandum est viuis, non est spes vlla sepultis.
Nunc pluit, & claro nunc Iupiter æthere fulget.

Quidam Rhodius ob intempestiuam libertatem à tyranno iniectus in caueam, in qua more feræ alebatur, ad cruciatum ignominiamque amputatis naribus, ac fœdata vulneribus facie cùm à quibusdam admoneretur, vt inedia sibi dolorum finem aliquem quæreret, his respondit: At cuncta homini, quoad viuit, speranda sunt. Repete pulcherrimam Spei descriptionem apud Ouidium 1. De Pont. Eleg. 7. Quæ dum commentor, lubens adijciam Fornerij mei, præclari certè hominis distichon, quod ille mihi vtraque lingua, eademque sententia suggessit:

ἐλπὶς γηροτρόφος μούνη τρέφει ἔνδοθι ἦτορ,
ἧς ἀπέοντος θανεῖν ἥδιον, ἢ βιοῦν.
Intus alit pectus nostrum spes viuida: quasi
Destituar, durum est viuere, malo mori.

Praecidere *pracido sepultis.*] Præcidere hîc amputare vel denegare significat: & dicimus, spem alicuius rei præcidere, id est, auferre siue præcludere, vt apud Ciceron. 2. Verr.

Locus ex Hesiodo. *Cur in dolioli, &c.*] Ignauiæ hæc nota esse potest. Nam ferè dum speramus, desidemus: sed malim hoc ad fabulam referri, quam tradit Hesiodus de Pandora, principio fermè libri, qui ἔργα καὶ ἡμέραι inscribitur. Hæc enim pyxidem omnibus malis refertam cùm aperuisset, innumerabilia calamitatum genera tum primùm homines inuaserunt, vna tantùm spe in dolij labris remanente, id est, in ipsius ore pyxidis consistente. Sic enim Hesiodus:

ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
μούνη δ' αὐτόθι ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισι
ἔνδον ἔμιμνε πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
ἐξέπτη. hoc est, *— tegmen ab vrna*
Dum Pandora leuat, totum exiliere per orbem
Curarum infesta effigies: Spes sola remansit
Intus, & è labris ima sub parte resedit.

Origenes aduersus Celsum lib. 4. hanc ridet fabulam. Ridiculum, inquit, est quod de dolio dicitur, quòd olim viuerent homines absque malis, & graui dolore, & morbis molestioribus, quę Parcæ mortalibus dederant: sed femina manibus magnum dolij operculum auferens, diffudit hominibus, & curas atroces partita est. sola autem ibi Spes in tutissimis domibus intus relicta est sub dolij labris, nec extrà euolauit. Hæc Origen. Mythologi tamen Pandoram, ad humanum corpus referunt, femineo nomine expressum, quòd carnis imbecillitas minimo exsolui potest.

Pandora.

Ascrai vt docuit, &c.] Hesiodus ab Ascra Bœotiæ vico. Virgil. 6. Ecloga:

— hos tibi dant calamos, en accipe, Musa
Ascræo quos antè seni. —

Quæ tibi adest volucris? cornix.] Quòd vocẽ edat Cras, Cras cornix Spei adiungitur.

Oscen. *Oscen.*] Oscen, auis dicebatur olim ab Auguribus, quòd ore auspicium facerer, ait Varro.

Est bene cùm nequeat, &c.] Videtur hoc imitatus, & quidem

mutua-

mutuatus ex Suetonij Domitiano, vbi agitur de Cornice, quæ paucis ante Imperatoris mortem diebus dicitur edidisse illud: ἔσται πάντα καλῶς. quod ostentum sic est aliquis interpretatus, ait ipse Suetonius: *Locus ex Suetonio.*

Nuper Tarpeio quæ sedit culmine cornix,
Est bene, non potuit dicere, dixit, erit.

Qui comites? bonus Euentus, &c.] Duo hi Spei comites vana quædam phātasmata ingerunt, ne plus tędij adferat expectatio, quàm ferre queant miseri mortales. Boni Euentus simulachrum dexterâ pateram, sinistrâ spicam ac papauer tenens, sculptum Romæ fuisse scribit Plin. libro 34. cap. 8. & 36. cap. 5. Boni Euentus, & Bonæ fortunæ simulachra in Capitolio ex Praxitelis operibus. Gyrald. Syntagm. 1. *Bonus euentus.*

Vigilum somnia vana vocant.] Plato dicebat τὰς ἐλπίδας ἐγρηγορότων ἀνθρώπων ὀνείρους εἶναι. quò videtur allusisse Maro in Bucolic. *Spes vigilum somnia.*

—— an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Non enim est qui verbis possit facilè consequi, quàm varias in animo patiantur imaginationes, qui vehementer aliquid sperant. Atque his inanibus simulachris perinde afficiuntur, ac sese oblectant, vt si iam tenerent quæ sibi pollicentur.

Vigilum somnia vana.] Pindarus Olymp. 12.

—— αἵ γε μὲν ἀνδρῶν
πόλλ' ἄνω, τὰ δ' αὖ κάτω
ψεῦδη μεταμώνια τέμνοι-
σαι, κυλίνδοντ' ἐλπίδες. id est,

Spes etenim mortalium, multa sursum, deinde verò deorsum vana mendacia secantes volutant.

scelerum Rhamnusia vindex, &c.] Quælibet enim sperare, non est cuiuslibet. Itaque in hoc præcipuè illud animo fixū hæreat, Ne quid nimis. Fortunæ, vt naturæ noscenda est mensura suæ. nec verò sapiunt qui altiùs spirant, plusque animi gerunt, quàm virium habeant.

In dies meliora.

EMBLEMA XLV.

ROSTRA nouo mihi setigeri suis obtulit anno,
Hacq; cliens ventri xenia, dixit, habe.
Progreditur semper, nec retrò respicit vnquam,
Gramina cùm pando proruit ore vorax.
Cura viris eadem est, ne spes sublapsa retrorsum
Cedat; & vt melius sit, quod & vlterius.

Natura porci. RVsticus quidam Alciati vicinus Kalendis Ianuariis porcinum caput pro strenis obtulit. Hinc sibi Emblematis argumentum nactus Alciatus, ex natura suis (qui dum siliquas ore reflexo colligit, semper vlterius progrediens, nunquam retrò aspicit) nempè vt nihil procrastinando meliora sequamur, ne-

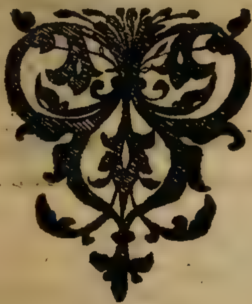
que

que temporis aliquam particulam ſinamus effluere, quod non pertineat ad aliquem progreſſum, & rei meliùs gerendæ occaſionem. Alludit autem ad extremũ (vt ne in minutulis etiam otioſum deprehendas) ad ſymbolum Caroli V. Imperatoris, quod eſt VLTERIVS. Quid ſi hoc referamus ad ſtudij Philoſophici aſſiduitatem, vt Plutarchus facit diſputatione de profectu morum? Sic enim ille: ἐν τῷ φιλοσοφεῖν οὐκ ἔστι λήγουσης διάλειμμα προκοπῆς, οὐδὲ στηριγμός: In philoſophando & virtutis itinere nulla eſt ceſſatio, nulla perpetui progreſſus intermiſſio. Contrà, miſerè & nonnunquam improbè deſipiunt qui ſuis ita malè rebus proſpiciunt, vt quo magis ætate prouehuntur, peiores euadunt, ſicuti Menedemus permultos Athenas, ſtudiorum cauſa, proficiſci dicebat, principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, tandem idiotas. Qui itaque ſe meliorem in dies facit, quaſi ſeipſum vincit: qui in deterius abit, vinci ſe ignauè permittit: quod Plato 1. De legib. ait eſſe turpiſſimum: ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον.

Symbolũ Caroli Quinti Imp.

Roſtra nouo.] Roſtrum non modò de auibus, ſed & de aliis animantibus dicitur.

cliens.] litigator, qui patronum ſequitur, vt ab eo defendatur in iudiciis.

Illicitum non ſperandum.

EMBLEMA XLVI.

SPES ſimul & Nemeſis noſtris altaribus adſunt,
Scilicet vt ſperes non niſi quod liceat.

REctè & verè Pindarus Nem. 8.

κενεᾶν δ' ἐλπίδων χαῦνον τέλος:

vanæ ſpei imbellis euentus. quò ſpectat Horatianum illud ex 4. Carmin.

Terret ambuſtus Phaëthon auaras
Spes, &c.

Spes cum Nemeſi. Meminimus in ſuperiori Spem cum Nemeſi vnà expreſſam fuiſſe; ex quo intelligi liceret, nihil niſi quod fas & iuſtum ſit, quodque

quodque fieri facilè possit, expectandum, sibique fingendum esse. Nam valdè est insolens & temerarium ambire quæ nequeas assequi, aut si assequaris, non tamen tueri aut seruare possis. Occurrit exemplum Cæsaris Borgiæ Valentinorum Ducis, qui audaciùs quàm aliquis alius eiusdem conditionis, Imperij maiestatem sibi pollicitus, militaribus aliquot vexillis appingi curarat illud vulgo Italico, O *Cesar, ô nullo*, id est, Aut Cæsar, aut nullus: qui tandem morte misera interceptus, vaticinij locum inuenit; sed non quem spe magnifica sibi proposuerat. Itaque de eo sic lusit Sannazarius: *Cæsar Borgia.*

Aut nihil, aut Cæsar vult dici Borgia: quidni,
Cùm simul & Cæsar possit, & esse nihil?

Idemque in eundem:

Omnia vincebas, sperabas omnia Cæsar:
Omnia deficiunt, incipis esse nihil.

Obiter aduertendum distichon Alciati videri è quopiam Græco expressum, sed ad imitationem effictum:

ἐλπίδα καὶ νέμεσιν εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα,
τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχῃς.

Quod sic eleganter reddidit Politianus:

Spem simul & Nemesim posita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt speres omnia, nil habeas.

Scripsit & in eandem sententiam lepidè ac doctè Marullus: qui quia proximè videtur accedere ad Alciati Emblema, huc adscribere non grauabor:

Quænam hæc tam semper tam læta est? optima rerum
Spes bona. quæ lateri iuncta? potens Nemesis.
Dux magis, an comes est? vindex magis. vnde duabus
Templa eadem? speres ne nisi quod liceat.

Pudicitia.

EMBLEMA XLVII.

PORPHYRIO, domini si incestet in ædibus uxor,
Despondetq́ animum, præq́ dolore perit.
Abdita in arcanis naturæ est caussa: sit index
Sinceræ hæc volucris certa pudicitiæ.

Porphyrionis auis natura mira.

AElianus cap. 35. lib. 14. ait, Porphyrionem muliebris pudicitiæ obseruatorem esse, matrisque familiâs adulterium suspendio suo indicare. Quod Athenæus etiam commemorat Dipnosoph. libro 9. cap. 12. ex Polemonis lib. 5. eorum quæ ad Antigonum & Adæum scripsit, retulitque Leonicus in Var. hist. lib 3. cap. 17. Aiunt itaque Porphyrionem domi educatum, mulieres quæ sunt sub viri imperio, diligenter obseruare, eiusmodique

modique habere sensum adulterium admittentis, vt quando hoc cognouerit, domino significet, sibique vitam suffocatione, vel vt alij volunt, suspendio adimat. quam esse certissimam commissi adulterij notam aiunt. Huius rei caussa est in abditis naturæ arcanis; tantumque licet hinc colligere, quàm turpe, quamque flagitiosum sit adulterium, cuius actu vel clanculario auis eiusmodi vita priuetur. Itaque quantum ad id argumentum pertinet, hæc adhiberi potest pro certæ & illibatæ pudicitiæ symbolo. Huius etiam naturæ miraculi mētio est apud alios quosdam, sed neotericos, quorum studium & industriam laudo: sed veteres in primis habeo. Secundus Maternus (quem ego aliàs citaui, auctorem certè pium & doctum) scribit, à leone castissimo animali leænam feminam iugulari, quæ cum pardo coierit. Apud Aristotelem & Plinium exempla quædam alia leguntur, quibus eadem naturæ verecundia ostenditur. Non est alienum quod Nouella 12. Iustinian. scribit, eos qui se polluunt nefario coitu, ea facere quæ bruta rationis expertia detestantur. *πράττειν ἀσεβῆ τε καὶ ἀνόσια, καὶ διαστάγε ἐπιθυμεῖν, ὁποῖα πολλὰ τῶν ἀλόγων ἀποσείεται ζώων.*

incestet] polluat se adulterio. Incestus, vel incestum, est flagitium in affines admissum. Non. Marcel. sed & pro quacunque libidinosa pollutione Seruius accipit. *κέστος*, pudoris cingulum, quo sponsæ ornabantur. per translationem sumitur pro pudore ac legibus connubij. Hinc *ἀνίκεστον*, pro turpi flagitio Græci accipiunt. Iurisconsulti incestum sumunt pro impudico, & turpitudinis flagitio in propinquos admisso, l. vlt. D. de ritu nupt. *Incestus.*

despondetq; animum.] animum despondere, apud Ciceronem nusquam legi Budæus opinatur: vsum tamen eius loquendi formulæ apud Varronem, Liuium, Columellam notat. apponit Plautin. id è Menæch. Pater eius postquam perdidit puerum, animum despondit. *Despondere animum.*

Abdita in arcanis.] Caussam occultam philosophi appellant. vt cùm quæritur, cur magnes ferrum? cur succinum paleam trahit? id in naturæ arcanis esse dicunt. *Caussa occulta.*

In victoriam dolo partam.

EMBLEMA XLVIII.

AIACIS *tumulus lacrymis ego perluo Virtus,*
Heu misera albentes dilacerata comas!
Scilicet hoc restabat adhuc, vt iudice Graco
Vincerer: & caussa stet potiore dolus.

Fons Emblematis.

EXplicatur id agalma ab Eustathio ad Iliados Homericæ β. citaturque à Porphyrio alicubi. Quod epigramma tributũ Virtuti, conditionẽ suam deploranti, mutatum fuisse à Mnasalca Sicyonio, & in Voluptatem conuersum, ex altero factum de Aiace, me admonuit doctissimus Camerarius. Hoc ex 3. Epigrámatôn Græcorum sumptum. est enim tetrastichon Asclepiadis,

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων ἀρετὰ παρὰ τῷ δε κάθημαι

αἴαν-

ἅιαντος τύμβῳ κειραμένα πλοκάμους,
θυμὸν ἄχει μεγάλῳ βεβολημένα, οὕνεκ' ἀχαιοῖς
ἁ δολόφρων ἀπάτα, κρεῖσσον ἐμοῦ κέκριται. id est,

Dilacerata comas, visu miserabilis eheu
Consideo ad cineres hîc Telamoniada,
Icta dolore graui mihi quòd fraus callida quondam
Iudicibus Graiis antè locata fuit.

Prosopopœia est Virtutis ad Aiacis tumulũ insidentis, & magna lachrymarum copia eiulantis, propterea quòd iniustè lata sit à Græcis iudicibus sententia de armis Achillis Vlyssi, non autem Aiaci, cui debebantur, adiudicatis. Quo intelligi datur, quosdam viros bonos plerumque iniquorum iudicum decretis angi, & iniustè de suo iure deturbari; nullis tamen cõdolentibus aut opem vel consilium præstantibus. Eiusdem omninò argumenti sequitur eodem 3. lib. Epigramma nomine Antipatri, ex quo liquet Aiacis tumulum fuisse in littore Rhetæo, vt etiam Q. Calaber: sed fuisse prope Sigæum Troiæ promontorium ponit Plinius lib. 5. cap. 30. & Sozomen. histor. tripart. cap. 18. lib. 2. *Virtutem lugere quid.*

dilacerata comas.] Signum doloris grauissimi. Sic Ouid. de Tibulli morte: *Venit inornatas dilacerata comas.* Aeschyli schóliastes ἐν τρίχωσις· συνήθες γὰρ τοῖς θρηνοῦσι τίλλειν τὰς ἑαυτῶν τρίχας. Porro Alciat. imitatus est Ouidian. hoc 4. de Ponto, 13.

Venit ad albentes illabefacta comas.

iudice Græco.] id est, Agamemnone, quem prauum Atridem vocat Auson. in Epitaphio Aiacis, quod etiam huc non malè referri potuisset. Vide num alludat ad Prouerb. Græca fides. Sed is postremò locus mihi videtur altiore quadam consideratione indigere. nam cùm dicit, *hoc restabat adhuc, vt iudice Græco Vincerer*, rem exaggerat ipsa Virtus lachrymarum plena, à iudicis persona. Est enim indignissimum, virtutem à Græcis ipsis, à quibus id omnium minimè fuit expectandum, eiectam, oppressam ac desertam fuisse. sunt enim Græci sapientiæ nomine commendati, quo etiam cæteris aliis nationibus præluceant. Atqui si id à Barbaris profectum esset, ferendum quidem aut ridendum denique fuerat. E multis quæ occurrunt locis ad id illustrãdum, apponam vnum aut alterum ex M. Tullio: quibus clarorum virorũ beneque de repub. meritorum casus miseros & indignam fortunam conqueritur. Sic pro Sextio: Hæc audiuimus de clarissimorum virorum consilijs & factis: hæc accepimus, hæc legimus. neque eos in laude positos videmus, qui incitarunt aliquando populi animos ad seditionem, aut qui largitione cæcarunt *Agamemnon.*

runt mentes imperitorum, aut qui fortes & claros viros, & bene de Repub. meritos in inuidiam aliquam vocauerunt: leues hoc semper nostri homines, & audaces, & malos, & perniciosos ciues putauerunt. at verò qui horum impetus & conatus represserunt, qui auctoritate, qui fide, qui constantia, qui magnitudine animi consilijs audacium restiterunt; ij graues, ij principes, ij duces, ij auctores, huius dignitatis atque imperij semper habiti sunt. At ne quis ex nostro, aut aliquorum praeterea casu hanc vitae viam pertimescat, vnus in hac ciuitate, quem quidem ego possum dicere, praeclarè vir de Republ. meritus, L. Opimius, indignissimè concidit, cuius monimentum celeberrimum in foro, sepulcrum desertimum in litore Dyrrhachino relictum est, &c. Idem 1. de Oratore vbi agit de Rutilij causa, qui C. Marij Proconsul à publicanorum iniurijs Asiam defenderat, inuisus equestri ordini, penes quem iudicia tunc erant, in exilium pulsus est damnatus repetundarum. Sic itaque Cicero: Cùm esset ille vir exemplum, vt scitis, innocentiae, cumque illo nemo neque integrior esset in ciuitate neque sanctior, non modò supplex iudicibus esse noluit, sed ne ornatiùs quidem aut liberiùs causam dici suam, quam simplex ratio veritatis ferebat. Et pòst: nunc talis vir amissus est, dum causa ita dicitur, vt si in illa commentitia Platonis ciuitate res ageretur, nemo ingemuit, neque inclamauit patronorum; nihil cuiquam doluit: nemo est questus: nemo Rempub. implorauit; nemo supplicauit. Caeterùm nescio an cõferre huc possim opportunè adag. quo dicitur bonos viros esse lachrymabiles; faciles enim sunt ad misericordiam viri boni pijque: vt de Heraclito palàm est. sic Aeneas Virgil. fatur lachrymans. Dido contrà duritiem eidem exprobrans in 4.

Num fletu ingemuit nostro? num lumina flexit?

Et Horat. in Odis Plutonem illachrymabilem facit:

Non si trecenis quotquot eunt dies
Amice, places illachrymabilem Plutona.

Nolim praetermissum quod notatur à scholiastis quibusdã, Aiacem (de quo hîc) nominatum ab αἶ, αἶ, heu, heu, nota dolentis, seu lamentantis particula, & αἰάζειν lamentari est.

In frau-

In fraudulentos.

EMBLEMA XLIX.

PARVA lacerta, atris stellatus corpora guttis
 Stellio, qui latebras, & caua busta colit,
Inuidiæ, prauiq; doli fert symbola pictus.
 Heu nimium nuribus cognita Zelotypis!
Nam turpi obtegitur faciem lentigine quisquis,
 Sit quibus immersus stellio, vina bibat.
Hinc vindicta frequens decepta pellice vino,
 Quam formæ amisso flore relinquit amans.

PLinius lib. 29. cap. 4. tradit è stellionibus malum medicamentum fieri. Nam, inquit, cùm stellio immortuus est vino, *Stellio.*

vino,

vino, eorũ qui biberint, faciẽ lentigine obducit. Ob hoc in vnguento necant eũ, insidiãtes pellicũ formæ. Alciatus lib. 1. Parergôn, cap. 46. id copiosè satis enarrat. Sic enim ait: Crimẽ stellionatus nomẽ sumpsit à stellione lacerta stellata: quod animal malè apud veteres audiit, siue quia inuidũ (cùm enim eodẽ, quo anguis modo pellẽ exuat, eam confestim deuorat, tanquã vtilẽ esse pro comitialis morbi remedio norit, idcircoque hominibus præripiat, vt Plinius lib. 8. cap. 31. attestatur) siue quòd ex eo malum medicamentum fiat, quo mulieres decipiuntur. Nã cùm mortuus est in vino, faciem eorum qui biberint, lentigine obducit: ob hoc in vnguento eum necant, si quæ mulieres pellicum formæ insidiantur. qua ex caussa verisimile est primò proditum id iudicium: an quia in id animal versus sit, vt canit Ouid. Metamorph. 5.

—— duri puer oris, & audax?

vnde & impudentiæ est symbolum, Græcęq; dicitur ἀσκάλαφος, quia sit ἀσκελὴς τῆς ἁφῆς, cõtactu asper & durus. Hæc Alciat. noster. Sanè idem Plinius lib 30. cap. 10. nullum esse animal dicit, ex opinione communi, quod fraudulentiùs inuideat homini: indeque stellionum nomen in maledictum translatum ferunt. Plerique volunt stelliones eosdem esse ac tarantulas, quas Græci ἀσκαλαβώτας nominant. Quia verò ex proximo Alciati loco meminerimus criminis stellionatus, de eo hæc pauca obiter: Stellionatus ijs obijcitur qui aliquid dolo fecerint: & vbicunque nomen proprium deficit criminis, stellionatus obijcitur, ait Vlpian. Locum autem præcipuè habet in eo qui rem fortè alij obligatam dissimulata obligatione per calliditatem distraxerit: sed & in eo qui merces supposuerit, vel corruperit, quique imposturam fecerit, pœna stellionatus nulla est à legibus constituta, quia nec legitimum crimen est. Cæterùm & hoc aduertendum, vt auctoris mentem apertiùs aperiamus, in plerisque animantibus certas quasdam notas esse malignitatis à natura inditas, vt caueamus ne quid inde noxæ damníve contrahamus. Vulgò enim fertur cauendum esse ab iis qui notis quibusdam insignes sunt. Diciturque non rarò eum qui pedibus claudicat, & animi quadam claudicare parte; quique gibbo sit deformatus aut struma, aut aliquo generis eiusdem vitio, cæteris infestiorem esse, & magis versipellem; si quid tamen vulgari hominum opinioni dandum: Vitiosum corpus vitiosæ naturæ imaginem esse. Quod Homerus in suo Thersite cõfirmauit, qui vt deformior erat, ita etiam turpior, loquacior, & seditiosior, describitur.

Crimen stellionatus.

Nota malignitatis.

Sic

Sic Cicero pro Roſcio Comœdo cauillatur Fannium Chæream ex habitu corporis: Nónne ipſum caput, & ſupercilia illa penitus abraſa olere malitiam, & clamitare calliditatem videntur? nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum (ſi quam coniecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallacijs, mendacijs conſtare totus videtur? qui idcirco capite & ſupercilijs ſemper eſt raſis, ne pilum vllum viri boni habere dicatur. Luſit eodem penè ſchemate Martialis in Zoilum:

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine luſcus
Rem magnam præſtas Zoïle, ſi bonus es.

ſtellatus corpora guttis Stellio.] Virg. 4. Georg.

— ſæpè ignotus adedit
Stellio lucifugis congeſta cubilia blattis.

Ouid. 5. Metamorph.

—— latebraſq; petit, aptumq; colori
Nomen habet varijs ſtellatus corpora guttis.

Huc referam non inuitus doctiſſimi viri Turnebi carmina de Stellionis eadem animaduerſione, ex Epithalamio Franciſci Valeſij: hæc enim:

Sic quæ pellicibus nuptæ inſidiantur auaris,
Quas forma plus eſſe dolent, medicata propinant
Pocula, guttata lentigine ſtellio qua tu
Inficis, vt vario ſignetur tergore vultus
Diſcolor & maculis liueſcant ora ſubortis.

& caua buſta colit.] Ouid. 3. Amor. 8. eleg.

Mors tamen à templis in caua buſta trahet.

prauiq; doli.] doli mali, quem Seruius definit machinationem quandam alterius decipiendi cauſſa, cùm aliud ſimulatur, aliud agitur. Labeo autem omnem fallaciam, calliditatem, machinationem ad circumueniendum & decipiendũ alterum adhibitam, cenſetque ſine dolo malo aliud agi poſſe, aliud ſimulari. *Dolus malus.*

Zelotypis.] ζῆλος, æmulatio ſeu inuidentia; τύπος, forma. Hinc mulier zelotypa, quæ formæ alienæ inuidet. Ea zelotypiæ opinio permultis mulieribus animum dedit viros quoquo modo tollendi de medio, vt hoc etiam adijciam præter rem. Nam Cic. 2. de offic. refert Alexandrum Phereum ab vxore interfectum propter pellicatus ſuſpicionem. Sic Antoninum Verum Lucilla: Lemniæ viros omnes vna excepta interfecerunt: & Demetrius Antigoni filius, Nicanor, alijque à ſuis feminis interempti. Denique cùm omnia perueſtigaris, collige tecum, quód vindicta nemo magis gaudet quàm femina. Ouid. 2. artis, *Zelotypus.*

Sed

Sed neque fuluus aper media tam sæuus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes,
Femina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet, & in vultu pignora mentis habet.
In ferrum, flammamq; ruit, positoq; decore
Fertur, vt Aonij cornibus icta dei.

Lentigo. *lentigine.*] Lentigo, macula subrufa, aut nigricans in facie aut manibus ad lentis similitudinem.

Pellex. *pellice.*] Pellex, quasi πάλλαξ ἢ παλλακὶς, ait Gell. lib. 4. cap. 3. vel à pellendo, quòd vxorem legitimam è thalamo pellat, vel quòd virum pelliciat. Paulus in l. 144. de verb. sign. Digestis ex Masurij Sabini sententia pellicem pro ea sumit quæ citra matrimonium cum aliquo consuescat, domique retineatur: additque vulgò sic accipi, quæ cum eo se misceat cui sit vxor. Cæterùm an admittere ausim distinctionem Iurisconsulti in dicta lege, inter pellicem, amicam, concubinam, nondum satis liquet. Sed præstat audire Demosthenem oratione aduersus Neæram, egregiè nomina τῆς παλλακῆς, τῆς ἑταίρας, καὶ τῆς γυναικὸς distinguentem: ait enim τὰς μὲν ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως, καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. Amicas habemus voluptatis causa: pellices seu concubinas famulitij & curæ quotidianæ gratia corporis vtimur: vxores autem ducimus vt legitimos tollamus liberos, fidamque rei familiaris custodiam habeamus.

Dolus

Dolus in ſuos.

EMBLEMA L.

ALTILIS *allectator anas, & cærula pennis,*
Aſſueta ad dominos ire. redire ſuos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas,
Garrit, in illarum ſe recipitq́ gregem,
Prætenſa incautas donec ſub retia ducat:
Obſtrepitant captæ, conſcia at ipſa ſilet.
Perfida cognato ſe ſanguine polluit ales,
Officioſa aliis, exitioſa ſuis.

HAc ſimilitudine (cuius facilè ſubintelligitur apodoſis) proditorum animum fraudulētum apertè arguit: qui cùm *Proditorum fraudes.*

O bene

bene velle se fingant, vt simulatis eiusmodi alloquiis imponát, eò sanè nocentiores, quò versutiores, habendi sunt. Sic enim plerumque insontes & incautos in ignota discrimina, vel ad extremum vsque vitæ periculum adducant & compellant, sed potissimùm cùm vel vitæ consuetudine, & familiaritate, aut etiam obsequij aliqua specie fucata eos tenent irretitos, nodisque tam tenacibus illigatos, vt sese hinc nequeant extricare. quo de genere sunt vespertiliones quidam, & sceleratissimi sycophãtæ (quorum numerus quantum his temporibus accreuerit, dici non potest) qui viros inculpatæ vitæ, simplices planè, & ab omni fuco alienos, in discrimen & præcipitium trahunt; nullumque non mouent lapidem, vt, quod est in prouerbio, in laqueos inducant: quam ad rem cuniculis quibusdam vtuntur, cùm impingunt nomen detestandi sortilegij, vel etiam hæreseos, aut sectæ alicuius, vt securiùs magisque impunè ouiculam, id est hominem simplicem, minimeque malum ab omni crimine tam scelesto, tamque abominando alienissimum mactent, vel certè quocunque tandem modo exterminent; sic vt insons ille misellus hac aspersus labe (tametsi toto vitæ tempore virtuti pietatique nomen dederit) humanæ societatis pernicies, & pestis habeatur ab imperita multitudine, quæ vt in vitium plus quàm liceat credula, ita ob inconstantiam maximam, quæ illi familiaris est, ad virtutes ipsas inuertendum sic prompta & parata sit, vt, quod ait Flaccus, sincerum auidè cupiat vas incrustare. Sed vt paucis contraham, hoc genus hominum vt exitialius & magis auersandum, sic & præter alios, in quod leges animaduertant, dignissimum! Quod enim vnicè docuit optima illa omnium magistra natura, hi tollunt, & improbitate iniquiore labefactant, nimirùm vbi contra suum sanguinem insidiantur, & in animas suas fraudem moliuntur, vt loquitur Salomon. Id totum tamen torqueri melius fortasse potest in patriæ proditores, quales fuere οἱ φιλιππίζοντες apud Græcos, apud Olynthios Lasthenes. Talis fuit Metius ille Suffetus dux Albanorum, pugnæ desertor in bello Romanorum aduersus Albanos, qui suæ proditionis pænas dedit ab equis discerptus, vt lib. 1. Liuius memorat.

Anas. *Altilis allectator anas.*] Anatem à natandi assiduitate dictam vult Varro, 5. De ling. Lat. Altilis, quòd alatur domi, vel ruri, vt gallinæ, &c. Allectator porrò ab alliciendo. Legi alicubi morem esse aucupibus exoculatam columbam in reti colligare, quæ strepitu cæteras columbas ad se pelliciat. ea dicitur παλεύτρια, à παλεύειν, quod est decipere, seducere, in laqueum allicere.

Sed

Sed audiamus ipsum Alciatum, qui ea de re sic lib. Parerg. 9. cap. 11. Plaut. in Milite, Paleutriō nomen veteratori impostorique seruo conueniens. vnde & παλεύτριαι, quasi allectatrices aues Aristoteli lib. De hist. animal. 9. turtures vel columbæ, quæ aluntur, vt aucupes alias alliciant, eosque ad congeneres capiendos adiuuent. quod & in coturnicibus fieri consueuit, itemque anatibus, de quibus (est enim aucupij genus valde iucundum) nos quandoque carmine sic lusimus:

Altilis allectator anas, & cærula pennas, &c. Hæc Alciatus.

ire redire] ire, pro abire, vt alludat ad verba Iustiniani, in §. Ceruorum quoque, De rer. diuisione, in Institut. in syluam ire & redire solent. & paulopòst: In ijs animalib. quæ ex consuetudine abire & redire solent. Martialis 12. lib. epigramm.

Atque inter mensas ire, redire suas.

garrit.] Garrire, quasi ineptè strepere, Nonius. & proprium esse auium quidam putant. *Garrire.*

Maledicentia.

EMBLEMA LI.

ARCHILOCHI *tumulo insculptas de marmore vespas*
Esse ferunt, linguæ certa sigilla malæ.

Maledicentiæ nota. VEspæ tumulo affixæ Archilochi, linguæ malæ petulãtiam effrenem arguunt: hæ enim raucæ sunt & mordaces, sed nullam ab iis neque oblectationem, neque fructum comparare possis, vti nec à maledicis aut mordacibus expectare quicquam præter aculeum debeas. Hoc autem Archilocho intelligitur *Scriptor maledicus.* scriptor quiuis, insolita quadam verborum petulantia & mordacitate alios insectans: in quo tamen neque curam, neque eruditionẽ possis deprehẽdere: sed hoc tãtùm notus, quòd audaciã in obtrectando maluerit ostentare, tamq; prauè innotescere, quã stare gratis, & cũ silentio, vt loquitur Martialis. Fuit verò hic

hic Archilochus Poëta Lacedæmonius, vel Parius, vt alij volunt, qui Lycamben ſocerum tam atrocibus & virulentis carminibus inſectatus eſt, vt eum adegerit ad laqueum. Hinc Prouerb. Archilochia edicta, pro contumelioſis & mordacibus: &, Archilochi patria, pro maledicis: &, Archilochum terere, pro eo quod eſt, maledicentia delectari. Quò pertinet Archilochi epitaphium ex 3. Epigramm. Græcorum lib.

Σῆμα τόδ' Ἀρχιλόχου παραπόντιον, ὅς ποτε πικρὴν
μοῦσαν ἐχιδναίῳ πρῶτος ἔβαψε χόλῳ,
αἱμάξας Ἑλικῶνα τὸν ἥμερον, οἶδε Λυκάμβης
μυρόμενος τρισσῶν ἅμματα θυγατέρων.
ἠρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. hoc eſt,

Archilochus iacet hoc in littore tectus, amara
Cuius vipereo carmina felle madent.
Sanguine fœdauit Muſarum Helicona, Lycambes
Luget natarum turpia lora trium.
Hoſpes abi tacitè, irrites ne forte crabrones,
Illius in tumulo quos habitare vides.

Pindar. 2. Pyth. ait ſe nolle conuicio aliquo Ixionem afficere, quòd Archilocho conuicia non bene ceſſerint. Sic ille:

— ἐμὲ δὲ χρεὼν
φεύγειν δάκος ἀδινὸν, κακαγοριᾶν·
εἶδον γὰρ ἑκὰς ἐὼν, τὰ πόλ-
λ' ἐν ἀμαχανίᾳ
ψογερὸν Ἀρχίλοχον βαρυλό-
γοις ἔχθεσι πιαινόμενον. id eſt,

Me autem oportet effugere morſum imbellem & impotentem, maledicentiam nempè. Vidi enim iam olim multa in egeſtate poſitum conuiciatorem Archilochum, infenſis obtrectationibus enutritum, & quaſi pinguem factum. Antiſthenes dicebat Diogenem veſpis eſſe ſimilem. Veſpis enim non magnum eſſe alarum ſtrepitum, aculeum autem acutiſſimum. Dion oratione 8. & Stobæus Sermon. 11.

certa ſigilla.] quæ ſunt ſymbola certæque notæ hominis intẽperanter lingua abutentis, vt qui maledicentiſſimus fuerit. *Veſpæ obtrectatores.*

In receptatores sicariorum.

EMBLEMA LII.

LATRONVM, furumq́ manus tibi, Scæua, per vrbem
Jt comes, & diris cincta cohors gladijs:
Atque ita te mentis generosum prodige censes,
Quòd tua complures allicit olla malos.
En nouus Actæon, qui postquàm cornua sumpsit,
In prædam canibus se dedit ipse suis.

In receptatores.] Hæc epigraphe mihi statim reuocauit in mẽtem quod de receptoribus, seu receptatoribus iura edixerunt, in quos nempe voluerunt acerrimè animaduerti, l.3. §. cognoscit, D, de

D. de off. præf. vigil. quia ſine his diu maleficia latere non poſſint. l. 1. de recept. Sic Vlpian. in l. Congruit, de off. præſ. vult à præſide animaduerti in ſacrilegos, latrones, plagiarios, fures, prout eorum quiſque deliquerit: receptoreſque eorum coërcere, ſine quibus latro diutiùs latere non poteſt. Cui ſimile illud Quintiliani ex declamatione 255. vbi ait, proximos eos eſſe transfugis à quibus transfugæ recipiuntur: quia natura ſimile ſit, facere ſcelus & probare.

Fons Emblematis à Stob.

STobæo citatur illud ex Phauorino, ni fallor: *ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν τρεφομένων ἀπ' αὐτοῦ κυνῶν ἀπέθανεν, οὕτως οἱ κόλακες τοὺς τρέφοντας καταλύουσιν*: Quemadmodum Actæon à canibus, quos alebat, diſcerptus eſt: ita paraſiti & aſſentatores, eos à quibus enutriuntur, miſerè perdunt. Nonnulli ſeſe putant inſigniores & quidem nobiliores, ſi quoſuis ſicarios, nulliúſque frugis homines & ganeones inertes, domi & menſæ ſuſcipiant, haud ſano mentis oculo præuidentes ſe vnà cum patrimonij comminuti damno, nominis & plerumque vitæ iacturam facere. Tutiſſimos enim ſe fore credunt, vtpotè tanto tamque generoſo ſatellitio ſtipati; & tamen non aduertunt, quanti conſtat, quamque noxia ſit ea familiaritas. Anulus in picta poëſi ſic:

Cornibus in ceruum mutatum Actæona ſumptis
Membratim proprij diripuere canes.
Næ, miſer eſt dominus, paraſitos quiſquis edaces
Paſcit, adulantum præda parata canum:
Se quibus irridendum ſuggerit & comedendum,
Seruus & ex domino cor niger efficitur.

Venatores Actæones

Qui mythologica tractarunt, hoc de Actæone figmentum ad venatores referunt, qui ſuas opes miſerè dilapidant in venandi luxu inutili admodum & ſumptuoſo: etenim à canibus, quos aluêre, tandem vltione diuina quaſi membratim dilaniantur. Nam tametſi nihil aliud ſceleris admitterẽt, niſi in eo quod erogent in victum canum quod commodiùs poſſet egenis & paupertie preſſis conferri: ea tamen culpa ſatis habet grauitatis ad prouocandum iuſtam Dei præpotentis iram, qui tot bona nobis non eſt elargitus, vt iis tam malè vtamur. Eoque grauius illi peccãt, quòd rebus neceſſariis animum non applicent, vt agriculturæ, vt Reip. vt aliis honeſtis actionibus, ſed omnẽ temporis vſuram collocant in venatu: quo fit, vt in vrgentem minuſque ſibi notam penuriam præcipites ruant. Itaque dici non ab re poteſt, eos non à canibus modò, ſed auibus & equis abſumptos ac dilaceratos. Palæphatus ait Poëtas hoc figmento nihil aliud docuiſſe, quàm

homines cauere maximè debere, ne quid agant quod diis inuisum sit aut ingratũ, aut quod eos in iram prouocet. Adhæc olim omnes labori fuisse intentissimos, & manibus victum quæsiuisse non seruis aut exteris sua negotia, sed sibi tantùm commisisse: ideoque qui laboriosi essent, opibus & facultatibus præ cæteris abundasse: contrà qui sese otio dedebant, voluptates consectabantur, venationi & aleæ dabant operam, in extremam rerum penuriam decidisse, & opibus exhaustos esse, quemadmodum & ipsi Actæoni contigit. Sed id speciatim in prodigos adolescentes non ab re licet conuertere, qui promi magis quàm condi, vt Phryges serò sapiunt, & tum fortè, sed frustrà resipiscunt, cùm nihil est amplius in loculis. Sibi quidem mirè placent, cùm secundis fortunæ ventis opes suppetunt, quibus impudentes & ignauos ganeones (qui nullum aliud sibi pensum relictum habẽt, quàm vt lautas culinas affectentur, alienaque quadra viuant) pascant & enutriant. At exhaustis patrimoniis, quid illis superest nisi vt aliena compilent, tandemque in malam crucem adigantur, ab iis relicti, longumque valere iussi, à quibus in conditionem tam miseram, tamque abiectam coacti sunt? Non piget huc traducere, quæ Dion Chrysost. orat. 10. De seruis, apposité scribit, se non putare damna à malis canibus plures accepisse, quàm à malis hominibus. Etenim à canibus perniciosis vnum Actæonem aiunt (inquit ille) perditum, & his quidem in rabiem cùm acti essent: à perniciosis verò hominibus dici nõ posse, quot perierint & plebeij & reges, quot etiam ciuitates; hi quidem à seruis, illi autem à militibus & satellitibus; alij ab amicis quibusdam, nomine tenus amicis: alij quidem à filiis & fratribus, vxoribúsque damna capiunt innumera. Retulimus suprà ex Cõstantino Manasse memorabile Michaëlis Imperatoris exemplũ, quem cum Actæone discerpto à canibus comparat: siquidem inconsulto illi Principi, quòd ab assentatoribus obsessus esset, miserè omninò cessit.

Veterum industria. *Otiosi venatores.* *Locus Dionis Chrysost.*

Scæua.] proprium quoddam nomen aut fictitium non temerè suspicetur aliquis. plerique, sæua, legunt, pro, dira, crudeli, terrifica, &c. sed malim Scæuam accipi, vt Symmachus, pro improbo, sinistræ famæ homine, rerum imperito. Quæ sub obtentu tuo à quibusdam scæuis designata dicuntur, ait ille. Et Græci, eum qui sit ingenio tardo σκαιὸν appellant. οὐδὲ σκαιόν, οὐδ᾽ ἐπιλήσμονα, dicit Aristophan. 1. neque scæuam, neque cõsilij inopem.

manus.] multitudo, vt maxima militum manus apud Ciceronem in Philipp. & sæpè aliàs.

pro-

prodige.] Cicero 3. Offic. Prodigi, qui epulis & visceratio-nibus, & gladiatorum muneribus, ludorum venationúmque apparatu pecunias profundunt in eas res, quarum memoriam aut breuem, aut nullam sunt omninò relicturi. *Prodigi.*

allicit olla malos.] Ea est ollæ amicitia, vt habet Prouerbium; ad quod respexit Martialis lib. 2.

Hunc quem vina tibi, quem mensa parauit amicum,
Esse putas fidæ pectus amicitiæ?
Vinum amat & cyathos, & sumina, & ostrea, non te.
Sublato vino nullus amicus erit.

En nouus Actæon, &c.] Tangit Actæonis fabulam, quam fusè narrat Ouid. 3. Metamorph. Hanc lubens prætereo, vt vel pueris notissimam.

In adulatores.

EMBLEMA LIII.

SEMPER hiat, ſemper tenuem, qua veſcitur, auram
Reciprocat Chamæleon:
Et mutat faciem, varios ſumitq́ colores,
Præter rubrum vel candidum.
Sic & adulator populari veſcitur aura,
Hiansq́ cuncta deuorat:
Et ſolùm mores imitatur Principis atros;
Albi & pudici neſcius.

Emblema è Plutarcho petitum.

EXpreſſum id è Plutarchi libello, De diſcrimine adulatoris & amici, huius hæc verba: Ὁ κόλαξ ἀτεχνῶς τὸ τοῦ χαμαιλέοντος

λέοντος πέπονθεν· ἐκεῖνός τε γὰρ ἁπάσῃ χροιᾷ πλὴν τοῦ λευκοῦ συναφομοιοῦται· καὶ ὁ κόλαξ ἐν τοῖς ἀξίοις σπουδῆς ὅμοιον ἑαυτὸν ἐξ ἀδυνάτων παρέχειν, οὐδὲν ἀπολείπει τῶν αἰσχρῶν ἀμίμητον. Adulatori quidem omninò id accidit vt Chamæleonti: siquidem vt ille colorum omnium similitudinem exprimit præterquàm albi: sic assentator, cùm se similem præstare non possit in his quæ digna sunt studio, turpia quæque imitatur quantum potest. Vt enim nonnulli pictores imperiti, quia nequeant assequi quæ pulchra sunt & difficilia, in næuis quibusdam ac verrucis aut rugis depingendis toti sunt, & quælibet repræsentant, præter ea quæ pulchra sunt, quæque ingeniosi artificij laudem mereantur: Sic & assentator, vt principi viro, cui assidet, aliquid gratum faciat, eius diligenter imitatur intemperantiam, iracundiam, supercilium, acerbitatem in seruos, diffidentiam in domesticos, & cognatione iunctos. Nam præterquàm quod sponte, naturæque propensione ad deteriora propensus est, videtur eo modo sibi longè abesse à vitio reprehensionis, si turpia imitetur. Quem morem vt barbaricis moribus conuenientissimum, meritò perstrinxerunt auctores grauissimi: hoc enim vitio quòd laborarit Alcibiades, vt qui ingenio esset versatili, & ad quiduis comparato, naturam Chamæleontis habuisse dictus est. Sed mirũ est sanè quod narrãt de Arabum quibusdam populis, apud quos inualuit consuetudo, vt illorum Rege aliqua corporis parte affecto, aut decurtato, populus eius regionis ægritudinẽ imitetur Principis, illoque membro fasciis lanaque conuoluto, sic in medium prodit. Quod idem de scurra quodam Philippi Macedonis memoriæ proditum accepimus. Cùm enim in oppugnatione cuiusdam ciuitatis Argiuorum, vnus Philippo fuisset erutus oculus, postridie scurra fascia similem oculum circumligatus processisse fertur. Idémque cùm crus in quadam pugna Regi fractum esset, in eius conspectum venire non erat solitus, nisi claudicans, eodémque crure colligato. Ea itaque est assentatorum mens, hoc vnum studiũ, vt imitentur omnia, omnibus assensum præbeant, præterquàm iis quæ sunt à natura sua longissimè remota, nimirùm quæ à niueo simplicitatis & innocentiæ decore, ac pudoris & verecundiæ quasi rubori omninò sit aliena. Nam quod Antisthenes dictitabat, vt meretrices omnia bona præter prudẽtiam, sanumque iudicium suis amatoribus imprecantur: sic assentatores iis quibus cũ agunt. Vide Pierium in Chamæleonte, lib. 27. Hieroglyph.

Adulator vt Chamæleon.

Alcibiades.

Arabum assentatio.

Scurra Philippi Macedonis.

Semper hiat, &c.] De Chamæleonte sic Plin. cap. 33. libro 8. Ipse celsus, inquit, hianti semper ore, solus animalium nec cibo nec

Chamæleon.

bo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento: & coloris nà bo tura mutabilior: mutat namque eum subinde, & oculis, & cauda, & toto corpore, redditque semper quemcunque proximè attingit, præter rubrum, candidúmque. Cassiodorus Variar. formularum lib. 5, epist. 34. naturam Chamæleontis ad frustratorem debitorem non minùs ingeniosè traducit. Fugere nescius, sed suæ sponsionis ignarus: obliuiosus cùm relinquitur: trepidus, cùm tenetur. Mutat verba, variat constituta: nec in vna dicti sui qualitate cõtẽtus, diuersis imaginibus immutatur. Meritò Chamæleonti bestiæ conferendus, quæ paruorum serpentum formæ consimilis, aureo tàntùm capite, & reliquis membris subalbentis prasini colore distinguitur. Hæc quoties hominum aspectus incurrerit, dum ei fugiendi velocitas denegatur, nimia timiditate, colores suos variè commutat, vt modò veneta, modo blattea, modò prasina, modò possit cyanea reperiri. Prouerb. Chamæleonte mutabilior.

Reciprocat.] repetit, retroflectitur, vel recipit. procare, petere est; vnde procax, & proci dicti. Reciprocum verò à recipiendo dici ait Varro, quia eò redeat vnde profectum est. Hinc maris & animæ reciprocatio. Hoc loco verò reciprocare propriè est auram resorbere, subindéque retrahere: sic enim Liuius reciprocare pro respirare vsurpauit.

vescitur aura.] Allusio ad Prouerb. Vento viuere. Populari aura vesci, est populi nugis assentiri, vulgi mores insequi.

Color albus & rubeus.

Albi & pudici nescius.] Color albus mentis integritatem, vt rubeus pudorem signat, vt dicemus postea.

Ei qui

Ei qui semel sua prodegerit, aliena credi non oportere.

EMBLEMA LIIII.

COLCHIDOS *in gremio nidum quid congeris? eheu*
Nescia cur pullos tam malè credis auis?
Dira parens Medea suos sæuissima natos
Perdidit; & speras parcat ut illa tuis?

HOc ex Græco Archiæ:

αἶαν ὅλην νήσους τε διιπταμένη σὺ χελιδὼν,
μηδείης γραπτῇ πυκτίδι νοσσοτροφεῖς; Typus Emblematis.
ἔλπη δ' ὀρταλίχων πίστιν σέο τὴν δὲ φυλάξειν
κολχίδα, μηδ' ἰδίων φεισαμένην τεκέων;

Sic Marullus exposuit 3. Epigrammatôn:

Quid vaga tot terras urbesq; emensa volucris,

Col-

Colchidos in sæuo nidificas gremio?
Pignoribusq́ tuis credis malè sana fidelem,
Ipsa suos partus quæ laniauit atrox?
Ni fetus exosa tuos Pandione nata
Phasiaca quærit perdere sæuitia.

Breuiùs reddidit Politianus, nimirùm tribus hendecasyllabis:

Medeæ statua est misella hirundo,
Sub qua nidificas; tuósne credas
Huic natos, rogo, quæ suos necauit?

Sed breuissimè Borbonius noster, vno disticho,

Medeæ statua est: natos cui credis, hirundo?
Fer aliò: viden' hæc mactet vt ipsa suos?

Fides non habenda ei qui fidem violarit.

Apostrophe est ad hirundinem, ad statuam Medeæ nidificantē: ex quo datur intelligi, cauendum esse ab eo qui semel imposuit: vel iis nullam amplius habendam fidem, qui semel vel quoquo modo læserint: aut iis nullo pacto assentiendum, qui cùm sua dilapidarint, vix aliorum curam commodè gerēt. Nemini enim res aliena quàm sua debet esse charior aut commendatior. Quomodo enim fieri potest, κακῶς κεχρημένον ἄνδρα τοῖς ἰδίοις, εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις; Id explicat Socrates apud Xenophontem lib. 3. ἀπομνημ. nempè colloquio cum Glaucone. Refert Plutarch. ἐν γαμικ. παραγγελ. Qua ratione Timarchum impudicitiæ & prodigalitatis accusauit Aeschines, non tam vt hominem probro afficeret, quàm ne deinceps ad populū concionaretur. Qui enim rem familiarem adeò malè administrasset, indignus videbatur cui publica crederentur. Præclarè Tiberij factum memoratur à Corn. Tacito: qui vt honestam innocentium paupertatem leuauit: ita prodigos, & ob flagitia egētes Vibidium Varronem, Marium Nepotem, Appium Appianum, Sullam, Vitellium mouit senatu, aut spontè cedere passus est. Gorgia oratore publicè aliquando dicente vt concordiam suaderet, Melanthius non sustinuit. aiebat enim de pace eum minimè aliis verba facere debere, qui sibi, vxori & ancillæ concordiā persuadere nō potuisset. Idem in Laconicis: Agis Archidami filius ei minimè Duci fidem habendā dicebat, neque credendū iuuenum exercitum, qui suam ipsius patriam miserè prodidisset. Id dicebat Ephoris, qui Imperatorem queadam lubricæ hominem fidei in hostes mittebant.

Medea.

Colchidos.] Medea Colchis nominata, quòd Colchorū regis filia fuerit, quæ Iasoni vt nuberet, aurei velleris obtinēdi corripiēdiq; viā ei cōmonstrauit, sed priùs Dracone sopito. Tandē ab Iasone repudiata, quos ex eo liberos susceperat, interemit. Repete fabulam ex 7. Metamoph. Ouid.

Teme-

Temeritas.

EMBLEMA LV.

IN PRÆCEPS rapitur, frustra quoq; tendit habenas
Auriga, effreni quem vehit oris equus.
Haud facilè huic credas, ratio quem nulla gubernat,
Et temerè proprio ducitur arbitrio.

SIgnificatur nihil ei committendum esse, qui in proprios affe- *Cui non credendũ.*
ctus nullum sibi sumit imperium, sed temerè huc atque illuc concitatus fertur, non aliter quàm equus, quem nulli freni nullæque habenæ continent. Similitudinem hanc mutuatus est ex Platone, qui animum nostrum cum auriga, corpus verò & eiusdem perturbationes cum equis comparabat. Iuxta quod ab Hieronymo etiam dictum est, sensus corporum quasi equos esse sine

sine ratione currentes: animam verò in aurigæ modum frena currentium retinere. Maximè enim est efficiendum, vt appetitus rationi obediant, eamque neque præcurrant, nec propter temeritatem, nec propter pigritiam aut ignauiam deserant, sintq; tranquilli, atque omni perturbatione careant, vt docet M. Tullius. Locus Platonis est in Phædro, de duobus equis bono & malo, & eorum auriga ratione: quò M. Tullius allusisse visus est 2. De Republ. Vt auriga indoctus è curru trahitur, operitur, eliditur, laniatur. Quē locum obseruauit Heraclides Ponticus lib. De allegoriis Homericis. Locus hic, vt apparet, è Maximi Tyrij sermone 55. tractus est. Neque verò grauabor locum integrū sublegere: τοῦτον δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηΐνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἅρματι, καὶ παραδοὺς τὰς ἡνίας τῷ ἡνιόχῳ, ἀφῆκε θεῖν, ἔχουσαν μὲν παρ' αὐτοῦ ῥώμην τέχνης, ἔχουσαν δὲ καὶ ἀτεχνίας ἐξουσίαν· ἡ δὲ, ἐπειδὰν ἐπιβῇ ἁρμάτων, καὶ λάβηται τῶν ἡνιῶν, ἡ μὲν εὐδαίμων καὶ μακαρία ψυχὴ καὶ μεμνημένη τοῦ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένου θεοῦ καὶ ἡνιοχεῖν προστάξαντος, ἔχεται τῶν ἡνιῶν, καὶ ἄρχει τοῦ ἅρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὁρμάς· οἱ δέ εἰσιν ἀτεχνῶς παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχοῦ θεῖν διωρμημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν, ἀκόλαστος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστὴς, ὁ δὲ, θυμώδης καὶ ἐπιπηδητικὸς καὶ ἔμπληκτος, ὁ δὲ, νωθὴς καὶ ἐκλελυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. οὕτως ἅρμα ἐστασιασμένον παρὰ τὸν ἡνίοχον. κᾆτα κἂν μὲν κρατήσῃ αὐτοῦ, κατὰ τὴν τοῦ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων φέρεται, νῦν μὲν τῷ ἀκολάστῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἅρμα ξυμφερόμενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὕβρεις καὶ παροινίας καὶ λαγνείας, καὶ ἄλλας οὐκ εἰλικρινεῖς ἡδονάς, νῦν δὲ τῷ θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς. Quę Latinè ita sonant: Verùm hic vnus inuentus est modus ab ipso Deo, quo humana conditio minorem se esse diuina fateretur, propterea scilicet quòd animum terrestri corpori, tanquam aurigam imposuit currui, cuius & habenarum sustinendarum & incitandi vim esset habiturus. Huic enim aurigæ, simul aurigandi artem, viréſque tradidit: simul etiam liberum abutendæ artis arbitrium dedit. qui postquàm inscenderit currum, & habenas acceperit, siquidem felix beatúsque animus sit, memoriamque habeat se iussu Dei sublatum esse in currum, validèque aurigationem regere debere, nimirùm habenas moderatur, regitque currum, & equorum temeritatem contundit. At equi diuersum appetunt cursum, temereque huc atque illuc rapiunt currum; hic ad petulantiam, ingluuiem ac contumeliam, ille ad temeritatem atque ferociam, alius verò tarditatem, mollitiē, seruitutem, fatuitatem, atque humilitatem sectatur; cuiusmodi seditionibus

bus distractus currus, aurigam conturbat: & si vicerit eum præpotentis equi vis, fertur currus pro libidine victoris. Quo fit, vt victrice interdum petulantia, vnà currus & auriga ad contumelias, conuicia, impuritates, atque alias nefarias, minimeque sinceras voluptates; interdum verò dominante iracundia, in multas variásque calamitates vterque feratur in præceps. Huc etiam referam commodè illud D. Cypriani, ex lib. De disciplina & bono pudicitiæ: Coërceat animus, ait, stimulos carnis, refrenet impetum corporis. Accepit hanc enim potestatem, vt illi ad imperium eius membra seruirent. Et quasi legitimus ac perfectus auriga vltra concessas corporis metas extollentes se carnis impetus, cælestium præceptorū habenis reflectat, ne vltra terminos suos currus iste corporis raptus in periculum suum secum & ipsum rapiat aurigam, &c. *Cypriani locus.*

In præceps rapitur frustra, &c.] Alludit ad illud Virgilianum,

—frustra retinacula tendens,
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

& ad prouerb. De curru delapsus. Citatus ex Platone locus est in Phædro, qui explicatur commodissimè à Plutarcho, Quæstionum Platonic. 8. quò pertinet Ciceronis hoc è 3. Tuscul. Exisse è potestate dicimus eos qui effrenati feruntur, aut libidine, aut iracundia. Qui igitur exisse è potestate dicuntur, ideò dicuntur, quia non sunt in potestate mentis, cui regnum totius animi à natura tributum est. hinc compotes & impotes, qui animum habent, vel non habent in sua potestate.

effreni quem vehit oris.] Manifesta allusio ad parœmiam, Os infrene, id est, *ἀχαλινῶ στόματος ἵππος.*

In te-

In temerarios.

EMBLEMA LVI.

ASPICIS *aurigam currus Phaëthonta paterni*
Ignivomos ausum flectere Solis equos;
Maxima qui postquàm terris incendia sparsit,
Est temerè insesso lapsus ab axe miser.
Sic plerique rotis fortunæ ad sidera Reges
Evecti, ambitio quos iuuenilis agit;
Post magnam humani generis cladémq; suamq;,
Cunctorum pœnas denique dant scelerum.

Stulti Principes. PHaëthontis casus hîc traducitur in Principes quosdam Ducésque iuuenili ter exultantes, qui magno suo suorumq; malo

malo cuncta sursum & deorsum vertunt: cumque quod volunt, omne sibi licere putent, non mirum est, si intolerabilem malorum lernam secum aduehant. Nihil enim aliud afferre potest tam cæca præcépsque temeritas, quàm certissimum populi discrimen, & interdum exitium. Quòd si illi quandoque resipiscant (quod ferè non fit, nisi accepto damno, eoque grauissimo) id sanè contingit, postquàm vulgus decidit in grauem fortunarum omnium iacturã, vt spei nihil reliqui habeat. ferè fit enim, vt Principes illi fatui & excordes, eo quod habeant in alios imperij ac potentiæ, pro sua libidine miserrimè abutantur, & quasi prodigant in Reipubl. detrimentum. Vitio datur Agamẽnoni, quòd ambitiosus magis quàm cordatus fuerit, qui pro vna Helena tot tantósque homines ad necem postulârit, suósque ad eandem belli aleam prouocarit. Rectè Flaccus:

Fabula quæ Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.

Non est ambiguum, quin securius æuum traduxissent, & gloriam credo meliorem fuissent consecuti nobilissimi Imperatores Cyrus, Xerxes, & Alexander, si suis contenti finibus, maluissent regna propria tutari & administrare, quàm armorum alea plusquàm par esset, alienis inhiare. Itidẽ & innumerabiles alij, quorum efferatior ambitio, regnandique cupiditas, & suum & populi interitum accersiuit. Quid enim, vt cæteros taceam, aliud fecit Alexander, quanquam præclaris naturæ & doctrinæ subornatus muneribus, quàm vt grassatorum princeps orbem circuncursaret, sibi suisque labores & molestias innumerabiles crearet, nullumque quietis & otij finem proponeret? Huius insatiabilem victoriarum sitim nullus vel prosperrimus successus vnquam restinguere potuit: nullus honos, quanquam magnus, eius ambitionem sedauit. Itaque non contentus amplissimo imperio Persico, impetum fecit in Scythas, in Bactrianos, in Indos, vltrà etiam progressurus si per copias suas licuisset, aut nisi morte violenta repressus esset. Quid de Pompeio? quanta virtute & experientia viro? quàm magni à suis habito? nec enim vna causa fuit cur à Romanis, aliisque gentibus maximo in honore esset. Eum tamen miserè occæcauit tandemque perdidit insana ambitio, nec se modò, sed & patriam & Remp. quam defendere se iactabat, oppressit & funestè dilacerauit. Totus enim in aucupanda gloria, in cuius communicationem admitti neminem

sustinebat, dum Spartacum perdomuit: dum Lucullo eripit victorias Ponticas & Armeniacas; dum Metello honorem de piratis suffuratur, vnusque omnibus excellere, omniumque obscurare gloriam cogitat, alienauit à se optimorum quorumcunque animos. Ergo dum potentiam suam putat egregiè fultam C. Cęsaris affinitate, quem sibi adiunxerat ad suas vires firmandas, ab eodem fuit oppressus.

Michaël Imperator.

Et hos quidem suæ ciuitatis Phaëthontas rectè dicimus, quales nimium multos superior patrum & nostra vidit ætas. Constantinus Manasses, Annal. de Michaëlo Imperatore hunc in modū ferè scribit: (quia enim Græca non suppetunt, Latinā versionē huc conferre nō verebor:) Vbi Michaëlus maturā ad ætatē peruenit, iámque solus amplitudinem negotiorum imperij procurare cœpit, reapse verum illud probauit esse quod est in fabulis. Quippè mox vt alter quidam iuuenis Phaëthon, curru conscenso, totum Romanorum imperium perdidit, & ipse de auito patrioque regno, veluti quodam curru, est deturbatus & excussus, non pronus tantùm cadens, sed etiam deorsum lædens. Quippè luxuriosæ humidæque vitæ se dedidit, velut alter Nero, immodestus in vino, animo effeminato, impudicus, temulentus, omnem pecuniam in collusores exhauriens, qui erant scurræ impuri, curruum agitatores, mimi, primo statim diluculo temulentiæ dediti, delicias ciborum & suauium opsoniorum auidè quærentes, totos dies apud inuerecundas mulieres exigentes, potores, ludiones, libidinum flammis furentes: qualis scilicet olim erat ille Sardanapalus, rex Niniuitarum, &c. Quod dum meditor, vltrò sese offert Caroli vltimi Burgundiæ Ducis fatum deploratissimum, qui propter virtutem bellicam, & ditionem amplissimam, inter Principes fortunatissimos haberi potuisset, si vim ingenij qua pollebat, & magnitudinem animi qua se terribilem & formidabilem ostenderat, ad sua potius asseruanda, aut etiam augenda, quàm ad extera expugnanda conuertisset; nec sanè tam infelicem mortem obiisset. De quibus tamen aliàs fortasse commodiùs. Huc refer Adagium, Aut Regem, aut fatuum nasci: &, Habenas ignarus non tractet. Fabulam hanc alij aliò transferunt, nimirùm ad insignem quandam conflagrationem, vt Plato in Timæo, cui Lucretius lib. 5. subscribit. Ficinus & aliquot alij tradunt fuisse Cometam vastum natura solarem, qui tandem dissolutus, intolerabiles æstus concitauerit. Sed hæc præter rem. Si ad mores referre malis, apponere huc potes exemplum Flaminij Consulis, cuius temeritas

Carolus dux Burgundionum.

insigne

insigne detrimentum suæ Reipubl. attulit. Valer. Max. 1. cap. 6. Phaëthontis casum ad principes improuidos, ambitiosos, suiq; officij minimè memores torsit etiam Dio. Chrysostomus oratione prima De regno.

Ignivomos equos.] Quatuor equi Solis naturam illius igneam indicant: Phlegon, à φλέγω, quod est inflammo: Pyrois, quasi ignitus, ἀπὸ τοῦ πυρός: Eous, ab ἠώς, aurora; Aethon, quasi ardens: Sunt qui his equis quatuor horas iuxta Solis exortum apparentes intelligi velint. vnde est illud, *Equi Solis.*

Hæc iubet, hæc splendet, dein hæc calet, illa tepebit.

Malim ego à studiosis legi diligenter quæ de iis Solis equis habet Ouid. 2. Metamorph.

Sic plerique rotis, &c.] Similitudinis est ἀπόδοσις. Fortunæ rota, cui insidet, tributa est, propter varietatem & incōstantiam. Galenus ἐν προτρεπτικῷ ἐπὶ τὰς τέχνας egregiè fortunam eiúsque inconstantiam depinxit.

Furor & rabies.

EMBLEMA LVII.

ORA gerit clypeus rabiosi picta leonis,
Et scriptum in summo margine carmen habet,
Hic hominum est terror, cuius possessor Atrida:
Talia magnanimus signa Agamemno tulit.

Signa ferocitatis. QVorundam Principum & Imperatorum ferocia & immanitas signis plerumque notisque vexillaribus exprimitur, ita vt quid in animo reconditum habeant, tacitis symbolis apertè ostendant. Quid enim significant in eiusmodi stemmatis Vultures, Gryphes, Dracones, Aquilæ, Leones, quàm rapacitatem, ferociam, internecionem, formidinem, & cætera generis eiusdem, quæ perpetuò sanguinarios Duces comitantur?

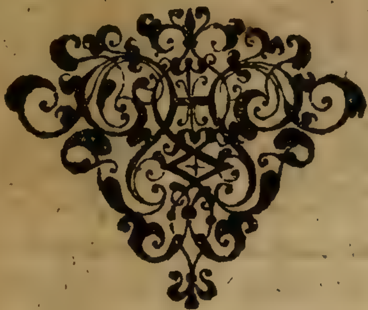
At

At vt carmen nostrum explanemus, habuit Agamemnon clypeum, in quo esset depictus Leo ad terrorem aliis incutiendum: quod quidem scutum in Olympiæ fano per aliquot tempora pependit, inscriptione etiam adiecta:

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὁ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.

hoc est, *Terror hic est hominũ, quiq; hunc gerit, est Agamemnon.* Leo quidem pro signo roboris & vigilantiæ apud Aegyptios habebatur: sic & ad terrificum hominẽ, qui reliquos aspectu solo consternaret, assumebatur. testis est Pierius in Leone. Plutarchus Aristide: Hanc iusti appellationem, inquit, regum & potentum nullus est prosecutus: ἀλλὰ πολιορκηταὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ νικάτορες, ἔνιοι δὲ ἀετοὶ καὶ ἱέρακες ἔχαιρον προσαγορευόμενοι, τὴν ἀπὸ τῆς βίας καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἢ τὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες: sed potius dicti sunt vrbium vastatores, fulmina, & domitores: alij etiam aquilæ & accipitres vocari maluerunt, à vi & potentia, vt apparet, magis quàm ex virtute laudem & gloriam amplectentes.

Leo, terroris symbolum.

In eos qui supra vires quicquam audent.

EMBLEMA LVIII.

DVM dormit, dulci recreat dum corpora somno
Sub picea, & clauam cæteraq; arma tenet,
Alciden Pygmæa manus prosternere letho
Posse putat, vires non bene docta suas.
Excitus ipse, velut pulices, sic proterit hostem,
Et saeui implicitum pelle leonis agit.

PIndarus Nem. 10. χαλεπὰ δ᾽ ἔρις ἀνθρώποις ὁμιλεῖν κρεισσόνων. id est, Difficilis pugna est fortioribus repugnare velle. quod mihi declarat in Vrania Herodotus: καὶ δύναμις ὑπὲρ ἀνθρώπων

θρόνων ἢ βασιλῆος ἐςὶ καὶ ὑπερημένης. Apologus hîc admonet, nihil præter vires aggrediendum, nec vllum suscipiendum negotium, ad quod perficiendum vires non suppetant. Rectè Pindar. Pyth. 6. χρὴ κατ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον: oportet quisque sui modulum spectet. Sic Propertius:

Turpe est quod nequeas capiti summittere pondus,
Et pressum inflexo mox dare terga genu.

Et Cicero 1. Officior. Suum quisque noscat ingenium, acremque se & vitiorum, & bonorum suorum iudicem præbeat, ne scenici plus quàm nos, videantur habere prudentiæ: néue histrio videat in scena, quod non videat sapiens in vita. Sed, ni fallor, conuerti fabula in eos potest, qui licet tenuis fortunæ sint, aut ingenio non perinde valeant, audent tamen potentiores, vel etiã doctiores impetere; quo ex conflictu nihil reportaturi sint præter infamiam & detrimentum. Allusio est ad prouerb. Cùm sis nanus, cede. Quod intellexisse videtur Ammian. Marcellinus 22. lib. quo loci magnum Iuliani Imp. animum celebrat, & maledicorum in eo contemptum illud effert prouerbiali schemate, eoque eruto è Græco apologo quopiam: Frustrà, inquit, virum circumlatrabant, immobilem occultis iniuriis, vt Pygmæi, Thiodamas agrestis homo Lyndius cum Hercule. Quo innuit Iulianum nihilo magis commotum fuisse susurronũ & blateronum aulicorum conuicijs, quàm Hercules ille μεγαλόσωμος καὶ μεγαλόψυχος rustici hominis contumeliosa insectatione aut Pygmæorum insultibus exterritus fuerit. Meminit figmenti huius Politian. Epistola quadam, his quidem verbis: Vincere non magis te potui, quàm Herculem ridiculi apud Philostratũ Pygmæi, quos ille omnes correptos leonis pelle inuoluit, &c. Meminit & Alciat. noster Commentar. De quinque pedum præscriptione. Hæc cùm scripsissem, commodè sese historia Pygmæorum obtulit, quam retulit Philostratus in suis Imaginibus; vnde perspicuè video Emblema hoc petitum esse. Temeritȳ.

Sub picea.] Piceam, quintam cedri speciẽ esse docet Plinius cap. 10. lib. 16.

Alciden] Herculem, vel ab Alcæo Amphitryonis & Persei patre, vel ἀπὸ τῆς ἀλκῆς, à robore & fortitudine dictum volunt.

Pygmæa manus.] Pumilionum aut nanorum multitudo. Vocantur à Philostrato οἱ πήχεις παιδία, q. d. cubitales pueri. Eustathius & D. Augustin. De ciuit. Dei 16. cap. 8. Nanos aiunt Pygmæi.

pygmæos appellatos à πυγὼν, vel πηχὺς, quod cubitum significat. vel πυγὸς, breuis: itaque πυγμαῖος quasi πηχυαῖος. Hi homunciones extremas Aegypti partes inhabitant, agricolationi dediti, subinde cum gruibus bellum gerunt. Plin. libro 7. cap. 2. aliisque locis. Gellius lib. 9. cap. 4. Existimat tamen Cardanus De rer. variet. lib. 8. cap. 40. contra quorundam opinionem, qui fabulosos Pygmæos faciunt, reuera Pygmæos esse. Sed hæc ἀπεροσδιονύσως.

prosternere letho.] suffocare, elidere, tollere de medio.

vires non bene docta suas.] Phrasis Græca, pro nō bene dimensis suis viribus, nulla ratione habita imbecillitatis suarū virium.

Et saui implicitum, &c.] partim eorum contriuit vt pulices, partim reclusit in sinu. Leonina autē pelle dicitur vsus pro thorace Hercules post occisum in sylua Nemea leonem truculentissimum, de quo postea.

Im-

Impoſſibile.

EMBLEMA LIX.

ABLVIS Aethiopem quid fruſtra? ah deſine. noctis
Illuſtrare nigræ nemo poteſt tenebras.

EX Luciani Epigrammate tranſtulit. ſic enim habet: *Typus Emblematis.*
εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης.
οὐ δύνασαι δνοφερὸν νύκτα καθηλιάσαι.
quod idem ab Eraſmo ſic eſt conuerſum:
Abluis Aethiopem fruſtrà. quin deſinis artem?
Haud vnquam efficies nox ſit vt atra dies.
Id autem ex apologo quodā Aeſopico manaſſe planum eſt: quo quidem ſignificatur, ὅτι μένουσιν αἱ φύσεις ὡς περιῆλθον τὴν ἀρχήν, naturas manere vt ſitum habuere principium. Pindar. Olymp. 13. ἄμαχον δὲ κρύψαι τὸ σύγγενες ἦθος: Difficile eſt occultare morem ingenitum. Idem Ariſtophanes Veſpis: ἀποστῆναι χαλεπὸν *Mores vel animum mutare, difficile.*

φύσεως ἣν ἔχῃ τις ἀεί: Tegere difficile eſt quã quis naturã habeat. Succurrit illud Ciceron. ad Q. fratrem: hoc nunc non cõtendo, quòd fortaſſe cùm in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt mutare animum, & ſi quid eſt penitus inſitũ moribus, id ſubitò euellere. Quò referendum Diogenis apophthegma; qui cùm improbum quendam & proteruum caſtigaret, rogatus quid faceret: Aethiopem, inquit, abſtergo, vt difficulter candidum reddam. Quod in genere de his omnibus intelligi poteſt, quæ nulla arte nullaque induſtria corrigi aut mutari queunt. Sed ſpeciatim hoc torquebimus in ea quæ fucata ſunt & ſimulata, vt gloriam inanem, non vitæ meritis, ſed precariò emptam, cuius omnia ſimulacra, vt ſic dixerim, tanquam floſculi celeriter decidunt: quandoquidem ſimulatum quicquam non poſſit eſſe diuturnum, & ficta citò ad naturam redierint ſuam. Verè Flaccus:

Naturam expellas furca, tamen vſque recurret.

Vel hoc traducemus ad mores indociles, & indomitam quandam naturam, quæ nulla vi aut arte miteſcere poteſt, vt ſunt efferata quorundam ingenia, à quibus non poſſunt auelli quæ rudibus annis primùm percepta ſunt. Nam

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſeruabit odorem
Teſta diu. ——

Tametſi enim ad tempus deſinere videatur in pleriſque cacoëthes, multaque prohibeant ætas, metus, & magiſtri; eum tamen habitum delere, nedum tollere, ferè non eſt qui poſſit. Aſcribam huc Epigramma lepidum Anuli ex picta Poëſi:

Indocile ingenium ſi pergas velle docere,
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentem currere freno.
Qui cùm quadrupedum in morem videatur equorum
Tollere poſſe caput, greſſus glomerare ſuperbos:
Hunc tamen aut frenis, aut ſi calcaribus vrges,
Auriculas dimittit iniqua mentis aſellus
In terram, & pedibus poſticis calcitrat. ergo
Deſine: nam nunquam ars naturam vincet, equusq;
Nunquam ex degeneri fiet generoſus aſello,
Et nunquam ex ſtolido cordatus fiet ab arte.

Abluis Aethiopem.] Huc pertinent prouerb. Aethiopem dealbare: & Aethiops non albeſcit. quò refert & illud Nazianzeni: πάρδαλις οὐκ ἀποτίθεται τὸ κατάστικτον, οὐδ᾽ αἰθίοψ τὸ μέλαν: hoc eſt, Pardus non deponit pellis maculas, neque nigrorem Aethiops. Si quid de Aethiopibus pluribus requiras, cõſule Plin. lib. 5. cap. 8. & cap. 30. lib. 6.

Æthiops non albeſcit.

Cuculi.

EMBLEMA IX.

RVRICOLAS *agreste genus plerique cucullos*
Cur vocitent, quænam prodita caussa fuit?
Vere nouo cantat Coccyx, quo tempore vites
Qui non absoluit, iure vocatur iners.
Fert oua in nidos alienos, qualiter ille
Cui thalamum prodit vxor adulterio.

ID nobis luculenter enarrauit Alciatus ipsemet lib. 7. Parerg. iuris, cap. 5. his verbis: Cuculum vocant, qui matrimonij sui incuriosus sit, quique vxorem suam mœchis permittat. Cucu- *Cuculus quis verè.*
bitare

bitate verbum confinxerunt, quasi cuculitare. Ego Cuculos peculiari conuicio agricolas dictos apud veteres legi, qui negligentes, socordes, tardiq́ue essent, quòd non priùs putatas vites haberent, quàm cuculus cânere cœpisset. Horàtius:

—— magna compellans voce cucullum.

Græcè κόκκυξ à voce dicitur, vt appareat veteres Græcos ypsilon per u eo more quo nos Latini facimus, pronunciasse. Recẽtiores Grammatici Cuculos dici hos homines putãt à natura auis, quæ in alienum nidũ, maximè Hypolaidis, quam ipsi Curucam vocant, oua sua transfert. Sed hac ratione nõ cuculi, sed curucæ dici debuissent; cùm non ipsi in alienũ, sed alij in suum nidum congerant: vnde & adulterium dictum, quasi ad alterius torum. Hactenus Alciat. Ait itaq; Cuculi nomen abusiuè in eos esse traductũ, quorum impudicæ sunt vxores; cùm ij contrà cuculi potius vocari debeant, qui alienas vxores adulterant, spectato nimirũ auis ingenio, quæ sua in nidis alienis oua ponere soleat. Idem reperies Adagio Erasmico, Cuculi. Vide Plin. 18.c.26. & Pierium lib. 25. Hieroglyph.

Scio etiam nomen Cuculi, alio accipi sensu, vt pro inepto homine, rerumq́ue imperito, vt apud Lycophronem Aiax κόκκυξ appellatur, sicuti Meleager Glauconis filius insulsus cuculus, κόκκυξ ἠλίθιος apud Platonem Comicum.

Vere nouo cantat Coccyx.] vnde & pro verni temporis symbolo ponitur Cuculus. Sic Hesiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι:

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

quo tempore vites, &c.] Illud est quod Plinius ait, probro solere obiici vindemiatoribus, si cuculus eos deprehendisset vitem putantes. & Horat. 1. Sermon.

Tum Prænestinus salso multumq́; fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemiator, & inuictus, cui sæpè viator
Cessisset, magna compellans voce cucullum.

Vesper-

Vespertilio.

EMBLEMA LXI.

ASSVMPSISSE *suum volucri ex Mineide nomen,*
Socraticum auctores Chærephoonta ferunt.
Fusca viro facies, & stridens vocula, tali
Hunc hominem potuit commaculare nota.

CHærephon Atheniensis, Socratis discipulus, tam pertinaciter libris incubuisse fertur, vt lucubrationibus nocturnis extenuatus, maximum pallorem maciemque contraxerit, vt vulgari ioco Noctua, vel, vt aliis placet, Vespertilio sit vocitatus. *Chærephõ Noctua dictus.* Apud Aristophanem, in macilentum & pallore confectum petitur dicterium prouerbiale, οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν, nihil natura differs à Chærephonte. Philostratus in pręfat. vit. Sophi-

Sophistarum, duos fuisse eius nominis tradit, quorum alter Buxeus est cognominatus (vt πυξίνους Græci nominant, qui sunt lurida cute, & texturæ rarioris) quòd admodum pallidus esset. ille enim lucubratione nimia sanguine laborabat: isque est, qui cognomen habuit Noctuæ. Alter iniurius quidam homo fuit, impudentissimeque momordit, qui etiam Gorgię studium taxare ausus sit. At quantum coniicere est, id non torquetur in pallorem qui ex studiis contrahitur, sed in labes quasdam corporis, quæ animi vitia produnt. Qui enim oculos habent ægros, assiduisque lucubrationibus propè iam perditos, non ideò ludibrio sunt habendi; sed potius qui vespertilionis æmulati naturam, videntur aliquo modo tum vocem, tum vultum humanum exuisse in eo, quòd in luce hominum versari refugiunt. Ex quorundam qui non exstant commentarijs Aelian. refert in 9. Variæ hist. Philetam quendam Coüm fuisse adeò macilentum, vt occasione etiam leuissima subuerti posset: qui ne à ventis tolleretur, ferreis soleis vtebatur. Id tamen figmento similius esse quis non videt ad iocandum?

Mineides *volucri ex Mineide.*] id est, vespertilione. Mineides Thebanæ sorores cùm Liberi patris sacrificia in contemptum raperent, Mineruæ lanificio addictæ, ex improuiso, quadam vi numinis, vocibus tibiarum & tympanorum sono perterritæ, telis instrumentisque suis in vites ac hederam repentè commutatis, omniq; loco feris repleto, noctu fugientes, in vespertiliones transformatæ sunt. Ouid. 4. Metamorph. Hinc volucrem Mineidem pro vespertilione dixit Alciatus.

Fusca viro facies.] Eius quidem rei caussam referre non temerè possumus ad lucernarum fuliginem, qua lucubrãtes inficiuntur. Quintilian. vndecimi cap. 3. Et vigilandæ noctes, & fuligo lucubrationum bibenda.

Aliud

Aliud.

EMBLEMA LXII.

VESPERE quæ tantùm volitat, quæ lumine lusca est,
Quæ cùm alas gestet, cætera muris habet;
Ad res diuersas trahitur: mala nomina primùm
Signat, quæ latitant, indiciumq́ue timent.
Inde & Philosophos, qui dum cælestia quærunt,
Caligant oculis, falsaq́ue sola vident.
Tandem & versutos, cùm clam sectentur vtrumque,
Acquirunt neutra qui sibi parte fidem.

QVanquam vespertilionis nomen ad multa traduci possit, speciatim tamen triplici hominum generi accommodat Alciatus. Primò vespertiliones ij appellantur, qui ob malam famam, vel aliquam capitis diminutionem, domi se continent, neque in medium prodire audent: hi quidem lucifugæ à Seneca & Apuleio appellati: vel qui grauati ære alieno noctu tantùm prodeunt, ne à creditoribus offendantur, & in ius quoquo modo vocentur. Deinde conuertitur id nominis in quosdam rigidos Philosophiæ satellites, qui omninò cæcutiunt, dum ea quæ sunt abstrusa prorsus atque abdita, scrutantur, ac rerum cælestium naturam conquirunt, quæ à nobis longè remotæ, neque oculis intueri, neque tãgi manu, neque percipi sensibus possunt; & tamen sic de his disputare ausi sunt, vt quæ asseruerunt, probata certaque videri velint. At profectò longè secus habendum nobis est. Illi enim dum contradicendi studio insaniunt, dum etiam quæ falsa proferunt, arctè & accuratè defendunt, aliorumque argumenta, quanquam vera, refutant audaciùs, non tantùm illis elapsa veritas est, quam se quærere simulant, sed & ipsi eam potissimùm suo vitio perdunt. Socrates cùm esset omnium Philosophorum vel Apollinis oraculo sapientissimus iudicatus, tamen vt cæterorum argueret ignorantiam, dicebat se duntaxat hoc vnum scire, quòd nihil sciret. Videbat enim oculatissimus ille veritatis indagator, Philosophiam illam humanam nihil in se habere certi, nihil veri; nec (vt plerique censent) doctrinam ipsam dissimulauit, vt alios refelleret, sed quadam ex parte veritatem nouit: humanam enim sapientiam nullam esse fassus est, adeoque quam Philosophi scientiam profitebantur, quæ tum maximè versabatur in siderum inspectione, contempsit, derisit,

Mala nomina.

Philosophi cæci.

abiecit. Tertiò & postremò nomen hoc traducitur in callidos & versipelles ancipitis fidei homines, qui nec huius ordinis sunt nec illius, cum vtroque tamen colludunt, & plerũque tanta dexteritate res agunt suas, vt cum vtraque parte communicandi ius habere videantur, & vtramque (vbi collibuerit) conuiciis proscindere & ridere: cumque aliud temporis exiget occasio, eandem probabunt & extollent. Genus hominum certè vt versatile & infidum, sic detestãdum maximè & exsecrandum. Quid enim cum illis agas, qui neque fidem neque mentem habent sibi cõstantem? Non dubium est, quin alios, cum quibus versantur, fallant, cùm sese ipsi priùs fefellerint. Si enim veritatis essent aliqua tandem parte studiosi, darent operam profectò, vt societatem cum melioribus & sapientibus inirent, iisque adhærerent, contrarios verò fugerent, & seriò, non perfunctoriè aut oscitanter, & quasi aliud agentes aduersarentur. Sed quid lucri, aut præmij denique? nimirùm quòd mendaces atque impostores, quibus non credatur, etiamsi vera dixerint: sed & illud adiicitur, quòd vtrique parti suspecti & odiosi apud omnes turpissima infamiæ labe asperguntur. Vtrinque enim proditorum habentur loco, quibusque neutra pars ex animo fauere possit. quo fit, vt qui factionis vtriusque sibi contrariæ conuictores & asseclæ voluerint haberi, non raro ab vtraque conficiantur & atterantur, vt Metius Suffetius Albanorum dux, ancipitis & dubiæ fidei homo, ruptor Albani, Romanique fœderis; cuius alio loco memini: vt fuerunt in bello Italico Senenses: in quo cùm se medios gererent in neutram partium inclinatos, sedato tandem bello à diuisis militibus confossi sunt. vnde festiuè dixit quidam magni nominis Princeps, Senensibus idem accidisse, quod iis solet, qui mediam domus partem incolunt, vt fumo ab inferioribus, puluere autẽ & strepitu vexentur ab iis qui supernas partes teneant. Sapienter itaque à Solone sancitum est, vt qui in ciuili discordia & populi discessione duas in partes, non vni aut alteri se adiunxisset, sed solitarius, neuterque à communi malo ciuitatis secessisset, is domo, patria, fortunisque omnibus priuaretur, & exul extorrisque esset; quod non inflammandæ aut augendæ discordiæ, sed compescendæ potius, aut etiam extinguendæ gratia decretum est. Idẽ Phauorinus Philosophus inter fratres & amicos dissidentes faciendum esse censebat, vt qui essent in medio partis vtriusque beneuoli, si in concordia amittenda parum auctoritatis quasi amici ambigui habuissent, tum alter in alteram partem discederet, vt hac via concordiam vtriusque instaurarent. Eo cõsilio

Versipelles.

Solonis lex.

filio Cicero actionib. in Catilinam, vult in fronte, nedum in animo inscriptum esse quibuscunque ciuibus, vt omnes apertè fateantur quid bello tam nefario & periculoso sentiant. Sed ad alia festinandum, si prius monuero, Hesychium dixisse, vespertilionem impurum hominem, quique in ambiguo ponat ea quæ fidei sunt, repræsentare, vt sunt qui omnibus etiam dissimillimis sectis adhærent, quibus non iniuria ἀπὸ τοῦ μεγαίνου inditum nomen est. Pierius lib. 2. Sed perlege ipsius Alciati caput integrum 16. lib. 9. Parerg. qui locus egregiè tibi Emblema declarat.

Vespereque tantùm volitat, &c.] Vespertilio, volucre biforme animal, à vespere nomen trahens, quòd vesperi volitet. de quo Plin. cap. 61. lib. 10. & cap. 37. lib. 11. Legi alicubi tetrastichon hoc naturam vespertilionis exprimens:

Vt quadrupes & auis volitat, discurrit, & inter
Quadrupedes non est nec numerandus aues:
Lacte suos nutrit pullos, & non parit ouum:
Sunt ala, dentes, labra, pedesq; duo.

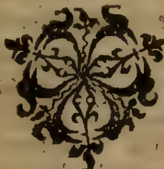
Aduerte autem illud (*Vespere qua tantùm volitat*) referri ad primum genus hominum quos attigimus, eorum nempè qui infames sunt, & iudicium formidant.

qua lumine lusca est.] Membrum hoc refertur ad caligantes Philosophos.

Quæ cùm alas.] Hæc pars ad posteriores respicit, nempè versutos & infidos, qui de se possunt quod est apud Varron. in Agathone, profiteri:

Quid multa? factus sum vespertilio, neque
In muribus planè, neque in volucribus sum.

Caligant oculis.] caliginem inducunt, obscurant.

Ira.

EMBLEMA LXIII.

ALCÆAM veteres caudam dixere leonis,
 Qua ſtimulante iras concipit ille graues.
Lutea cùm ſurgit bilis, crudeſcit & atro
 Felle dolor, furias excitat indomitas.

ID è ſcholiaſte Apollonij Rhodij ad lib. 4. ἀλκαίη λέγεται κυρίως ἡ τοῦ λέοντος οὐρὰ, ἀπὸ δ' αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεται. Alcæa dicitur præcipuè leonis cauda, qua nimirum ad robur & fortitudinem excitatur. Impotentem & indomitum furorem ſignificantes Aegyptij, leonem catulos cauda flagellantem pingebant: leonem quidem ob iram, catulos verò cæſos, quoniam eorum oſſa inter ſe colliſa ignem videntur emittere. Plinius 8. lib. leonis irati ſigna

Leo cauda catulos verberans quid.

ni signa colligens, ait: Leonum animi index cauda, sicut & equorum aures. Immota ergo placidus, clemens, blandientique similis, quod rarum est: crebrior enim iracundia eius. In principio terra verberatur, incremento terga, ceu quodam incitamento, flagellantur, &c. ex quibus colligere est facile, quantus sit leonis concitati furor. Admonemur itaque iræ impetum cohibendum esse, omnesque occasiones deuitandas, quòd ea perturbatio sic hominem extra se deiiciat, vt in belluam ferocissimam quasi transformet. M. Tullius 1. De officiis: Licet ora ipsa cernere iratorum, aut eorum qui aut libidine aliqua, aut metu commoti sunt, aut voluptate nimia gestiunt: quorum omnium vultus, voces, motus, statusque mutantur. Quid tandem? Aelianus 5. histor. animal. cap. 39. idem quod Plinius: deque Alcæa cauda videtur idem penè quod Alciatus efferre lib. 13. c. 14. eiusdem animal. hist. Sic ad finem sui clypei Hesiodus: *Ira cohibenda.*

δ᾽ φρὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὣς σώματι κύρσας,
ὅς τε μάλ᾽ ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα,
ἐμμεμαὼς δ᾽ ἄρα τοῦγε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ.

id est, *Sæuum videns oculis, vt quando nactus leo corpus,*
Quique alacriter admodum vnguibus sæuis pelle
Dissecta, quamcitissimè lenem animum abstulit:
Alacriter adhuc furibundum cor explet.

Sed huc propiùs accedit Lucani pulchra descriptio è lib. 1. quo loco Cæsarem cum leone furibundo comparat:

Aestifera Libyes viso leo cominus hoste,
Subsedit dubius, totam dum colligit iram.
Mox vbi se sæua stimulauit verbere caudæ,
Erexitque iubas, vasto & graue murmur hiatu
Infremuit, dum torta leuis si lancea Mauri
Hæreat, aut latum subeant venabula pectus,
Per ferrum tanti securus vulneris exit.

Exemplo est Alexãder Macedo, totius penè Orientis victor, qui subita quadam ira correptus, Clytum nutricis suæ filium (à quo fuerat ad Granicum amnem seruatus) interfecit; quemque prouinciæ præfecerat, conuiuio admouerat, multisque honoribus, vt amicissimum, donauerat, impetu nescio quo inflammatus ferro traiecit. At paulò pòst cùm ad se rediisset, ereptum telum ex Clyti vulnere in seipsum doloris impatientia vertebat, nisi suorum manibus fuisset prohibitus. Itaque summè nobis elaborandum est in ira domanda, vel saltem sic compescenda & con- *Ira percitus Alexander amicum interfecit.*

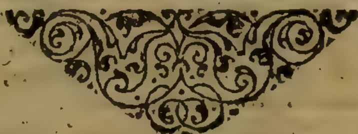
tinenda, ne nobis possit vllũ adferre nocumentum: hanc enim qui vicerit, hostem se vicisse omnium maximum & perniciosissimum dicere non iniuriâ potest. Euolue totum Plutarchi librũ De ira cohibenda, & Val. Max. 9. cap. 3.

Alcaa. *Alcaam veteres caudam, &c.*] Testis est Pierius Hieroglyph. lib. 1. Leonis caudam ab eruditissimis Alcæam, ἀπὸ τοῦ δὴ αὐτῆς εἰς ἀλκὴν τρέπεσθαι, quòd eius incitamento ad fortitudinem excitetur, vt dixi iam.

Lutea cùm surgit bilis.] Bilis Græcè χολὴ, omnis humor est in nobis calidus siccus. Duplex primùm statuitur, naturalis vna, quæ simplici nomine bilis appellatur, estque vtilis ad alendum corpus: Alia verò est quæ recedit à naturæ mediocritate, additoque nomine vitium designante solet appellari, estque in multiplici differentia: alia enim rubra, alia glastea, alia nigra, flaua alia, liquida, aquosa, fusca &c. puto hîc intelligi glasteam, quæ ἰσατώδης glastum colore cæsio refert. eam medici faciunt acerrimam, calidissimam, mordacissimam, quæque extremam inter bilis genera malignitatem obtineat. in ventriculo & circa ipsum gignitur à calore vehementissimo. Præter Galeni commentarios ea de re plura perdoctè disputat Fernellius De functionibus & humoribus lib. 2. cap. 3. & 9.

crudescit.] crudus fit, commouetur, excitatur.

atro felle.] Fel, iræ folliculus, quæ hominem pro sui conditione commutare solet.

In cum

In eum qui sibi ipsi damnum apparat.

EMBLEMA LXIIII.

CAPRA lupum non sponte meo nunc ubere lacto,
Quod malè pastoris prouida cura iubet.
Creuerit ille simul, mea me post ubera pascet:
Improbitas nullo flectitur obsequio.

ID ex incerti auctoris Epigrammate Græco transtulit, quod est eiusmodi:

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα,
ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ πάλι θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται.

id est, *Capra lupum lacto mammis inuita, sed illud*
Pastoris cogit mens malè cauta mei.

Nutritus per me, tandem fera ſauiet in me.
Vertere naturam gratia nulla poteſt.

Videtur confictum hoc Epigramma ex Theocrito, apud quem eiuſdem eſt argumenti apologus. Id torquetur in ingratos, eoſque potiſſimùm qui perniciem iis adferunt de quibus bene meriti ſunt: quo genere hominum nihil peius aut deterius educere vel gignere terra poteſt: tantumque id flagitium atrocitatis habet & probri, vt omnia conuicia, ingratitudinis ſolo nomine cõtineri dicantur. Quid verò execrabilius eſſe poteſt, quàm iis vitam adimere, aut etiam quodam torquere pacto, qui nobis viuendi cauſſas ſuggeſſere, dederuntque operam, vt quod ſumus, eſſemus? C. Toranius ingratiſſimus filius triumvirûm partes ſecutus proſcripti patris ſui prætorij & ornati viri latebras, ætatem, notaſque corporis quibus agnoſci poſſet, centurionibus edidit, qui eum perſecuti ſunt. Senex tamen pater de filij vita magis, quàm de ſua ſolicitus, petijt an incolumis filius eſſet, & an imperatoribus ſatisfaceret. At ipſe eſt qui te nobis prodidit, inquit vnus è militibus: continuoque pectus eius gladio traiecit. Indigna quidẽ mors, ſed auctore cædis miſerior. Idem penè de Villio Annali narratur, qui cùm proſcriptus ad clientem ſuum confugiſſet, ſceleratus filius militibus occidendum patrem, ſe præſente obiecit, bis parricida, vt qui conſilio priùs, deinde ſpectaculo tam crudeli & impio ei vitam ademerit à quo vitam acceperat. Miſſos facio alios quoſdam, qui nobis interdum occurrunt in hiſtoricorum monumentis, ne nimiùm hîc hæream. tantùm adijcio quod ſcribunt auctores grauiſſimi, ingratitudinem ſceleris atrociſſimi loco eſſe poſitam, adeò vt tanto crimini non ſit vlla pœna legibus conſtituta: quod, ſicuti ſapienter arbitrantur, maius ſit quàm vt ab hominibus vindicari poſſit, ideoque ad vltionem diuinam remitti. Tamen legere eſt apud Xenophõtem, in Perſarum moribus & ſtatutis hoc eſſe poſitum, vt maximè ingratitudinis notam inſectentur. Quem enim cognouerint poſſe gratiam referre, nec refert, in hunc ſeueriſſimè animaduertunt: quippè qui arbitrentur eos qui ſunt ingrati, & Deos negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem verò, ait, potiſſimùm impudentia ſequitur, quæ ad omnem turpitudinem maxima eſt dux. Sanè vt hoc quaſi per trãſennam adiiciam, pulcherrimas ingenij ſui penè diuini dotes multum obſcurauit Ariſtoteles, ἡμίονος dictus ab Athenæo, quòd animo in præceptorem Platonem fuerit ingrato; quanquam tamen alicubi diſſimulet in ſuis diſputationibus: ex quibus oculati homines facilè

Ingrati.

Ingratitudo ſummum vitium.

conii-

coniiciunt, quid animi habuerit ille in doctorem, cui debebat omnia lubens referre accepta. Confer huc, si vacat, pulcherrimũ Socratis monitum ad filium Lamproclem, matri Xantippæ contumeliosum, ex 2. ἀπομνημον. Xenophontis. & quædam Aeliani De varia historia exempla, ex lib. 3. cap. vlt. De iis qui ab ingrata patria malè plexi sunt, & iniustè damnati. Nihil enim video aptius huic loco illustrando.

iubet.] permittit, sinit: Græcum habet ἀναγκάζει cogit.

Improbitas nullo, &c.] Idẽ sonat penè Publianus ille mimus:

Maleuolus semper sua natura vescitur.

Quò refer Adag. Lupus pilum, non animum mutat: &, Colubrum in sinu fouere: &, Aries nutricationis mercedem persoluit. Sed mihi multa legenti occurrit opportunè illud Theocriti Eidyll. θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κυνάς, ὥς τυ φάγωντι. ale & fætus lupi, ale canes, vt te absumant. sic autem Scholiastes: ἐκτρέψαι ἐν ἄντλοις καὶ λύκων ἐκγόνους καὶ κυνάς, ἐπὶ τῇ λύμῃ τῇ αὐτοῦ ὡς κἀγὼ τοῦτον ἐδίδαξα ἐπὶ ἀχαριστίᾳ. ἐστὶ δὲ τοῦτο Σωκράτους, ἡμᾶς ποιῶν εὖ θρέψαι κυνάς.

Fatuitas.

EMBLEMA LXV.

MIRARIS nostro quòd carmine diceris Otus,
Sit vetus à proauis cùm tibi nomen Otho.
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hinc fatuos, captu & faciles, nos dicimus otos:
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.

Otho ab Otide. HOc dictum est in quempiam temerarium, gloriabũdum, & plus quàm par est, auitæ nobilitatis iactatorem, quem Othonem appellat, ab Otide aue fatua & gesticulatrice, captuq; facili, quam Aristoteles noctuæ similem, & circa aures alarum quan-

quandam similitudinem habere tradit. Prouerbialiter enim ὦτοι ὠτὸς dicũtur, qui in re qualibet facilè decipiuntur, ac illi maximè, qui verbis sese protelari facillimè sinunt, cuilibet sine delectu & prudentia dextrã, quod aiunt, inijcientes, vt ex Eustathio Homeri scholiaste didicimus. Otos dici gloriæ vanitatem affectantes, id est κενοδόξους, quidam eruditi homines adnotarunt Vide prou. Aues quæris. *Ὦτοι qui.*

Aurita est, similes, &c.] Plin. lib. 10. cap. 23. Otis bubone minor est, noctuis maior, auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi. quidam Latinè Asionem vocant: imitatrix aliàs auis & parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud difficulter, vt noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alto. Idem ferè Athen. Dipnosoph. 9. cap. 14. *Otis auis*

mancipat.] manu capit, propriam efficit, & vsu capit. Horat. 2. Epistol. *Mancipare.*

Quadam (si credis consultis) mancipat vsus.

Hoc tibi conueniens.] quasi diceret: Tu te Otum iactas, vt qui originem trahas ab Othone Imperatore magno, cùm ingenio sis ad vanitatem composito, ad aucupandam gloriolam pronus: ego verò te Otum ab Otide aue dixerim, quòd vti ea gesticulabunda & ad suas laudes assultans facilè capitur; sic tu ineptus & gloriosulus conueniens tuis nomen moribus inditum habes.

Obliuio

Obliuio paupertatis parens.

EMBLEMA LXVI.

CVM lupus esuriens mandit ceruarius escam,
Præq́; fame captum deuorat hinnuleum,
Respiciat si fortè aliò, vel lumina vertat,
Præsentem oblitus quem tenet ore cibum,
Quæritat incertam (tanta est obliuio) prædam.
Qui sua neglexit, stultè aliena petit.

Lupus ceruarius EA est Lupi ceruarij natura, vt quamuis post longa ieiunia repertas ægrè carnes mandere cœperit, vbi quid casu respexerit, obliuiscatur, & copiæ præsentis immemor, aliud quærat, testib. Plin. lib. 8.c. 22. & Solino Polyhist. c. 18. Idem contingit

tingit ambitiosis & auaris, qui spe honoris amplioris, aut commodi, in quo sit vberior quæstus, neglecta præsenti sorte venantur aliam. Fit tamen sæpenumerò, vt vtraque frustrentur. Hinc Sophocles in Thyeste:

—— τῶν ἀμηχάνων δ᾽ ἔρως
πολλοὺς ἔθηκε τοῦ παρόντος ἀμπλακεῖν.

Id quidem exemplis quamplurimis confirmari posset: sed vnum duntaxat ex Iustino subiiciam. Pyrrhus in amplissimo imperij fastigio collocatus, iam nec eo contentus, Græciæ, Asiæque regna meditabatur: neque illi maior ex imperio quàm ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, quà tulisset impetum, sustinere valuit. Sed vt ad regna deuincenda inuictus habebatur, ita victis acquisitisque celeriter carebat; tanto meliùs studebat acquirere imperia quàm retinere. quam ob caussam collatus est ab Antigono, lusori imperito, qui cùm multa & feliciter iaciat, iis tamen vtendi modum negligat, Plutarch. teste. Fruendum est itaque rebus præsentibus, & rectè agendo speranda meliora. Est enim animi valde pusilli & angusti, inopiam metuere plus quàm par est, ideoque iis quæ adsunt, non frui; & alienis anxiùs inhiare, magnæ stoliditatis argumentum. Ferè enim fit, vt iuxta prouerb. Duos insequens lepores neutrum capiat: cuique illud cõueniat; *Pyrrhus Epirota.*

δυοῖν ἐπιθυμήσας οὐδετέρου ἔτυχες.
Ambo concupiscens neutrum assecutus es.

Ascribam locum è Procopij 2. De bello Gothico: refert enim Bellisarium initio belli scripsisse ad Theudebertum Francorum Regem (qui cum eo manus conseruit:) Satius est securè sua vt quisque possideat, quàm dum aliena nimium appetit, de suis rebus periclitetur. Huic bellè conuenit quod Seneca refert epist. 73. Solebat Attalus hac imagine vti: Vidisti aliquando canem à domino frustra panis aut carnis aperto ore captantem? quicquid excepit, protinus integrum deuorat, & semper ad spem futuri hiat. Idem nobis euenit: quicquid expectantibus fortuna proiicit, id sine vlla voluptate dimittimus, statim ad alterius rapinam erecti & attenti. Hoc sapienti non euenit. plenus est etiam, si quid euenit, securè excipit. Huc refer Adag. Præsentem mulge, quid fugientem insequeris? Multæ sunt affines huic sententiæ: vt apud Hesiodum: *Procopij locus.*

νήπιος, ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν, ἀνέτοιμα διώκει.

Sallustius in Catilinario, quo loco verba facit de legatis Allobrogum, pertractis ad societatem nefarij belli, de euentu tamen anxiè

xiè dubitantibus: in incerto habuere, quidnam consilij caperēt. In altera parte erat æs alienum, studium belli, magna merces in spe victoriæ: in altera maiores opes, tuta consilia, pro incerta spe, certa præmia. Sed & Pseudolus seruus apud Plautum sic secum loquitur: Certa amittimus, dum incerta petimus, atque hoc euenit in labore, atque in dolore, vt mors obrepat interim.

Qui sua neglexit, &c.] Non videtur incommodum, si apponam lepidum & facile T. Mori tetrastichon huic Emblemati conuenientissimum:

Os canis implet anas; alium capturus hiabat;
Non capit, at quem iam ceperat, ore fugit.
Sic miser interea, dum rem captas alienam,
Sæpius & meritò perdis, auare, tuam.

Super-

Superbia.

EMBLEMA LXVII.

En statuæ statua, & ductum de marmore marmor,
Se conferre Deis ausa procax Niobe.
Est vitium muliebre superbia, & arguit oris
Duritiem, ac sensus, qualis inest lapidi.

Figmentum hoc Niobes ob insolentem iactantiam in saxum rigens transformatæ, arguit potentiorum quarundam mulierum superbiam, elationemque immodicam, qua occæcatæ ne ipsis quidem Superis subesse se putant: quo fit, vt suæ mortalitatis immemores, in detestandam ἀναίσθησιν incidant. Hoc ergo verborum inuolucro monentur, ne sese altiùs efferant, & plus quàm oporteat, apud alios intumescãt, aut etiã plus sibi tribuant, quàm par est. Præterea de numine bene sentiendum esse, *Niobes fabula*

tacitè

tacitè videtur innuere: quandoquidem non erratur periculosiùs, neque scelestiùs quàm in numinis contemptu. Pindar. Olymp. θ. ἐπεὶ τό γε λοιδορῆσαι θεοὺς ἐχθρὰ σοφία, καὶ τὸ καυχᾶσθαι παρὰ καιρὸν μανίαισιν ὑποκρέκει. nam Diis conuiciari, inquit, odiosa sapientia est; & intempestiuè gloriari, idem est atque insanire. Præclarè monitor ille apud Virgilium:

Discite iustitiam moniti, & non temnere Diuos.

Quò non inconcinnè referam Baptistæ Gyraldi elegiacam prosopopœiam in Niobes tumulum:

Este procul læti, cernant mea funera tristes;
Non similis toto mæror in orbe fuit.
Bis septem natos peperi, bis pignora septem:
Me miseram! Diuûm sustulit ira mihi.
Dirigui demum lacrymis, & marmora manant.
Sic mihi mors dolor est; sic mihi vita, dolor.
Discite, mortales, quid sit turgescere fastu,
Et quid sit magnos posthabuisse Deos.

Propter ἀλαζονείαν itaque καὶ μεγαληγορίαν magnificos luit impia flatus Tantalis, vt Statius cecinit Thebaid. 3. Huc congeram insignem Pindari locum ex Olymp. 9. quo sub Cadmi persona monet vnumquemque, vt exemplo Penthei filij, piè & reuerenter de Diis sentire discat.

εἰ δ' ἔστιν ὅστις δαιμόνων ὑπερφρονεῖ,
εἰς τοῦ δ' ἀθρήσας θάνατον ἡγείσθω θεούς.
τὸ σωφρονεῖν δὲ, καὶ σέβειν τὰ τῶν θεῶν
κάλλιστον οἶμαί γ' αὐτὸ, καὶ σοφώτατον
θνητοῖσιν εἶναι χρῆμα, τοῖσι χρωμένοις. id est,

Si quis sit qui Deos contemnat, ad huius (nempè Penthei) mortem respiciens, secum animo reputet esse Deos. At verò temperantem esse, & numen diuinum colere, censeo rem esse omniũ pulcherrimam, & sapientissimam hominibus, qui huic sese implicant.

En statua statua, &c.] Hoc imitatus ex senariis his, ex 3. Epigramm.

ὁ τύμβος οὗτος ἔνδον οὐκ ἔχει νεκρὸν,
ὁ νεκρὸς οὗτος ἐκτὸς οὐκ ἔχει τάφον,
ἀλλ' αὐτὸς αὐτοῦ νεκρός ἐστι καὶ τάφος.

id est, *Hoc in sepulchro mortuus non conditur,*
Hoc est cadauer, & sepulchrum non habens:
Sed est idem cadauer & sepulchrum sibi.

Illud simile tit. εἰς ἡρωΐδας lib. 4.

ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν εἰργάσατο.

Cæterùm id variè accipi figmentum reperio, vt cùm torquetur in præfractæ ceruicis hominem, stupidum, cumque qui sit vel animo vel corpore immotus. Ad id facit quod citatur ex Lucilio, poëta Græco, de quodam saltatore, qui se mouere non posset, *ὀρχηστὴς Νιόβης ἔμπνοον ἀρχέτυπον.* Orchestes spirans archetypum Niobes.

Se conferre Deis, &c.] Niobe cùm liberorum numero esset elata, Latonam contempsit, ipsique se præferre non erubuit, quòd ea non nisi duorum, Apollinis & Dianæ mater esset. Itaque indignata Dea, Apollinis & Dianæ sagittis liberos eius omnes curauit interficiendos, ipsamque Nioben sibi conuiciantem turbine rapuit iuxta Sipylum montem, & in saxum transformauit. Ouid. 6. Metamorph. Rei veritatem, si vacat, ex Palæphati lib. 1. & Pausan. in Arcadic. exquire. *Niobe.*

vitium muliebre superbia.] sic Sallust. in Iugurthino dicit superbiam commune nobilitatis malum.

arguit oris Duritiem, ac sensus, &c.] Lapis in Hieroglyphic. hominem sensus expertem significat: vt pro stupido & alienatæ mentis homine vsurpari certum est: vnde illud Comici; Quid stas lapis? & primos illos homines rudes & impolitos, nullaque disciplinarum cognitione cicuratos, saxeos appellarunt. Hinc enim Maronis illud: —*quo tempore primùm* *Ea est ἀναισθησία & sensuum vacuitas.*

Deucalion vacuum lapides iactauit in orbem,
Vnde homines nati, durum genus. —

Theocritus in Eidyllijs Milonem rusticũ impolitũ planeque rudẽ appellat fragmẽ duræ rupis, id est *πέτρας ἀπόρρωγμα ἀτεράμνου.* Lactantius lib. 1. cap. 20. loquens de termino, qui in Capitolio locabatur: Quid de his dicam qui colunt talia? nisi ipsos potissimùm lapides, ac stipites esse? Ouid. 5. Metamorph.

—*ad auditas stupuit ceu saxea voces,*
Attonitaq; diu similis fuit.—

Idem 13. Metam. —*duroq; simillima saxo*
Torpet.— Et in Ariad.
—*in saxo frigida sedi,*
Quamq; lapis sedes, tam lapis ipsa fui.

quo sensu dixerat ante Ouidiũ Catullus de nuptijs Pelei, Ariadnen saxea effigie fuisse, vt vim doloris exprimere non posset, neque in vllam vocẽ erumpere, cùm vidit se à Theseo in litore Naxus insulæ relictam.

Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

O ego, ne possim tales sentire dolores,
Quàm mallem in gelidis montibus esse lapis!
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet ora maris.

Ouidius De Ponto;

Felicem Nioben, quamuis crudelia passam,
Quæ posuit sensum saxea facta malis.

1. de Ponro, Eleg. 2.

Fine carent lachrymæ, nisi cùm stupor obstitit illis,
Et similis morti pectora torpor habet.

Et deinde:

Ille ego sum frustrà qui lapis esse velim.

Sic impossibilitate ipsa mutata in lapidem Psyche, quamuis præsenti corpore, sensibus tamen aberrat. Apul. 6. De Asin. aur. quod autem modò dicebam lapidem pro stupido vsurpari hieroglyphicè, id ostēto planum est quod animum perculit Superbi Tarquinij, cùm à columna lignea repentè lapsus anguis omnes in fugam vertisset, omninò hoc viso consternatis. Nam portendebat is serpens nouum & inexpectatum principem de columna lignea, hoc est stupore, quem diu simularat, proditurum.

Impu-

Impudentia.

EMBLEMA LXVIII.

PVBE *tenus mulier, succincta latrantibus infra*
Monstrorum catulis Scylla biformis erat.
Monstra putantur auarities, audacia, raptus:
At Scylla est, nullus cui sit in ore pudor.

SCyllam Phorci filiam, Glauci amore captam, Circe quòd eundem deperiret, sic affecit, vt fontem, in quo Nympha se lauare consueuerat, veneficiis & magicis herbis infecerit: cuius rei nescia Scylla fontem de more ingressa, inferiores corporis sui partes in caninos rictus vidit esse commutatos: quam tantã deformitatẽ horrẽs, in mare se præcipitẽ dedit, & in saxũ mutata, Poëtis argumentũ fabulæ præbuit. Homerus Odyss. μ. Ouid. *Scylla in monstrũ marinum mutata.*

μ. Ouid. 14. Metamorph. Iustinus in Trogum 4. fabulæ de Scylla & Charybdi materiam Poëtis suggestam ait ob fretum, quod in Sicilia citato sæuoque impetu fertur, in quo vndarum inter se concurrentium tanta pugna sit, vt aliàs veluti terga dantes vorticibus in imum desidere, aliàs quasi victrices in sublime ferri videas: nunc hîc fremitum feruentis æstus, nunc illic gemitus in voragine desidentis audias. Accedit perpetuum Aetnæ montis incendium: hinc latratus auditos: hinc monstri credita simulacra, dum nauigantes magnis vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant vndas, quas sorbentis æstus vorago collidit. Scyllam fuisse nauem triremem Palæphatus tradit. Sallustius saxum putat esse in mari prominens, quod procul visentibus muliebrem formam repræsentet, in quod illisi fluctus, quoniam & luporum eiulatum, & canum latratum videntur imitari, finxerũt illam pube tenus feris huiusmodi succinctam esse. Alciatus id appositè trãstulit ad impudentiam, quæ tribus potissimùm vitiis rabidissimis comes esse soleat, auaritiæ, siue rapinæ, audaciæ, inuidiæ, quæ sub eleganti aut viri aut mulieris forma plerumque latitant. Quid enim non audeat impudens, qui nihil non sibi permittit, turpe putat nil? Heraclides Ponticus ait ab Homero per Scyllam significari omnis generis impudentiam, quæ non ab re canibus cingatur, rictibus, audacia, rapina & auaritia refertis. Locum Græcum apponam, ex quo Alciatum puto suum Emblema duxisse: *σκύλλαν τε τὴν πολύμορφον ἀναίδειαν ἠλληγόρησε· διὸ δὴ κύνας οὐκ ἀλόγως ὑπέζωσαι, [illegible] ἁρπαγῇ, τόλμῃ καὶ πλεονεξίᾳ πεφραγμέναις.*

Locus Iustini de Scylla.

Sallustij locus.

Emblematis typus.

Pube tenus mulier, &c.] Duobus in locis Virgilium imitatus est: sic enim, —— *pulchro pectore virgo*
Pube tenus. —— & alio loco,
Quid loquar aut Scyllam Nisi, aut quam fama secuta est,
Candida succinctam latrantibus inguina monstris, &c.

Ex quo loco aduertes duas fuisse Scyllas, quas plerumque Poëtæ confundunt, vt 6. Fast. Ouid. Lege Nannij Miscellan. lib. 6. & Iacob. Bononiensem, Annotationib. quas pauculas scripsit in Virgil. & eundem Virgil. in opusc. cui Ciris nomen.

Duæ Scyllæ.

Monstrorum catulis.] canibus monstrosis. Virgil. dixit:
Ah timidos nautas canibus lacerasse marinis. Et Ouid. 4. Trist.
Esse canes vtero sub virginis. ——

Cicero De haruspic. responsis: Quam Scyllam tam eminentibus canibus, tamque ieiunis Poëtæ fingendo exprimere potuerunt, &c.

φιλαυ-

Φιλαυτία.

EMBLEMA LXIX.

QVOD nimium tua forma tibi Narcisse placebat,
In florem, & noti est versa stuporis olus.
Ingenij est marcor, cladesq́ Φιλαυτία, doctos
Quæ pessum plures datq́, deditq́ viros:
Qui veterum abiecta methodo, noua dogmata quærunt,
Nilq́ suas præter tradere phantasias.

TIresias vates tam diu victurum Narcissum prædixit, quandiu à sui conspectu abstineret. At ille propriæ sortis ignarus, visam in fonte sui vultus imaginem sic deperiit, vt sui amore captus miserè cõtabuerit, & in florem sui nominis cõmutatus sit, *Vaticiniũ Tiresia de Narcisso.*

Narce herba. qui Narce dicitur, & ſtuporem ſonat, quòd Narciſſi odor caput aggrauet. Plin. lib. 21. capitib. 5. 11. & 29. Notantur hoc figmento, qui à veterum legibus & inſtitutis deſciſcentes, nouam quandam doctrinæ formam conſectantur: tamq́ue ſibi placent, vt licet obtuſiores reuera ſint, quicquid tamen præcipiunt, violentiùs aliquantum inculcant, neglecta prorſus & obliterata maiorum via & ratione: eoque deuentum eſt, vt fidem illam canam, & priſcam veterum auctoritatem præ ſua opinione nihili ducát: tanta eſt cæcutientia, ſtultitia atque peruerſitas. Tales ſunt *Noui doctores reprehenſi.* νεόσοφοι quidam impudētiſſimi, qui nouorum dogmatum perſuaſione populum incautū ineſcant, verborumq́ue phaleris ſic protelant & peruertunt, vt miſerrimi homines errore perciti, quaſi guſtata loto, libenter à Chriſtianæ Reipubl. communione, ſuo magno malo, deſciſcant. Tam enim ſunt perfrictæ frontis, vt ſua dogmata omnium eſſe certiſſima verbis ſcriptisque aſſerere non veriti, nullam aliam meliorem, aut certiorem de religione traditam fuiſſe ſententiam, quàm quæ à ſe ſuisque tradatur, affirment. Sicque plurimorum damno & pernicie deteſtandam φιλαυτίαν in rebus diuinis experimur. Poteſt & hoc torqueri com- *Imperiti φίλαυτοι.* modè in imperitos, & ἀμούσους rerum ſuarum non æquos admiratores, quibus ſanè (vt Comicus ait) nihil vmquam quicquam iniuſtius: nihil enim rectum putant, niſi quod fecerint: quo fit, vt aliena tàm impensè carpendo, ſuaque plus quàm par eſt, admirando, ingenioli flos abſque vllo fructu facillimè marceſcat. vnde meritò illud repetam quod Alciatus in quadam Oratione dixit: Nullam eſſe pernicioſiorem ſtudiorum calamitatē, quàm ſui ipſius confidentiam & admirationem, quem morbum Græci φιλαυτίαν appellant. Eſt enim ea lues adulatione deterior, eoque hominem inducit, vt ſe exiſtimet optimè ſcire quæ non intelligit, redditque eum negligentem, ſuperbum, otioſum, aliorum contemptorem. Emendatur autem hic error & malum non tam oratione quàm frequenti auditu & collatione, quæ cum peritioribus habetur. Quapropter, inquit ille, cauendum ab hac bellua: nullus enim erit veræ ſapientiæ capitalior hoſtis quàm qui me- *Præclarus Platonis locus* liorum præceptorum dogmata flocci facit. Diuinus Plato, quem tanquam raræ alicuius & veræ ſapientiæ terreſtre oraculum meritò docti omnes ſuſpiciunt ac venerantur, lib. 5. De legib. auream planè ſententiam pari verborum pondere ſcriptis mandauit: πάντων δὲ μέγιστον κακὸν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἔμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐστίν, οὗ πᾶς αὑτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὑτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τε

ἐστὶ

ἐστὶ καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι πιστόν· τὸ δ' ἀληθείᾳ γε πάντων ἁμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἴτιον ἑκάστῳ γίνεται ἑκάστοτε. Quæ ſingula ſi diligenter expendamus, ſuppetet nobis accommodatum certè & præſens amuletum ad arcendum, aut minuẽdum hunc animi errorem, hominibus quidem gratum, ſed tamẽ exitialem. In primis enim φιλαυτίαν non abre appellat maximum quoddam malum innatum in meliore hominis parte, nempè animo: & eo quidem deterius ac præſentius, quòd licet eo plerique morbo correpti ſint, non tamen vnquam de remedio quærendo, aut parti malè affectę applicando cogitant, vt tandem ſani poſſint euadere. Atqui nulla exitialior aut damnoſior ægritudo eſt, quàm quæ ſui ſenſum adimit, ita vt ἀναισθησίαν quandam inducat, & tenaciter foueat: quo fit, vt omni animi contentione & induſtria in eo malo periculoſiſſimo propulſando eſt enitendum, & eò maior cura cõferenda, quò morbus hic (in quo ſit fons, & certè principium aliorum omnium, quæ in animum cadere poſſunt, vitiorum) grauiores affert corruptiones, cladémque ingenij præſentiorem. Nulla enim ratione fieri poteſt, vt qui hac perculſus peſte oberret, ſanum vel in aliis vel in ſeipſo iudicium retineat, cùm ſe non norit: quandoquidem ſit in oculis mentis, infuſa caligo tam denſa, tamque ſpinoſa, vt vel apertis oculis nihil videat. Itaque qui ſui capitur amore, non verè ſeſe amare poteſt, ſed falſam quandam de ſe opinionem, vt vmbrã aliquã, quaſi qui in tenebris palpat, oſcitanter aucupatur. At verò (vt Plato docet) ſeipſum à ſeipſo falli πάντων χαλεπώτατον, imò verò adiiciam δεινότατον καὶ ἀθλιώτατον. Cum enim impoſtor ipſe præſtò ſemper habeatur, nec minimùm quidem abſcedat, quo pacto non eſſet grauiſſimum malum, inprimiſque deplorandum? Cæcitas hæc omnium maximè intolerabilis, cùm inſcitiam noſtram ſapientiæ loco habemus, & quanquam omnium penè rerum ignoratione laboremus, tamen nos omnia ingenio aſſecutos arbitramur. Tolerabile alioqui vitium, ſi ea tãtùm placerent, quæ ingenij ſpecimina quædam præ ſe ferunt, aut alia generis eiuſdem: in quibus ſi tantùm fallimur, nec fallimus, aut ſi ſic fallimur, vt melioribus & peritioribus aurem patientem agnito errore præbeamus, nemo eſt quin veniale putet. Quotus autem quiſque eſt, qui placido ferat animo, quòd ipſi næui, & vitia tam impensè nobis placeant, velut *amatorem amica*, vt ait Flaccus,

φιλαυτία morbus maximus

Cæcitas animi maxima.

Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinum Polypus agnæ.

Quo fit, vt vero verius dictum sit à Theocrito (vt id ad nostrum sermonem conuertamus) —— ἔρωτι

πολλάκις ὦ πολύφαμε, τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Nimirum id in caussa est, quòd, vt ait Varro, Omnes videmur nobis esse belli, festiui, saperdæ, cùm simus σαπροί. Ex Aristonymo citatur illud: ἐστὶν ἐν βίῳ μάλιστα βλάπτον, τὸ ἀνοήτους ὄντας, τοὺς πολλοὺς, οἴεσθαι φρονίμους εἶναι: Id in primis est in vita humana noxium, quòd permulti cùm se sapere putent, tamen desipiant. Quamobrem nihil deterius aut periculosius, quàm minimùm fidere. Certè (vt de me ipse aliquid) sum satis mihi conscius, quàm debili & penè nullo ingenio sim: si quid tamẽ sit, numquã vllatenus me profecisse liberè confiteor, quàm cùm ignorare me multa, & quidem penè omnia primùm agnoui, tumque meo non minimo sumptu deprehendi, & apertis, quod dicitur, oculis expertus sum, quàm non sit tutum aliorum iudicio & famæ incumbere. Nam sæpenumerò contingit, vt nos plerique præsentes laudent, vel amore, aut alio quouis affectu ducti; sicque de nobis bene mereri putant, cùm sæpius vt de coloribus cæci, sic ij de nostro captu & in literis, aut etiam honestis actionibus profectu sentiant. Interea tamen eorum in sententiã pedibus imus, quod aiunt, atque importunè falli nos sinimus. Crassam meherclè & supinam credulitatem. Agnouit lubens Socrates de se Physiognomi iudicium, talemque à natura fore se palàm fassus est, nisi se Philosophiæ excolendum tradidisset. A qua quidem modestia longè semper absumus, qui ementitos quosdam sapientię colores, & imaginaria virtutum ornamenta nobis inesse demiramur: & vt vera credimus absolutaque, quasi quibus ad perfectionem addi nihil possit, ideoque molestè ferimus, si qui, dum nostri mentionem faciunt, nõ satis honorificè loquantur, eaque tribuant quæ nos minimè attingunt, vel etiam nullo modo ad nos attinent. Qui morbus vt deploratissimus sanari nisi ægrè potest, nisi tamen aliquando meliore quodam impulsi genio, potius spectemus quid nobis desit quàm quid adsit. Si quid enim adest, cauendum est inprimis ne effluat, aut pretio ampliori quàm par sit, æstimatum vilescat apud alios: si quid deest, quod sciamus ornamento nobis esse posse & vsui, efficiendum est, vt labore & diligentia comparari à nobis & conquiri possit. Sed in primis meminisse debemus, subindeque animo repetere, non quantum cæteris excellimus, sed quantum aliis simus inferiores, & quàm alioqui deteriores. Illud enim φιλαυτίας vitium tam nobis familiare ac domesticum, sed tamen in primis exitiosum, præter-

Assentationis malum.

Socratis modestia.

Quæ sequantur φιλαυτίαν.

præterquàm quòd tumorem, inuidiam, audaciam, & desidiam fouet, solet etiam vnà secum aduehere & alere turpissimam ignorationem, quam meritò Sophocles δυσαπάλλακτον κακὸν appellat. Veteribus illud in ore fuit, cum malignos habere vicinos, qui sui laudator fuerit. Idcircò numquam probata est illa plus æquo pruriens φιλαυτίας opinio in Astydamante histrione, quòd suas ipse laudes inscribi vellet statuæ quam meruerat. Non enim populus hominis votum insolens sibi ferendum esse putauit, quãquam de sua patria bene meriti. At quod penè mihi, dum ad alia propero, exciderat, Suidas auctor est, Nymphas à Narcisso spretas verissimè dixisse: *Astydamas histrio.*

πολλοί σέ τοι μισοῦσιν ἂν σαυτὸν φιλῇς.

Quid tam malè audiit Sophistarum nomen, nisi ob effrenatam illam, & cæcam sui admirationem? Socrates vt eorum importunitatem frangeret atque eluderet (illi enim nihil se nescire iactabant impudentius) eosque cõtrariis armis oppugnaret, nempè honesta dissimulatione potius, quàm pari verborum strepitu atque contentione, dicebat hoc vnum se scire, quòd rerum omnium esset inscius. Quod non aiebat, vt falsa de se loqueretur, apud eos præsertim, quorum familiari consuetudine vtebatur, sed vt assereret ea lubens omnia se nescire, quæ tam impudenti fronte sibi arrogabant triuiales illi ματαιολόγοι, qui sic liberales disciplinas ipsamque Philosophiam ostentando, reuera prostituerent & profanarent: aut potius vt significaret ad veram solidamque sapientiam neminem accedere vnquam posse, nisi primùm se norit ignorare. Sunt enim quidam ingenio tam stolido & lubrico, qui cùm nondum primoribus labijs literas degustarint, falsam tamen sibi scientiæ persuasionem induant. Ex quibus alij se αὐτοδιδάκτους, alij πανσόφους καὶ παντεπιστήμονας efferre non verentur: alij alios quoscumque conuellunt & impetunt, in quorum vel leuiculis & venia dignis erratis ingeniosiores, non perpendunt, ὅτι μωμήσεταί ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσεται: sibi nempè ignoscunt, vt Næuius ille Horatianus, qui seipsum ignorans carpebat alios, seque venia dignum censebat. Quamobrem audiit ad extremum, stultum & improbũ hunc amorem esse, dignumque notari. At quanto in errore versantur, qui sibi primas nullo rubore tribuunt? Agathocles Peripateticus cùm apud Demonactem iactaret se solum & primum esse Dialecticorum, audiuit: Si solus es, quî primus? si primus, quî solus potes esse? Nõ est quòd repetam literatoris illius Rhemnij intolerabilem arrogantiam, cùm diceret vnà secum natas, & tandem perituras disciplinas. *Sophistæ.* *Arrogantes.* *Agathocles Peripateticus arrogans.* *Rhemnius Palæmon.*

Nec est quòd memorem duorum in Philosophia principum notam satis & peruulgatā φιλαυτίαν, Aristotelis nempè & Ciceronis; quorum hic tam suæ ipsemet industriæ & ingenio tribuit, vt nullis ferè in procemiis laudem propriam conticuerit: ille verò, quòd non modò suis in eodem Philosophico curriculo certatoribus parùm fauerit, sed quòd contradicendi studio doctorem etiam Platonem vexarit, sui nominis celebritatem non parùm obscurauit. Illi ipsi Philosophi libris quos De contemnenda gloria scribunt, nomen etiam suum præfigi volunt. Permittatur hoc ad inflammandum studium, & exercendam doctorum hominum industriam: honos enim alit artes, nullusque sui laboris præmio & contentionis honestæ laude frustrandus est. At quis sanæ mentis eum dixerit, qui sibi plura quàm habeat, arroget? Narrat Athenæus lib. 12. cap. vltimo, Thrasylaum quendā tanta insania fuisse percitum, vt quotquot naues in Pyræum appellerent, suas esse crederet: eas enim voluptate quadam incredibili numerabat, aliisque suam fortunam lubens communicabat, donec frater eius è Sicilia reuersus, hominem medico committeret. is vbi resipuisset, affirmauit se numquam vixisse feliciùs, quàm cùm eo mentis errore teneretur; quippè qui in tanta voluptate nihil molestiæ sensisset. Perinde se habent φίλαυτοι, aut reuera deteriùs: quandoquidem vt aliis nocumento sint, anxiè student, tum vel maximè quòd honorem alienum sibi audaciùs arrogant, aut quòd aliorum conatum nigro lolliginis succo & mera ærugine conspergant. Olim discipulis mos erat, vt proprio etiam Marte reperta ad præceptores referrent. Quem morem secutus Plato 2. ad Dionysium Epistola fatetur, quicquid scripserit, non sua, sed Socratis esse. Qui leges primùm tulerunt ad cicurandos mores, aut continendos hominum animos, earum inuentionem non sibi, sed alicui numini tribuerunt: tum vt diuinitatis nomine, quasi obtento aliquo velo, plus haberent auctoritatis; tum vt insererent rudiorum animis leges; vt pulcherrimum Deorum inuentum, sic & vtilissimum; à nemine esse violandas, sed toto pectore colendas, tutandas, amandas. Sic & priores illi cùm referrent omnium artium & disciplinarum inuentionem ad primam illam caussam, id est, præpotentem rerum omnium opificem Deum, Palladem è Iouis cerebro natam esse commenti sunt. Quorsum hæc? vt nimirùm intelligamus, quàm in omnibus pulcherrima sit modestia, quamque turpis valdeque perniciosa φιλαυτία. Concludam itaque cum Platone, dicamque eum qui magnus est futurus, maximè decere, neque se, neque sua

Aristoteles & Cicero φίλαυτοι.

Philosophi φίλαυτοι.

Thrasylaus insanus.

Platonis modestia.

Legumlatores primi.

ſic admirari, vt nihil putet exactius, nihil melius. διὸ πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτὸν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πρόσθεν ποιούμενον: Idcircò eſt operępretium, vt quiſque nimium ſui amorem fugiat, meliores inſequatur, nullo verecundiæ rubore præpeditus. Sed de his ſatis: cætera videamus.

Quòd nimium tua forma tibi, &c.] Huic ſimile penè eſt Epigramma pictæ Poëſeos Bartholom. Anuli, quod propter elegantiam aſcribam:

Narciſſus liquidis formam ſpeculatus in vndis,
Contemnens alios, arſit amore ſui.
Tabuit, & ſenſim venienti in membra ſtupore,
Ipſe ſui, factus flos hyacinthus, amans.
Hinc fugite (ô iuuenes) fons iſte Philautia, ſeipſum
Stultus vbi, cùm ſe non bene norit, amat.

Euolue pulcherrimam diſputationem ea de re Marſil. Ficini, Orat. 6. cap. 17. in conuiuium Platonicum.

tua forma tibi Narciſſe placebat.] Plutarc. Sympoſiac. 5. quæſtione 7. refert idem accidiſſe cuidam quem Eutelidã nominat, qui cùm ſe in vndis adſpectaret, amore ſui captus, penè perijt dum ita deperiret.

marcor.] putredo, caries. Metaphora, pro eo quod eſt deprauatio. *Marcor.*

cladeſque.] mors & exitium, alia metaphora.

φιλαυτία.] cæcus amor ſui, attollens vacuum plus nimio gloria verticem. Horat. 1. Carmin.

peſſum plures datq; deditq;.] pro, peſſundat & peſſundedit, τμεσις. peſſum, deorſum, quaſi ſub pedes proiectum. Apul. 5. Niſi eam peſſum de tantis opibus deiecero. Plaut. peſſum abire. Lucret. 6.

Multaq; præterea ceciderunt mœnia magnis
Motibus in terris, & multis per mare peſſum
Subſedere ſuis pariter cum ciuibus vrbes.

methodo.] docendi ratione.

phantaſias.] opiniones. Rerum tamen viſiones & imagines φαντασίας appellat Fabius lib. 10. cap. 7. & lib. 12. cap. 10. vt viſa Cic. 1. Acad. *Phantaſia.*

Garru-

Garrulitas.

EMBLEMA LXX.

QVID *matutinos Progne mihi garrula ſomnos*
Rumpis, & obſtrepero Daulias ore canis?
Dignus Epops Tereus, qui maluit enſe putare,
Quàm linguam immodicam ſtirpitùs eruere.

Charačter huius Emblematis. IMitatus eſt Anacreontis Odam εἰς χελιδόνα, quæ ſic habet:

τί σοι θέλεις ποιήσω,
τί σοι λάλη χελιδών;
τὰ ταρσά σου τὰ κοῦφα
θέλεις λαβὼν ψαλίξω,
ἢ μᾶλλον ἔνδοθέν σου
τὴν γλῶσσαν, ὡς ὁ Τηρεὺς

ἐκεῖνος

ὀκνηρὸς, ἐκθερίζω;
τί μευ καλῶν ὀνείρων
ὑπορθρίαισι φωναῖς
ἀφήρπασας Βάθυλλον;

Quam sic Latiis numeris donauit H. Stephanus.

Quibus loquax, quibúsnam
Te plectam hirundo pœnis?
Vtrúmne vis volucres
Alas tibi recidam?
Imam secémve linguam,
Tibi quod ille Tereus
Fecisse fertur olim?
Nam tu quid ante lucem
Meas strepens ad aures,
E somniis beatis
Mihi rapis Bathyllum?

Eiusdem argumenti est lib. 1. Epigr. Græcor. Ἀρχιλόχου hexastichon gallo indignantis, vt apud Lucianum Micylli, quòd eum importuno suo cantu excitatũ, suauissimo somno priuarit; ideoque malum illi imprecatur. Hîc autem hirundinem obiurgat somnos matutinos auertentem, suoque importuno cantu dormientes abrumpentem: idque maximè in eos torquet, qui odiosa garrulitate rationis inopiam præ se ferre satis arguunt, vt Progne abscissa lingua in hirundinem garritu nimio insignem commutata, eos significet, qui sapientiæ parum, loquentiæ multum habent. Et sanè vsuuenire solet, vt loquaciores ferè sint quibus est rationis defectus, quàm qui prudentia & ingenij viribus antestant: cùm apud graues & sapientes quosque viros silentium commendatissimum, verborumque parcimonia grata sit. Extat apud Aristophanem de Cleophonte quodam garrulo dicterium: *Garruli odiosa importunitas.*

ἐφ' ᾧ δὴ χείλεσιν ἐπιβρέμεται θρῃκία χελιδών.

Ex cuius labris hirundo Thracia instrepit. Quò spectat præceptum Pythagoricum, hirundinem sub eodem tecto ne habeas: quo significatur, abstinendum esse à consuetudine garruli & susurronis: & illud Nicostrati,

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγχονται ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ. hoc est,
Loqui si indesinenter, multaq́, & velociter,
Prudentiam indicaret; vtique hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

Lege

Lege Plutarch. 8. Symposiac. problem. 7.

Hirundo quid. *Progne garrula.*] Adnota hoc loco hirundine garrulitatem significari. Pierius Hieroglyph. 22. Videtur autem primum hunc versum ex Martiale mutuatus lib. 14.

Si matutinos facile est tibi rumpere somnos.

Lucanus in tertio:

Dum non securos liceat mihi rumpere somnos.

Luscinia. *& obstrepero Daulias ore canis?*] Daulia, daulis, vel etiam daulias, pro luscinia effertur à Poëtis, quòd in vrbe Daulide (quæ quondam fuit sub ditione Regis Thraciæ) in auem sui nominis transformata dicatur à Poëtis. Ouidius 6. Metamorph. & Prou. Daulia cornix. Videtur autem hîc noster Alciatus Prognen cum Philomela confundere, cuius linguam Tereus abscidit (cùm ei vim intulisset) non autem Prognæ vxori. Hac de re vide quid disceptent Cœlius Rhodigin. lib. 29 cap. 26. (non defuerunt enim qui Prognen in lusciniam commutatam fuisse asseruerint) Iacobus Bononien. & P. Nannius 6. Miscellan. annotation. in Virg. Non enim video quàm sit necesse quæstionem hanc inter Grāmaticos controuersam dirimere. vt neque vacat cōferre quæ legimus apud Thucydidem lib. 2. τῆς συγγραφῆς, Pausaniam in Phocicis, Strabonem lib. 1. ad alia enim progredimur.

Vpupa. *Dignus Epops Tereus, &c.*] id est, meritò in Vpupam mutatus, qui maluerit linguam rescindere, quàm omninò auellere. Vpupa auis militarem quandam cristam in capite retinet, & quasi adhuc filium quæritans, has videtur ingeminare voces, ποῦ, ποῦ, id est, vbi, vbi: hinc Epops dicta. De qua Plinius 10. cap. 29. Alij in accipitrem mutatum Tereum volunt, vt Higinus fabula 45.

putare.] scindere. metaph. à vitibus.

Inui-

Inuidia.

EMBLEMA LXXI.

SQVALLIDA vipereas manducans femina carnes,
Cuiq; dolent oculi, quæq; suum cor edit,
Quam macies & pallor habent, spinosaq; gestat
Tela manu: talis pingitur Inuidia.

PIndarus 2. Pyth. sic: —— στάθμας
δέ τινος ἑλκόμενος
περισσᾶς, ἐνέπηξεν ἕλ-
κος ὀδυναρὸν ἑᾷ πρόσθε καρδίᾳ,
πρὶν ὅσα φροντίδι μηχανᾶται τυχεῖν. id est,

Qui facultate alicuius tangitur abundanti, inflixit vlcus miserum suo antè animo, quàm quæ secum corde molitur, assequatur.

tur. Nullum vitium inuidia penè vetuſtius eſt, aut homini damnoſius & efferatius: quandoquidem ſi cum quibuſlibet aliis conferatur, inſpiciemus quàm cæca temeritate rapiantur qui melioribus inuident. Nulla enim alia vitia ſunt, quæ non aucupentur aut ſentiant aliquam voluptatem. Inuidus perpetuò mæret ac triſtatur, eoque grauiùs afficitur, quò maiori tenetur inuidia, qui non ſecus atque ædes, in quibus ipſe ſit, conflagret. Miſerrima ſanè conditio, ſed quæ tanquam felicitatis pediſſequa, ſucceſſus videndo proſperos intabeſcat, vt Naſo cecinit. Hæc autem deſcriptio perelegans, qua inuidorum triſtiſſima & infeliciſſima vita proponitur: quippè qui virulentis cogitationibus paſcantur, quæ ſibi horribilem perniciem adferant, quique ſine conſilio & ratione aliorum rebus opimis marceſcant, & aculeis maledicis pungant & inſectentur, nullum tamen inde commodum reportaturi. Itaque, vt hoc quaſi per tranſennam, quid ea turpius aut miſerius, cùm vt aliis noxam damnumque inferat, ſibi prius, & quidem ſæpenumerò grauiùs nocet? Ergo in cæteris iniquiſſima, in hoc tamen æquitatis aliquid habet, quòd eum, in quo eſt, tanquam veneno proprio afficit, perdit, abſumit, eumque vlciſcitur primum, à quo concepta & educata fuerit. quod habet illud:

ὁ φθόνος ἐστὶ κάκιστον, ἔχει δ' ἔτι καλὸν ἐν αὐτῷ·
τήκει γὰρ φθονερῶν ὄμματα καὶ κραδίην.

Squallida.] ſordida & inculta. Squallor etiam triſtitiæ nota.

Inuidia vt vipera. *Vipereas manducans carnes*] Inuidia ſimile aliquid habet cum vipera, quam ferunt non prodire in lucem, niſi arroſis matris lateribus: ſic liuor eum primùm afficit, & quaſi enecat in quo gignitur. Quò pertinet illud Ouidij in deſcriptione Inuidiæ, 2. Metamorph.

— videt intus edentem
Vipereas carnes vitiorum alimenta ſuorum ; *&c.*

Sed alia fortaſſe ratio commodè reddi poteſt, vipereas carnes edit inuidia quòd alienis malis gaudeat, iiſque paſcatur: (id vitium Græcis appellatur ἐπιχαιρεκακία) vel id dicitur vt eius pernicies oſtendatur. quæ enim venenata venenis aluntur animalia, exitialius venenum habent.

Cuiq; dolent oculi, &c.] Hinc illud Maronis:

Teſtatur gemitu graues dolores,
Suſpirat, gemit, incutitq; dentes,
Sudat frigidus intuens quod odit.

Cor non edendum. *quæq; ſuum cor edit.*] Alluſio ad prouerb. Pythagor. Cor ne edito: id eſt, ne curis animum excrucies: vel ad vocabulum

Cura,

Cura, quæ quòd cor vrat vel edat, dicitur. Cicero 3. Tuscul. ex Homero illud de Bellerophonte citat ex veterum nescio quo:

Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Similes Maronis versus hi:

Vesanos tacitè mouet furores
Intentans animo faces Erinnys
Lethalis, Tityiq́ vultur intus
Qui semper lacerat, comestq́ mentem.

Quò spectat dictum Matreæ Alexandrini, qui ænigmate lusitando aiebat se belluam alere quæ se ipsam absumeret: θηρίον τρέφειν, ὅπερ αὐτὸ ἑαυτὸ ἐσθίει. quo significabat quorundam inuidiã, qui improbè & ignauè dolerent ob prosperos suorũ laborũ successus. Retulit Eustath. 1. Odyss. & Athenæus. Seneca lib. De paupertate: Interdum non licet esse palam miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes. Græci dicunt δάκνεσθαι, vel τὴν καρδίαν δάκνεσθαι, cùm grauem & molestam animi solicitudinem significant. Et δακέθυμος ἄτη, noxa animum mordens, vt Homerus Iliad. vltimo, ——τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων σὴν ἔδεαι κραδίην; quousque lamentans & mærens cor tuum exedes?

Quam macies & pallor habent, &c.] Sic Ouid.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
Nunquam recta acies, liuent rubigine dentes,
Pectora felle virent, lingua est suffusa veneno, &c.

Pallor inuidi.

& Virgilius:

Pallor terribilis genas colorat,
Infelix macies renudat ossa.

spinosaq́ gestat tela manu.] Hoc referendum est ad aculeatam inuidorum maledicentiam. Siquidem

Inuidi maledicentia.

Effundit mala lingua virus atrum,

& perpetuò carpit quod assequi numquam potest. Ad id respexit Ouid. cùm ait:

Indoluit, baculumq́ capit, quem spinea tortum
Vincula cingebant.

S Luxu-

Luxuria.

EMBLEMA LXXII.

ERVCA capripes redimitus tempora Faunus
Immodica Veneris symbola certa refert.
Est eruca salax, indexq; libidinis hircus:
Et Satyri Nymphas semper amare solent.

Symbola libidinis.

LIbidinis symbola ponit ob oculos, nempè Satyrum, qui erucam capite gestet. Eruca quidem (ab vrendo dicta) prouocat ad Venerem, vtporè quæ virtutis sit calidissimæ. Plin. libro 19. cap. 8. Satyrus autem, siue hircus, luxuriam putidam & olêtem designat. Sunt enim Satyri ad Venerem propensissimi: vnde id nominis dictum putant à σάθη, quod virile membrum est. Hoc itaque innuit libidinem in affectu ardere maximè, in actu

Satyri libidinosi.

ipso

ipſo fœtere & olentem eſſe, vt quemque ab illicitæ Veneris titillationibus ſubducat.

redimitus tempora.] caput habens cinctũ & coronatum. Virgil. in Copa:

— Graia redimita mitella.

Ouid. 3. amorum eleg. 9.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

In 10. Aeneid. vbi de Aemonide Phœbi ſacerdote:

Infula cui ſacra redimibat tempora vitta.

Eſt eruca ſalax.] frequens enim eius eſus Venerem ſtimulat. Ideò antidotum contra amorem præſcripturus Ouid. ab erucæ vſu cauendum ſuadet 2. De remedio. Martialis etiam: Eruca.

— Venerem reuocans eruca morantem.

& appendicibus Virgilianis:

— libidinoſis incitatus erucis.

ibidemque,

— ſalaces nocte tollat erucas.

vt & Aemilius Macer in eleganti opuſculo De viribus herbarum:

Non modicè manſam, Venerem ſtimulare, vel hauſtam
Confirmant medici pariter pluresq; poëtæ.

loquitur de eruca. Illud tritum vulgò:

Excitat in Venerem tardos eruca maritos.

Et ex Ouidio etiam illud:

— ex horto quæ venit herba ſalax.

indexq; libidinis hircus.] Teſte Pierio Val. Hieroglyph. 10.

Et Satyri Nymphas.] Vide Aelianum libro 3. De var. hiſt. & Leonic. Thomæum lib. 2. cap. 24. Apud Plutarch. in Galba, homines in diem viuentes, & Satyrici, *ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι*, pro libidinoſis & luxu diffluentibus accipiuntur. Idẽ in Pericle: *οἱ Σάτυροι τοῦ Διονύσου ἱεροὶ ὄρθια ἔχουσι τὰ αἰδοῖα, ξύμβολον τοῦ θείου πράγματος*: Satyri Baccho ſacri erectos habent mutones, diuinæ ſymbolum poteſtatis.

Luxurioſorum opes.

EMBLEMA LXXIII.

RVPIBVS *aëreis, ſummiq́ crepidine ſaxi*
Immites fructus ficus acerba parit:
Quos corui comedunt, quos deuorat improba cornix,
Qui nihil humanæ commoditatis habent:
Sic fatuorum opibus paraſiti & ſcorta fruuntur,
Et nulla iuſtos vtilitate iuuant.

Fons Emblematis. HOc ex apophthegmate Diogenis ſumptum. Dicebat enim eos, qui profusè & temerè bona decoquerent in rebus Venereis, conuiuiis magnificis, & id genus aliis, arboribus eſſe ſimiles in montium cacumine naſcentibus, quarum fructus hominibus eſſent inutiles, à vulturibus aut coruis deuorandi. Il-

di. Illud est quod vulgus nostras crebrò vsurpat, E diuite malo malæ opes. Fit enim sæpe, vt amplissimæ possessiones, quæ in pios vsus conuerti debuerant, in sumptus inutiles, aut etiam perniciosos & detestandos prodigantur, nulla habita iusti aut æqui ratione. Sententiam illam argutã Diogenis retulit in Paraphrasi Menodoti orationis ἐπὶ τὰς τέχνας Galenus, his planè verbis: καλῶς οὖν καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Διογένης· ὁ μὲν, χρυσᾶ πρόβατα καλῶν τοὺς πλουσίους καὶ ἀπαιδεύτους· ὁ δὲ, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς ἀπεικάζων αὐτούς· ἐκείνων γὰρ τὸν καρπὸν, οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ κόρακας καὶ κολοιοὺς ἐσθίειν· τούτων τε τὰ χρήματα, μηδὲν μὲν ὄφελος εἶναι τοῖς ἀστείοις, δαπανᾶσθαι δὲ ὑπὸ τῶν κολάκων. id est, Præclarè itaque Demosthenes & Diogenes. siquidẽ ille diuites imperitos, nulloque literarum cultu perpolitos, aureas pecudes appellabat: hic autem eosdem ficubus comparabat, quæ nascuntur in locis præruptis, & ad quæ difficilis accessus est. earum enim arborum fructu nõ homines, sed coruos & graculos vesci: horum autem hominum bona & reditus non ab honestis hominibus, sed à quibusdam facetis & assentantibus absumi.

Rupibus aëreis.] id est, editissimis, altissimis, eadem metonymia qua superiùs *aëreo nido* dixit.

summiq́ crepidine saxi.] Videtur hoc hemistichium ex 10. Aeneid. imitatus:

Fortè ratis celsi coniuncta crepidine saxi.

Editioris autem loci cuiusque extremitas crepido appellatur, estque ora terræ, quam alluit aqua. ἀκρόκαρπος arbor dicitur in cacumine aut extremo fructificans. *Crepido.*

Ficus acerba.] Caprificum intellige.

improba cornix.] id est, inauspicata, quam Virg. sinistram vocat in Eclogis; & improbam 1. Georgicon, vt & improbus anser ob garrulitatem. Cornicem autem prisci inter prodigiosas aues reponebant. Itaq; his nominibus improbæ vitæ homines intelligit, ex quibus nulla potest neque gratia, neque cõmoditas elici. *Cornix inauspicata.*

parasiti.] scurræ, & homines qui omnia ventris gratia faciunt. De his in sequentibus commodiùs.

scorta.] meretrices.

iustos.] viros bonos. In sacris iusti dicuntur non tantùm qui iustitiam, sed & qui virtutes alias omnes colũt: eaque iustitia est, quæ in se virtutem amplectitur omnem. & Plato Dialogo, qui ἐρασταί, vel περὶ φιλοσοφίας inscribitur, virtutes morales vno iustitiæ nomine complecti videtur. *Iusti qui.*

Tumulus meretricis.

EMBLEMA LXXIIII.

QVIS tumulus? cuia vrna? Ephyraeae est Laidos. ah: non
Erubuit tantum perdere Parca decus?
Nulla fuit tum forma, illam iam carpserat aetas,
Iam speculum Veneri cauta dicarat anus.
Quid scalptus sibi vult aries, quem parte leaena
Vnguibus apprehensum posteriore tenet?
Non aliter captos quòd & ipsa teneret amantes:
Vir gregis est aries, clune tenetur amans.

Lais formosissima. LAidem tota Grecia celebrauit ob insignem venustatem, ad cuius aedes frequens fuit concursus, vt praeter alios cecinit Propertius, Huius monumentum (Pausan, teste 2. Corinthiac.

thiac.) extra vrbem Corinthi, in qua ætatem exegerat, celebre visebatur secundum Bellerophontis septum, iuxta Veneris cognomine Melanidos tẽplum, cui pro insigni titulo leæna anterioribus arietem complexa pedibus imposita fuisse perhibetur: quo simulacro petulantia & libido meretricis arguebatur. Per arietem, fatuum stolidumque animal, amatorem vesanum intellige, illum quidem à leæna partibus posterioribus scalptum & detentum, quo rapina meretricia imperiumque in amatios libidine prurientes, & quasi vinculo colligatos exprimitur. Cæterùm leænæ nomine meretricem intelligi multis veterum sententiis constat, & maximè sacrorum Bibliorum locis aliquot: Ezechiel enim Hierosolymam leænam vocat, & Heliachim catulum eius qui in Aegyptum ductus est. Plautus Truculento: *Leæna meretricis significat.*

Bonis esse oportet dentibus lænam probam,
Arridere quisquis veniat, blandè alloqui, malè corde
Consultarẽ, bene loqui lingua: meretricẽ esse similẽ sentis Cõdecet,

&c. Huic & conuenit senarius veteris cuiusdam poëtæ:

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.
Par est leænæ & feminæ crudelitas.

Retulit Pierius in Leone 1. Hieroglyph. quem etiam lege in Ariete lib. 10. in quibus Laidis monumenti huiusce meminit, & Gyrald. Syntagmate 13. hist. Deorum. De Laide plura apud Athenæum cap. 20. lib. 13.

Ephyræa est Laidos.] Ephyræa ab Ephyre vrbe Achaiæ, quæ nunc est Corinthus. Propertius lib. 2. *Ephyra.*

Non ita complebant Ephyrææ Laidos ædes,
Ad cuius iacuit Græcia tota fores.

De eius patria concertant plerique, vt Athen.

ah: non Erubuit tantum perdere Parca decus?] Nimirùm mors nemini parcit. Virgilius in Appendicibus: *Mors nemini vitatur.*

Illa rapit iuuenes prima florente iuuenta,
Non oblita rapit sed tamen illa senes.

& Horat. lib. 3. Odar. *Mors & fugacem persequitur virum,*
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoq́ tergo.

Parca.] Atropos. id est, mors ipsa rerum vltima linea.

ætas.] nempè senilis, qua veniente color & venustas flaccescit. *Senectute forma deflorescit.*

Ouid. 3. Trist. *Ista decens facies longis vitiabitur annis,*
Rugaq́ in antiqua fronte senilis erit.
Iniicietq́ manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.

Veneri speculum dicato.

Iam speculum Veneri, &c.] Milites, qui per ætatem à bellicis functionibus cessant, dicuntur vulgò arma posuisse: & qui alicui omninò arti renunciassent, Deo illi qui arti præerat, instrumenta eius artis suspendebant. Horat. 3. Carm. 26.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militaui non sine gloria:
Nunc arma defunctumq; bello
Barbyton hic paries habebit.

Idem 1. epistola ad Mæcenatem:

—— Veianius armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro.

vt alicubi Virgil. —— *hic victor cestus, artemq; repono.* loquitur de Entello. Sic scorta, cùm ad seniles annos perueniunt, Veneri speculum dicant. Ausonius:

Lais anus Veneri speculum dico: dignum habeat se
Aeterna æternum forma ministerium.
At mihi nullus in hoc vsus, quia cernere talem
Qualis sum, nolo: qualis eram, nequeo.

Aegrè ferunt enim rugas contractas, amissamque formæ gloriã, quàm diu in speculo erant intuitæ. Hinc Ouidianum illud 3. Trist.

Cumq; aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis,
Et speculum mendax esse querere tuum.

Idem ferè auctor De medicamine faciei:

Tempus erit quo vos speculum vidisse pigebit,
Et veniet rugis altera caussa dolor.

Id & attingit ad Ligurinum Flaccus lib. 4.

Dices heu, quoties te speculo videris alterum:
Quæ mens est hodie, cur puero non eadem fuit?

De speculo multa passim leguntur. Amor, vt ait Euripides, φιλεῖ κάτοπτρα καὶ κόμης ξανθίσματα, amat specula & crinium rufationem. apud eundem Electra damnat formæ lenocinium vsu quæsitum speculi, in matre Clytæmnestra, absente marito Agamemnone:

ἣ ξανθὸν κατόπτρῳ πλόκαμον ἐξήσκεις κόμης.

quæ flauos orbes crinium ad speculũ studiosè componebas. Sed & Ouidius, tenerorũ doctor amorũ, eleg. 14. lib. 1. ad amicam,

Quid malè compositos quereris perijsse capillos?
Quid speculum mæsta ponis inepta manu?

Vir gregis.

Vir gregis est aries.] Virum gregis appellat arietem, vt primo Transformationum Ouidius:

De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus.
Virgilius etiam de Capro:
Vir gregis ipse caper. ——
& in Georgicis:
Quem legere ducem, & pecori dixere maritum.
Vide Macrob. lib. 6. cap. 6.

In amatores meretricum.

EMBLEMA LXXV.

V I L L O S Æ *indutus piscator tegmina capræ,*
Addidit vt capiti cornua bina suo;
Fallit amatorem stans summo in littore sargum,
In laqueos simi quem gregis ardor agit.

Capra refert scortum: similis fit sargus amanti,
Qui miser obsceno captus amore perit.

Sargus quid.

HOc de sargo pisce, qui fit à laruato piscatore deceptus, manifestè in eos torquetur, qui cæco turpique amore capti decidunt in obscenam personatarum meretricum nassam, menti errore nescio quo rati pulchrum esse quod pulchrũ apparet, vnde conditionem nacti miseram eos diu & multũ pœnitet. Quod discrimen vt vitari tandem aliquando possit, adhibenda est cautio diligens. Nam, vt nostrates dictitant, Prius nosse opus est quàm amare. qui enim primò visam statim exardet, leuitatis nõ minimum præ se fert argumentum. Iudicio siquidem est opus & maturo consilio. Proinde bellè profectò Ouid. De remedio amoris primo, qui vt illicitos excludit eiusmodi ignes, sic honestos probat: ait enim,

Quomodo a turpi amore cauendũ sit.

Capra meretricẽ significat.

Si quis amat quod amare iuuat, feliciter ardet;
Gaudeat, & vento nauiget ille suo.

Porrò Capram referre meretricem ex eo patet, quòd morsu pestilenti maximè noceat: germina enim peruestigat, quæ auidissimè depascitur: sic meretrix adolescentiæ potissimùm cupida est, nimirùm ætas ea est, quæ ob imperitiam faciliùs decipiatur. Vnde non illepidè Nico Attica meretrix αἴξ, id est, Capra cognominata est, quòd Thallum adolescentem, qui in Atticam mel & caricas empturus aduenerat, abligurrisset. Huc spectat dictum Architæ Tarentini, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν, Esca malorum voluptas: qua homines capiuntur, vt hamo pisces. Vide Plinium sub finem cap. 59. libri 10. Sed tibi factum satis iri puto, si consulas Aelianũ De animalib. lib. 1. cap. 23. cuius verba huc cõferre non piguit. φιλοῦσι πως τῶν ἀλόγων αἶγας ἰσχυρῶς. ἐὰν γοῦν πλησίον τῆς ἠϊόνος νεμομένων ἡ σκιὰ μιᾶς ἢ δευτέρας ἐν τῇ θαλάσσῃ φανῇ, οἱ δὲ ἀσμένως προσνέουσι καὶ ἀναπηδῶσιν, ὡς ἡδόμενοι καὶ προσάψασθαι τῶν αἰγῶν ποθοῦσιν ἐξαλλόμενοι, καίτοι οὐ πάνυ τι ὄντες ἁλτικοί· νηχόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς κύμασιν, ὅμως τῆς τῶν αἰγῶν ὀσμῆς ἔχουσιν αἴσθησιν καὶ ὑφ' ἡδονῆς προσελθεῖν ἐπ' αὐτὰς σπεύδουσι. ἐπεὶ τοίνυν εἰς τὰ προειρημένα δυσέρωτές εἰσιν, ἐξ ὧν ποθοῦσιν, ἐκ τούτων ἁλίσκονται. ἁλιεὺς γὰρ ἀνὴρ αἰγὸς δορὰν ἑαυτὸν περιαμπέχει σὺν αὐτοῖς τοῖς κέρασι δαρείσης αὐτῆς, λαμβάνει δ' ἄρα τὸν ἥλιον κατὰ νώτου ἐπιβουλεύων ὁ θηρατὴς τῇ ἄγρᾳ. εἶτα καταπάττει τῆς θαλάσσης ὑφ' ἣν αἰκοῦσιν οἱ προειρημένοι, ἄλφιτα αἰγείῳ ζωμῷ διαβραχέντα. ἑλκόμενοι δ' οἱ σαργοὶ ὡς ὑπὸ τινὸς ἴυγγος, τῆς ὀσμῆς τῆς προειρημένης, προσίασι καὶ σιτοῦνται μὲν τῶν ἀλφίτων, κηλοῦνται δὲ ὑπὸ τῆς δορᾶς βλεπομένης ὡς αἰγός, αἱρεῖται δὲ αὐτῶν

Voluptas malorum esca.

Locus Aeliani, est thema huius Emblem.

αὐτῶν

αὐτῶν πολλὰς ἀγκίστρῳ σκληρῷ. Quorum verborum hæc est sententia: Capras sargi admodum amant. Cùm enim vmbra quædam apparet earum caprarum quæ secundum littus pascuntur, statim præ lætitia gestiunt, & quantum maximè possunt, adnatant: & quanquam salire non possunt, tamen salire nituntur, sed frustrà tamen. Caprarum odorem percipiunt, etiamsi in fluctibus versentur; quæ caussa est vt accedere ad capras in primis affectent. At cùm in suo amore sint adeò infelici nati sidere, earum caussa capiuntur quas tam depereunt. Piscator enim caprina indutus pelle cum cornibus, insidias struit, sole relicto à tergo: atque farinam iure caprino madefactam in eam deiicit partem maris in qua sargi sunt: quo illicio odoris capti sargi accurrunt, farinam degustant, & maximè detinentur eius pellis caprinæ quam sentiunt. Ex his itaque piscator multos valido hamo capit, &c. Ad id argumenti copiosiùs illustrandum repetenda est pulcherrima Socratis disputatio cum Aristippo 2. Commentariorum Xenophontis, & colloquiũ eiusdem Socratis cum Theodota, lib. 3. Constat autem hîc alludi ad Platonicum hoc, ἡδονὴ δέλεαρ κακῶν: voluptas malorum esca.

Villosæ indutus tegmina capræ.] Hoc mutuatus est ex Moreto Virgiliano;

—— *& cinctus villosæ tegmina capræ.*

In laqueos simi quem gregis.] Sargus capræ amore detentus, & ementita capræ forma delusus illaqueatur. Simum gregem pro capris dixit. eodem enim epitheto vsus est Poëta 10. ecloga: *Simus grex.*

Dum teneræ attondent simæ virgulta capellæ.

Citantur & hi versiculi Næuij Aegistho:

Tum autem lasciuum Nerei simum pecus
Ludens ad cantum classium lustrat.

Laqueo amorem significari docuit Pierius, & Venerem vinculo. quo sensu Virgil.

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

Ouid. appositissimè:

Dum cadat in laqueos, captus quoque nuper amator
Se solum thalamos speret habere tuos.

obsceno captus amore perit.] Imitatus & mutuatus est Ouid. illud Fastor. 2.

-- *cæco captus amore furit,*

de Sexto Tarquinio loquentis.

Ceuen-

Cauendum à meretricibus.

EMBLEMA LXXVI.

SOLE ſatæ Circes tam magna potentia fertur,
Verterit vt multos in noua monſtra viros.
Teſtis equûm domitor Picus, tum Scylla biformis,
Atque Ithaci poſtquàm vina bibere ſues.
Indicat illuſtri meretricem nomine Circe,
Et rationem animi perdere, quiſquis amat.

Vlyſſu ſocij a Circe in belluas transformati.

HOmerus Odyſſeas κ ait, ſocios aliquot Vlyſſis, qui miſſi ab eo fuerant exploraturi Circæas ædes, virga percuſſos à Circe, epotóque pharmaco venefico ſtatim in porcos eſſe tranſformatos. Quo figmento effingitur meretricis & libidinis fœdæ typus. Ea enim ſuis præſtigiis humanas illas cogitationes & naturales

turales motiones (quæ ὁρμαὶ Græcis dicuntur) in homine tumultuantes vitiat, & mutat in deterius, cùm scilicet in naturam quasi belluinam abeunt. Per Vlyssem autem, qui nullo veneficio à pristina forma dimoueri potest, mentem animæ ducem intelligimus. Quod sic ad veterũ mythologorũ sensum expressit vir industria & ingenio nulli penè secundus Erasmus: Quid innuit Circes fabula, veneficiis homines vertentis in feras, nisi eos qui nequaquam ratione ducuntur, id quod hominis est proprium, sed totos sese dediderunt turpibus affectibus, jam præter hominis vocabulum nihil hominis habere, sed ad pecudum degenerasse naturam, putà libidine in vrsos, somnolentia ignauiaque in sues, ferocia in leones, atque ita de consimilibus? Quid Vlysses, qui solus poculo epoto, virgaque monstrifica percussus, non est mutatus, nisi firmum illum & constantem sapientis habitum, qui nec frangi terroribus, nec vllis affectuum illiciis ab honesto potest abduci? Sunt verò qui dicant rei veritatem ex eo esse inspiciendã, quòd Circe meretrix, quos sibi amore turpi deuinxit, effecisse tandem prædatores, viarum obsessores & homicidas, nempè quibus nihil superesset ad vitã miseram sustinendam; quæ vitia cùm potiùs ferarum sint quàm hominũ, rem totam lepido & commodo schemate Homerus, & alij nonnulli è veteribus adumbrarunt. Cui sententiæ subscribit Palladas lib. 1. Græcor. epigr. his verbis:

Socij Vlyssis qui.

Vlysses quid.

Circe meretrix.

τὴν κίρκην οὔ φημι, καθὼς εἴρηκεν ὅμηρος,
ἀντ' ἀνδρῶν ποιεῖν ἢ σύας ἢ λύκους,
τοὺς αὐτῇ προσιόντας· ἑταίρα δ' οὖσα πανοῦργος,
τοὺς δελεασθέντας πτωχοτάτους ἐποίει·
τῶν δ' ἀνθρωπείων ἀποσυλήσασα λογισμῶν,
εἶτ' ἀπὸ τῶν ἰδίων μηδὲν ἔχοντας ἔτι,
ἔτρεφεν ἔνδον ἔχουσα, δίκην ζώων ἀλογίστων·
ἔμφρων δ' ὢν ὀδυσεὺς τὴν νεότητα φυγών.
οὐχ ἑρμοῦ, φύσεως δ' ἰδίας δώρημα λογισμὸν
εἶχε, γοητείας φάρμακον ἀντίπαλον. id est,

Non, vt Homerus ait, tristi medicamine lectos
Hospitio Circe reddidit ipsa sues:
Pauperior sed quisquis erat discessit ab illa:
Nam meretrix quondam perniciosa fuit.
Exutosq́; sua prorsus ratione maritos
Fornice continuit, non secus atque feras.
Et tamen hanc strenuè delusam spreuit Vlysses,
Insigni rerum conditione valens.

Mercu-

Mercurioq́; datam nec fas est credere moly,
Ille sed ingenio reppulit vsque dolum.

Quinetiam nemo non videt eôdem recidere Horatij carmina 1. Epistolar.

Sirenum voces & Circæ pocula nosti:
Quæ si cum socius stultus cupidusq́; bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.

Xenophon 1. ἀπομνημονευμάτων, Socratem ait in conuiuiis, ad quæ non nisi coactus accedebat, parcissimè cibū capere solitum, iocoque vsurpare multis eiusmodi appositis cibis, Circen homines transformasse in sues: ipsum autem Vlyssem mutari nō potuisse consilij Mercurij memorem, & abstinentia ipsummet sua semper vtentem. Ad hæc παρέργως. Non parum illustrabit hoc Emblema, Plutarchi Dialogus, quo Grillum disputantem facit. Idem ἐν γαμικοῖς παραγγέλμ. sic habet: ἡ διὰ τῶν φαρμάκων θήρα, ταχὺ μὲν αἱρεῖ καὶ λαμβάνει ῥαδίως τὸν ἰχθὺν, ἄβρωτον δὲ ποιεῖ καὶ φαῦλον· οὕτως αἱ φίλτρα τινὰ καὶ γοητείας ἐπιτεχνώμεναι τοῖς ἀνδράσι καὶ χειρούμεναι δι' ἡδονῆς αὐτοὺς, ἐμπλήκτοις καὶ ἀνοήτοις καὶ διεφθαρμένοις συμβιοῦσιν· οὐδὲ γὰρ τὴν κίρκην ὤνησαν οἱ καταφαρμακευθέντες, οὐδ' ἐχρήσατο πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑσὶ καὶ ὄνοις γινομένοις· τὸν δ' ὀδυσσέα νοῦν ἔχοντα καὶ συνόντα φρονίμως, ὑπερηγάπησεν. id est, Vt pisces quibusdā medicamentis celeriter capiuntur, sed esui tamen fiunt inutiles: ita mulieres, quæ amoris poculis & veneficiis viros captāt, voluptateque in suam potestatē redigunt, stupidos eos, amentes & deprauatos vitæ socios deinceps habent. Ij enim nihil Circæ profuerunt, quos veneficio mutauerat, neque ad vllam rem iis vsa est, cùm in canes & asinos degenerassent: Vlyssem autē prudentem virum, prudenterque secum versantem, omninò dilexit.

Præclarus Plutarchi locus.

Exemplum prius eorum qui à Circe in belluas conuersi sunt, absolui. Alterum est Pici equûm domitoris. Picum Saturni filium facit Aeneid. 7. Virgil. & Ouid. 14. Metamorph. Rex fuit Latij, & ab vxore Circe in auem sui nominis conuersus. Quod fingi creditur, quoniam primus hac aue in auspiciis vsus est, quodque augur fuerit: quod à Seruio est annotatum. Sed id meliùs, & ad hunc locum opportuniùs referemus ad animi leuitatem & inconstantiam quæ ex turpi amore contrahitur. Tertium exemplum fuit appositum in Scylla, de qua iam superiùs à nobis dictum satis. Hic tamen speciatim conuertitur ad meretriciam turpitudinem, quæ vt supernè faciem virgineam ostentat, ita infernè rabidi canes conspiciuntur, audacia, rapina, ingluuies, qui

Picus in auem mutatus.

Scylla.

qui ad exitium miseriamque certissimam præcipites agant, quotquot amore turpi capiuntur. Quæ omnia eò spectant, vt quisque virtutis & honesti studiosus impudicarum mulierum dolos præstigiasque omnes declinet; intelligatque, quod Cicero ait, corporis voluptatem non satis dignam esse hominis præstantia, eamque vt belluarum propriam contemni ac reiici oportere.

Sole sata Circes.] Ouid. initio 14. Metamorph.

Sole sata Circes, variarum plena ferarum. Testis Higinus. Filiam autem Solis habitam propter herbarum scientiã, quæ radiis Solis vim & incrementum capiunt, credibile est. Fabulæ huius meminere Diodor. lib. 4. Plin. variis locis. D. Augustin. 18. De ciuitate, cap. 17. *Circe filia Solis.*

Testis equũm domitor Picus.] Sic Virgil.

— ancile gerebat
Picus equũm domitor, quem capta cupidine coniunx
Aurea percussum virga, versumq́; venenis
Fecit auem Circe, sparsitq́; coloribus alas.

Et rationem animi.] Ideò mythologici Venerem ἀφροδίτην, quasi ἀφροσύνην, id est stultitiam & mentis priuationem interpretantur. Propiùs allusit 2. de laudib. Stiliconis Claudianus:

Luxuries prædulce malum, quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine sensus,
Membraq́; Circæis effeminat acriùs herbis.

M. Tullius prima Verrina (vt hoc quasi per transennam) allusit ad hanc poëticam fabulam: Est adhuc, id quod vos omnes admirari video, nõ Verres, sed Q. Mutius. quid enim facere potuit elegantiùs ad hominũ existimationem? æquiùs ad leuandã mulieris calamitatem? vehementiùs ad Quæstoris libidinem coërcendam? summè hæc omnia mihi videntur laudanda. sed repentè vestigio ex homine, tanquam aliquo Circæo poculo, factus est Verres: redit ad se, atque ad mores suos &c.

Amule-

Amuletum Veneris.

EMBLEMA LXXVII.

INGVINA dente fero suffossum Cypris Adonin
Lactucæ foliis condidit exanimem.
Hinc genitali aruo tantum lactuca resistit,
Quantum eruca salax vix stimulare potest.

Lactucæ vis. ATHENÆUS Dipnosoph. 2. cap. 32. rationem affert, cur dicatur Venus Adonidem ab apro interemptum lactucæ foliis occultasse (quod alij tamen de Phaone Lesbio tradidere, vt retulit in historia Poëtarum Lil. Gyraldus) quòd nimirùm, qui lactucis assiduè vescuntur, hebetiores fiant, καὶ ἀνενεργοί, & ad libidinem minus idonei: lactucam enim frigidam esse, iam in superioribus docui ex Plinio. Venus itaq; fingitur emortui Adonidis

nidis genitalia lactucis recondere, vt moneamur libidinem turpemque voluptatem ciborum moderatorum vsu sopiendam & reprimendam esse. Nihil enim æquè conducit ad motus illicitos cohibendos, quàm victus ratio temperata. Ouidius inter alia, quæ de remedio amoris scripsit, vt à quibusdam cibis abstinendum esse monet, sic quosdam esse tutò adhibendos suadet, his quidem verbis: *Victus ratio quid conferat.*

Ecce cibos etiam (medicinæ fungar vt omni
Munere) quos fugias, quósve sequare, dabo.
Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est vitare salaces,
Et quicquid Veneri corpora nostra parat:
Vtilius sumas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Sed & ex nimia ciborum copia turpem amorem excitari Phocylides testatur,

οὐκ ἀγαθὸν πλεονάζον ἔφυ θνητοῖσιν ὄνειαρ,
ἡ πολλὴ δὲ τρυφὴ πρὸς ἀμέτρους ἕλκεται ἔρωτας.

Inguina dente fero, &c.] Fabulam Adonidis ab apro interēpti Ouid. sub finem 10. Metamorph. descripsit, nec tamen huius mysterij meminit. Hanc attigit & August. De ciuit. 6. c. 7. totumque illud ad Physicen retulit Macrob. 1. Saturn. cap. 21. *Adonis.*

Cypris.] Venus, ab insula Cypro ei sacra, libidini deditissima. Polydor. Virgil. lib. 3. cap. 17. De inuentorib. rerum, post Iustinum Martyrem, Euseb. Lactant. & alios sexcentos retulit. *Cypria Venus.*

genitali aruo.] Hîc aruum genitale pro virilibus & pudendis posuit, quòd sint generationis instrumenta, vt Virgil. 3. Georg. *Aruum genitale.*

Hæc faciunt nimio ne luxu obtusior vsus
Sit genitali aruo, & sulcos oblinet inertes.

Loquendi eandem formulam non est aspernatus August. lib. 18. cap. 23. De ciuitate Dei: Sed voluntati, inquit, membra illa vt cætera cuncta seruirent; ita genitale aruum vas in hoc opus creatum seminaret, vt nunc terram manus, &c. sic aruum genitale, κῆπος Græcis, Latinè hortus dicitur.

lactuca resistit.] Consule Plinium. Dionys. Cassius lib. XII. De agricult. cap. 13. Cocta, ait, coitum auertit. Vnde Pythagorici ipsam eunuchum appellāt. Martial. 13. palumbes torquatos reprimere Venerem tradit:

Inguina torquati tardant, hebetantq; palumbi:
Non edat hanc volucrem qui volet esse salax.

Inuiolabiles telo Cupidinis.

EMBLEMA LXXVIII.

NE dirus te vincat amor, neu femina mentem
Diripiat magicis artibus vlla tuam:
Bacchica auis præsto tibi motacilla paretur,
Quam quadriradiam circuli in orbe loces:
Ore crucem & cauda, & geminis vt complicet alis,
Tale amuletum carminis omnis erit.
Dicitur hoc Veneris signo Pagasæus Iason
Phasiacis lædi non potuisse dolis.

ARtificiale est in Venereos motus, & præstigiarum laqueos amuletum, cuius tamen rei fides penes auctores esto. Pindarus

darus Ode 4. Pythiorum, auctor est, Motacillam à Venere primùm è cælo ad homines deportatam, & Iasoni traditam, vt Medeam alliceret. Hanc autem auiculam aiunt veneficis mulieribus ad incantationes esse perutilem: eam namque accipiunt trocho, & rota quadam alligant, quam in orbem voluunt præstigiatores, & noxia verba immurmurant. Alij, quòd exempta viscerum interanea orbiculo appendunt: vnde prouerbio apud Græcos vulgato, Iyngem hi dicantur habere, qui veluti quibusdam præstigiis homines ad amorem pertrahunt. Noster Alciatus ex Homero & scholiastis quibusdam, extulit quod hîc octosticho tradit; nimirùm ad arcendas amoris illecebras (quo nullum exitialius aut furiosius præstigiũ) adhibendã esse motacillam humano stomacho, quæ disponatur inter binos circulos sese quasi intersecantes. Sanè numquã mihi persuasero virũ doctissimũ, & rerũ multarũ cognitione insignẽ, id aliis cõmunicasse vt rẽ veram & seriã; & vt crederet tantã esse amatorij philtri vim, vt mentis humanæ libertatem sic cogere, aut torquere vel flectere eo tandẽ modo posset. Sed tamen profectò nõ ausim diffiteri, pleraq; esse remedia ex bonis auctoribus petenda, quibus effrenata & indomita penè amoris huiusce petulantia cohiberi, aut etiam sopiri queat. At verò quis tam excors erit aut stupidus, qui furorẽ illum Cupidineum insigni hoc præstigio coërceri posse dixerit, & fascino quodam cupidines mentem occupantes exturbari? Viderint alij, quibus amatoria Ouidiana quãdoque placuerint impensius: tamen ipsemet extulit & verius, & quidem salubrius:

Motacilla Iasoni à Venere tradita.

Iynx.

Præstigiũ amoris præstigio non pellitur.

Ardet & assuetas Circe tendebat ad arces,
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibusq; fidem.

Idem loco alio verè & disertè amorem non conciliari magicis artibus docet:

Fallitur Aemonias si quis decurrit ad artes,
Datq; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient vt viuat Amor Medeides herbæ,
Mixtaq; cum magnis Marsa venena sonis.
Phasias Æsonidem, Circe tenuisset Vlyssem,
Si modò seruari carmine posset amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis, vimq; furoris habent.
" *Sit procul omne nefas: vt ameris amabilis esto:*
" *Quod tibi non facies, solâue forma dabit.*

 Sed

Sed miseri homines amore perculsi graui, cùm re amata statim potiri nequiuerunt, ad artes magicas & amatoria pocula perfugium habuere, res inprimis noxias & exitiales. Constat enim Lucretium poëtam, Antiochum, Caligulam in furorem versos sumptis hisce philtris, quemadmodũ & Lucullum, aliosque nõnullos. Cæterùm nullum perinde remedium est efficax ad turpes hosce motus sedandos, quàm studio & labori cuipiam honesto sese prorsus dedere: sic enim fiet, vt clauus clauo pellatur. Cùm enim perspicuum sit, amorem hunc non nisi in animos luxu & otio fractos irrepere, nullo planè modo auelli potest, nisi accedat labor aliquis & anxietas, quæ sua molestia innatas amoris maculas oblinat. Ouidius:

Remediũ efficax in amorem.

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuæ menti, quo teneatur, opus.

Quid si amuletum certius, & profectò salubrius huc apposuero, nempè vt iuxta D. Pauli consilium, carnem cum vitiis crucifigamus? Iste erit diuinus & cælestis ἀντέρως, qui terrenum illum & in hac corporis compage delitescentem ἔρωτα, robore validiore conficiet. Hoc vnum captiuarum animarum amuletum satis erit ad turpia omnia libidinum motuumque genera frangenda.

Motacilla quæ auis.

Bacchica auis præsto tibi motacilla.] Auicula est plumis discoloribus, prælongo collo, lingua exerta, colore vario, motu crebro se circumagens, & ceruicem in orbem flectens: vnde & σεισοπυγίδα vocant, seu σείσουρον, aut κίλλουρον, vt apud Hesychium, Latinis Motacilla, Gallis *bergeronnette*, aut *ballequeue*, à caudæ motu, seu cauda tremula. Varro meminit De lingua Latina: Sic Galerita & Motacilla: altera quòd in capite habet plumam alatam: altera quòd semper mouet caudam. Non me tamen fugit, quòd pluribus verbis contendat Baptista Pius, Annotationib. poster. cap. 3. Motacillam, & Iyngem pro vna & eadem accipi non debere, idque contra Seruij & Gazę opinionem. Certè ἴυγξ, Iynx, ea est quę Gallicè *turcot*, auis paulò maior fringilla coloris varij: cui collum circumagitur, lingua serpentibus similis, prælonga (qua exerta formicas attrahit, vnde formicula dicta quibusdam Italis) vngues vtrinque bini. Quæ autem hæc auis sit, repete ex Aristot. 2. De histor. animal. & Plin. 11. Lege prouerb. Iynge trahor. Adhæc cur Motacilla dicatur auis Bacchica, rationem auctores non reddunt. Hesychius quidem Bacchum ἰυγγίην cognominatum ait, quia (ni fallor) ad Venerem inflammet immoderatus vini vsus. Fortasse Bacchus ἰυγγίης appellatur, quòd vinum homines ad se iyngis instar alliciat, ac si dicamus, ille-

illecebrosum. vel meliùs etiam iynx à Pindaro dicitur *μαινὰς*, nō quòd Bacchi sit auis, sed quòd furorem inducat.

Quam quadriradiam.] Pindari est istuc; nam *τετράκναμον* eam, de qua hic agitur, auem nominat, id est quadriradiam.

amuletum.] remedium aduersus veneficia, malaque medicamenta, ab amoliēdo: *ἀποτρόπαιον*, ab *ἀποτρέπειν* amoliri, depellere, quod verbum frequens est Plinio.

Pagasæus Iason.] Falluntur qui legunt *Pegasæus*. Iason autem dictus est Pagasæus à Pagasa Thessaliæ vrbe, iuxta quam Argo nauis fabrefacta: quam etiam Ouid. 7. Metamorph. principio Pagasæam puppem nominat. Idem 8. *Pagasa.*

—— auctor teli Pagasæus Iason.

& Fastorum 1:

Passus idem Tydeus, & idem Pagasæus Iason.

Lucan. 2.

Vt Pagasæa ratis peteret cùm Phasidos vndas.

Phasiacis dolis.] incantamentis Medeæ, quæ à Poëtis cognominatur Phasias, à Phasi Colchorum fluuio. Ouidius De arte 1

—— maritum

Barbara per natos Phasias vlta suos.

Lasciuia.

EMBLEMA LXXIX.

DELICIAS & mollitiem mus creditur albus
Arguere, at ratio non sat aperta mihi est.
An quod ei natura salax & multa libido est?
Ornat Romanas an quia pelle nurus?
Sarmaticum murem vocitant plerique Zibellum,
Et celebris suaui est vngmine muscus Arabs.

Ornatus matronarum nimius. Mus albus.

PErstringit mollitiem & lasciuiem nobilium quarundam matronarum, quæ ad corporis ornatum ostentent raras pelliculas animalculorum, nempè muris aranei, æluri zibellini (felis libidinosissimi) & præterea vtantur suffitu musci Arabici. Sanè

ei. Sanè de muris salacitate multa sunt à plerisque scriptoribus tradita. Hinc enim illud Martialis:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Opici mures dicuntur Iuuenali salaces, libidinosi, obsceni, à spelunca quam Græci ὀπὴν, id est foramen, cauernam, vt D. Augustin. tradit quæst. in Exod. lib. 2. Sic enim obscenitatis partes per cauernam interdũ argui docet Ausonius in epigrãmatis,

Deglubit, fellat, molitur per vtranque cauernam.

Legi Messalinam portentosæ libidinis mulierem ab Epicrate dictam esse Myconiam, quasi dixeris murinam. Adhæc nonnulli feminam salacissimã per æluri feminæ simulacrum figurari dixerunt, propter animalis ingeniũ: cogunt enim mares ad coitum feminæ, ipsæque puniũt, nisi pareant. Cæterùm muscum Arabicum circumferunt, non modò matronæ principes, sed & aliæ gradu longè inferiores: tantaque in iis est & cultuũ, & suffituum varietas, vt fermè ignorent voluptatem quæ inde capi possit, quòd in his assiduè versentur, quibus nempè perspectum non est quod Satyricus ait, voluptates ex vsu rariore commendari. Cur autem mulieres suffitu & suauissimis odoribus vtãtur, hanc esse caussam aiunt, quòd totæ sint venereæ. Itaque Poëtæ Græci Venerem nusquam loco egredientem fingunt, nisi odore aliquo exquisitissimo relicto ad suam præsentiam declarandam: adiiciunt præterea suffitus omnes esse salaces. Muliebres ornatus ridet taxatque Lucianus in Amoribus, Iuuenalis Satyra 6. & vberrimè Plautus in Pœnulo: item Aelian. 1. De varia historia. *Muscus Arabicus*

mollitiem mus creditur albus arguere.] Lege Prouerb. Erasm. Mus albus: in lasciuum & libidinis immodicæ hominem.

nurus.] matronas. nomẽ specialius pro cõmuni, συνεκδοχικῶς.

Sarmaticum murem, &c.] Zibellus à quibusdam mus Sarmaticus appellatur ad Alciati mentem, quòd è Sarmatia aduehatur: dicitur & Aelurus. de quo lege cap. 10. lib. 12. Aelian. De animalium histor. Sed non à mure muscum dici, at potius ab vmbilico capreoli censent eruditi homines. *Zibellus.*

muscus Arabs.] Dicam obiter, Romanos olim in obsidione Veiorum pellibus tectos hiemare cœpisse, vt est apud Liuiũ lib. 5. sed hæ pelles rudiores erant, vt seculum vnde fuit, quas nulli alij vsurparent in vrbe. Constat tamen pellium vsum, postea in vestitũ irrepsisse: quod Seneca testatur in epistolis, quo loco mẽtionem facit pellicularum vulpiũ, muriumque, quas Zibellinos atque Armelinos plerique nuncupant: tametsi Zibellini maiores sint, quàm quibus murium nomen conueniat.

Desidia.

EMBLEMA LXXX.

DESIDET in modio Essaus, speculatur & astra,
Subtus & accensam contegit igne facem.
Segnities specie recti velata cucullo,
Non se, non alios vtilitate iuuat.

Quorundam cœnobitarũ desidia.

QVamquam id non incommodè torqueri posset in eos, qui concreditam sibi eruditionis & ingenij dotem aliquam excellentem miserè negligunt, idque non referunt ad vsum, cuius potissimùm gratia norunt sibi esse demandatum & commissum à summo & præpotēti bonorũ omniũ auctore Deo; tamen, nisi me fallit animus, videtur hoc reuera tortum esse in desides quosdam cœnobitas, qui θεωρίας imaginem aliquam professi,

fessi, ignauiæ situ ætatem terunt: literas aspernantur, aut certè non magni faciunt, quanquam alioqui valeant ingenio & non parua naturæ dexteritate: iners omninò genus, & fruges consumere natum, & ex tertio illo hominum genere quod assignat Hesiodus, meritò dixerim, cùm nec sibi nec aliis cõmodum aliquod referant. Quod ipsum tamen velim æquis auribus accipi. non enim is sum qui ausim aut etiam velim carpere instituta illa vetera primùm quidem à sapientissimis inducta patribus, nostræ pietatis Christianæ antesignanis & vindicibus, quorum tanta est apud nos auctoritas, vt inuerecundum esset, ne dicam impium, eorum vitam, pietatem, doctrinam, fidem non probare, non colere, non amplexari. Vt ergo apertè dicam quod sentio ea de re: hîc ab Alciato, à me, ab aliis etiam quibus simplex minimeque fucatus est animus, nullo modo reprehenditur monachorũ institutum & regula, sed multorum ex iis otium, ignauia, imperitia notatur; quippe qui eo nomine pessimè de se deque aliis mereantur. Iactent ij quantumuis sui ordinis suarumque legum antiquam dignitatem & sanctimoniam: nisi enim se similes iis præstiterint qui laboribus, vigiliis, studiis, ieiuniis, omni denique patientiæ laude Christianum nomen auxerunt & amplificarunt, non video qua ratione digni habeantur eo, quod fuit honorificum apud priscos, monachi nomine, quod illi sua vecordia & inertia, ne quid dicam grauius, contemptum reddunt. Vtinam verò vt continuò solent insolescere ob veterum illorum patrum admirabilem toti posteritati religionem, ita eorundem vitæ institutum æmularentur: non enim misero & infelici otio se ita dederẽt, vt δὶς διὰ πασῶν abessent ab iis quos ad piæ vitæ religiosæque institutionem se imitari dictitant. Sed ne abeam longiùs, quid laboriosius excogitari, quid sanctius, quid diuinius in terris fingi aut audiri potuit, quàm fuit illa verè ac meritò laudata priorum monachorum vitæ ratio? quod purius aut vberius olim ecclesia seminarium clarorum virorum habuit, quàm quod à cœnobiis, mandris illis & eremis ductum fuit? Nunc verò Deus optime! quàm absumus à prima illa canaque religione, cùm qui seuerioribus institutis sese obligent, non tam pietatem quàm otium, non tam solitudinem meditandique de rebus diuinis opportunitatem, quàm desidiosam vitam sibi proponant. At id quidem certè pluribus exaggerare videtur esse non modò superuacaneum, sed & intempestiuum; quandoquidem notius sit, quàm vt confirmare habeam, ne videar iniquiùs in eos debacchari, quos ad meliorem frugem reuocare laboris esset infini-

ti, & penè ἀδύνατον: admonere, intempestiuum & quidem importunum: reprehendere, prorsus odiosum, & perinde non omnibus gratum. Hac enim tempestate sic omnia sunt exulcerata, sic lubrica & peruicacia, vt quoquò te vertas, vel etiam nolens, experiaris te per ignes incedere suppositos cineri doloso; & quicquid in eiusmodi quorūdam hominum negotio velis attingere, vlcus & vomicam citissimè deprehendas, adeò sub omni lapide dormit scorpius. Itaque satius esse duco malum bene conditum non mouere, & huius ordinis viros bonos (quos tametsi paucos & colendos, & exosculandos esse puto) à malorum fece semper abstrahendos & eximendos vnicè volo, ne errore quodam populari pro vitio virtus crimina sæpè ferat.

Desidere. *Desidet.*] Cicero proinde in Verrinis dixit per Metaphoram ignauis consentaneā: Quid sedes Verres? quid spectas? Idem in Pisonem: An potest vlla excusatio esse, non dico malè sentienti, sed sedenti, cunctanti, dormienti in maximo Reip. motu consuli? Eodem sensu Hesiod. ait, spem non bonam, virum indigētem tenere, sedentem in taberna, cui victus sufficiens non sit:

ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.

Sed & Demosthen. 2. Olynth. Atheniensibus succenset, eosq; sedere dicit, & Philippi potentiam non attendere. Sic enim: ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα, οὐδὲν ποιοῦντες, &c. Desidere in modio, pro ignaui signo superiùs posuit, in simulacrum Spei:

Cur in dolioli tegmine pigra sedes?

itemque astra speculari:

Quæ Dea tam læto suspectans sidera vultu?

Lege Pierium Hieroglyph. lib. 56.

Essæi qui. *Essæus.*] Essæi, Iudæi fuerunt, ab aliis vitæ seueritate, ieiuniis & institutis quibusdam differentes. De iis Philo Iudæus. Eusebius De præpar. euangel. & Philastrius in catalogo hæres.

Facē accensam tegere quid, & quid per ignem intelligitur. *accensam contegit igne facem*] Visus est mihi hic locus inter alios permultos dignus esse qui maiore cura studioque à nobis explicetur. Sed mihi ea de re cogitanti tam multa è multis & variis occurrunt, vt verear ne quis me putet intemperanter abuti studio, aut etiam plerisque otiosus videri. Sed ad rem. Plutarchus 4. Decretorum de anima disputans ex Democrito, ignitū quiddam esse ait ex naturis concretis mente perceptis, globosas ideas, quæ habeant igneam facultatem, idque corpus esse. Succurrit id Lactantij è 2. cap. 3. Quòd si anima ignis est, in cælum debet eniti, sicut ignis, ne extinguatur, hoc est ad immortalitatē quæ
in

in cælo est. Virgil. in 6.

Igneus est ollis vigor, & cælestis origo
Seminibus.——

Hesiodus, & eius interpretes, ab ea opinione non recedunt, cùm aiunt Prometheum ignem cælestem clepsisse, quem simulacro à se confecto apposuit, vt animatum fieret. ea enim mens est, quæ molem agitat, & toto se corpore miscet. Quòd si quis fortè putat, cur Hesiodus & ipse Maro dicant Iouem ab hominibus ignē remouisse, facilis est responsio. Vis enim & solertia humani animi difficilis est inuentu, quòd hebetiore ingenio simus: adeò nihil tam excellens & præclarū sine magno aliquo labore vita dedit mortalibus. Contegunt ergo cœnobitæ otiosi ac languidi facem accensam sub pallio, nullis artibus, aut studiis honestis animum applicantes, nulla sua industria ac diligentia notiones animi exerentes, vt non minus verè quàm rectè in eos id Plautinum conuerti possit,

Summa ingenia in occulto latent.

Ad ea quæ de igni vel ardenti facula iam dicta sunt, adiicerem lubens quæ Plutarch. disputat Commentario, An rectè dictum, *λάθε βιώσας*: eo etiam qui est de cupiditate diuitiarum. sed maximè iuuat locus ille Problematum, quo ait, veteres obscuris vsos rationibus, potissimùm in rebus sacris, lucernam corpori animam continenti similem dixisse. Lux enim est, inquit, qui intus est animus, &c. Quòd si qui monachi, vt sunt ex iis quidam boni viri, sed non satis eruditi, dicant id à paganis auctoribus malè detortum, ne videar verbo molestus, quippè qui fausta omnia illis precari non desino, euoluant quæso diligenter magni ac sancti viri Chrysostomi Christianam sententiam, ad illum sacri Euangelij locum, *Luceat lux vestra, &c.* Hunc enim Chrysostomum iudicem honorarium si admiserint, nihil dico amplius, caussa dicta est.

Subtus accensam facem contegit.] Petitum id è Socratis apophthegmate: *οὔτε πῦρ ἱματίῳ περιστεῖλαι δυνατὸν, οὔτε αἰσχρὸν ἁμάρτημα χρόνῳ*: Neque ignem veste nec turpe aliquod delictū tempore occultare possibile est, quò refero adagiū, Sub tunica & sinu, de ijs quæ occultè fiunt, non palàm & in propatulo: & Manū habere sub pallio, pro eo quod est, languere otio.

Non se, non alios iuuat.] Proinde ex tertio illo genere hominum, quod Hesiodus assignat; Cicero 2. Offic. Quamobrē contemnuntur ij qui nec sibi nec alijs prosunt, vt dicitur: in quibus nullus labor, nulla cura, nulla industria est. Lege prouerb. Nec sibi nec aliis vtilis.

Desidiam abiiciendam.

EMBLEMA LXXXI.

QVISQVIS iners, abeat. nam in chœnice figere sedem
Nos prohibent Samij dogmata sancta senis.
Surge igitur, duroq́; manus assuesce labori;
Det tibi dimensos crastina vt hora cibos.

Chœnici non insidendum, quid.

ADhortatio est ad laborem, sumpto argumento ex parœmia Pythagorica, qua præcipiebat chœnici non esse insidendum: cuius explanationem malumus ab ipso Alciato repetere (cùm sit obuius locus) quàm ab aliis quibusque tametsi doctissimis, emendicare, vt sumus initiò polliciti. Sic itaque ille 1. Parergôn cap. 17. Sciendum est, inquit, apud Athenienses fuisse mensuram tritici, quantum quisque vno die comederet: ea erat

& maior

& maior libra, vocaturque choenix, vel μέτρον, vt interpres Aristophanis ait. pendebat autem earum drachmas CL. hoc est, septem & viginti vncias Græcas, vt Iulius Pollux, & Nicandri interpres scribit: nostra autem mensura sesquilibram: eius chœnicis dimidium drachmarum 75. libra seu libella dicebatur, vt Rhemnius Palæmon ostendit eo carmine:

Attica non minor est; ter quinque hanc denique drachmis,
Et ter vicenis tradunt explerier vnam.

Igitur iubet constitutio duas libellas, id est chœnicem victualis substantiæ custoditis præstari: quod etiam olim fieri solitum ostendit Pythagoræ symbolum, *Super chœnicem non esse sedendũ:* id est, non debere quenquam præsenti cibo esse contentum, sed potius aduersus legem Euangelicam de crastino sollicitari. Sic & Corinthij χοινικομέτραι dicti, quòd pluribus seruis abundarent, quibus demensum, seu, vt in Euangelio Lucæ dicitur, σιτομέτριον quotidie præstandum erat. Id singulis mensibus erat apud Romanos quaterni modij, vt scribit in Phormione Terentiana Donatus. Hactenus Alciatus. Hoc itaque prouerbio docebat Pythagoras, non oportere per inertiam & otium, cibum alienum sectari, sed sua quemque industria debere sibi facultates comparare, quibus vitæ munditiei consulatur. Proinde meritò Respub. omnis liberaliter instituta segnes & laborum osores expellit & execratur. Institutum celebre laudatur Atheniensium (profectum illud quidem ab Indis & Aegyptijs) quo inertia & otium iudicio publico damnabantur. Nam singulis annis statoque tempore ciues in iudicio sistebant, expositurі, quo quæstu, quaque arte viuerent. Et Corinthi Periander hunc morem instituit, vt si quem splendidiùs obsonari animaduerterent, exquirerent vndénam sumptus ille suppeteret. si esset vnde illud vitę genus tueri posset, sinebant vti: si facultatum modus non esset, iubebant hominem moderatiùs viuere: ni dicto esset audiẽs, mulcta damnabatur; at si nihil omninò haberet, nihilominus ita splendidè viueret, curabant interfici, quia hunc furem esse, aut prædatorẽ, aut calumniatorem necesse esset. Ea fuere veterum instituta; hi mores: sic enim censebant ignauum & nullius frugis hominem indignum esse qui vitæ commodis frueretur. Præclara se mihi offert oratio Tiberij in senatu, qua respondit M. Hortalo, nobili iuueni, cui inopi Augustus antè succurrerat, vt suum ordinem seruaret: sed postea cùm se, suosque liberos, quos multos habebat, sustentare non posset, Tiberium Cæsarem rogauit, vti noua liberalitate iuuaretur. Cui sic Tiberius: Si quantum pauperum est,

est, venire huc, & liberis suis petere pecunias cœperint, singuli nunquam exsatiabuntur, Resp. deficiet. deinde, quod si ambitione exhauserimus, per scelera supplēdum erit. Dedit tibi, Hortale, Diuus Augustus pecuniam, sed non compellatus, nec ea lege vt semper daretur. languescet alioqui industria, intendetur socordia, si nullus ex se metus, aut spes, aut securi omnes aliena subsidia exspectabunt, sibi ignaui, nobis graues. Corn. Tacit. 2. Annal. Refert Sabellicus, apud Florentiam patrio instituto in eos animaduerti, qui otiosè & ignauiter in ea ciuitate agunt. Expostulatus enim eorum quispiam, vnde victum sibi compararet, nisi rationem possit explicare, qua vitæ probet integritatem, vt sceleris conuictus plectitur, aut vt ciuitati perniciosus eiicitur. Tale profectò debet esse ignaui hominis maleque feriati præmium, ἠγιμώμθμ⊕ γδ ὁ δεινὸς ἄξιος, ait Plato: quo quidem innuit, eum numquam ad summam virtutis laudem peruenturum, qui duram & asperam illius callem numquam fuerit ingressus. Siquidem ὁ φεύγων μύλλω, ἄλφιτα φεύγ[ει]. vnde meritò vt studiorum labores sequitur gloria, sic ignauiam contemptus & inopia comitantur.

Pythagoræ symbola. *Samij dogmata sancta.*] Pythagoræ symbola oraculorum instar à priscis celebrata sunt. De his Plutarchus variis locis: quæ symbola certatim à viris doctis exposita sunt. Ex veteribus nominátur Anaximander Milesius iunior, & Polyhistor. Alexāder, quorum libri temporis iniuria perierunt. Plutarchus, Athenæus & Laërtius, non perpetua disputatione, sed hinc inde multa explicuerunt. Ex recentioribus Philipp. Beroaldus, Erasmus, Phorcinus & Gregorius Gyraldus in ea re sedulam operam nauarunt.

duroq; manus assuesce labori.] verbum hoc, assuesce, frequentatiuum vel naturæ neutrius, pro actiuo malè vsurpari me, non lōgè antè, monuit Fornerius I C. doctissimus vel aliud agens: cui ego, vt in cæteris assentior facilè. malim ergo dicere:

— duroq; manus compone labori.

crastina vt hora.] id est, dies crastinus: Synecdoche.

In

In facilè à virtute desciscentes.

EMBLEMA LXXXII.

PARVA *velut limax spreto Remora impete venti,*
Remorumq́; ratem sistere sola potest:
Sic quosdam ingenio & virtute ad sidera vectos
Detinet in medio tramite caussa levis.
Anxia lis veluti est, vel qui meretricius ardor
Egregiis iuuenes seuocat à studiis.

QVi sunt ingenio lubrico & inconstanti, mentem suam ab honesto quodam instituto vitæ dimoueri facillimè sinunt. *Inconstātes.* Sic enim cum damno non leui cœptis rebus abstinent, easque penitùs deserunt, vel controuersiæ, aut litis mouendæ tricis, & quasi

quasi tendiculis auocari, vel quibusdam illecebris amasiæ alterius deliniti. Qua in re, vt in Glauci & Diomedis armorum permutatione, sentiũt tandem suo magno malo quàm periculosum sit, & quidem alienum à recta mente, Philosophiæ septis auocari, vt rei vel leuiculæ, vel etiam flagitiosæ se adijciant. Id enim refert nauis, quæ remora pisciculo minutissimo sistatur. Mirum sanè & planè incredibile, nisi fidem auctores magni nominis facerent. Hic remora, impedimentum & obiectam tardationem

Remora quid.

significari apud veteres asserit Pierius Hieroglyph. 30. Commodissimum habes exemplum ad id illustrandum, in Critia & Alcibiade apud Xenoph. 1. commentar. hi enim adolescentes magnis naturæ & ingenij conformati dotibus, ad res summas nati leuiculis occasionibus non tam deterriti quàm auocati ab officio, sibi suæque Reipub. exitium crearunt. De Echeneide Plutarch. 2. Symposiac. quæstione 7. & 2. Problematon, quæst. 3. non enim commodè possumus citra tædium omnia huc conferre.

Locus Basilij Magni.

Parua velut limax, Remora, &c.] Testis est Plin. lib. 9. c. 25. Sic Basilius: ἐχῖνος ὅταν προΐδῃ ταραχὴν ἐξ ἀνέμων, ψηφῖδά τινα ὑπελθὼν γενναίαν, ἐπ' αὐτῆς ὥσπερ ἐπ' ἀγκύρας βεβαίως σαλεύει κατεχόμενος τῷ βάρει, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως τοῖς κύμασιν ἀποσύρεσθαι. τοῦθ' ὅταν ἴδωσιν οἱ ναυτικοὶ τὸ σημεῖον, ἴσασι τὴν προσδοκωμένην βιαίαν κίνησιν τῶν ἀνέμων. id est, Echinus vbi præsentit ventorum tumultus, calculum quendam & lapillum magnum arripit, in eoque quasi in anchora innititur, ne facilè impetu fluctuum dimoueatur: quod cùm nautæ obseruant, prænoscunt ventorum & fluctuum agitationem. Cassiodor. meminit epist. 35. lib. 1. Variar. formul. Cardanus De rer. variet. 7. cap. 37. satis constare ait hærentem remoram naues retardare. Et Rondeletius contendit experimento vidisse triremem, in qua Cardinalis Turonensis Romam vehebatur, à cursu inhibitam, eamque deprehensam præbuisse conuiuium. Echeneis ab ἔχω, & nomine ναῦς, quòd naues remoretur, vt Remora Latinè eadem ratione nomen habet.

Echeneis.

impete.] id est, impetu. Statius 7. Thebaid.

— *aurigamq; impete vasto.*

Vide Gellium cap. 7. lib. 19.

ad sidera vectos.] ἀλληγορία.

in medio tramite.] pro, in media instituti via, & re infecta, ἀλληγορικῶς.

Ignaui.

Ignaui.

EMBLEMA LXXXIII.

IGNAVI ardeolam ſtellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores, fabula priſca fuit:
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui ceuet in aëre falco eſt,
Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

ANtequam veniam ad explicationem huius carminis, lubet paulum exſpatiari, non tamen vt omninò volitem præter caſam, quod aiunt, ſed vt à theſi ad hypotheſim, quod pręcipiunt Rhetores, faciliùs me recipiam. Quia enim id omninò tortum

est in ardeliones, eosque qui multis, varijsque studijs eodē tempore animum applicant, quæramus an prouidi sint qui sic se gerunt. Primùm quidem videmus esse natura comparatum, vt nemo sit repertus hactenus ingenio adeò felici, naturæque bonitate præstans, vt pluribus artibus addictus, multum promoueat. Rei enim vnius studium, facultas vna, & negocium alioqui serium, totum hominem requirit: quodque de cibis medici solent præscribere, itidem in ingenijs prudentes homines diligenter esse cauendum præcipiunt. adeò nullus est ita valenti stomacho, quin sibi permultùm noceat, si multiplici & confusa, immoderataque ciborum copia ventriculum saburrare malit, & corpus onustum reddere, quod ait Horatius, quàm mediocribus & necessarijs epulis valetudini consulere. Sic qui pluribus & varijs studijs vno eodemque tempore ingenium onerat, seipsum quidem ad tempus videtur reficere varietate rerum: sed interea tamen non modò nihil inde lucri capit, sed memoriam obtundit, aciemque ingenij debilitat. Aliquis fortè mihi Catonem Portium obiecerit, quem summum hominem fuisse memorant historiæ, nempe is summus Imperator, summus orator, summusque Iurisconsultus à quibusdam elogio magnifico celebratus. Si tamen conferatur cum quibusdam alijs vel Græcis, vel Romanis qui superiore aut inferiore seculo floruerunt, longè aliud sentiēdum erit: fuit enim M. Cato Aquilio Gallo multò inferior, si illius in iure peritia cum huius doctrina veniat in certamen. In oratorio munere ac facultate dicendi neque Lucium Crassum, Marcúmue Antonium, neque Hortensium, aut Ciceronem superauit. Iam verò in disciplina belli non est cum C. Cæsare comparandus, aut alijs certè multis, quos Resp. Romana olim laudatissimos aluit. Idem iudicium de cæteris. nam & Plato relictis artibus leuioribus, se totum philosophiæ consecrauit: & Demosthenes cùm se gloriæ daret, relicta philosophia, in qua non parum profecerat, eloquentiam est amplexatus. Et quidem viri illi magni in id videntur incubuisse, vt vnam disciplinam sibi ornandam & excolendam proponerent, ad eamque vnam suum omne studium reuocarent. Ita qui excellere alijs & antestare, aut aliqua in laude esse volet, procul abesse debebit ab illo πολυμαθίας immoderato studio, quæ ἀμαθίαν sæpenumero inducit. Statuo itaque cum Seneca: Certis ingenijs immorari & innutriri oportere: nusquam esse qui vbique est. In peregrinatione agentibus hoc euenire, vt multa hospitia habeant, nullas

nullas amicitias: idem accidat est necesse ijs qui nullius ingenio familiariter se applicant, sed omnia cursim & properanter transmittunt. Nihil æquè sanitatem impedit, quàm remediorum crebra mutatio. Non conualescit planta quæ sæpius transfertur, &c. Sed iam satis lusimus. Veniamus ad argumentū Emblematis. Susceptum est in ardeliones, vanosque ostentatores, quo hominum genere nullum aliud impudentius aut inutilius; quandoquidem se omnia tenere, & ad vnguem nosse profiteantur, cùm tamen reuera in iis præter iactantiam & importunam loquacitatem inuenias nihil. Sed lubet paucis in eiusmodi Thrasones inuehere, quòd omnia sibi tam temerè vendicent, tam nulla fronte arrogent, vt si cum aliis (quod fit sæpiusculè) rixantur, *Ardelionum studia taxātur.*

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulsari. —

Quam enim ex omnibus artem aut disciplinam adduxeris in medium, cuius se imperitos non negent? Quid tam reconditum & obscurum in rerum arcanis esse potest, quod illi sua industria, miraque ingenij solertia non sint exactè complexi? Tanta est horum hominum tam malè feriatorum impudentia, tamque insolens proteruia, vt cùm oculos, quod aiunt, cornicum ausi sint configere, nemini debeat esse mirum, si de rebus, quas minimè compertas habent, contra omnium sententias & iudicia pronuntient audaciùs, & plus quàm par est, iniquiùs. Tum enim videas eos suam opinionem elato supercilio tueri accuratiùs, sic vt periculum sit, si coneris eos de caussa deiicere, ne sua efferata licentia in te impotentius sæuiant quàm velles, acriùs inuehant, suaque Stentorea & vocalissima loquentia te tuasque rationes inuidiosè traducant apud imperitum vulgus, tibi omnem respondendi libertatem eximant. Si verò sit quæstio de literis quæ ad humanitatem pertinēt, quas vel primoribus tantùm labris degustarint, aut tibi tacendum, aut si penitus auscultare nolis, colloquendum est rariùs, eoque pacto vt non vspiam te quicquam refellere posse videare. Si quid de Iurisprudentia fortè dicendum sit, tum bellè suo more excurrent. Nunquam, inquient, veteres exactè disciplinam legum sunt interpretati, aut, Farragines sunt glossematum intolerabiles, aut, Inter se mirabiliter pugnant, aut aliquid aliud eiusmodi. Si de arte medica sermo est, Numquam tam concinnè, tamque opportunè (si modò fidem illis habeas) Galenus aut Hippocrates. *Excursus in ardeliones.*

Si de astrorum scientia, quid? Hoc lippis & tonsoribus esse notissimum contendent, nempè vt diligenti hac & bene prouida cautione propriam inscitiam tegant. At si ad Theologiæ reconditioris arcana deueniendum sit, aperient statim, quid iuris habeant in iis excutiendis: solertes se esse fingent, sudabunt nitendo, neque tamen hilum proficient, & abundè satagent, nihil agent tamen. Nec est quod Philosophiam commemorem. Illi enim nihil nesciunt, qui tam seriò per omnem disciplinarum circulum peruolitarunt, vt suo iudicio vel ipse Plato cæcutiat, Aristoteles ineptiat, Cicero garriat, Aquinas deliret, & Peripatetici omnes miserabiliter errent. Adeò sunt in omni disciplinarũ genere exercitatissimi, vt, contra Socratis institutũ & mentẽ, hoc tantùm sciant, quòd omnia sciant: quin potius hoc tantũ nesciát, quòd omnia ignorent. At si tam multa sciát, mirum est maximè, quòd se nesciant. Si enim vel quadá ex parte scirent quid illud sit γνῶθι σαυτὸν, iampridẽ perspexissent sapientiæ aditum cuiuis obuium & patentẽ esse nõ posse, nisi cùm aliquid se ignorare norit: aut si quid sciat, non oportere eo fastu intumescere, vt nullũ aliũ scire meliùs posse & absolutiùs audeat existimare. Sed missos faciamus eiusmodi πολυπράγμονας, veniamusque ad carminis explicationem. Vereor enim ne vehementiùs in rei literariæ ardeliones inueham, & specialiùs id conferre videar in Sophistas quosdam iactabundos, nihilque non tentantes: quod quidem tamen in genere video intelligi de iis posse, qui suam operam & studium collocant in variis & multiplicibus vno eodemque tempore tentatis negotiis, quæ certè aggredi possunt illi satis audacter & anxiè, perficere verò constanter minimè possunt. In vetere quadam fabula inductus erat seruus quidam fatuus, & nihil non satagens, qui asteriæ vel ardeolæ stellatæ figuram repræsentaret, vt mores & conatus ardelionum exprimeret. Hi quotquot sunt, satis mouent sese: nihil tamen promouent, nihilque agunt, sed tantùm satagunt, idque ad modum adulterini & degeneris falconis, qui sit tantùm ceuentis in aëre motus. Talem describit Attalum Martial. 1. & 2. lib. & Afrum 4. Talis est apud Terent. in Eunuch. Thraso, vt etiam Suffenus apud Catullum. Huc refer adagium, Gallippides.

Ardea. *Ardeolam stellarem.*] Plin. lib. 10. cap. 60. tria facit Ardeolarum genera, quæ sunt Leucon, ab albedine; Asterias, ab astrorum fulgore per similitudinem dicta; & Pellos, quia non ita in altum volat: πέλλως enim propè sonat.

Fabula prisca.] Locum hunc, seu Emblematis ontem, malim

lim repetere ex loco Aristotelis, qui est lib. 9. cap. 18. De historia animal. vbi meminit huius priscæ seu veteris fabulæ. Ea a-uis & Pausaniæ ὄκνος, id est pigra & ignaua nominatur.

ceuet.] alas agitet, & volare contendat. Ceuere propriè clunes mouere, verbum obscenum. Persius Satyra 1. Ceuere.

—— an, Romule, ceues?

Iuuenalis 2.

An te ceuentem, Sexte; verebor? & 9.

Computat & ceuet, ponatur calculus.

Fides sit penes historicos.] Eiusmodi est illud Sallustij è Iugurthino: Cæterùm fides eius rei penes auctores erit.

Auaritia.

EMBLEMA LXXXIIII.

HEV miser in mediis sitiens stat Tantalus vndis,
Et poma esuriens proxima habere nequit.
Nomine mutato de te id dicetur auare,
Qui, quasi non habeas, non frueris quod habes.

EST auari hominis εἰκὼν, sumpta ex Petronio Arbitro & Horatio, verbis quibusdam tantùm mutatis. Ille enim ita in Satyrico:

Emblematis typus ex Petronio Arbitro & Horatio.

Nec bibit inter aquas, nec poma fugacia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

Hic verò 1. Sermon. Satyra 1.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Flumina. quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur. congestis vndique saccis
Indormis inhians, & tamquam parcere sacris
Cogeris, &c.

Et Cornelius Gallus:

Quid mihi diuitiæ, quarum si dempseris vsum,
Quamuis largus opum, semper egenus ero.
Imò etiam pœna est partis incumbere rebus;
Quas cùm possideas, est violare nefas.
Non aliter sitiens vicinas Tantalus vndas
Captat, & appositis abstinet ora cibis.

Sic enim auari hac in vita suos iam manes patiũtur, quibus quid mali optes nisi vt viuant diu? Macrob. Saturn. 1. Illos, inquit, epulis ante ora positis excruciari fame, & inedia tabescere, significat eos quos magis magisque acquirendi desiderium cogit, præsentem copiam non videre, & in affluentia inopes, egestatis mala in vbertate patiuntur, nescientes parta respicere, dum egent habendis. *χρημάτων δ' ὄρεξις, ἣν μὴ ὁρίζηται κόρῳ, πενίης ἐσχάτης πολλῷ χαλεπωτέρη, μείζονες γὰρ ὀρέξιες μείζονας ἐνδείας ποιοῦσι*, aiebat Bion: id est, Cupiditas habendarum opum, nisi aliqua satietate cohibeatur, extrema pauperie longè deterior est: maiores enim cupiditates egestatem quoque maiorem arcessunt. Proinde si quẽm diuitẽ efficere voles, (dicebat Epicurus) *μὴ χρήματα προστίθει, τῆς δ' ἐπιθυμίας ἀφαίρει*, non est quòd opes augeas, sed tollas cupiditatem. Dissentiunt inter se Poëtæ de caussa pœnarum Tantali. Alij enim ad inferos relegatum esse volunt, eiusque capiti saxum impendere, cuius casum semper extimescat: eaque pœna cruciari, quòd Deorum liberalitate sit vsus intemperantiùs, cùm eorum conuiuiis interesset: vel quòd linguam habuerit incontinẽtem: vel quòd Pelopem filium membratim dissectum coctumque cœtui Deorum comedendũ apposuerit, vnde in inferis perpetua fame sitique torquetur, vel etiã in medijs epulis & aquis famelicus & siti enectus cogatur languescere. Referam huc Maximi Tyrij Platonici verba ex oratione 25. Quid, obsecro, continua hominũ cupiditate egentius? Vbi enim semel animus suprà quàm necessarius exigit vsus, voluptatibus indulserit, priorẽ cõtinuò fastidit, nouarũ cupiditate detinetur. Et hoc est quod Tantali significat ęnigma, continuã videlicet voluptuarij sitim, vt cùm oblectationum interdum latices affluant, recedant interdũ, propterea cupiditatum refluxus excitetur; quibus

Auari conditio.

Max. Tyrij locus.

tamen cupiditatibus infestissimus dolor, metus ac perturbatio permixta sint. Nam quidnam homines timere peius solēt, quàm ne præsens voluptas elabatur? Græca si quis malit, hæc sunt: τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμοῦντος διηνεκῶς; ἐπειδὰν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσηται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς χρείαν, κόρος αὐτὴν περιττέραν ἔχει, καὶ ἑτέρων ἐρᾷ· καὶ τὸ τοῦ Ταντάλου αἴνιγμα, τοῦτ᾽ ἦν ἄρα, δίψα διηνεκὴς ἀνδρὸς φιληδόνου, καὶ ἡδονῆς νάματα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὖθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν, καὶ λῦπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι· φοβερὸν μὲν γὰρ παροῦσα ἡ ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ. Clitophon apud Achillem Statium scriptorem veterem, lib. 2. loquens de amore puerorum, quem Menelaus vehementiorem dixerat muliebri: Quo pacto, ait, vehementior? An quia simul atque apparuit, euanescit, nec amanti sui perfruendi potestatem facit? sed Tantali poculo similis videtur? Sæpè enim etiam inter bibendum auolat, amansque nihil, quod hauriat, amplius inueniens, abire cogitur, atque etiam id, quod iam haustum est, priùs eripitur, quàm qui bibit, exaturetur, &c. Apud eūdem Achillem eleganter detorquet fabulam Tantali Mellite alloquens Clitophontem, cuius Venerem prouocare non poterat: Quamdiu, ait, eorum qui in aliquo sacrario cubant, morem imitabimur? Largam tu quidem aquæ mihi copiam offers: verùm ne hauriam, vetas. Tantóne tempore, vt propter fluuium sedeam, sitimque explere non possim? Næ ego Tantali mensæ haud dissimilem torum sortita sum, &c. Lege adag. Tantali pœnæ: & Tātali talenta, Lucian. in Dialogis mortuorum, Horat. 1. Epist. ad Iulium Florum, & Ciceron. vltimum paradoxum.

Achilles Statius.

miser.] Tantalus, quasi ταλάντατος, id est, infelicissimus, Plato in Cratylo. Apul. lib. de Deo Socratis: solus Tantali vice in suis diuitijs inops, egens, pauper, non quidem fluentum vllum fugitiuum captat, & fallacis vndæ sitim, &c.

Tantalus vnde dictus.

Qui quasi.] Vulgatissimum illud, Tam deest auaro quod habet, quàm quod non habet. Marsupiorum ministrum. i. δοῦλον τῶν βαλαντίων, auarum hominē vocat Eunapius Sardianus. talis describitur in Aulularia Plauti Euclio, miserrimus senex, amittendi metu sese perpetuò excrucians. Contrà laudatur à Theocrito Ptolemæus Philadelphus, qui domi suæ non occultaret opes inutiles, vt formicæ solent, quæ aurum penitus egestum in antris asseruare memorantur, vt Solinus & alij quidam tradunt. Huc Horatian. *Magnas inter opes inops*, 3. Carm. 16.

In aua-

In auaros.

EMBLEMA LXXXV.

SEPTITIVS populos inter ditissimus omnes,
  Arua senex nullus quo magis ampla tenet;
Defraudans geniumq; suum, mensasq; paratas,
  Nil præter betas duraq; rapa vorat.
Cui similem dicam hunc, inopem quem copia reddit?
  Anne asino? sic est: instar hic eius habet.
Namque asinus dorso pretiosa obsonia gestat,
  Seq; rubo aut dura carice pauper alit.

PLutarchus libello *περὶ εὐθυμίας*, meminit negotiatoris cuiusdam Chij, qui omnium maximè auarus, tametsi multum vini, primæque bonitatis venderet, ipse tamen sibi acidum, vappamque conquirebat. Et fortasse is fuit, à quo cùm profugisset seruus, rogatus quamobrẽ se ab heri dominio fugitiuus extulisset: Quia, inquit, cùm præsto bona sint, mala tamen quærere solet; quippe qui vinum generosum vendat, tantumque subacido & vitiato vtitur. Itaque rectè genus id hominum comparatur asino; qui tergo gestet epulas opiparas, obsoniaque delicatissima, & tamen carduis victitet. Plerique enim sunt adeò excordes, tamque sui parum memores, vt solo pane mucido, vappa, & larido subrancido se expleant, quamquã opimis possessionibus abundent. In quo sanè vt genium insigniter defraudant, sic & partis ad vsum humanum concessis miserabiliter abutuntur. Verba huc apponam Plutarchi: *ὥσπερ αἱ σικύαι τὸ χείριστον ἐκ τῆς σαρκὸς ἕλκουσιν, οὕτω τὰ κάκιστα τῶν ἰδίων συνάγεις ἐπὶ σαυτὸν, οὐδέν τι τοῦ χίου βελτίων γινόμενος, ὃς πολὺν καὶ χρηστὸν οἶνον ἑτέροις πιπράσκων, ἑαυτῷ πρὸς τὸν ἄριστον ὀξίνην ἐζήτει διαγευόμενος. οἰκέτης δέ τις ἐρωτηθεὶς ὑφ᾽ ἑτέρου τί ποιοῦντα τὸν δεσπότην καταλέλοιπεν, Ἀγαθῶν (ἔφη) παρόντων, κακὸν ζητοῦντα. καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τὰ χρηστὰ καὶ πότιμα τῶν ἡδέων ὑπερβαίνοντες, ἐπὶ τὰ δυσχερῆ καὶ μοχθηρὰ τρέχουσιν.* Referam Latinè, vt potero: Vt cucurbitulæ pessimum è carne sanguinem eliciunt; sic tu quæque pessima in teipsum cõfers, nihilo melior illo mercatore Chio, qui cùm magnam vini generosi copiam venderet aliis, sibi vappam & acidum vinũ seruabat. Eius itaque famulus rogatus, cur ab hero fugisset: Quia, inquit, cùm ei bona adsint, malum tamen conquirit. Ei longè multi similes suauia poculenta transmittunt, & ad molesta prauaque quasi accurrunt. Idem *περὶ φιλοπλουτίας*: *οὐδὲν εὖ πάσχων, ὥσπερ ὄνος βαλανέως, ξύλα καὶ φρύγανα κατακομίζων, ἀεὶ καπνοῦ καὶ τέφρας ἀναπιμπλάμενος, λουτροῦ δὲ μὴ μετέχων, μηδὲ ἀλέας, μηδὲ καθαριότητος.* Nihil capiens inde commodi, veluti balneatoris asinus, qui ligña & sarmenta defert, semper fumo plenus ac fauillis, nunquam autem balnei particeps, neque teporis, neque mundiciei. Simile est illud ex secundo Epigrammatôn:

Auari asino comparati.

Locus Plutarchi.

πολλὰς μυριάδας ψηφίζει ἀρτεμίδωρος,
καὶ μηδὲν δαπανῶν ζῇ βίον ἡμιόνων.
πολλάκις αἱ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι,
πολλὸν ὑπὲρ νώτου χόρτον ἔδουσι μόνον.

hoc est,

Viuens vt muli, dum sumptus præcauet omnes,

Sup-

Supputat innumeras Artemidorus opes.
Aurum sæpè gerunt ingentia pondera dorso
Muli, sed siccum non nisi gramen edunt.

Ex M. Tullio citari hoc memini: ferebat hanc quoque iniquitatem Septius, & imbri frumenta in area corrumpi patiebatur.

Talis Opimius apud Horatium 2. Satyrarum 3.

Pauper Opimius argenti positi intus & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamq; profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus, &c.

Defraudans geniumq; suum.] Defraudare genium, est naturæ denegare quod appetit: cui opponitur, Indulgere genio, & animo obsequi. Plaut. in Aulul. *Defraudare genium.*

Perditissimus ego sum omnium in terra;
Nam quid mihi opus vita est, qui tantum auri
Perdidi, quod custodiui sedulò? egomet me fraudaui,
Animumq; meum, geniumq; meum, &c.

Et Terentius Phormione:

— Suum defraudans genium.

betas duraq; rapa.] Syneedoche, pro quibuslibet abiectis eduliis: in quo notanda sordities auarorum.

inopem quem copia reddit?] Antitheta. Ouidium imitatur 3. Metamorph.

Quod cupio, mecum est, inopem me copia fecit.

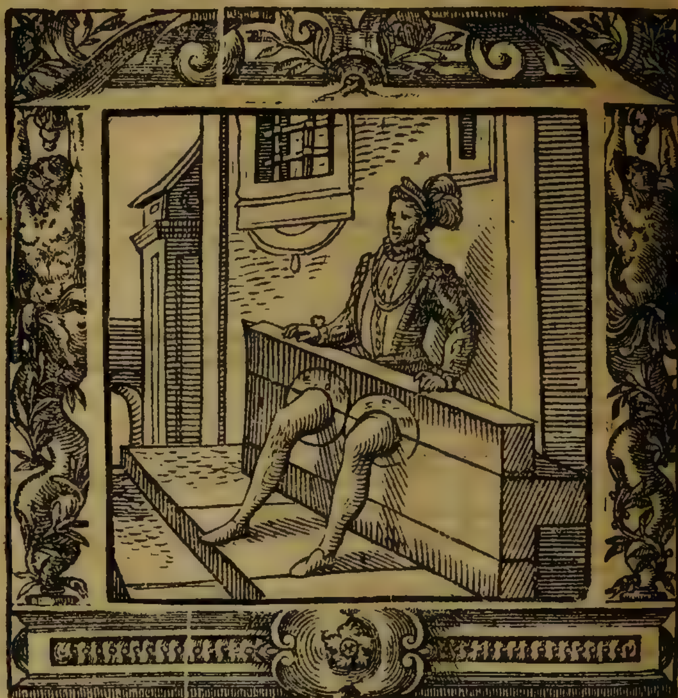
Seq; rubo, aut, &c.] Alludit ad illud: Asinus stramina mauult quàm aurum. Id genus homines à Græcis nominati χορτοφάγοι, & cumini sectores ab Aristotele, κυμινοπρίσται, 4. Moral. Nicomach.

In auli-

In aulicos.

EMBLEMA LXXXVI.

VANA *Palatinos, quos educat aula, clientes*
Dicitur auratis nectere compedibus.

Aureae compedes aulicorũ.

ALlusio est ad Diogenis apophthegma: dicebat enim Aristippum (Philosophum aulicum) aureis teneri compedibus, ne posset exire; quòd splendidiore Principum vita captus, Philosophicam vitam mentiretur. In quo sensu etiam Seneca dixit, stultum esse compedes suas, quamquam aureas, adamare. Id tamen quàm studiosè faciant aulici, nemo est quin videat. Non enim animaduertũt quantũ voluptatis & oblectamenti suppeditet viuere λιτῶς μὲν, ἀλλ᾽ ἐν ἐλευθερίῃ, nec aliis gnathonũ more, aut parasitorum nescio cuius rei gratia, manum deosculari, ridenti arridere, & fœdè palpando quamlibet personam induere. In quibus

bus factitandis quid (obſecro) fidei aut bonæ mentis, quæ honeſti ratio eſſe poteſt, cùm ſimulationis & perfidiæ ſentinam inexhauſtam in animo præſentem vbique circumferant? Ea de re copioſiùs Lucianus, eo ſcilicet Commētario quod ſcripſit De iis qui conducti mercede in diuitum familiis viuūt. Apud Plutarc. Theophraſtus exprobrat Ariſtoteli, quòd relicta Academia mallet in Philippi aula verſari, quod & antè fuerat à Diogene reprehenſum, Ariſtotelem cænare quando Philippo Diogenem cùm Diogeni placeret. Quātum autem pertinet ad noſtri diſtichi materiam, videtur reſpicere ad M. Catonis lepidam ſententiam. Dicebat enim fures priuatorum furtorum in neruo & cōpedibus ætatem agere, publicos in auro & purpura viſendos. Retulit Gellius lib. 11. cap. 18. Huc Aureæ compedes: &, Leo chordula vinctus.

In

In sordidos.

EMBLEMA LXXXVII.

Quæ rostro, clystere velut, sibi proluit aluum
Ibis, Niliacis cognita littoribus,
Transiit opprobrij in nomen: quo Publius hostem
Naso suum appellat, Battiadesq; suum.

Homines impuri & sordidi. ID dicitur in putidos & sorditie quadam insignes, vt qui turpia, & quæ alioqui silentij fidem requirunt, eructantes aperiunt, & quæ natura prouida voluit esse tecta, detegunt euulgantque: sicque interdum loquuntur, vt quod vulgò dici solet, podicem ex ore faciant. Hos itaque non ab re Ibides dixeris, id est, sordidos & ineptulos: indignos, inquam, qui in hominum albo numerẽtur, perspecto auis ingenio. Hæc enim, rostri adun-

citate

citate se per eam purgat partem, id est, aluum qua reddi ciborum onera maximè est salubre: itaque clysteris vsum primùm dicitur ostendisse. Plinius lib. 8. cap. 27. & Aristot. 9. De natur. animal. Quamobrem Ouidius & Callimachus suos æmulos & obtrectatores hoc nomine insignes esse voluerunt, vt mox subiiciam. Κλύζω idem est quod abluo: vnde clyster nomen habet.

quo Publius hostem Naso, &c.] Callimachus Poëta Cyrenæus, Batti filius (hinc Battiades dictus) discipulus Hermocratis Iasei Grammatici, Apollonium Rhodium, qui se ingratum discipulum præbuerat, diris imprecationibus deuouit, eumque per contemptum Ibim nominauit, quasi auem Aegyptiam & Alexandrinam, siue quòd Alexandrinus esset, quamuis Rhodius diceretur, siue quòd spurcissimus & impudentissimus. Sic etiam Ouidius Callimachum imitatus, aduersarium quendam suum Ibim appellauit, quòd virum Romanum mentiretur: vel quòd exulantis Ouidij vxorem turpi amore tactus sollicitarit: multaque ad Augustum deferret, quo diutiùs in exilio Poëta detineretur. Itaque doctum emisit Poëmation in Ibim Naso, in quo non expressit maledici nomen, siue quòd inultus maledicat, & prouocatus regerat in eum conuicia, siue quòd aliquem nominatim carpere, & ita verbis proscindere lege prohibitum esset. Ouidius eodem opusculo in Ibim: *Callimachus.* *Ouid. in Ibim.*

Nunc quo Battiades inimicum deuouet Ibim:
Hoc ego deuoueo teque, tuosque modo.

De Ibide, lege quæ scribit Plutarchus, Comment. Vtrum plus rationis insit in terrestribus animantibus quàm aquatilibus.

Strabo 17. lib. *ἡμερώτατον δ' ἡ ἶβις πελαργώδης μὲν κατὰ σχῆμα καὶ μέγεθος· διττὴ δὲ τὴν χροίαν, ἡ μὲν πελαργώδης, ἡ δὲ ὅλη μέλαινα, μεστὴ δ' αὐτῶν ἅπασα τρίοδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.* Suidas meminit huius poëmatis, *ἶβις*, inquit, *ἐστὶ ποίημα ἐπιτηδευόμενον εἰς ἀσάφειαν καὶ λοιδορίαν εἰς τινὰ ἶβιν γενόμενον ἐχθρὸν τοῦ Καλλιμάχου. ἦν δ' οὗτος Ἀπολλώνιος ὁ γράψας τὰ Ἀργοναυτικά.* At Apollonius non tam doctori suo, quàm patriæ ingratus, meritò nomen id sortitus est, præcipuè cùm per ignominiam vocabulum spurcissimæ volucris, qua refertissima patria fuit quam tum auersabatur, ferre coactus esset.

In diuites publico malo.

EMBLEMA LXXXVIII.

ANGVILLAS *quisquis captat, si limpida verrat*
Flumina, si illimes ausit adire lacus,
Cassus erit, ludetq́ operam: multum excitet ergo
Si creta, & vitreas palmula turbet aquas;
Diues erit: Sic ijs res publica turbida lucro est,
Qui pace, arctati legibus, esuriunt.

ID videtur sumptum ex apologo quodam Aesopico, de piscatore aquam verberante, vt fugientes pisces incautè in retia prolaberentur. Quam aquarum turbationem cùm culparet aliquis, statim huic piscator: At nisi, ait, sic moueatur vnda, me mori esurientem est necesse. Quod sanè apertè designat, ὅτι καὶ τῶν πόλεων

πόλεων δημαγωγοὶ τότε μάλιστα ἐργάζονται, ὅταν τὰς πατρίδας εἰς στάσιν ἐμβάλωσιν: eos nempè qui Rerumpubl. clauum tenent, tum vel maximè quæstum facere, cùm patria, sua opera, laborat seditione. Proinde vulgato Adagio ij dicuntur anguillas captare, qui priuati quæstus gratia tumultus concitãt, cùm videant publico Reipubl. statu nihil se posse corradere. Itaque non mirum, si seditiones enatas esse gaudeant, vel etiam excitent, quò publicum ciuitatis malum in suum vertant commodum. Prouerbij vsum ex Aristophanis verbis colligere erit facile. *Anguillas qui dicantur captare.*

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράττῃς.
Fecisti, vt is qui captat anguillas, facit;
Quietæ cùm sunt stagna, venatur nihil:
Sed cænum vbi omne illæ & hac subuerterit,
Captura magna est: tu quoque vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Hanc artem (heu nimium) callent quidam Principes δημοβόροι, qui tyrannico consilio in ciuitatibus dissidia serunt, quò licentius mulcțent miseram plebeculam. Notissimum est quod iactitant magni illi latrones à laqueo immunes, nihil esse vtilius & opportunius, quàm in aqua turbida piscari. Sic viuitur: eo est morum deprauatio atque hominum peruersitas, vt qui ipsi sæpenumerò legum sacra tractant, aut certè quibus vt custodibus asseruanda & tutanda concreduntur, ipsimet legum solutis & perfractis repagulis victitent. Memini quæ aliquando Marius apertè libereque fassus est. Bello enim contra Cimbros gesto, cùm mille Camertes ciuitate donasset, idque quibusdam reprehenderetur, vt à legibus patriis alienum; statim ait se inter armorum strepitus legum præscriptum & quasi vocem audire minimè posse. Lege prouerb. Anguillas captare, & Pierij Hieroglyph. lib. 29. *Principum quorundam rapina.*

Cassus erit, ludetq́; operam.] id est, spe excidet, frustrà se laborasse sentiet. Prouerbiales metaphoræ.

palmula.] remi extrema pars, sic dicta eò quòd protensa est in modum palmæ. Virg. 5. Aeneid. *Palmula.*

Littus ara, & lauas stringat sine palmula cautes.

Vitreas aquas.] Per similitudinem vitreæ dicuntur aquæ, cùm sunt quietæ, nec turbatæ. Statius 5. Siluarũ; — *vitreasq́; natatu* *Aqua vitrea.*
Plaudit aquas. ——

sic in respublica, &c.] Similitudo erat, cuius hic est ἀπόδοσις.

pace.] pacis tempore.

arctari legibus.] Elegans metaphora à vinculis aut compedibus, quibus illigati sontes retinentur. Lex, teste Cicerone, vinculum est ciuitatis, libertatis fundamentum, fons æquitatis, &c. Nec sanè aliunde magis florent Respublicæ quàm cùm legum viget auctoritas: quæ institutæ sunt præcipuè, vt earum metu humana coërceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocẽtia, tradit Isidorus auctor nõ omninò malus. Huc pertinet quod alicubi dictum est à Demosthene: οὐδέν ἐστι ὄφελος πόλεως, ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει.

Lex cur primum lata.

Legis virtus est imperare, vetare, permittere, punire, ait Modestinus. Seneca 95. epist. appellat leges minis mixta præcepta. constituuntur itaque leges pœna; infirma enim lex est quæ neruos non habet aduersus facinorosos, inquit Demosth. ergo punit lex ea etiam interdicto quæ non sponte admittuntur flagitia, sed culpa aliqua atque ignorantia: vt lex Aquilia culpam in damno dato vel leuissimam, l. 31. Si putator, l. 44. ad l. Aquil. D. Sed ad rem: leges constringunt improbos, aliosque in officio continent Repub. quieta, nulloque tentata tumultu. Sic M. Tull. pro Sextio: Illum tot iam funeribus Reipubl. exultantem ac tripudiantem, legum, si posset, laqueis constringeret. Rebus enim perturbatis scelerati homines sibi pollicẽtur impunitatem, qua nulla maior ad peccandum illecebra. Proinde apud Suetonium, Iulius Cæsar dictitabat ijs quos grauior criminum vel inopiæ luxuriæue vis vrgeret, bello ciuili opus esse.

In

In auaros, vel quibus melior conditio ab extraneis offertur.

EMBLEMA LXXXIX.

DELPHINI insidens vada cærula sulcat Arion,
Hocq; aures mulcet, frenat & ora sono.
Quàm sit auari hominis, non tam mens dira ferarũ est:
Quiq; viris rapimur, piscibus eripimur.

ID extulit è Græco Βιάνορος hexasticho, quod est 1. Epigram. sic autem: *Fons Emblematis.*

φῶρες ὅτ' εἰναλίοι τυρσηνίδος † ἐγγύθι δίνης *† ἀγχόθι*
φορμικτὰν ἀκάτου θῆκαν ὑπερβύθιον,
αὐτίκα μιν κιθάρης λιγυηχέα δέξατο δελφὶν
σύνθρονον, ἐκ δὲ βυθοῦ νήχεθ' ἑλισσόμενος,

μέχρις ἐπ' ἰσθμὸν ἔκιλσε κορίνθιον· ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Sic reddidimus:

Præcipitem è naui citharœdum aliquando latrones
In vastum pelagi fortè dedere fretum.
Protinus in mediis delphin apparuit vndis
Illicio grata dulcisonaq́; chelys:
Sessoremq́; Isthmum deuexit adusq; Corinthi,
Fluctibus & mediis reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore nasci
Pisces, quàm tellus gignat alumna viros.

Arionis citharœdi à Delphino seruati historia. Historiam, seu (si mauis) fabulam copiosè tractauit Herodotus lib. 1. & post eum Gellius cap. vltimo lib. 16. retulit & Ouidius 2. Fastor. ea est de Arione citharœdo, qui arte sua pecuniis partis cùm patriam repeteret Corinthum, in piratas incidit, qui nummorum caussa consiliũ ceperunt de eo interficiendo. quod vbi animaduertisset, impetrata ab eis venia fidibus cecinit; tum statim è prora sese in profundum deiecit: quem subitò à delphino exceptum, & dorso Corinthum vsque vectum aiunt. Allusit ad hanc historiam Propertius, elegia 2. ad Cynthiam, de somnio naufragij:

Sed tibi subsidio delphinum currere vidi,
Qui puto Arioniam vexerat antè ratem.

Enalum etiam adolescentem in mari à Delphinis seruatum, eodem penè quo Ariona modo, retulit in Symposio septem sapientum Plutarch. Itidem narratur de Telemacho puerulo; qui cùm fortè in mare decidisset, excipiẽtibus Delphinis, ab imoque retrahentibus, euasit. Ait idem Plutarch. ad finem disputationis, *Auaritia quanta pernicies.* qua inquirit, An sit aliquid in brutis rationis. Id autem dicitur, & non iniuria flectitur in crudelem & insatiabilem hominum auaritiam, qui in vitam aliorum non verentur conspirare, quò bonis eorum & opibus potiri quoquo modò queant. Hincque admonemur, mitiores esse feras in hominẽ quàm ipse homo in hominẽ sit. Quid verò scelestius aut deterius ea cupiditate habendi, quæ non modò sui facit immemorẽ, sed etiam sibi & aliis exitialem? Eam itaque rectè Menander appellat μέγιστον ἀνθρώποις κακὸν; Euripides verissimè,

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ πλεῖον ἔχειν πέφυκ' ἀνήρ,
οὐδὲν φρονεῖ δίκαιον, οὐδὲ βέλτιον,
φίλοις τ' ἄμικτός ἐστι καὶ πάσῃ πόλει.

& Bion Sophista optimè τὴν φιλαργυρίαν μητρόπολιν πάσης κακίας εἶναι

εἶναι censuit. Cur autem summum malum à quibusdam dicatur auaritia, in promptu ratio est, quòd ea vix vnquam sola esse queat: quippè cùm perpetuas habeat sibi comites rapinam, periurium, mendacium, proditionem, atque etiam parricidium, quod exemplis longè multis perspicuum esse potest: sed vnum ad rem præsentem satis erit, quod ex Aristotele protulit Aristonymus: Socios octo latrones de spoliis inter se concertasse, ex quibus quatuor sunt interfecti: deinde quatuor alios rursùm eo nomine dimicasse: vnde factũ vt duo tantùm fuerint superstites, qui etiam cùm rixandi finem non facerent, vnus ex omnibus ad extremum incolumis euasit. Sed quid reliqui tandem futurum, si etiam dextra in sinistram armetur? Hæc ille. Cicero pro Quintio: Nullum est officium tam sanctum atque solemne, quod nõ auaritia comminuere atque violare soleat. Et quidẽ statim omnis iustitia negligitur, & aliena per iniuriam occupantur, cùm pectus auaritia, miseroque cupidine feruet, ait Horatius.

Auaritia summum malum.

vada cærula.] mare cæruleum.

sulcat.] *μεταφορὰ* ab aratoribus, pro eo quod est, secat, proscindit, transgreditur.

frenat & ora sono.] Ab equis translatio in verbo, frenat, pro eo quod est, retinet, sistit, regit.

viris rapimur, piscibus eripimur.] Id paulò antè carmen Græcum expressit:

ἦ ῥα θάλασσα
ἰχθῦς ἀνθρώπων εἶχε δικαιοτέρους.

Est & eiusdem argumenti 4. Ἀνθολογ. epigramma, cuius conclusio eadem cum Alciati versu vltimo,

κτεινόμεθ' ἀνθρώποις, ἰχθύσι σωζόμεθα.

Cui conuenit Ouidianum illud ex 1. Trist. eleg. 4.

Cúmq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in vndis,
Illum Neptuni, me Iouis ira premit.

Gula.

EMBLEMA XC.

CVRCVLIONE *gruis tumida vir pingitur aluo,*
Qui Laron, aut manibus gestat Onocrotalum,
Talis forma fuit Dionysî, & talis Apicî,
Et gula quos celebres deliciosa facit.

Hac eicone depinguntur lurcones & gulosi seu helluones, quorum illis tribuit gruis collum, vt sibi dari postulabat Philoxenus: his, vel (etiam si mauis) vtrisque ventrem maximè prominentem. Expressit autem ventris hæc gulæque mancipia, duarum auium maximè furacium, & gulæ deditarũ imagine. Larus enim edacissimus est, qui quòd totam escam ore deuoret, locum fecit prouerbio, Larus hians. Auicula est è mari victum quæritans aut lacubus, quæ Gauia Latinis dicitur. Hinc

Gulo'o'r'i imago. *Larus.*

Ma-

Matron, quidam parodus, Chærephontem parasitum comparauit famelico laro, eo quòd voracissimus esset helluo. Πεινῶντι λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς. Onocrotalus autem olorum similitudinem habet: nec omnino differre viderentur Onocrotali & olores, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus. Huc enim inexplebile animal congerit, mira vt sit rapacitas, mox perfecta rapina sensim inde in os reddita, in veram aluum ruminantis modo refert. Plinius cap. 47. lib. 10. Et hæc bellissima gulosorum insignia. *Onocrotalus.*

Martialis vndecimo lib. —— *& quàm*

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

Melanthij Poëtę tragici ὀψοφάγου insignis votum fuisse traditur, vt collum olorinum optaret, quo diutiùs dapum sensu frueretur: vt etiam eius quem superiùs attigi, qui sibi à Diis volebat impartiri τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχέων, id est, guttur tres longum cubitos, cuius est mentio apud Gellium 19. cap. 2. *Melanthius.*

Curculione gruis.] gruis collo. Videtur ex proprio fecisse appellatiuum: est enim curculio, vermis edacissimus, quasi gurgulio sic dictus, & frumenti sortitus vocabulum; quo nomine sunt etiã notati plerique parasiti. vt ex 2. Miscellan. Nannij disces. *Curculio.*

tumida vir pingitur aluo.] id est φύσκων, quasi dicas vẽtrosum: quo epitheto notatus est Ptolemæus Euergetes, propter abdominis studium. Vt Alcæus Pittacum Mitylenæum φύσκωνα καὶ γάστρωνα, quòd pinguem haberet aqualiculum, appellauit, teste Laërtio. Citatur ab Athenæo ex Euripide, sicuti & à Galeno oratione περὶ τὰς τέχνας.

γνάθου τε δοῦλος, νηδύος θ' ἥσσημένος: abdominis minister, & seruus gulæ. Huic conuenit Persianum hoc Satyr. 1.

Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.

Id hominum genus vocantur προγάστορες Græcè, nempe queis pingui abdomine venter prominet.

Talis forma fuit Dionysi, &c.] Duos hosce inter gulosos insignes memorat Athenæus lib. 1. cap. 3. Dipnosoph. Apicius quidem omnium helluonum maximus gurges, librum etiam edidit De gulæ irritamentis: non enim satis habuit Principum cõgiaria & Capitolij vectigal deuorasse. Hunc sibi manus intulisse quidam referunt, cùm subductis rationibus ex sextertio millies quod in culinam congesserat, centies tantùm superesse sibi cognouisset. Lege Plin. 9. cap. 17. *Apicius.*

Et gula quos celebres, &c.] vt, præter superiùs nominatos, Gnatho Siculus, Publ. Gallonius, Aesopus, Clodius Albinus, Astydamas, Abron, & quamplurimi alij, quorum luxus ex veterum monumentis hinc inde colliges. *Insigniter gulosi.*

Ocni effigies, de iis qui meretricibus donant, quod in bonos vsus verti debeat.

EMBLEMA XCI.

IMPIGER *haud cessat funem contexere sparto,*
Humidaq; artifici iungere fila manu.
Sed quantum multis vix torquet strennuus horis,
Protinus ignaui ventris asella vorat.
Femina iners animal, facili congesta marito
Lucra rapit, mundum prodigit inq; suum.

Character Emblematis. ID ex Pausaniæ Phocicis tractum. enumeratis enim aliquot statuis, Deorum & Heroum Polygnoti manu depictis, post has virum quendã sedere ait, inscriptionemq; indicare eum esse Ocnum,

Ocnum, qui texat è iunco restim vel funem, sed astantem asellam totum quod ille laboriosè texuerit arrodentem. Gnauum & industrium hominem fuisse Ocnum aiunt, qui vxorem sumptuosam & prodigã habuerit, quæ profundere cõsueuerat quicquid ille opere faciundo per summum laborem quæritasset, idque per ambages voluisse Polygnotum designare. Compertum est etiam Ionum vulgò prouerbium esse, quoties hominem significant ad laborem quidem vehementer propensum, sed nihil inde capientem commodi, Ocni funiculum torquet. Ita fermè Pausanias. Huius quidem effigie Plutarchus meminit libello περὶ εὐθυμίας, & Plin. 35. cap. 11. inter opera, ni fallor, Socratis pictoris. Sic & Propertius 4. Elegiarum: *Ocnus.* *Ocni funiculum torquere.*

Dignior obliquo funem qui torqueat Ocno,
Aeternumq́ue tuam pascat asella famem.

Retulit & commodè 12. Hieroglyphicôn Pierius. lege cap. 81. Miscellan. Politiani.

Impiger.] diligens, industrius. Virgil. 1. Aeneid.

— ille impiger hausit
Spumantem pateram.

& Ouid. 1. Metamorph.

—— patrios adit impiger ortus.

Videtur tamen (quod obiter dixerim) adiectiuum hoc differre vel maximè à nomine Ocni, quod propriè ignauum, & qui faciat aliquid grauatè, significat. Dicitur enim ὄκνος καὶ ὀκνηρὸς, & ipsa ῥαθυμία dicitur ὄκνος καὶ ὀκνηρία, sed & ὀκνεῖν, idem est quod pigrescere. Hæc tamen dictio ad sensum potius attinet: ignauus enim est, nihilque agit, tametsi laboret, qui suas opes malè collocat, easque in vsus minimè necessarios erogat. *Nomen Ocni.*

sparto.] genista. sic enim quidam interpretantur. Spartum verò genus est herbæ apud Hispanos frequentissimæ.

Humidaq́ue artifici.] περίφοραις restis.

Femina iners animal.] Laborat totis diebus homuncio, sperat-que ditescere; sed quicquid labore tam improbo partum enascitur, ad ornatum quendam suum transfert prodiga & insolens mulier. vnde vero verius à Iuuenale scriptum Satyr. 6. *Mulier prodiga.*

Prodiga non sentit pereuntem femina censum,
Ac velut exhausta rediuiuus pullulet arca
Numus, & è pleno semper tollatur aceruo:
Non vnquam reputat quanti sua gaudia constent.

quò pertinet adagium, Mulieris podex, in Chiliad. Adag.

Mundus muliebris. *mundum.*] Liuius in oratione Catonis pro lege Oppia conseruanda: Munditiæ, ornatus, & cultus, hæc feminarum insignia sunt, his gaudent & gloriantur, hunc mundum muliebrem appellarunt maiores nostri. Nonius ex Lucilio:

Legauit quidam vxori mundum omne penumq́;.

Vlpianus noster ait mundo muliebri contineri specula, vnguenta, vasa vnguentaria, & si qua dici similia possunt, distinguitque muliebria ornamenta à mundo muliebri, acsi mulier possit esse munda, nec tamen ornata: vt solet in ijs contingere quæ se mundarint lotæ in balneo, neque se ornarint: & contrà, est aliqua ornata, nec tamen mundata. Sed hoc nimiùm subtiliter à Iurisconsulto; nam apud oratores, poëtas, aliosq́ tersos auctores, mundo muliebri non ea modò continentur quibus mulier fit mundior, sed etiam quibus ornatior. Val.Max.lib.9.cap. De luxuria & libidine, memorabile refert exemplum de abrogata lege Oppia quæ lata fuerat olim bello Punico secundo ad coërcendã mulierũ luxuriã: sed eas tamen ait excusari mẽtis imbecillitate, & grauiorum operum negata affectatione, quamobrem omne studium ad curiosiorem sui cultum illis permitti.

prodigit.] consumit, dissipat; verbum aptissimum ad prodigalitatem notandam.

In parasitos.

EMBLEMA XCII.

QVOS tibi donamus, fluuiales accipe cancros;
Munera conueniunt moribus ista tuis.
His oculi vigiles, & forfice plurimus ordo
Chelarum armatus, maximaq́; aluus adest:
Sic tibi propensus stat pingui abdomine venter,
Perniceśq́; pedes, spiculaq́; apta pedi.
Cùm vagus in triuiis, mensæq́; sedilibus erras,
Inq́; alios mordax scommata salsa iacis.

APparet hoc susceptum esse in mordacem quendam περὶ ἀχαλίνου στόματος scurram, cui symbolicè cancros fluuia-les

les dono dat, parasiticis moribus apprimè respondentes. Decorum itaque seruat in eo, quòd rationem habeat personæ cui hæc tribuat: intereaque graphicè depingat hominis importuni & obtrectantis effrenatam licentiam, qui ad quæstum & vẽtrem omnia conferat sua studia, vt aliis,& plerumque etiam præsentibus obloquatur, in quos eiaculetur molesta & acria quędam dicteria. Id autem genus hominum si quando iocandi fines transiliant, ita vt è salibus hilari fronte accep..., & datis ad scommata mordacia se conferant, iam tum fastidio esse non ab re incipiunt: nec enim sapiunt qui iis omnia licere volunt; quandoquidem nihil magis lubricum sit & importunum conuicio, quod quasi melle litum animos ingreditur. Parasitum Luciani & Iuuenal. 5.& 4. Satyr. perlege.

Licentia nimia parasiti.

oculi vigiles.] aperti: quod refert parasitorum vigilantiam in obseruandis aliorum mensis. Euolue Prouerb. ἀλλοτριοφάγος in Chiliad.

& forfice plurimus ordo, &c.] ἀλληγορία ab exercitu. Pedes habent caneri fluuiales ad modũ forficis. Forfex sutorum est instrumentum, quo pannum aptant, & in frusta commoda dissecant. Chelæ autem sunt cancrorum brachia, à Græco χηλὴ, quod etiam significat vngulam. Huc pertinet Pliniana descriptio cancrorum, quæ est lib. 9. cap. 31.

Forfex.

stat pingui abdomine venter.] Abdomen, pinguedo est spinæ adhærens, in qua sunt renes: tamen à pube ad præcordia sursum versus abdomen peruenire Cornelius Celsus tradit lib.4. Iuuen.

Abdomen.

— venter adest abdomine tardus.

Ausonius Eidyllio 9. cui Mosella nomen:

— — cui prodiga nutat
Aluus, opimatoq; fluens abdomine venter.

certè parasitus dicitur Eustathio γαστρόπληξ, quòd abdomini inseruiat.

Cùm vagus.] Horat. 1. Epistolar. bellè scurram ita descripsit:

Scurræ descriptio.

Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret;
Impransus, non qui ciuem dignosceret hoste:
Qualibet in quemuis opprobria fingere sæuus:
Pernicies & tempestas, barathrumq; macelli.

mensaq; sedilibus erras.] Hinc epitheta, τραπεζολοιχὸς, quòd mensas illingat, & nidorem è cibis surgentem rabido ore carpat. Hinc θυράπαξ, aut θυράρπαξ, quòd foribus alienis insidietur, nẽpè qui sueuerit aliena viuere quadra. Prou. Sartaginũ pernicies.

scommata salsa.] Epitheti metaphora. De scommatum generibus Macrobius Saturnal. 7. cap. 5.

Paruam

Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere.

Emblema XCIII.

In modicis nihil est quod quis lucretur: & vnum
Arbustum geminos non alit erithacos.

Aliud.

In tenui spes nulla lucri est: vnoq́; resident
Arbusto geminæ non bene ficedulæ.

D*Vobus ganeonibus.*] Ganeo, cui vitæ modus est culina, vti Varro describit, quanquam à M. Tullio sumatur etiam pro scortatore qui prostibula & meretriculas affectatur.

Non

E rebus minimis parum lucri.

Non est multum lucri expectandū ex rebus minimis, in quibus quanquam multū laboris & operæ collocetur, tamē fructus inde parum capitur. At in rerum maiorum administratione vtilitas multo consurgit vberior, quamobrem vulgo variis efferūtur modis adagia, vt in tenui statu consorti non esse locum dicamus; qualia sunt ista, Domus vna duos non alit canes, vt nec vnum arbustum duos erithacos: Vno ramo non bene sedent duæ ficedulæ: & quod nostrates iocando efferunt, Nostra ianua non sustinet duos mendicos. Falluntur itaque, qui è rebus minutulis amplissimum expectant quæstum, præsertim si sit eodem studio consors, vbi plerumque res absque inuidia transigi, nisi ægrè, possit.

& vnum arbustum.] Prouerb. est Chiliad. Arbustū vnum non alit duos erithacos. Cedrenus πολυκοιρανίαν detestās, hanc similitudinē vsurpauit: δύο, φησὶν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα εὐοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. Vt vnū arbustum duos erithacos non alit: sic vnum regnū feliciter à duobus principibus administrari non potest.

Erithacus.

Erithacus auis est quædam solitaria, vt eodem in saltu non temerè nisi vna reperiatur, quam Theodorus Gaza nunc Syluiam, nunc Rubeculam nominat: alteram quidem à syluarum desertis, alteram à ruboris indicio, quod ex Græco nomine intelligitur. huius meminit Plin. 10. c. 20.

In tenui spes, &c.] Distichon eiusdem argumenti cum superiori, mutatis tantùm verbis. Alludit autem ad prouerb. Tenuis spes. Vide Chiliad.

Ficedula.

vnoq; resident arbusto.] Prouerbium aliud idem cum superioribus. Ficedula à ficubus edendis nomen habet, cùm tamen vuis potius vescatur. Martial. lib. I.

Cùm me ficus alat, cùm pascar dulcibus vuis,
Cur potius nomen non dedit vua mihi?

Lege Plin. lib. 10. cap. 29.

Capti-

Captiuus ob gulam.

EMBLEMA XCIIII.

REGNATORQVE *penus, mensaq; arrosor herilis*
Ostrea mus summis vidit hiulca labris.
Queis teneram apponens barbam, falsa ossa momordit:
Ast ea clauserunt tacta repentè domum.
Deprensum & tetro tenuerunt carcere furem,
Semet in obscurum qui dederat tumulum.

ID videtur propriè in eos esse tortum, qui lautioris victus ergô se in domos opulentas seruiliter ingerunt, vnde nihil præter damnum, aut etiam interitum consequantur. vel in eos quadrabit, qui luxu & gulæ intemperantia mortem præproperam

Gulosi in spontaneã lapsi seruitutem.

ram ſibi arceſſunt, quique, vt vulgo dicitur Gallico, ſuum in dẽtibus tumulum conficiunt. Hi ſunt ἀκρατεῖς ſeu impotentes, qui obiectam cupiditatem ſectantur. hi ſic deſcribuntur à Lucilio, vt citat Nonius Marcellus:

Qui ſex menſes vitam ducunt, Orco ſpondent ſeptimum.

Porrò gulam in ſeruitutem pertrahere docet Lucianus de mercede conductis. Itaque huc non incommodè retulero illud Horatij, quanquam fortè aliò recidat:

—— qui pauperiem fugiens potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Seruiet æternùm qui paruo neſciet vti.

Emblema ex primo Epigrammatôn Græcorum Latinè hîc redditum ab Alciato, huc non grauabor apponere.

παμφάγος ἑρπυστὴς κατὰ δώματα λιχνοβόρος μῦς
ὄστρεον ἀθρήσας χείλεσι πεπταμένον.
πάγουρος διερῇ ἐνόθηκεν ὀδάξατο σάρκα,
αὐτίκα δ᾽ ὀστρακόεις ἐπλατάγησε δόμος.
ἁρμόσθη δ᾽ ὀδύναισιν. ὃδ᾽ ἐν κλείθροισιν ἀφύκτοις
*πότμον λαφθεὶς, αὐτοφόνον * τύμβον ἐπεσπάσατο.

Penus. *Regnatorq́ penus.*] Penus eſt omne eſculentum aut poculentum, ſed frequenter metonymicôs pro eo loco in quo aſſeruantur eſculenta quæuis, accipitur. quo de nomine controuerſiam repete non pœnitendam ex Gellio cap. 1. lib. 4.

Oſtrea hiulca.] hiantia, vel oſtreas hiantes. De oſtreis Plinius 32. cap. 6.

falſa oſſa.] id eſt, teſtam oſtreæ, quam oſſa putabat eſſe.

domum.] pro cochlea, vel teſta, qua pro domo vtitur, idque metonymicôs & catachreſticôs.

Deprehenſum furem.] In iure eſt ἐπ᾽ αὐτῷ φώρῳ.

retro tenuerunt carcere furem.] ἀλληγορία à furibus, qui deprehenſi coniiciuntur in carcerem.

tumulum.] μεταφορικῶς tumulum dicit, vel à conſequenti, quòd perierit ſorex in Oſtreæ teſta.

In gar-

In garrulum & gulosum.

EMBLEMA XCV.

VOCE boat torua, prælargo est gutture, rostrum
Instar habet nasi, multiforisq; tubæ.
Deformem rabulam, addictum ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cùm Truo pictus erit.

SVspicor id fractum ex Clementis Alexandrini 2. Pædagogi cap. 1. cuius hæc verba: τὸν νοῦν ἐγκατορύξας τῇ κοιλίᾳ, τῷ ἰχθύϊ τῷ καλουμένῳ ὄνῳ τὰ μάλιστα ἐοικώς. Qui animum in aluo defodit, pisci qui asellus dicitur, maximè similis. Hunc ex piscium genere solum habere cor in ventre, ἐν τῇ γαστρὶ, Athenæus ex Aristotele tradit. quamobrem vocatur ab Epicharmo ἐκπραπιδόγαστρος propter monstrificam ventris naturam. Cæterùm

Onocrotalus quid referat. Onocrotalus, qui & Truo dicitur, gutturis est amplissimi, & vocis clamosissimæ, ita vt ruditum asini dicas, & nasum habere instar tubæ. Sic quidam γαστρίμαργοι, vt verbo Aristotelis vtar, suo incondito clamore, importunaque garrulitate cælo mare conturbare apud quosdam videntur, cùm tamen importuna sua loquacitate dent sine mente sonum; quippè qui omnia referant ad ingluuiem: quibus denique (vt apud nostrates dicterio vulgato notantur) omnia sunt lingua & podex. Id genus homines, quòd in dicendo nemini cedere videantur, ab imperita multitudine plurimi fiunt, quos tamen probi viri doctique fastidiunt.

boat.] translatio à bobus.

Instar habet nasi.] Festus ad hunc modum: Truo, auis onocrotalus, Cæcilius irridens magnitudinem nasi: Prô dij immortales, vnde prorepsit truo!

Rabula. *rabulam.*] Rabula, à radendis auribus, vel à rabie, vel à raui, id est, raucitate. Hominem significat, qui caussam quam defendit, à iudice contendit extorquere, vt sunt patroni illi triuiales & plebeij caussidici: inter quos qui clamosissimus est, putatur alios iudicio & doctrina excellere. Cicero De oratore: Nō enim declamatorem aliquem de ludo, aut rabulam de foro, sed doctissimum & perfectissimum quærimus.

addictum ventrique gulaque.] Is vnico verbo γλωσσογάστωρ, vel γλωσσογάστωρ appellatur. Iul. Pollux lib. 2.

Doctorum agnomina.

EMBLEMA XCVI.

Moris *vetusti est, aliqua professoribus*
Superadiici cognomina.
Faciles apertosq́; explicans tantum locos,
Canon vocatur Curtius.
Reuoluitur qui eodem, & iteratq́; nimis
Mæander, vt Parisius.
Obscurus & confusus, vt Picus fuit,
Labyrinthus appellabitur.
Nimis breuis, multa amputans, vt Claudius,
Mucronis agnomen feret.

Qui vel columnas voce rumpit, Parpalus,
Dictus truo est scholasticis.
Contrà est vocatus, tenuis esset Albius
Quòd voce, vespertilio.
At vltimas mutilans colobotes syllabas,
Hirundo Crassus dicitur.
Qui surdus aliis solus ipse vult loqui,
Vt sturnus in prouerbio est.
Hic blæsus, ille raucus, iste garriens:
Hic sibilat ceu vipera.
Tumultuatur ille rictu & naribus,
Huic lingua terebellam facit.
Singultit alius, atque tussit hæsitans.
At conspuit alius, vt psecas.
Quàm multa rebus vitia in humanis agunt,
Tam multa surgunt nomina.

SIc est natura vel potiùs consuetudine quadam deprauata comparatum, vt citiùs vitia quàm virtutes obseruemus, & maximè in iis qui literas profitentur. Quod hîc planum facit Alciatus in quibusdam superioris sæculi Iurisconsultis, vel etiam, quantum coniicio, in aliquot aliis, qui suo tempore minus aptè ius ciuile profiterentur (quorum tamen, vt par erat, nominibus parcit) vnde singuli singula in scholis cognomina sunt sortiti, quibus notaretur ingenij vel naturæ proprium & peculiare vitium in legibus enucleandis. vel hoc generalius accipi potest. Homines enim imperiti, vt etiam argutuli quidam auditores, qui nasum rhinocerotis habent, faciliùs quod stultè dixeris reprehendere, quàm quod sapienter tacueris, probare possunt, vt ait 2. de Orat. M. Tullius. Magnum profectò onus est atque munus, vt ipsemet asseuerat disputatione 1. De natura Deorũ, suscipere atque profiteri sese omnibus silentibus vnũ maximis de rebus magno in hominum conuentu audiendum. Adest enim ferè nemo quin acutiùs atque acriùs vitia in dicente quàm recta videat. Ita quicquid est in quo offenditur, id etiam illa quæ laudanda sunt, obruit: & quoties dicimus, toties de nobis iudicatur. Nec quicquã est tam insigne, nec tam ad diuturnitatem memoriæ stabile, quàm id in quo deliqueris.

Mæander.}

Maander.] Mæander flexuoſus & ſinuoſus fluuius, quod nominis ſæpè pro obliquitate ſumitur. Huc prouerb. Labyrinthus. *Mæāder.*

Qui vel columnas voce rumpat.]huc prouerb. Chiliad. Columnas rumpere.

Truo.] De hac aui in ſuperioribus.

Colobotes.] mancus & decurtatus. κολοβόω, comminuo & trunco.

ſturnus.] De hac aui Plin. lib. 10. cap. 24. & Volaterranus in Philologia.

Pſecas.] ſtillicidium vel gutta, aut ſtilla. Pſecas iam olim audiuit Antimachus Lyricus, quòd identidem exſpueret. quod & cognomen datum fuit Olympico cuidam, cuius nomen mihi excidit.

Quàm multa rebus, &c.] At iſtæc licentia, & deprauata conſuetudo reprimenda erat. Siquidem conuicia quæ torqueri ſolent, ob ea quæ ſunt in corpore vel in fortunis hominum vitioſa, proficiſcũtur ab animis parum ſanis. Proinde Vlyſſes apud Homerum Therſitæ non claudicationem, non gibbũ aut caluitiem exprobrat, ſed omninò garriendi vitium. Sic Achilles non naturæ vitia inſectatur in Agamemnone, ſed ea quæ animi maxima, quibus adhiberi modus, & quaſi frenum imponi rectæ rationis poteſt. *Magna hominum in vitiis notandis proteruitas.*

Natura.

EMBLEMA XCVII.

PANA colunt gentes (naturam hoc dicere rerum est)
Semicaprumq; hominem, semiuirumq; Deum.
Est vir pube tenus, quod nobis insita virtus
Corde oriens, celsa verticis arce sedet.
Hinc caper est, quia nos natura in sæcla propagat
Concubitu, vt volucres, squamea, bruta, feras.
Quod commune aliis animantibus, est caper index
Luxuriæ, Veneris signaq; aperta gerit.
Cordi alij sophian; alij tribuere cerebro:
Inferiora modus, nec ratio vlla tenet.

Pan

PAn pingebatur, vt multarum diuersarumque naturarum particeps. Id enim nominis Pan totũ vel vniuersum sonat. Itaque Macrobius Saturnal. 1. cap. 17. Pan ipse sub hoc habitu quo cernitur, solem se esse prudentioribus permittit intelligi. *Pan, Deus.* Hunc Deum Arcades colunt appellantes τὸν τῆς ὕλης κύριον, non syluarum dominum, sed vniuersæ substantiæ materialis dominatorem, significare volentes, cuius materiæ vis, vniuersorum corporum, seu illa diuina, siue terrena sint, componit essentiam, &c. Alciatus Panos naturam & habitum ad hominem transtulit. Homo enim constat animo diuino, cælesti, immortali, Angelis *Pan, homo.* & Deo simili: corpore verò mortali ex quatuor elementis composito; hac quidem parte belluinã naturam proximè referenti. In animo duæ partes sunt: illa quæ intelligit, meminit, sapit, ratione, iudicio, ingenio vtitur ac valet, quæ pars superior nominatur, & proprio nomine Mens, qua verè homines sumus, qua Deo similes, qua cæteris animalibus excellentiores, & longè superiores. Altera est ex coniunctione corporis, rationis expers, bruta, fera, atrox, & bestiæ quàm homini similior: in qua sunt motus illi qui Græcis πάθη dicuntur; pars longè inferior & abiectior, qua nimirùm à belluis nihil differimus. Homo itaque medium est quiddam inter diuinas intelligentias, & bruta animantia, eamque ob caussam finxerunt veteres Pana esse Deum, qui superiore parte hominem, inferiore verò caprum referret: vt natura humana hoc inuolucro, & quasi proposito agalmate significaretur. homo enim pro superiore sui parte rationem habet diuinam, & cælestẽ, inferiore appetitum & libidinem, quibus conuenit cum belluis. Cæterùm sunt qui hominis naturam *Hominũ naturæ triplex.* triplicem hîc notari velint; diuinam, humanam, & diabolicam: diuinam quidem, qua cum Angelis participat; humanam, qua cum belluis; diabolicam autem, qua quippiam scelestè & deprauatè cogitat & molitur. quod planum etiam facit August. sub finem c. 3. lib. 14. De ciuitate.

Pana colunt gentes.] Consule Lactant. & D. August. eod. opere De ciuit. libro 18. cap. 17. Phornutum De natura Deorum, & post eum Gyraldum De historia Deorum Syntagm. 15. Nonnihil & tibi suppeditauerit Euseb. 3. præpar. Euangelicæ. Seruius ad eclogas Virgilianas, Pana Deum rusticum ad naturæ similitudinem factum esse scribit. Cuius boni Grammatici sententiam integrã ascriberẽ, si omninò nostro huic argumẽto respõderet.

Est vir pube tenus.] Alij legunt, Vir tenus vmbilico est. quam voles, sequitor lectionem.

Animus an in cerebro an in corde.

quod nobis insita virtus,] Cicero 1. Tusc. Platonem in Timæo secutus, & Aristotelem in 2. De animo, Principatū animi ait esse in capite sicut in arce summa: ira verò & cupiditas locis disclusæ: illa enim in pectore, hæc subter præcordia sedem habere dicitur. Galenus in lib. De placitis Hippocratis & Platonis, in cerebro posuit spiritus animales, id est, imaginationem, memoriam, sensum, motum, & intelligentiam: facultatem vitalem in corde, naturalem in iecore, de quo existit nutritio & generatio; quæ tria sunt non partes, sed facultates & vires de vnico animo existentes, qui vt seipsum moueat ratiocinando, irascendo & concupiscendo, vtitur cerebro, corde & hepate, quæ tria sunt instrumenta sede & loco distincta. Quòd itaque Alciatus ait nos habere virtutem corde orientem, & celsa verticis arce sedentē, animum siue eam animi facultatem quæ rationis est intelligit, quæ vitæ principium à corde, mentis verò & intelligentiæ à cerebro habeat. vel fortasse ad veterum quorundam sententiam, qui animi principatum in corde statuebant, vt Empedocles: alij in cerebro, vt Plato & Democritus, Plutarch. De placitis 4. c. 5.

celsa verticis arce sedet.] περίφρασις & ἀλληγορία à summo & præstanti Principe in arce summa, vt loco tutiori, sedente.

Hinc caper est, &c.] in superioribus dictum est, hircum libidinis esse symbolum. & concubitu fit generatio. Vide Macrob. cap. 8. Saturn. 1. lib.

Animalium genera.

vt volucres, squamea, bruta, feras.] Animaliū est diuisio: sunt enim aut aërea, vt volucres aues; aquatilia, vt pisces; terrena, vt homines & bruta omnia. Huc confer principiū 1. Metamorph. Ouidianæ.

Cordi alij sophian.] id est, rationem & mentem, cuius sedem in capite bona Philosophorum pars, & quidem eorum qui melioris notæ putantur, esse voluere. Lege Opificiū Dei Lactantij.

Inferiora modus nec ratio.] Inferiora belluina planè sunt, vt ira & appetitus, quæ tamē superiori animi parti, id est ipsi menti subiici debēt. nisi enim in motus imperium obtineat ratio, quid inter hominem & belluam putabis interesse?

Ars

Ars naturam adiuuans.

EMBLEMA XCVIII.

Vt sphæræ Fortuna, cubo sic insidet Hermes:
Artibus hic variis, casibus illa præest.
Aduersus vim fortunæ est ars facta: sed artis
Cùm fortuna mala est, sæpè requirit opem.
Disce bonas artes igitur studiosa iuuentus,
Quæ certæ secum commoda sortis habent.

SOlebant veteres Fortunam ipsam ita effingere, vt mulier esset quæ pilæ insisteret. At Mercurium studiosorum numen cùm designabant, basim quadratam seu vndique quatuor angulis nitentem tesseram efficiebant: hoc enim modo firmum *Liberales, quàm illiberales artes sequi satius.*

 studio-

studiorum & artium liberalium fundamẽtum statumque effingebant, vt quæ nullo fortunæ impetu possunt concuti. Sic Bias ille Prienæus omnia secum se portare prædicabat. sic Aristippus Cyrenæus ciuibus suis mandauit, vt eas sibi pararent possessiones, quæ naui fracta simul cum possessore possent enatare. Igitur hi mihi sapientes videntur, qui periculosis artibus relictis togæ studia sequuntur. Hæc ipsemet Alciatus oratione quadam Ferrariæ habita. His itaque agalmatis propositis admonet bonas disciplinas opera diligenti amplectendas esse, quibus nimirùm fortuitos casus non temerè vel sustinere, vel etiam retundere possimus. Quò spectat illud vice Prouerbij celebratum, λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη: sua enim cuique ars pro viatico est.

Emblematis sens. Video carminis huius materiam sumptam ex Galeni oratione parænetica ad bonas artes, in qua fusè & oratorio more Fortunæ & Mercurij symbola diuersissima explanat. Declaratur id vberrimè è Plutarch. commentario De exilio. Locum Galeni, vel Menodoti (vt aliis placet) ex oratione ἐπὶ τὰς τέχνας huc congessimus in gratiam Philologorum: τὴν τῆς τύχης μοχθηρίαν ἐμφανίσαι βουληθέντες οἱ παλαιοί, γράφοντες καὶ πλάττοντες αὐτὴν οὐ μόνον ἐν εἴδει γυναικὸς ἠρκέσθησαν· καίτοι τοῦθ᾽ ἱκανὸν ἦν ἀνοίας σύμβολον· ἀλλὰ καὶ πηδάλιον ἔδοσαν ἐν χεροῖν ἔχειν αὐτῇ, καὶ τοῖν ποδοῖν ὑπέθεσαν βάσιν σφαιροειδῆ, ἐστέρησαν δὲ καὶ τοῖν ὀφθαλμοῖν, ἐνδεικνύμενοι διὰ τούτων ἁπάντων τὸ τῆς τύχης ἄστατον. ὥσπερ οὖν ἐν νηῒ χειμαζομένῃ σφοδρῶς, ὡς ἐπικλύζεσθαί τε τοῖς κύμασι κινδυνεύειν καὶ βυθισθῆναι, μοχθηρῶς ἄν τις πράξειεν ἐπιτρέψας τὰ πηδάλια κυβερνήτῃ τυφλῷ· κατὰ τὸν αὐτὸν οἶμαι τρόπον κἀν τῷ βίῳ μειζόνων ναυαγίων περὶ πολλοὺς οἴκους γιγνομένων, ἢ περὶ τὰ σκάφη κατὰ θάλατταν, οὐκ ὀρθῶς γινώσκοντός ἐστιν, ἐπιτρέπειν ἑαυτὸν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι πραγμάτων τυφλῇ δαίμονι μηδ᾽ αὐτῇ βεβαίως ἐστηριγμένῃ· ἔμπληκτός τε γάρ ἐστι καὶ ἄνους εἰς τοσοῦτον, ὡς πολλάκις τοὺς ἀξιολόγους ἄνδρας παρερχομένη, πλουτίζειν τοὺς ἀναξίους, οὐδὲ τούτους βεβαίως, ἀλλ᾽ ὅσον πάλιν ἀφαιρεῖσθαι τὰ δοθέντα. ταύτῃ τῇ δαίμονι πλῆθος ἀνθρώπων ἀμαθῶν οὐκ ὀλίγον ἕπεται, μηδέποτ᾽ ἐν τῷ αὐτῷ μενούσῃ διὰ τὸ τῆς βάσεως εὐμετακύλιστον, ἥτις αὐτὴν ἄγει τε φέρει, καὶ κατὰ κρημνῶν ἐνίοτε καὶ θαλάττης· ἔνθα συναπόλλυνται μετ᾽ ἀλλήλοις, ἑπόμενοι πάντες αὐτῇ. μόνη δ᾽ ἀβλαβὴς ἐκείνη διεξέρχεται καταγελῶσα τῶν ὀλοφυρομένων τε καὶ καλούντων αὐτήν, ὅτ᾽ οὐδὲν ὄφελος. τὰ μὲν δὴ τύχης ἔργα τοιαῦτα· τὸν δ᾽ ἑρμῆν, ἅτε λόγου μὲν ὄντα δεσπότην, ἐργάτην τῆς τέχνης ἁπάσης θεάσαι πάλιν ὅπως ἐξ ὑπεναντίου τῆς τύχης κεκοσμήκασιν οἱ γράφοντές τε καὶ πλάττοντες. νεανίσκος ἐστὶν ὡραῖος, οὐκ ἐπίκτητον οὐδὲ κομμωτικὸν ἔχων κάλλος, ἀλλ᾽ εὐθὺς ὥστε συνεμφαίνεσθαι τὴν τῆς ψυχῆς ἀρετὴν δι

αὐτοῦ.

αὐτοῦ. ἐστὶ δὲ φαιδρὸς μὲν τὰς ὄψεις, δέδορκε δὲ δριμὺ, καὶ ἡ βάσις τὸ πάντων σχημάτων ἑδραιότατόν τε καὶ ἀμεταπτωτότατον ἔχει, τὸν κύβον. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν τούτῳ τῷ σχήματι κοσμοῦσιν. ἴδοις δ' ἂν τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, φαιδροὺς μὲν ὁμοίως τῷ καθηγουμένῳ θεῷ, μεμφομένους δὲ οὐδέποτε αὐτὸν, ὥσπερ οἱ τὴν τύχην, οὐδ' ἀπολειπομένους πότ', οὐδὲ χωριζομένους, ἀλλ' ἑπομένους τε καὶ διαπαντὸς ἀπολαύοντας τῆς προνοίας αὐτοῦ. id eſt, Cùm veteres declarare vellent fortunæ improbitatem, non ſatis habuerunt eam pingendo fingendoque ſpecie muliebri repræſentare (quod tamẽ erat magnum amentiæ ſignum) ſed & fecerunt, vt manibus clauum prehenſum teneret, pedibus autem ſedem globoſam ſuppoſuerunt: adhęc eam priuarunt oculis: iiſque omnibus fortunæ inſtabilitatem deſignarunt. At verò quemadmodum, cùm nauis admodum fluctuat, ita vt procellis vndique agitata parum abeſt quin periclitetur, improbè certè ille praueque omninò fecerit, ſi cæco gubernatori clauum commiſerit: ita cùm longè plura naufragia, eaque grauiora multis in familiis quàm in mari accidant, profectò amens ille fuerit, qui in eiuſmodi caſibus ſeipſum fortunæ, cæcæ Deæ, commiſerit; ea enim nullam habet firmitatem & conſtantiam. ſtolida nimirùm & expers mentis eſt, quæ ſæpenumerò viros honore dignos, & quorum magna eſt habenda ratio, prætermittat; locupletet autem indignos: neque hoc quidem conſtanti aliquo modo. nam & quæ dederit, poſtea interdum adimit. Hanc autem Deam imperitorum hominum multitudo conſectatur, numquam in eodem manentem loco, eò quòd baſis cui inſidet, ſit maximè volubilis. quam ob cauſſam fertur in loca quædam abrupta & præcipitia, interdum etiam in mare detruditur, in quo vnà omnes obruuntur qui fuerint eam ſecuti: ipſa verò damni expers elabitur, intereaque ſecurè ridet eos qui conquerantur, & à quibus inuocatur: cùm tamen ea tamquam ſurda nihil auxilij eis præſtet. Et quidem fortunæ facta eiuſmodi ſunt. Nunc verò contemplare, quæſo, Mercurium ſermonis dominum, omniſque diſciplinæ opificem, quem contrario prorſus modo exornarũt pictores & fictores. Iuuenis eſt & formoſus, formam habens non arceſſitam, neque fuco illitam: ſed ſtatim vbi apparet, ea quidẽ forma, virtus animi eluceſcit: hilaritatẽ oculis præ ſe fert; acutè intuetur: eius autẽ ſedes, cubus eſt, omnium figurarũ maximè ſtabilis, permultumq; à caſu aliena. Hac etiam figura Deum hunc interdum ornant, vt poſſis intueri eos à quibus colitur, hilari eſſe vultu, ſicuti & dux ipſe Deus: cui

Fortunæ imago.

Mercurius qualiter effictus.

cui numquam succenseant, vt sunt qui fortunam accusant, cùm se relictos à tergo contemtosque sentiunt. Qui enim eum consequuntur, per omne vitæ tempus eius prouidentia singulari perfruuntur.

Fortuna cur insideat orbi. *Vt sphara Fortuna.*] Fortunam rotundo lapidi insidentẽ pinxerunt veteres, quò eius instabilitatem designarent; vt pluribus verbis docet in Circulo Pierius. Lege 3. Diuinar. instit. Lactant. & Augustin. in ciuitate Dei 2. 4. & 7. libris potissimùm. Hîc porrò sphęram pro quacumque re volubili & rotunda vsurpauit.

cubo sic insidet Hermes.] Galenus in Oratione quam proximè citaui, ad artes (si modò eius est) ait Mercurium vt orationis parentem, & artium omnium auctorem in aliam effigiem, quàm fortunæ, effictum esse à veteribus, tum pictoribus, tum statuariis. Iuuenis enim est forma conspicua, non tamen fucatus, sed natiua quadam specie in basi quadrata, quæ firmitatis & stabilitatis nota est, &c. Idẽ ferè Pierius lib. Hieroglyph. 39.

Mercurij imago. *Hermes.*] Herma à Græcis ponitur pro firmamento; ait Festus: Vnde Mercurij nomen inuentoris, vt putabant, firmæ orationis ductum. Hîc autem apud Festum (obiter admoneo) firma oratio est pactum seu stipulatio, firmissimum iuris vinculum, vt didicisse me memini ex Gulielmo Fornerio, Antecessore Aurelio doctissimo.

Disce bonas artes, &c.] Mutuatus id videtur ex Ouidio 1. De arte:

Disce bonas artes, moneo, Romana iuuentus.

In in-

In iuuentam.

EMBLEMA XCIX.

NATVS vterque Iouis, tener atque imberbis vterque,
Quem Latona tulit, quem tulit & Semele,
Saluete, æterna simul & florete iuuenta,
Numine sit vestro quæ diuturna mihi.
Tu vino curas, tu victu dilue morbos,
Vt lento accedat curua senecta pede.

DVo sunt, quæ vt corpus bene constitutum, sanum, & incolume conseruant, sic & animum ipsum curis expediunt, nimirùm certa victus ratio, vinumque moderatè sumptum; vt contrà crapula & vinolentia, vt etiam curæ edaces naturam hominis

Duo ad valetudinem conducentia.

minis labefactant & corrumpunt, ipsámque senectutem accelerant. Hîc itaque descriptos videas Apollinem & Bacchum: illum quidem medicinæ principem, qui salubri diæta præcipiat quid quantúmque sit in victu sequendum vel fugiendum: hunc verò, qui vino sollicitudines adimat. Marsil. Ficinus lib. De vita cælitùs comparanda, duos hosce Deos sic copulat: Fratres certè sunt indiuiduíque comites Phœbus atque Bacchus: ille quidem nobis duo potissimùm adfert, lumen videlicet atque lyram: hic item præcipuè duo, vinum odorémque vini ad spiritum recreãdum, quorum vsu quotidiano spiritus ipse tandem Phœbæus euadit & liber. Philosophorum est etiam ea sententia, sed tria tamen esse ad vitam longam, adeóque valetudinem tutandam necessaria constituunt. Prima est frugalitas, temperantia, sobrietas (quam modò δίαιταν appellabamus) eam enim esse matrẽ sanitatis asseuerant artis medicæ professores: eam virtutum omnium domicilium prædicant philosophi omnes; victus enim tenuis hoc efficit, vt in primis valeas bene, ait Flaccus 2. Satyr. Secundò labor & exercitatio corporis moderata, ocium enim vires eneruat, vt rubigine ferrum exeditur. Bene Ouidius,

Apollo & Bacchus iuncti, quid.

Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus,
Et vitium capiunt, ni moueantur, aquæ.

Vtendum exercitationibus modicis, inquit Cato apud M. Tull. tantúmque cibi & potionis vtendum, vt reficiantur vires, non opprimantur. Tertiò voluptas animi honesta & oblectatio: cor enim in quo est calor vitalis, facilè molestijs atteritur, vt contrà exhilaratur lætitia virésque sumit. Qua ratione Arist. 4. de morib. ad Nicomach. risum & iocũ ait ad vitam degendam esse necessarium. Democritus vitam beatam in vitæ tranquillitate posuit, & risui lætitiæque operam dabat. Legimus & sapientissimum latorem legum Lycurgum τῷ γέλωτι, id est risui statuam erexisse, eóque Lacedæmonios ad risum & lætitiam inuitasse, Plutarch. in Lycurgo.

tenet atque imberbis vterque.] Sic Tibullus Eleg. 4. lib. 1.

Solis æterna est Phœbo Bacchóq; iuuentus,
Nam decet intonsus crinis vtrumque deum.

De Baccho & Apolline plura in Syntagmatib. 7. & 8. Gyraldi Deorum historiæ.

Quem Latona tulit.] Apollo Iouis filius ex Latona in Delo insula vno partu editus vnà cum Diana, medicinæ vsum primus tradidit. Ouid. 1. Metamorph.

Saluete, &c.] vt illud Homeri Iliad. α.

χαίρετε

χαίρετε κήρυκες Διὸς ἄγγελοι, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν.

verborum hæc formula solemnis fuit in Hymnorum epilogis.

quem tulit & Semele.] Bacchus ex Semele Iouis filius, vt superiùs explicatum est in statuam Bacchi.

Numine vestro.] vestro beneficio.

Tu vino curas.] Horatius:

> *Curas edaces dissipat Euhius.*

Et Tibullus 1. Eleg.

> *Bacchus & agricolæ magno confecta labore*
> *Pectora, tristitiæ dissoluenda dedit.*

dilue.] tolle, aufer. *μεταφορά.*

Vt lento accedat, &c.] ἀλληγορία periphrastica.

In qua-

In quatuor anni tempora.

EMBLEMA C.

ADVENISSE *hiemem frigilla renunciat ales:*
Ad nos vere nouo garrula hirundo redit.
Indicat æstatem sese expectare cucullus:
Autumno est tantùm cernere ficedulas.

Temporũ vicissitudo.

HOc referendum videtur ad quasque temporum & annorum vicissitudines, vel ad ea quæ suo non alio tempore solent esse tempestiua, quorumque magna vis est, si suo tempori vsum accommodemus. Rectè Ouidius:

Temporibus medicina valet, data tempore prosunt:
Et data non apto tempore vina nocent.

In hanc temporis quasi cyclicam μεταβολὴν varij varia luserũt, quæ

quæ huc non piguerit aſcribere, eaque potiſſimum, quæ maiorem cum hoc Alciati tetraſticho affinitatem habere mihi videntur. Lubens enim prætermitto Horatianam Odam 9. lib. 2. & ſeptimam quarti. Ouid. ad Piſonem:

Ceſſat hyems, madidos & ſiccat vere capillos:
Ver fugit æſtates, æſtatum terga laceſſit
Pomifer autumnus, nebulis ceſſurus & vndis.

Idem primo De remedio amoris:

Poma dat autumnus, formoſa eſt meſſibus æſtas:
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.

Et Triſtium quarto:

Vere prius flores, æſtu numerabis ariſtas,
Poma per autumnum, frigoribusq́ niues.

Claudian. de ſene Veronenſi, qui nunquam pedem limine ſui tugurioli extulerat:

Frugibus alternis, non Conſule computat æuum:
Autumnum pomis, ver ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq́ reducit:
Metiturq́ ſuo ruſticus orbe diem.

Barthol. Anulus in Poëſi picta, ad hominum magnique mundi perpetuum & æternum curſum ingenioſè traduxit:

Ver, æſtas, autumnus, hyems, hæ quatuor annis
Sunt tempeſtates orbe volubilibus.
Quatuor ætates homo ſic habet integer aui,
Qui puer, hinc iuuenis, mox vir, & inde ſenex:
Aeterno vt ſimilis mundo reuolutio vitæ
Nos itidem æternos arguat eſſe homines.

Huc prouerb. Ver hyemem ſequitur; & varios locos Hieroglyph. Pierij. Idipſum ait Seneca, Epiſtola quadam ad Lucilium diſcipulum: Nullius rei finis eſt, ſed in orbem nexa ſunt omnia, fugiunt atque ſequuntur. Diem nox premit, dies in noctem: æſtas in autumnum deſinit: autumno hyems inſtat, quæ verè cõpeſcitur: omnia tranſeunt vt reuertantur.

frigilla.] auis à frigore dicta, vt quibuſdam placet: de qua Ariſtot. lib. 8. cap. 3. De hiſt. animal. *Frigilla.*

vere nouo garrula hirundo redit.] Ouid. Faſtor. 2.

— an veris prænuncia venit hirundo? *Hirundo.*

Dicitur & à Sappho ἦρος ἄγγελος ἱμερόφωνος ἀηδὼν, veris nuncia blandiloqua luſcinia. Notum eſt adagium, Vna hirundo non facit ver. Lege Pierium lib. 22. Hieroglyph. Huic ſi-

Z mile

mile adag. Audi Chelidonem, eo quòd hæc auis prænunciet veris aduentum

cuculus.] de quo in ſuperioribus.

Indicat æſtatem cuculus.] Tribuitur hoc etiam Hirundini à Philemone Comico:

ἡ μὲν χελιδὼν τὸ θέρος ὦ γυναῖκες, λαλεῖ. hirundo æſtatem nunciat, ô mulieres. ſed Ariſtophanis interpres Equitibus hoc citat, *νέα χελιδὼν ἐστὶν ἔαρος ἀρχή*: Noua hirundo veris eſt initium.

ficedulas.] de ficedulis etiam alibi.

Scyphus

Scyphus Nestoris.

EMBLEMA CI.

NESTOREVM geminis cratera hunc accipe fundi.
Quod grauis argenti massa profundit opus.
Clauiculi ex auro, stant circum quatuor ansæ:
Vnamquamque super fulua columba sedet.
Solus eum potuit longæuus tollere Nestor.
Mæonidæ doceas quid sibi Musa velit?
Est cælum, scyphus ipse: colorq; argenteus illi,
Aurea sunt cæli sidera clauiculi.
Pleiadas esse putant, quas dixerit ille columbas:
Vmbilici gemini magna minorq; fera est.

Hæc Nestor longo sapiens intelligit vsu:
Bella gerunt fortes: callidus astra tenet.

Nestoris crater. HOmerus in Nestore, sene eloquentissimo & consultissimo, typum sapientiæ repræsentat: cuius patera gemini fundis, argentea, clauiculis aureis, quatuor ansis, & sub harum quaque sedens columba, cælum & pulcherrimum astrorum ornatum significabat. Nam crater, cui sit color argenteus, clauiculis aureis, cælum refert purissimum, & stellas aurei coloris: columbæ sunt Pleiades: duo vmbilici vtraque vrsa. Hoc igitur schemate astronomiam tacitè cōmendabat, quam quidem solus sapiens & apprimè exercitatus, ingenio potest assequi, vt solus Nestor suum poculum manu ferre poterat. De huius artis excellētia plura repetere licet ex Plinio variis locis, sed potissimùm cap. 37. lib. 7. Cæterùm Homeri interpretes memorant Nestorem, quamquam senex admodum esset, poculum sustulisse, cùm cæteri iuniores vix à mensa tollerent. Sic habet Homeri locus:

ἄλλος μὲν μογέων ἀποκινήσασκε τραπέζης,
πλεῖον ἐόν· νέστωρ δ' ὁ γέρων ἀμογητὶ ἄειρεν. hoc est,
Vix alij plenum poterant sustollere mensa
Poculum; at ipse senex Nestor facilè abstulit illud.

De hoc Nestoreo poculo pluribus Athenæus Dipnosophist. 10 cap. 12. sed maximè 13. libri 12. Quædam non pœnitendæ lectionis adnotauit de illo cratere Nestoreo Cornelius Vitellius Annotationibus in Georgium Merulam.

Quòd grauis argenti.] Circumlocutio, qua nimirùm Nestoris scyphum commendat à materia.

fulua columba.] Fuluam, auream interpretor: ne quis ad colorem simpliciter referat. Sex columbæ sunt apud Athenæum, non quatuor dumtaxat, quæ septem dici, sex tamen esse solent, vt Naso cecinit in Fastis. Martialis huc allusit in 8.

Hi duo longæuo censentur Nestore fundi:
Pollice de Pylio trita columba nitet.

Est cælum.] Tribus distichis sequentibus continetur epimythion, vel, vt melius dixerim, poculi ἐξήγησις.

Pleiades. *Pleiadas esse.*] Columbæ repræsentant Pleiadas, numero tamen non obseruato. Nam Pleiades septē sunt stellæ iuxta Tauri signum, quæ Latinè dicuntur Vergiliæ, quòd veris tempore oriantur. Lege Ouidium Fastor. 4.

Vrsa duplex. *magna minorq́ue fera est.*] Vrsam maiorem siue Elicen, & minorem

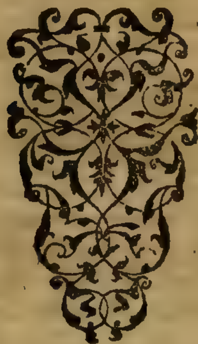
norem siue Cynosuram intelligit, quæ Græcis arcti dicuntur, suntque Septentrionali polo velut axe quodam nixæ, & arctico circulo clausæ, sicque dispositæ, vt resupinata vtraque caput alterius contegat: cuius autem caput quæ superior est, ad inferioris caudam contendat. De his Ouid. Fastorum 4.

magna minorq; fera.] Ouidianum hoc 3. eleg. 4. Trist.

Magna minorq; fera ——

longo vsu.] Longa exercitatio & experientia doctrinam parat certissimam. potissimumque ad disciplinam astronomicam longa obseruatione opus habent.

Bella gerunt fortes.] Collatio est dissimilium: qui corpore sunt firmo & valenti committunt prœlia atque inter se dimicant: sapiens verò rapitur & ducitur ad rerum cęlestiū cognitionem.

Quæ

Quæ supra nos, nihil ad nos.

EMBLEMA CII.

CAVCASIA æternùm pendens in rupe Prometheus
Diripitur sacri præpetis vngue iecur.
Et nollet fecisse hominem: figulosq́ perosus
Accensam rapto damnat ab igne facem.
Roduntur variis prudentum pectora curis,
Qui cæli affectant scire, deûmque vices.

HVius Emblematis inscriptio sumpta est ex dictis Socratis, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐ πρὸς ἡμᾶς, quod adagij vice ponitur à doctis. *Promethei fatũ.* Notissima est Promethei fabula, qui cùm hominem ex luto finxisset, & Mineruæ opera ignem cælestem surripuisset, vt luteam statuam animaret, ægrè tulit Iupiter, cumq́ue Mercurij mini-

ministerio ligari iussit ad Caucasum montem Scythiæ asperum & inhabitabilem: aquilamque exhibuit, vel, vt aliis placet, vulturem, qui perpetuò cor exederet, exesumque renouaretur. Martial. lib. 1.

Qualiter in Scythica religatus rupe Prometheus
Assiduam nimio pectore pauit auem, &c.

Macrob. lib. 1. in Somniū Scipionis, huius tabulæ mysterium exponit. Per vulturem, siue aquilā, iecur immortale tundentē, nihil aliud intelligunt prisci illi Theologi, inquit, quàm tormēta malæ conscientiæ obnoxia flagitio viscera interiora rimantis, & ipsa vitalia indefessa admissi sceleris admonitione laniantis, semperque curas, si fortè requiescere tentarint, excitantis, tamquā fibris renascentibus inhærendo, nec vlla sibi miseratione parcentis, lege hac qua se iudice nemo nocens absoluitur, nec de se suā potest vitare sententiam. Plato Dialogo De regno, à Prometheo ignem, à Vulcano artes datas hominibus esse tradit. Idē in Protagora, sapientiā à Prometheo surreptā ait, hominibusque cōmunicatam. cuius hæc ferè verba sunt: Communē Vulcani & Mineruæ officinam, in qua artes excolebantur, clàm ingressus, furatus est Vulcani artem igneam, aliamque Mineruæ, qua viuendi facultas obuenit. Prometheum vatem fuisse ex etymo nominis ostenditur: quid sit enim προμήθεια, & quid προμηθεύεσθαι, notum est. Is Iouem monuisse fertur ne cum Themide congrederetur. Scholiastes Apollonij Rhodij id figmentum retulit ad historiæ fidem. Ait enim ex Agreta nescio quo scriptore rerū Scythicarum, Promethei cor ideò absumi ab aquila, iuxta poëtarum commenta, quòd suam regionem fluuius (cui nomen Aquila) frequenti eluuione corrumperet. Cùm verò Hercules quibusdā fossis fluuium auertisset, ex eo factum, vt diceretur aquilam abegisse, ac Prometheū liberasse. Alij secùs tradunt, Prometheū nēpe cū præstare non posset incolis Scythicis quibus præerat, ea quę necessaria essent, ob inundationem fluuij Aquilę, in vincula coniectum, neque solutum inde, donec Hercules fluuium in mare deduxisset. Quædam sunt apud Aphrodisæum in problematis, perdocta sanè & ad mythologiam pertinentia. Cicero in Tuscul. Prometheum ait virum quendam perspicacem fuisse, & in rebus arcanis apprimè versatum, quas hominibus communicauerit: huic Iouem iratum, quòd veritas in profundo demersa videatur. Iecur autem ab aquila exesum significat sollicitudines & curarum ardores, quibus vel prudentiores irretiantur, quarum vinculis cùm se conantur expedire, in alias molestiores recidunt.

Quid per Prometheum Caucaso alligatū.

Fulgentius in Mythologico, non ab aquila Promethei cor, sed à vulture corrodi tradit; idque perbellè interpretatus est: cui videtur assentiri Petronius Arbiter his hendecasyllabis:

Cur vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimasq; fibras,
Non est quem tepidi vocant poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Hîc autem conuertitur fabula, vel in eos qui diuina Philosophię mysteria, nescio qua mente subtiliùs conantur indagare: vel in eos, qui naturali iudicio, fidei Christianæ oracula complecti, vel etiam ipsa arcana diuina (quæ scrutari periculosissimum est, vt quid planè ἀδύνατον) discutere, deque iis humano sensu aliquid statuere se posse putant: ad quæ certè humani oculi caligant, vt noctuæ ad lumen solis diurnum. Proinde Sapiens Prouerb. 25. Qui scrutatur maiestatem, opprimetur à gloria. quò etiam spectat illud Euripidis: φρονεῖν δ' θνητὸν οὐ χρὴ μέγα. i. Mortalem non decet altum sapere. Scitu digna sunt illa Arnobij lib. 2. contra Gent. Quæ nequeunt sciri, nescire nos confitemur, neque ea conquirere aut inuestigare curamus, quę comprehendi liquidissimum est non posse, quamuis mille per corda suspicio se porrigat atque intendat humana. Et ideò Christus cùm mortalium sciret cæcam esse naturam, neque vllam posse comprehendere veritatem, positarum nec ante oculos rerum pro comperto habere, & cognito, quicquid sibi esse suasisset: & prorsus suspicionibus hæsitare, litigiosas serere atque intendere quæstiones: omnia ista nos linquere & posthabere præcepit, neque in res eas quę sint à nostra procul cognitione dimotæ, infructuosas immittere cogitationes. Et ibidem: Quid est, inquit, vobis vestigare, conquirere, quisnam hominem fecerit? animarum origo quæ sit? quis malorum excogitauerit caussas? orbe sit sol amplior, an pedis vnius latitudine metiatur? alieno ex lumine, ac propriis luceat fulgoribus luna? quæ neque scire compendium, neq; ignorare detrimentum est? Remittite hæc Deo, atque ipsum scire concedite, quid, quare, aut vnde sit. Vestris non est rationibus liberum implicare vos talibus, & tam remotas inutiliter curare res; hæc Arnob. Addam & aliud oraculum Minutij Felicis, Romani olim caussidici, qui in Octauio ita scribit: Quo magis mirum est, nonnullos tædio inuestigandæ penitùs veritatis cuilibet opinioni temerè succumbere, quàm in explorando pertinaci diligentia perseuerare. Itaque indignandum omnibus, & indolescendum est, audire quosdam, & hos studiorum rudes, literarū profa-

Præclarus Arnobij locus in futurorū coniectores.

Minutij Felicis locus.

profanos, expertes artium etiam ſordidarum, certum aliquid de ſumma rerum ac maieſtate decernere, de qua tot omnibus ſeculis ſectarũ plurimarũ vſque adhuc ipſa Philoſophia deliberat. nec immeritò: cùm tantum abſit ab exploratione diuina, humana mediocritas, vt neque quæ ſupra nos cælo ſuſpenſa ſublata ſunt, neque quæ infra terram profunda demerſa ſunt, aut ſcire ſit datum, aut ſcitari permiſſum, aut ſcrutari religioſum: beati ſatis, ſatisque prudentes iure videamur, ſi ſecundum illud vetus Sapientis oraculum, noſmetipſos familiariùs nouerimus. Idem etiam Minutius paulò pòſt hac de re ita doctè & prudẽter: Proinde, ait, ſi quid ſapientiæ vobis aut verecundiæ eſt, deſinite cæli plagas & mundi fata & ſecreta rimari: ſatis eſt pro pedibus aſpicere, maximè indoctis, impolitis, rudibus, agreſtibus: quibus non eſt datum intelligere ciuilia, multò magis denegatum eſt diſſerere diuina. Quamquam ſi philoſophandi libido eſt, Socratem ſapientiæ principem, quiſquis veſtrûm tantus eſt, ſi potuerit, imitetur. Eius viri, quoties de cæleſtibus rogabatur, nota reſponſio eſt, QVOD SVPRA NOS, NIHIL AD NOS. quod oraculũ idẽ ipſe preſenſit, iccircò vniuerſis ſe præpoſitum: non quòd omnia comperiſſet, ſed quòd nihil ſe ſcire didiciſſet. Ita confeſſio imperitiæ ſumma prudentia eſt. Hoc fonte defluxit Arceſilæ, & multò pòſt Carneadis & Academicorũ plurimorũ in ſummis quæſtionibus tuta dubitatio: quo genere philoſophari, & cautè indocti poſſunt, & docti glorioſè. Quid Simonidis Melici nónne admiranda omnibus & ſectanda cunctatio? qui Simonides cùm de eo, quid, & quales arbitraretur Deos, ab Hierone tyranno quæreretur, primò deliberationi diem petiit: poſtridie biduum prorogauit, mox alterum tantum admonitus adiunxit: poſtremò cùm cauſſas tantæ moræ tyrannus inquireret, reſpõdit ille, Quòd ſibi quanto inquiſitio tardior pergeret, tãto veritas fieret obſcurior. Mea quoque opinione, quæ ſunt dubia, vt ſunt, relinquenda ſunt: nec tot ac tantis viris deliberantibus temerè & audaciter in alteram partem ferenda ſententia eſt, ne aut anilis inducatur ſuperſtitio, aut omnis religio deſtruatur. Sic Minutius. Poterit etiam non incommodè torqueri in eos qui Aſtrologi iudiciarij vulgò nuncupantur, quorum animus quantis vagetur erroribus, alij viderint: Vel in quoſdam Philoſophos, qui quæ abſtruſa prorſus atque abdita Deus eſſe voluit, ſcrutati ſunt: ac naturam rerum cæleſtium inueſtigarunt, quæ à nobis longè remotæ neque oculis conſpici, neque tangi manu, neque cõprehendi ſenſibus poſſunt; & tamẽ de illarum omnium ratio-

Simonidis cordatum reſpõſum.

ne sic disputarunt, vt ea quæ asseruerunt, probata & cognita videri voluerint, ait Lactant. in opific. Dei. Fabulam hanc pertractat Hesiod. in Operibus: quam ad rei veritatem explicat in proœmio lib. vltimi naturalis Hist. Plinius, & libro Problem. Alexandr. Aphrodis. Lege Lucianum in Prometheo, Diodorum Sicul. in sexto, Lactant. lib. 2. cap. 11. Huc referenda disputatio nobis Socratica ex Xenoph. 1. Comment. initio ferè, & quæ Lactant. in 2. cap. 9. Diuin. Institut. colligit.

sacri præpetis vngue.] sacri præpetis, id est, auis diuinæ: qua in significatione vsurpatur à Virgil. 3. Aeneidos:

Et volucrum linguis, & præpetis omina pennæ.

Præpes. Præpes autem, vt docet Gell. lib. 6. cap. 6. auis dicitur, quæ opportunè in auguriis præuolat. Blondus præpetes dici ait, quæ se ante auspicantem ferunt: nam præpetere dicebant anteire. Ouidius Fast. 6.

Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.

Qui cæli affectant.] Iophon Bacchis, vt refert in Eclogis Stobæus: ἐπίσταμαι καὶ τάδε, οὖσά περ γυνὴ
ὡς μᾶλλον ὅστις εἰδέναι τὰ τῶν θεῶν
ζητεῖ, τοσοῦτο μᾶλλον ἧσσον εἴσεται.

In astro-

In astrologos.

EMBLEMA CIII.

ICARE, per superos qui raptus & aëra, donec
In mare præcipitem cera liquata daret,
Nunc te cera eadem, feruensq́; resuscitat ignis,
Exemplo vt doceas dogmata certa tuo.
Astrologus caueat quicquam prædicere: præceps
Nam cadet impostor dum super astra volat.

ID videtur confinxisse ex Græco Ἰουλιανοῦ, — *Emblematis typus.*

Ἴκαρε, κηρὸς μέν σε διώλεσε. νῦν δέ σε κηρῷ
ἤγαγεν εἰς μόρφην αὖθις ὁ χαλκοτύπος.

ἀλλ'

ἀλλ' ἄγε μὴ πτερὰ πάλλε κατ' ἠέρα, μὴ τὸ λυθρὸν,
ἠερόθεν πίπτων, ἰκάριον πελάσῃς. id est,

Cera tibi vitam prius abstulit Icare, sed nunc
Te cera finxit denuò docta manus.
Immotas liquidum seruato per aëra pennas,
Balnea ne fiant nomine clara tuo.

Icari fabulam prolixè satis persecutus est Ouidius octauo Metamorph. & secundo De arte. Meminit & pluribus aliis in locis, totamque narrationem, si vacat, repete ex Diodoro Siculo, lib. 4. Rerum antiquarum, cap. 13. Id autem torquet in Astrologos quosdam falsarios & impostores, qui supra humanum captum conantur aliquid, quæque longissimè absunt ab ingenio humano, vi mentis, & artis experientia se hariolari posse putant. Rectè sanè Isocrates dixit in orat. κατὰ τῶν σοφισ. τὰ μέλλοντα προγινώσκειν οὐκ ἡμετέρας φύσεώς ἐστι. Diogenes cùm mente agitaret Philosophorum, virorum politicorum, medicorum, & eius generis aliorum, in hominum societate functiones, dicebat homine nullum aliud sibi videri sapientius aut absolutius. Cùm verò contemplaretur astrorum inspectores, diuinatores & coniectores, clarè pronunciabat nihil esse quod sibi videretur homine stultius & stolidius. Attamen quotus quisque est, qui non hodie plus propè fidei hariolis istis & coniectoribus, quàm sacris oraculis habet? quis non ex sua hora suorum euentorum seriem trahi putat, & rectè facta ac vitia sideribus potiùs & stellarum cursibus, vt vocant, quàm sibi ascribit? At hæc figmenta, vel potiùs deliria, vir sapiens facillimè declinarit, ipsaque popularis multitudo portenta hæc respuere occeperit, si tandem fucum agnouerit sibi factum. Hanc coniectorum doctrinam omnem damnat apud Gellium 14. cap. 1. Phauorinus. nam aut aduersa fore dicunt (ait ille) aut prospera: si prospera dicant, & fallant, miser homo frustra timendo fiet: si vera respondeant, eaque prospera non sint, iam inde aliquis miser ex animo erit, antequam è fato fiat. si felicia promittãt, eaq; sint euentura, tum planè duo erũt incommoda: nam & exspectatio spei suspensum fatigabit, & futurũ gaudij fructũ spes iam deflorauerit. Elegãter Actius poëta se nihil credere auguribus dicit, qui aures verbis diuitant alienas, suas vt auro locupletent domos, nulloq; pacto huiusmodi hominibus res futuras præsagientibus esse vtẽdum. Cicero ad finem 1. de Diuinat. Nunc illa testabor, me non sortilegos, neque eos qui quæstus causa hariolentur, ne psychomantia quidem agnoscere.

Astrologorũ vanitas.

Non habeo denique nauci Marcum augurem,

Non

Non vicanos haruspices, non de circo astrologos,
Non Isiacos coniectores, non interpretes somniûm:
Non enim sunt ij aut scientia, aut arte diuini,
Sed superstitiosi vates, impudentesq́ arioli:
Aut inertes, aut insani, aut quibus egestas imperat:
Qui sibi semitam non sapiunt, alteri monstrant viam:
Quibus diuitias pollicentur, ab ijs drachmam ipsi petunt.
De his diuitijs sibi deducant drachmam, reddant cætera.

Atque hæc quidem ex Ennio. Astrologos & fatidicos eiusmodi qui se deo plenos simulant, vti Paulus 5. sententiarum loquitur, sed maximè qui alienã mortem prænunciant, non secus quàm patricidas execrata est antiquitas omnis: itaque & malefici dicti ob facinorum magnitudinem. Vitellius, vt est apud Xiphilinum, cùm diem prædixisset astrologis, quo excederent Italia, hi contrà, noctu præscripserunt ei diem quo ei moriendum esset: & intra illum diem mortuus est, Dione teste, fortè non fato, sed propter vaticinium. Ergo cùm sæpe aliàs, imperantibus Augusto, Tiberio, Vitellio, interdictum vatibus & mathematicis fuisset, ne vllo modo de cuiusquam morte prædicerent (quòd id semper habitum sit exempli pessimi: & mortis metus sæpe ipsa morte deterior, aut etiam nonnunquam mortem acceleret) tandem etiam à Domitiano Cęsare Ascletario astrologus viuus cõburi iussus, & Largius Proclus capite damnatus est, quia publicè prædixissent quo die imperator supremum vitæ diem clausurus esset. Præclarus sese mihi pridem obtulit Pici Mirandulani locus ex 2. lib. cap. 9. in Astrologos: quem videtur vsurpasse hic noster: Qui Homerum, inquit Picus, allegoricè exponunt, per illam Icari fabulam, qui factitiis pennis cælo tenuiore se committens, in mare præceps datus est, Astrologos aiunt designari, qui pennis temerariæ professionis in cælum se subtollentes, cùm de suis cælestibus dogmatibus, quibus sublimari videntur, quid sunt prædicturi, in pelagus ruunt mendaciorum. Occurrit etiam diuinatoris cuiusdam Angli somnium. Is ex astris prædixerat Henricum septimum Anglorum Regem (qui tum regno præerat) eo anno extinctum iri. Rumor statim ad ipsum delatus est. Iubet itaque hominem ad se vocari: à quo sciscitatus fertur, an ex astris certum aliquid posset præcognosci. Innuit. Sed túne, inquit Rex, eius artis peritus es? sic esse respondit. tum Rex, An certò coniectas me hoc ipso anno moriturum? sic esse ait. Dic ergo mihi, Rex infert, vbi tu futurus es his festis natalitiis (instabat enim natalis Domini dies) nam & hoc fortè te non fugit.

Locus ex Pico Mirandula in astrologos.

Angli diuinatoris vana prædictio.

Ego,

Ego, ait, cum meis familiarib. & domesticis lautè me victurum spero. At certè, ait Rex, artis tuæ sum peritior quàm sis ipse: nam scio te futurum in carcere. simulque hominem in vincula coniici iubet. Illic vbi iam satis diuinandi calor refrixisset, cum risu dimissus est. Eiusmodi hominũ fatuitatem acerrimè perstringunt Basilius oratione 6. εἰς τὴν ἑξαήμερον. Euseb. De præparatione Euangelica libro 6. & Picus Mirandula in opere ex professo in nugones eiusmodi edito. Ad finem penè 4. Comment. Xenophon id sub persona Socratis elegãter & copiosè disputat: quò spectant Lactantiana ex c. 3. lib. 3. Icarium lapsum Dio Chrysostom. oratione 4. de regno, ad iactantiam principum iuuenilem & populares quas de se concitant opiniones transtulit.

Exemplo vt doceas.] Debemus aliorum periculis fieri cautiores & prudentiores: & maximè istuc est sapere, dum alieno damno sapimus. Publius Mimis:

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

Qui

Qui alta contemplantur, cadere.

EMBLEMA CIIII.

DVM turdos viſco, pedica dum fallit alaudas,
Et iacta altiuolam figit arundo gruem,
Dipſada non prudens auceps pede perculit: vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſidera reſpicit arcu,
Securus fati quod iacet ante pedes.

ID ex apologo quodam Aeſopi de aucupe & vipera. Hic accepto viſco & arundinibus exiit aucupatum. Viſo turdo in alta ſedentem arbore compoſitis arundinibus ſurſum ſpectabat eum comprehenſurus. Verùm ignarus viperã dormientem

iaci-

incidit. à qua morſus, iamque præ dolore vitam agens, dixit, Ah, alium capturus ab alio miſerè capior. Huic ſimile eſt Epigramma Antipatri Sidonij de Alcimene aucupe, qui cùm arcu & funda peteret aues, in altum ſpeculatus, ictus à dipſade interiit. Totum autem carmen eſt proſopopœia:

Pretotypus Emblematis.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα καὶ ἁρπακτῆρα ἐρύκων
σπέρματος ὑψιπετῆ Βιστονίαν γέρανον,
ῥιπτὰ χερμαστῆρος εὔστροφα κῶλα τιταίνων
ἀλκιμένης πτανῶν εἶργον ἄπωθε νέφος·
καί μέ τις οὐτήτειρα παρὰ σφυρὰ διψὰς ἔχιδνα
σαρκὶ τὸν ἐκ γλυφύων πικρὸν ἐνεῖσα χόλον
ἠελίου χήρωσεν, ἴδ᾽ ὡς τὰ καθ᾽ αἰθέρα λεύσσων,
τοὐν ποσὶν οὐκ ἐδάην κῦμα κυλινδόμενον.

Hoc ſic vtcumque Latio reddidimus:

Qui ſturnum iactis ſementibus ante, rapacem
Arcebam altiuolam, Biſtoniamq́ gruem,
Extenſis manibus, bubulaq́ id verbere funda
Alcimenes abigens ipſe procul volucres;
Infligit pedibus ſerpens tum vulnera dipſas,
Lethiferoq́ nigrum virus ab ore vomit.
Meq́ dat ipſe neci, attentus dum ſidera ſpecto,
Neſcius exitij quod foret ante pedes.

Cui conuenit quod de Thalete fertur, qui dum noctu cælum contemplaretur, in ſcrobem decidit. quod ridens ancilla δίκαια παθεῖν ἔφη, ὡς τὰ παρὰ ποσὶν ἀγνοῶν, τὰ ἐν οὐρανῷ ἐσκόπει. Id alij tribuunt Anaximeni. Gabrias in tetraſtichis idem ſcribit, cuius hæc verba:

ἄστροις περισκοπῶν τις ἀστρογνώμων
ἔπιπτε λεληθὼς πρὸς φρέαρ. τυχὼν δέ τις
ὁδοιπόρος, στένοντι, οὗτος ἔφη λέγων,
νοῦν θεὶς ἄνω, βέλτιστε, τὴν γῆν οὐ βλέπεις.

Aſtrologorum reprehenſio.

Taxantur Aſtrologi, qui cùm cæleſtia, id eſt, corporum ſuperiorum inſpectionem ſe conſectari putant, ea tamen ignorant quæ propiùs ſunt admota: cumque præſentia ferè ignorent, futurorum ſcientiam habere ſe gloriantur. Atqui, quod Pindar. habet Olymp. 12 τῶν μελλόντων δὲ τετύφλονται φραδαί, id eſt, obſcuræ ſunt admodum & cæcæ futurorum cognitiones. In eos Morus Epigramma hoc luſit lepidum & feſtiuum:

Saturnus procul eſt, iamq́ olim cæcus, vt aiunt,
Nec propè diſcernens à puero lapidem.

Luna

Luna verecundis formosa incedit ocellis,
Nec nisi virgineum virgo videre potest.
Iupiter Europam, Martem Venus, & Venerem Mars,
Daphnen Sol, Hersen Mercurius recolit.
Hinc factum, Astrologe, est, tua cùm capit vxor amantes,
Sidera significent vt nihil inde tibi.

turdos.] Turdus inter primas à saporis bonitate insignis. Martial. lib. 13. *Turdus.*

Inter aues turdus, si quis me iudice certet:
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

De turdis Plinius libro 10. cap. 42. & 53.

alaudas.] galeritas, de quibus Plin. lib. 11. cap. 37.

gruem.] De gruibus in superioribus satis. Adnotanda synecdoche, qua posuit speciales quasdam aues pro aliis quibuscumque.

dipsada.] Dipsas, aspidis genus, cuius morsu sitis inducitur: & Græcè δίψα, sitis est. Huius meminit Plin. lib. 23. cap. 8. & lib. 22. cap. 5. Solinus Polyhistor cap. 30. Lege Lucian. præfatione De dipsadibus, & Pierium Hieroglyph. 16. *Dipsas serpens.*

Securus fati.] id est, ignarus & inscius infortunij, quod sibi mortem attulit. Sic Lactant. lib. 2. cap. 3. in philosophos: Dum aliorum præcipitium vident, non prospexerunt quid ante suos pedes esset. M. Tullius in 2. De Diuinat. ridens haruspicinam:

Democritus non inscitè nugatur, vt physicus.

quo genere nihil arrogantius: citatque illud ex nescio quo poeta:

Quod est ante pedes, nemo spectat: cæli scrutantur plagas.

Potentissimus affectus, Amor.

EMBLEMA CV.

A S P I C E *vt inuictus vires auriga leonis,*
Expressus gemma pusio vincat amor?
Vtque manu hac scuticam tenet, hac vt flectit habenas,
Vtque est in pueri plurimus ore decor.
Dira lues procul esto: feram qui vincere talem
Est potis, à nobis temperet ánne manus?

Fons Emblematis. ID extulit ex Græco Argentarij, quod ascribam:
αὐγάζω τὸν ἄφυκτον ἐπὶ σφραγῖδος ἔρωτα
χερσὶ λεοντείαν ἀνιοχεῦντα βίαν,

ὡς τῇ

ὅστᾳ μὲν μάστιγα κατ' αὐχένος, ᾇ δὲ χαλινὸς
εὐθύνει. πολλὰ δ' ἀμφιτέθηλε χάρις.
Φρίσσω τὸν βροτολοιγόν. ὁ γὰρ καὶ θῆρας δαμάσδων
ἄγριον. οὐδ' ὀλίγων φείσεται ἀμερίων. id est,

Quid video in gemma hac? amor est, auriga leoni
Insidet, & frenis ora superba regit.
Vna manus flagro cadit, moderatur habenas
Altera: nulla magis signa placere queunt:
Sed metuo immitem puerum; mortalibus agris
Quid faciet, qui sic ebrda ferina domat?

Huc respexit Lucian. in Deorum Dialogis. Conquerentem enim Venerem apud Cupidinem filium facit & sibi nonnihil reformidantem, ne propter scelera quamplurima leonibus tandem obiiciatur, cui puer his satisfacit: θάρρει μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτούς. οἱ δὲ σαίνουσι, καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι: Confide mater; leonibus enim ipsis iam familiaris sum factus, & sæpenumerò cõscendi eorum terga, & apprehendi iubas; equitis more insidens illos agito: illi verò interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum insertam ori receptant, lambuntque; deinde mihi reddunt innocuam. Hoc quidem schemate satis ostenditur, quanta sit amoris vis, qui de fortissimis etiam & ferocissimis triumphare soleat. Leonum enim nomine significantur viri graues, & alioqui sanctimonia probitateque aliqua insignes. Leones autem amore furere notat Plinius 8. historiæ mundi, cap. 16. & Aristotel. histor. animaliũ lib. 6. Sed non possum conniuentibus oculis transilire, quod scribit Plutarch. in Amatorio: ὁρῶν ὑμῶν ἄρτι τοὺς μὲν εἰς τὴν ἀνδρωνῖτιν ἕλκοντας τὸν ἔρωτα. τοὺς δ' εἰς τὴν γυναικωνῖτιν, ὑπερφυὲς, καὶ θεῖον ἀγαθὸν. οὐκ ἐθαύμαζον ἐπεὶ τηλικαύτην δύναμιν ἔχει καὶ τιμὴν τὸ πάθος, οἷς ἦν προσῆκον ἐξελαύνειν αὐτὸ πανταχόθεν, καὶ κολούειν ὑπὸ τούτων αὐξανόμενον καὶ σεμνυνόμενον. id est, Non sum ductus admiratione à quibusdam vestrûm in cõclauia virorum, ab aliis in gynæceum trahi amorẽ, ingens ac diuinum bonum: quandoquidem tanta sit vis, & tantus honor amori exhibitus, vt à quibus omninò expelli debuerat & opprimi, ab iisdem augeatur & prædicetur. Sed hæc videri non satis aperta possunt, nisi exemplis illustrentur. Aelian. 12. Var. hist. narrat de Dioxippo Olympijs victore cùm pugilum more Athenas eques introiret magno populi concursu, & alij rerum aliarum quæ in eo essent apparatu, pulchritudine caperentur, ipse medio

Luciani locus.

Leones qui.

triumpho coniectis oculis in mulierem quandam formosissimã, ab eius aspectu non potuit abduci: quin etiam vultum sæpe mutabat, vt facilè appareret eum telis Cupidineis saucium, iam nõ sui fuisse compotem. quamobrem Diogenes Synopensis ad populum: En, inquit, pugilem vestrum magnum, vt à puella configitur! quasi dixisset, turpe esse qui viros vicisset, à muliercula superari. At iocularis iste reprehensor ignorare se fingebat quanta sit amoris vis, quam'que efficax pulchritudo formaque decens corporis, quam non temerè Socrates exigui temporis tyrannidem appellauit: Carneades, regnum quod nullis satellitibus egeat: Plato, naturæ priuilegium. Plutarch. in Hyperide retulit exemplum perquam venustum & memorabile de Phryne, pulcherrima femina, quæ impietatis accusata, defensa est ab Hyperide, oratore certè nobili, qui quòd videret eam iam damnationi proximam, commiseratione vsus, vti quoquo modo iudices flecteret, mulierem produxit in medium, & discissa veste, nuda pectora iudicibus ostendit. Qui mulieris admirati pulchritudinem, eam dimittendam censuerunt; ex quo & oratoris astũ, & iudicum inexpectatam misericordiam, ipsiusque reæ venustatem (id est τὸ εἶδος ἄξιον τυραννίδος, vt loquitur in Phœnissis Euripides) spectanda proponuntur. Aristotelis memoratur dictum, pulchritudinem omni epistola commendatiorem, id est formam corporis habere maiorem persuadendi vim quàm quæuis oratio vel epistola. Ex eo itaque cùm aliquis quæreret, cur quæ pulchra essent, tam impensè amarentur: dixit eam esse cæci hominis interrogationem. Mirari enim possit aliquis fuisse cæcum, qui nunquam antea quicquam vidisset, &

Qui nunquam visæ flagraret amore puellæ,

de quo Iuuenalis. nos hæc missa facimus. Proclus omne pulchrũ, dicit honestum esse idemque amabile, eo quòd naturæ diuinæ aliquam imaginem habeat. ex quo τὸ καλὸν, à καλεῖν quidam deducant, quod est vocare: quia ad se vocet & alliciat hominum animos: quam etiam ob rem credibile est à veteribus, reges eos in primis creatos qui pulchritudine aliis antecellerent. Sic enim Homerus suos heroäs à dignitate vultus ipsaque pulchritudine commendat. Achillem omnium pulcherrimum facit: quamuis enim Nireum nominet ex ijs qui ad Ilium venissent formosissimum, tamen ei Achillem præfert. Ita Virgilius de suo Aenea:

—— ipse ante alios pulcherrimus omnes
Infert se socium Aeneas, atque agmina iungit.

De Lauso verò, deque Turno sic:

Filius

Filius huic iuxtà Lausus, quo pulchrior alter
Non fuit, excepto Laurentis corpore Turni.

His consentanea maximè sunt quæ disputantur ab Isocrate in Helenæ laudatione: vbi sic pulchritudinem commendat, vt eam esse rem diuinam statuat: ea enim ferè cõtemnuntur in quibus nulla pulchritudo: contrà quæ pulchra sunt suspiciuntur ab omnibus. Imò virtutẽ non alia de causa censet in precio haberi summisque honoribus affici, quàm quòd pulcherrima quædam res sit. denique alia omnia bona inuidiæ sunt exposita: nullus tamẽ est qui pulchris hominibus inuideat, quos potius admirantur omnes, dignosque honore putant: cumque omnia fortitudo sua dignitate antecedat, à pulchritudine tamen superatur.

pusio.] paruus puer, παιδίον καὶ παιδάριον. Cic. 1. Tuscul. in lib. Platonis, qui inscribitur Menon, Pusionem quendam Socrates interrogat, &c. Idem pro Cælio: Propter nocturnos quosdam inanes metus tecum semper pusio cum maiore sorore cubitauit. Iuuenal. Satyra 6. *Pusio.*

—pusio dormit, Pusio qui noctu non litigat.

scuticam.] paruum flagellum è loris factum, à Græco σκύτος, quod est corium. Horat. Sermon. 1. Satyr. 3. *Scutica.*

Ne scutica dignum horribili sectere flagello.

Iuuenal. Satyr. 6. *—rubet ille flagellis,*
Hic scutica.—

plurimus ore decor.] Sic eum effinxit Lucian. in Amore fugitiuo.

Dira lues.] Epiphonema.

feram qui vincere talem.] à maiori ad minus.

Potentia amoris.

EMBLEMA CVI.

NVDVS Amor viden' vt ridet, placidumq́; tuetur?
Nec faculas, nec quæ cornua flectat, habet:
Altera sed manuum flores gerit, altera piscem,
Scilicet vt terræ iura det atque mari.

ID transtulit è Græco Epigrammate:

Emblematis fons

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο γελᾷ καὶ μείλιχός ἐστιν,
οὐ γὰρ ἔχει τόξον καὶ πυρόεντα βέλη.
οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος.
τῇ μὲν γὰρ γαῖαν, τῇ δὲ θάλατταν ἔχει.

id est, *Nudus amor blandis iccircò arridet ocellis;*
Non arcus, aut nunc ignea corda gerit.

Nec

Nec temerè manibus florem, delphináq; tractat:
Illa etenim terris, hoc valet ipse mari.

Legi alicubi Philostratum Cupidini rosam cõferre. Nam sicut illa recens mollis est, ita Cupido, cui aurei, non aliter ac rosæ, capilli tribuuntur: hic quoque spinas pro iaculis gestat, pro facibus fulgorem, folia pro alis data sunt: denique vtrique tempus, color & mores conueniunt. Delphinus autẽ hominum amasius maris quietum statum & tranquillitatem ostendit, iramque & commotionem fluctuum ibi emollitam signat, vt docet Pierius in Delphino suo Hieroglyph. 27. Id videtur expressisse apertiùs in Hippolyto Euripides:

ὁ ποικιλόπτερος ἀμφιβαλὼν
ὠκυτάτῳ πτερῷ,
ποτᾶται δ' ἐπὶ γαῖαν εὐήχητον,
θ' ἁλμυρὸν ἐπὶ πόντον. hoc est:

Ille pennis ornatus variis vndique volitans alis velocissimis, volat namque super terram, superque sonorum & salsum mare. Quod significat omnia subiici imperio Amoris, qui nudus est, propterea quòd hic affectus debet esse simplex & apertus: ridet, quòd oblectationem præ se ferat: blandè aspicit, vt persuadeat: nullis armis instructus est, vt cum eo congredi non reformides. Plura lege apud Athenæum 13. cap. 5. & Platon. in Conuiuio. *Amor omnia domat.*

Nec faculas.] Fax Cupidini tribuitur, quòd corda mortalium adurat; & animos conficiat. *Fax Cupidinis.*

Cornua.] arcũ, qui cornutus apparet, cùm potissimũ tẽsus est.

Scilicet vt terra.] Notissimum est illud ex Eclog. 10. Virgil.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.

Idem alibi:

Omnia vincit amor: quid enim non vinceret ipse?

Item, *Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumque, &c.*

Scilicet vt terræ iura det, atque mari.] Lucretius initio primi libri: *Alma Venus, hominum, Diuûmque æterna voluptas.*

Idem eodem:

Quæ mare nauigerum, quæ terras frugiferenteis
Concelebras. Et deinde:
— — tibi suauis dædala tellus
Submittit flores: tibi rident æquora ponti.

Ouidius:

Tu superos, ipsúmque Iouem, tu numina ponti
Victa domas, ipsúmque regit qui numina terræ.
Tartara quid cessant?

Et Propertius:

Hic Deus & terras & maria alta domat.

Qua ratione tradit Pausanias in Corinthiacis apud Sicyonios exstare nobilem Veneris statuam ex ebore, quæ capite gestet cæli orbes; altera manu teneat papauerum capita; altera verò malū: quo significaretur Veneris in animantia omnia potentia, inque ipsos deos.

Vis amoris.

EMBLEMA CVII.

ALIGERVM *fulmen fregit Deus aliger, igne*
Dum demonstrat vti est fortior ignis Amor.

Ex

EX lib. 4. Epigrammat. Græcorum sumpsit illud:

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν ἰδὼν, ἄγνυσι κέραυνον,
δεικνὺς ὡς κρεῖσσον ἐστὶ πυρὸς ἐστὶν ἔρως.

Tanta vis est amoris, vt ipso fulmine concitatior sit, & violentior: quippè qui nec ipsi Ioui cedat, quem multoties arcu petiisse Poëtæ referunt: quo significatur amore strenuo nihil vehementius esse neque insuperabilius. Itaque Græcis ἔρως πανδαμάτωρ dicitur. De quo illud est distichon per prosopopœiam: *Amor fulmine superior.*

Perfringunt, penetrant, vrunt mea spicula fulmen:
Scilicet hinc nomen est mihi πανδαμάτωρ.

Quidam extant Euripidis versus apud Stobæum, quibus Amorem Deum omnium potentissimum facit: hi sunt:

ἔρωτα ὅστις μὴ θεὸν κρίνει μέγαν,
καὶ τῶν ἁπάντων δαιμόνων ὑπέρτατον,
ἢ σκαιός ἐστιν, ἢ καλῶν ἄπειρος ὤν,
οὐκ οἶδε τὸν μέγιστον ἀνθρώποις θεόν.

Ouidius:

Regnat, & in superos ius habet ille Deos.

Huc facit illud Clementis è 6. στρωμάτ. ἔρωτα γὰρ τὸν ἁβρὸν μέλπομαι βρύοντα μίτραις πολυανθέμοις ἀείδειν. ὁ δὲ καὶ θεῶν δυνάστης, ὁ δὲ καὶ βροτοὺς δαμάζει: Amorem celebro delicatum florentibus plenum coronis: quippè qui & in Deos imperium obtineat, atque homines domet. Huc Augeriani octostichon, sanè lepidum:

Omne olim cælum (vt fertur) cælum omne ruebat,
Inter se superi dum fera bella gerunt.
Fortis erat Bromius thyrso, Mars ense, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.
At cùm visus Amor fuit in fulgentibus armis,
Necnon accensa lampade pulchra Venus:
Priuatur thyrso Bromius, Mars ense, tridente
Neptunus, fortis fulmine dextra Iouis.

Lepidum epigramma Augeriani.

Sed mirum fuit Ouidij ingenium in eo affectu exprimendo, eiusque vi amplificanda: sic enim 2. Amorum, eleg. 1.

In manibusq; Iouem, & cum Ioue fulmen habebam,
Quod bene pro cælo mitteret ipse suo.
Clausit amica fores: ego cum Ioue fulmen omisi,
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas: nil me tua tela iuuabunt:
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.

Et in secundo eiusdem operis, eleg. 5. vbi conqueritur de amasia, quæ se alteri communicarat, quamque ideò verberibus cædere constituerat:

Vt faciem vidi, fortes cecidere lacerti:
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modò saeuus eram, supplex vltroq; rogaui,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit: & ex animo dedit oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.

Lilius Gyrald hist. Deorum Syntagmate 13. repetit ex Plinio, fuisse in curia Octauiae Cupidinem fulmen tenentem, cuius auctor nesciebatur. Id affirmabatur Alcibiadem fuisse Principem forma in ea aetate, in cuius clypeo ita erat pictus. Poterit fulmen hoc à Cupidine concussum traduci ad id quod dici solet, Amore plus quàm vi effici. quod in quadam Epist. expressit D. Hieronymus: Ingenia quidem, inquit, liberaliter educata faciliùs verecundia quàm metus superat.

Plus amore quàm vi effici.

Aligerum fulmen.] Epitheti metaphora. fulmen cum telo Amoris comparat: sed & fulmen telum vocatur Graecis, vt apud Sophoclem: ἐγκαταϲκῆψον βέλ☉ πάτερ κεραυνοῦ: & Herodotum, βέλ☉ ἐνέσκηψε θεός. Fulmen aligerum dicitur propter celeritatem: ideoque pictores fulmini tribuūt alas, quod à Ioue immitti crederetur. Virg. 1. Aeneid.

Fulmen aligerum, & aliger amor.

Atq; his aligerū dictis affatur Amorem. vt Graecis ἔρως πτερόεις.

Ignis amor.] Meritò amor ignis dicitur. Itaque Virgil. passim Amorem ignis nomine nuncupat. Sic 3. Georg.

Omne adeò genus in terris hominumq; ferarumq;,
In furias ignemque ruunt.

Idem Aeneid. —— *& caeco carpitur igni.*

In Eclog. porrò,

At mihi sese offert vltrò meus ignis Amyntas.

Ouid. epistola Paridis Helenae:

— quis enim celauerit ignem
Lumine qui semper proditur ipse suo?

Scripsit & perelegans sanè tetrastichon Ioan. Secundus in Cupidinem camino insculptum eadem fermè caussa:

Flammiuomo Veneris quisquis fuit ille camino
Qui sculpsit puerum, credite doctus erat.
Scilicet aeternae penes hunc custodia flammae:
Per quem sopitus non queat esse focus.

Fortior ignis Amor.] Teste Xenophonte, qui ait amorem ipso igni torrentiorem, & feruidiorem. nam ignis tangentem solùm vrit, & vicina depascitur: amoris ignis etiam in procul intuētes, & longo terrarum tractu dissitos ardentes suos radios vibrat.

In ſtudioſum captum amore.

EMBLEMA CVIII.

IMMERSVS ſtudiis, dicundo & iure peritus,
Et maximus libellio,
Helianiran amat, quantum nec Thracius vmquam
Princeps ſororis pellicem.
Pallada cur alio ſuperaſti iudice Cypri?
Num ſat ſub Ida eſt vincere?

EX Guicciardino Italo, ſcriptore hiſtoriæ diligenti ac erudito, didici, Epigramma hoc Alciati ſpeciatim ſcriptum fuiſſe in Hieronymum Paduanum, doctum quidem hominem, ſed qui amatoria etiam tractaret. Quod & generatim traduci poteſt in quoſdam doctrinæ gloria celebres, qui amore turpi *Origo Emblematis.*

excæcati

excæcati videre non possunt, quantum vitæ suæ & famæ detrahant. Pudet sanè referre doctos homines quamplurimos, sui nominis oblitos, qui hac perculsi non leuiter insania, disciplinarum liberalium (quibus ingenium perficitur, boniq́ue mores inseruntur,) cultum natiuum turpissima Veneris labe infamarunt. Tales fuerunt apud Græcos Callimachus, Sophocles, Philetas, quos secuti proximè Catullus, qui Lesbiam: Tibullus, qui Deliam: Propertius, qui Cynthiam: Naso, qui Corinnam versuũ mira luxuria celebrarunt. Certamen eiusmodi inter Palladem & Venerem etiã nunc durat, quodq́ue crebrò accidat, plerisque etiam viris bonis (qui eo fortasse non tam inuiti hærent) videtur esse ludus. Quo loco referre placet quæ Paulus Iouius, ætatis nostræ historicus excellentissimus, de Augustino Nypho Philosophiæ professore retulit. Susceptis enim liberis & vxore senescente septuagenarius senex, puellæ citra libidinem impotenti amore correptus est vsque ad insaniam; ita vt plerique Philosophũ senem atq; podagricum ad tibiæ modos saltantem miserabili pudore conspexerint: vnde illi maturatum vitæ exitum constat. Melius quidem Panætius, qui adolescentulo quærenti an sapiens amaturus esset: De sapiente, inquit, videbimus: mihi & tibi, qui à sapiente longè absumus, non est committendum vt aliquando incidamus in rem tam commotam & impotentem, alteri emancipatam, & vilem sibi. Marcus etiam Tullius mortua coniuge, ab amicis vocatus ad secundas nuptias: Vix possem ego, inquit, eodem modo vxori & sapientię studio dare operam. Quò referam illud Chrysippi. Cùm enim dixisset quidam sapientem amore non capi, testimonio esse Menedemum, Epicurum, & Alexinum: Hac ego, inquit, ratiocinatione vtar: Si Alexinus ille dissolutus, & Epicurus insensatus, & Menedemus canis ac delirus (sic enim ab Eretriensibus dicebatur) amore capti non sunt: nec sapiens quidem eo capietur. Porrò videtur hoc Emblema imitatus esse ex Græco Pauli Silentiarij:

Qui inter doctos, amori operam dederunt.

Augustinus Nyphus philosophus.

ὁ πρὶν ἀμαλθάκτοισιν ἐνὶ φρεσὶ ἠδὺν ἐν ἥβῃ
οἰστροφόρου παφίης θεσμὸν ἀπειπάμενος·
γυιοβόροις βελέεσσιν ἀνέμβατος ὁ πρὶν ἐρώτων
αὐχένα σοὶ κλίνω κύπρι μεσαιπόλιος.
δέξο με καγχαλόωσα, σοφὴν ὅτι παλλάδα νικᾷς
νῦν πλέον, ἢ τὸ πάρος μήλῳ ἐφ' ἑσπερίδων.

Senex est qui conqueritur se, cùm iuuenis esset, telo amoris inuiolabilem fuisse: ætate autem prouectum amoris iugo cogi. Epigramma ferè ita Latinè:

Acer

Ater eram? vt primus inuicta mente sub annis
Oestriferæ spreui dulcia iura Deæ:
Missilibus nec eram diris violandus amorum,
Qui tua nunc canus sub iuga vado Venus.
Suscipe ouans, tetrica victa tibi Pallade cessit
Quàm prius Hesperidum munere maior honos.

Vide num huc referre possis initium Odes vndecimæ Epodi Horatiani:

Pecti, nihil me sicut antea iuuat
Scribere versiculos amore perculsum graui, &c.

Alio sensu ab Ouidio dictum memini elegia tertij Amorum, qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.

Amorem etiam suis destitutum armis descripsit initio eiusdem operis amatorij his verbis:

Quis tibi sæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid si præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Immersus studiis.] Ab aquis translatio.

libellio.] Libellio dicebatur à veteribus, quem nos Tabellionem vocamus, Græcè γραμματεὺς dicitur. Libellio.

quantum nec Thracius vmquam.] Hac parium collatione turpem amorem significat, qualis fuit in Tereo Thraciæ Rege, qui Philomelæ iuuenculæ, Prognes vxoris sorori, stuprum intulit. Fabulam repete ex Ouidio.

Pallada cur alio.] Hæc apostrophe gratiam addit, eaque tacitè significat quàm sint ad libidinem propensi qui ab ea in primis esse deberent alienissimi.

Cypri.] Cypris, vel Cypria, Veneris cognomen, à Cypro insula, luxui deditissima. Iustin. lib. 18. D. Augustin. Ciuit. lib. 4. cap. 10. aliíque plures.

Ida est.] Ida mons editissimus, in quo tres Deæ de pomo aureo concertarunt.

Ἀντέρως, id est amor virtutis.

EMBLEMA CIX.

DIC vbi sunt incurui arcus? vbi tela Cupido?
Mollia queis iuuenum figere corda soles.
Fax vbi tristis? vbi pennæ? tres vnde corollas
Fert manus? vnde aliam tempora cincta gerunt?
Haud mihi vulgari est hospes cum Cypride quicquam,
Ulla voluptatis nos neque forma tulit.
Sed puris hominum succendo mentibus ignes
Disciplinæ, animos astráq; ad alta traho.
Quattuor eq; ipsa texo virtute corollas:
Quarum, quæ Sophiæ est, tempora prima tegit.

Hoc

HOc decastichon tralatum reperio ex Grȩco Mariani Scholastici, εἰς ἔρωτα ἐστεφανωμένον, quod sic est 4. Epigrammat.

Ποῦ σοι τόξον ἐκεῖνο παλίντονον, οἵ τ' ἀπὸ σεῖο
  πηγνύμενοι, μεσάτην ἐς κραδίην δόνακες;
ποῦ πτερά; ποῦ λάμπας πολυώδυνος; ἐς τίδε τελοσὰ
  στέμματα χερσὶν ἔχεις, κρατὶ δ' ἐπ' ἄλλο φέρεις;
οὐκ ἀπὸ πανδήμου ξένε κύπριδος, οὐκ ἀπὸ γαίης
  εἰμὶ, καὶ ὑλαίης ἔκγονος εὐφροσύνης·
ἀλλ' ἐγὼ ἐς καθαρὴν μερόπων φρένα πυρσὸν ἀνάπτω
  εὐμαθίης, ψυχὴν δ' οὐρανὸν εἰσανάγω.
ἐκ δ' ἀρετῶν στεφάνους πισύρων πλέκω· ὧν ἀφ' ἑκάστης
  τοὺς δὲ φέρων πρώτῳ τῷ σοφίης στέφομαι.

Effingit Cupidinem ἄτοξον καὶ ἄστοχον, sine arcu & sine telis, erudito sanè figmento dialogistico, quo quidem virtutis omnis distributionem assignat. Sed primùm aduertendum est ex Platone, in Symposio, duas esse Veneres, & totidem Cupidines: hæc antiquior & sine matre, cælo nata, quam cælestem Venerem vocamus: altera iunior, è Ioue & Dióne progenita, vulgaris & cōmunis appellata. Eadem ratio est Cupidinis vtriusque. Horum enim alter honestas cupiditates animis ingerit: alter verò affectus voluptuosos & terrestres inculcat. Prior ille ἀντέρως est, quasi dicas, priori contrarius; qui hominem attollit ad superiora & cælestia contemplanda, omnemque virtutem & honestatem præstat. Hic itaque tres coronas manibus contrectat, vnamque circumfert in capite: quibus quatuor illæ virtutes (ex quibus omnis honesti fons petitur) designantur. Prior illa corona caput ambiens (partem quidem Platoni in Timæo omnium corporis partium diuinissimam, & certè principem) prudentiam repræsentat: prouidere enim & aliquid prudenter meditari, cōtemplationis est: tres aliæ, quas manibus continet, Iustitiam, Fortitudinem, & Temperantiam notant, quæ potissimùm in actione positæ sunt, manus enim actionis sunt organa. Quod perspicuū est ex primo Officiorum Ciceronis: Qui maximè perspicit, inquit, quid in re quaque verissimum sit, quique acutissimè & celerrimè potest videre & explicare rationem, is prudentissimus & sapientissimus ritè haberi solet. Quocirca huic quasi materia quā tractet, & in qua versetur, subiecta est veritas: reliquis autem tribus virtutibus necessitates propositæ sunt ad eas res parandas tuendasq;, quibus actio vitæ continetur: quo sanè loco differentem facit virtutē Prudentiā à reliquis tribus. ea enim posita est in veri inuestigatione & contemplatione, reliquæ sunt actionis. De vtroque

Duo Cupidines & totidem Veneres.

ἀντέρως

Quatuor coronæ ad totidem virtutes relatæ.

Locus Ciceronis.

vtroque Amore Plato in Conuiuio. Ficinus Oratione 2. c. 7. & orat. 7. cap. 8. in idem Conuiuium Platonis. Cæterùm ἀντέρωτα Proclus interpretatur Amorem diuinum animas à corporibus abstrahentem: qua in significatione hîc vsurpatur. Alij duplicem Amorem ideò effictum esse narrant, quòd nullius frugis aut cōmodi possit esse amor, nisi mutuus sit: qua de re Porphyrius Philosophus hunc adfert Apologum. Cùm, inquit, Cupido infans parum coalesceret, Venus Themin Deam consuluit: quæ Veneri respondit, Anterota necessarium esse qui rependat vices, vt sese mutuò iuuent. cui Venus acquiescens, Anterota, quasi Contracupidinem dicas, genuit: quo vix dum nato, Cupido cœpit adolescere, & procerior euadere. Sed hæc fortasse παρέργως. Scio quidem apud Plutarchum in ἐρωτικῷ, duos Amores esse iuxta Aegyptiorum sententiam & Platonicorum, ἔρωτα πάνδημον, καὶ τὸν οὐράνιον, id est, vulgarem, & cælestem amorem: sed quia deflectit aliquantum ab ea quam retuli sententia Mariani, facilè prætereo. Apuleius tres amores facit libello quem De philosophia scripsit (vbi Platonem auctorem appellat) vnum diuinum cum incorrupta mente & virtutis ratione conuenientem: alterum degeneris animi, & corruptissimæ voluptatis: tertium ex vtroque permixtum, mediocris ingenij & cupidinis modicæ. Animas autem fusciores ait impelli corporum cupidine: vinum quod illis propositum est, vt eorum vsura potiantur, atque eiusmodi voluptate & delectatione ardorem suum mulceant. Illas verò facetas & vrbanas esse: animas bonorum deamare, & factū velle vti qui potiantur plurimum bonis artibus, & meliores præstantioresque reddantur. Medias ex vtroque constare: nec delectationibus corporis prorsus carere, & lepidis animarum ingenijs capi posse. Vt igitur illum amorem deterrimum, inhumanissimum, atque turpem facit, non ex rerum natura, sed ægritudine corporis, morboque natum: sic illum diuinum, deorum munere, beneficioque concessum, aspirante cælesti cupidine in animos hominum venire credi. Tertiam speciem amoris, quā mediam dicit, diuini atque terreni proximitate collectum, nexuque & consortio parili copulatum: vtque rationi propinquus est diuinus ille, ita & terrenum turpitudini iunctum esse voluptatis. Hactenus Apul.

Duplex amor quid alius significet.

Fax amoris.

Fax vbi tristis.] tristis, à consequenti: Fax autem Cupidini tribuitur; quod indicarunt Aegyptij sacerdotes, qui per ignem amorem exprimi voluerunt.

Ouid. 2. Amorum, eleg. 9.

Cur tua fax vrit, figit tuus arcus amicos?

Isidorus non postremi ordinis auctor rationem reddit, quia nonnumquam amor cupiditate impatientiùs exurat, nonnumquam verò præ satietate abuolet. Itaque apud Gellium Portius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem. Notum est illud Virgil.

cæco carpitur igni. &, *est mollis flamma medullas.*

Item: *Vritur infelix Dido.* vti iam diximus pauló antè.

vulgari cum Cypride.] Vulgaris illa Venus circa turpes amores versatur: honesta verò ad virtutem & honestatem amplexandam inflammat, & ad rerum cælestium contemplationem animos pertrahit. *Venus vulgaris.*

Apuleius apologia 1. pro se ipso dicit item ex Platone geminam esse Venerem, quarum altera vulgaris, quę sit percita populari amore, non modò humanis animis, sed & pecuinis & ferinis ad libidinem imperitare ; Alteram verò cælitem Venerem, quæ prædita sit optimati amore: solis hominibus, & eorum paucis curare: nullis ad turpitudinem stimulis, vel illecebris sectatores suos percellentem ; eius enim amore non amœnum & lasciuum; sed cõtrà incorruptum & serium pulchritudine honestatis, virtutis amatoribus suis conciliare: & si quando decora corpora commendet, à contumelia eorum procul absterrere. Neq; enim quicquam aliud in corporum forma diligendum, quàm quòd admoneat diuinos animos eius pulchritudinis, quam prius veram & sinceram inter deos videre. Quapropter, vt semper, eleganter Afranius hoc scriptum reliquit:

Amabit sapiens, cupient cæteri.

Ea de re multò fusius Lucian. in dialogo, cui nomen ἔρωτες, vel ἔρως καὶ ἀντέρως, de quo scripsere singulares commẽtarios quidam recentium, vt Cælius Chalcagninus, Augustin. Nyphus cap. 19. 60. 98. de amore, alij plures.

Sed puris hominum.] Effecta pudici amoris: vbi notabis diligenti præparatione opus esse, priusquàm aditum habere possis ad rerum diuinarum & pulcherrimarum speculationem.

animos astraq;] Hic raptus quomodo fiat, superiùs docuimus ad Emblema, cuius inscriptio est, *In Deo lætandum.*

Ἀντέρως, Amor virtutis alium Cupidinem superans.

EMBLEMA CX.

ALIGERVM, *aligeroq; inimicum pinxit Amori*
Arcu arcum, atque ignes igne domans Nemesis.
Vt quæ aliis fecit, patiatur: at hic puer olim
Intrepidus gestans tela, miser lachrymat.
Ter spuit inq; sinus imos: res mira, crematur
Igne ignis, furias odit Amoris amor.

Amor quomodo ab Amore superetur.

TRiumphus est Amoris pudici, qui de Cupidine Venereo spolia ampla referat. Némesis igitur vltionis Dea superbientem Veneris filium voluit ab alio aduersario Cupidine, seu opposi-

opposito amore vinciri & constringi: quo significatur, turpem amorem, aut noxiam aliquam cupiditatẽ posse ab honesto quodam affectu & labore non modò imminui, sed & sopiri. Manifesta est itaque allusio ad prouerbium, Clauum clauo pellere. quò pertinet illud Hieronymi ad Rusticum Monachum: Philosophi sæculi solent amorẽ veterem amore nouo, quasi clauum clauo pellere. Cicero 4. Tusc. Loci denique, inquit, mutatione, tanquam ægroti non conualescentes, sæpè curandus est. Etiam nouo quodam amore veterem amorem tamquam clauum clauo eiiciendum putant. Id mihi in memoriam reuocat C. Valerium Flaccum, qui primùm luxu perditus adolescẽs temporibus belli Punici secundi, cùm captus flamen esset à Licinio Pontifice maximo, quo faciliùs à vita flagitiosa recederet, ad curam sacrorum & ceremoniarum conuerso animo, quantum priùs luxuriæ fuerat exemplum, tantum postea modestiæ & sanctitatis specimen euasit, vt ait Val. Max. lib. 9. cap. De mutatione morum. Tralatum est hoc carmen ex Epigrammate Græco incerti, quod sic habet:

Archetypus Emblematis.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα τὸν ἀντίον ἔπλασ' ἔρωτι
  ἁ νέμεσις, τόξῳ τόξον ἀμυνομένα.
ὥς κε πάθῃ τά κ' ἔρεξεν· ὁ δὲ θρασὺς, ὁ πρὶν ἀταρβὴς
  δακρύει, πικρῶν γευσάμενος βελέων.
ἐς βαθὺν τρὶς κόλπον ἀπέπτυσεν· ἃ μέγα θαῦμα,
  φλέξει τίς πυρὶ πῦρ; ἥψατ' ἔρωτος ἔρως. id est:

Pennatum volucri puero atque vltricia pennis
  Tela Cupidineis opposuit Nemesis:
Vt quæ commisit, ferret. qui fortis & audax
  Antè, modò expertus spicula amara gemit:
Terq; sinum spuit in medium. prô mira! quis ignem
  Igne vret? flammas sensit Amoris amor.

Non est alienum quod Ouidius cecinit 1. Amorum, eleg. 1.

Quid si præripiat flaua Venus arma Mineruæ?
  Ventilet accensas flaua Minerua faces?

Et eleg. 8. lib. 3. qua Tibulli mortem deflet:

Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
  Et fractos arcus, & sine luce facem.

Pausanias in Eliacis memorat Cupidinem depictum fuisse, qui alteri Cupidini palmam è manibus extorquere niteretur: quo volebãt intelligi honestum amorem de amore Venereo victoriam quærere. Ouid. 2. De remed. cùm ait:

Alterius vires subtrahit alter amor.

Ἀντέρωτα certè, id est ἀντίθεον, opposuerunt veteres ἔρωτι, vt interpretes nonnulli exemplum ita apponant, In Phædra ἔρως, in Hippolyto ἀντέρως erat: vt apud Nasonem in Apolline persequente, & Daphne fugiente: cuius Poëtæ versus hi noti:

Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra, &c.

Vt que aliis fecit, patiatur.] Adducitur idem à Suida:

αἴκε πάθοι τάκ' ἔρεξε, δίκη δ' οἱ θεῖα γένοιτο. id est, Si quis patiatur quæ aliis fecerit, iusta pœna fuerit. & apud Pindari schollasten 4. Pyth.

οἷάτ' ἀνὴρ ἔρξει, τοῖον τέλος αὐτὸν ἱκάνει. Alicubi & apud Pausaniam: Iisdem artibus capietur ille, quibus vsus est, ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν. Lactantius lib. 1. c. 16. Diuin. institut. de Ioue loquens: An tandem, ait, illi venit in mē-tem, ab alio expectes alteri quod feceris? & timet ne quis sibi faciat quod ipse Saturno? Boëthius (quid enim verear adducere auctorem tam bonum?) De consolat. 2. Quid autem est, inquit, quod in alium quisquam possit facere, quod sustinere ab alio ipse non possit? Busiridem accepimus necare hospites solitum ab hospite Hercule fuisse mactatum. Regulus plures Pœnorum bello captos in vincula coniecerat: sed mox ipse vinctorum catenis manus præbuit. Vllámne igitur eius hominis potentiā putas, qui quod ipse in alio potest, ne id in se alter valeat, efficere non possit? hæc ille. Seneca longè antè vsurparat idem verbum, sed alio tamen sensu, epist. 39. Quorum voluptatum impotentiæ atque insanæ libidini ob hoc vnum possis ignoscere, quod quæ fecere patiuntur. Accommodatius ad hunc locum Cicero 2. de Oratore, alio tamen orationis filo: Vt sementem feceris, ita & metes. Iustitia enim videtur postulare vt qui fecerit alijs iniuriam, ab alijs itidem accipiat iniuriam. Hæc enim lex est talionis vt par pœna reddatur. Virgil. in decimo de Turno qui Pallantem Euandri filium interfecerat:

Æquum est eum ea pati quæ in alios fecit.

Nescia mens hominum fati, sortisq; futura,
Et seruare modum rebus sublata secundis:
Turno tempus erit magno cùm optauerit emptum
Intactum Pallanta, & cùm spolia ista, diemq;
Oderit. etenim cùm Aeneas Turnū prostrauisset, illiq; parcere decreuisset, viso Pallantis balteo, quo se Turnus cinxerat,

——— *furijs accensus & ira*
Terribilis: Tūne hinc spolijs indute meorum
Eripiare mihi? Pallas te hoc vulnere, Pallas
Immolat, & pœnam scelerato ex sanguine poscit.

Et

Et Orodes prædixerat in 10. eod. lib. fore, vt eadem pœna breui afficeretur Megentius, quam in ipsum intulerat.

——non me quicunque es inulto
Victor, nec longum lætabere, te quoque fata
Prospectant paria: atque eadem mox arua tenebis.

Glyca Annalibus scribit Adonibezecum, viuũ captum, extremisque pedũ ac manuũ partibus mutilatis: Septuaginta, inquit ille rex, reges extremis pedũ manuumq; partibus truncati, mea sub mensa micas collegerũt. Quẽmadmodũ in illos ego me gessi, ita mihi diuinitùs est repensum. Aelius Lamprid. in Alexandro Seuer. Vetronium Turinum, ait, fumi venditorem accusari Alexander iussit: probatisque per testes omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset, & quibus audientibus quid promisisset, in foro transitorio ad stipitem illum ligari præcepit: & fumo apposito, quem ex stipulis atque humidis lignis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. Tribellius Pollio in Gallica: Cùm quidam gemmas vitreas pro veris vendidisset eius vxori (Gallienum intelligit) atque illa re prodita vindicari vellet, surripi quasi ad Leonem vẽditorem iussit. Deinde cauea caponem emittit: mirantibusque cunctis rem tam ridiculam, per Curionem dici iussit: Imposturam fecit, & passus est. Deinde negotiatorem dimisit. Lampridius in vita Seueri: Clamabatque sæpius quod à quibusdam siue Iudæis, siue Christianis audierat & tenebat: idque per præconem cùm aliquẽ emendaret, dici iubebat: Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Nec verò prætermittendum quod narrant Socrates hist. Eccles. libro 6. cap. 5. & Sozomen. lib. 8. cap. 7. Eutropius primus Imperatoris cubicularius, ac primus eunuchus, cùm de nonnullis qui ad Ecclesiam confugerant, vindictam sumere vellet, studiosè in hoc incubuerat, vt lex ab Imperatoribus ferretur, qua vetaretur ne quisquam ad Ecclesias confugeret; quin etiam vt inde abstraherentur qui ad eas iam confugissent. Confestim pœna subsecuta est. Proposita autem hac lege, haud diu postea Eutropius ipse, quòd coniugi Imperatoris contumeliam intulisset, primus eam legem transgreditur, & ex palatio profugus ad Ecclesiam supplex accurrit. (Verùm Imperator Eutropium abstrahi iussit) pœnásque capite truncatus dedit, & lex quæ lata fuerat, prorsus è publicis commentariis expuncta est. hæc illi. Vide Prouerb. Neoptolemea vltio. Rectè Cassiodorus lib. 9. Variar. epist. 2. Pœna ista peccati est, vt vnusquisque in se recipere possit, quod in alterum proteruus exercuit. Et huc quidem

Quod tibi fieri nolles, alteri ne feceris.

videtur pertinere titulus 2. Pandectarum, Quod quisque iuris in alium statuerit, eodem iure vtatur.

Ter spuit inq; sinus.] Irati & abominantis est gestus. Tibullus Elegiar. 2. de sene amatore loquens:

Spuere in sinum.

Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta:
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Iuuenal. Satyr. 7.

Conspuiturq; sinus veram deprehendere messem
Si libet.

& apud Theocritum puella rusticum quendam, à quo amabatur, ridens, dum illi deformitatem, graueolentiam, & alia corporis vitia exprobrat, ter in suum sinum despuit: ait enim,

τρὶς εἰς ἑὸν ἔπτυσε κόλπον.

odit Amoris amor.] eadem polyptosis apud Ouid. 3. Amor. eleg. 10. *Causa fuit multis noster amoris amor.*

Dulcia

Dulcia quandoque amara fieri.

EMBLEMA CXI.

MATRE procul licta, paulum secesserat infans
Lydius: hunc diræ sed rapuistis apes.
Venerat hic ad vos placidas ratus esse volucres,
Cum nec ita immitis vipera sæua foret.
Quæ datis, ah, dulci stimulos pro munere mellis;
Prô dolor, heu sine te gratia nulla datur.

APparet id esse tractum ex Antipatri, atque etiam Bianoris Epigrammatis eiusdem penè argumenti, lib. 1. Anthologiæ, titulo εἰς θάνατον καὶ εἰς θανόντας. Sed Antipatri primum eiusmodi est: *Origo Embl.*

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα διεχρήσασθε μέλισσαι.
(φεῦ κύνες) ἑρπυστὴν, κηρία μαιόμενον.
πολλάκι δ' ἐξ ὑμέων ἐπαγειρόμενον ὠλέσατ' αἱ αἴ,
κέντροις· οἱ δ' ὀφίων φαῦλα μεμφόμεθα.
πεῖθο Λυσιδίκῃ καὶ ἀμύντορι, μηδὲ μελίσσας
αἰνεῖν· κἀκείναις πικρὸν ἔνεστι μέλι.

Bianoris verò sic;

κῆρον ἀπὸ πλατανίου ἐπιμάζιον ἑρμώνακτα,
φεῦ βρέφος ὡς ἀδίκως εἵλετε βουγενέες.
ἠγνοίησεν ὁ δείλαιος ἐς ὑμέας οἷα μελίσσαις
ἐλθὼν, αἱ δ' ἐχέων ἦτε χερειότεραι.
ἀντὶ δὲ οἱ θοίνης ἐνεμάξατε φοίνια κέντρα,
ὦ πικραὶ, γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος.

Nos vtcumque ita sumus interpretati:

Repentem per humum tenerum Hermonacta, legentem
Dulcia mella (nefas heu) pupugistis apes.
Reddidit enectum sic vester aculeus, ah ah,
Serpentes nequeant vt nocuisse magis.
I, age, Lysidicæ patri, Amyntori dicito matri;
Improbæ apes, melli cùm sit amarities.

Alterum sic:

Errantem in triuio, mollem Hermonacta puellum
Iniustè nimium corripuistis apes.
Vipera quàm sit atrox peiores, venit vbi ad vos
Nescius, infelix esse putabat apes.
At pro melle grates stimulum pungendo cruentum
Liquistis: sic sic gratia mellis abit.

Amoris mel & fel. Hoc autem sub figmento, amoris naturam intelligere licet, qui, vt rectissimè Plautus ait, & melle & felle est fecundissimus: nam gustu dat dulce, amarum ad satietatem vsque aggerit. Quid enim voluptate blandius? sed eadē quid tristius? Cauendum est itaque, dum oblectamenta magno labore conquirimus, ne sub dulci melle venena lateant. Exemplum præsto est in apibus, quæ mel dulcissimū conficiunt: eædem aculeū habent præsentaneū, si quis sese propiùs admouerit. Hinc à Græcis γλυκύπικρος Amor dicitur. quod significat Euripid. in Hippolyto his verbis:

τί τοῦθ' ὃ δὴ λέγουσιν ἀνθρώπους ἐρᾶν;
ἥδιστον ὦ παῖ ταὐτὸν, ἀλγεινόν θ' ἅμα. id est,

Amor γλυκύπικρος. Quid hoc est quod dicunt homines amare? respondet nutrix: Iucundissimum, ô filia: sed idem calamitosissimum. Verba sunt Phædræ ad nutricem, cui suos in Hippolytum amores credit. Huc respexit Catull. ad Mallium;

Mul-

Multa satis lusi, non est Dea nescia nostri,
Quæ dulcem curis miscet amaritiem.

Cæterùm Epigramma est Meleagri lib. 7. Græcorum Epigrammatum, in quo ex apicula quærit cur Heliodoræ corpus tangat? Num ideò vt ei nunciet, quòd ipsa amoris dulcem & amarum stimulum habeat? Putabam pridem id de Amore ab apibus puncto figmentum non incommodè reuocari posse ad id quod Plutarchus scribit (si tamen verè dicendum id esse Plutarchi problema) ab apibus eos pungi citius, qui stupro sese commacularint: quòd id animal sit munditiei & elegantiæ perstudiosum, quippè quæ facilè odorentur, nec immunditiam libidinosorum sustineant. citaturque ibidem Theocriti locus, quo continentur Veneris ad Anchisen verba. *Ab apibus citius pungi nefanda pollutos libidine.*

paulum secesserat.] Hîc figmento indulgetur. Nam Poetæ omnes semper Cupidinem Veneri adesse faciunt. Rationem adfert Seruius: Quia, inquit, venerea voluptas sine amore non potest exerceri. Horat. 1. Carminum: *Cur Cupido Veneri adiungatur.*

Liberum & Musas Venerémque, & illi
Semper hærentem puerum canebat.

Plato in Sympos. rationem longiùs repetitam narrat. Vide 3. præpar. Euangel. Eusebij, & Gyrald. Syntagm. 13.

infans Lydius.] Periphrasis Cupidinis. Lydi populi sunt in regione minoris Asiæ, omni mollitie & voluptate deprauati, qui primi caupones & institores fuerunt. Herod. libro 1. Lege Plin. 3. cap. 5. & 5. c. 29. itemque Athenæum Dipnosoph. cap. 4. lib. 12. & Prouerb. Chiliad. Lydus ostium clausit: &, Lydus in meridie: & putant nonnulli verbum, sudere, à Lydis ductum. *Lydi mollitie insignes.*

dira sed rapuistis apes.] Enallage personæ, per apostrophen: expressit vim verbi ἔλιπε, idest, sustulistis de medio.

Prô dolor, heu sine te.] Alludit ad illud 7. Metamorph.

—nulla est sincera voluptas,
Sollicitumq; aliquid lætis interuenit, —

Plautus in Amphit. *Est in ætate hominum (ita Diis placitum) voluptati vt mæror comes consequatur.* & Horat. Odar. 2.

—nil est ab omni parte beatum.

Huc prouerbia, Dulce & amarum: &, Ne quære mollia, ne tibi dura contingant: &, Fecem bibat qui vinũ bibit. itemque illud, In apes irruere. Cæterùm in eo tandem velim studiosum admonitum: prò eo quod in Græco est, ὦ πικρὰ γλυκερῆς ἀντίπαλοι χάριτος, dicit Alciatus, *Prô dolor heu, sine te gratia nulla datur:* nimiùm obscurè id quidem, vt omnes vnà mecum sentiunt. Ego

verò fateor his verbis (*sic sic gratia mellis abit*) me nõ assecutum esse Græcæ conclusionis leporem. sensus is est; O apes, quæ non minus amaræ estis quàm mel ipsum dulce. Nam vox ἀντίπαλοι, significat virium æqualium contrarietatem, aut æqualitatem virium quæ sunt inter se aduersæ: quasi apertè diceret apum acerbitatem æquare mellis dulcedinem, summumque bonum summo compensari malo.

Ferè simile ex Theocrito.

EMBLEMA CCXII.

ALVEOLIS dum mella legit, percussit Amorem
Furacem mala apes, & summis spicula liquit
In digitis: tumido gemit at puer anxius vngue,

Et

Et quatit errabundus humum, Veneriq; dolorem
Indicat, & grauiter queritur, quòd apicula paruum
Ipsa inferre animal tam noxia vulnera posſit.
Cui ridens Venus, Hanc imitaris tu quoque, dixit,
Nate, feram, qui das tot noxia vulnera paruus.

HOc ferè idem cum superiori, niſi quòd concinniùs & lepidiùs claudat Theocritus: quem ſua lingua loquentem audire non pigeat:

Eidyllion Theocriti.

τὸν κλέπταν ποτ' Ἔρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα
κηρίον ἐκ σίμβλων συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν
δάκτυλα πάνθ' ὑπένυξεν. ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύση,
καὶ τὰν γᾶν ἐπάταξε, καὶ ἅλατο· τᾷ δ' Ἀφροδίτᾳ
δεῖξεν τὰν ὀδύναν, καὶ μέμφετο, ὅττι γε τυτθὸν
θηρίον ἐντὶ μέλισσα καὶ ἁλίκα τραύματα ποιεῖ.
χ' ἁ μάτηρ γελάσασα, τί δ' οὐκ ἴσον ἐσσὶ μελίσσαις,
χ' ὢ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἁλίκα ποιεῖς.

Quod ſanè ex Anacreonte tranſcripſit, cuius Ode ſic habet:

Anacreontis Oda.

Ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι		*Inter roſas Cupido*
κοιμωμένην μέλιτταν		*Apiculam iacentem*
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.		*Non vidit, eſtq; punctus:*
τὸν δάκτυλον δὲ δαχθεὶς		*Manumq; ſauciatus*
τᾶς χειρὸς, ὠλόλυξε.		*Mox eiulare cœpit.*
δραμὼν δὲ καὶ πεπαθεὶς		*Et curſitans volansq;*
πρὸς τὴν καλὴν Κυθήρην,		*Ad candidam Cytheren,*
ὄλωλα, μᾶτερ, εἶπεν,	hoc eſt,	*Heu occidi, occidi, inquit,*
ὄλωλα, κ' ἀποθνήσκω.		*Vitamq; mater efflo.*
ὄφις μ' ἔτυψε μικρὸς		*En me minuta ſerpens*
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσι		*Pennata vulnerauit:*
μέλιτταν οἱ γεωργοί.		*Apem vocant coloni.*
ἁ δ' εἶπεν, εἰ τὸ κέντρον		*Tunc illa: Apis ſi acumen*
πονεῖ τὸ τᾶς μελίττας,		*Tantum facit dolorem,*
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν		*Quantum putas dolere*
Ἔρως ὅσους σὺ βάλλεις;		*Quos tu feris Cupido?*

Carmen Theocriti certatim, ni fallor, à doctis quàm plurimis conuerſum eſt. *quatit humum.*] Doloris ſignum, pedibus terram percutere. eſt & indignantis, & grauiter ferentis. Homerus de Iro: — σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας
λακτίζων ποσὶ γαῖαν.

Terram pedibus quatere.

Horatius etiam multis in locis pro ſigno lætitiæ poſuit. Hanc tamen calcitrationem non eſſe indignantis, ſed moribundi, putat

tat amicus meus Io. Frater Lauallensis. Nam Irus ab Vlysse grauissimo ictu ad terram afflictus, eorum more qui animam efflant, apud Homerum terram pulsat pedibus, vt 10. Aeneid. Virgilianæ:

Sternitur infelix Acron, & calcibus atram
Tundit humum expirans. ——

Ouid. 1. artis:

Lydius æquatam ter pede pulsat humum.

Venus amica risus.

ridens Venus.] Poëtæ Græci Venerem appellant φιλομειδῆν, id est, risus amicam. Horat. 1. Carminum:

Siue tu mauis Erycina ridens.

Tria genera risus ponuntur à Clemente Alexandrino: μειδίαμα, risum decorum: κιχλισμὸν, meretricium: καγχασμὸν, procacem & notas referentem libidinis.

qui das tot noxia vulnera.] huc spectat illud è 3. Eidyllio Theocriti:

νῦν ἔγνων τὸν ἔρωτα, βαρὺς θεός· ἦ ῥα λεαίνας
μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῷ τέ μιν ἔτρεφε μάτηρ.

Nunc amorem noui: dirus vtique deus est; & quidem leænæ mammam suxit, inque saltibus ipsum mater enutriit. Sed propius est quod citatur ex Næuio:

Aedepol Cupido, cùm pusillus sis, nimis multùm vales.

In

In ſtatuam Amoris.

EMBLEMA CXIII.

*Q*VIS *ſit Amor, plures olim cecinere Poëtæ,*
Eius qui vario nomine geſta ferunt.
Conuenit hoc, quòd veſte caret, quòd corpore paruus:
Tela alasq; ferens lumina nulla tenet.
Hæc ora, hic habitusq; Dei eſt. Sed dicere tantos
Si licet in vates, falſa ſubeſſe reor.
Eccur nudus agat? Diuo quaſi pallia deſint,
Qui cunctas domiti poſſidet orbis opes.
Aut qui quæſo niues boreamq; euadere nudus
Alpinum potuit, ſtrictaq; prata gelu?

Si

Si puer est, puerúmne vocas qui Nestora vincit?
An nosti Ascræi carmina docta senis?
Inconstans puer hic obdurans, pectora quæ iam
Trans adiit, numquam linquere sponte potest.
At pharetras & tela gerit, quid inutile pondus?
An curuare infans cornua dira valet?
Alas cúrue tenet quas nescit in æthera ferre?
Inscius in volucrum flectere tela iecur.
Serpit humi, semperq́; virûm mortalia corda
Lædit, & haud alas saxeus inde mouet.
Si cæcus, vittámque gerit, quid tænia cæco
Vtilis est? ideò num minus ille videt?
Quísve sagittiferum credat qui lumine captus?
Hic certa, at cæci spicula vana mouet.
Igneus est, aiunt, versatq́; in pectore flammas.
Cur age viuit adhuc? omnia flamma vorat.
Quinetiam tumidis cur non extinguitur vndis
Naiadum, quoties mollia corda subit?
At tu ne tantis capiare erroribus, audi.
Verus quid sit Amor, carmina nostra ferent.
Iucundus labor est, lasciua per otia: signum
Illius est nigro punica glans clypeo.

Figmentum de Amore vt sibi repugnans & ἀδύνατον particulatim reprehendit, veramque Amoris definitionem ad extremum se tradere docet: sub quibus omnibus inuolucris graphicè exprimitur amatorum vita miserrima: quæ sigillatim omnia explicabimus, si prius Marulli elegantem descriptionem subiecerimus:

Descriptio Amoris ex Marullo.

Quis puer hic? Veneris. plena quæ caussa pharetræ est?
Non bene prouisus certa quòd arma mouet.
Cur sine veste Deus? simplex puer odit apertum.
Vnde puer? pueros quòd facit ipse senes.
Quis pennas humeris dedit? inconstantia. quare
Nulla Deo frons est? signa inimica fugit.
Quæ sors eripuit lucem? immoderata libido.

Cur macies? vigilis cura, dolorq́; facit.
Quis cæcum prait? ebrietas, sopor, otia, luxus.
Qui comites? rixa, bella, odia, opprobrium.
Qui cælo dignati? homines. quæ caussa coëgit?
Mitior auctore est credita culpa Deo.
Heu curuum genus, & veri corda inscia! quo ius
Fasq́; scelus miseri si scelere abluimus?

Addam & Augeriani poëtæ certè non illepidi eadẽ de re carmẽ: *Augeriani epigrãma de Amore.*

Angelus inuicta qui cuspide semper oberras,
Dic mihi, te nudum cur tua mater alit?
Nudo homines qui nostra petunt delubra. Rubenti
Cur stant in dextra spicula: trado necem.
Cur puer es? pueros facio quoscumque sagittis
Saucio, siue volans ignibus vro meis.
Ventosas humeris cur fixit Iupiter alas?
Est quouis leuior flamine quisquis amat.
Cur tecum facula? quia viuida corda fretumq́;,
Et iuga montosa, & scrupea saxa cremo.
Cæcus es? an claro, dic, lumine? cæcus amator,
Non ego: luce poli lux mea clara magis.
Pasceris ambrosia, seu nectare? pascor amœnis
Blanditiis, risu, sedulitate, iocis.
Cur tibi pulchra parens? quia densos forma calores
Ingenerat, forma munere nascor ego.
Cur maris è fluctu prognata est mater? amator
Vt mota in salsis fluctuat vnda vadis.
Dic, tua non vilis domus? an cultissima? nulla
Tecta colo; hiberno sub Ioue dego miser.
Dic vbi stas, dum lassa tuo sunt membra volatu?
Crede mihi, numquam me leuis ala vehit.

Sed & nonnulli è veteribus commentitiam istam Cupidinis diuinitatem doctè vereque perstrinxerunt, vt Archias poëta,

οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ᾽ ἀκόλαστοι
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἐσθ᾽ ὁ ἔρως πρόφασις.

Nõ amor est qui afficiat iniuria humanũ genus, sed intemperantes: animis enim hominum hanc occasionem præstat amor, quasi diceret sine vllo verborum circuitu: non amor qualis à poëtis celebratur, fictitius ille pusio, lædit homines, sed intemperantia. Refer huc Eidyllion Theocriti 21.

vario nomine.] propter diuersa vel adiuncta vel effecta, quæ studiosè in Syntagmatib. Historiæ Deorum explanat Gyraldus.

Conue-

Conuenit hoc, quod.] absurdum, vt fabulam refutet.

Eccur nudus agat.] Maxima, inquit, est impudentia eum nudum pingere, cum Dij nulla premantur egestate. Ea tamen nūditas importunam & perpetuò vigilantem amantium pertinaciam arguit: vel manifestam eorum insaniam prodit. Sic aliquis ex recentibus:

Cur te cum nullo corpus velamine monstrat?
Stultitia insani manifesta patescit amantis.

Nudus Amor cur?

Qui cunctas domiti.] Hinc dictus est πανδαμάτωρ, vt superius annotauimus.

Aut qui quaso niues.] Nil est quod timeant amantes, dum rebus amatis potiri se posse sperant. sic Plautus sub amatoris persona:

Nullum periculum detrectāt amatores.

Neque vllà mihi obstabit amnis, neque mons, neque adeò mare:
Nec calorem nec frigus metuo, neque ventum neque grandinem:
Imbrem perpetiar, laborem sufferam, solem, sitim:
Non concedam, neque conquiescam vsquã, neque noctu neq; diu,
Prius profectò quàm aut amicam, aut mortem inuestigauero.

Tibull. item Eleg. I.

Quisquis amore tenetur, eat tutusq; sacerq;
Quà libet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hiberna frigora noctis;
Non mihi cum multa decidit imber aqua.

Propert. lib. 13. eleg. 15.

Non tamen est quisquam sacros qui ladat amantes,
Scironis media sic licet ire via.
Quisquis amator erit, Scythicis licet ambulet oris,
Nemo adeò, vt noceat, barbarus esse volet.
Luna ministrat iter, demonstrant astra salebras:
Ipse amor accensas percutit ante faces.
Saua canum rabies morsus auertit hiantes,
Huic generi quouis tempore tuta via est.

Et Seneca in Hippolyto:

Non me per altas ire si iubeas niues,
Pigeat gelatis ingredi Pindi iugis:
Non si per ignes, & infesta agmina,
Cuncter paratis ensibus pectus dare.

puerúmne vocas.] Puer est ob amatorum varietatem & inconstantiam, qualis inest puero.

Puer Amor cur?

Ouidius I. Amorum, eleg. 10.

Et

Et puer est, & nudus amor, sine sordibus annos,
Et nullas vestes, vt sit apertus, habet.

Moschus de fugitiuo amore: ἐστὶ δ' ὁ παῖς περίσαμος.

qui Nestora vincit.] senem quemque sapientissimum. Hesiodus & Orpheus Poëtæ Græci vetustissimi, mortaliũ & immortalium mentes amore capi & domari tradunt. Ficin. in Platon. Conuiuium. Sed id non est satis, nisi aliquid aliud quæramus. Amor puer pingitur cùm Nestore sit antiquior, Hesiodo teste, qui in Theogonia canit, Chaos, Tellurem, Tartara, Amorem Deorum primos extitisse. Verba hæc Hesiodi sunt:

ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου,
τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης,
ἠδ' ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι.

Et Orpheus Argonauticis:

πρεσβύτατόν τε καὶ αὐτοτελῆ πολύμητιν ἔρωτα:

Ergo, qui Nestora vincit, sic interpretor, qui Nestora vincit ætate, qui sit Nestore annosior; denique qui senior Iapeto, vt ex Luciano meminimus iam suprà.

Ascræi senis.] Hesiodi, ab Ascræo Bœotiæ pago in Helicone monte. *Inconstans puer.*] Ad id respexit Ouid. De Arte: *Error & inconstãtia Amoris.*

Errat, & in nulla sede moratur amor.

Hic obdurans pectora.] Idem fermè in Hippolyt. Seneca:

Qui blandiendo dulce nutriuit malum,
Serò recusat ferre quod subiit iugum.

Theophrastus: ἔρως δέ ἐστιν ἀλογίστου τινὸς ἐπιθυμίας ὑπερβολή, ταχεῖαν μὲν ἔχουσα τὴν πρόσοδον, βραδεῖαν δὲ τὴν ἀπόλυσιν: Amor est irrationalis cuiusdam cupidinis excessus, qui velocem habet accessum, tardum autem discessum. Id non possum docere commodiùs, quàm ex eius arte, qui se egregium doctorem præstitit naturæ amoris explicandæ: sic enim eleg. 10. lib. Amor. 3.

Luctantur: pectusq; leue in contraria ducunt:
Hac amor, hac odium: sed puto vincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo;
Nec iuga taurus amat: quæ tamen odit, habet.
Sic ego nec sine te, nec tecum viuere possum,
Et videor voti nescius esse mei.
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantùm,
Me quoque velle, velis, ánne coactus amem?
Lintea dum potiùs, ventisq; ferentibus vrar:

Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

Idem eleg. 2. primi:

—— hæserunt tenues in corde sagittæ:
Et possessa ferus pectora versat Amor.

& eleg. 18.

—— tener ausuros grandia frangit amor.
Sæpe meæ dixi, tandem discede, puellæ:
In gremio sedit protinus illa meo.
Sæpe pudet, dixi; lachrymis vix illa retentis,
Me miseram, cur te, dixit, amare pudet?
Implicuitq́ suos circum mea colla lacertos,
Et quæ me perdunt oscula mille dedit.
Vincor: & ingenium sumptis reuocatur ab armis,
Resq́ domi gestas, & mea bella cano.

Eundem affectum expressit Catullus in Lesbiam:

Odi & amo: quare id faciam fortasse requiris:
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.

quod idem apud Marullum reperio, sed Musa fusiore:

Odi te, mihi crede, quantacunque es:
Odi confiteor Camilla, sed quam
Et odi, & magis in dies magisq́
Velim odisse: sequi, atque amare cogor:
Sic me amor retrahit tuus, trahitq́:
Sic quem sæuitia fugas proterua,
Tam rara reuocas decore forma.

Cur pharetratus Amor?

At pharetras, &c.] Xenophon iccircò Cupidines sagittarios fingi ait, quòd formosi & formosæ etiã è longinquo loco vulnerent, nimirum oculis ipsis tamquam sagittis eminus in rem amatam emissis, ἴσως δὲ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσι. Propertius:

Et meritò hamatis manus est armata sagittis:
Et pharetra ex humero Gnossia vtroque iacet.

Horat. Carm. 2.

Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Moschus in amore fugitiuo:

καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον, ἔνδοθι δ' ἐντὶ
τοὶ πικροὶ κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κ' ἠμὲ τιτρώσκει.

Fert humeris auream pharetram: intus autem multæ cruentæ sagittæ, quibus me sauciat. Theocritus, in eidyl. ἔρως δ' ἐρωτίτης, ait Amori pharetram tribui plenã telis, quia vulneret hominum

animos

animos multis certè modis. Origenes hoc figmentum allegoricôs exponit: ait enim pharetra significari cor; telis cogitationes; arcu, os & labella, quæ habent aliquam cum arcu similitudinem, adeoque ipsa verba & orationem, quibus omnibus dominatur amor. Huc facit illud Pindari ex Olymp. 2.

—— πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶ-
νος ὠκέα βέλη
ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας
φωνᾶντα συνετοῖσιν: ἐς
δὲ τὸ πᾶν ἑρμηνέων
χατίζει. id est, Multæ mihi sunt sub cubito celeres sagittæ intra pharetram sonantes prudentibus; at apud vulgus indigēt interpretibus. Intelligit Pindar. pulchra animi sensa, quibus se fatetur ornatum & excultum, & oratione diserta ad victorum laudes celebrandas. Sed de his satis.

Alas curue tenet.] Cicero De nat. Deor. pennatum Cupidinem vocat, vt Orpheus & Plato in Phædro *πτερόεντα*; idque propter frequentissimas in eo vicissitudines rerum, ait Pierius in Accipitre. Alexand. Aphrodiseus problem. 87. rationem reddit, propter instabilitatem nempe. *Cur alatus Amor.*

Propertius Elegiarum 1.

Quicumque ille fuit, puerum qui pinxit Amorem,
Nónne putas miras hunc habuisse manus?
Hic primùm vidit, sine sensu viuere amantes,
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraq; non vllis permanet aura locis.

Ouidius initio 2. De arte:

Magna paro quas possit amor remanere per artes
Dicere, tam vasto peruagus orbe puer.
Et leuis est & habet geminas, quibus euolet, alas:
Difficile est illis imposuisse modum.

Secundo amorum 9. eleg. sic:

Tu leuis es: multoq; tuis ventosior alis:
Gaudiaq; ambigua dasq; negasq; fide.

alloquitur Cupidinem.

Eubulus apud Athenæum lib. 13. figmentum hoc ridet, cuius senarios propter elegantiam huc conferre non piget:

τίς ἦν ὁ γράψας πρῶτος ἀνθρώπων ἄρα,
ἢ κηροπλαστήσας ἔρωθ᾽ ὑπόπτερον;
ὡς οὐδὲν ᾔδει πλὴν χελιδόνας γράφειν,
ἀλλ᾽ ἦν ἄπειρος τῶν τρόπων τῶν τοῦ θεοῦ.
ἐστὶν γὰρ οὔτε κοῦφος, οὔτε ῥάδιος
ἀπαλλαγῆναι τῷ φέροντι τὴν νόσον,
βαρὺς δὲ κομιδῇ. πῶς ἂν οὖν ἔχοι πτερά;
ληρός ἐστι τοιοῦτο πρᾶγμα, λῆρος ἄν, φήσειέ τις. id est,

Quis omnium primus virorum pinxit, aut
Alatum Amorem finxit in cera prior?
Hirundines solùm sciebat pingere:
Mores nec ille norat, aut mentem Dei.
Nec est enim leuis, nec est is qui celer
Morbum ferentis auolet præcordiis:
Grauisq́ valdè. quî fit alæ vt sint ei?
Nugæ meræ sunt hæc: quis ergo perferat?

Flectere tela iecur.] iecur, amoris sedes. Horat. 1. Epistolarũ:
Non ancilla tuum iecur vlceret vlla, puéruè.

Serpit humi.] Repugnantia sunt, quibus superuacaneam Amoris εἰκόνα docet.

Cæcus Amor cur?

Si cæcus] Amoris cæcitas impeditam hominis rationem ostẽdit: nec enim modò τυφλὸς, sed & τυφλοποιὸς ἔρως. Theocritus Eidyll. 10. τυφλὸς δ᾽ οὐκ αὐτὸς ὁ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ ἀφρόντιστος ἔρως: hoc est, cæcus non solùm Plutus, verumetiam delirus Amor. Propert. Elegiarum 2.

Ante pedes cæcis lucebat semita nobis:
Scilicet insano nemo in amore videt.

Ouidius epistolis: — *quid deceat non videt vllus amans.*

tænia.] vittarum extremitas, & pro tota vitta sumitur aliquoties: hîc pro panniculo, quo velantur oculi Cupidinis, accipe.

sagittiferum qui lumine.] Absurdum aliud per collationẽ dissimilium.

Igneus est.] ab effectis, vt iam dictum est.

De amore igneo, aut potiùs amoris igni, è multis quæ mihi ad alia properanti occurrunt, pauca seligam. Antipater Sidonius:

μὴ κλαίων τὸν ἔρωτα δόκει, τλήμβροτε, παύσειν,
μηδ᾽ ὀλίγῳ παύσειν ὕδατι πῦρ ἀπνεές.
χρυσὸς ἔρωτος ἀεὶ παιώνιος. ἐσβέσθη δὲ
οὐδέποτε ἐν πολλῷ τικτόμενον πελάγει.

circunferuntur hæc incerti cuiusdam:

αὐτὸ

αὐτὸ τὸ πῦρ καύσειν διζήμενος ἦτος, ὁ νύκτως
τὸν καλὸν ἱμείρων λύχνον ἀναφλογίσαι.
δεῦρ' ἀπ' ἐμῆς ψυχῆς ἅψον σέλας, ἔνδοθι γάρ μου
καιόμενον πολλὴν ἐξανίησι φλόγα.

Quò spectant quæ Aul. Gell. retulit 19. cap. 9. ex Aedituo:

Quid faculam præfers phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus, hic lucet pectore flamma satis. & cæt.

At cur Amor igneus dicatur, ardere autem qui amore corripiuntur, Paulus Silentiarius ita: — ἀντιτύπου γὰρ
εὐθὺς ἀποθρώσκει κοῦφος ἔρως κραδίης.
εἴ τε γὰρ ὀλισθήεσσαν ἔχει φύσιν. ἤν τις ὀϊστοῦ
ἄκρον ἕλῃ, φλογίου δύεται ἐντὸς ὅλος.
ἐλπίδι μὴ θέλξῃς φρένα μαχλάδι· γυιοβόρον γὰρ
πῦρ ὑποσμύχει θυμὸν ἐφελκόμενον.

tumidis Naiadum.] Naiades aquarum Deæ, per quas hîc castas & pudicas puellas matronasque possis intelligere. Quò referendum videtur illud Meleagri: *Naiades quæ.*

δεινὸς ἔρως; δεινός. τί δ' ἔτο πλέον; ἢν πάλιν εἴπω,
καὶ πάλιν οἰμώζων, πολλάκι δεινὸς ἔρως;
ἢ γὰρ ὁ παῖς τούτοισι γελᾷ καὶ πυκνὰ κακισθεὶς
ἥδεται, ἢ δ' εἴπω λοίδορα καὶ τρέφεται.
θαῦμα δέ μοι, πῶς ἄρα διὰ γλαυκοῖο φανεῖσα
κύματος, ἐξ ὑγροῦ Κύπρι σύ, πῦρ τέτοκας. id est,

Sæuus Amor? sæuus. quid tum, si talia mærens
Conquerar? atque iterum talia; sæuus Amor?
Nimirum puer hæc conuicia ridet, & ipsis
Gaudet, & insultat iurgia si qua loquor.
Ast ego demiror, glauco Venus edita ponto
Qui flammam ex vnda progenerasse potes?

Ouidianum hoc conuenit 3. Amor. eleg. 5.

Flumina deberent omnes in amore iuuare:
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.

At tu ne tantis.] Hactenus refutatio fuit veterum de Amore commentationum, tandemque veram Amoris descriptionem vltimo perstringit disticho.

Iucundus labor est, lasciua.] Libidinis & obscenæ voluptatis actum significat; cuius schema est malum Punicum in nigra scuti planitie, quæ repræsentant similitudine quadam sexus vtriusque: γλυκύπικρα μόρια Punicum quidem dulci sapore, sed amaro cortice, mihi referre potest ἡδονὴν γλυκύπικρον. Nigra plani-

ties cæcitatem & caliginem, quibus implicantur qui turpiter amant. Cæterùm vir doctus quispiam ait, hîc glande significari partem obscenam genitalium, quam Cornel. Celsus, Arist. & Galenus Balanon appellant, quod glandem significat: estque virilis penis prior pars, quæ Latinis est mentula.

In obliuionem patriæ.

EMBLEMA CXIIII.

IAMDVDVM *missa patria, oblitusq; tuorum,*
Quos tibi seu sanguis, siue parauit amor;
Romam habitas, nec cura domum subit vlla reuerti,
Aeternæ tantum te capit vrbis honos.

Sic

Sic Ithacûm præmissa manus dulcedine loti
Liquerat & patriam, liquerat atque ducem.

MInimè mihi dubium est, Alciatum id Emblema cùm scriberet, habuisse in manibus Ammianum Marcellinum, & tum ad eum respexisse locum qui est lib. 14. quem integrum apponam, & deinde sententiam explanabo. Verba itaque Ammiani sunt hæc: Illud autem non dubitatur, quòd cùm esset aliquãdo virtutum omnium domicilium Roma, ingenuos aduenas plerique nobilium, vt Homerici baccarum suauitate lotophagi, humanitatis multiformibus officiis retentabant. Et hæc quidem ille. In eos qui patriam obliuione delent, in alio quodam solo retenti, & fortuna quadam benigniore lactati, torquet Alciatus. Notissima est illa Teucri vox apud Ciceronem Tusc. 5. Patria est vbicumque est bene. tum enim vel maximè patriam ipsumque natale solum tradere solemus obliuioni, cùm aliena regio meliorem nobis & lautiorem conditionem proponit. Sed certè hoc potissimùm in eos torquetur, qui cùm ad amplum aliquem dignitatis gradum peruenerint, sui suorumque immemores facti, tumidas attollunt vertice cristas, vt iis nihil intolerabilius esse possit, neque asperius; quippè qui nec de parentibus, nec de amicis amplius cogitent: ex quo perspicuum fit, quàm desipiant, quamque vecordes sint, cùm non intelligant leuissimo casu se posse deturbari: quamque temerarij & instabiles fortunæ fluxus & refluxus. At Oratorem audiamus licet: Si quam virtutis præstantiam, aut ingenij, aut fortunæ splendorem sumus consecuti, eam nostris impertire est opus, & cum proximis communicemus: vt si parentibus nati simus humili & obscuro loco, si propinquos habeamus imbecilliores, vel animo vel fortuna, eorum augeamus opes, eisque honori simus & dignitati: vt in fabulis, qui aliquando propter ignorantiam stirpis & generis in famulatu fuerint: cùm cogniti sunt, & aut Deorum aut Regum filij inuẽti, retinent tamen charitatem in pastores, quos patres per multos annos esse duxerunt.

Typus & fons Emblematis.

Patria est vbicumq; bene est.

Sui & suorum obliti.

Quos tibi.] Duo hîc amicorum genera notat; vnum eorum qui sanguinis coniunctione, alterum qui vel vicinitate, vel studiis quibusdam paribus, vel commercio aliquo, aut vsu vitæque consuetudine amicitia nobiscum iuncti sunt.

Duo amicorum genera.

Romam habitas.] Potest hoc intelligi synecdochicôs, pro quauis vrbe celebri.

Roma, vrbs per excellentiam.

Aeterna vrbis.] Vrbs κατ' ἐξοχὴν Roma, vt olim Athenę ἄστυ, &

Alexandria πόλις, quòd cæteris excellerent. quod vidit Magius Miscellan. lib. 4. cap. 6. Allusit autem ad priscorum Romanorum opinionem, qui Romam & Romanum imperium semper duraturum credebant. Hinc illud est Iouis apud Virg. Veneri perpetuum imperium pollicentis:

Æterna Roma.

His ego nec metas rerum, nec tempora pono;
Imperium sine fine dedi. Et Ausonius:
Ignota æterna ne sint tibi tempora Romæ.

Idemque:

Vrbis ab æterna deductam rege Quirino.

Romana vrbis elogia.

Sed præter hæc, placet etiam quæ sequuntur addere, philologorum gratia. Ammianus Marcellinus lib. 15. Tamen auctoritate qua potiores æternæ vrbis Episcopi, firmari desiderio nitebatur ardenti. Idem lib. 16. Et vrbis templorum, forumque Pacis, & Pompeij theatrum, & Odæum, & stadium, aliaque inter hæc decora vrbis æternæ. Idem lib. 19. Difficultatem aduentantis inopiæ frumentorum vrbs verebatur æterna. Idem Ammian. lib. 16. Romam ingressus, imperij virtutumque omnium larē. & lib. 17. Si ablatum vno templo miraculum Romæ sacraret, id est in templo mundi totius, &c. Nec dissimile est quod ait Cassiodorus lib. 1. Variar. epist. 32. Roma mater omnium dignitatum. & epist. 39. Roma eloquentiæ fecunda mater, virtutum omnium latissimum templum, &c. Facilè hîc prætermitto quæ notat Alciatus ipse Commentario De verb. signific. ad l. 87.

Ithacûm præmissa manus.] id est, multitudo Vlyssis sociorum, quos exploratum miserat in Lotophagorum patriam. præclara hæc certè Romanæ vrbis elogia: & meritò quidem; ea enim tot populorum discordes ferasque linguas, Latini sermonis cōmercio ad colloquia contraxit, ait Plinius.

dulcedine loti.] Polybius, historiæ scriptor ἀξιόπιστος ait in 12. Loton arborem asperam, pumilam, spinosam, frondibus viridantem rhamno similibus, cuius fructus initio candidis myrtidibus non sit dissimilis, mox increscens palmeo colore, magnitudine rotundæ oliuæ, nucleo perpusillo, è quo delicatus exprimitur latex, quo sitis leuatur, sine admixtu aquæ, sed vltra diem decimum non durabilis. Theophrast. 4. lib. De plantis, scribit loton parem habere cum pyro magnitudinem, eiusque pomum fabæ similem; quod dum maturescit variat colores vuæ instar: quo ex fructu memorant integrum quendam olim exercitum in Africa, commeatus inopia laborantem fuisse ad dies aliquot refectum. Mitto quæ Ouid. 9. Metamorph. Homerus Odyss. 9. ait, Vlyssis

Vlyssis socios dulci quadam gustata loto, reliqua neglexisse, ac præsenti voluptate delinitos noluisse ad nauim redire, nisi verberibus adactos. Ponticus Heraclides ait, ab Homero voluptatẽ designari per Lotophagorum regionẽ, quæ voluptas posita esset in ea re perfruenda quæ dulcissima putaretur. ἡδονὴν μὲν τὸ λωτοφάγων χωρίον ξένης γεωργὸν ἀπολαύσεως, ἣν ὀδυσσεὺς ἐγκρατῶς παρέπλευσε. Symmach. in epistolis allusit: Vt mihi, ait, quasi apud scopulos hæsisse videaris. Aul. Gell. flexit in eos qui nimiũ immorentur in dialecticæ gyris & mæandris. Lege prouerb. Lotum gustare. De Lotophagis Strabo lib. 17. Plin. lib. 13. c. 17. Hanc fabulam plerique conuertunt in voluptuosos, & libidine prurienteis, qui gustato semel dulci blandoque turpium voluptatum veneno, ab eo non ferè abstineant. Lucianus De mercede conductis. Meminit & Dio Chrysost. Orat. 35.

Lotus & Lotophagi quid.

Sirenes.

EMBLEMA CXV.

ABSQVE *alis volucres, & cruribus absque puellas,*
Rostro absque & pisces, qui tamen ore canant,
Quis putat esse vllos? iungi hæc Natura negauit:
Sirenes fieri sed potuisse docent.
Illicium est mulier quæ in piscem desinit atrum;
Plurima quòd secum monstra libido vehit.
Aspectu, verbis, animi candore trahuntur,
Parthenope, Ligia, Leucosiaq́; viri.
Has Musæ explumant, has atque illudit Vlysses:
Scilicet est doctis cum meretrice nihil.

Elegans

Elegans est Sirenum mythologia: hæ fuerunt Acheloi fluminis & Calliopes Nymphæ filiæ, tres nimirum, Parthenope, Ligia, & Leucosia. *Sirenes quæ.* Virginea facie sunt, & in piscem desinunt. alij volucres eas faciunt. Cùm littus Siculum incolerent, nautas prætereuntes, cantus & vocis amœnitate pelliciebãt, pellectos sopiebant, sopitos demergebant, & postea deuorabant. Vlysses cùm illac sibi prætereundum esset,

Illeuit cera sociorum callidus aures,
Atque suas vinclis præbuit ipse manus.
Transiluit scopulos & inhospita littora classis:
Illæ præcipites desiluere freto.
Sic blandas vocisq; notas, & carmina vicit;
Sic tandem exitio monstra canora dedit.

Martialis huc allusit lib. 3. ad Cassianum:

Sirenas hilarem nauigantium pœnam,
Blandasq; mortes, gaudiumq; crudele,
Quas nemo quondam deserebat auditas,
Fallax Vlysses dicitur reliquisse.

Homerus Odyss. μ. id pertractat. Meminit & Plato in Phædro. *Quid per Sirenes intelligendum.* Virgil. Aeneid. 5. & 5. Metamorph. Ouid. Plerisque dicuntur Σειρῆνες, sed altiore sensu, αἱ τῆς ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μουσικαὶ δυνάμεις, vt Suidas: & in sua Repub. Plato, cùm de sphærarum cælestium volubilitate tractaret, singulas Sirenas dicit singulis orbibus insidere, significat motu sphærarum cantum numinibus exhiberi, nam Siren dea canens Græco intellectu valet. Macrob. 2. Comment. in somn. Scipionis. Sirenes autem aues fabulosas esse putat Plinius lib. 10. cap. 49. cui sanè aduersantur Theodorus Gaza & Trapezuntius, qui Sirenes in mari se vidisse affirmant. Reuera meretrices fuere, vt tradunt Seruius & Palæphatus, quæ quia transeuntes deducerent ad egestatem, his fictæ sunt inferre naufragia. Ad hanc fabulam alludens D. Hieronymus, ait in Epistola quadam: Et nos ad patriam festinantes, mortiferos Sirenum cantus surda debemus aure transire. quò spectat illud Socraticum. δεῖ ὥσπερ σειρῆνας τὰς ἡδονὰς παρελθεῖν τὸν σπεύδοντα τὴν ἀρετὴν ἰδεῖν ὥσπερ πατρίδα: Voluptates oportet præterire tamquam Sirenes eum qui virtutem vt patriam intueri percupit. *Vlysses, sapientiæ imago.* Cæterùm in Vlysse typum sapientiæ obseruamus, qui & suos auocat à turpi voluptatum commercio, & ipse sibi eandem legem imponit. Cicero 5. De finibus, paulo aliter enarrat. sic enim: Mihi quidem Homerus huiusmodi quiddam

vidisse videtur in iis quæ de Sirenum cantibus finxerit. Neque enim vocum suauitate videntur, aut nouitate quadam, & varietate cantandi reuocare eos solitæ, qui præteruehebantur: sed quia multa se scire profitebantur, vt homines ad earum saxa discendi cupiditate adhærescerent. Mirum sanè cur hîc Cicero per Sirenũ cantus nil ab Homero significari dicat, quàm discẽdi studiũ, & sciendi voluptatem: cùm Vlysses ne Sirenum cantibus caperetur, ligari se voluerit: quod non fecisset, nisi insignẽ quandam calamitatem & turpitudinem ab eis sibi suisque importatum iri cognouisset. Horatius Epist. 2. de voluptate turpi intellexit:

Sirenum voces, & Circæ pocula nosti, &c.

Me non fugit ab aliјs variè trahi hanc Sirenum fabulam: vt cùm Pausanias in Atticis ait Sophoclem dictũ fuisse nouam Sirenem. Siren etiam nominatus Bacchylides. εἰώθασι καὶ νῦν ἔτι ποιημάτων, καὶ λόγων, τὸ ἐπαγωγὸν σειρῆνι εἰκάζειν. Synesius epistola quadam ad Hercuclianum: ἐγὼ μὲν οὐ δι' ἄλλο τι τὰς σειρῆνας ὑπὸ τῶν ποιητῶν ἡγοῦμαι βλασφημεῖσθαι, ἢ ὅτι τῷ μελιχρῷ τῆς φωνῆς ἀπώλλυον προσαγόμεναι τὴν πιστεύσαντα. ἤκουσα δὲ τινος τῶν σοφῶν καὶ ἀλληγοροῦντος τὸν μῦθον: Σειρῆνας γὰρ αὐτὰς αἰνίττεσθαι τὰς ἀπολαυστικὰς ἡδονὰς, αἳ τοὺς εἴξαντας καὶ καταγοητευθέντας αὐτῶν τῷ προσηνεῖ, μετὰ μικρὸν ἀπολλύουσι. τί οὖν ἀποδέουσιν εἶναι Σειρῆνες αἱ τῶν σῶν ἐπιστολῶν ἡδοναί. Ego sanè non aliam ob causam existimo Sirenas malè à poëtis acceptas, quàm quòd vocis dulcedine adductos perderent. Audiui à quodam ex sapientibus, qui allegoricè fabulam explicaret, Sirenas obscurè significare voluptates sensum oblectantes, quæ eos perdant qui ipsarum cantui & blanditijs aurem præbuerunt. Quid igitur impedit quominus tuarum epistolarũ voluptates sint Sirenes, &c. Horat. 2. Serm. aliò torsit, nempè ad desidiam: —*vitanda est improba Siren Desidia.*

De Sirenum fabula post Platonem quid sentiat Plutarchus, repete ex Sympos. 9. quæstione 14. Aliò torsit & Xenophon 2. ἀπομνημ. Lege Lucianum Commentario de saltatione: & prouerb. Ceram auribus obdis.

Absque alis volucres.] Eadem descriptio, qualis fuit in superiori Emblemate de homine anguipede, idque ænigmaticôs.

Eò pertinent Ouidiana hæc 5. Metam.

——vobis Acheloïdes vnde
Pluma pedesq; auium, cùm virginis ora geratis?

Mulier, illicium. *Illicium est mulier.*] ab illiciendo, quòd blanditiis illiciat.

quæ in piscem.] Absurdum est. quo alludit ad illud Horatij:

——vt turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa supernè.

Per

Per piscem mollities & voluptas plerumque intelligitur. Vide Lucianum De Syria Dea, vbi mulierem supernè in caudam piscis desinentem visam fuisse ait. *Piscis quid allegoricos.*

Plurima quòd secum] Quamplurimas certè calamitates ex libidine proficisci nemo nescit: tamen eius tres sunt præcipuæ illecebræ. siquidem aut visu, aut cantu, aut commercio capiuntur, & in turpis amoris pedicas illaqueantur humani animi, vt mox dicemus. *Tres ad voluptatem illecebræ.*

Aspectu.] visu nascitur amor. Hinc illud Propertij vulgatissimum: *Si nescis, oculi sunt in amore duces.* *Visus, amoris initium.*

Pindarus formam amoris præconem 8. Nemeor. facit:

ὥρα πότνια κάρυξ ἀφροδίτας·

O veneranda pulchritudo, Veneris præco, &c.

Theocritus, ὡς ἴδον, ὡς ἐμάνην.

quod Maro Ecloga 8. sic est æmulatus:

Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error.

Ouidius item in Epistolis:

Tunc ego te vidi, tunc cœpi scire quis esses:
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et vidi & perij, nec notis ignibus arsi.

Idem 3. Amorum, eleg. 10 (alloquitur amasiam)

Perque tuos oculos magni mihi numinis instar;
Perque tuos oculos qui rapuere meos.

App. lib. 10. Caussa omnis & origo præsentis doloris, & est medela ipsa, & salus vnica, mihi tute ipse es. Ipsi enim tui oculi per meos oculos ad intima delapsi præcordia, meis medullis acerrimum commouent incendium. Plato amoris vulnera radios esse quosdam ait tenuissimos, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus & calidissimus sedem habet, viaque sibi per oculos patefacta, subinde per amantis oculos illapsi ad intimum eius cor penetrant. Lucian. dialog. ἔρωτες: ἔρως πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὄψεως, ἵνα ἤδη, κἂν θεάσηται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι. qua ratione Philostratus δᾳδούχους amoris oculos fecit: ὦ καλοὶ δᾳδοῦχοι ἔρωτος, πρῶτοι μεθ' ἡμῖν τὸ κάλλος ἐπυρσεύσατε. Itaque probatur sententia Plotini, ἔρωτα deducentis, ἀπὸ τῆς ὁράσεως, lib. 3. De amore. Ex quo illud Propertij: *Amoris vulnera ex oculis.*

Cynthia prima suis me incautum cepit ocellis,
Contactum nullis antè cupidinibus.
Assiduè crescit spectando cura puellæ,
Ipse alimenta sibi maxima præbet amor.

Seneca De remedijs fortuitorum: Nō intelligis partem innocentiæ

tiæ esse cæcitatem. Hinc oculi adulterium monstrant, hinc incestum: hinc domum quam concupiscat, hinc vrbem & mala omnia. Certè oculi sunt irritamenta vitiorum, ducésque scelerum. Ex Plutarcho refertur illud è Stobæo ἐν λόγῳ περὶ κάλλους: formosos intueri iucundissimum: tangere autem & tractare sine periculo non licet. Imò, vt Xenophon docet, qui ignem tangunt, vruntur dumtaxat: formosi verò, quamquam procul distent, incendunt tamen. Est enim visus, incitandi amoris occasio. Græca ita sonant: τοὺς καλοὺς ὁρᾶν μὲν ἐπιτερπέστατον, ἅψασθαι δὲ καὶ λαβεῖν οὐκ ἀκίνδυνον. μᾶλλον δ', ὥς φησιν ὁ Ξενοφῶν, τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁψαμένους καίει μόνον. οἱ δὲ καλοὶ, καὶ τοὺς μακρὰν ἑστῶτας ὑφάπτουσιν. ἡ γὰρ ὄψις, λαβὴ τοῦ πάθους ἐστί.

Verba inflammãt ad amorem.

verbis.] Et verba certè non minorem vim habent ad alliciendos animos quàm oculi: imò verò maiorem plerumque.

candore.] eloquentia compta ornataque, qua vel pertinacissimi, vel etiam maximè refractarij molliri, & in aliam penè formam mutari queunt. Vel candor hîc pro pulchritudine vsurpatur, vt apud Propertium in 1.

Nec Phrygium falsò traxit candore maritum
Auecta externis Hippodamia rotis.

Nisi candorem referre mauis ad illam Sirenem flexanimam, quam nostri gratiam, animumque purum ac simplicem & verè amabilem dicunt, qualis fuit mulieris cuiusdam Thessalę gratia, cuius amore ita exarsisse Philippum Macedonem aiunt, vt plerique suspicarentur eum amatorio quodam philtro eò adactum. Quam ob rem Olympias Philippi vxor tantum operæ posuit, vt tandem Thessalam illam prehenderit: quam cùm diligenter intuita esset, eius formam certè bonam, verba omnia naturam ingenuam spirantia, præclaram educationem. facessant ergo calumniæ, ait Olympias: tu enim in te philtrum habes: non alio fascino capitur Philippus.

Triũ Sirenũ nomina vnde imposita.

Parthenope.] Trium Sirenum nomina non temerè imposita sunt. παρθένος virginem sonat: Ligia, non à ligando, vt putant nonnulli, neque ab illiciendo, sed à Græco λιγεῖον, quod canorum sonat: aut λιγέως, dulciter, quod ad sermonis & colloquij refertur illicium: Leucosia, à λευκὸν, album, ab albedine, quæ in sui admirationem rapit, mentisque oculos quasi fascino aliquo decipit. Eâ enim significatur verborum ornatus.

A Musis Sirenas explumari quid.

Has Musæ explumant.] Per Musas intellige literatos, qui cum voluptatibus corporis nihil habent commercij: præcipuum autem libidinis antidotum est literarum studium. Huc placet adii-

cere fabulam Græcorum ſcholiaſtûm poëticam ſatis vulgatam. Suaſit aliquando Iuno Sirenibus, voce & cantus ſuauitate plus æquo tumeſcentibus, vt Muſas ad canendum prouocarent, & eas vincere niterentur. Muſæ conditionem, vbi aliquantum cõcertaſſent, non recuſantes, facili negotio de iis victoriam retulerunt. Nec verò mirum cuiquam videri debet, ſi tam facilè vicerint. Quis enim ſuauem & natiuum Muſarum modulum cum eo blando quidem, ſed fallaci & captioſo Sirenum cantu comparet? Muſæ igitur plumas Sirenibus auulſerunt, quibus ſibi coronas confecerunt in victoriæ ſignum. Mythologi Sirenum vocabulo, ſophiſticen: Muſarum nomine, ſolidam & expreſſam ſapientiam volunt intelligi: plumæ, ſcripta ſunt ridicula eorũ qui adumbrata, non vera ſapientia ſeſe oſtentant: de quibus docti ſapienteſque viri facillimè triumphant. Hoc veterum figmentum Theodoretus De curandis Græcis affectionibus, ſtatim initio lib. 8. attigit, cùm ait ex Pythagoræ ſententia, aut eorum certè qui eius vitam ſcriptis tradiderunt, eſſe Muſas Sirenibus præferendas.

has atque illudit.] Antidotum eſt alterum in Amorem, nimirum peregrinatio. Ouid. 10. Metamorph. *Peregrinatio confert ad amorẽ declinandũ.*

Ire libet procul hinc, patriaq́ relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.

Id verò ſuadet apertiùs 1. De remedio:

Tu tantùm quamuis firmis retinebere vinclis,
I procul, & longas carpere perge vias.
Tempora nec numera, nec crebrò reſpice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoſte fuga eſt.

Idem libro 2.

Manat amor tectus, ſi non ab amante recedas,
Turbaq́ in hoc omnes ingenioſa ſumus.
Proximus à tectis ignis defenditur ægrè:
Vtile finitimis abſtinuiſſe locis.
Non facilè eſuriens poſita retinebere menſa,
Et multam ſaliens incitat vnda ſitim.

Scilicet eſt doctis.] Epimythion eſt: quò referendum videtur lepidiſſimum Platonis tetraſtichon, vt habet Laërtius: *Amore non capi Muſas quid.*

Ἁ κύπρις μούσαισι, κοράσια τὰν ἀφροδίταν
τιμᾶτ', ἢ τὸν ἔρων ὔμμιν ἐφοπλίσομαι.
καὶ μοῦσαι ποτὶ κύπριν, ἄρει τὰ στωμύλα ταῦτα,
ἡμῖν δ' οὐ πέτεται τοῦτο τὸ παιδάριον. id eſt:

Hac Venus ad Muſas: Venerem exhorreſcite Nymphæ:
In vos armatus aut Amor inſiliet.

Cui

Cui contrà Musa, Verba hac age dicito Marti:
Aliger huc ad nos non volat ille puer.

Idem argumentum tractat Lucianus in Dialogis Deorum, quod eò spectat, vt significetur, doctos, & laboriosa studiorum mole pressos, stulto amore non corripi: quod accidere solet iis qui otio sese turpi dedunt, laboremque honestum refugiunt. quod Cicero pro Cælio pluribus verbis extulit: Scitote Iudices, inquit, eas cupiditates, quæ obiiciuntur Cælio, atque hæc studia, de quibus disputo, non facilè in eodem homine esse posse. Fieri enim non potest, vt animus libidini deditus, amore, desiderio, cupiditate sæpè nimia copia, inopia etiam nonnumquam impeditus, hoc quicquid est quod nos facimus in dicendo, non modò agendo, verùm etiam cogitando, possit sustinere. An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ, tanta voluptate dicendi, tanta laude, tanta gloria, tanto honore, tam pauci sint, semperque fuerint, qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates, relinquenda studia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarium deserendus; quæ res in hoc genere homines à labore studioque dicendi deterret, non quò aut ingenia deficiant, aut doctrina puerilis.

Scilicet est doctis.] Carmen Theocriti est ex Eidyllio 9.

ὗτ' ἔαρ ἐξαπίνας, γλυκερώτερον, ὗτε μελίσσαις
ἄνθεα, ὅσσον ἐμὶν μῶσαι φίλαι. οὓς γὰρ ὁρῶσαι
γαθεῦσιν, τὼς δ' ὗ τι ποτῷ δαλήσατο κίρκα. id est,

Neque ver subitum lenius est, neque apibus
Flores (tã dulces) quã mihi musa chara [sũt.] quos enim aspiciẽde
Exhilarant, eos sua potione non poterit fascinare Circe.

Senex

Senex puellam amans.

EMBLEMA CXVI.

DVM Sophocles (quamuis affecta ætate) puellam
A quæstu Archippen ad sua vota trahit,
Allicit & pretio, tulit ægrè insana iuuentus
Ob zelum, & tali carmine vtrumque notat:
Noctua vt in tumulis, super vtque cadauera bubo,
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.

VVlgò apud nostrates iactatur, vitia quædam esse, quæ Deo & Naturæ repugnant, hominibusque valdè displicent: nimirùm adolescentis ignauia, inopis superbia, & senis iam capularis libido intempestiua. tum enim vel maximè δὶς παῖδες οἱ γέροντες, cùm vitiis plusquam iuuenilibus intempestiuè delectantur. *Bis pueri senes.*

ctantur. Quantò enim quis ætate prouectior est, tantò à voluptatum corporis titillationibus remotior esse debet. Cicero in Catone maiore: At non est voluptatum tanta quasi titillatio in senibus, credo, sed ne desideratio quidem. Bene Sophocles, cùm ex eo quidam iam confecta ætate quæreret, vteretúrne rebus Venereis: Dij meliora, inquit: libenter verò istinc tamquam à domino agresti & furioso profugi. cupidis enim rerũ talium odiosum est & molestum fortasse carere: satiatis verò & expletis iucundius est carere, quàm frui. Idem retulit Plutarch. Commentario περὶ φιλοπλουτίας, & Valer. Max. lib. 4. Ad id facit lib. 7. Epigrammat. Græcorum institutum Philodemi poëtæ iam senectute cassi, qui fatetur se quondã amori dedisse operam, sicuti & alios, lusisseque cùm per tempus liceret: sed tandem canitie admonitũ, grauioribus curis & studiis incubuisse. Modò, inquit, reiiciatur amor: canus enim adest pro nigro capillus, ætatis iam maturæ nuncius: vbi ludendi tempus esset, lusimus: cùm autem non amplius datur, ad meliores curas properemus licet. hactenus ille. Et certè, dum intempestiuos senum quorundam amores, & affectũ libidinis huic ætati planè repugnantẽ aduertimus, facile est colligere, verissimũ esse quod ait Plaut. Mercatore:

Senes procul à voluptatibus corporis

Senum amor vehemens.

—— labant iuuenes, itidem rapiuntur senes.
Illi se amant: quod amant, amatum volunt atque cognitum.
Illi verò si amare ea ætate occeperint, multò insaniunt acrius.

Tibullus Eleg. 2. lib. 1.

Vidi ego qui iuuenum miseros lusisset amores,
Pòst Veneris vinclis subdere colla senem,
Et sibi blanditias tremula componere voce,
Et manibus canas fingere velle comas.
Stare nec ante fores puduit, charaúe puellæ
Ancillam medio detinuisse foro.
Hunc puer, hunc iuuenis turba circumstetit arcta,
Despuit in molles & sibi quisque sinus.

Locus est elegans apud Plutarch. lib. contra Coloten, vbi docet senibus Venerem exercendam non esse: Minimè fefellerit, Epicurum voluptates corporis, tamquam Etesias ventos, vbi peruenerint ad suum incrementum, expirare: quod in caussa est vt inquirat, vtrũ sapiens ætate decrepita, qui res Venereas nequeat exercere, contactu formosarum, & contrectatione adhuc gaudeat: longè aliter sentiens quàm Sophocles, qui libenter istinc, vt à domino agresti & furioso, se profugisse dicebat. Sed cùm plerasq; voluptatum istarum senectute exarescere videát, cumque

Cythe-

Cytherea canos sit perosa milites,

multo potiùs debebant homines voluptuarij, animi voluptates conquirere, ac velut cibaria quæ non putrescunt, & incorrupta durant. Et ibidem: Obsoleto, intempestiuo, turpi remedio fatentur se vti, cùm recordatione pristinarum voluptatum se ipsi recreant: & quia non suppetunt recentes, quibus vti queant, veteribus illis, id est mortuis & pollinctis, alias iam moribundas aut enectas in carne, vt in frigido cinere, mouent aduersante natura, ventilantque paulisper fouendo: quippè qui in animo nullam habeant domesticam voluptatem, dignam libero, condîtam hilaritate. hæc ille. Sanè Iuuenalis in descriptione Senectutis ostendit satis, quàm sit aliena Venus à senibus. Cæterùm quantum ex historiis deprehendi potest, Sophocles Venereis rebus multum fuit addictus, & iam grandæuus Theorida meretricem deperiit. Idem senex admodum, Archippen adamauit scortum nobile, cuius prior amasius, Smicrines nomine, à quodam rogatus quid ageret Archippe: respondit, Velut noctua tumulo insidet. Athenæus Dipnosoph. lib. 13. cap. 22. *Sophocles, amator senex.* *Noctua tumulo.*

quamuis affecta ætate.] id est, quamquam iam senex esset. Ouidius rectè:

Turpe senex miles, turpe senilis amor.

insana iuuentus.] aut quòd iuuenes à commercio Archippes auocarentur: aut id referas ad pæderastiam, qua notatus est Sophocles: Athenæus cap. 27. lib. 13. & Hieronym. Rhodius in historicis Commentariis meminit.

Ob zelum] zelotypiam.

super vtque cadauera bubo.] Senex morti proximus tumulum expectat, itidem mox cadauer futurus.

In colores.

EMBLEMA CXVII.

INDEX mæstitiæ est pullus color: vtimur omnes
Hoc habitu, tumulis cùm damus inferias.
At sinceri animi, & mentis stola candida puræ:
Hinc sindon sacris linea grata viris.
Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse
In viridi, quoties irrita retrò cadit.
Est cupidis flauus color, est & amantibus aptus,
Et scortis, & queis spes sua certa fuit.
At ruber armatos equites exornet amictus;
Indicet & pueros erubuisse pudor.

Cæruleus

Cæruleus nautas, & qui cælestia vates
Attoniti nimia relligione petunt.
Vilia sunt giluis, natiuaq; vellera burrhis:
Qualia lignipedes stragula habere solent.
Quem curæ ingentes cruciant vel zelus amoris,
Creditur hic fulua non malè veste tegi.
Quisquis sorte sua contentus, ianthina gestet:
Fortunæ æquanimis tædia quiq; ferat.
Vt varia est natura coloribus in gignendis,
Sic aliis aliud: sed sua cuique placent.

COlores & eorum differentię non minimùm solent animos nostros afficere, ob eamque rem docti & indocti παθήματα ea quæ sunt in animis, passim coloribus exprimunt. Horum tamen colorum tot significationes esse possunt, quot sunt hominum affectus & opiniones. Quæ quò ad rationem aliquam propiùs accedũt, vel naturam rerum expressiùs declarant, eò pulchriores habentur: vt cùm nigrore vtimur in mortuorum inferiis, albore ad puritatem animi significandam. Viror, spei nota, vt dictum est in superioribus auaris, amantibus, & id genus aliis, qui spem pretio non emunt, rufus haud malè conuenit. Ruber tum militum, tum puerorum, quos verecundia maximè decet, symbolum esse poterit: vt cæruleus nautarum: giluus & burrhus, vilium, & eorum qui sunt tenuis fortunæ. Meticulosis denique & zelotypis, quòd animo sint perturbato, non malè fuluus color tribuitur: ianthinus iis qui sua sorte contenti viuunt. Colorũ octo differentias explicat Alciatus initio 2. Parergôn.

Coloribus exprimũtur affectus animi.

Colorum significationes.

Index mæstitiæ pullus.] Nigro vel pullo colore in parētalibus vtuntur. quod ex historia Thesei proditum nobis est. Ille enim interfecto Minotauro cùm rediret in patriam, nigroque velo per imprudentiam vteretur, pater Aegeus hoc signo tamquam lugubri & funesto consternatus, quippè qui filium extinctum esse crederet, se in mare præcipitem dedit. Quem colorem męstitiæ & doloris notam fuisse significat Ouidius exul, suæ calamitatis memor, librum ab omni ornatu ablegans his verbis:

Nigroris symbolũ.

Infelix habitum temporis huius habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conueniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:

Fortunæ memorem te decet esse meæ.

tumulis cùm damus inferias.] cùm mortuos sepulchro mandamus. Inferiæ sacrificia fuere, quæ Diis inferis solui dicebantur, &, Inferias facere, est mortuorum animas sacrificiis placare, vel iusta defunctis persoluere. Virgil. in 9.

Inferiæ.

Absenti ferat inferias, decoretq́ue sepulchro.

Idem 4. Georg.

Inferias Orphei mittit, lucumq́ue reuisit.

Catullus:

Multas per gentes & multa per æquora vectus,
Aduenio miseras frater ad inferias.

& deinde:

Nunc tamen interea prisco quæ more parentum
Tradita sunt tristes munera ad inferias.

Tradit Seruius morem fuisse in sepulchris virorum fortium captiuos necari. Quod postquam crudele nimium visum est, placuit gladiatores ante sepulchra dimicare, qui à bustis bustuarij dicti sunt. Eorum si fortè copia non fuisset, laniantes feminæ genas suas effundebant sanguinem. De hoc Inferiarum nomine nonnihil Gellius 19. cap. 8. Contrà tamen, quod prætermissum nolim, Plutarch. libro Quæstionum Romanarum, quærit quā ob caussam mulieres in luctu vestibus albis vterentur: quod factum ab iis putat exemplo Magorum, qui aduersus tenebras ipsumque Plutonem lucida & illustri veste sese obtegunt: vtque defuncti cadauer albo amictu tegitur, sic putant æquum esse amicos ac familiares vestiri. At in luctu vilia maximè conuenire putant: quæ autem colore aliquo tincta sunt & suffusa, luxum arguunt, & superfluarum rerum apparatum. Cùm itaque solum album sincerum sit, minimè mixtum, purum, & tinctura non imitabile, optimè putant iis conuenire qui sepulturæ committuntur. Proinde & Socrates scribit, Argis vestes albas in vsu esse dum lugent, quæ eædem sint aqua elutæ. Sed enim tamen obsoleuisse morem idem Plutarch. scribit: nimirum deprauata cōsuetudine, viros albas vestes in luctu vsurpasse; quod ferè colligimus ex ijs quæ Paulus Iulius ait, in tit. De sepulchris & lugēdis: Qui luget, abstinere debet à conuiuiis, ornamentis & alba veste. Constat enim ex Varrone, de vita patrum, vti citatur à Nonio, mulieres in luctu nigrū colorē solemnē habuisse: Amiculo nigello (inquit ille) capillo demisso sequeretur luctū. alio loco: funere ipso pullis pallis amictæ. Idem fuisse vsus traditur apud Græcos ex vltimo Iliados Homericæ, vbi Tethys futurā filij

Gladiatorum prima instituti.

In luctu quo habitu Romanæ mulieres vsæ.

filij Achillis necē deflens velo nigro tecta Iouē adit. Apud Euripidem, Iphigenia matrem Clytæmnestram monet, ne comam laniet suam ob mortem: suisque vt renunciet sororibus ne vestibus nigris corpus eam ob rem contegant.

At sinceri animi.] Albedo, puritatis, fidei, castimoniæ, integritatis, & aliarum generis eiusdem virtutum nota, ideoque religioni accommoda. Cic. 2. De legib. Color albus præcipuè decorus Deo est, cùm in cæteris, tum maximè in textili. Plutarchus lib. De Iside & Osiride, quærit caussam cur Sacerdotes linteis tantùm vestibus vterentur. Id quidem factum ait, quòd immortalibus Diis omnia pura, mundaque conueniunt. Non enim fas est (ait Plato) pura Deorum numina contaminatis & impuris rebus coli. Itaque cùm linū maximè purū fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificis, & Deûm cultoribus præ cæteris conuenire censuerunt. Pierius 40. Hieroglyph. meminit, & alij nonnulli. Reperio & vestem candidam, signum fuisse lætitiæ, apud Val. Max. lib. 1. cap. 1. quo loco scribit post Cannensem cladem, qua maior virorum Romanorum pars absorpta fuit, decretum fuisse ne matronæ vltra trigesimum diem luctus extenderent, vt ab ijs sacra Cereris peragerentur. Hæ itaque abstersis lachrymis, depositisque doloris insignibus, candidam vestem induerunt. Nec prætermittendus Romanorum mos in honorum petitionibus: qui enim magistratus ambibant, toga candida induti sese commendabant populo: hoc cultu integritatem, probitatemque ex colore omnium purissimo & simplicissimo significantes, seque pecunia minimè vsos qua populum corrumperent: ideò candidati à candore vestis nominati, vel simplicitate, puritateque animi potiùs. *Alboris significationes.*

sindon.] Vestis alba, vel amictus è lino Aegyptiaco.

Nos sperare.] Spei color est viridis, quòd omnia spe duce vernent. Vt enim cùm virescunt segetes & arbores, ab eis fructum expectamus: fit tamen interdum ea spes irrita, fallax, & nullius omninò frugis. Ouid. *Viror, Spei nota.*

Fallitur augurio spes bona sæpè suo.

& Plautus: *Ego scio qui sperauerint, spem decepisse multos.*

Est cupidis flauus.] Auaris, amantibus, & iis qui meretricias artes sectantur, non malè quadrabit color flauus, qui ex albo, rufo & viridi concretus est, qualis est color mellis, auri & aristarum. Auaris quidem, qui spem pretio non emunt, cùm sint coloris flaui, ob insatiabilem habendi cupiditatem: Amantibus, ob flauedinem contractam ex amoris affectu, licet interdum *Flauus color, quorum sit.*

propter conceptam in animo ſpem, vireant: Scortis denique, & turpium voluptatum ſectatoribus, qui præſentis opinione boni ducuntur.

Ruboris nota. *At ruber armatos.*] Rubor militum eſt: ardorem enim bellicum, cædem & ferocitatem tacitè arguit. Apud Pœnos in caſtris Annibalis rubeam veſtem Ducis tabernaculo protentam, vt aliis purpuram, indicium fuiſſe certaminis proditum eſt, quo viſo miles ad pugnam ſe accingeret. Scribunt Val. Maxim. & Plutarch. Lacedæmonios, non vt vulnerum ſuorum in bello cruorē diſſimularent & occultarent, Phœniceis in prœlio tunicis vſos: aut ne ipſis terrorem incuteret, ſed ne hoſtibus fiduciæ aliquid afferret.

Purpureus color, ſymbolum verecundiæ. *Indicet & pueros.*] Purpureus color pudoris indicium. Hinc prætexta Romanos pueros admonebat, verecundiam in dictis factisque ſeruandam. Notum eſt Catonis illud, cùm diceret ſibi magis placere adoleſcentes qui rubeſcerent, quàm qui palleſcerent. Et Diogenes verenti cuidam, Confide fili, inquit; hic enim virtutis eſt color. Claudian. 1. de raptu Proſerpinæ: Vbi iuuenculam viro iam maturam deſcribit ab adiuncto pudore:

—niueos infecit purpura vultus
Per liquidas ſuccenſa genas.

Cæruleus nautas.] Seruius in 8. Aeneid. Cæruleus color maris eſt, à cuius Deo equum conſtat eſſe inuentum. Hunc cæruleum colorem, vt mundi colorem laudat obiter polyhiſtor Plutarch. 1. de philoſophorum decretis, cap. 6. Sed vt eſt varia hominum mens, aliuſque aliorum ſenſus in colorum vſurpandis ſymbolis, reperio Agrigentinos tyrannide Phalaridis liberatos, publicè conſtituiſſe, nulli cæruleo colore veſtitum geſtare permitteretur, quòd tyranni ſatellites & corporis eius ſtipatores eo colore ſubligaculis fuiſſent vti ſoliti.

Byrrhus, giluus. *Vilia ſunt giluis.*] Tenuis fortunæ homines decent vilia, vt byrrhum ſiue rufum, giluum ſiue melinum: de quibus Gellius cap. vlt. lib. 13.

Quem cura.] meticuloſis, zelotypis, & iis qui omninò ſunt perturbati, fuluus amictus ex viridi & rufo permixtus poteſt eſſe peculiaris.

Lignipedes qui. *lignipedes.*] Hi ſunt reſtigeri quidam Monachi, qui ex inſtituto ſeueriore ligneis calceis vtuntur, aut potius ſoleis quibuſdam è ſubere vel ligno. Itali vocant Capuſſinos. Pro veſte, pallia cinericia gerunt, eo colore, quo vilia ruſticorum ſaga qui caminos emundant.

Quiſ-

Quisquis forte.] Violaceus ad eos pertinet, qui sua contenti sorte viuunt, vel etiam fortunæ ludibria pro nihilo ducunt: eos enim affectus violæ & rosæ significare possunt, ἴα καὶ ἄνθη. *Violaceus color.*

Vt varia est natura.] Verba sunt ipsius Alciati ex 2. Parerg. cap. 1. Colorum omnes appellationes Latinè expressim ostendere vix quisquam possit. tam enim hac in re varia natura est, vt quod in aliis plerisque accidit, rerum multitudo vocabula superet.

sed sua cuique placent.] Homerus, ἄλλα παρ' ἄλλοις καλά. Suum enim cuique pulchrum, ait Cic. & sic se res habet, te tua delectant, me mea. Virgil.

Trahit sua quemque voluptas.

Virtuti fortuna comes.

EMBLEMA CXVIII.

ANGVIBVS *implicitis, geminis caduceus alis*
Inter Amaltheæ cornua rectus adest,
Pollentes sic mente viros, fandiq; peritos
Indicat, vt rerum copia multa beet.

Symbolũ Alciati. HOc ipsissimum fuisse Alciati symbolum refert Paulus Iouius, lepido eo libro, quem scripsit lingua sua vernacula De notis armorum & amoris. Quod schema quàm bellè Alciato conuenerit, facilè possunt intelligere, qui eius prudentiam iuris & eloquentiam, qua cæteris excelluit, vnà secum reputant. Id enim studium, eaque facultas effecit, vt magnos honores & honestas opes ad vitæ præsidium sibi compararit. Idem Iouius me

me docet eodem dialogo, ſymbolum hoc, VIRTVTI FORTVNA COMES, fuiſſe vſurpatum antè ab Iaſone Maïno nobili Iuriſconſulto: quo, ſua ſe virtute ac ſtudio, lautam fortunam eſſe conſecutum oſtēdebat. Sed id Emblema placet ad quoſcumque doctos & ſapientes homines transferre. His ſymbolis, virga nēpè Mercuriali caduceo, duobus inter ſe connexis ſerpētibus, & duplici copiæ cornu ſignificatur, homines ſapientia & eloquentia præditos, rerum omnium copiam facilè conſequi. Quò ſpectat Ariſtotelicum illud, Diuitem ſi velit eſſe poſſe, qui ſapiētia fuerit excultus. quod quidem ſymbola hæc tacitè indicant. Nam caduceus diſciplinæ, eloquentiæ, ſapientiæ, ſed & felicitatis notam habet, teſte Pierio lib. 15. De ſacris Aegyptiorum literis. Cornu verò Amaltheæ, rerum omniū abundantia eſt. Hinc apud Stobæum Hippodamus Thurius ciuitatem bonis legibus conſtitutam, cornu Amaltheæ appellat: quandoquidem bona ingenia eius beneficio profectum capiant, tum mores, ſtudia legesq́ue fiant optimæ, item rationes rectæ & æquæ, pietas, ſanctimonia, reuerentia. Enimuero

Caduceus.

Amalthea cornu.

Quiſquis Palladias totis quinquatribus artes
Emit, & Aonij pocula ſacra iugi,
Huic nil deeſſe poteſt, hunc pleno copia cornu
Imperat Attalica conditione frui.

Ab hac ſententia non multum abſceſſit Socrates: Τὸ γὰρ Ἀμαλθείας κέρας ἐξηγούμενος οὕτως. εἶναι γὰρ σύμβολον, ἂν μήτις ᾖ μάλθων, ἀλλ' ἐργάτης, πάντ' ἔχειν τ' ἀγαθά. καὶ μὲν τὴν ἀμαλθείαν, τοῦ μὴ μάλθωνος ἀποδιδούς· καὶ δὲ τὸ κέρας τοῦ βοὸς ἐργατικωτάτου ὄντος τὸν ἐργάτην ἐνσημαίνεσθαι. βότρυς δὲ ἐν τῷ κέρατι εἶναι καὶ τὰ ὅμοια, ὅτι ἐν τῇ γεωργίᾳ πάντα ἔνεστιν ὧν χρείαν ἔχομεν. διὸ καὶ ἔχοντες αὐτὸ εἰσάγονται, ὅ, τε ἀγαθὸς δαίμων, καὶ ἡ ἀγαθὴ τύχη. id eſt, Amaltheæ cornu ſic interpretabatur: eum quidem ſignificare qui minimè ſit diſſolutus, ſed operi intentus, genus omne boni conſecuturum: Per cornu verò bouis, quod animal eſt laborioſiſſimum, virum operarium intelligi: Vuas autem & ſimilia in cornu haberi, quia ex agricultura conſequimur quæcumque neceſſaria ſunt. Itaque ipſum geſtantes inducuntur bonus genius & bona fortuna. In Collectaneis ex Philemone de pecunia idem intelligitur.

Quid per Amalthea cornu ex Stobæo.

Bos, animal ad laborem natum.

τὸ τῆς Ἀμαλθείας δοκεῖς εἶναι κέρας,
οἷον γράφουσιν οἱ γραφεῖς κέρας βοός;
ἀργύριόν ἐστι τοῦτ', ἐὰν ἔχῃς, λέγε

πρὸς τοῦθ' ἃ βούλει, πάντα σοι γενήσεται·
φίλοι, βοηθοὶ, μάρτυρες, συνοικίαι.
Putásne Amalthea cornu huiusmodi esse,
Quale pictores cornu bouinum depingunt?
Argentum est, quod si habueris, petas
Ab ipso quicquid voles; omnia tibi addentur,
Amici, auxiliatores, testes, domuum multitudo.

Amaltheæ istud cornu, præter cæteros, ad felicitatem & fortunæ bona retulit Dio Chrysostom. Orat. 1. De fortuna.

Caduceus Mercurij. *caduceus.*] Virga Mercurij, qua dicitur vsus ad lites & iurgia tollenda, ad somnum inducendum, ad euocandas ex inferis animas, vel etiam immittendas: Homerus Odyss. ε.

εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
ὧν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει.

Caduceus autem, à quo caduceatores legati, est *κηρύκειον* Græcis, cuius verbi meminit Marcianus, l. 8. de rerum diuis. Digestis. Horatius:

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque leuem coërces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus & imis.

Et Virgilius 4.

Tum virgam capit, hac animas ille euocat orco
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit,
Dat somnos, adimitque, & lumina morte resignat.

Iulian. Imperator epistola quadam ad Iamblichum, Mercurij virgam, ad eloquentiæ vim doctè retulit, *οἷον Ἑρμοῦ ῥάβδῳ κινεῖς καὶ διεγείρεις καθεύδοντας*, quasi virga Mercurij moues, atque dormientes expergefacis. Idem post: *πρέπει δ' ἑρμοῦ λογίου μαθητὴν, εἰ δὲ βούλει τρόφιμον ὄντα σε ῥάβδον οὐκ ἐν τῷ καθεύδειν ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ κινεῖν καὶ διεγείρειν μᾶλλον ἐθέλειν μιμεῖσθαι.* Aequum est te, qui sis Mercurij eloquentiæ præsidis discipulus, aut si mauis alumnus, virgam non somni prouocandi gratia tractare, sed illum imitari ad mouendum & excitandum. Hanc Mercurialem virgam *κηρύκειον* à Græcis appellari dixi, qua legati, fecialesque vsi, prouideque caduceatores nominati, vt notat Vlpianus interpres Demosthenis, ad orationem contra Timocratem: quo loci statuit *Serpentes caduceo implicati.* duplices Cerycas, qui ius idem haberent cum fecialibus, eandemque pænè potestatem, vt belli denunciandi, pacis ineundæ: quos *εἰρηνοδίκας*, pacis sequestros Dionys. Halicarn. interpretatur. De Serpentibus autem Caduceo implicatis, hæc est Mythographorum

phorum narratio. Mercurius in Arcadiam iter faciens, duos inter se Dracones acerrimè concertantes offendit, quos interposito baculo statim pacauit: qua de causa ne posteri miraculum ignorarent, Aegyptij virgam duobus interpositam draconibus Mercurio consecrarunt, & Caduceum nominarunt. Baculus hic eloquentiæ typus est: dracones sapientiæ gerunt symbolum. Alij ad pacem referunt, quam plerumque legati siue caduceatores componunt. Huc respexit Isidorus; Mercurius, inquit, virgam tenet quæ serpentes diuidit: nam bellantes & dissidentes interpretum oratione sedantur. Iamblichus in Epistola ad Deuxippum: Reuera Deus quispiam fuit, qui hominibus Dialecticam ostendit, & è cælo demisit: vel, vt quidam dicunt, eloquẽs Mercurius qui in manibus Dialecticæ symbolum gestat, serpentes scilicet se inuicem respicientes.

Baculus quid.

Serpentes, dialectica symbolũ.

Amalthea cornua.] Amalthea capræ nomen fuit, cuius lacte Iupiter est enutritus, Adrastes & Idæ Nympharum ministerio & opera. Cùm verò aliquando capra cornu, quod habebat amplissimum, in obiecta fregisset arbore, Nympha id sustulit diuersis pomis ac herbis onustum, & ad os ipsius Iouis detulit: cuius beneficij memor iam grandior factus, cornu seruatum Nymphæ, cuius erat capra, dono dedit ea virtute imbutum, vt quicquid appeterent, ex eo cornu protinus exiliret. Alij hoc cornu referunt ab Hercule ereptum fuisse Acheloo sese in varias figuras commutanti. Ouid. 9. Metamorph. & Fastorum 5. Strabo lib. 10. Lactant. lib. 1. cap. 21. Mythologi referunt ad regionem antea sterilem & infecundam, quam labore & industria Hercules feracissimam reddiderit. Nos facultatum & omnium bonorum copiam hîc interpretamur, quæ virtutem & liberalem omnem eruditionem consequi iure debeat: quod significat huius Emblematis inscriptio. cuius Cicero meminit in Catone Maiore his verbis: Te Cyre beatum ferunt, quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est. quæ petita videntur ex Oeconomico Xenophontis. Quò etiam refer Adagium, Virtute duce, comite fortuna, ex Ciceronis Epistolis familiaribus.

Amalthea historia.

Acheloi cornu.

Pollentes mente.] exprimit Græcam locutionem νοῦν ἔχοντας, i. φρονίμους.

fandiq; peritos.] Aristot. 1. artis dicẽdi appellat eos εἰπεῖν δυναμένους.

copia multa beet.] beare, est prodesse, inquit Vlpian. l. 49. D. de verb. sign. naturaliter enim bona ex eo dicuntur, quòd beant, hoc est, beatos faciunt.

Fortuna virtutem ſuperans.

EMBLEMA CXIX.

CÆSAREO poſtquàm ſuperatus milite, vidit
Ciuili vndantem ſanguine Pharſaliam;
Iam iam ſtricturus moribunda in pectora ferrum,
Audaci hos Brutus protulit ore ſonos:
Infelix virtus, & ſolis prouida verbis,
Fortunam in rebus cur ſequeris dominam?

INterfecto Iulio Cæſare à Bruto & Caſſio, vt libertatem ciuibus ereptam reſtituerent, res tamen non ceſſit vt ſperabant. Siquidem extincto Caſſio in bello ciuili, cùm Brutus vidiſſet ſe ſuperatum iri, quibuſdam de fuga ſuadentibus: Non certè pedibus,

bus, inquit, eſt fugiendum, ſed manibus: tandemque arrepto gladio prorſus deſperans ſe ipſum confodit, iuuante Stratone Rhetore. Dion in Auguſto refert tum verſus hos pronunciaſſe, qui in tragœdia Herculi tribuuntur: ὦ τλῆμον ἀρετὴ, λόγος ἄρ' ἦσθ' ἄλλως· ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν, σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ. hoc eſt, O miſera virtus, quàm tu res eras; nugaroria: equidem ſeriò in te exercebar, at tu fortunæ inſeruiebas. vel ſic: O miſera virtus, ergo nomen inane eras; ego verò te vt rem ſolidam exercui, quamuis interim fortunæ ſeruites. Significabat tunc quidem temporis plus momenti & virium fortunæ quàm virtuti fuiſſe, viroſque bonos improborũ machinis fractos & extinctos. quod Q. Curtius lib. 8. confirmat, cùm ait; Quis neget eximiã quoque gloriã ſæpius fortunæ quàm virtutis eſſe beneficium? Alciatus Parergôn libro 2. cap. 7. retulit hanc Bruti ſententiam, vſurpauitque in Epitaphio à ſe conſcripto de Pyrrhi Anglebermæi Aurelianenſis Academiæ Iurecõſulti morte, his omninò verbis:

Mors Marci Bruti.

Fons Emblematis.

Quis non malignas mortis accuſat vices,
Virtute claros quæ viros præceps rapit,
Viuaciores improbos coruis ſinens?
En Pyrrhus ille tot animi illuſtris bonis,
Latoq; clauo eſt ante præreptus diem:
Fruſtra putauit eſſe te Virtus Deam,
Quæ fortuitis ſeruiebas caſibus.

At reuera hæc fuit Bruti, id eſt hominis pagani, nec verè Philoſophi, imò verò deſperãtis opinio, qui quantũ in eo errarit, colligere eſt facillimum ex ſcriptis Platonicorũ & aliorum, quorum fuit iudicium acrius, & auctoritas maior. Certè non multum ei poteſt obeſſe fortuna, qui ſibi firmius in virtute quàm in fortuna præſidium collocauit. Virtus enim omnia quæ in hominem cadere poſſunt, ſubtus ſe habet, eaque deſpiciens caſus contemnit humanos, culpaque omni carens, præter ſeipſam nihil cenſet ad ſe pertinere: vt rectè docet Cicero Tuſcul. 5. & Lactant. lib. 3. De falſa ſapientia c. 28. Neq; verò cenſendus eſt fortis, & magno præditus animo, qui vt aliquod damnum, aut alioqui aſperã vitæ calamitatẽ effugiat, vitæ ſibi vſuram adimit: quod in Cleomene Plutarchus oſtẽdit. Cùm enim poſt miſeram acceptam cladem in bello contra Antigonum, Cleomenes rebus omnibus deſperatis admoneretur à Theryclone, vt ſe interficeret: Generoſum verò putas eſſe, inquit, magnique animi facinus, ſibi vitam adimere: quo vno nihil facilius aut promptum magis eſſe poteſt? Id verò ignaui hominis & inconſulti maximum

Deſperãtis opinio qua.

Virtutis vis.

Fortis non eſt qui ſe necat.

Cleomenis verba grauiſſima.

mum argumentum est. Quis enim eum qui simile quidpiam in se receperit, non à sua ipsius ignauia victum esse confitebitur? Minimè est oppetenda mors, vt honestas actiones detrectemus; imò diligenter prouidendum, vt ipsa mors in se generosi quidpiam & honesti habeat: quia cum probro non minimo coniunctum sit, aut viuere, aut mori sui caussa velle. Quod si aliquando cogitandum esse videatur (quod numquam tamen permissum fuit instituto Christiano) id fortasse permittitur, cùm nulla spes supersit amplius defendendæ patriæ. Rectè ille quidem, sed veriùs tamen Poëta:

Rebus in incertis facile est contemnere vitam:
Fortiùs ille facit, qui miser esse potest.

Huc Martialis in primo ad Decianum quendam:

Nolo virum facili redimit qui sanguine famam:
Hunc volo, laudari qui sine morte potest.

Idem sic lepidè perstrinxit Fannium:

Hostes cùm fugeret, se Fannius ipse peremit:
Dic mihi, non furor est, ne moriare, mori?

Rectè Aristot. 3. de Morib. ad Nicomach. τὸ ἀποθνήσκειν φεύγοντα πενίαν, ἢ ἔρωτα, ἤ τι λυπηρὸν, οὐκ ἀνδρείου, ἀλλὰ μᾶλλον δειλοῦ. μαλακία γὰρ τὸ φεύγειν τὰ ἐπίπονα, καὶ οὐχ ὅτι καλὸν ὑπομένει, ἀλλὰ φεύγων κακόν. Cæsar in 7. de bello Gallico: Animi est ista mollities, inquit, non virtus inopiam paulisper ferre non posse, qui se morti vltrò offerant faciliùs reperiuntur, quàm qui dolorem patienter ferant. Idem pęnè Curtius lib. 5. de Alexandri gestis: Fortium virorum magis est mortem contemnere, quàm odisse vitam. sæpe tædio laboris ad vilitatem sui compelluntur ignaui. At in primis audienda vox Herodiani 6. χρὴ δ᾽ ἄνδρας γενναίους τε καὶ σώφρονας εὔχεσθαι μὲν ὑπάρχειν τὰ βέλτιστα, φέρειν τε τὰ προσπίπτοντα: Viros generosos atque sapientes decet optima quidem optare, sed ferre quæcunque incidant. Laudata non temerè sapientibus & consultis hominibus M. Tullij sententia, qui cùm videret fractas omninò & extra spem positas esse Pompeianorũ copias, cum Cæsare & Crasso sentire maluit, quàm iis quos vincere se minimè posse sperabat, obsistere, aut etiam verbis molestus esse. Nam neque pugnandum sibi arbitrabatur esse tutum aut facile contra tantas opes, neque permanendum in eadem sententia, cõuersis rebus, ac bonorum voluntatibus immutatis, sed temporibus assentiendum. Numquam enim, vt ait ille, præstantibus in gubernanda Repub. viris laudata est in vna sententia perpetua permansio: sed vt in nauigando tempestati obsequi, artis

Ciceronis dissimulatio post ciuile bellum Pompeianum laudatur.

artis est, etiamsi portum tenere nequeas: cùm verò id possis, mutata velificatione assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum quem cœperis, potiusquàm eo commutato, quò velis, tandem peruenire: sic in administranda Republ. prudentibus viris propositum debet esse OTIVM CVM DIGNITATE: & non idem semper dicere, sed idem semper spectare. Quæ laus Catonis fuit, qui cùm esset eo ingenio iisque moribus, vt seipsum mutare, & (vt Sallustij verbo vtar) naturam versare minimè posset, non modò suæ Reipub. nihil profuit, sed etiam valde obfuit? Eum quidem hominem cordatum & fortem & temperatū facilè patior fuisse, at non tam prouidum neque tam circumspectum video in iis, quibus erat in primis ea ætate eoque tempore prouidendum. Vtque solis cursus non rectò per cælū meatu fertur, sed obliquo, leni, atque moderato; tamen orbis vniuersi machinam æquabili temperie calefacit: Ita Principes & magistratus sese populi nonnumquam studiis, vt ita dicam, obliquis accommodare debent, vt melius sit iis consultum, quos regi par est non summo iure, sed æquitatis vario eoque mutabili præscripto. In quo Cicero, quamquam in cæteris vitæ partibus oculatus, infeliciter lapsus est ea quam in M. Antonium instituit misera contentione. Nam quamquam nō inuitus fatear illius caussæ, quam pro libertate suscipiebat, optimam conditionem fuisse, non possum tamen quin vnà cum Poëta dicam,

Catonis pertinax animus improbatur.

Infelix contentio M. Tullij in Antonium.

Heu nihil inuitis fas quemquam credere Diuis!

Putabat enim se Antonium tam facilè, & eo iure, posse de medio tollere, aut certè in ordinem cogere, vt quondam Catilinam, Verrem, & alios facinorosos. Non videbat, inquam, se versari in Romulidûm fece, & cùm alia vita esset, aliam esse vitam debere; vt non mirum videri debeat, si ei fato iniquissimo pereundum fuerit. Sed iam satis: ad alia nobis properandum. In eam Bruti mortem spontaneam disputat Seneca De beneficiis 2. c. 20. & vndecimo Epistolarum ad Lucilium, 83. epist. Et D. Augustin. Catonis factum tribuit ignauiæ potius, quàm fortitudini.

Infelix virtus.] Manilius: *Quinetiam infelix virtus, & noxia felix.* quo sensu dicitur à Septim. Florente lib. aduersus Valentinianos, desultrix virtus, id est instabilis & motoria: tantùm quòd desultricem & defectricem illam virtutem non vult. Ita Seneca Hercule Oeteo:

Sine hoste vincor, quodq; me torquet magis
(O misera virtus) summus Alcidæ dies.

Huc pertinent Menandri quidam senarij;

παύσασθε νοῦν ἔχοντες. οὐδὲν γὰρ πλέον
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστιν, ἀλλ' ὁ τῆς τύχης &c.
—— ἡ πρόνοια δ' ἡ θνητὴ, καπνὸς,
καὶ φλυαρία· πείσθητε, κ' οὐ μέμψεσθέ με
ἅπανθ' ὅσα νοοῦμεν, λέγομεν, ἢ πράττομεν,
τύχη 'στὶν, ἡμεῖς δ' ἐσμὲν ἐπιγεγραμμένοι.

Desinite mentem habere: nam nil amplius
Humana mens est, tota fortuna manet.
Mortalis autem fumus est prudentia
Nugaeq; non vos panitebit, credite.
Quacunque sentimus, agimus, vel dicimus,
Fortuna cum det, nos quidem inscripti sumus.

solis prouida verbis.] In hoc sequebatur quorundam dogma, qui asserebant, Virtutem nihil aliud esse quàm verba & voces. cuius meminit etiam Plutarchus Comment. De superstitione, vbi hoc quod antè ascripsi ferè, citat ex Poëta quopiam: ὦ τλῆμον ἀρετή, λόγος ἄρα ἦσθα, ἐγὼ δ' ὡς ἔργον σε ἤσκουν, ἀφεὶς τὴν πλουτοποιὸν ἀδικίαν καὶ τὴν γόνιμον ἁπάσης ἡδονῆς ἀκολασίαν. Idem scriptū tandem reperio (quid enim prætermittam quod sese vltro offert?) in Epitoma historiæ Romanæ, quæ L. Flori nomine circumfertur: Quanto est, inquit, efficacior fortuna quàm virtus! & quàm verum est quod moriens efflauit, Non in re, sed in verbo tantùm esse virtutem? hæc lib. 4. c. 6. Cæterùm ad eorum opinionem qui putarent virtutem, nihil aliud esse quàm verba, Horatius videtur allusisse in Epistolis, cùm ait,

—— virtutem verba putas, vt
Lucum ligna.

Pauper-

Paupertatem summis ingeniis obesse ne prouehantur.

EMBLEMA CXX.

D E X T R A *tenet lapidem, manus altera sustinet alas:*
Ut me pluma leuat, sic graue mergit onus.
Ingenio poteram superas volitare per arces,
Me nisi paupertas inuida deprimeret.

ADolescentis est ingeniosi prosopopœia, quæ multis aliis communis est: quibus si quid suppeteret ad studiorum progressum, non sané in minimis hęrerent, sed absolutã aliquam perfectamque disciplinarum cognitionem serió contrectarẽt. At propter summam facultatum inopiam consistunt, perpe-

tuoque in infimo puluere volutari coguntur. Enimuerò vulgatissimum est illud Iuuenalis:

Haud facilè emergunt quorum virtutibus obstat
Res angusta domi.

Idemque: *— cantare sub antro*
Pierio thyrsúmve potest contingere sana
Paupertas, atque aris inops, quo nocte dieq;
Corpus eget: satur est cùm dicit Horatius ohe.

Excursus in miserā adolescentum felicissimi ingenij conditionem.

Sed ne transiliam tam oscitanter eam vulgatam & solemnem studiosorum penè innumerabilium querelam, qui miserā suam fortunam vitæque genus incusant: quot quæso iam olim & hoc nostro tempore adolescentum myriades esse constat, in quibus ea sit ingenij dexteritas, vt ad liberalem omnem disciplinam non imbuti, sed ficti à natura esse videantur? At in puluere cœnoque misero hærere coguntur, & cùm meliores fruges non possint, siliquas affectantur, imò verò cum grauibus & molestis admodum colluctantur difficultatibus; quia quamquam ingenij mentisq; penè diuinæ pennas expeditas & alacres habeant, nullum tamen aut amicum aut locupletem hominem, vel certè Mæcenatem beneficum nancisci possunt, qui nodum, qui saxum illud egestatis adeò vrgentis, qui validum fortunæ impedimentum tollat. Quis laboriosum & industrium Cleanthem in historiis laude dignum non censeat, qui noctis magnam partem in aqua haurienda impendebat, quò sibi victum compararet, interdiu verò Chrysippi doctrinæ operam daret? Nam ne longiùs abeam, nullus nostrûm est, cui compertum non sit vbiuis gentium permultos esse studio addictos adolescentes, qui incredibili amore flagrent eas capessendi artes, quibus humanitas & eruditio comparatur. Qui tamen arctiore, nimisque violenta paupertatis remora sic interdum prohibentur, vt cùm iis facultatibus omninò careant, quæ ad hoc iter conficiendū necessariæ sunt, ad artes quasdam sordidas, tamquam in pistrinum, fortunæ, vt ita dicam, tyrannide compelluntur: vel si quid spei reliquum sit, non tamen possunt emergere, nisi deuorent infinitas in studio persequendo molestias. Nam aut pædagogiæ onera sustinent (qua conditione, si cum aliis conferatur, nulla alia miserior) aut deterius aliquod subire munus & viliores quasdam partes, imò verò labores indignos literatis hominibus perferre ac pati coguntur. Quæ ingenia certè acuta per se & viuida, sed inopiæ tamen nimiis molestiis sopita nimium ac languida si quis liberali animo iacentia excitaret, non dubium est quin longè plures haberemus in rebus

Pædagogi miseri.

Theo-

Theologicis exercitatos, graues profectò & eruditos Iuris vtriusque consultos, fidos & perspicaces Medicos, Doctores longè plures in omni literarum genere, Mathematicos, Physicos, Logicos, Oratores, Poëtas, Grammaticos, ad Reipub. non minimũ & ornamentum, & adiumentum. Quod cùm ita queror, nescio profectò an dicere ausim quæ mihi nunc in mentem veniunt: nempè huic inopiæ diligenter, magnaque liberalitate fuisse iam olim occursum à nostris maioribus, sapientibus certè ac piis hominibus, qui tot scholas hac in nostra Parisiensi Academia (vt de cæteris taceam) à fundamentis excitarunt, legibus & institutis informarunt, reditibus etiam ac censibus annuis locupletarunt: quas opes rebus primùm iis quæ ad Religionem pertinent, & pauperibus alendis, iisque quibus nimis esset arcta supellex, assignari voluerũt. Quæ pia certè & Christianis hominibus digna beneficentia, institutioque liberalis, mirum quàm hodie immutata sit. Hunc enim adolescentum studiosorum & pauperum cẽsum nescio qui scholarchæ malis artibus interdum occupant: ex quo fit, vt quæ iustè conferri debebant in vsus publicos, miserè ab iisdem & iniquè rapiantur: nec iam inopes ij admittantur, quos solos participes esse par erat huius munificentiæ, sed ignaui quidam ventres impunè sanctos illos reditus depeculentur. Sed de his aliâs fortasse commodiùs. Lapis paupertatis est symbolũ, propter grauitatem & difficultatem ponderis. Citatur à multis hic senarius: *Multæ in Parisiensi Academia scholæ.*

ὀυδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον:

Nullum pauperie molestius est onus. Dextræ etiam lapis adhærens, referri non incommodè potest ad impedimentum scribendi. Nam prę inopia nihil eloqui potest, vel scriptis mandare adolescens, fortunæ bonis omninò destitutus. Et certę talis futurus erat Virgilius, talisque Horatius, nisi liberalitatem Mæcenatis fuissent experti. Per alas siue pennas, vigorẽ ingenij & acumen intellige.

In Occasionem.

EMBLEMA CXXI. Διαλογιστικῶς.

LYSIPPI *hoc opus est, Sicyon cui patria. tu quis?*
Cuncta domans capti temporis articulus.
Cur pinnis stas? usque rotor. talaria plantis
Cur retines? passim me leuis aura rapit.
In dextra est tenuis dic vnde nouacula? acutum
Omni acie hoc signum me magis esse docet.
Cur in fronte coma? occurrens vt prendar. At heus tu
Dic, cur pars calua est posterior capitis?
Me semel alipedem si quis permittat abire,
Ne possim apprenso postmodò crine capi.

Tali

Tali opifex nos arte, tui caussa edidit, hospes:
Vtque omnes moneam, pergula aperta tenet.

ID sumptum è Græco Posidippi Epigrammate, quod sic habet: Fons Emblematis.

τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος. οὔνομα δὴ τίς;
λύσιππος. σὺ δὲ, τίς; καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας; ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
ποσὶν ἔχεις διφυεῖς; ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
χειρὶ δὲ δεξιτέρῃ τί φέρεις ξυρόν; ἀνδράσι δεῖγμα
ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν; ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντά με ποσὶν,
οὔτις ἔθ', ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
τοῖον ὁ τεχνίτης με διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
ξεῖνε, καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Erasmus eosdē versus paraphrasticôs reddidit, id est, musa paulò fusiore, in Prouerb. Nosce tempus. Ausonius in Epigrammatis eodem fermè argumento descripsit occasionem, sed huic comitem fecit metanœam, id est pœnitentiam. qua de re Politianus cap. 49. Miscellan. Retulit & Syntagm. 1. Gyraldus. Admonemur hac icone occasionem, cùm sese offerat, statim esse arripiendam: eius enim tanta est opportunitas, vt plerumque ex voluptate tristitiam, ex damno lucrum, ex honesto inhonestum parturiat; & contrà: breuiterque rerum naturam permutet. In aggrediendo itaque & conficiendo negotio præcipuū habet momentum, vt non ab re veteres eam donasse diuinitate videantur. Occasionem Cicero definit libris De inuētione, partem temporis, in se habentem alicuius rei idoneam faciendi aut nō faciendi opportunitatem. Eam qui oblatam arripiunt, quique cùm maximè tempus postulat aut dicunt aliquid aut faciunt, rectè illi sapere dicuntur. Quædam enim sunt eius generis, vt quanquam honesta per se & vtilia videri possunt, nisi tamen tēpestiuè fiant, planè vilescunt. M. Cicero 3. Antoniana Cęsaris Octauij virtutē verbis auget, quòd opportuno tēpore periclitantē Remp. iuuerit. Sic enim: C. Cæsar adolescens, incredibili ac diuina quadam mente, atque virtute, cùm maximè furor arderet Antonij, cumque eius à Brundisio crudelis & pestifer reditus timeretur, nec postulātibus, nec cogitantibus, nec opinātibus quidē nobis

Vis occasionis.

 (quia

(quia fieri posse non videbatur) firmissimum exercitum inuicto genere veteranorum militum comparauit. Idem oratione pro Pompeio: laudat eum imperatorem, quòd præter omnium spem breui tempore bellum contra piratas susceptum confecerit. Prò dij immortales! tantáne vnius hominis incredibilis ac diuina virtus tam breui tempore lucem Reip. afferre potuit, &c. Et Aeneas Virgilianus Didonem laudat quòd sola miseris Troianis opem tulerit, quo tempore maximè opis indigerent.

O sola infandos Troiæ miserata labores,
Quæ nos relliquias Danaûm, terræq;, marisq;
Omnibus exhaustos iam casibus, omnium egenos
Vrbe, domo socias. ——

Lysippus. *Lysippi hoc opus.*] Lysippus statuarius ex Sicyone vrbe Peloponesi, multis variisque suæ artis monimentis nobilitatus, vt Alexander vetuerit, ne à quoquam pingeretur, aut sculperetur, præterquàm ab Apelle & Lysippo. Horat. Epist. 2.

Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia—.

Idem Plutarch. lib. De Alexandri fortuna. Lege Plin. cap. 7. & 8. lib. 34.

Cuncta domans.] Descriptio est Occasionis. per articulum, punctum & momentum intellige breuissimum. Prouerb. Temporis punctum.

Occasio volatica. *Cur pinnis stas?*] Hoc significatur, volaticam esse & fluxam occasionem, idcircoque talaria pedibus, vt Mercurio, ei tribuuntur.

Nouacula Occasionis *nouacula.*] culter rasorius: quo etiam acutissimum momentum temporis exprimitur.

Cur in fronte coma?] Alludit ad illud:

Calua Occasio à tergo. *Fronte capillata, sed pòst Occasio calua est.*

Nam post neglectam occasionem, ea frui non amplius licet. καιρὸς recaluaster occipitio à coma libero, capillis in supercilia diffluentibus olim pingebatur, talemque prius finxit Sicyonius ille plastes Lysippus. Demosthenes Epistolis de Concordia, eandem sententiam Atheniensibus inculcat: Τὸν δὲ παρόντα καιρὸν ὁρῶν, ἑλομένων μὲν ὑμῶν τὰ δέοντα, ἅμα δόξαν καὶ σωτηρίαν καὶ ἐλευθερίαν δυνάμενον κτήσασθαι, οὐ μόνον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν Ἕλλησιν. ἀγνοησάντων δὲ ἢ παραχρησθέντων, οὐ ῥᾴδιον αὖθις τὸν αὐτὸν ἀναλαβεῖν, ἀήθην χρῆναι τὴν ἐμαυτοῦ γνώμην, ὡς ἔχω περὶ τούτων εἰς μέσον θεῖναι. Respexit huc Pindar. Pythior. 9. ὁ δὲ καιρὸς, ὁμοίως παντὸς

τὸς ἔχει κορυφάν: id est, Occasio similiter totius negotij perfectionem in se habet. Athenagoras pro Christianis, οἱ μὲν γὰρ τὸν ἀέρα τὸν δία λέγουσιν, οἱ δὲ καιρόν. Cicero 5. Philippica: Minimis momentis maximas inclinationes temporum fieri, cùm in omni casu Reip. tum in bello. Et in 6. Dies affert & hora magnas clades. Horat. primo Epist. ad Bullatium:

Tu quamcunque Deus tibi fortunauerit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum.

Ouid. 1. De remedio:

Sed propera, nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Idem alio loco:

Temporibus medicina valet: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent.

Martialis item:

Non bene distuleris videas quod posse negari.

Prouerb. Premenda occasio: &, Capere crines.

alipedem.] celerem & velocem, quasi alas pedibus habentem, Ausonius, de ætatib. animalium, ceruam alipedem dixit.

Tali opifex.] Admonet spectatorem imago, docetque cuius rei gratia, & propter quam caussam locata sit in loco vndique patenti; scilicet, vt omnes & quoscumque obuios sui negotij admoneat & doceat.

In subitum terrorem.

EMBLEMA CXXII.

EFFVSO *cernens fugientes agmine turmas,*
Quis mea nunc inflat cornua? Faunus ait.

Origo certissima Emblematis. Pan dux Bacchi, & eius inuentum.

EX Poliæni auctoris Græci Stratagematôn lib. primo tractũ id Emblema video: sententiam ita reddere sum conatus: Pan Bacchi dux fuit. Is Pan primus aciem inuenit, quam phalangem nominauit, Dextrum etiam & sinistrum cornu instituit: quæ caussa fuit cur ei cornua tribuantur. Primus etiam fuit, qui arte & calliditate hostes intercepit. Cùm enim aliquando qui missi fuerant exploratum, retulissent hostes in altera syluæ concauæ parte castra metari: Pan eo accepto nuncio suis præcepit, vt ingentem clamorem tollerent. quibus ita conclamantibus, locis cauernosis sonus exceptus multò quidem maior exauditus est. quare perculsi metu hostes, statim se in pedes coniecerunt. Quo

Quo ſtratagemate cùm Pan fuerit vſus, Echo Pani amica eſſe fingitur: ideoque vani nocturnique terrores Panici dicuntur. hæc ferè Poliænus. Alij verò ad hunc modum explicant, ſed nõ ita ſcitè & verè, meo quidem iudicio. Putauit antiquitas Pana paſtorum Deum repentinos terrores, & animi conſternationes immittere vſque adeò impotentes, vt non ratione modò, verùm & mente careant: quemadmodum non raro vſu venire ſolet in exercitu, cùm nulla mouente cauſſa equi atque homines perturbantur. Phornutus Panicos terrores ait dici de repentinis & ſine ratione factis: ita enim nonnumquam greges atque armenta pauere videntur, cùm ſonitus aliquis vel ſtrepitus ſurgit in ſyluis, aut è ſpeluncis, aut ex terræ cauernis. De Panico illo tumultu præclarus Plutarchi locus eſt in M. Antonij vita: quo loco tractat expeditionem Parthicam. magnus enim metus inceſſit Antonij milites, ob aurea quædã vaſa Mithridati liberaliter ab Antonio data. Hic terror Gallos inuaſit, cùm Brenno Duce Delphos prædaturi acceſſerãt. Terrores quippè, inquit, nulla certa cauſſa exiſtentes à Pane oriri produntur. Silius lib. 13. Punicorum, ſcribit hoc terrore Panico Annibalem fuiſſe perculſum, cùm ad vrbis mœnia acceſſiſſet eam expugnaturus. Apud Suidam Polybius ait: Cùm Luna defectum eſſet paſſa temporibus Perſei, Macedonum Regis; vulgò rumor increbuit, hoc quaſi oſtento regis mortem ſignificari. Quæ res effecit, vt Macedones conſternarentur, ipſiq; Romani animos ſumerent. Itaque ἀληθὲς ἐστὶ τὸ περιφερόμενον, ὅτι πολλὰ κενὰ τοῦ πολέμου. Id ſignificat Cicero pro Cæcina: Exercitus, inquit, maximi ſæpè pulſi fugatique ſunt terrore ipſo, impetuque hoſtium, ſine cuiuſquã non modò morte, ſed etiam vulnere. Huc refer prouerb. Panicus caſus: &, Inanis metus; &, Multa belli inania. Diodor. lib. 1. ea de re nonnihil. Quid ſi quis referat ad eum pauorem, qui omnem ſapientiæ vim ex animo expectorat, vt ait ille? vel ad conſternationem terroremque, cui viri etiam fortiſſimi non poſſunt eſſe aliquando pares, non videbitur abhorrere fortaſſe à mente Alciati. Rectè ſiquidem Pindarus: *Panici tumultus ac terrores.*

—— φόβος ἀνδροδάμας
ἔπαυσεν ἀλκὰν φρενῶν·

Timor virorum domitor fortitudinem animis adimit.

Effuſo agmine.] diſperſo exercitu & perturbato.

Faunus.] Pan, cuius cornua credebantur terrorem immittere.

In il-

In illaudata laudantes.

EMBLEMA CXXIII.

INGENTES *Galatûm ſemermi milite turmas,*
Spem præter trepidus fuderat Antiochus:
Lucarum cùm ſæua boum vis, ira, proboſcis,
Tum primùm hoſtiles corripuiſſet equos.
Ergo trophæa locans Elephantis imagine pinxit,
Inſuper & ſociis, Occideramus, ait,
Bellua ſeruaſſet ni nos fœdiſſima barrus:
Vt ſuperaſſe iuuat, ſic ſuperaſſe pudet.

Antiochi ſtratagema in Galatas.

Hiſtoria hæc refertur à Luciano in Apologia quadam, quæ inſcribitur Zeuxis ſiue Antiochus. Cùm non ignoraret Antiochus, cui cognomen Soter erat, & corporis viribus & audacia

dacia instructos esse Galatas, illorumque multitudinem innumerabilem videret, spem valde malignam animo concipiebat potiundæ victoriæ, illis tamquam inuictis existentibus. Itaque iam de fœdere ineundo pacisque conditionibus petendis cogitabat, cùm Theodotas vir animi generosi, & instruendæ aciei peritus iussit interea Elephantos, quos Antiochus vndecim habebat, clam occultissimè tenere, ne ex acie apparentes hostibus fierent conspicui: vbi verò manus essent cōserendæ, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, Elephanti in Galatas fecerunt impetum; ipsique equi ferociam Elephantorum non sustinentes, sessores dorso excusserunt. Ad extremum itaque Antiocho cessit victoria: ideoque Macedones regem victorem coronabāt, lætumque Pæana canebant. Ille tamen effusis lacrymis dixisse fertur: *αἰσχυνώμεθα, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἑκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο, ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; ἐπὶ τε τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.* hoc est, Pudore afficimur, inquit, ô milites, quibus salus in hisce vndecim stetit belluis, adeò vt nisi spectaculi nouitas hostium animos terruisset, quid tandem in eos potuissemus? Itaque trophæum nullum aliud quàm Elephātem iussit sculpere. Hoc exemplo belli duces potissimùm notantur, qui sæpissimè honesto vtile anteponunt. Antigonus rogatus, quo modo essent hostes aggrediendi, dixit: Aut dolo, aut vi, aut apertè, aut insidiis. Sed improbiùs Lysander, qui exprobranti cuidā artes & dolos quibus in prœliis vteretur: Si, inquit, leonina pellis sufficere nō possit, induenda certè vulpina est. Innuebat quidem ad artes confugiendum esse, si quid virtute parari non queat. Huic quidem Chilonis aduersatur sententia, Damnum inquientis præferendum esse turpi lucro: siquidem illud semel dolemus, hoc semper cum infamia durat. At vt Chorœbus apud Virgilium, — *dolus an virtus quis in hoste requirat?* quod nostris temporibus (prô dolor) in quibus virtuti fortuna comes esse debuerat, magno nostro malo plusquàm satis est, experimur. Quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Imperator Ethnicus & Barbarus fassus est se superasse hostes non vi, sed dolo, vnde & trophæum iussit erigi: pleriq; verò Christiani duces (quod grauatè dico) sæpenumerò dolis & insidiis hostem circumueniunt, idque virtuti bellicæ ascribunt: nec est quod apud eos de vincendi via disputetur, quælibet Martis alea vel aperta vel insidiosa committitur: sicque,

Imperatores ipsiq. principes sæpe honesto vtile præferūt.

Lysandri astus.

Excursus in fœderū & fidei violatores principes.

Cura quid expediat prior est, quàm quid sit honestum.

Rex

Rex Sapor ſcribens ad Conſtantinum, apud Ammian. Marcellin. lib. 17. inter alia, tum hoc eleganter: Ideoque Armeniam recuperare cum Meſopotamia debeo, auo meo compoſita fraude præreptam. Illud apud nos numquam acceptum fuit, quod aſſeritis vos exultantes nullo diſcrimine virtutis ac doli, proſperos omnes laudari debere bellorum euentus. Iſocrates in Panathenaico iniuſta bella ita exagitat: *θαυμάζω δ' εἴ τινες τὰς μάχας καὶ τὰς νίκας τὰς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένας, μὴ νομίζουσιν αἰσχίους εἶναι, καὶ πλειόνων ὀνειδῶν μεστὰς, ἢ τὰς ἥττας τὰς ἄνευ κακίας συμβαινούσας· καὶ ταῦτα εἰδότες, ὅτι μεγάλαι δυνάμεις, πονηραὶ δὲ, πολλάκις γίγνονται κρείττους ἀνδρῶν σπουδαίων, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προαιρουμένων· οὓς πολὺ δικαιότερον ἂν ἐπαινοίημεν, ἢ τοὺς περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀποθνήσκειν ἑτοίμως ἐθέλοντας, καὶ τοῖς ξενικοῖς στρατεύμασιν ὁμοίους ὄντας. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ἔργα πονηρῶν ἀνθρώπων. τὸ δὲ τοὺς χρηστοὺς ἐνίοτε χεῖρον ἀγωνίζεσθαι τῶν ἀδικεῖν βουλομένων, θεῶν ἄν τις ἀμέλειαν εἶναι φήσειεν.* i. Miror autē ſi qui ſunt qui prœlia & victorias præter ius & æquum partas, non eſſe turpiores, & pluribus plenas eſſe probris exiſtiment, quàm clades ſine ignauia acceptas: præſertim cùm ſciant magnos exercitus, quamuis ſceleratos, ſæpè ſuperiores eſſe viris honeſtis qui pro patria pugnare nō dubitant: quos laudari multò ſit æquius, quàm eos qui alienarum opum cupiditate mortem oppetere non recuſant, conductitiis militibus ſimiles. nam hæc facta ſunt hominum improborum. Quòd verò boni viri nonnumquam infeliciùs, quàm qui ſtudēt iniuriis inferendis, prœliantur, id Deorum incuriæ fortaſſis eſt tribuendum.

Galatæ qui. *Galatûm.*] Galatæ ſiue Gallogræci, populi minoris Aſiæ, Phrygiæ & Bithyniæ finitimi: de quibus Liuius 8. lib. Decad. 4. & Iuſtin. lib. 25.

ſemermi milite.] ſemiarmatis militibus.

fuderat.] diiecerat. Liuius lib. 2. Exercitum fundit, fuſum perſequitur.

Elephanti, Lucæ boues. *Lucarum boum.*] Elephantorum, qui primùm ab Italis viſi ſunt in Lucanis, vt ſentit Plin. lib. 8. cap. 6. & Solinus polyhiſt. cap. 28. itemque Vegetius lib. 3. cap. 26. Varro 6. de lingua Latina: Luca bos, elephas: cur ita dicta ſit duobus modis inuenio ſcriptum: nam in Caij Aelij commētario erat, à Libycis Lucas, & in Virginij comment. ab Lucanis Lucas, ab eo quòd noſtri maximam quadrupedem, quam ipſi haberent, vocarent bouem, & cùm in Lucanis Pyrrhi bello, primùm vidiſſent apud hoſtes elephantos, identidem quadrupedes cornutas (nam quos dentes multi

multi dicunt, sunt cornua) Lucam bouem appellasse. Si à Libya dictæ sunt Lucæ, pantheræ & leones non Africanæ bestiæ dicerentur, sed Lucæ: si ab Lucanis dictæ, vrsi cur potiùs Lucani, quàm Luci dicti? Quare ego potius Lucas ab luce: quòd longè relucebant propter inauratos regios clypeos, quibus eorum tum ornatæ erant turres. Vide Prou. Priùs locusta Lucā bouē pariet.

proboscis.] ἀπὸ τοῦ προβοσκεῖν, quod est antè pascere. Pars est siue corporis porrectio naribus inhærens, quá vtitur Elephantus tamquam manu. Plin. cap. 7. lib. 8. *Proboscis seu promuscu.*

trophæa.] Trophæum ἀπὸ τοῦ τρέπειν, à conuertendo: quòd qui hostes in fugam conuerterat, trophæum merebatur; quod in loco publicó conspicuum erat, vt victoriæ signum. hinc illud est Virgilij vndecimo Aeneid. *Trophæū vnde.*

Mezenti ducis exuuias tibi magne trophæum
Bellipotens aptat rorantes sanguine cristas.

Bellua fœdissima barrus.] Barrus, Elephas est, qui barrire dicitur: inde barritus, talis vox. Appul. Florid. 3. Vt est Taurorum grauis mugitus, Luporum acutus vlulatus, Elephantorum tristis barritus, &c. sed & pro clamore militari vsurpatur. Veget. lib. 3. cap. 18. Clamor, quem barritum vocant, prius non debet attolli, quàm acies vtraque se iunxerit. Corn. Tacitus: Sunt Germanis hæc quoque carmina, quorum relatu, quem barritum vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipso cantu augurantur. Obiter admoneo, melius hîc forrasse legi *fidissima* quàm *fœdissima* sed in hoc scrupo tantillo immorari nolim. *Barrus & barrire.*

Vt superasse iuuat.] Allusio ad illud, Lucrum pudori præstat: & Plauti in Trinummo,

Pol pudere, quàm pigere præstat, totidem literis.

Rectè Theodericus apud Cassiodorum lib. 1. Variar. ad Marcellum Aduocatum fisci: Non quoties, ait, superes, sed quemadmodum vincas, inquirimus. Non quæras de potestate nostra, sed potius de iure victoriæ: quando laudabilius à parte fisci perditur, cùm iustitia nō habetur, &c. Nō minùs rectè Claudian. Honorium admonens, vt non quod liceat, sed id quod deceat in vita priuata & publica spectet:

Non tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit Occurrat.

Et Iurisconsulti tradunt non modò quod liceat, sed & quod honestum sit, videndum esse, l. semper, De ritu nupt. & l. 197. de verb. sign.

In momen-

In momentaneam felicitatem.

EMBLEMA CXXIIII.

AEREAM propter creuisse cucurbita pinum
Dicitur, & grandi luxuriasse coma:
Cùm ramos complexa, ipsumq; egressa cacumen,
Se præstare aliis credidit arboribus.
Cui pinus, Nimium breuis est hæc gloria: nam te
Protinus adueniet, quæ malè perdet hyems.

SCribit Guicciardinus Italus scriptor, id Alciati carmen affixum fuisse ianuæ cuiusdam hominis Angli, qui factus insolentior ob prosperos rerum successus, permultis inuisum se præbebat. Idem est apologus apud Petrum Crinitum De honesta disciplina lib. 2. cap. 14. Sata est olim, inquit, cucurbita iu-

Vnde Emblema petitum.

xta

ita pinũ arborem editissimam: cucurbita verò cùm multis pluuiis atque cæli temperamento creuisset, lasciuire cœpit, & ramulos audaciùs porrigere: iamque in pinum serpebat, & suas in ramos frondes audebat inuoluere, prægrandia poma & virescentia ostentans. Tanto itaque fastu ac insolentia intumuit, vt pinũ ausa sit aggredi: Et vides, inquit, vt te iam supero, vtque foliis & virore præsto? Tum pinus, quæ senili prudentia præstabat, nihil mirata est cucurbitæ insolentis audaciam; sed respondit: Ego verò hîc multos calores & hyemes, variasque temporis calamitates pertuli, adhuc tamen integra consisto: tu ad primos rigores minus habebis audaciæ, cùm & frondes concident, & viror omnis aberit. Hoc quidem dicitur in eos, qui ob momentaneam quandam felicitatem gloriantur, quique plus habent ostentationis & pompæ, quàm facultatum aut virium. Itaque non mirum videri debet, si dum se aliis præferunt, magnique videri volunt, sese aliis & quidem nasutis hominibus ridendos propinent, & tamquam sicci quidam flosculi citissimè exarescant ac decidant. Certè apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, vtpotè quæ cùm ventricosam admodum speciem præ se ferat, multumque identidẽ nutrimenti polliceri videatur, illud tamen tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregiè fatuum est, vt refert Pierius lib. 58. Eodem planè modo sese habent Thrasones illi, fortunæ suæ momentaneæ iactatores, vel qui secundis ventis plus æquo turgescunt, neque aduertunt seuerissimã illam Nemesim, quæ de superbis & fastuosis vindictam sumit. Id apertis verbis Pausaniæ, Simonides ab eodem conuiuio lautissimè exceptus significauit. Rogatus enim vt quidpiam ex arcanis Philosophiæ adferret in medium, vidensque Pausaniam rebus suis nimium fidere, dixit: Memineris te in tanto rerum successu hominem esse. At quæ esset verbi huius vis, quodque pondus, parum vidit Pausanias. Itaque cùm ipse iam in summo vitæ discrimine constitutus, mortem sibi impendere intelligeret, exclamasse fertur: Quàm inani persuasione deceptus eram, qui Cœi hospitis saluberrimum consilium ad me pertinere non putabam: vnde nunc miserè perire cogor. Rectè Philippus Macedo, qui ne felicitate nimia se efferret, ex pueris aulicis vni id muneris demandauit, vt summo mane cubiculum ingressus pronunciaret, ἄνθρωπος εἶ Φίλιππε. cuius rei faciendæ occasionem fortasse dederat Archidamus Agesilai filius; qui cùm à Philippo post partam victoriam ad Cheronæam acerbas & minarum plenas literas accepisset, huic respondit: Si metieris vmbram tuam, Philippe,

In eos qui ob prosperos successus intumescunt.

Cucurbita quid allegoricè.

Pausanias insolens.

Philippus Macedo ex insolẽti moderatus.

lippe, haudquaquam reperies illam factam maiorem, quàm erat ante victoriam. Aliud, sed vitæ priuatæ apponam exemplum in Mena liberto Pompeij, quem insectatur Horatius Epod. 4. Oda. Hunc populus indignabundus Romanos ludos è primis quatuordecim ordinibus spectantem, nuper seruum; nec modò sæpe vinctum, sed & verberatū Ibericis funibus, durisque compedibus perusta latera cruraque habentem; quod etiam grauius est, magni alicuius delicti causa seruilibus affectum flagris: modò repenteque liberum, opulentum, superbum, delicatum, præfectum classi aduersus piratas. Carmen Horatianū quia sit in omnium manibus, facilè prætermitto. Interea tamen ad hunc locum multa obseruari facilè possunt; primùm, eos longè arrogantiores esse, qui nuper diuites euaserunt, quàm qui in amplo patrimonio educati opes & fortunas acceperunt à maioribus, quod notat Aristot. secundo de arte dicendi. Deinde sæpenumero fieri, vt diuitiæ mentem perstringant, vt hominem insolentem reddant. quamobrem noster Flaccus, *Stultitiam patiuntur opes*. & Publij mimus: Fortuna quem nimiùm fouet, stultū facit, vt Cicero de amicitia dicit, nihil quicquam insipiente fortunato intolerabilius; adeò verum est quod multorum est in ore, fortunam non solùm ipsam esse cæcam, sed etiam eos quos amplexa sit, cæcos efficere. Sallust. Res secundæ animum etiam sapientum fatigant. Virgil. 10. Aeneid.

Nescia mens hominum fati, sortisq; futuræ,
Et seruare modum rebus sublata secundis.

Idem Ouid. 1. artis:

Luxuriant animi rebus plerumque secundis.

Adhæc non posse non indignari viros bonos & cordatos alioqui, cùm vident abiectos, viles, improbos in altum prouehi, opibus & honoribus augeri, potentiam consequi, qua tamen indigni sunt. Iuuenalis satyra prima:

Patritios omnes opibus cùm prouocet vnus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat;
Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
Crispinus, Tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ,
Difficile est Satyram non scribere. sequitur;
Quid referam quanta siccum iecur ardeat ira, &c.

Sed in summa, ferè fit vt cùm fortuna ita blanditur, captatum veniat: quod subinde debemus meminisse ne opprimamur incauti,

tauti, nam fallacia ſunt & caduca quæcunque à fortuna pendēt, opes, diuitiæ, honores, clientelæ, magiſtratus, potentiæ; affluūt ſubitò, repentè dilabuntur, nullo in loco ſtabili nixa radice cōſiſtunt: ſed incerto flatu huc atque illuc acta quos extulerunt in ſublime, decurſu improuiſo deſtitutos miſerrimè immergunt. Seiani fatum atrociſſimum mihi occurrit, ſed quia iam alio loco adductum memini, facilè tranſilio. Venit in mentem quod Dion retulit de Narciſſo quodam liberto Claudij Cæſaris. Cùm expeditionem Britannicam legiones detrectarent, nec duci militiæ Plantio, laudato viro, patére vellent; Narciſſus ab Imperatore miſſus ſuggeſtum conſcendit, verbaque facturus pro concione ad milites, prohibitus eſt omnium acclamationibus, vſurpato etiam in eum diuerbio, Io Saturnalia; quia in Saturnalibus ſerui herili cultu induti epulari conſueuerant. Hoc autem dicterium nonnūquam in eos torquebatur qui ſuæ cōditionis immemores, inſoleſcebant. Non eſt igitur prudentis ob fortunæ ſucceſſum intumeſcere, ſed opus habet vt ſe propriis non externis bonis metiatur. Et quidem rectè præcipere videntur, qui monent, vt quantò ſuperiores ſumus, tantò nos ſummiſſiùs geramus. timēda eſt enim vel maximè fortunæ volubilitas, quæ tantùm conſtans eſt in leuitate ſua, vt Naſo ait.

Aëriam.] editiſſimam, altiſſimam; vt Virgil. in 1. Ecloga:

Nec gemere aëria ceſſabit turtur ab vlmo.

& 3. *—notaui*

Ipſe locum aëria quò congeſſere palumbes.

Aëriam propter.] i. prope aëriam pinum. Terent. Adelphis: Hîc, propter hunc aſſiſte. M. Tull. in Piſonem: Hic vir clariſſimus qui propter te ſedet, L. Gellius, &c. Ouid. 8. Metamorph:

Propter humum volitat, ponitq; in ſepibus oua.

de perdice loquitur.

Ex damno alterius, alterius vtilitas.

EMBLEMA CXXV.

DVM sæuis ruerent in mutua vulnera telis,
Vngue leæna ferox, dente timendus aper,
Accurrit vultur spectatum, & prandia captat.
Gloria victoris, præda futura sua est.

Fons Emblematis. HOc petitum constat è Gabriæ apologis. sic enim est tetrastichon Senariis iambicis:

λέων μάχην ἔστησε πρός ποτε κάπρῳ,
γύπες δ' ἄνωθεν ἐσκόπουν τὴν ἔριν,
βρῶσιν τὸν ἡττηθέντα ποιῆσαι τάχα·
φίλους δ' ὁρῶντες ἠστόχουν τῶν ἐλπίδων.

Quos

Quos sic vtcumque reddidimus:

In aprum leo certare quandoque ausus est,
Quos longè spectabant lite mota vultures,
Qui vinceretur vt vorarent: attamen
Ius tandem amicis tota spes prædæ excidit.

Susceptum tamē id videtur speciatim in Principes Christianos, qui cùm inter se nō longè antè decertarent, Solimannus Turca quasi spectatorem agens, suam non parum ditionem auxit, & in Germaniam irrupit, magna & ingenti totius Reipub. Christianæ calamitate & damno. Quod Georgius Sabinus hoc hexasticho persecutus est: *Principū Christianorum rixu auctū est Turcicum imperium.*

Mutua discordes faciebant prœlia turdi,
Acris & alitibus pugna duobus erat.
Vidit vt amborum prædo certamina Nisus,
Vnguibus, & rostro dilaniauit aues.
Sic modò dum faciunt discordes prœlia reges,
Turcicus Europæ diripit hostis opes.

Ex quo facilè intelligimus, quantum mali afferat intestinum dissidium non modò ciuitatibus, sed & imperiis tum labefactādis, tum etiam euertendis. Nihil enim ciuili bello periculosius esse potest, nimirùm quod hosti externo non paruas addat vires. Hîc ego non incommodè referam ex Iustini 8. historiam nobilem de Philippo Macedone, qui se vulturem præstitit in dissidio duorum Thraciæ regum. Sic enim Iustinus: Fortè euenit vt Philippum fratres duo reges Thraciæ, non contemplatione iustitiæ, sed inuicem metuentes, ne alterius viribus accederet, disceptationum suarum iudicem eligerent. Sed Philippus more ingenij sui, ad iudicium veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instructo exercitu, superuenit, regno vtrumque non iudicis more, sed fraude latronis ac scelere spoliauit. Incidi aliquando in eam, quam de iis belli temporibus Elegiam Christianam scripsit Franc. Franchinus, homo Italus, eamque adiicere non putaui alienum, neque ingratum studiosis. Sic ergo: *Ciuili bello nihil exitiosius*

Gallia cui paret, cui paret Bætica tellus,
Iam conferre manum Marte furente parant:
Tamq; animis, & tam concurrunt fortibus armis,
Turbidus vt iamiam sanguine Sabis eat.
Et tamen amborum ceruicibus imminet hostis
Thracius, in pharetris acer, & acer equis.
Qui maius nil mente petit, nil voce precatur,
Quàm semel vt pugnent hi duo Marte pari.

Sperat enim nostris confractis viribus, omnem
Europam paruo posse labore premi.
Ne, Reges, ne tanta animis discordibus ira,
Ne gerite hostili bella petita prece.
Illius in vires & pectora vertite ferrum,
Sternere qui telis ardet vtrumque suis.
Roma rogat, Paulusq́; rogat, datq́; arma, dat aurum
Paulus, & ad tanta præmia laudis opem.
Tu Deus, ex alto qui prospicis omnia cælo,
Quicq́; vides, maneat quanta ruina tuos,
Consule militibus sacris, & consule templis:
His ducibus prohibe bella cruenta geri.
Hi pietate graues, duo sunt hi lumina pacis:
Hi duo sunt belli fulmina, magne pater.
Infer te medium, liquidis da nubibus imbres,
Fac rapidum tumidis flumen inundet aquis:
E castris ambosq́; iube discedere ab armis,
Coge domum armipotens alter & alter eat:
Seq́; putet neuter victum, sed iactet vterque
Victorem populus se rediisse suis.

dente timendus aper.] sic Martial. lib. 13.

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum.

Et Ouid. in Epist.

—— obliquo dente timendus aper.

Idem loco alio:

Fulmen habent acres in aduncis dentibus apri.

Martialis:

Fulmineo spumantis apri sum dente petita.

Constat apros cùm ira feruent, dentibus vrere, in ijsq́ue aliquid igneum contineri, vt testatur Xenophon in Cynegetico.

prandia captat.] Captare prandia, est hîc, ni fallor, prædam expectare: quod explicat sequenti disticho. nisi tamē captare, altiorem quendā sensum habeat, vt apud Iurecōsultos; apud quos captare propriè dicitur qui dolis & illectamentis quibusdam aucupatur lucrum. Sic hereditatem captare dixit Vlpianus, pro eo quod dicimus, artificiosè niti structisq́ue technis, vt eam præter defuncti voluntatem corradamus, l. 1. D. si quis aliquem test. Et votum captandæ mortis, ardens ille affectus est quo flagrant iniusti quidam homines, ex morte alterius lucrum sibi pollicentes, vitæque insidias alij parantes, l. de fideicommisso, Cod. de transact. Martialis hoc verbum ita vsurpauit vt propriè, ita lepidè:

Capto tuam, pudet heu, ſed capto Maxime, cœnam:
Tu captas alias: iam ſumus ergo pares.
Idem alio loco:
Dum me captares mittebas munera nobis:
Poſtquam cepiſti, das mihi, Rufe, nihil.

Bonis auſpiciis incipiendum.

EMBLEMA CXXVI.

AVSPICIIS *res cœpta malis, bene cedere neſcit:*
Felici quæ ſunt omine facta, iuuant.
Quidquid agis, muſtela tibi ſi occurrat, omitte:
Signa malæ hæc ſortis beſtia praua gerit.

Optima principia quid præstent.

SOphoclis illud citatur à Plutarcho, lib. De Poëtis audiendis:

ἔργου δὲ παντὸς ἤν τις ἄρχηται καλῶς,
καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἔσθ' οὕτως ἔχειν.

Quicumque rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certò sperabis exitum.

οὐ γὰρ οἷόν τε, ait Polybius, τοῦ τέλους τυγχάνειν, μὴ οὐ τῆς ἀρχῆς εὐσχόσαντα: Minimè enim fieri potest, vt finem ritè consequatur, qui de principio non rectè primum coniecerit atque cogitarit. Tantam vim dicunt inesse bonis faustisque negotiorum suscipiendorum principiis, vt ea vix bene cadere possint quæ infelix initium sortiuntur. Et sanè omina diligenter aduertenda esse, graues nec pœnitendi auctores censuerunt. Rectè quidem & prouidè, modò absit superstitiosa illa & inutilis obseruatio, quæ humanos animos terrore nescio quo afficit & torquet. Nam vt in re aliqua suscipienda non parũ conducit faustum felixq; principium, quandoquidem vel Poëta teste,

Facti dimidium qui bene cœpit habet:

ita non parum adfert impedimenti, aut etiam incommodi, si vel malo, vel inerti, aut etiam flagitioso principio negotium ordiaris: tum enim mustelam, id est, omen habere inauspicatum dicimur, cùm flagitij alicuius à nobis perpetrati, necdum expiati purgatique animo obrepit sinistra quædam cogitatio, quæ intimam conscientiam verberet atq; lancinet: quo fit vt frigidiùs & ignauiùs rẽ alioqui magnã auspiceris. Rectè Aiax apud Homerum, qui Deos inuocat sese ad arma componens, neque enim putat sibi felicius rei bene gerẽdæ auspicium capere posse, quàm ab inuocatione numinis. Cur poëticum illud, vt verè Philosophicum celebratur, ἐκ Διὸς ἀρχώμεσθα: &, *Ab Ioue principium Musæ?* Cur Romani suorum consiliorum & Senatus habendi ducebant initium à sacro illo precationis carmine, cuius tam sæpè mentio est apud scriptores? Sed & in delectu militũ iidem, vt legionibus cõscribendis, operã dabant, vt qui primus vocaretur, auspicatũ nomen afferret. Neque verò ad vtramque confirmandam partẽ (eorum nempè qui omina & auspicia vel neglexerint vel obseruarint) multis verbis opus est. Exẽpla si quis euoluere velit, petat à Valerio Maxim. lib. 1. cap. 4. Non solùm, ait Cic. 1. De diuinat. deorum voces Pythagorei obseruarũt, etiã hominum quæ vocant omina. Quæ maiores nostri quia valere censebant, idcircò omnibus rebus agendis, QVOD BONVM, FAVSTVM, FELIX, FORTVNATVMQVE ESSET præfabantur: rebúsque diuinis, quæ publicè fierent, vt FAVERENT

Mustelã occurrere.

Aiax qualis apud Homerum.

Sacrũ carmen precationis.

VERENT LINGVIS, imperabatur: inque ferijs imperandis, vt litibus & iurgiis se abstinerent. Itemque in lustranda colonia, ab eo qui eam deduceret: & cùm Imperator exercitum, censor populum lustraret, bonis nominibus qui hostias ducerent, eligebantur. Quod idē in delectu consules obseruāt, vt primus miles fiat bono nomine. Celebre est quod retulit Cedrenus, Græcus auctor, de Persis, apud quos sollemne fuit de nulla re graui & seria quicquam statuere priùs, eamque auspicari, quàm oratio & colloquium religiosè haberetur.

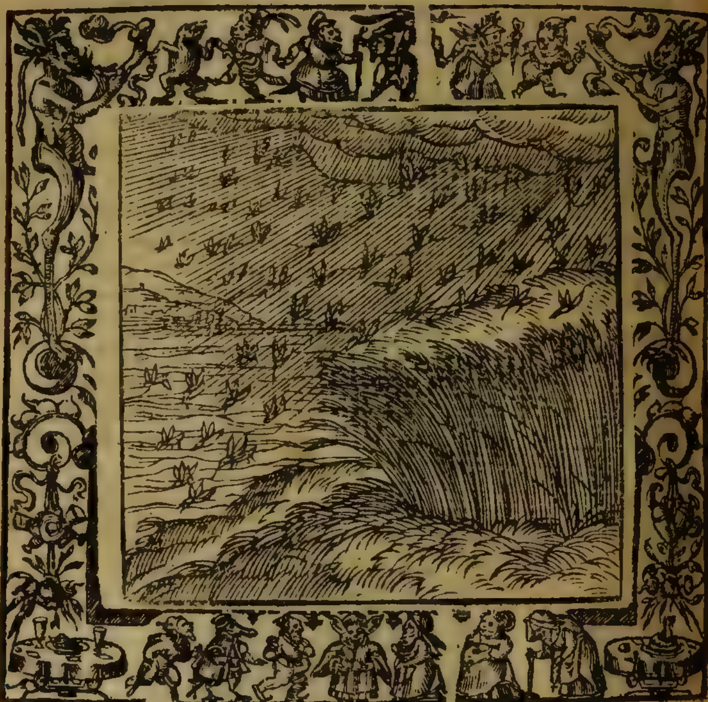
mustela tibi si occurrat.] Occursum mustelæ ominosum fuisse tradunt auctores. Vnde nunc etiam apud quasdam nationes infelix habetur omen, si cùm paratur venatio, aliquis mustelam nominát: cuius etiam occursus vulgò est inauspicatus habitus. Eadem picta infortunium significabat: animal enim putabatur infaustum esse, malique præsagij, iisque maximè, quorum domos habitet. Dicitur enim insidiari domesticis animalibus, præsertimque altilibus, easque ad internecionem vsque persequi, ait Pier. lib. 13. idemque occursum plerisque religiosum haberi dicit. Adhæc in negotiis obeundis vel nomen ipsum, vtpotè efficaciæ contrarium, multos remorari. Lege prouerb. Mustelam habes. *Occursus mustelæ.*

f 5 Nihil

Nihil reliqui.

EMBLEMA CXXVII.

SCILICET *hoc deerat post tot mala, denique nostris*
Locustæ vt raperent quicquid inesset agris.
Vidimus innumeras Euro duce tendere turmas,
Qualia non Atylæ, castráve Xerxis erant.
Hæ fœnum, milium, farra omnia consumpserunt.
Spes & in angusto est, stant nisi vota super.

PAulùm immorabor in illustranda huius emblematis epigrapha, antequam veniam ad explicationem carminis. Nihil reliqui itaque, prouerb. olet, ei simile quod vsurpauit Aristides, ἐν λόγῳ περὶ τοῦ παραφθέγματος· οὐδὲν ἔτι ἄν, Nihil amplius. Sed hæc oratoris verba, vbi de Nestore: τὸ λεγόμενον δὴ τουτὶ, οὐδὲν

δὲν ἔτι ἂν εἰς ἔδωτε ὑπὸ γήρως : iuxta id quod dici ſolet, nihil amplius exſiſteret præ ſenio. Cui conuenit illud, Præter plorare nihil: quod Horat. in Satyris, & M. Tullius vſurparunt. Hæc ſatis. nunc ad carmen.

Deflet horribilem quandam calamitatem, qua fuit affecta Inſubrum Longobardia circa annum, vt coniicere facile eſt, 1541. *Hiſtoria de locuſtis.* Eleuata enim nube locuſtæ ex aëre dicuntur cecidiſſe, quæ legumina, herbas, & grana fermè omnia depaſtæ, induxerunt famem, & quorundam deſperationem, quòd poſt tot tantaque infortunia nihil eſſet relictum. Habebant digiti longitudinem, turgida capita, ventres obeſos, & ſanie refertos. Itaque extinctæ intolerabili fœtore aërem corruperunt, vt etiam corui, cornices, accipitres, aliæque aues cadaueribus alioqui inhiantes ferre nequiuerint: quod colligimus ex Commentariis eorum qui noſtri temporis hiſtoriam congeſſerunt. Iidemque tradunt, in regionibus Poloniæ regno finitimis incredibilem fuiſſe eiuſmodi animalculorum multitudinẽ: nullas primò alas habuiſſe, ſed magnos dediſſe ſaltus: paulo pòſt quatuor adeptas, tantoque numero conuolaſſe, vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ipſius quoque ſplendorem Solis à toto illo terræ ſpatio ſua denſitate excluderent: vnde colligere eſt facillimum, rebus humi naſcentibus damna innumerabilia inde ſubſecuta eſſe, quæ ad radices vſque omnia depaſtæ eſſent: Cùm verò ſuccreuiſſent alæ, erant digiti humani magnitudine, tumq; in fruges atrociùs graſſabantur. Cæterùm hæ neque vi, neque induſtria alia propulſari potuere. Hoc autẽ ei ſimile eſt, quod habetur Exod. 10. & apud Ioſeph. lib. Antiquitatum 2. cap. 13. Locuſtarum etiam in Africa multitudinẽ prodigij ſimilẽ fuiſſe tradit Auguſt. in lib. De ciuitate Dei tertio, cap. vltimo, cùm iam populi Romani prouincia eſſet. Conſumptis enim fructibus & foliis lignorum, ingenti nube in mare dicunt eſſe deiectam: qua mortua, ſecuta eſt aëris corruptio, quæ tantam aduexit peſtilentiam, vt in ſolo Maſiniſſæ regno octingenta hominum millia periiſſe referãtur, & multo amplius in terris littoribus proximis. hæc ille. De Locuſta ita ſcribit D. Ambroſius lib. 5. Hexaëmer. c. 24. Vſque ad locuſtam, ait, quoque gratia diuina penetrauit, quæ cùm agmine conferto regionis cuiuſque occupauerit latitudinẽ, innoxio primùm fertur habitaculo, nec fructus inhoſpitali incurſione depaſcitur, niſi diuinæ ſignũ præceptionis acceperit. Etenim ſicut in Exodo legimus, ea quoque cæleſtis vltionem

tionem offensionis exequitur, piæ ministra vindictæ. Hanc quoque auis deuorat Seleucis. Sic enim Græco hæc auis nuncupatur nomine, data ad remedium malorum, quæ locusta consueuit inferre, cui creator inexplebilem dedit deuorandi naturam, vt insatiabili pastu plagā suam possit extinguere. hæc Ambros. Hertmannus Schedel in Chronic. de damnis ab eodem animalium genere illatis ita commeminit: Lotharij Imperatoris tempore, ait, à Carolo Magno tertij, locustæ innumerabiles sex alas habentes & dentes duos lapide duriores in Gallia, veluti nix, terram operuerunt, herbas, segetes & arbores, ac vniuersa viriditatem habentia deuastarunt. Tandem proiectæ in mare, & ad littora in terram eiectæ, secuta est magna putrefactio: & inde mortalitatem magnam, aërem inficientes, generalemque hominum interitum suscitarunt. Idem auctor hac de re sic alibi scriptum reliquit: Tempore Caroli Burgundionum Ducis, filij Philippi optimi, locustæ per Italiam vagatæ, Brixiæ agrum deuastarunt, cùm in Brixiano agro in maxima multitudine aduolarunt: quæ Brixianis & Mantuanis maximum damnum intulerūt. Quibus nisi Ludouici Mantuani Principis solicitudo obstitisset, sata quoque in tota Lombardia corrosissent. Earū etiam meminere Imperatores in l. 18. C. De loc. & cond. Excepto, aiunt, tempore, quo edaci locustarum pernicie sterilitatis vitium intercessit, sequentis temporis fructus, quos tibi iuxta præteritam consuetudinem deberi constiterit, reddi tibi Prouinciæ Præses iubebit. Locustam depinxit Claudianus in Epigrammat.

Horret apex capitis, medio fera lumina surgunt
Vertice, cognatus dorsa durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumisq; rubentes
Cuspidibus paruis multis acuêre rubores.

Aristotel. 3. Rhetoric. ex Stesichoro prouerb. vsurpauit, Cicadæ apud eos humi canent. οἷον εἴ τις λέγοι ὅπερ Στησίχορος ἐν Λοκροῖς εἶπεν, ὅτι οὐ δεῖ ὑβριστὰς εἶναι, ὅπως μὴ οἱ τέττιγες χαμόθεν ᾄδωσιν. vt si quis dicat id quod Stesichorus in Locris extulit, non oportere conuiciari, ne cicadæ humi canant. Voluit poëta vastationem rerum omnium, ruinamque extremam intelligere, adeò vt non ædificia modò, sed ne arbores quidem stantes relinquantur, omniaque solo æquētur, vt cicadæ nihil habeant quo insideant. Hoc inde ductū quod cicadæ arbustis maximè gaudeant. Exemplū est comminationis, quo significatur cuncta arbusta succisum iri stirpitus ab hostibus, ita vt sic truncatis stipitibus cicadę necessariò cogantur humi cantillare. Apud Theocritum, puella depastrix

ſtrix alieni patrimonij κωλαμρία μάντις appellatur, id eſt locuſta, quæ meſſem intercipiat. Multa autem veteribus prodita remedia arcendis locuſtis, ſi vacat, lege apud Caſſium Dionyſ. De agricultura lib. 13. cap. 1.

Euro.] Eurus ventus eſt Orientalis calidus.

tendere turmas.] Ab exercitu allegoria.

Atyla.] Atyla Princeps ex Scytharum genere, qui poſt ſubactam Pannoniam, Aquileiam deleuit, & in Germaniam tranſiens multa vaſtauit: eius exercitus armatorum fuit 500000. cui dux Romanorum Aetius, & Theodoricus Hiſpanicorum Gothorum rex fortiter in campis Catalaunicis occurrerunt; vbi cōmiſſo prœlio 180000. vtrimque cæſa ſunt Hunnis victis. Paucis verò interiectis annis, Aetij, deinde Valentiniani audita cæde rediit infeſtior, Aquileiaq; deleta Romam properabat, ſed Leonis Pontificis Romani precibus delinitus, dum nouis intentus eſſet nuptiis, vino nimio obrutus, effuſa è naribus ſanguinis copia, eſt ſuffocatus. *Atyla.*

Xerxis erant.] Xerxes rex Perſarum, Darij filius, in Græcos dimicaturus, habuit de regno ſuo ſeptingenta millia: de auxiliis trecenta: roſtratas naues mille & ducentas: onerarias, ad tria millia: in quibus fuerunt hominum myriades 23. terreſtris autem exercitus fuerunt centum & ſeptuaginta myriades, equitum octo. Claudian. 2. in Rufinum: *Xerxes.*

Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe vagos exercitus amnes,
Et telis vmbraſſe diem, cùm claſsibus iret
Per ſcopulos, tectúmq; pedes contemneret æquor.

Herodotus lib. 7. Lege Iuſtinum lib. 2. & Plutarch. initio libri, cui Parallela nomen fecit.

farra omnia.] rei difficultas ſpondiacum fecit. priores editiones non, farra omnia, ſed, corda omnia, elegantiùs habebant. Corda autem non à voce, cor cordis, ſed à cordum cordi, quod eſt ſecundum fœnum poſt meſſionem primam germinans, vt ex Plinio liquet cap. 28. lib. 18.

Spes & in anguſto eſt.] Reſtat deſperatio. Videtur Metaphora à captiuis.

ſtant niſi vota ſuper. id eſt, nil niſi vota ſuperſunt. vt habet Ouid. lib. 1. Triſt. Elegia 2. Hîc enim notanda Tmeſis, & Anaſtrophe.

Malè

Malè parta malè dilabuntur.

EMBLEMA CXXVIII.

MILVVS edax, nimiæ quem nausea torserat esca,
Hei mihi, mater, ait, viscera ab ore fluunt.
Illa autem, quid fles? cur hæc tua viscera credas,
Qui rapto viuens sola aliena vomis?

Emblematis typus.

TEtrastichon hoc paucis commutatis mutuatus est ex Gabriæ apologo, quod sic habet:

ἀλλότριον.

βοὸς φαγὼν παῖς εἰς ἑορτὴν ἔγκατα,
οἴμοι κέκληγ', ὡς σπλάγχνα, μῆτερ, ἐγχέω.
ἡ δ' αὖ γελῶσα, μὴ φόβου τέκν', ἔφη,
τῶν σῶν γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἐμεῖς * ἀλλοτρίων. id est,

Puer die festo bouis cùm viscera

Vorasset,

Vorasset, Hei mater, clamat, mea effluunt
Intestina. at ridens ait, Fili, haud time,
Nam non tua hæc sunt, sola at aliena vomis.

Dicitur in eos, qui quæ rapto & fraude congesserunt, ægrè perdunt, ac si sua essent. Proculdubiò non ab re dictum est à Chrysostomo, Pauca malè parta, multa bene comparata perdere: vt & Plautus (vnde est Emblematis titulus) *Malè parta malè dilabi.* Hoc si veniret aliquando in mentem iis qui tam impensè animo secum agitant, vt faciendi lucri rationem conquirant, huc & illuc pecunias corradant, nec interea vnde habeant curant: aut certè timerent, ne amittendi alea fortasse aliquando impotentiùs cruciarentur: aut ne iustam in se numinis iram prouocarent: aut saltem cogitarent, quàm hæc fluxa sint, quamque fragilia ea fortunæ bona, quorum habendorum caussa tot tantisque curis distringuntur. Celebratum est iam olim doctorum hominum vocibus: Diuitem aut iniquum, aut iniqui hæredem. quod dictũ esse suspicor in eos tantùm, qui quicquid omninò auidè cupiunt, iure vel iniuria congerunt. Qui verò fieri potest, vt opum facultatumque tam expedita facilisque, & pænè momentanea, vt ita loquar, adeptio, conquisitio, possessio, iusta esse & legitima censeri debeat? Iuuenalis optimè: *In furaces & raptores.*

——diues qui fieri vult,
Et citò vult fieri; sed quæ reuerentia legum?
Qui metus aut pudor est vmquàm properantis auari?

His itaque violentis & iniquis harpyiis, id est furacibus hominibus, si quid aduersa fortuna detrahat, aut alius quidam casus eripiat (quod nonnumquam solet accidere) iacturam hanc non tam molestè ferre debent, quàm certè boni quique & honesti viri in lucro esse deputarent, beneque cum mortalium rebus actum esse non tam grauatè dicerent, si quæ iniustè possederunt iniqui illi captatores, ad veros tandem possessores redirent. Eo de genere furum sunt plerique forenses rabulæ, atque importuni sycophantæ, & maximè ærario publico nonnumquam præfecti, qui æquissima numinis vltione, aduersa reflante fortuna, plerumque sumptus faciunt, quos numquam putassent: & sæpenumerò citius quàm vellent, euomunt quod concoquere nõ potuerunt. Id etiam vulgò tritum:

De malè quæsitis non gaudet tertius hæres.

Porrò Cicer. Philipp. 2. vsurpauit hoc Adagium Plautinum, transtulitque in Antonij rapacitatem & ingluuiem, his verbis: At quàm insolenter statim heluo inuasit in eius viri (Pompeium

peium

peium intelligit) fortunas, cuius virtute terribilior erat populus Romanus exteris gentibus, iustitia charior? In eius igitur copias cùm se subitò ingurgitasset, exultabat gaudio, persona de mimo modò egens, repentè diues: sed vt apud Poëtam nescio quem, Malè parta malè dilabuntur, incredibile ac simile portenti est, quonam modo ille tam multa, quàm paucis non dico mensibus, sed diebus effuderit. Fortasse & huc referri potest illud Democriti, πλῦτος ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγινόμενος ἐπιφανέστερον τὸ ὄνειδος κέκτηται. & Hesiodus, mala lucra damnis esse simillima cecinit:

— κακὰ κέρδεα ἶσα ἄτῃσι.

Contrà laudat, χρήματα οὐχ ἁρπακτά, quæque sunt θεόσδοτα. Sed præstat audire Euripidem:

ἀδίκως δὲ μὴ κτῶ χρήματ', ἢν βούλῃ πολὺν
χρόνον μελάθροις ἐμμένειν. τὰ δ' ἀδίκως
οἴκους εἰσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν. id est,

Ne compares iniustè vllas opes, quas velis tibi esse diuturnas: quicquid enim iniquè domi cumularis, saluum esse minimè potest. Adhæc non prætermittam (quod attinet ad carminis enarrationem) Miluum in Hieroglyphicis locupletem designare & rapacem: quod in Phædone significat Socrates, cùm eos homines qui auaritiæ studuissent, & ad imbecilliorum expilationes & rapinas parati ac semper prompti fuissent, in miluos & lupos cõuerti ait. Sed & in sacris Miluus pro prædone ac grassatore accipitur. Pier. lib. 17. Hieroglyph.

quem nausea torserat.] qui præ ingluuie vomebat.

Viscera, diuitiæ. *viscera ab ore fluunt.*] Viscera sunt diuitiæ: vnde Penelope Ouidiana:

Viscera nostra tua diripiuntur opes.

Et vulgariter dicitur apud nostrates, Eum qui suum perdit, sensum perdere: vel, Qui censum perdit, perinde videri, ac sensum profundere. Sunt enim χρήματα ἡ ψυχὴ καὶ ζωὴ βροτοῖς, vt est in quodam Græco Epigrammate. Cicero pro Quintio: non pecuniam modò, verùm etiam hominis propinqui sanguinem vitamque eripere conatur.

Semper

Semper præsto esse infortunia.

EMBLEMA CXXIX.

LVDEBANT *parili tres olim ætate puellæ*
Sortibus, ad Stygias quæ prior iret aquas.
At cui iactato male cesserat alea talo,
Ridebat sortis cæca puella suæ:
Cùm subito icta caput labente est mortua tecto,
Soluit & audacis debita fata ioci.
„ *Rebus in aduersis mala sors non fallitur: ast in*
„ *Faustis, nec precibus, nec locus est manui.*

APologum hunc in primo Epigrammatum Græcorum reperi, de tribus puellis alea iacta inquirentibus, quænam

prior fato concessura esset: quæ verò sortem iactam viderat sibi mortem portendere, risu neglexit, cùm statim tegula in caput lapsa risui finem dedit. quod significat Adagium, Mala vel inuocata veniunt: illudque apud Græcos vulgatum, διζημένοισι τἀγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ καὶ μὴ διζημένοισι: hoc est, Mala vel etiam non quærentibus obtingunt, bona vix accedunt etiam quærentibus. Idem respondit Diogenes rogatus, quid de hominum sorte sentiret: Miseram & infortunatam hominũ conditionem esse dixit, cùm bona quærentibus vix obtingant, cadant autem infortunia, non tantùm non quæsita, sed præter omnem expectationem. Plautus Mostellaria:

Mala veniunt etiã non vocata.

— *vnum hoc scito, nimio celerius*
Venire quod molestum est, quàm id quod cupidè petas.

Græcum Epigramma eiusmodi est, in titulo εἰς δυσπραγίαν·

Character emblematis.

αἱ τρίσσαι ποτὲ παῖδες ἐν ἀλλήλῃσιν ἔπαιζον
κλήρῳ, τίς προτέρη βήσεται εἰς ἀΐδην.
καὶ τρὶς μὲν χειρῶν ἔβαλον κύβον· ἦλθε δὲ πασέων,
ἐς μίαν, ἡ δ᾽ ἐγέλα κλήρου ὀφλόμενον.
ἐκ τέγεος δ᾽ ἄρ᾽ ἄελπτον ἀπωλίσθησε πεσοῦσα
δύσμορος, εἰς ἀΐδην δ᾽ ἤλυθεν, ὡς ἔλαχεν.
ἀψευδὴς ὁ κλῆρος ὅτῳ κακὸν, ἐς δὲ τὸ λῷον
οὔτ᾽ εὐχαὶ θνητοῖς εὔστοχοι, οὔτε χέρες.

Cæterùm Socrates aleæ ludo humanam vitam comparabat, πεττείᾳ τινὶ ἔοικεν ὁ βίος, καὶ δεῖ ὥσπερ ψῆφον τινὰ τίθεσθαι τὸ συμβαῖνον· οὐ γάρ ἐστιν ἄνωθεν βαλεῖν, οὐδὲ θέσθαι τὴν ψῆφον, Aleæ ludo similis est vita, & quicquid euenit, veluti quandam tesseram deponere oportet. Non enim denuò iacere licet, neque tesseram aliter ponere. Cui & conuenit illud Terentij in Adelphis:

Alea ludo vita hominis comparata.

Sic in vita est hominum, quasi cùm ludas tesseris:
Si illud quod est maximè opus, iactu non cadit,
Illud quod cecidit forte, id arte vt corrigas.

Huc fortè non incommodè transferes illud Demost. σπουδαίων ἐστὶν ἀνθρώπων, ὅταν βελτίστῃ τῇ παρούσῃ τύχῃ χρῶνται, τότε πλείω τὴν σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν· οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινὸν ὡς ἀφύλακτον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν, ἀπροσδόκητον παθεῖν. id est, Proborum hominum officium est, cùm fortuna vtuntur maximè prospera, tum summum habere modestiæ studium. Neque enim quicquam tam formidabile, quin vigilantia præcaueri, neque vllum malum est, quin oscitantibus euenire possit.

Modestia decet vel maximè fortunatos.

ad Stygias aquas.] id est, ad mortem. Styx inferorum fluuius, per quem veteres putabant animas transire post mortẽ. Lactant.

Styx.

lib.1.cap.11. Hanc phrasim mutuatus est ex Martiale: Nam in primo sic 79. epigr.

Decreuit Stygios festus adire lacus.

Idem 102.

Nec prius ad Stygias famulus descenderat vmbras. & dein,

Dixit ad infernas liber iturus aquas.

Mox 105.

Et Stygias aquum fuerat patrem isse sub vmbras.

Libro etiam 4.73.

Et iam per Stygias esset iturus aquas.

Denique vndecimo lib. 85.

Qui nondum Stygias descendere quærit ad vndas.

cæca sortis.] ignara exitij futuri.

tecto.] tegula.

Rebus in aduersis mala.] Prudēs quisque omnia quæ sibi speranda sunt, non in meliora, sed in peiora constituat: vt si quid præter spem accidat, id tamquam lucrum reputet, vt monet Comicus. Ouidius 4. De Ponto:

Tu quoque fac timeas; & quæ tibi læta videntur,
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Remedia in arduo, mala in prono esse.

EMBLEMA CXXX.

ÆTHERIIS postquàm deiecit sedibus Aten
Iupiter, heu, vexat quàm mala noxa viros!
Euolat hæc pedibus celer & pernicibus alis;
Intactumq́, nihil casibus esse sinit.
Ergo Litæ, proles Iouis, hanc comitantur euntem,
Sarturæ quidquid fecerit illa mali.
Sed quia segnipedes, luscæ, lassæq́, senecta,
Nil nisi pòst longo tempore restituunt.

Titulus Emblematis unde ductus GEneralis ea thesis, præfixa Emblemati, ad quascumque humanas calamitates & incõmoda potest accõmodari: eaque

que, nisi fallor, parœmia est medicis familiaris. Eam conferre placet cum aurea illa Nazarij sententia, ex Panegyrico quem Cæsari Constantino dixit: Facilior, inquit, & multò procliuior lædendi quàm commodãdi semper est via: vulnerare integrum, quàm sauciato mederi: dissipare rapta, quàm diuulsa cõponere.

Aetheriis.] Homerus Iliad. ι. Aten Deam fingit mortales variis implicantem angustiis & perturbationibus, eorumque mentes seducentem, variisque opinionum monstris afficiẽtem: ad quæ mala sarcienda placandaque Litæ Iouis filiæ opponuntur, quæ tamen non statim possunt instaurare atq; componere, quod ab ea motum atque dissectum fuit: sed id longo temporis interuallo fieri ait, vtpotè quæ sint luscæ, tardis pedibus, & senio confectæ. Versus Homericos huc adiiciemus: *Ate Homerica.* *Litæ.*

καὶ γάρ τε λιταί εἰσι διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
χωλαί τε ῥυσαίτε, παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ.
αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι.
ἡ δ' ἄτη σθεναρή τε καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
πολλὸν ὑπεκπροθέει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
βλάπτουσ' ἀνθρώπους. αἱ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω.
ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας.
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
λίσσονται δ' ἄρα ταίγε Δία κρονίωνα κιοῦσαι,
τῷ ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι, ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ. hoc est,
Namque Litæ soboles magni Iouis, & pede claudo,
Rugosæ, obliquoq; oculo, medeantur vt illi,
Aten sectentur. celeri peruertitur omnes
Illa gradu, & passim damnum mortalibus affert.
Hæc verò actutum sarturæ damna sequuntur,
Conciliantq; suis cultoribus optima semper.
At si quis reicit præfractè, ac perneget illis,
Tunc adito Ioue patre, precantur, vt ilicet Ate
Huic adsit, pœnasq; suo det denique damno.

Eiusdem Ates etiam meminit Iliad. τ. quo loco Iupiter in eam confert, quòd esset deceptus à Iunone: Illam enim ea caussa capillis arreptam in terras præcipitem dedit, indixitque ne vnquam rediret in cælitum contubernium. Hoc quidem significatur, aduersa quæque statim & ex improuiso impetere, tardè autem recedere: illud enim est quod Gallorum vulgus ait, Mala & ægritudines in equis accedere, sed pedibus & lento gradu recedere. Ate enim noxa est velocissima, quæ propter motum celerem, *Res aduersas statim accedere, tardè recedere.*

Lucifer è cælo deturbatus. infortuniorum aleam maximè subitam & improuisam significat. Hanc Christianæ pietatis auctores φάσφορον. i. Luciferum è cælo deturbatum interpretantur, vt maximè Iustinus Philosophus ac martyr, Eusebius Pamphil. Suidas, & Budæus noster ex Bessarione Cardinale lib. 3. in calumniatorem Platonis. Stobæus Elegia περὶ δικαιοσύνης ex Solone hoc distichon retulit, vbi emergentem è diis noxam facit:

ἄτη δ' ἐξ αὐτῶν ἀναφαίνεται, ἣν ὁπόταν ζεὺς
πέμψῃ τειρομένοις, ἄλλοτε ἄλλος ἔχει. id est,
Ex illis Ate apparet, quam vbi Iuppiter ipse
Miserit vltricem, tunc aliam alter habet.

Litæ claudæ & luscæ cur. Litas autem Deas claudas interpretantur Mythologi de iis qui precantur, quòd genua flectant: quas rugis obsitas esse Poëtæ volunt, ad designandam imbecillitatem. Has aiunt esse strabis luminibus, quòd conniuere videantur in quibusdam, sed postremò necessitate ad supplicationes deflecti. Phornutus claudas esse tradit, quòd tardè & vix accedant ad eos supplicandos, quos antè affecerint iniuria: rugosas verò & strabis oculis, quòd grauiter & ore parum hilari intueantur quos offenderunt, & à quibus veniam deprecentur: Iouis porrò filias, quòd venerabiles sint. hæc ille. Itaque id transfertur ad illatam cuipiam iniuriam, cuius difficulter memoria tollatur ex animo: iniuriarum enim & contumeliarum memoria tardissimè senescit, & ferè vt nisi morte deleatur. Vel ad id traducetur non omninò malè, quod habet Cornel. Tacitus in vita Iulij Agricolæ, soceri sui: Naturâ infirmitatis humanæ, inquit, tardiora sunt remedia, quàm mala: & vt corpora lentè augescunt, citò extinguuntur: sic ingenia studiáque faciliùs oppresseris, quàm reuocaueris. Sic Seneca Epistola 92. Eligit aliquid noui casus, per quod velut oblitis vires suas ingerat. Quicquid longa series multis laboribus, multa Dei indulgentia fluxit, id vnus dies spargit ac dissipat. Esset aliquod imbecillitatis nostræ solatiũ rerumque nostrarum, si tanto tempore repararentur cuncta, quanto finiuntur. Nunc incrementa lentè exeunt: festinatur in damnum: nihil publicè, nihil priuatim stabile est: tumultuantibus caussis mala, vnde minimè expectabantur, erumpunt. Huc pertinet Scytharum legati sententia ex Curtio lib. 7. Quid tu? ignoras arbores magnas diu crescere, vna hora extirpari? Ponticus Heraclides disputatione De allegoriis Homericis, eodem penè modo intelligit: quo loco eos arguit imperitiæ, qui Homerum vituperent, qui Litas Iouis filias impiè deformi & mutilo corpore finxerit. His Poëta imaginem expressit

Locus Cornelij Taciti.

Pontici Heraclidis allegoria de Ata & Litis.

expreſſit eorum qui ſupplices ſunt. qui enim peccarunt, ex conſcientiæ verbere tardiores eſſe ſolent: eosque verentur aggredi quos læſerunt, & à quibus veniam impetrare poſtulant: pudoris enim ſui ſunt ipſi continuò memores. Nec verò præſenti animo eſſe poſſunt, aut conſtanter intuentur, vt qui retrò auertant oculorum aciem. Primò itaque ſupplicum animus nullum præ ſe lætum ruborem admittit, vt qui pallidi ſint, demiſſo vultu, miſericordiam elicere conantur. Ea ergo cauſſa fuit, cur Litæ ita fuerint ab Homero depictæ. Contrà valida eſt & pernix Ate, cuius nimirùm acris & vehemens ſtultitia hominum non modò ceruicibus, ſed & animis impendeat. Nam toto impetu & ſine aliqua ratione fertur ad omne flagitium. Is ergo Poëta perinde ſe geſſit, vt qui pictor eſſet humanorum affectuum, quos affectus Deorum nominibus allegoricôs effingere ſolet. Lege Lucian. in Imaginibus, & Tragopodagra.

Aten.] Ate eſt noxa, παρὰ τοῦ ἀάομαι, lædo.

heu mala noxa.] De nomine noxæ & noxiæ hæc placet addere è commentario Alciati ad tit. De verb. ſignific. Noxam dixere antiqui, ait, id quod nocet: quapropter culpa, pœna, detrimentum, noxa eſt. vnde & lib. 33. T. Liuius, noxæ exoluere, id eſt à pœna capitalis fraudis liberare, accepit. Seruus quoque qui contra legem Aquiliam alicui damnum dedit, noxa eſt. At noxia ſolummodo de maleficio ipſo dicitur, nec tam generali ſignificatione accipitur, ſicuti noxa. Cicero lib. 3. de Legibus, Noxiæ pœna par eſto, vt in ſuo vitio quiſq; plectatur, vis capite, auaritia mulctâ, honoris cupiditas ignominiâ. M. Manilius: Quinetiam infelix virtus, & noxia felix. Plautus in Bacchid. Sat ſit, ſuſpectus ſum, cùm careo noxia. Quo ſenſu & in Moſtellaria & in Pſeudolo vſus eſt; Terentius quoque in Phormione: In re incipienda ad defendendam noxiam. ſed & in Eunucho & Hecyra ad eundem modum. Nec noxam eos aſcripſiſſe quiſquam dixerit, cùm ratio carminis non conſentiret. Quæ adducere volui vt palàm fieret quàm iniquo iure Iuſtinianum in Elegantiis ſuis inſectetur Valla, & Seruium Beroaldus, dum adiectiuè tantùm dici noxiam opinentur contra veterum auctoritatem. Hæc ille.

Ex arduis perpetuum nomen.

EMBLEMA CXXXI.

CREDIDERAT *platani ramis ſua pignora paſſer,*
Et bene, ni ſæuo viſa dracone forent.
Glutiit hic pullos omnes, miſeramq́; parentem
Saxeus, & tali dignus obire nece.
Hæc, niſi mentitur Calchas, monimenta laboris
Sunt longi, cuius fama perennis eat.

PIndar. Olymp. 5. αἰεὶ δ' ἀμφ' ἀρεταῖσι πόνος δαπάνα τε μάρναται, πρὸς ἔργον κινδύνῳ κεκαλυμμένον. id eſt, Circa virtutes labor ſumptúſque perpetuò implicantur, vt opus difficultate obtectum aſſequare. Sed propiùs apud Plutarch.

Bac-

Bacchilides: πιστὸν γὰρ κῦδος ἔχει ἀρετά.

Crediderat platani.] Cùm in Aulide Bœotiæ portu, Græcorum ad Troiam euertendam nauigantium classis aduerso vento detineretur, Calchas augur peritissimus cum cæteris Græcis profectus Agamemnonem docuit, qua ratione Dianam iratam placaret, & ex serpẽtis vel draconis augurio (qui in arborem subrepens nouem passeris pullos vnà cum matre deglutierat) decimo tandem anno Ilium captum iri prædixit. Nam pro passeribus annos, pro angue tẽpus intellexit, vt explicat Pierius Hieroglyph. lib. 20. Narratio est apud Homerum Iliad. β. & Cic. 2. De diuinat. quam eandem reperi in vita Homeri, quæ Plutarchi nomine à quibusdam circumfertur. De Calchantis illo vaticinio facile mihi esset adiicere Ciceronianos versus, quos citat ipse eodem De diuinatione: sed liber est in omnium manibus. Locus Homeri sic habet: *Historia ex Homero de vaticinio Calchantis.*

τίπτ' ἄνεῳ ἐγένεσθε καρηκομόωντες Ἀχαιοί;
ἡμῖν μὲν τόδ' ἔφηνε τέρας μέγα μητίετα Ζεύς, &c.

quem eundem satis feliciter Ouidius est æmulatus Transfor. 12.

— veri prouidus augur
Thestorides, Vincemus, ait, gaudete Pelasgi,
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris,
Atque nouem volucres in belli digerit annos.

Hoc autem innuit, quòd præclarum sit idem esse & arduum; & rebus maximis difficultatem quandam à natura esse propositam, ait idem M. Tull. Tuscul. 3. Etenim nulla potest esse diuturna + gloria, quam labor strenuus & indefessus primùm non antecesserit. Quis ~~enim magna~~ coronari contendat Olympia, dulcis sine puluere palmæ? Vulgo tritum id, τὰ καλὰ τὰ δύσκολα. Præclarè Xenophon ἀπομνημ. 2. *αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν κ' ἀγαθῶν ἔργων ἐξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες· λέγει δὲ που καὶ Ἡσίοδος,* *Nullam gloriam sine labore parari.*

τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
ῥηϊδίως. λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Virtus difficulter paratur.

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ θεοί. id est, Curæ quidem laboriosæ efficiunt, vt ad pulchra & honesta facinora perueniatur, sicuti virorum optimorum habet adagium. Ait enim Hesiodus:

Amplecti vitium cumulatim & ſumere promptum eſt:
Namque iter id facile eſt, nec eo vicinius vllum.
Dij quoque ſudorem virtuti præpoſuerunt,
Ad quam longa via eſt atque ardua, & aſpera multum
Offertur: tamen eſt vbi ad alta cacumina ventum,
Fit facilis, primò fuerat quæ tam ardua virtus.

Teſtatur autem Epicharmus, A diis omnia nobis vendi laboribus. Memoriæ ſuccurrit & illud Clementis Alexandrini Stromat. δ. ἔστι τὶς λόγος τὰν ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις, νῦν δέ μιν θοὰν χῶρον ἁγνὸν ἀμφέπειν, οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος, ᾧ μὴ δακέθυμος ἱδρὼς ἔνδοθεν μόλῃ, ἵκητ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας. quorum verborum hæc eſt ſententia: Fama eſt virtutis domicilium eſſe in quibuſdã rupibus, ad quas difficilis admodum ſit aſcenſus, eamque celerem incolere locum caſtum. Ea verò non conſpicitur quibuſcumque hominum oculis: neque vnquam ad eam quiſquam perueniet, tamquam ad fortitudinis propugnaculum, niſi primùm ſudore ac labore animum afficiẽte ſuam induſtriam probarit. Quid enim gloriæ Alexander, quid Epaminondas, quid Themiſtocles ſibi comparaſſent, niſi laborioſis & moleſtis expeditionum anguſtiis arduum virtutis iter ſibi conficiendum propoſuiſſent? οὐ γὰρ εὐτυχίᾳ τὰ ῥωμαίων, ἀλλὰ τλημοσύνῃ καὶ ἀρετῇ πρὸς τὰ δεινὰ χωρούντων, εἰς τοῦτο προῆλθε δυνάμεως, ait in Craſſo Plutarch. id eſt: Non tam fortunæ proſper euentus Romanorum potentiam auxit, quàm egregia virtus, ac ſumma in laboribus aſperiſque in rebus tolerantia, aduerſis caſibus ſuccumbere neſcia. Illud etiam mihi ſuccurrit Pindari ex Olymp. ſexto: ἀκίνδυνοι δ' ἀρεταὶ οὔτε παρ' ἀνδράσιν οὔτ' ἐν ναυσὶ κοίλαις τίμιαι· πολλοὶ δὲ μέμνανται, καλὸν εἴ τι πονασθῇ· id eſt, Virtus periculorum expers neque apud homines, neque mari habetur in pretio: at multi memorant, ſi quid honeſti. laborioſè peractum eſt. Quid, vt hoc poſtremò, laudis Cæſar eſſet conſecutus, ſi facile illi fuiſſet Britannis inferre bellum? Aut Annibal quantum ſibi famæ cumulaſſet, ſi dum Italiam adiret, peruias Alpes citra puluerem & ſudorem, ac non magna ſuorum cæde feciſſet? Rectè Naſo Triſtium 4.

Ardua per præceps gloria vadit iter.

Et Propertius 4. Elegiarum:

Magnum iter aſcendo, ſed dat mihi gloria vires:
Non iuuat ex facili lecta corona iugo.

Porrò Alciatus id carminis videtur imitatus è Græco incerti cuiuſ-

cuiusdam Poëtæ, apud quem tamen non est eadem conclusio, cùm de hirundine verba faciat, cuius nidum serpens deiecisset & exturbasset, in eoque tandem igni ardenti combustus esset.

Crediderat.] commiserat, nidificauerat.

sua pignora.] pullos, vt alibi monuimus, de Ciconiæ nido.

Saxeus.] Fatalis serpens est: necnon perpetuæ belli Troiani memoriæ per metamorphosim serpentis in perpetuæ duritiei saxum. sonat etiam saxeus, durum, crudelem, inexorabilem, quique nulla flecti prece possit. Huc pertinet quod alio loco memini retulisse me de illo angui qui Tarquinij Superbi animum stupefecit, attonitumque reddidit, cùm à columna lignea repente lapsus omnes in fugam vertisset, rei miraculo consternatos: nimirum portendebat ille serpens nouum & inexspectatum principem, eundemque ætate florentem Iunium Brutum, de lignea columna, hoc est, stupore, quem diu simulauerat, ne opprimeretur à tyranno, proditurum. *Serpens saxeus.*

Ex li-

Ex literarum studiis immortalitatem acquiri.

EMBLEMA CXXXII.

N EPTVNI *tubicen (cuius pars vltima cetum*
Aequoreum facies indicat esse deum)
Serpentis medio Triton comprenditur orbe,
Qui caudam inserto mordicus ore tenet.
Fama viros animo insignes, præclaraq́ gesta
Prosequitur; toto mandat & orbe legi.

Typus Emblematis. ID petitum apparet è Macrobio Saturnal. 1. cap. 8. illud non omiserim, ait, Tritonas cum buccinis fastigio Saturni ædis superpositos, quoniam ab eius commemoratione ad nostram ætatem historia elata & quasi vocalis est: antè verò muta & obscura, *Triton, Deus marinus.* & incognita: quod testantur caudæ Tritonum humi mersæ & absconditæ. Triton marinus Deus, Neptunique filius, & tubi-

cen, hoc schemate serpentis circulo continetur: quod refertur quidem ad perpetuam & numquam intermorituram doctorum virorum memoriam. Tuba enim famæ & commendationis nota est, vt quæ ab omnibus exaudiatur. Serpens in se reuolutus, æternitatē designat, vt docet Orus Niliacus in ipso Hieroglyph. principio. Hoc significat historiam rerū gestarū ab Saturni cōmemoratione ad nostra vsque tēpora, quæ aliàs obliterata esset, notā & quasi vocalē extitisse. Nam quæ ante Saturnū gesta sunt, obscura & incognita in tenebris delituisse: quod ostendunt Tritonum caudæ ad humum inclinatæ, quæque oculos effugiunt. Id Alciatus ipse Annotationibus in Tacitum sic attigit: Veteres, inquit, in templorum Saturni ianuis imagunculas Tritonum statuebant, non aliam ob caussam, quàm vt ab eo cœpisse historiam, æternitatemque illis debere Deos ostenderent, quorum præconio fuissent celebrati. Tibullus idem significat his herbis:

Quem referent Musæ, viuet, dum robora tellus,
Dum cælum stellas, dum vehet amnis aquas.

Ouid. 3. Tristium:

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis ingeniiq́ bonis.
En ego, cùm patria caream, vobisq́ domoq́,
Raptaq́ sint, adimi quæ potuere mihi:
Quilibet hanc sæuo vitam mihi finiat ense,
Me tamen extincto fama superstes erit.

Quò spectat Eudamidæ illud, qui rogatus cur Lacedæmonij ad bellum profecturi Musis sacrificarent, cùm nullum cum Marte haberent commercium: Vt, inquit, post præclarè facta, memoria apud posteros maneat. Et quidē docti, non solùm viui ac præsentes studiosos discendi erudiunt atque docent, sed hoc idem etiam post mortem literarum monimentis assequuntur, Cic. 1. Officiorum. De Tritone plura apud Macrob. eo quem proximè citaui loco, & Gyraldum Syntag. 5. *Spartani Musis cur ante bella sacrificarent.*

cetum.] inferiore sui corporis parte piscem refert, superiore deum. Plutarch. de Iside commentario ait Amphitritem minoresque Deos marinos, Tritonas dici. Eos descripsit vberrimè 4. Argonautic. Apollonius. Mitto quæ in Arcadicis habet Pausanias: sunt enim prolixiora, quàm vt huc attexere habeam necesse: Virgilius in decimo, vbi de apparatu nautico Mezentij:

Hunc vehit immanis Triton, & cærula concha
Exterrens freta, cui laterum tenus hispida nanti
Frons hominem præfert, in Pristin desinit aluus.
Spumea semifero sub pectore murmurat vnda.

Tumulus Ioannis Galeacij Vicecomitis, primi Ducis Mediolanensis.

EMBLEMA CXXXIII.

PRO tumulo pone Italiam, pone arma Ducesq́;,
Et mare, quod geminos mugit adusque sinus.
Adde his Barbariem conantem irrumpere frustrà,
Et mercede emptas in fera bella manus.
*Anguiger *est summo sistens in culmine, dicat:*
*al. & *Quis paruis magnam me superimposuit?*

Galeacius EPitaphium est Ioannis Galeacij quem celebrat eo maximè nomine, quòd fortissimè Turcis in Italiam irrumpere conantibus restiterit, & Remp. suam legum auctoritate composuerit.

ſuerit. Huius hiſtoriam repete ex Sabellico Ennead. 9. lib. 9. ſed maximè Paulum Iouium conſule de Ducibus Mediolanen. Videtur autem Alciatus id confinxiſſe ad Græcorum quorundam Epigrammatum imitationem, vt eſt Germanici quoddam lib. 3. quo Themiſtocles rerum à ſe geſtarum commemoratione indicat, quo pacto à Græcis ſepeliri velit: alioqui nullum ſatis magnum & dignum ſepulchrum ſuis virtutibus erigi poſſe. quò ſpectat & Parmenionis in Alexandrum, cui pro magnitudine rerum non poſſe ſcribi dignum epitaphium, ſed Europam & Aſiam, quas ſubiugauit, eius eſſe ſepulchrum tradit. Simile eſt quod in Hectoris tumulo fecit Poëta quiſpiam: in quo Hector non vult comparari ſepulchro aut tumulo; quippè qui vniuerſæ Græciæ reſtiterit, & cuius ampliſſimum ſepulchrum ſint Ilias, Homerus ipſe, Græcia, & Achiui fugientes. Eodem modo vt dignum Galeacio tumulus ad perpetuam nominis commendationem extruatur, ait Alciatus, deſcribendam eſſe Italiam vniuerſam, Duces ipſos, regiones conterminas, & Barbaros toto impetu Italiæ ceruicibus imminentes: poſtremò conſtituatur Anguifer, qui ſymbolum habeat ſcriptum, ΤΙ' ΜΕ' ΜΙΚΡΟΙ͂Σ ΤΟ'Ν ΜΕ'ΓΑΝ Ε'ΝΤΙ'ΘΕΤΕ; Sed huc apponam Germanici in Themiſtoclem epicedium, quod imitatus eſt, & fermè integrum (vocabulis aliquot dumtaxat immutatis) mutuatus eſt Alciatus, vt videre eſt: *Vnde potitũ Emblema.*

ἀντὶ τάφου λιθοῖο θὲς ἑλλάδα, θὲς δ' ἐπὶ ταύτῃ
 δούρατα, βαρβαρικᾶς σύμβολα ναυφθορίας.
καὶ τύμβῳ κρηπῖδα περίγραφε περσικὸν ἄρη,
 καὶ ξέρξην· τούτοις θάπτε θεμιστοκλέα.
στάλα δ' ἁ σαλαμὶς ἐπικείσεται, ἔργα λέγουσα
 τἀμά τί με σμικροῖς τὸν μέγαν ἐντίθετε;

Character Emblem.

Meminerimus interea, quòd priori huius libri Emblemate adnotauimus, Anguem ſiue ſerpentem ſtemma eſſe Ducis Mediolanenſis: quod hoc loco nimis ànxiè repetere, non video quàm ſit neceſſe. Hoc mihi reuocat in memoriam ſpecies vndecim honorum qui ab Ariſtotele ſtatuuntur Rhetoricorum primo, nempe ſacrificia, monumenta vel carmine, vel oratione ſoluta, præmia certa, luci, ſuperiores in ſedendo loci, ſepulchra, imagines, publicæ epulæ, & quibus vtuntur Barbari, habitus adorantium, & conſpectus euitationes, munera quæ apud quaſque gentes in precio ſunt. De quibus ſigillatim aliquid dicere nihil hîc neceſſe habeo. De ſepulchris & monumentis agimus, quæ inter honores non paruos poni ſolemne iam

olim

olim fuit. exemplorum varietate obruor: vnum huc conferam vetus quidem & memorabile. Menandro Bactrorum regi, homini mitissimo, in expeditione quadam vita functo, cunctæ regni ciuitates, cunctique populi inferias de more communique consensu soluerunt. Sed de reliquijs cùm diu certatum esset, quibus in primis commendarentur, vix tandem inter omnes conuenit, vt æquè partitæ singulis distribuerentur rata pro parte, nempe quòd illius viri monumentum apud omnes pariter cum veneratione existeret. testis est Plutarch. commentario quo ciuilem hominem instituit.

Pone arma.] pro describe, aut dispone, non placet Fornerio nostro, vt quòd à mera lingua Romana deflectat; quamquam Cicero initio 5. Antonianæ dixerit: Pacem vult Antonius, arma ponat. hîc enim, pro deponat, vsurpari liquet.

Et mare, quod geminos mugit.] Italia hinc & illinc mari Siculo & Adriatico clauditur.

mugit.] A tauris translatio.

emptas manus.] exercitum mercede conductum.

paruus magnam.] Antitheton. Apud Caietam in sepulchro marmoreo æneaque vrna, hæc inscripta reperiuntur Scipioni Africano:

Deuicto Annibale, capta Carthagine, & aucto
Imperio, hos cineres marmore tectus habes.
Cui non Europa, non obstitit Africa quondam,
(Respice res hominum) quàm breuis vrna premit!

Optimus

Optimus ciuis.

Emblema CXXXIIII.

D v m *iustis patriam Thrasybulus vindicat armis,*
Dumq́ simultates ponere quemque iubet,
Concors ordo omnis magni instar muneris, illi
Palladiæ sertum frondis habere dedit.
Cinge comam Thrasybule, geras hunc solus honorem;
In magna nemo est æmulus vrbe tibi.

Optimi ciuis est Rempub. suam non modò legum metu coërcere, sed & omnes omnium animos pacis vinculo continere, & omnem rixarum occasionem adimere. Præsto est exemplum Thrasybuli. Atheniensibus enim longissima obsi-

dione pressis à Spartanis, post longam famem, & assiduam pestilentiam, pacem postularunt; quam tandem impetrarunt, ea tamen conditione, vt ciuitas Atheniensis à triginta Ducibus gubernaretur. Sed temporis successu horum tanta tyrannis & sæuitia fuit, vt boni quique ciuitatis principes & opulenti, benéque nummati homines exularent: inter quos Thrasybulus vnus ex præstantissimis, cum aliis in exilium abire est coactus. Itaque ille suo consilio, & sociorum ope, tyrannos omnes industria singulari repulit, patriæque libertatem recepit. Sed vt inter Athenienses ciues pax stabilior esset, interposita fide publica, Thrasybulus legem sanxit De abolendis præteritis iniuriis, quam ἀμνηστίαν nuncupauit: quocirca coronam ciuicam magno totius ciuitatis applausu meruit. Hæc lex conformis est oraculo Euangelico de iniuriis remittendis & obliuione delendis. Huc Prouerb. Ne malorum memineris. De Thrasybulo Aemilius Probus in eius vita, Iustin. in Trogum lib. 5. & Valer. lib. 4. cap. 1. Marullus in eam fermè sententiam scripsit Epigramma certè venustum:

Historia Thrasybuli qui tyrannos expulit.

Lex ἀμνηστίας.

Cùm fugeret ciuem ciuis deuictus in hostem
In patriam sceleris conscius ipse sui;
State viri, Thrasybulus ait, victoria vestra est:
Nec mihi, sed vobis vicimus, & patria.
Dixit, per mediosq́ ruens ensesq́ virósque,
Parcendum passim ciuibus, ingeminat.

Palladia sertum,] id est, ciuicam coronam, quæ dabatur ei ciui qui ciuem in bello seruauerat: fiebatque ex oliuæ fronde, aut querna, interdum ilice. Gell. lib. 5. c. 6. & Plin. lib. 16. cap. 4.

Strenuorum immortale nomen.

EMBLEMA CXXXV.

ÆACIDÆ tumulum Rhœteo in littore cernis;
Quem plerumque pedes visitat alba Thetis.
Obtegitur semper viridi lapis hic amarantho,
Quod numquam herois sit moriturus honos.
Hic Graiûm murus, magni nex Hectoris. Haud plus
Debet Mæonidæ, quàm sibi Mæonides.

ACHillis sepulcrum fuisse in Sigæo Troiæ promontorio, scriptores tradunt. Id sepulcrum amarantho viridi semper ornatum, famam heroum perpetuò virescentem, & apud posteros numquam intermorituram arguit. Rectè Sophocles in Phi-

Fama numquã intermoritura.

in Philocteta περὶ ἐυσεβείας, quod idem περὶ ἀνδρείας intelligere par est. ἡ ἐυσέβεια, inquit, μηδὲ συνθνήσκει βροτοῖς, κἂν ζῶσι, κἂν θάνωσιν, ὀυκ ἀπόλλυται. & Pindar. Isthm. 5. non obliterari prolixum laborem virorum ait, ὄυτοι ἀπόφλαυται μακρὸς μοχθὸς ἀνδρῶν. Adhæc tertio Græcorum Epigrammatum simile reperio in Laërtæ tumulum: quod ascribere placuit, quia eòdem fermè spectat:

ψήχει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος, ὀυδὲ σιδήρου
φείδεται, ἀλλὰ μιῇ πάντ' ὀλέκει δαπάνῃ.
ὡς καὶ λαέρταο τόδ' ἠρίον· ὃ σχεδὸν ἀκτᾶς
βαιὸν ἄπο, ψυχρῶν λείβεται ἐξ ὑετῶν.
ὄυνομα μὴν ἥρωος ἀεὶ νέον· ὀυ γὰρ ἀοιδὰς
ἀμβλύνειν αἰὼν (κἢν ἐθέλῃ) δύναται. id est,

Saxa cauat tempus, ferro nec tempora parcunt,
Omnia sed mollit tempore longa dies.
Laërtæ sic busta terit quoque littora propter
Aethere de summo defluus imber aquis.
Immortale sed, heu, nomen delere vetustas
Herois, Musa vindice, nulla potest.

Apponam & illud argumenti eiusdem:

τύμβος Ἀχιλλῆος ῥηξήνορος, ὅν ποτ' Ἀχαιοὶ
δώμησαν, Τρώων δεῖμα καὶ ἐσσομένων.
ἀιγιαλῷ δ' ἐνένευκεν, ἵνα στοναχῇσι θαλάσσης
κυδαίνοιτο πάϊς τῆς ἁλίας Θέτιδος. id est,

Hic positus Graiis tumulus pugnacis Achillis,
Dardanidæ cuius membra sepulta timent.
Adiacet ad littus, pelagi quo murmure natus
Laudetur Thetidis contumulatus humo.

Amaranthus tumulis appositus. Cæterùm, Philostratus ad tumulos exornandos scribit amaranthum vsurpatum fuisse, orto à Thessalis initio, qui Achillis sepulcrum eiusmodi coronis redimirent. Vel certè referemus Emblematis huius materiam ad id quod 1. Attic. retulit Pausanias de incolis, ni fallor, Salaminis, qui tradunt apud se post Aiacis cladem, florem quendam primum enatum candidum, modicè rubentem, lilio cùm cæteris partibus tum foliis minorem, inscriptum iisdem, quibus Hyacinthum, literis. *Typus Embl.*

Rhœteo] Rhœteum oppidum & promontorium Troiadis, Aiacis sepulcro à Poëtis celebratum, sicut & Sigæum sepulcro Achillis. Videtur iccircò Alciatus abusus vocabulo, estque μνημονικὸν ἁμάρτημα. *Rhœteũ.*

alba

alba Thetis.] Dea maris, quæ quia semper in aquis habitet, pedes albissimos dicitur habere à Poëtis. *Thetis.*

Amarantho.] Amaranthus ab ἀ priuante, & μαραίνομαι, tabesio, quòd numquam siccetur neq; marcescat. Plin. lib. 21. c. 8. *Amaranthus.*

Graiûm murus.] id est, Græcorum munimentum & robur: elegans Metaphora, vt apud Maronem, duo fulmina belli Scipiadas, & Cic. in Paradox. Duo belli propugnacula. Eo sensu Pindarus in Olympijs Hectorem Troiæ columnam appellat; ὃς Ἕκτορ' ἔσφαλε Τροίας ἄμαχον, ἀστραβῆ κίονα: id est, qui Hectorem subuertit, inexpugnabilem, immobilem columnam. de Achille loquitur: quò referri possunt allegoricôs à Iuuenale dicta in ementitos nobiles, qui iactant magnificos generis titulos:

——— *miserum est aliena incumbere famæ,*
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.

nex Hectoris.] effectum pro efficiente.

Haud plus debet Mæonidæ.] Tantum Homero debet Achilles (cuius Poëtæ beneficio virtus tam insignis transmissa est posteris) quantum Homerus ipsi Achilli. Nisi enim tam insigne & præclarum virtutis exemplar Homerus sibi nactus esset, fortasse ingenij admirabilis vim non ita exeruisset.

Nobiles & generosi.

EMBLEMA CXXXVI.

AVREA Cecropias nectebat fibula vestes,
Cui coniuncta tenax dente cicada fuit:
Calceus Arcadico suberat cui lunula ritu,
Gestatur patribus mullea Romulidis.
Indigenas quòd se adsererent, hæc signa tulerunt
Antiqua illustres nobilitate viri.

Qui Generosi & qui Nobiles.

EX eruditis hominibus, iisque maximè qui vetera diligenter obseruarunt, aliquando didici, inter Nobiles & Generosos interesse nonnihil. Aristoteles animalium historiæ 1. εὐγε-νὲς

νὲς ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον τῆς αὐτοῦ φύσεως· Nobile id est, quod ex bono genere profectum est: generosum, quod à sua natura non degenerat. Exemplumque apponit in lupis, quos generosos; & leonibus, quos nobiles esse dicit. Idem penè 2. De arte dicendi. quo loco ait præclarius esse generosum quàm nobilem dici; nobilis enim maiorum tantùm virtute gloriaque nititur: generosus & virtute maiorum & sua commendatur: itaque generosos omnes esse nobiles, sed non contrà, nobiles generosos omnes. Quidam enim nobiles, degenerát à virtute maiorum, & humili ac demisso animo fiunt, atque ad ignauiam socordes delabuntur. Cicero in Bruto, Scipionum stirpem generosam vocat, quòd in ea multi excellentes viri fuerint: & Offic. 1. Pyrrhum Epirotam, generosum & potentē dicit: vt in defensione Cæliana, Clodiā impudicam mulierem, & nobilem & notam appellat. Idem 2. de Offic. ait Phalaridis præter cæteros nobilitatam crudelitatem. ex quibus apparet nobile, accipi etiam in malam partem: generosum, non nisi in bonam. Cornel. Fronto, nobilem appellat rerum nobilitate, generosum verò cognatione. Eam significationem Cicero in Paradoxis obseruat. Ipsius, inquit, libido lapsa est in muliere ignota, dolor ad pauciores pertinet, quàm si petulans fuisset in aliqua generosa virgine ac nobili. Ea de re dissertatio nobilis est euoluenda Phauorini apud Gellium cap. 23. lib. 13. Certè duo hæc tamquam synonyma coniungi certò scio, & interdum etiam confundi. Apud M. Tullium, Roscij Amerini pater, genere & nobilitate sui municipij princeps dicitur. Iuuenal. 7. Satyra:

Felix & sapiens, & nobilis & generosus.

& Ouidius in Heroidum epistolis:

Si te nobilitas, generosaq; nomina tangunt.

Sed, vt vno verbo claudamus, Hi nobiles generaliter appellantur, qui vel familiæ nomine, vel alio tandem modo innotuerūt: generosi verò speciatim, qui è nobili genere ortum duxerunt. Apud Athenienses Cicada nobilitatis insigne fuit: aureas enim cicadas crinibus innodabant, vt significarēt se indigenas esse & nobiles, id est (Græco vtar verbo) αὐτόχθονας, καὶ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας: quod Cicero expressit Oratione pro Flacco. Id verò ridebat Antisthenes, vt refert Laërt. lib. 6. aiebat enim hoc illis esse cū cochleis & testudinibus cōmune; quippè qui aliunde non commigrassent, nec vnquam solum mutassent. Hinc ergo

Cicada, nobilitatis insigne Atheniēsibus.

τεττιγοφόροι, id eſt, Cicadigeri dicti Athenienſes: hæc enim nota indigenas & ingenuos ab aduenis & ſeruis diſtinguebat: cuius rei cauſſam nonnulli adferunt, quòd Cicadæ inter alia animalia indigenæ præcipuè videantur, quòd in ea regione, in qua naſcuntur, viuant & emoriantur: reliqua ferè omnia migrent aliò, neque ſedem vllam firmam habeant. In quaque autem ciuitate & municipio nobiliores eos agnoſcimus, quorum maiores pluribus antè annis in ſua patria claruerunt, ait Pierius lib. 26. qua de re Plato nonnihil in Menexeno, Herodotus in Terpſic. Aelianus lib. 4. Variar. hiſtor. cap. 22. Scio ego per contemptum dici eos τεττίγων ἀναμέστους cicadis opertos, glorioſi quidam iactatores, obſoletis iam & nimium vetuſtis vtentes. Romanos autẽ, qui nobilitate generis aliis excellerent, aiunt lunulas in calceis habuiſſe, fortaſſe vt ſignificarent Romani imperij conditionem, quod ſenſim creuit, & temporum lapſu decreuit, vt in lunæ hemicyclis fieri ſolet. Alij putabant ſignum eſſe eius habitationis, quæ in luna eſſe dicitur, & quòd poſt mortem, animi rurſus lunam ſub pedibus habebant. Vel ſuperbos homines admonebant rerum humanarum inſtabilitatis, cuius rei luna ſit exemplo, quæ ab obſcuro in lumen, inde in obſcurum redit. Philoſtratus de Herode ſophiſta narrat eum fratri de generis ſui claritate multa iactanti dixiſſe: Certè nobilitatem habes in talis. quod ſignificauit Iuuenalis, cùm de Fabio loquitur his verbis:

Lunulæ in calceis Romanorum.

— & nobilis & generoſus
Appoſitam nigræ lunam ſubtexit aluta.

Quin & Zonaras auctor Græcus, ait patricios geſtaſſe in vrbe calceos corrigiarum inflexione, & formæ literæ, C, adornatos: quod & Plutarch. retulit in Problemat. Nec quidem prætermittendum, id genus calceorum lunatorum Arcadibus in vſu fuiſſe, quo à diluuio Deucalionis primi ipſi lunam inſpexiſſe naſcentem ſe credidere, quodque putarent vniuerſum genus mortalium aquis obrutum periiſſe, & à ſe rurſus originem propagationis emanaſſe, ait præter alios vetuſtiores Pierius lib. 44. De ſacris Aegyptiorum literis. Apollon. Argonautic. 4.

Arcades lunam primi obſeruarunt

Ἄρκαδες, οἳ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται.

Strabo in 8. Geograp. δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ τῶν Ἑλλήνων. Sic primo Faſtorum Ouidius:

Orta prior Luna (de ſe ſi creditur ipſi)
A magno tellus Arcade nomen habet.

Secundo Faſtor. huc reſpexit Naſo:

Ante

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur
Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Itaque cùm se lunâ vellent antiquiores dici (adeò sui generis antiquitatem iactabant) dicti sunt à Thucydide initio historiæ προσέληνοι, id est, ante lunam editi. Plerique ad historiam naturæ referre malunt, quia lunæ cursum primi obseruarint. Præter has rationes alias adfert Plutarch. in Problematis. Sed hæc quorsum attineant, non planè video, nisi ad communem locum retulero de nobilitate, quam sibi longè multi tribuunt, vanis quibusdã schematis & imaginibus maiorum tumidi: quorum arrogantiam intolerabilem quibus maximè verbis incessere debeam, planè non habeo. Quis enim sustineat aliquem tollere cristas, sibique arrogare quidpiam, quod tamen propriè non possideat? Atqui genus suum qui laudat, quiq. attollit animos ob maiorum nobilitatem, & alienum laudat, & falsis nominibus sibi tribuit quod ad se minimè pertineat. Qui proculdubio mihi non videntur absimiles fugitiuis ijs qui præ metu cùm ad aras se receperint, tamdiu latent, inque tuto se esse putant, quamdiu eo perfugio vti possunt. At cùm inde fuerint eruti, quid ijs superest quàm certa quædam crux, aut extremum aliquod dispendium? Sic vulgares illi nobiles, qui nihil præter maiorum nomina crepant, ad quæ sola hærent suis diffisi virtutibus, veraque gloria, quam nullam habent, non sentiunt quàm miseri sint, & quanto in errore versentur. Sed retineamus assensionem cum ijs qui nobilitatem in animo generoso sitam esse volunt, & qui pecudum nobilitatem in corpore valido ac vegeto, hominum autem in vitæ morumque bonitate ponunt. Laudatur à Dione Chrysostomo, Thebanorum optimum & æquissimum institutum, qui eos seruorum numero non habebant, qui per vim & iniuriam belli serui facti essent: Cur ignobiles eos esse vulgari opinione iudicamus, quorum si virtutes æstimentur, si moderatio animi, si prudentia, si sagacitas, alios quos vulgus admiratur, infinitis, vt ita dicam, spatiis anteuertunt? Magnum fuit & plenum æquitatis eorum quos proximè nominaui, iudicium atque consilium, qui solos eos nobiles esse censebant, qui ad virtutem propensi essent: neque tam curiosè, imò verò superstitiosè quærebant, ex quibus orti parentibus essent, de quibus aliquid statuendum videretur. Sic autem vnà secum rationes conficiebant: Antiquitùs vt in animalibus quibusdam mutis, ita & in hominibus idem nomen perdurauit. Nam in canibus, equis,

In ementitam nobilitatem.

gallis etiã gallinaceis id facile est aduertere: quia equũ si quis animosum & ad cursum idoneũ facto periculo norit, non rogat an eius pater sit ex Arcadia, an Thessalia: satis enim esse putat, quòd equus animum generosum habeat. Ita cùm canis venaticus egregiè ad cursum valere intelligitur, nihil opus est scire an ortum duxerit è Caria, vel Lacedæmone, sed existimatur esse satis, quòd generosa illa canis sit. Idem de gallis, deque aliis iudicium: idemque postremò de hominibus sentiendum: ex quibus qui virtutum studiosi sunt, qui iustitiam colunt, qui humanitatis iura, qui religionem obseruant, is reuera generosus est & nobilis, tametsi parentes eiusdem & auos nemo vnquam fortasse nouerit. Democritus, magnus inprimis & catus philosophus iam olim, vt ait Satyricus,

— materiam risus inuenit, ad omnes
Occursus hominum, & cuius prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoque sub aëre nasci.

quod tortum esse constat in superbos quosdam ementitæ nobilitatis homines, qui orti stirpe Romana cæteros præ se nihili ducebant. Iactent itaque suum genus, qui de parentum virtute nihil habent præter imagines: quos nihilo tamen puto meliores esse quàm equus aliquis non re, sed opinione vulgari generosus habitus, quòd frenos aureos, quòd stragula, quòd ornamẽta externa omnia exquisitissima circumferat.

Aurea Cecropias.] Vestes Athenienses nectebantur fibula aurea, cui cicada circumligabatur.

Arcadico ritu.] ad morem Arcadum.

lunula.] parua luna ad morem hemicycli.

Indigena. *Indigenas.*] Indigena, inde genitus, nec aliunde natus Græcè αὐτόχθων, & ἐγχώριος, cui opponitur aduena.

Oblitus eram apponere huc quod Demosthenes aduersus Aeschinem περὶ παραπρεσβείας, quo loco de Atheniensibus & Arcadibus verba facit, μόνοι γὰρ ἁπάντων ὑμεῖς αὐτόχθονές ἐστε κἀκεῖνοι.

Euripidis hæc refert Plutarch. commentario De exilio:

ἣ πρῶτα μὲν λεὼς οὐκ ἐπακτὸς ἄλλοθεν,
αὐτόχθονες δ' ἔφυμεν. αἱ δ' ἄλλαι πόλεις
πεσσῶν ὁμοίως διαφορηθεῖσαι βολαῖς,
ἄλλαι παρ' ἄλλων εἰσὶν εἰσαγώγιμοι.
Primùm nec inquilinus nos populus sumus,
Sed indigena, ciues at aliarum vrbium

Sunt

Sunt comparandi tesserarum iactibus,
Quæ alijs aliæ ciues mittunt identidem.

Hoc postremò quod mihi alia cõquirenti occurrit ex Tzeze 301 Historia 10. Chiliad. vbi cicadas Atheniénsium refert ad eorum nimiam loquacitatem:

καὶ ὅτι λάλοι τέττιγες, καταδηλον τοῖς πᾶσιν
οἱ ἀττικοὶ ὁμοίως δὲ πάλιν τῶν μακρηγόρων,
λάκωνες βραχυλόγοι δὲ τούτοις ἀπεναντίως. id est,

Quòd cicadæ sint loquaces compertum est omnibus,
Sunt eodem modo Athenienses qui multi sunt & garruli in perorando:
Contrà, Lacones paucis vtuntur verbis.

Duode-

Duodecim certamina Herculis.

EMBLEMA CXXXVII.

ROBORIS inuicti superat facundia laudes:
Dicta sophistarum, laqueosq; resoluit inanes:
Non furor aut rabies virtute potentior vlla est:
Continuum ob cursum sapienti opulentia cedit:
Spernit auaritiam, nec rapto aut fœnore gaudet:
Vincit femineos spoliatq; insignibus astus:
Expurgat sordes, & cultum mentibus addit:
Illicitos odit coitus, abigitq; nocentes:
Barbaries feritasq; dat impia denique pœnam:
Unius virtus collectos dissipat hostes:

Inue-

Inuehit in patriam externis bona plurima ab oris:
Docta per ora virûm volat, & non interit vnquam.

Multi Herculei.

MVltos fuisse Hercules tradunt quamplurimi, sed quem ex Alcmena suscepit Iupiter, potissimùm celebrant ob varia certamina, virtutemque bellicam: cuius duodecim labores præcipuos (longè enim plures persequitur Diodorus rerum Antiquarum lib. 4.) complectuntur alij, quos hîc sequitur Alciatus, quantum ad laborum numerum pertinet, quid per vnũquemque laborem sit intelligendum, allegoricôs enarrans. In Collectaneis Græcorum Epigrammatum hoc hexastichon reperi:

Duodecim labores Herculis.

ὤλεσα τὸν νεμέας θῆρ' ἄπλετον, ὤλεσα δ' ὕδρην
  καὶ ταῦρον, κάπρου δ' ἀμφετίναξα γένυν.
ζωστῆρ' ἑλκύσας, πῶλον διομήδεος εἷλον,
  χρύσα μῆλα κλάσας, γηρυόνην ἔλαβον·
αὐγείαν ἰδάην, κεμὰς οὐ φύγεν, ἔκτανον ὄρνις·
  κέρβερον ἠγαγόμην, αὐτὸς ὄλυμπον ἔχω.

Extinxi Nemees monstrum, lernamq; peremi,
  Et taurum, cecidit dilaceratus aper.
Balteon arripui, Diomedis equosq; cecidi,
  Geryonem straui, pomaq; fulua tuli.
Augiam noui, capta est cerua, atque volucres,
  Cerberus abductus, latus in astra feror.

Sic in appendicibus Virg.

Prima Cleonæi tolerata ærumna leonis.
Proxima lernæam ferro & face contudit hydram.
Mox Erymantheum vis tertia perculit aprum.
Aëripedis quarto tulit aurea cornua cerui.
Stymphalidas pepulit volucres discrimine quinto.
Threiciam sexto spoliauit Amazona balteo.
Septima in Augiæ stabulis impensa laboris.
Octaua expulso numeratur adorea tauro.
In Diomedeis victoria nona quadrigis.
Geryone extincto decimam dat Iberia palmam:
Vndecimum mala Hesperidum distracta triumphum.
Cerberus extremi suprema est meta laboris.

Locus Heraclidis.

Heraclidis Pontici disputatio ad Homeri allegorias mirè ad hanc nostram facit explicationem. Verba eius auctoris hæc sunt: ἡρακλέα νομιστέον οὐκ ἀπὸ σωματικῆς δυνάμεως ἀναχθέντα τοσοῦτον ἰσχῦσαι τοῖς δὲ χρόνοις, ἀλλ' ἀνὴρ ἔμφρων καὶ σοφίας οὐρανίου μύστης,

ὥσπερεὶ

ὥσπερεὶ κατὰ βαθείας ἀχλύος, ἐπιδεδυκυῖαν ἐφώτισε τὴν φιλοσοφίαν, καθάπερ ὁμολογοῦσι καὶ στοϊκῶν οἱ δοκιμώτατοι. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ἄθλων, ὁπόσοι τῆς παρ' Ὁμήρῳ μνήμης ὑστεροῦσι, τί δεῖ παρακαιρὸν ἐκμηκύνειν φιλοτεχνοῦντας; ὅν κάπρον μὲν εἷλε τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀνθρώποις ἀκολασίαν. λέοντα δὲ τὴν ἀκρίτως ὁρμῶσαν ἐφ' ἃ μὴ δεῖ φοράν. κατ' αὐτὸ δὲ θυμοὺς ἀλογίστους πεδήσας, τὸν ὑβριστὴν ταῦρον ἐνομίσθη δεδεκέναι. δειλίαν γε μὴν ἐφυγάδευσεν ἐκ τοῦ βίου τὴν κεραυνίαν ἔλαφον. καί τις ἀπρεπῶς ὀνομαζόμενος ἆθλος ἐκμεμόχθηται, διακαθήραντος αὐτοῦ τὴν ἐπιτρέχουσαν ἀηδίαν. ὄρνεις δὲ τὰς συνηνέμους ἐλπίδας, αἳ βόσκουσι τὸν βίον ἡμῶν. ἀπεσκέδασε δὲ καὶ τὴν πολύχουν κόπρον, καὶ πολυκέφαλον ὕδραν, ἥτις ὅταν ἐκκοπῇ, πάλιν ἄρχεται βλαστάνειν. ὥσπερ ἀΐδρειαν τινὰ διὰ πυρὸς τῆς παραινέσεως ἐξέκοψεν. αὐτὸς γε μὴν ὁ τρικέφαλος δειχθεὶς ἡλίῳ κέρβερος εἰκότως ἂν τὴν τριμερῆ φιλοσοφίαν ὑπαινίττεται· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς λογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ ἠθικὸν ὀνομάζεται. ταῦτα δὲ ὥσπερ ἀφ' ἑνὸς ἐκπεφυκότα, τριχῆ κατὰ τὴν κεφαλὴν μερίζεται· περὶ δὴ τῶν ἄλλων ὥσπερ εἶπον ἄθλων ἐν συντόμῳ δεδήλωται. quorum ſententia verborum hæc eſt. Minimè putandum eſt Herculem corporis viribus olim tantum præſtare potuiſſe: at cùm prudens eſſet, & cæleſti ſapientia plenus, ceu profunda caligine demerſam Philoſophiam illuſtrauit: quæ ſententia etiam principum Stoicorum eſt. De aliis itaquè certaminibus Herculis, quæ ab Homero non memorantur, quid attinet ad ingenij oſtentationem multa præter rem verba facere? Aprum enim cepit, hoc eſt verſantem inter homines intempetantiam: & leonem domuit, nempè impetum temerè ruentem quò minimè decet. Eadem ratione cùm brutam iracundiam cōpeſcuiſſet atque frenaſſet, taurum cornupetam dictus eſt aſtrinxiſſe. Expulit etiam & propulſauit è vita metum; quod per Ceruniam ceruam oſtenditur. Et quoddam etiam certamen, quod nominare non conuenit, idem ſubiit; repurgata qua priùs tenebatur, animi fœditate. Cohibuit & volucres, nempè ſpem inanem & ventoſam, qua hominum vita vtplurimùm lactatur. Adhæc plurimum fimi expulit, & multis capitibus hydram ſuperauit, quæ abſciſſa renaſci nō deſinebat. Hanc ſicuti ἀΐδρειαν, id eſt imperitiā aliquam, igni excīdit, hoc eſt admonitione. Iam verò Cerberus triceps in lucē pertractus, nō malè triplicē philoſophādi rationē innuit. Sunt enim Philoſophiæ partes, ea quę rationis eſt, Logica: quæ naturæ, Phyſiologia: quæ morū, Ethica nominatur: & eæ quidē tamquā ex vna ceruice prognatæ, triplici etiā modo iuxta caput diſtribuuntur. Et hæc quidem de aliis laboribus

bus dicta sufficiant. Hactenus Heraclides, cum quo insigni loco velim vnà conferri quæ disputat Lactantius diuin. Institut. 1. cap. 9. Cætera enim percensere nihil attinet, nisi maximè ad rem faciant. Quo in argumento dum animus elaborat, mihi arrisit nobilis disputatio Dionis Chrysostomi, qui Herculis ἄθλους seu labores vel ærumnas ita celebrat, vt eum ex aduerso athletis opponat, & Principem fortissimum atque iustissimum faciat. Peruigil & tenuis erat, inquit ille, vt leones; neque enim carnibus onustus, vt athletæ, potuisset Asiam Europamque peragrare. Acutè videbat, acutè audiebat: neque hyemis aut æstus vim curabat, vt à præclaris actionibus reuocaretur. Sordida pelle indutus, interdum fame correptus, bonis opem ferebat, improbos verò aut de medio tollebat, aut in ordinem cogebat. Diomedem enim Thracium deliciis affluentem, & hospites afficientem iniuria, suosque subditos miserè seruire cogentem, claua percussum de medio sustulit. Geryonem boues permultos & multa pecuaria possidentem, vt opulentia Principes omnes qui in Occidente essent, facilè superaret, sed tamen eundem nimia superbia elatum, vnà cum fratribus interfecit, eorumque armenta corripuit. Idem cùm Busirim offenderet certaminibus totos dies occupatum, totos dies conuiuia agitantem, sibi vnicè placētem, quòd egregius luctator esset, prostrauit. Amazonum reginæ zonam soluit, quæ illum fuerat aspernata: quo congressu ostendit, se illius forma minimè fuisse superatum, vel mulieris gratia potuisse vnquam à rebus excellentibus, quas primùm animo conceperat, auocari. Ne autem videretur arduis tantùm rebus & gloria dignis operam impendisse, fimum iacentem in Augiæ stabulis, à multis annis collectum sterquilinium repurgauit. Putabat enim non minus esse sibi aduersus gloriam decertandum, quàm belluas & homines sceleratos. Hæc penè Dio Oratione 8. De virtute. Idem labores Herculis retulit ad purgationem animi & vitiorū expulsionem, Oratione 5. Sed obiter admoneo, plerosque existimare, vt Lucianus (quemadmodum postea dicemus) Herculē virum fuisse Gallum, qui tum solerti quadam prudentia, tum admirabili eloquentia, qua maximè valebat, præclara facinora insigni fortitudine sit exantlatus, & ingenij dexteritate summas quasque difficultates superarit: quæ tamen omnia Græcia quamplurimum mendax, ad armorum gloriam conuertere maluit. Prætermiseram Apuleij ἐπιμύθιον, quod imprimis ad rem facit, ex 4. Floridorum: Quòd Herculem Poëtæ olim memorant monstra illa immania hominum

Dionis Chrysostomi locus.

Hercules, vir Gallus

ac

ac ferarum virtute subegisse, orbemque terræ purgasse: similiter aduersum iracundiam & inuidiam, atque auaritiam ac libidinem, cæteraque animi monstra ac flagitia Philosophus iste Hercules fuit. Eas pestes omnes mentibus exegit, familias purgauit, malitiam perdomuit, seminudus & ipse, & claua insignis, etiam Thebis oriundus, vnde Herculem fuisse memoria extat. Videram ego pridem locum Plutarchi in Problem. quo rationem reddit, cur olim Herculi atque Musis communis ara facta sit: quia nimirùm Hercules Euandrum literas docuit, vt à Iuba memoriæ traditum est: honestum enim & liberale ducebant, si amici ac propinqui literarum & sapientiæ cognitione perpolirentur.

Leonis Nemeæi cædes, quid.

Roboris inuicti.] Huic respondet primum Herculis certamen, quod fuit leonis Nemeæi iuxta Cleonas internecio: quo intelligi datur, facundiam corporis viribus esse præstantiorem. Non enim viribus, aut velocitatibus, aut celeritate corporum res magnæ geruntur, sed consilio, ratione, prudentia, eloquentia. Nec verò aliquid magni momenti vires obire possunt, aut suscipere, nisi consilium & ingenij dexteritas antecesserit. Sunt qui aliter Nemeæi leonis cædem interpretentur. fuerunt enim qui è Lunæ globo decidisse vana persuasione crederent: nam & veteres monstra immania in Lunæ globo putabant nasci. Hunc ergo leonẽ inermis Hercules interfecit, vt ait Pisander: hoc est iram cohibuit ac repressit quæ in fortiũ virorũ animis maximè regnat.

Hydra Lernæa.

Dicta sophistarum.] Secundo labore, hydram, septem capitum belluam, in Lerna palude omnia vastantem pugna perdifficili vicit, & ferro facibusque oppressit. quo arguitur, virum sapientem & facundum, multiplices sophistarum argutias, & elenchos veritatis specie adumbratos, ingenij viribus retundere. Hydræ vno capite resecto septem alia repullulabant: quod notat artis sophisticæ captionem. Si enim agas cum sophista, vno argumento reprehenso, multa alia tibi opponet, teque (ni diligenter caueris) ad absurdũ, vel ἀδύνατον adiget. Certamen hoc ad alios vsus conuertunt alij, vt ad diluuium, ad vitia, ad inuidiam. qua de re prouerbium est, Lerna malorum: &, Hydram secas. Socrates apud Platonem in Euthydemo fatetur se multò imbecilliorem Hercule, qui pugnare simul non potuit aduersus hydram sophisticam, cui propter vnam sapientiam pro vno sermonis capite amputato multa repullulabant. Ad hæc Pierium lib. 16. euolue.

laqueos.] paralogismos & captiones.

Aper Erymanthius.

Non furor aut.] Tertio, aprum terribilem in Erymantho mõte

Arca-

Arcadiæ omnia vastantem cepit, & ad Eurystheum, viuum perduxit. quod innuit, virtutem furori & rabiei non cedere, imò longè antecellere. Impetus enim & furor per aprum indicatur, vt docet Pierius Hieroglyph. 9.

Continuum ob cursum.] Quarto, ceruam aëripedem & celerrimam, aurea cornua gestantem interfecit. quod ad sapientem referendum est, cui & ditissimi cedunt & opulentissimi. Notum illud Aristotelis in Politicis, facile esse ditari Philosophis, si velint: quò spectat adagium, Sapiens non eget. *Cerua aëripes.*

Spernit auaritiam.] Quinta pugna fuit, auium Stymphalidum expulsio, sonitu aheneì cuiusdam instrumenti: quod est lucrum inane, & auaritiam respuere, raptumque omnem putare nefas. Sed quæ potest esse volucrum cum auaritia collatio? Volucres per aërem volitantes, in quo tamen victum comparare nō possunt, cupidi & auari hominis cogitationem (aliis atque aliis opibus semper inhiantem, qui tamen nec partis bonis vtatur, sed tenuissimo victu genium defraudet, & in quo consistat non habet) satis ostendunt. qui quoniam vel natura deprauata, vel vsu longo induratus est, ad resipiscentiam aliquando pertrahi potest quibusdam acerrimæ orationis crepitaculis, quibus aut arceatur, aut à proposito, malaque consuetudine dimoueatur. Alij malūt hoc intelligi de scortillis quibusdam & impuris mulierculis, quarum illecebras & insidias detegimus æneo sapientiæ crepitaculo, quod tanquam tuba in aures penetret, vt Basilius loquitur: vix enim alia fugantur ratione cōmunes illæ pestes adolescentium. *Aues Stymphalides.*

Vincit femineos.] Sexto certamine mulieres Amazonas debellauit, earumque reginam Hippolytam cepit, cui cingulum militare abstulit. quod est astutiam muliebrem & dolos, fallaciasq; coërcere & vafritiei materiam penitùs eripere. Amazon hîc mulier bellicosa, meretricem refert, quæ vel fortissimum possit deuincere.

Expurgat sordes.] Labore septimo Augiam repurgauit. quod arguit vitiorum errorumq; innatorum, vel etiam qui succreuerunt assuetudine quadam longa, ab animo expulsionem. Nihil est enim tam horridum tamque sordens, quod eloquentia non possit excoli. *Augiā purgatio.*

Illicitos odit.] Octauo, taurum luctamine domuit: quod est sontes abigere, & omne illicitum facinus scelusque execrari: vel furorem aut truculentiam animi cohibere. *Cum tauro lucta.*

abigitq; nocentes.] hinc nomen habuit ἀλεξίκακος. nam & plerisque dictus est natus ad homines iuuandos.

Diomedes victus. *Barbaries.*] Nono, Diomedem Regem Thraciæ crudelissimum, qui sanguine & carnibus humanis equos alere consueuerat, perdomuit, & eius exemplo ipsum suis equis dedit pabulũ. quod significat, Herculem eloquentiæ & sapientiæ viribus barbariem & ferocitatem ab omnibus, quas incoluerit, regionibus submouisse.

Geryon tricorpor superatus. *Vnius virtus.*] Decimo labore Geryonem tricorporem & tricipitem bello expugnauit: id est, collectam, & vnanimem hostium multitudinem sua virtute compressit, indeque & victor euasit. De Geryone in superioribus satis.

Poma Hesperidum. *Inuehit in patriam.*] Vndecimo aurea mala Hesperidum, occiso priùs dracone peruigili, sustulit. quod est referendum ad illam, qua docti & sapientes homines abundant, insignem rerum copiam, qua eos sua fortuna vitæque conditio beat.

Cerberus triceps. *Docta per ora.*] Duodecimo & postremo, Cerberum tricipitem ab inferis tractum ad auras deduxit. quod fortitudinem per omnia omnium ora volitantem, & immortalem nominis gloriam, apud posteros semper victuram perspicuè significat. Nam, vt est apud Diodorum, magnos multosque, dum vixit, labores & pericula sponte adiit Hercules, vt pro suis erga omnes gentes beneficiis immortalitate donaretur. Cic. 1. Tusc. Abiit ad Deos Hercules: numquam abiisset, nisi cùm inter homines esset, eam sibi viam muniuisset. Facilè transilio Pindari locum, vt potè lõgiorem, de Hercule, 1. Nemeorum. Nonnulli hoc traduci malunt ad auaritiam thesauros in tenebris occlusos asseruãtem, nec in lucem erui permittentem. Ea tamen si à viro gloriæ cupido coërceatur, & ex animi recessu, in quo locum occuparat, expellatur, opesque illę conferantur ad vsus hominum, magnum certè momentum afferunt ad obtinendum nomen: licet enim vera gloria sita non sit in opibus & facultatibus, ad gloriam tamen obtinendam magnum adiumentum adfert.

In no-

In nothos.

EMBLEMA CXXXVIII.

HERCVLEOS spurij semper celebretis honores:
Nam vestri princeps ordinis ille fuit.
Nec prius esse Deus potuit, quàm sugeret infans
Lac, sibi quod fraudis nescia Juno dabat.

EOrum qui nati sunt ex iniusto concubitu misera videri conditio potest; quanquam enim ex nobilibus orti parentibus, nobiles tamen dici non possunt, neque in ius hæreditatis ac familiæ succedunt, nisi soluantur legibus, & à principibus agnoscantur, quasique adoptentur (quod *Nothi nobiles.*

vulgò dicimus aduouere) tunc enim succedere in familiam pos-sunt, sed naturalem illam maculam delere minimè vnquam pos-sunt. Qua de causa Solon statuit spurios nihil debere parentibus, à quibus infamiæ labem accepissent. Sed & Athenienses locum quendam habebant, in quo spurij seorsum ab ingenuis exerceri essent soliti: eum Cynosargem appellabant: nam contaminari nobilitatem putabant spuriorum consuetudine. Themistocles tamen astuto ingenio vir, adolescentes ingenuos & nobiles sensim primus ad Cynosarges blanditijs allexit, vt tolleretur ea spuriorũ & legitimorũ differentia. Sed ad rem. Rectè quidẽ & prouidè cõstitutũ à sapientibus fuit, vt parẽtes vaga vsi Venere, quasi in filijs punirentur; & effrenes homines sancti cõnubij quasi cancellis vi legũ continerentur: vtq; discrimẽ seruaretur inter legitimos & illegitimos partus. Hi & honorũ & bonorũ paternorum hæredes iure fiunt, eoque admoneri debent paternæ virtutis: at illegitimis nihil sæpenumero præter viuere triste relinquitur, adeò vt conqueri possint quòd adeò infeliciter nati maleque accepti sint. Sunt tamen permulti ex iis qui omni alia ope destituti, omnia sua in seipsis ponunt, suamque industriam excitant.

Nemini dubium est qui vel paulùm assueuerit in monumentis veterum, permultos fuisse spurios, qui fortitudine & animi dexteritate legitimis quibusque liberis antecelluerunt, quique susceperunt audenti magnoque animo, & certè perfecerunt, quæ legitimi ipsi liberi numquam exequi, nedum attingere potuere. Talis Hercules fuit, ipsique omnes Iouis filij, Poëtarum fabulis decantati. Eo de numero fuere Themistocles, Aeneas, Theseus, Romulus, sed & ipse Alexander Magnus, totius fermè Orientis domitor: quibus adiiciam Constantinũ Magnum, Theodoricum Gothum, Gulielmum Normannum, & alios quamplures; qui nisi hæreditate aliqua paterna freti essent, vix aut nũquam pertingere potuissent tantos rerum successus: vt ipse Hercules, qui ne fieri quidem Deus potuisset, id est, immortalem famam nõ sibi eam comparasset, qua omnium voce prædicatur, nisi mammas Iunonis insciæ suxisset, vt putarunt Thebani. testis est Cælius Rhodigin. lib. 21. cap. 21. Non piget huc congerere verba eadem Alciati ex 4. Parergôn iuris, cap. 3. Apud Græcos scriptum legi Iouem, nato Hercule, quòd spurius esset, nec in Deorum numerum posset admitti, dormienti coniugi suæ Iunoni eum clam supposuisse, & exucto de mammis ab ea lacte, infantem ceu natalibus restitutum, diuinitatis iura acquisiuisse. Cuius rei & Higinus meminit, & Arati interpres, & qui Colle-

Nothi nobiles.

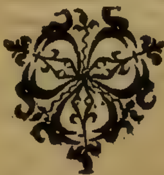
Locus ex Alciati Parergo.

ctanea

ctanea rei rusticæ Constantino Cæsari inscripsit. Hincque factũ est, vt nothi ad Cynosarges, vbi templum est Herculis, exercerentur, quoniam is Deus illis præest. cuius rei & in Emblematis mentionem fecimus. Idem lib. De singulari certamine, cap. 19. Legimus in historiis Arnulfum, qui primus & ante Othonem ex Gallia in Germaniam Imperij titulum trãstulit, ex Caroli Magni pronepotibus spurium fuisse. Fuerunt & in Cypro Reges, fuerunt vbique etiam approbatissimi duces, non absimilibus orti natalibus: vt verissimum sit illud Platonis oraculum, Seruos à Regibus, Reges à seruis oriri. *Ad Cynosarges, quid.*

Spurij.] Nothi dicuntur illegitimi, qui incerto patre nati sunt, vel qui nati sunt illegitimo concubitu, l. vulgo quæsiti, D. de statu homin. & l. Diui, D. de captiu. Spurij distinguuntur à vulgò conceptis: sunt enim ij quorum pater est incertus, d. l. vulgò, vt qui nascuntur ex vulgari meretrice. Sed & qui patrem quidem certum demonstrare possunt, sed non eum quem habere liceat, veluti qui nati sunt ex concubina, vulgò concepti, at impropriè tamen & trãslatè dicuntur, d. l. vulgò quæsiti, & l. Adoptiuus D. de ritu nupt. Olim spurij duabus literis S. P. depingebantur, quasi qui sine patre essent. rationes exquirit Plutarch. in Problem.

Nec prius esse.] De Herculis apotheosi Cicero Offic. 3. Plin. lib. 35. cap. 11. & Ouid. 11. Metam.

Imparilitas.

EMBLEMA CXXXIX.

Vt sublime volans tenuem secat aëra falco,
Vt pascuntur humi graculus, anser, anas:
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens;
Sic scit humi tantùm serpere Bacchylides.

ID apparet è Pindaro tractum. Sic enim de se ipse in Bacchylidem, Olymp. 2.

—— σοφὸς ὁ πολ-
λὰ εἰδὼς φυᾷ.
μαθόντες δὲ, λάβροι,
παγγλωσσίᾳ κόρακες ὣς
ἄκραντα γαρύετον

Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.

id est,

Sapiens multarum rerum gnarus est natura: at discentes procaces inepta loquacitate corui imperfectè admodum garriunt, aduersus diuinum Iouis alitem. ad quem Scholiastes locum, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τὸν Βακχυλίδην, γέγονε γὰρ αὐτῷ ἀνταγωνιστής. Alius est etiam locus ad finem Nemeorum γ.

—ἔςι δ' αἰετὸς ὠκὺς ἐν ποτανοῖς,
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
δαφοινὸν ἄγραν ποσίν.
κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

id est,

Aquila in auibus velox est, quæ statim corripit procul vestigans pedibus cruentam prædam: clamosi verò graculi res humiles pascunt. Quibus verbis intelligimus Pindarum se cum aquila conferre, alios verò, vt Bacchylidem, & alios Bacchylidi similes nunc cum coruo, nunc cum graculis. Sic Scholiastes: δοκεῖ δὲ ταῦτα τείνειν εἰς Βακχυλίδην, ἦν γὰρ αὐτοῖς καὶ ὑφόρασις πρὸς ἀλλήλους. παραβάλλει δ' ἑαυτὸν μὲν ἀετῷ, κολοιῷ δὲ Βακχυλίδην.

Ingeniorũ inæqualitas.

Similitudine docet Alciatus, aliquam semper obseruari facilè in ingeniis inæqualitatem. Sunt enim qui vt falco vel aquila volatu præstent, id est, qui ingenij viribus cæteris antecellant: sunt & qui dumtaxat humi gradiuntur, vt aues illæ domesticæ, quibus vna est cura vulgatiora tantùm consectari. quod certè referendum est ad debiliora quæque ingenia & minus viuida, quæ tenues cogunt siliquas: quique plura & magis ardua velint, quàm possint; cùm, vt imperiti pictores, nihil sciant præterquàm simulare cupressum, vt loquitur Flaccus. Primas tenet inter Lyricos Poëtas Pindarus, Bacchylides inferiora tantùm cõsectari dicitur. Potest nõ inconcinnè huc referri, quod in Oratore Cicero ait: Si quem aut natura sua, aut illa præstantis ingenij vis fortè deficiet, aut minus instructus erit magnarum artium disciplinis, teneat tamen eum cursum quem poterit. Prima enim sequentem honestum est in secundis tertiisque consistere. Nam in Poëtis non Homero soli locus est (vt de Græcis loquar) aut Archilocho, aut Sophocli, aut Pindaro, sed horum vel secundis, vel etiam infra secundos. Nec verò Aristotelem in Philosophia deterruit à scribendo amplitudo Platonis: nec ipse Aristoteles admirabili quadã scientia & copia cæterorũ studia restinxit. Reuera tamen suspicor, id Aleiatum traducere voluisse in quosdam

Non omnes possũt tenere primas.

legum doctores sibi nullo modo conferendos, à quibus tamẽ vel impeteretur, vel sugillaretur; vt colligere est ex eius aliquot scriptis. Huic conuenit illud ex Olymp. 10.

—— ἐντὶ γὰρ ἄλλαι
ὁδῶν ὁδοὶ περαίτεραι.
μία δ' οὐχ ἅπαντας ἄμμε θρέψει
μελέτα ——

Viæ sunt aliæ aliis excellentiores: eadem autem non omnes nos alit exercitatio. Ausonius ad Paulinum:

Si vitulum tauro, vel equum committis onagro,
Si confers fulicas cycnis, & aëdona parra,
Castaneis corylos aques, viburna cupressis.

Aquila in nubibus Cæterùm mihi videtur allusisse Alciatus ad vetus Adagium, Aquila in nubibus: cuius explicationem studiosus vbi euoluerit, nonnihil sibi ad huius loci diluciditatem comparabit.

sublime.] adiectiuum neutrum pro aduerbio, more Græcorum.

Pindarus imitationi inaccessus. *Pindarus.*] Pindarus Lyricorum Poëtarum princeps imitationi inaccessus, vt referunt Horatius lib. 4. Carm. & Macrob. 5. Saturnal. de quo Plinius lib. 7. cap. 29.

Humi serpere. *humi tantùm serpere.*] sic Horatius in Arte:

Serpit humi tutus nimium, timidusq; procellæ.

& 2. Epistol.

— nec sermones ego mallem
Repentes per humum, —

Hi sunt Pindaro λόγοι χαμαιπετεῖς.

Bacchylides.] Lyricus Poëta, Cous genere, filius Medonis nothi Bacchylidæ athletæ, vt ait Suidas. Tres fuisse Aelianus tradidit: hunc primum, alium Athéniensem, tertium Arcadem. Porrò mirum videri potest cur hîc Bacchylidem adeò eleuet, qui dictus est Siren ob carminis suauitatem: sic enim in epigrammate 1. ἀνθολογίας,

—— καὶ λάλε σειρὴν
Βακχυλίδη. quod imitatus est Politian. Nutricia,
Nec vulgare canit dulcis ab Iulide Siren
Bacchilydes.

Propterea Lactantius in Phœnice (si tamen est eius poëmatiõ) Iuleas voces pro suauissimis & delicatissimis accepit, vocabulo ab Iülide, Bacchilydis melici patria, ducto.

In de-

In descISCentes.

EMBLEMA CXL.

QVOD sine egregios turpi maculaueris orsus,
In noxamq́; tuum verteris officium;
Fecisti, quod capra, sui mulctralia lactis
Cùm ferit, & proprias calce profundit opes.

CVm quispiam fermè toto ætatis curriculo prudenter probéque sese gesserit, & in extrema senectute vel etiam post præclarè facta, criminis aliquid aut vitij admittit, nec gloriæ debitum sibi præmium expectat, efficit vt capra, quæ mulctram moto pede dispergit, totumque lac emissum, iamque in mulctrali paratum effundit; vnde natũ prouerb. Capra Scyria. Eiusmodi sunt qui è felici principio, id est, pueritia bene & libera- *Capra Scyria.*

liter instituta, deflectunt ad mores corruptissimos, vitamq; deploratissimam, vt Nero, Tiberius, & similes Rom. Reipub. postes, qui è præclaris initiis semper in peiora processerunt, & vitam omnium infelicissimè clauserunt. His annumerari potest Metellus Pius, qui cætero vitæ tempore continentissimus, ad extremum iam senex in Hispania Consul, fœdis indulsit voluptatibus. Idem euenit Hortensio, & Lucullo, & apud Græcos sapientissimo legislatori Soloni, Antiocho magno, Xerxi, & aliis multis: &, vt etiam ex historia sacra colligere est, Sauli, Salomoni & Samsoni, qui in peius progressi sunt. Huc adagia referre possum, Auris Batava: &, Primùm Aegina optimos pueros alit: &, Mandrabuli more res succedit. Exempla verò ex Val. Max. cap. De mutatione morum & fortunæ.

Exempla eorum qui desciuerũt à virtute.

Quòd fine egregios orsus.] optimum principium. Liuius lib. 1. Vt orsis tanti operis successus prosperos darent.

In noxamq; tuum.] Prouerbialis locutio, vt cùm officium dicitur in maleficium conuerti.

Mulctralia.

mulctralia.] vas in quo mulgetur, quod & mulctrum, & mulctrale dicitur. Virgil. in Georgicis:

—— *implebunt mulctralia vaccæ.*

calce.] extrema pedis parte.

Aemu-

Æmulatio impar.

EMBLEMA CXLI.

ALTIVOLAM *miluus comitatur degener harpam,*
Et prædæ partem ſæpè cadentis habet.
Mullum proſequitur, qui ſpretas ſargus ab illo
Præteritasq́; auidus deuorat ore dapes.
Sic mecum Oenocrates agit: at deſerta ſtudentum
Vtitur hoc lippo curia tamquam oculo.

AEgrè ferebat Alciatus æmulum quempiam eſſe ſibi ſyndromum, eum quidem legum interpretem auditores quoſdam malè affectos allicientem, qui quantum poterat, operam dabat, vt eius gloriam obſcuraret, vel etiam eruditior haberetur: *Emblema ſcriptum in quendam ἀντίδρομον.*

beretur: quem tamen vt imitatorem ignarum grauiùs pungat, perbella vtitur similitudine, ac tum non sibi temperat à cõuicijs, nempe in eum confictо nomine *οἰνοκράτης*, quasi dicas, vinipotens aut meripotor: & tandem lippum oculis appellat, quod ad iudicij imperitiam refertur. Quemadmodum, inquit, miluus degener comitatur harpam altè volantem, vt iis vescatur cibotũ reliquiis, quæ ex eius rostro frustulatim concidant: vtque sargus marinus pisciculus mullum piscem consequitur, vt quæ præterierit, arripere queat: eodem modo mecum agit Oenocrates ille, ludimagister bibax, qui relictos à me quosdam auditores excipit: quo iidem vtuntur, tamquam lippo oculo, id est, nullius iudicij doctore, & imperito legum interprete, cui sit Iuris ciuilis abstrusa scientia penitus incognita. Eum itaque hominem maledicentiæ notat, vinolentiæ, stultæ cuiusdam imitationis & imperitiæ. Hunc fuisse Alexandrinum nomine, iuris interpretem Alciato infestum non leui coniectura fassus mihi est Germanus Andebertus, Regijs tributis Aureliæ præfectus; cuius viri certè docti & amici non potest non esse mihi gratissima iucũdissimaque recordatio, quẽ scio à permultis eruditis hominibus officiosè & honorificè cultum, & cum quo sæpe de literis sermones vltrò citroque habui superioribus anteactis annis cùm iuri ciuili operam darem Aureliæ. *Oenocrates.*

Miluus *miluus.*] auis rapacissima & gulosissima: de qua Plin. lib. 10. cap. 10. Miluum verò degenerem dixit, vt suo Oenocrati accommodet, quasi extra ordinem doctori, seu potius inerti & imperito leguleio.

Harpa. *harpam.*] Harpa auis voracissima, ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν, à diripiendo dicta. de qua Plin. lib. 11. cap. 74.

Mullus. *Mullum.*] genus marini piscis & fluuiatilis, qui quòd gemina barba insignitur, barbatulus, barbo, vel barbatus dicitur. Huius mentio est apud Plin. lib. 9. cap. 17. & 33. cap. 11. quomodo differant inter se fluuiatilis & marinus, notent curiosi.

Sargus. *sargus*] Sargus piscis, de quo iam antè, in mari nascens Aegyptiaco, vt est apud Festum: qui teste Plin. eum quem Lutarium nominant, comitatur: & illo cœnum fodiente, hic excitatum pabulum deuorat. Vnde hominem ex aliis laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, vt dicitur, messem demetentem, qui velint significari, sargum & mullum pingũt. Sequitur enim sargi reliquias mullus, atque vbi ille excitato luto abierit (fodere enim potest mullus) descendit & pascitur, vt retulit Pierius lib. 30.

deserta

deserta curia.] Ironicôs dictum, pro decuria, vel auditorio deserto.

lippo oculo.] Ipsemet Alciatus prouerbiale hoc dicendi genus interpretatur Patergôn lib. 6. c. 12. Vti tamquam lippo oculo, inquit, prouerbialiter dicitur de re qua carere non possumus, cùm tamen damnosa nobis sit. Eleganter Plaut. ad seruos improbos traxit, quos quamuis dominum decipiant, tamen retinet dominus, & vt potest, eorum opera vtitur, cùm vt velit non possit. Eius carmen est in Persa: *Oculo lippo vti.*

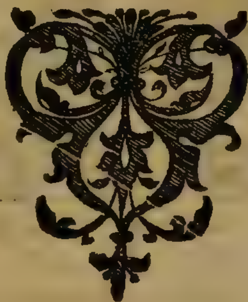
Ego neque libenter seruio, neque sum hero ex sententia,
Sed quasi lippo oculo me meus herus vtitur, manum
Haud abstinere quit tamen, quin imperet mihi.

Sed & apud eundem in Bacchidibus sic senex loquitur:

Lippo ille oculo seruus est simillimus, &c.

Lege Prouerb. Lippo oculo similis.

curia.] De curiæ nomine, si vacat, euolue caput 16. lib. 1. Genial. dierum Alexandri Neapolitani: non enim mihi vacat omnes minutias persequi. *Curia.*

Albutij

Albutij ad D. Alciatum, ſuadentis, vt de tumultibus Italicis ſe ſubducat, & in Gallia profiteatur.

EMBLEMA CXLII.

QVÆ dedit hos fructus arbor, cælo aduena noſtro,
Venit ab Eoo Perſidis axe priùs.
Tranſlatu facta eſt melior, quæ noxia quondam
In patria, hîc nobis dulcia poma gerit.
Fert folium linguæ, fert poma ſimillima cordi;
Alciate hinc vitam degere diſce tuam.
Tu procul à patria in pretio es maiore futurus;
Multum corde ſapis, nec minus ore vales.

Albutius 1:6. ALbutij, cuius hoc Epigramma eſt, Aurelij Iureconſulti meminit Alciatus ipſe libro Præte: miſſorum 2. Legi apologiam

logiam quandam eius nomine aduersus Petrum Stellam, & Lõgouallium legum doctores. Hic monet, vt Alciatus à tumultibus & factionibus Italicis sese submoueat, & florentissimam Galliam petat, in qua futurus sit commendatior. Sumit argumenti materiam à pomi Persici tralatione, quod in Perside virulentum fuit, in Italia verò consitum, loci mutatione toxicum habere desiit. Eodem modo si patriam relinquat, in extera regione admirabilem futurum Alciatum sperat: sicque tacitè alludit ad illud Euangelicum, Non est Propheta sine honore nisi in patria sua. Simile est quod Erasmus in quadam ad Alciatum epistola scribit: Pietatis erat, inquit, quòd patriæ tuæ potissimum bonum ciuem præstare volueris: sed Deus voluit eruditionem tuam velut in edito lucere pluribus. Nam virtutis splendor nescio quo pacto in sua cuique patria ferè obscurior obtingit. Quod apertius (vt carminis nostri enarrationem habeamus magis perspicuam) Alciatus ipsemet explicuit oratione quadam Ferrariæ habita, his omninò verbis: Scio, inquit, plerisque suspectam esse posse tam frequentem mutationem meam, qui nunc Auenioni, nunc Biturigibus, nunc Ticini, nunc Bononiæ professus sim: nec deerunt qui inconstantiæ hoc tribuant, tamquam nusquam possim consistere, & quod in carmine Horatiano est,

Locus ex Erasmi epistola.

Locus ex Alciati quadam oratione.

Roma Tibur amem, ventosus Tibure Romam.

Etenim non bene compositæ mentis argumentũ est, cùm quis huc atque illuc vagus discurrit, nec quiescere potest. Cæterùm mihi excusatio est in promptu, notissimumque omnibus est, me, dũ bellicos tumultus subterfugio, tutamque studiis meis sedem perquiro, diutissimè esse peregrinatum, Principumque iussionibus huc atque illuc agitatum, certam sedem tenere non potuisse. Idem Oratione Ticini habita sic: Quamplurimi vestrûm optimè sciunt, vt belli calamitatibus eiectus, relicta patria trans Alpes profectus sum: ibi professorio muneri addictus, aliquot annos summa cum gratia moram traxi: quod an illorum humanitati tribuam, an qualibuscumque nostris studiis, non satis scio. Tria certè magnifica hac in disciplina tribus in celeberrimis gymnasiis mihi contigerunt, quæ nescio (quod citra arrogãtiam dictũ sit) an cuiquã alij: primùm vt Auenioni, cùm numquam ad eam diem cathedram ascendissem, stipendium sexcentorum mererer, & ætate longè impar, senioribus tamen æquarer: alterum in Biturigibus, quorum liberalitate magistratus Christianissimi, ipso Rege adiuuante, secundo quàm eò venerã anno duplicatũ mihi est honorarium, & mille ducẽtiq; præstiti:

Alter locus ex eodem.

tertium

tertium est, quòd tam à longinquis partib. in patriam ab excellentissimo Duce nostro accersitus, Senatoriã dignitate ornatus, hanc accessionẽ ne quidẽ cogitans, tantũ abest vt petierim, sum cõsecutus. hactenus ille. Nec verò prætermittã hoc Persici symbolũ à Paulo Iouio explicari in eo Dialogo qui est De notis armorũ & amoris, cũ inscriptione, *Trãslata proficit arbos*, ipsiq; Alciato ascribi. Sed & pomum Persicum notã fuisse eius qui in alio cælo melior sit, tradit Pierius lib. De sacris Aegypt. literis 54.

Locus è Paulo Iouio.

Qua dedit hos.] Cùm Persæ aliquando in Romanos bellum gererent, multis in locis Italiæ Persica implantarunt; quæ in Perside venenum præsentaneum ferunt. Hac tãdem arbore hostes extinctum iri sperabant: sed in Italia mutato solo naturam etiam mutauit. qua in opinione est Columel. vbi refert,

Persica pyrus vnde.

—pomis cùm barbara Persis
Miserat, vt fama est, patriis armata venenis:
At nunc expositi paruo discrimine lecti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Id non videtur Plinio verisimile lib. 15. cui tamen aduersantur Galenus, Paulus Aegineta, Plutarchus, & alij.

Martial. 13. Persica nux.

Vilia maternis fueramus præcoqua ramis,
Nunc in adoptiuis persica cara sumus.

Translatu facta est melior.] Quaidã arbores mutare naturam pro regionum varietate, testis est Plutarch. eo libro quem inscripsit, De facie quæ apparet in orbe Lunæ.

Fert folium linguæ.] Plutarch. cõmmẽtario De Iside & Osiride, Persicam arborem Isidi consecratam fuisse scribit, quòd linguæ folium habeat, fructum cordi similem. Eius hæc verba sunt: τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυτῶν μάλιστα τῇ θεῷ καθιερῶσθαι λέγουσι τὴν περσέαν, ὅτι καρδίᾳ μὲν ὁ καρπὸς αὐτῆς, γλώττῃ δὲ τὸ φύλλον ἔοικεν. οὐδὲν γὰρ ὧν ἄνθρωπος ἔχει πέφυκε θειότερον λόγου, καὶ μάλιστα τοῦ περὶ θεῶν, οὐδὲ μείζονα ῥοπὴν ἔχει πρὸς εὐδαιμονίαν. διὸ τῷ μὲν εἰς τὸ χρηστήριον ἐνταῦθα κατιόντι παρεγγυῶμεν, ὅσια φρονεῖν, εὔφημα λέγειν: De stirpibus Aegyptiis maximè consecratam Deæ aiunt Perseam: quòd eius fructus cordis, folium linguæ speciem referat. Nam eorum quæ in hominem cadere possunt, nihil diuinius est oratione, præcipuè verò de Diis: neque vlla res alia maius ad felicitatem affert momentum. Itaque hîc præcipitur ei qui sit oraculum aditurus, vt sanctè pieque sentiat, & modestè loquatur.

De persica arbore.

Tu procul à patria.] Virgiliana imitatio è 10. Ecloga:

Tu procul à patria (nec sit mihi credere) tantum
Alpinas, ah, dura niues.

Prin-

Princeps subditorum incolumitatem procurans.

EMBLEMA CXLIII.

TITANII quoties conturbant æquora fratres,
Tum miseros nautas anchora iacta iuuat:
Hanc pius erga homines Delphin complectitur, imis
Tutiùs vt possit figier illa vadis.
Quàm decet hæc memores gestare insignia Reges,
Anchora quod nautis, se populo esse suo!

EPigraphe similis mihi videtur sententiæ Marcellini Ammiani, qui 29. lib. grauiter pronunciauit, Imperium curam esse salutis alienæ. Principes enim debent habere perspectum se sibi minimè natos esse, sed sui populi commodo & vtilitati. Plinius lib. 18. ait, Delphinum futuram tempestatem præsagire.

Delphin φιλάνθρωπος. Quocirca vt φιλάνθρωπος si nauem ventis agitatam offenderit, tutiùs vt figatur, anchoram quasi humano quodam instinctu dirigit: sic Princeps quisque suorum maximè studiosus esse debet, potissimùm verò sæuiente tempestate & impetu belli, vel etiam infortunio quodam alio impendente, ne Reipub. status possit aliquo modo perturbari, aut etiam comminui. Cæterùm Delphinum anchoræ illigatum pro insigni & stĕmate publico gesserunt olim nonnulli Principes & Imperatores laudatissimi, vt Augustus Cæsar, T. Vespasian. Seleucus & Nicanor: nostroque sæculo Ald. Manutius, nobilis apud Venetos typographus. qua de re est elegantissima παρέκβασις in Prouerb. Festina lentè, apud Erasmum. Nostris etiam tēporibus Gallici Imperij Thalassiarchus, id est, Admiralius, insigne hoc circumfert, vt nuper laudatus ille nostrorum patrum ætate Philippus Chabotius. In scuto Vlyssis Delphinum depictum fuisse scribit Plutarch. ad finem disputationis, qua quærit, Vtra animalium plus rationis habeant, an terrestria, an aquatilia. Apponam & id Xenophont. è 3. ἀπομνημον. vbi facit Socratem disputantem cum Dionysiodoro: Quam ob caussam, inquit, Homerus appellat Agamemnonē ποιμένα λαῶν; nisi quòd vt pastor suarum ouium curam habere debet, quo habeant quæ sunt ad victum necessaria; sic etiam Principem curare est necesse, quæ populo expediant? Non enim tantùm laudatur Agamemnon vt κρατερὸς αἰχμητὴς, sed maximè vt βασιλεὺς ἀγαθὸς, qui non se modò bene regeret, sed etiam suis felicitatis caussa esset. καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἑαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι διὰ τοῦτον εὖ πράττωσι: Rex non eligitur vt sui curam habeat, sed vt per ipsum qui eum elegerunt, in felicitate viuant.

Delphinus alligatus anchora.

Anchora Thalassiarchi Gallici.

Præclarus locus Xenophōtis.

Titanus. *Titanij fratres.*] venti, qui Titanes dicuntur, à patre Titane, Saturni fratre, Gigantes robustissimi, qui pro ventis vsurpantur à Poëtis. *miseros.*] Epitheton conueniens, vt illud est Lucani lib. 8. *— miseros fallentia nautas*

Sidera non sequimur. —

Anchora quid. *Anchora iacta iuuat.*] Prouerb. Anchoram sacrā soluere. Fuit autem anchora præsidij & salutis typus. Pierius lib. 45. Hierogl. Ad gloriam & felicitatem retulit Pindarus 6. Isthmiorum: Si quis, inquit, hominum sumptu & labore diuinas virtutes exequitur, Deus illi amabilem gloriam præstat, & ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν θεότιμος ἐών: id est, Felicitatis iacit anchoram diuino honore auctus. Quid si huc reuocemus aureū Plutarchi monitum è vita Solonis: quo loco dicit, Senatu velut anchora firmari ciuitatem? Memini & Euripidē in Hecuba, Polydorum

gentis familiæque suæ anchoram nominare, ὃς μόνος οἴκων ἀγκυρά τ' ἡμῶν: qui iam solus generis superest anchora nostri. Aristides oratione Panathenaica prima, dicit Græcos omnes sibi visos fuisse in portu quodam duabus nixos anchoris, quasi gemino fultos præsidio.

In Senatum boni Principis.

EMBLEMA CXLIIII. *Dialogismus.*

EFFIGIES *manibus truncæ ante altaria divûm*
Hinc resident, quarum lumine capta prior.
Signa potestatis summæ, sanctiq; Senatus
Thebanis fuerant ista reperta viris.

Cur resident? quia mente graues decet esse quieta
Iuridicos, animo nec variare leui.
Cur sine sunt manibus? capiant ne xenia, nec se
Pollicitis flecti muneribúsve sinant.
Caecus at est Princeps, quòd solis auribus absque
Affectu, constans iussa Senatus agit.

Fons Emblematis. ID agalma Iudicum Thebanorum è variis auctoribus peti posse scio. Certè Plutarchus attigit libro De Iside & Osiride: quod idem Sermone 44. Stobæus retulit ex eodem Plutarcho, his verbis: ἐν Θήβαις εἰκόνες εἰσὶν ἀνακείμεναι δικαστῶν ἄχειρες, ἡ δὲ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ μύουσα τοῖς ὄμμασιν, ὡς ἄδωρον ἅμα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀνέντευκτον οὖσαν: id est, Thebis imagines cōspiciuntur Iudicum manibus carentes: at summi Iudicis imago cōniuet oculis: eò quòd iustitia nec muneribus capi, nec hominum vultu flecti debeat. *Locus ex Alciati oratione.* Alciatus ipse Oratione quadam in laudem Iuris ciuilis hæc ait: Chrysippus Iustitiæ imaginem ita expressit, vt puellari virginis forma, aspectu vehementi, luminibus oculorum acerrimis cōspiceretur, quòd videlicet iudicem incorrupto esse iudicio, sanctum, seuerum, contra improbos inexorabilem, vi ac maiestate æquitatis, veritatisque terrificum esse oporteat. Quapropter memoriæ est traditum, magistratuum statuas à Thebanis ita solere formari, vt sine manibus essent: Principum verò clausis oculis, nimirùm eam iustitiæ naturam esse ostendentes, vt incorrupta sit, nec pretio precibúsve, aut alienæ vlli voluptati cedat. Nō verebor in vsum rapere meum quæ retulit auctor industrius, multæque lectionis, Alexand. ab Alexand. lib. 3. Thebani, inquit, vt incorruptam iustitiam signarent, nec variari gratia, Iudicum imagines sine manibus, Principis verò sine oculis in foro proposuere, vt signis ostenderent, Iudices affectibus capi non oportere, caussaque definita damnatos vndecimuiris pœnis afficiendos tradebant. Certè legibus diuinis & humanis iudices à muneribus capiundis abstinere debent: iccircò hîc truncis manibus pinguntur. quod non prætermisit Pierius lib. Hieroglyph. 35. Præses ipse captus est oculis, ne affectu quodam moueatur. siquidem, vt ait Cicero Officiorum 3. neque contra Rempubl. neque contra iusiurandum ac fidem amici caussa vir bonus faciet, ne si iudex quidem erit de ipso amico. Ponit enim personam amici cùm induit iudicis. Nam si omnia facienda sint, quæ amici velint, non amicitiæ tales, sed coniurationes putan-

dæ

dæ ſunt. quocirca non oculis vtatur, ſed auribus, ne citò moueatur: & cùm ipſi dicenda eſt ſententia, meminerit ſe Deum habere teſtem, id eſt, mentem ſuam, qua nihil ipſe dedit homini diuinius. Adhæc omnes ſedent, quòd animus eorum debeat eſſe optimè compoſitus, nec hinc atque hinc flecti, quod eſt leuitatis: ſedendo etenim & quieſcendo fit anima prudens, ait Philoſophus. Euſtathius ad Iliad. ζ. notat ſtatuas Mineruæ olim omnes ſedentis ſpecie fieri ſolitas. Interdum enim ſedere idem eſt quod conſilium capere, vt apud Plautum is qui nimio plus ſapere ſe ſedentem aſſerit. Vulgatumque eſt illud, Romanus ſedendo vincit, id eſt conſultando. Pierius libro 43. Lubens huc referrem quæ de iuſtitiæ imagine olim à Carneade expreſſa Gellius adnotauit lib. 14. c. 4. ſed quia liber eſt in omnium manibus, facilè tranſeo. Velim potius id obſeruari diligenter, quæ conciſè lib. 14. Hiſtor. var. ſcripſit Aelian. Olim apud Aegyptios eoſdem fuiſſe iudices, qui ſacerdotes erant: quorum Princeps natu proximus in omnes ſtatuendi ius habebat: quem omnium optimum atque æquiſſimum eſſe oportebat. Is circa collum imaginem è ſapphiro gemma confectam geſtabat, quæ Veritatis nomine nuncupabatur. Atqui, ait ille, Iudex veritatem non tam in lapide ſculptam aut expreſſam circumferre, quàm in animo menteque inſitam & infixam habere debet.

Cur ſedēt iudices.

Cur reſident.] Cicero ad finem procemij Dialogi De claris orat. Sed quò, inquit, faciliùs ſermo explicetur, ſedentes, ſi videtur, agamus. Cùm idem placuiſſet illis, tum in propatulo conſedimus. hæc ille. Perſonæ Dialogorum ſedere vel dicuntur, vel intelliguntur: Dicuntur quidem in libris Oratoriis, in quæſt. Acad. in lib. De nat. Deorum, in Phædro Platonico: Intelliguntur libris De finibus quatuor, in Lælio, in Catone, & multis Platonis Dialogis. Certè M. Tullius videtur ſemper ambulare, cùm Peripateticum agit, vt 5. De finib. 1. De diuinat. 1. De legib. aliàs, vt Academicum, vult ſedere, quo ſignificet aliquid ſtabiliùs diſſeri. Conſtat ex veteribus iudices ſedere ſolitos, cùm quid ſtatuendum eſſet. Ita enim Iuſtinianus in Nouella 8. De iudicibus: Sedebũt autẽ, ait, hi pedanei iudices cõtinuè & nũc in regia baſilica, in quibus & tunc domũculis iudicant, &c. Idem in Nou. Vt ab illuſtrib. & qui ſuper eam dignit. Secundũ quod, ait, datum eſt eis ſuper hoc priuilegium, ne cogantur aut ſedere cum iudicibus cùm iudicant, aut ſtare rurſus tamquam litigantes. Marcianus l. 7. D. Quod met. cauſ. Confeſtim autem pro tribunali te ſedentem adiit. Sic in l. 2. D. Ad ſenat. Tertyll. ſedere dicitur Prætor:

Sedere quid habeat myſterij.

Iudices cur ſedeãt.

Confestim autem sic erit accipiendum, vbi primum potuit, id est, Prætoris copiam habuit huic rei sedentis. Et in l. 7. D. De in integ. restit. Confestim autem pro tribunali te sedente adiit. Bonifacius in cap. fin. De sentent. & re iudic. in VI. Sententia, ait, quam scriptam edi, à iudice litigatoribus non recitari, vel quam ab ipso stando, non sedendo proferri contingit, nullius penitus est momenti. Gellius lib. 7. De Scipione: Et quodam die, ait, ius in castris sedens dicebat. Plinius libro 5. Epistol. Sedebant iudices, centumuiri venerant, obuersabant aduocati, silentium longum, &c. Cicero Pro Rabir. Accusaui de pecuniis repetundis, iudex sedi. Ad hanc verò rem Plautus in Mostellaria:

Nimio plus sapio sedens.

Affectus sedati in iudicibus.

quia mente graues.] Huc illa Callistrati verba aptanda, quæ habentur l. 19. D. De offic. Præsid. Sed & in cognoscendo, ait, neque excandescere aduersus eos quos malos putat, neque precibus calamitosorum inlacrymari oportet. Id enim non est constantis & recti iudicis, cuius animi motū vultus detegit. hæc ille.

Munera non debēt à iudicibus capi.

capiant ne xenia.] Prohibetur enim 1. & 6. Deuteronomij, Ecclesiast. 42. & Prouerb. 24. multisque aliis in locis. Refert Plinius 8. Epist. Iulium Bassum accusatum repetundarum, quòd in Bithynia quædam munera ab amicis prouincialibus accepisset. Lex enim dona & munera à magistratibus accipi, imò verò & quid emi vetat, nisi victus quotidiani caussa. Hoc tamen addamus licet: Non in totum xenijs abstinere debet proconsul, (ait Vlpian. in l. 6. de offic. proconf.) sed modum adijcere: vt neque morosè in totum abstineat, neque auarè modū xeniorum excedat. qua de re verba hæc sunt Seueri & Antonini: Quātùm ad xenia pertinet, audi quid sentimus. Vetus prouerbium est: οὔτε πάντα, οὔτε πάντοτε, οὔτε παρὰ πάντων. Nam valdè inhumanū est à nemine accipere, sed passim vilissimum est, & per omnia auarissimum, &c. Qua ratione Plin. epistol. 5. ad Seuerianum, ait in causis agendis & exercendis iudicijs non modò pactione, dono, munere, verùm etiam xenijs se semper abstinuisse, vbi rectè subiicit oportere quæ sunt inhonesta, parumque decora non quasi illicita, sed quasi pudenda vitare. Sic Spartian. tradit Pescennium Nigrum salaria iudicibus è publico dari voluisse, ne cui essent oneri: adiecisseq;, iudicē nec dare debere, nec accipere.

Cæcus at est Princeps.]Oculus in Hieroglyph. pro gratia, seu, vt ita dicam, fauore vsurpatur, vt tradit lib. 33. Pierius. Non est quòd suspicionibus aut coniecturis aliquid vspiam tribuat ipse iudex, nec litigantiū verbis hæreat, sed probationibus manifestis

veri-

veritatem inuestiget. Quod eleganti complexus est monosticho Poëta nescio quis: μηδὲ δίκην δικάσῃς, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς:

Ne de lite pronuncies, nisi vtramque partem prius audieris. Decretum id dicitur propriè quod causa cognita pronunciatur à iudice: nec enim decretum dici potest nisi vtraque audita parte. Tertullianus Apologetico: Respondendi, altercandique potestas patet, quando nec liceat inauditos & indefensos omninò damnari. Huic conuenit l. 1. Cod. de condemn. reis: & veterum consuetudo qui reos nisi auditos condemnabant, quoniam qui auditi nō essent, pro indamnatis habebantur, ex Lycurgi legibus; vt tradit Val. Max. cap. De sapienter dictis & factis. Tritum id ē Solonis elegiis: ἄρχων ἄκουε καὶ δικαίως κ' ἀδίκως.

Magistratum gerens audi & iusta & iniusta.

quòd solis auribus absque Affectu.] Memini legere me, Athenienses iudicia de cædibus habituros, ad Areopagum, Martis vicum, ire noctu solitos: ijsque qui causas dicerent, affectibus abstinendum fuisse testatur Isocrates Areopagitico. Nolebāt enim iudices miserabilium personarum intuitu, vocisque lenocinio, quod magnas ad flectendum, perturbandumque vires habet, cōmoueri. Lōgè alia Romanorum consuetudo fuit, qui quocunque modo iudices ad iracundiam vel misericordiā flectebant: quod Cicero facere solet in perorationibus. Celebre est exemplū Sergij Galbæ, qui reus à Libone trib. pleb. accusatus, quòd prætor contra fidem Lusitanos quosdam interfecisset, cùm nihil haberet quo se purgaret, paruos suos liberos flens commēdare cœpit: quo facto ita iudices permouit, vt nihil in eum grauius statuerint. Hanc rationem producendi reorum liberos Fabius lib. 6. ca. 1. memorat, vt & Val. Max. 8. cap. 1. eamque ter vsurpatam memini à M. Tullio, nempe pro Flacco, pro Sylla, pro Sestio. Idem in Planciana sic: Non opibus contendo, nō auctoritate, non gratia, sed precibus, sed lachrimis, sed misericordia: mecumque vos simul miserrimus & optimus obtestatur parens: & pro vno filio duo patres deprecamur. pro Fonteio: Tendit ad vos virgo vestalis manus supplices easdem, quas pro vobis Dijs immortalibus tendere consueuit: cauete ne periculosum superbumque sit, eius vos obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij aspernarentur, hæc salua esse non possent. Quibus ex locis intelligimus quàm graues illæ motuum faces admoueat, vt iudicum animos ad lenitatem & misericordiam impellat.

Consiliarij Principum.

EMBLEMA CXLV.

HEROVM genitos, & magnum fertur Achillem
In stabulis Chiron erudiisse suis.
Semiferum doctorem, & semiuirum Centaurum,
Assideat quisquis Regibus, esse decet.
Est fera, dum violat socios, dum proterit hostes:
Estq; homo, dum simulat se populo esse pium.

Chiron Centaurus.

CHiron Centaurus Saturni & Phillyræ filius (inde Phillyrides à Poëtis dictus) superiore sui parte homo, equus inferiore, datus creditur Achilli pædagogus, sub quo disciplinas liberales excepisse tradunt. Vt enim ait Homerus, fecit eum oratorem verborum, factorem verò rerum: id est,

— διδασ-

—διδασκέμεναι τάδε πάντα
μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρά τε ἔργων.

Ferina in Chirone natura variis modis exponitur à Mythologis: sed hîc notantur maximè Principum Regumque consiliarij, qui ferinam quidem & plusquam belluinam naturam referunt, cùm suo principi praua consilia suggerunt, vt populares suos pecuniis emungant, vel suo commodo, Reipub. procurent incommodũ. Speciem humanitatis habent, cùm iustitiæ & pietatis imagine populum sibi deuinciunt. Quod itidem explicatum est ab ipso Alciato lib. 9. Patergôn, cap. 13. his omninò verbis: In Græcis auctoribus annotaui, à Chirone Centauro Achillem, aliosque Regum filios eruditos fuisse fingi, quòd soleant doctores & consultores Principum natura quidem feri esse, & promptum ad asperiora ingenium habere: humanitatem verò in speciem tantùm præ se ferre. Idem disputat Macciauellius, auctor Italus (de quo quid ego cum aliis multis in totum sentiam, nihil habeo dicere, nisi quòd existimem eum in ciuilibus negotiis alioqui perspicacem, & magni certè ingenij virum, sed in quo tamẽ parum aut nihil planè fidei esset & veræ religionis, vt eius scripta quædam testantur.) ille itaque ferè sic disserit c. 18. eius libri, quem de Principe lingua sua edidit: Primùm quidem Principi fidem hosti & aliis cum quibus rem habet, seruandam esse dicit, sed ea tamen lege, ne obesse possit. Si quid enim noxæ importatum iri ob fidem datam Princeps metuat, ei suadet ad fraudem & astus esse recurrendum. Docet perspicuè concertationem omnem legibus vel fraude institui atque perfici: has quidem hominum esse, hanc verò belluarum. Sed quia interdum leges non satis esse firmæ ac stabiles videantur, inclinandum animum ad dolos ille præcipit: Principem enim decere, vt humanam & belluinam naturam præ se ferat, quod à veteribus figmẽto quodam expressum notat in Achillis educatione, quem à Chirone Centauro institutum tradunt, vt significarent Principem quemcumque hac natura duplici præditum esse debere. E belluis autẽ duas in primis proponendas, Leonem nempè & Vulpem: illum quidem viribus, hanc astu & vafritie permultum valere: illum, vt incautus est, non rarò se in retia temerè coniicere: hanc, quia non satis virium habeat, fallaciis vti. Quibus argumentis, parum quidem Philosophicis, ne dicam impiis, Principem eum qui res magnas & periculosas aggrediatur, easque tutò ad exitum perducere velit, fraude instructissimum esse debere, docet non tam πολιτικὸς ἀνὴρ, quàm ἄθεος.

Ferina Chironis natura quid.

Macciauellius Italus.

Huc ferè pertinet Ciceronis illud ex primo lib. Offic. Duobus modis fit iniuria, aut vi, aut fraude: fraus quasi vulpeculæ, vis leonis videtur: sed fraus odio digna maiore.

genitos.] liberos.

Magni cognomen quibus tributum.

magnum Achillem.] Diximus in superioribus, Magni cognomen paucis quibusdam, & iis illustribus, tributum esse, vt Alexandro, Pompeio, & aliis. Plutarch. in Pompeio.

Centauri qui.

Semiferum Centaurũ.] De Centauris ea mihi minimè repetenda sunt, quæ studiosè tradit Palæphatus eo, quẽ scripsit, libro De non credendo fabulis. Id dumtaxat è Plinio, lib. 7. c. 56. Pugnare, inquit, ex equo, Thessalorum inuentum est, qui Centauri appellati sunt. hinc nata fabula; quòd biformes dicantur, *διφυεῖς* ab Isocrate, inferiori parte referentes equum, superiore hominem. Dicuntur autem Centauri, *κέντωυροι*, stimulatores, à *κεντέω*, stimulo. sic enim & *ἱπποκένταυροι*, equorum stimulatores Luciano nominantur. id est, equites, nec modò qui vehuntur equis, sed qui sunt assueti prædis: quales sunt & aulici permulti, & alij quidam reguli; vt & vicani illi prefecti qui apud nos honorifico nomine Gentiles homines appellantur. Aliunde ducit etymon centauri Tzezes 7. Chiliad. Historia 99. nimirum à *κεντεῖν καὶ αὔρω*, sed nihil ad hoc nostrum argumentum.

Opulen-

Opulentia tyranni, paupertas ſubiectorum.

EMBLEMA CXLVI.

HVMANI quod ſplen eſt corporis, in populi re
Hoc Cæſar fiſcum dixerat eſſe ſuum.
Splene aucto reliqui tabeſcunt corporis artus.
Fiſco aucto arguitur ciuica pauperies.

SImilitudine oſtendit opulentiam tyranni, cauſſam eſſe ſubditorum inopiæ. Vt enim in corpore humano ſi ſplen ſit auctior & tumidior, tabem & maciem cæteris partibus inducit. Rationem adfert Ariſtot. in Problem. Quòd ſplen multam ad ſe trahit materiam, quæ tranſire in alimentum debebat. Conſtat enim, ait ille, homines parui ſplenis pingues effici. Splen autem viſcus eſt in ſiniſtra animalis parte, ſuccos ad ſe attrahens craſſos

Lieni quid & eius officium.

crassos & melancholicos in hepate genitos. Lienem Latini vocant, de quo Galenus lib. 4. De vsu partiũ cap. 15. Id verò Traiani Cæsaris apophthegma fuit: siquidem fiscum lienem appellabat, quòd eo crescente reliqua membra tabescerent. Magno certè regni & Reipubl. malo Princeps auarus nascitur, cui nimirum census publici, & vectigalia plus æquo placeant. quo fit, vt miserrima plebecula cogatur ad egestatẽ & extremam pauperiem, cùm tyrannus in suorum possessionem violẽter irruit, eorumque peculium depeculatur. Certatim à doctis illud Tiberij celebratum est: Boni pastoris esse tondêre pecus, non deglúbere. Quo damnabat tyrannos illos δημοβόρους, qui suis abradunt quicquid possunt, & sic importuniùs in fiscum suum conuertunt, vt à misera plebecula non pellem modò, sed & carnes ipsas detractas velint. Eandem sententiam, sed aliis verbis expressam ab Alexandro Macedone, literis proditã habemus. Huic enim cùm displicerent exactiones, eorumque potissimùm qui à subditis ampliores vectigalium reditus, quàm per fortunas hominum liceret, extorquebant, apud suos dictitabat, κηπωρὸν μισῶ τὸν ἐκ ῥιζῶν ἐκτέμνοντα τὰ λάχανα, Olitorem odi qui radicitus herbas cõuellit, atque ab ima stirpe arbores excîdit. Artaxerxes Longimanus dictitabat, Addere quàm auferre magis esse regium: Ptolemæus Lagi filius, Ditare quàm ditem esse, conuenientius esse regi. Notum illud, Lucri bonus est odor ex re qualibet. Sed ad illustrationem hæc quæ sequuntur, placuit adiicere. Theodoricus scribens ad Marcellum Aduocatum fisci, apud Cassiodor. Variar. lib. 1. Epist. 22. Non quoties superes, ait, sed quemadmodum vincas inquirimus: non quæras de potestate nostra, sed de iure victoriæ: quando laudabiliùs à parte fisci perditur, cùm iustitia non habetur. Nam si dominus vincat, oppressionis inuidia est: æquitas verò creditur, si supplicem superare contingat. Et lib. 4. Epist. 37. Crementa fiscalium tributorum iustissimo sunt pensanda iudicio: quia seruientium imminutio est huius illationis accessio, quantumque pars illa proficit, tantum se hæc à firmitate subducit. Sed à nobis, qui fisci vtilitatem stabili volumus diuturnitate consistere, excludenda est dispendiosa semper enormitas, ne augmento suo tumens summa deficiat, incipiatque magis deesse, quia immaniter visa est accreuisse. Rectè itaque idem Cassiod. lib. 1. Fit interdum caussa mala fisci, vt bonus Princeps esse videatur. Raró enim (vt eiusdem Cassiodori verbis vtar) vtrumque sub admiratione perfectum est, vt & fiscus cresceret, & priuata vtilitas nulla damna perferret. Ex Alciati lib.

Traiani dictum.

Locus præclarus è Caßiodoro

Lib. 2.

Parergôn 8.c. 6. notanda hæc Pliniana ex Panegyrico ad Traianum: Quæ præcipua tua gloria est, sæpè vincitur fiscus: cuius mala caussa numquam est, nisi sub bono Principe. Iulius Capitolinus in M. Antonini vita: fisco in caussis compendij numquã iudicans fauit. Eutropius & Sextus Aurelius in Constantij, seu Iuliani vita: Pompeia Plotina, incredibile dictu est, quãtum auxerit gloriã Traiani: cuius procuratores cùm calumniis prouincias agitarent, adeò vt vnus ex iis diceretur locupletum quẽque ita conuenire, Quæ habes? vnde habes? pone quod habes: illa coniugem corripuit, atque increpans, quòd gloriæ suæ esset incuriosus, talem postea reddidit, vt exactiones improbas detestãs, fiscum lienem vocaret, quòd eo crescente reliqui artus tabescũt. Et hæc quidem bonorum Principum exempla sunt. Hactenus Alciatus. *Locus ex Alciati Parergo.*

fiscum.] Fiscus, receptaculum nummorum est, proprieque principis, l. 1. §. hoc interdictum, D. ne quid in loco publ. Res fiscales, ait Vlpian. quasi propriæ & priuatæ principis sunt: à fiscis, id est sportulis, vt apud Asconium 2. Verrina, quæ nummorum receptacula sunt ad maioris summæ pecunias capiendas. Hinc confiscare deflexum verbum, pro deferre ad fiscum principis. Et apud Sueton. in Augusto cõfiscata bona, quæ fisco sunt adiudicata. Aerarium verò publicum est, populique Romani, quod Plinius Iunior testatur in panegyrico. *Fiscus quid.*

arguitur ciuica pauperies.] Constans Imperator Romanus dicebat opes publicas melius à priuatis pluribus haberi, quàm intra vnum Principis claustrum reseruari. Nec alienum est ab eo quod ad Nicoclem scripsit Isocrates: σημεῖον ἔστω, inquit, σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γινομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν: Argumentum hoc tibi sit imperij rectè honesteque administrati, vbi videris eos, quibus præes, tua diligentia curaque locupletiores & ditiores factos.

Quod

Quod non capit Christus, rapit fiscus.

EMBLEMA CXLVII.

EXPRIMIT humentes, quas iam madefecerat antè
Spongiolas, cupidi Principis arcta manus.
Prouehit ad summum fures, quos deinde coërcet,
Vertat vt in fiscum quæ malè parta suum.

Commentum Principũ auarorum.

PRincipes auari eos publicis & maximis functionibus præficiunt, quos ingeniosos & strenuos esse norunt: qui si aliquando ad rem plus æquo attenti publica in priuatum transfundant (quales potissimum solent esse qui fisci rationes tractant) ita vt populum & regiones sibi commissas expilent, sæpenumerò damnantur capitis, maleque parta bona fisco addicũtur, suntque tamquam spongiæ, quæ pro arbitrio nunc humectantur, aut arefiunt.

arefiunt. Exempla quamplurima ſunt in monumentis antiquitatum, ſed & in noſtris Galliæ annalibus ; quæ non placet hûc adducere, quòd peruia ſint. Satis autem nunc erit ſubijcere quod Suetonius de Flauio Veſpaſiano ſcripſit: Solus eſt in quo meritò culpetur pecuniæ cupiditas, inquit: nõ enim cõtentus omiſſa ſub Galba vectigalia reuocaſſe, noua & grauia addidiſſe: negotiationes quoque vel priuato pudendas propalam exercuit. Creditur etiam procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promouere, quò locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgò pro ſpõgiis dicebatur vti, quòd quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Cæterùm neminem latere velim epigraphen huius tetraſtichi tractam eſſe ex cauſſa XVII. q. 7. can. Maiores. ſic enim ſcriptum reperio: Maiores noſtri ideò copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant, & Cæſari cenſus reddebant: modò autem quia diſceſſit deuotio Dei, acceſſit indictio fiſci. Nolumus partiri cum Deo decimas, modò autem tollitur totum. Hoc tollit fiſcus, quod non capit Chriſtus.

Veſpaſiani aſtus & auaritia.

Locus è Pontificio iure.

Principis arcta manus.] Alludit ad illud Ouidianum:

An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Prouerbium, Longæ Regum manus. fortè non malè, arcta manus ſumetur pro auara & rapaci.

Prouehit fures.] i. depeculatores. Furum enim nomen generis eſt.

Princi-

Principis clementia.

EMBLEMA CXLVIII.

VESPARVM quòd nulla vnquã Rex spicula figet,
Quodq; aliis duplo corpore maior erit;
Arguet imperium clemens; moderataq; regna,
Sanctaq; iudicibus credita iura bonis.

Vespæ pro apibus abusiuè.

Apum natura.

VEsparum vocabulum pro apum nomine hîc sumi καταχρηστικῶς docti quidam homines coniiciunt. Alij non minus eruditi citra figuram id scribi arguunt. Harum itaque hæc natura est, vt quem sequantur, Principem habeant aliis proceriorem, & quasi honore potiorem, qui quamquam imperium in alias habeat, aculeo tamen caret. quod his testatur verbis Basilius homilia 8. in Hexaëmeron: ἐστὶ κέντρον τῷ βασιλεῖ μελισσῶν,

ἀλλ' ὁ

ἀλλ' οὐ χρῆται τούτῳ πρὸς ἄμυναν. νόμοι τινὲς εἰσὶν οὗτοι τῆς φύσεως ἄγραφοι, ἀργοὺς εἶναι πρὸς τιμωρίαν τοὺς τῶν μεγίστων δυναστειῶν ἐπιβαίνοντας. id est, Regi apum aculeus est, sed eo ad vlciscendum non vtitur. Sunt hæ naturæ leges non scriptæ, vt quisque maxima est potentia præditus, ita tardum ad puniendum esse oportere. hæc Basil. Eadem ferè retulit D. Ambros. Hexaëmer. lib. 5. cap. 20. Aelian. historiæ animal. 1. & 5. Dio Chrysostom. Orat. de regno, 4. Sed audiamus Principem Stoïcorum Senecam. Sic enim lib. De clementia: Maiorem potestatem nõ oportet esse noxiam, si ad naturæ legem componitur. Natura enim commenta est regem, quod ex aliis animantibus licet cognoscere, & ex apibus, quarum regi amplissimum cubile est, medioque ac tutissimo loco. Et ibid. Præterea insignis Regi forma est, dissimilisque cæteris, tum magnitudine, tum nitore. Hoc tamen maximè distinguitur. Iracundissimæ, ac pro corporis captu pugnacissimæ sunt apes, & aculeos in vulnere relinquunt: Rex ipse sine aculeo est. Noluit illum natura nec sæuum esse, nec vltionem magno constaturam petere, telumque detraxit, & iram eius inermem reliquit. Exemplum hoc magnis Regibus ingens est. Est enim illi mos exercere se in paruis, & ingentium rerum documenta minima agere. Pudeat ab exiguis animalibus non trahere mores, cùm tanto hominum moderatior animus esse debeat, quanto vehementiùs nocet. Vtinam quidem eadem homini lex esset, & ira cum telo suo frangeretur, nec sæpius liceret nocere quàm semel, nec alienis viribus exercere odia. hæc ille. Et hoc optimo Principi symbolum propositum est, vt inter alias virtutes, quibus opus habet ad suæ Reipubl. administrationem, nihil animi moderatione habeat antiquius. Etenim eius auctoritas & agendi facultas, etiamsi maior sit quàm in aliis, minimè tamen sæuire debet, iisque quibus præest, terrificum se præbere. Nam inter virtutes alias, quæ Principem maximè deceant, clementia est. M. Antoninus, qui Philosophi cognomẽ non ab re est consecutus, nihil quicquam esse dicebat, quod Imperatorem Romanum magis deceret, quàm clementiam: eamque ob caussam neque in rebelles suos sæuitum voluit. Rectè apud Claudianum Theodosius Honorio filio salubre hoc consilium ingerit:

Clementia vera principis virtus.

Sis pius in primis: nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.

Ouid. 1. de Ponto eleg. 3.

Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox:
Quique dolet, quoties cogitur esse ferox.

Com-

Iulij Caesaris clementia.

Boni pijque Imperatores.

Compertum est Caesarem Iulium Deorum numero ascriptum, quòd clemens ac placabilis in eos fuerit, à quibus iniuriam bellis ciuilibus acceperat. Eadem virtus Augustum consecrauit: Pij cognomen dedit, aliosque permultos immortalitate donauit. Pyrrhi Epirotae laudatur animi moderatio, qui iuuenes, à quibus inter pocula irrisus erat, & conuiciis impetitus, illaesos abire siuit, cùm vnus ex iis respondisset id vini caussa contigisse. Celebratur eò plus Augustus Caesar, cuius gratia cùm Senatus iis ademturus esset ius testandi, qui eum contumeliis & probris affecissent, non est passus id decerni, vt est apud Suetonium. Eam ipsam patiẽtiam initio imperij finxisse Tiberium, testis est Cornelius Tacitus. Nam libellos famosos & dicta in se mordacia dissimulauit, eorumque auctores ad cognitionem vocari noluit. Vsurpabat enim illud saepenumerò, In libera ciuitate liberas etiam linguas esse debere: & si quando haec aperta fenestra esset, nullas alias in Senatu fore lites, & accusandi occasiones. Magas Poëta quidam in ludis publicis Philemonem perstrinxerat. Is cùm venisset in Philemonis potestatem, statim ministro cuidam Philemon praecepit aperta voce, vt maledico caput gladio amputaret: sed clam, vt nudo ense ceruices attingeret, moxque vt eum illaesum abire sineret, eique daret nuces, talos, pilam, & alia quaedam ludicra. Quibus ille Princeps apertè indicabat, se aculeum quidem habere, sed eo vti minimè velle: deque potentiore maledicere, magis esse puerorum quàm virorum. Eam regiam virtutem vt actionibus aliis permultis certè heroicis, sic rescripto egregiè probarunt Theodosius, Arcadius, & Honorius: cuius rescripti ad Rufinum haec formula: Si opprobrium ex leuitate processerit, negligendum: si ex furore & insania, condolendum: si ab iniuria, remittendum.

Salus

Salus publica.

EMBLEMA CXLIX.

PHOEBIGENA erectis Epidaurius insidet aris
Mitis, & immani conditur angue Deus.
Accurrunt ægri, veniatq; salutifer orant.
Annuit, atque ratas efficit ille preces.

AEsculapius insignis Medicus, Dianæ precibus Hippolytum ab equis discerptum in vitam reuocauit: quam ob rem Iupiter iratus eum fulmine percussit. Post mortem Deus est habitus, & sub serpentis imagine diuinis honoribus affectus. Adhæc tali cultus effigie Romam graui pestilentia laborantem dicitur liberasse, ad quam tandem deductus est à fano sibi sacro, quod erat quinque millibus ab Epidauro passuũ. Historiam *Æsculapius cur Deus habitus.*

hanc fusiùs pertractant Valer. Max. c. De miracul. libro 1. Plin. 24. cap. 4. Diuus August. De ciuit. 3. cap. 17. meminit & Lactantius variis locis. ex quo notum illud Sereni:

Qui colis Aegeas, qui Pergama, quiq; Epidaurum,
Qui quondam placida tectus sub pelle draconis
Tarpeias arces, atque indita templa petisti,
Depellens tetros præsenti numine morbos.

Serpens quid. Hoc serpentis inuolucro nihil aliud verius & expressius intelligi datur, quàm Seruator noster Christus, verus animarum nostrarum Aesculapius, & salutis humanæ vindex, qui sub serpentis figura in deserto à Mose legislatore appēsus, omnes omnium morbos & vulnera sanitati restituit, & in cruce tandem omnes noxas & crimina expiauit. *Serpens, salutis symbolū.* Cæterùm non immeritò salutis notam serpens sibi videtur vindicasse, à quo nimirum multa in humanū genus remedia proficiscuntur. qua de re pluribus libro 16. De sacris Aegyptiorum literis Pierius. Aesculapium etiam, præter alios, Medicorum præsidem Plutar. Sympos. 9. quæst. 10. tradit. Sed occurrit interea mihi locus è 2. Artemidori lib. De somniis: qui ait, per Aesculapium in templo erectum, & in basi stantem, significari quoddam bonum præsagium. Qui si moueatur, aut accedat, morbum & pestem portendit: tum enim maximè hominibus eo Deo est opus. His autem qui ægrotant, salutem prædicit. At non videtur omittendum, quod veterum monumentis proditum est. In numo Antiochi Soteris, SALVS Dea Romanis habita pingebatur forma mulieris, habitu regio sedentis, pateram tenentis, iuxta quam erat ara, & ad aram inuolutus anguis caput attollens. *Anguis Ambrosianus Mediolani.* Plerique nostra ætate viri eruditi coniiciunt ab Alciato hîc tacitam esse factam allusionē ad Ambrosianum illum anguem, qui Mediolani visitur in marmorea columna erectus ipsa æde D. Ambrosij.

Epidaurius.] ab vrbe notissima Peloponnesi in sinu Saronico, ex qua in serpentis imagine Romam adductus creditur. Propertius:

Est Deus extinctum Cressis Epidaurius herbis,
Restituit patriis Androgeona focis.

Lege Ouid. lib. 15. Metamorph.

Annuit, atque ratas.] Ouidium imitatur 1. Fastorum:

Efficiatq; ratas vtraque Diua preces.

Reſpublica liberata.

EMBLEMA CL.

CÆSARIS exitio, ceu libertate recepta,
Hæc ducibus Brutis cuſa moneta fuit.
Enſiculi in primis, queis pileus inſuper aſtat,
Qualem miſſa manu ſeruitia accipiunt.

OCciſo in Senatu Iulio Cæſare à Bruto, Caſſio, & cæteris coniuratis, ij ceu libertate populo reſtituta, fabricari numiſma voluerunt, in quo ſculpti erant duo pugiones adiecto pileo. Pugio cædem patratam omninò ſignificabat: pileus verò libertatē, vt refert Dion lib. 47. Vulgare olim prouerbiū fuit, Vocare ad pileū; cuius meminit Noctiū Atticarum 7. c. 4. Gellius, *Numiſma M. Bruti.*

& Macrobius 1. Saturnal. Aurelius Victor scribit, mortuo Nerone sic cunctas prouincias, omnemque Romam exultasse, vt plebs induta pileis manumissionum, tamquã sæuo exempta dominio triumpharet. Compertum habemus libertatis indicium pileum fuisse: vnde & qui serui libertate donabantur, pileum gestabant raso capite. Longum esset auctores huc aduocare, qui longè multi idem tradiderunt.

Pileus, signum libertatis.

missa manu seruitia.] Serui manumissi, liberi facti, aut libertate donati Seruitiorum nomen pro seruis, præter ceteros in Catilinario vsurpat Sallustius, & Cicero sæpè.

Seruitia.

In vi-

In vitam humanam.

EMBLEMA CLI.

PLVS solito humanæ nunc defle incommoda vitæ,
Heraclite: scatet pluribus illa malis.
Tu rursus, si quando aliàs, extolle cachinnum,
Democrite: illa magis ludicra facta fuit.
Interea hæc cernens meditor, qua denique tecum
Fine fleam, aut tecum quo modò splene iocer.

HEraclitus quoties domo egrederetur, ineptias humanas fletu solebat excipere, quòd omnia illi misera & deplorãda viderentur: contrà Democritus eadem de caussa ridebat effu- *Heracliti fletus & risus Democriti.*

I 4

effusiùs, quòd humanas actiones ludicras & stultas conspiceret: qui si hodie reuiuiscant, ampliorem quidem & vberiorem vel luctus vel risus materiam offendent, quàm vnquam antea, cùm omnia in dies deteriora fiant. quando enim vberior vitiorum copia? quando maior auaritiæ patuit sinus? Verè Horatius:

Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Dubium itaque relinquitur, vtrum sequi sit satius, cùm sit vtrumque nec planè tutum, nec omninò probatum. Seneca in lib. De tranquillitate vitæ, 1. c. 15. opinionem Democriti meliorem fuisse, & ad imitandum accommodatiorem, quàm Heracliti fletum, ait. In qua sententia fuit etiam Satyra 10. Iuuenalis. Sed præstat audire Philosophum eundem lib. 2. De ira, sic disputantem: Heraclitus, quoties prodierat, & tantum circa se malè viuentium, imò malè pereuntium viderat, flebat: miserebatur omnium qui sibi læti felicesque occurrebant: miti animo, sed nimis imbecillo & ipse inter deplorandos erat. Democritum contrà aiunt numquam sine risu in publico fuisse: adeò nihil illi serium videbatur eorum quæ seriò gerebantur. Vbi isti hîc iræ locus est? Aut ridenda omnia, aut flenda sunt. Non irascetur sapiens peccantibus. quare? quia scit neminem nasci sapientem, sed fieri: scit paucissimos omni æuo sapientes euadere, quia conditionem humanæ vitæ perspectam habet. Nemo autem sanus naturæ irascitur. Quid enim si mirari velit non in syluestribus dumis poma pendêre? quid si miretur spineta sentesque non vtili aliqua fruge compleri? Nemo irascitur, vbi vitium natura defendit. Placidus itaque sapiens & æquus erroribus, nō hostis, sed correptor peccantium, hoc quotidie procedit animo: Multi mihi occurrunt vino dediti, multi libidinosi, multi ingrati, multi auari, multi furiis ambitionis agitati. Omnia ista tam propitius aspiciet, quàm ægros suos medicus. Cæterùm Emblema sumptum est ex incerti Poëtæ Græci Epigrammate, quod eiusmodi est:

Pulcher Senecæ locus.

Typus Emblematis.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, πολὺ πλέον ἤπερ ὅτ' ἔζης
δάκρυε, νῦν ὁ βίος ἐστ' ἐλεεινότερος.
τὸν βίον ἄρτι γέλα, δημόκριτε τὸ πλέον ἢ πρίν,
νῦν ὁ βίος πάντων ἐστὶ γελοιότερος.
εἰς ὑμέας δὲ καὶ αὐτὸς ὁρῶν τὸ μεταξὺ μεριμνῶ
πῶς ἅμα σοὶ κλαύσω, πῶς ἅμα σοὶ γελάσω.

Horat-

Heraclite.] Heraclitus Philoſophus Epheſius, cuius vitam repete ex Laërtij lib. 9. *Heraclitus.*

extolle cachinnum.] deride, naſo ſuſpende adunco. Cachinnus, fictum vocabulum eſt à ſono riſus. Eſt enim riſus elatus, & ſolutus. Perſius 1. Satyra:

Ingeminat tremulos naſo criſpante cachinnos.

Democrite.] Democritus Abderita fuit; de quo Plinius variis locis, & lib. 9. Laërtius. Gelaſinum fuiſſe cognominatum ob riſus petulantiam notant veteres plerique. Iuuenalis: *Democritus.*

Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus.

ſplene iocer.] abunde rideam. Lien ſiue ſplen, ſedes eſt riſus. Perſius Satyr. 1.

—ſum petulanti ſplene cachinno.

Aere quandoque salutem redimendam.

EMBLEMA CLII.

ET pedibus segnis, tumida & propendulus aluo,
Hac tamen insidias effugit arte fiber.
Mordicus ipse sibi medicata virilia vellit,
Atque abicit, sese gnarus ob illa peti.
Huius ab exemplo disces non parcere rebus,
Et, vitam vt redimas, hostibus æra dare.

Castoris seu fibri sollertia.

APologus est AEsopicus de Castore, quem proditum est in venatione deprehensum suos sibi testes abscindere, atque eos proiicere, gnarum se eorum præcipuè caussa peti: Idque signat, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ φρόνιμοι ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας οὐδένα λόγον

λόγον τῶν χρημάτων ποιῦνται, hoc est, Viros prudentes suæ salutis gratia non debere vllam pecuniarum rationem habere: id est, non ægrè ferendam esse pecuniæ iacturam. Potissimùm verò vrgente necessitate non magni est ducendum, nummorum dispendium facere, si modò vitæ hoc pacto possit consuli. Id A- *Aristippi* ristippus suo exemplo demonstrauit, qui cùm in eadem naui se- *cautio.* se cum piratis versari cognouisset, suas omnes pecunias de industria in mare proiecit, imprudenter se id fecisse simulans: præuiderat enim se ab iis quibuscum nauigabat, spoliatum, & in aquas propter pecuniam præcipitem datum iri. Vt itaque abesset effectus, caussam sustulit. Idem Crates Thebanus cùm thesaurum sponte perderet, Hinc abite, ait, malæ diuitiæ: satius enim est à me vos demergi, quàm ego à vobis ipse. Simile quid apud Plutarch. traditur de Philoxeno, qui cùm opulentissimam hæreditatem nactus esset, & pestiferas aduenarũ delicias obseruasset, Per deos, inquit, me illa non perdent, sed ego illa potiùs. *μὰ τοὺς θεοὺς ἐμὲ ταῦτα τ' ἀγαθὰ οὐκ ἀπολεῖ, ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα.* Non secùs quàm Catullus ille, de quo Satyra 12. Iuuenalis, qui maximo in discrimine tempestatis, partem suarum rerum quibus nauis onerabatur, proiecit in pelagus, quo nauis facta leuior, commodiùs portum appelleret.

Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cùm plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeò medicatum intelligit inguen.

Cui potest esse affine Ouidianum illud primo De remedio:

Vt corpus redimas, ferrum patieris & ignes;
Arida nec sitiens ora lauabis aqua.
Vt valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet.

Huc confer Adagium, Pax redimenda.

propendulus.] propter pedum tarditatem, & ventrẽ pendulũ.

Mordicus.] ὀδὰξ, morsicatim, mordendo. Id tamen Plinius negat lib. 32. cap. 3. non enim testes eorum, quæ vocantur Ca- *Controuersum,* storea, ab ipsis amputari censet, ex Sextij cuiusdam rei medicæ *an fiber* diligentissimi scriptoris sententia, sed paruos esse substrictosq;, *sibi testes*

& ad- *exscindat.*

& adhærentes ſpinæ, nec adimi ſine vita animalis poſſe. Sic Aelianus hiſtoriæ animal. lib. 6. cap. 33. ait à Caſtore cauſſam ab inſequentibus venatoribus, cur tam cupidè petatur, non ignorari: iccircò mordicus ipſe premens vſque incumbit ad elidendos teſtes, quouſque abſciderit, & ſic eos abiecerit, tamquam homo ſumma prudentia in latrones incurrens, quæcumque portat, ad ſe redimendum exponit. Quòd ſi poſteaquàm exectus & ex periculo ſeruatus fuerit, ab inſectantibus iterum vrgeatur, hic ſeſe alleuans, atque quamobrem inſequi vlteriùs pergere non debeant, cauſſam oſtendens, ad reuertendum, quòd iam ea parte, quam expetunt, careat, venatores inducit. Sæpè etiā nunc teſticulis præditus, cùm à venatorum conſpectu ſe longiſſimo curſu remouerit, eam partem deſideratam ita aſtutè comprimit & occultat, vt non habere viſus inſectatores fallat. hæc ille ferè. Sed & Apul. lepidiſſimè in lib. 1. Aſin. aur. apud quem Socrates quidam loquens de Meroë anu ſaga: Amatorem, ait, ſuum, quòd in aliam temeraſſet, vnico verbo mutauit in feram Caſtorem: quòd ea beſtia captiuitatis metuens, ſe ab inſequentibus repræciſione genitalium liberat, vt illi quoque ſimile, quod Venerem habuit in aliam, proueniret. Sed referam huc hiſtoriam nobilem Conſtantini Manaſſis ex Annalib. quòd ad hunc locum faciat: Michaëlus quidem Imperator audita tyranni ferocia, impetu, defectione, ſuamet ſpōte throno imperiali ceſſit, hoc ipſo facto diuinis Chriſti iuſſis ſatisfaciens, & erga perſecutorem non aliter ſeſe gerens, atque caſtor ſiue fiber facere conſueuit. Legimus enim in priſcis illis monumentis eorum, qui de animalibus ſcripſêre, fibrum animal eſſe, quod in vtroque viuat elemento, & teſtes habeat arcendis quibuſdam morbis ſanè grauibus conducibiles. Quod cùm plerique venatores norint, animal canibus longè velociſſimis inſectantur. Huius pugnæ cauſſam cùm ipſe fiber etiam cognitā habeat; perhibent eum morſu reſectos teſtes abiicere, atque ita currentem ſaluti ſuæ conſulere: quo facto, venatores feram perſequi deſinant. Sic nimirum Michaëlus quoque volens imperium reſignauit Leoni belluinis moribus & indole ferina prædito, qui oriundus erat ex Armenia, &c. Commodè obtulit ſeſe mihi aliis implicato, & ad alia cogitanti, locus ex Ammiano Marcellino, ex 17. lib. quo loco faſtuoſus Rex Sapor Conſtantio Imperatori ſuadebat, vt regni parte vltrò cederet: Poſtremò, inquit, ſi morem gerere ſuadenti volueris rectè, contemne partem exiguam ſemper luctificam & cruentam, vt cætera regas ſecurus: ac prudenter reputans medelarum

Locus Apuleij.

Ex Conſtantino Manaſſe, hiſtoria de Michaële Imp.

Ex Ammian. Marcell.

delarum quoque artifices vrere nonnumquam & secare, & partes corporum amputare, vt reliquis vti liceat integris: hocque bestias factitare, quæ cùm aduertant cur maximoperè capiantur, illud propria sponte amittunt, vt viuere deinde possint impauidè. Hæc Ammian. quo manifestè allusum constat ad Castorem.

medicata.] medicinis apta, vt apud Martialem, medicata pocula: medicata vina, apud Columellam lib. 1. cap. 6. *Medicata.*

—— *adeò medicatum intelligit inguen,*

vt paulò antè Iuuenalis. Has partes Castoris genitales, vocant medici Castorea, quæ medentur multis morbis, vt vertigini, tremulis neruorum vitijs, paralyticis, ijs qui affecto sunt stomacho, ischiadicis, alijsque. Quidam referunt, post genitalium amputationem, si Castor iterum petatur à venatoribus, erigere se, & ostendere nihil expectandum amplius.

sese gnarus ob illa peti.] Verba Plinij sunt lib. 8. cap. 30. quòd easdem partes sibi ipsi Pontici amputant fibri, periculo vrgente, ob hoc se peti gnari.

æra.] pecunias: materia pro materiato.

vitam vt redimas.] vt qui, apud Saluianum, contemptis diuitijs vitijs non succubuerunt, auri & argenti cupiditate non victi, sparsis, quod dicitur, redemerunt crimina nummis.

Cum

Cum laruis non luctandum.

EMBLEMA CLIII.

ÆACIDÆ moriens percussu cuspidis Hector,
Qui toties hosteis vicerat ante suos;
Comprimere haud potuit vocem, insultantibus illis,
Dum curru & pedibus nectere vincla parant.
Distrahite vt libitum est: sic cassi luce leonis
Conuellunt barbam vel timidi lepores.

ID sumptum esse liquet ex Homericæ Iliados χ. Græci Hectorem ab Achille iam interfectum circumstantes impetebant, & mortuo insultabant; nec erat quisquam qui extincto vulnus non infligeret. Sic enim Homerus:

Locus Homeri.

— ἄλλοι

—— ἄλλοι δὲ περίδραμον υἷες ἀχαιῶν,
οἳ καὶ θηήσαντο φυὴν καὶ εἶδος ἀγητὸν
ἕκτορος. οὐδ' ἄρα οἵ τις ἀνουτητί γε παρέστη. hoc est,
At reliqui Graij accurrunt cinguntq; cadauer,
Hectoris eximiam speciem formamq; stupentes:
Nec tamen astitit exanimi sine vulnere quisquam.

Cæterùm videtur distichon Emblematis tertium è quodam incerto auctore petitum, cuius tale est Epigramma:

βάλλετε νῦν μετὰ πότμον ἐμὸν δέμας, ὅττι καὶ αὐτοὶ
νεκροῦ σῶμα λέοντος ἐφυβρίζουσι λαγωοί.

quod sonat,

Post mortem, Danai, nostrum configite corpus:
Et lepores audent cæco insultare leoni.

Verba sunt Hectoris à Græcis bigis rapti, quibus timiditatem & μικροψυχίαν ab ingenuis bellatoribus omninò alienam perstringit. Allusum est autem ad prouerbia, Iugulare mortuos: &, Mortuo leoni lepores insultant: &, Cum laruis luctari. Quibus monemur, ne quid maledicentiæ in vita functos effundamus, aut iis obloquamur. Quemadmodum enim in bellis maximè ridiculum est & inauditæ cuiusdam feritatis argumentum, si quis prostratos atque iam interemptos feriat, aut quoquo modo afficiat: sic intemperantiæ est, & certè dementiæ maximæ, mortuos iniuriis probrisque lacerare: vt sunt qui vel libris editis, vel priuatis aut publicis colloquiis, priscorum, aut etiam clarorum virorum dogmata reuellunt, & nigro dente lacerant. Laërtius Chilonem ait vetuisse de mortuis malè loqui: quòd ignauum videretur eos incessere lingua, qui respondere non possent; ac turpe esset cum vmbris & laruis luctari. nam id est sepultum quodammodò refodere. Philostratus Aelianum scitè coërcuit qui accusationem cuiusdam tyranni, sed iam mortui scripserat. Institutum istud tuum laudarem equidem, ait ille, si viuum accusasses. viuentem nanque tyrannum incessere, viri esse duco; at mortuo insultare, cuiusuis. τὸ μὲν ζῶντα τὸν τύραννον ἐπικόπτειν, ἀνδρὸς εἶναι νομίζω, τὸ δὲ ἐπεμβαίνειν κειμένῳ, παντὸς. Sic Munatius Plãcus cũ audisset in se orationes quasdã factas ab Asinio Pollione, quas tamen nollet ante mortem edere, cũ mortuis non nisi laruas luctari respondit. Contra Leptinem Demosthenes ait, Nemini mortuo maledicendum esse. Refert Zonaras Annal. 3. cùm Eudoxiæ Heraclij Imperatoris funus efferretur, Epiphaniam filiã, quòd spuisset in cadauer, viuã rogo impositam & exustam fuisse.

Non maledicendũ mortuis.

Lau-

Laudatur Lycurgus, qui cadauera hostium nudari vetuerit; rectè profectò, quippè qui humanitatis memor esset. Vituperatur contrà, vir alioqui magnus, Alexander Macedonius, qui cadaueribus pontis loco vsus dicitur. Et Verris crudelitas à M. Tullio incessitur 7. Verrina, quòd nauarchos innocentes non modò vita priuasset, sed & eorum cadauera sepeliêda non priùs parentibus reddidisset, quàm ab eis certam mercedem accepisset. Rectè Homer.

οὐχ ὁσίη κταμένοισιν ἐπ' ἀνδράσιν εὐχετάασθαι:

Non sanctum est viris interfectis insultare.

Virgilius vndecimo:

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

Qui toties hosteis.] Ouidiana est imitatio, ex primo De arte:

Qui toties socios, toties perterruit hostes.

Dum curru.] Hector ab Achille interemptus, bigis alligatus est circa Troiæ mœnia. Virgil. 1. Aeneid.

Ter circum Iliacos raptauerat Hectora muros.

cassi luce leonis.] lumine priuati. Lux pro lumine, & lumen pro vita vsurpatur.

Barbam vellere. *Conuellunt barbam.*] Alludit ad illud, Barbam vellere, quod irrisionis signum est. Persius Satyra 1.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.

& Horatius primo Sermonum:

— barbam tibi vellunt

Lasciui pueri. —

De Morte & Amore.

EMBLEMA CLIIII.

ERRABAT socio Mors iuncta Cupidine: secum
Mors pharetras, paruus tela gerebat Amor.
Diuertêre simul, simul vna & nocte cubarunt:
Cæcus Amor, Mors hoc tempore cæca fuit.
Alter enim alterius malè prouida spicula sumpsit,
Mors aurata, tenet ossea tela puer.
Debuit inde senex qui nunc Acheronticus esse,
Ecce amat, & capiti florea serta parat.
Ast ego mutato quia Amor me perculit arcu,
Deficio, iniiciunt & mihi fata manum.

Parce puer, Mors signa tenens victricia parce:
Fac ego amem, subeat fac Acheronta senex.

Ex Guicciardino detecta Emblematis verissima origo.

GVicciardinus libello quodam Italico, quo res quasdam memoratu dignas, easque veteres & nouas, tum etiam alicubi festiuas & ioculares, exscripsit, hoc carmen ab Alciato fuisse scriptum testatur, quo tempore in Italia vehemens pestilentia ita grassata est, vt permulti iuuenes extremum vitæ diem clauserint, & senes ferè illæsi atque incolumes permanserint. Quod facilè mihi probari potest. Sed tamen Emblematis huius materiam video sumptam esse ex antiqua Græcorum fabula, quam Gallicis scriptis mandauit Ioann s Marius, Illustrationum Galliæ scriptor sua ætate nobilis. Figmento enim lepido sanè ac festiuo tradit, cur plerique senes amori placido succumbant, quibus potiùs de fato imminente cogitandum erat: contrà iuuenes immatura morte decedant, quorũ potius fuerat hilarem vitam ducere, & amorem consectari, habita præsertim ætatis ratione.

Ioan. Marius Belga.

Hoc expressit non inconcinnè aliquis, sed ἀνώνυμος:

Fortè locum horroris plenum, variiq; timoris,
Et Mors, & penna præpete venit Amor.
Dum trepidant animis ignita Cupidinis arma,
Mors capit, & Mortis frigida tela puer.
Hinc enata lues nostros irrepsit in annos:
Hinc amat ipse senex, hinc perit omnis amans.

Ioachimus Bellaius.

Nec verò pigebit ascribere Ioachimi Bellaij Epigramma in hanc sententiam, quod in eius tumulis & poëmatiis Latinis aliquando legisse me memini:

Mutarunt arma inter se Mors atque Cupido:
Hic falcem gestat, gestat at illa facem.
Afficit hæc animum, corpus sed conficit ille.
Sic moritur iuuenis: sic moribundus amat.
Vt secat hic iugulos, oculos excæcat & illa:
Illa vt amare docet, sic iubet iste mori.
Disce hinc, humanæ quæ sint ludibria vitæ:
Mors thalamum sternit, sternit Amor tumulum.
Tu quoque disce tuas, Natura, inuertere leges:
Si pereunt iuuenes, depereuntq; senes.

Ossea tela mortis.

Mors aurata.] Ab effectis & consequentibus Morti ossea tela tribuuntur: Cupidini verò aurata, quòd delectent, videanturque mente captis in aliquo esse pretio. *senex Acheronticus.*] Hunc loquendi modum videtur ex Plauto mutuatus, apud quẽ senex Acheronticus capularem & morti proximum significat.

Senex Acheronticus.

Ast ego mutato.] Adoleſcentis eſt proſopopœia de Amore conquerentis, quòd ab eo mortifero telo ſit affectus. Et ſanè ferè fit, vt immodicus amor in iuuenibus mortem arceſſat: quod potiùs imprudentiæ & inſaniæ iuuenili quàm Cupidinis ſagittis aſcribendum eſt.

fac Acheronta.] Quid Acheron ſignificet, explicat Plutarch. Conſolatione ad Apollonium, & lib. De primo frigido.

In formoſam fato præreptam.

EMBLEMA CLV.

CVR puerum Mors auſa dolis es carpere Amorem,
Tela tua vt iaceret, dum propria eſſe putat?

EIusdem est argumenti cum superiori, quo deflet cuiusdam formosæ virginis immaturum obitum. Increpat itaque mortem tamquã huius funestissimi mali caussam, nimirùm quæ Amori dormitanti tela detraxerit: quo effectum est, vt postmodum lethiferis pro blandis lætisque vteretur. Quod quidem sæpenumerò contingit, vel cùm puellæ amore captæ desperantes expirant, mortemque spontaneam aliquando malint, quàm ab aliqua spe incerta ac dubia lactari diutiùs: aut cùm corporis aliqua ægritudine, vel caussa alia minimè cognita, quo tempore de coniugij negotiis agendum erat, antè mori discant, quàm viuere inceperint. Sic enim amor ille cæcus reuera & impatiens, imò verò exspes, corripere tela mortis dicitur, cùm iuuenculæ illæ teneræ & delicatæ aut se falli sentiunt, aut nihil spei fore intelligunt in eo quem ardenti animo concupiuerunt. Memini me aliquando epigramma lusisse in gratiam nobilis cuiusdam adolescentis, qui magno suo dolore amicam, lectissimam primæque nobilitatis iuuenculam, præmatura morte sibi ereptam, lugebat: cuius carminis hæc fuit pars quædam:

Puellarũ mors præpropera.

Ah virgo infelix, quid te Libitina trucidat
Tam citò, formoso digna puella viro?
Inuidit thalamo tumulus, quo tempore primas
Coniugij tedas ipse parabat Amor.
Sic penetrabilius telum fuit istud Amoris:
Mors aberat, mortem cuspide fecit Amor.
Sic malesuadus Amor, Mortis qui spicula dirus
Arripuit, quando lethifer omnis erat.
Sed nil nos questusq; iuuant, mollesq; susurri;
Virgo iaces, thalamis aptior vna tuis.
Quàm miserè ante diem Parcarum stamine rapta
Conderis, in tumulo digna puella thoro!

In

In mortem præproperam.

EMBLEMA CLVI.

Qui teneras forma allexit, torsitq́; puellas,
Pulchrior & tota nobilis vrbe puer,
Occidit ante diem, nulli magè flendus, Aresti,
Quàm tibi, cui casto iunctus amore fuit.
Ergo illi tumulum tanti monumenta doloris
Astruis, & querulis vocibus astra feris.
Me sine abis, dilecte? neque amplius ibimus vnà?
Nec mecum in studiis otia grata teres?
Sed te terra teget, sed fati, Gorgonis ora,
Delphinesq́; tui signa dolenda dabunt.

Deflet

DEflet amici cuiusdam præmaturum obitum, eumque commendat à vultus dignitate, nobilitate generis, & amoris cum Arestio adolescente æqualitate: huncque Arestium præ cæteris tanti infortunij luctus debere persequi ait: quippè qui cum eo & studiis, & vitæ necessitudine fuerit maximè coniunctus, iccirco tanti luctus, vt beneuolentiæ memoriam superstitem profert hoc cænotaphio, epitaphio, sub quo Delphinum & Gorgonæ imagines emineant. Delphin quidem φιλάνθρωπος, & hominum amasius, hîc notam amicitiæ præfert. Gorgoneum Medusæ caput pro mortis signo apud quosdam vsurpatur, proque stupore & admiratione ἀναίσθησιν inducēte, vt apud Pierium lib. 16. Hieroglyph. diligenter explicatur. Philostratus de Perseo: τὸ δεῖμα τῆς γοργοῦς, ἔχων ἀπόθετον, μὴ ἐντυχόντες αὐτῷ λαοὶ, λίθοι γίνωνται: Sepolito Gorgonis terriculamento, ne homines lapidescerent ipsi occurrentes. Heliodorus historiæ Aethiopicæ 4. ἡ δ' ὥσπερ τὴν γοργοῦς θεασαμένη κεφαλὴν, ἤ τι τῶν ἀποπωτέρων ὀξὺ τε καὶ μέγα ἀνέκραγεν: Illa autem non secus quàm facie conspecta Gorgonis, aut alio terrifico monstro, altùm vociferata est.

nulli mage flendus.] Horatianum istuc imitatur è 1. Carminum:

Multis ille quidem flebilis occidit,
Nulli flebilior quàm tibi Virgili.

Termi-

Terminus.

EMBLEMA CLVII.

QVADRATVM infoditur firmissima tessera saxum,
Stat cirrhata super pectore imago tenus,
Et sese nulli profitetur cedere; talis
Terminus est, homines qui scopus vnus agit.
Est immota dies, præfixaq; tempora fatis,
Deq; ferunt primis vltima iudicium.

HIc Termini pictura nihil vlli concedentis, mortem significat, quæ ineuitabilem habet in res quascumque necessitatem: ad quam cùm peruenimus, tum solent hominum qui superstites sunt, liberæ de nobis esse opiniones atque iudicia. Quòd enim vltima quæque & postremò facta, imò verò inter- *Mors ineuitabilis.*

Quid viuendo cogitandũ. dum cogitata tam lynceis oculis inspici soleant, tamque securè ac seuerè accipiantur, nostræ partes sunt, ne nostrapte culpa in conficiendo vitæ huius nostræ cursu aliquid agamus, aut etiam moliamur, ex quo sinistri quidpiam de nobis homines iudicare possint. Quod facilè consequemur, si Terminum, id est, extremum vitę diem perpetuò, aut quidem sæpe ob oculos ponamus; *Terminus mors.* qui Terminus cùm minimè cedat principibus etiam viris, de quibus mortuis tam intrepidè fama pronunciat; quid de nobis infima conditione hominibus existimandum? Quidam suspicantur his verbis, Erasmi (vt loquuntur) immodestiam modestè carpi (quod coniectaneum an probare debeam, nondum scio) quòd in annulari digito Terminum depictum habuerit cum inscriptione, NVLLI CEDO: quasi significaret hoc symbolo in *Erasmi Terminus.* literarum cognitione se nemini cedere. Eam obrem eum plerique sugillarũt, interque cæteros Caruaialus Franciscanus quadã Apologia in Erasmum: cuius hîc verba malo ascribere quàm *Caruaialus in Erasmum.* aliquid de meo fingere. Malè habet Erasmum, inquit ille, quòd Ecclesiæ doctores & Euangelistæ ad numerum quaternarium sint redacti, quòd videat se nõ posse inter illos computari, neque credit se illis esse inferiorem, qui nulli cedit: hoc enim elogio sua scripta claudit Erasmus, Cedo nulli. Et, vt nemini fas sit ignorare hanc Erasmi præcipuam insaniam, apponit Dei Termini effigiem cera signatam, qui Deus nec ipsi quidem Ioui cedebat. Nónne hæc Erasmi insolentia omnes eius insolentias superat? Non cedis Erasme Budæo? non cedis Capnioni, Clitoueo, Pico, aut Angelo? Cedò, inquit, nulli. Non cedis Augustino, Ambrosio aut Hieronymo? Cedo nulli. Non Hilario, Cypriano, Lactãtio, aut Origeni? nulli. O felix sæculum, cui talis homo datus est! Hactenus Caruaialus: cui vt affectibus plus quàm par erat indulgenti, nimiaque animi impotentia debacchanti, animosè satisfecit Erasmus, his planè verbis: Vt doceat me discruciari, *Erasmi responsio ad Caruaialum.* quòd non annumerarer quatuor Ecclesiæ doctoribus, profert symbolum annuli mei, in quo est figura Termini: adieci, *Concedo nulli Terminus.* Et est Iambicus dimeter: si inuertas, Trochaicus est totidem pedibus, *Terminus concedo nulli.* At in fusili Termino habet, ὅρα τέλος μακροῦ βίου: item Latinè, Mors vltima linea rerum, indicans mortem nulli cedere, meque ipsum admoneo instare supremum vitæ diem, quemadmodum Prudent.

Instat terminus, & diem
Vicinum senio iam Deus applicat.

Idque scripto quoque vulgato declaraui. Hîc itaque Terminus dicit

dicit omnibus, Concedo nulli, non Erasmus. At me ferociter appellat Pantalabus: Quid ais Erasme? non concedis Clitoueo, non Hilario, non Cypriano, non Budæo, non Nebrissensi, non Thomæ, non Augustino? Si vis vt meo nomine respondeam, nemini non concedo. Si postulas vt Termini, id est, mortis nomine, respondeam, dicam, Non concedo leonibus, non elephãtis: non cedo Monarchis & summis Pontificibus: non cessi Prophetis & Apostolis: denique nec ipsi Francisco cessi. Eat nunc, & iactet Termini mei superbiam. hactenus Erasmus. Certè apud auctores colligere est, Terminum sublimitatis & gloriæ symbolum esse, atque etiam disciplinarum cognitionem interdum pro symbolo referre. De Termino plura Ouid. Fast. 2. D. August. De ciuit. Dei 4. c. 13. Gyrald. Syntag. 1. Qui enim strenuè decurso spatio in literis profecerit, & ad tranquillum iam vitæ portum applicuerit, vndecumq; prudentissimus effectus, neque secundis intumescit insolenter, neque aduersis perturbatur, atque in vtramque fortunam ita se comparat, vt æquum & indomitum ad omnes casus animum præ se ferat. Pierius lib. 3. 8. & 49.

Stat cirrata.] Cirrati, sunt qui capillos habent cirratos, cincinnos calamistratos. Cirrus, ad contorquendos capillos comparatum instrumentum: quasi in circum tortus.

Martialis 9. lib. 30.

Nec matutini cirrata caterua magistri.

Persius Satyra prima:

Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas?

Terminus est talis.] Huc ænigma de Termino, apud Gellium lib. 12. cap. 6. quod soluit Politianus in Miscell. cap. 36.

Est immota dies.] Seneca Epist. Vnus dies de omnibus fert sententiam. & Plin. hist. nat. 7. cap. 40. Ita est profectò, alius de alio iudicat dies, & tamen supremus de omnibus. Quid enim huc aggeram illud Pind. Olymp.

ἁμέραι δ᾽ ἐπίλοιποι
μάρτυρες σοφώτατοι.

dies posteriores, testes sapientissimi.

Opulenti hæreditas.

EMBLEMA CLVIII.

PATROCLVM falsis rapiunt hinc Troës in armis,
Hinc socij, atque omnis turba Pelasga vetat.
Obtinet exuuias Hector, Graciq́ cadauer.
Hæc fabella agitur, cùm vir opimus obit.
Maxima rixa oritur, tandem sed transigit hæres,
Et coruis aliquid, vulturiisq́ sinit.

Patroclus quid allegoricès. PAtrocli sub falsis armis ab Hectore interfecti, mythologicè historiam enarrat. Vt enim hoc mortuo Hector ipse eius exuuias sibi retinuit, Græci verò corpus interemptum, vt sepulturæ beneficio donaretur, magna pecunia redemerunt: sic diues post-

postquàm ſupremum vitæ diem clauſit, concertationem, rixamque inter hæredes de poſſeſſione relinquit. vnde vulturij illi, togatæque curiæ hoſpites, imò verò & ipſi rabulæ forenſes partem prędæ aucupantur. Cadauer ipſum humo à ſacerdotibus pro pietatis ratione mandatum, impenſarum aliquid funeris gratia facit. Itaque Patroclus diuitum eſt typus, qui falſis armis non propriis belligerant: id eſt, opibus & diuitiis, quæ externa non propria bona ſunt. ſuccumbit tandem & proſternitur, quòd eiuſmodi pręſidiis homo ſuam metiri felicitatem minimè debeat.

Falſis in armis.] Alludit ad illud Ouidianum:

Sine Menœtiadem falſis cecidiſſe ſub armis.

exuuias.] Hîc exuuias pro præda quæ hoſti detrahitur, vſurpat.

Et coruis aliquid.] Teſtamentorum captatores vulgata trãſlatione vultures appellari obſeruamus, quòd ſenibus orbis aut aliis ſibi conſanguineis, ceu cadaueribus inhient. Hinc illud Martialis: *Vultures qui.*

Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Et Seneca in Epiſtolis: At ſi hæreditatis cauſſa id facit, vultur eſt, cadauer expectat. Et Dinarchus apud Plautum in Truculento:

— vide vt iam quaſi vulturi triduo
Priùs prædiuinant, quo die eſuri ſient.
Illum inhiant omnes. —

Cicero pro Sextio: Exierunt malis ominibus atque execrationibus duo vulturij paludati. Intelligit autem Piſonẽ & Gabinium, quos inimicos ſibi maximè infenſos dicit. Appuleio togati vulturij, cauſſidici & patroni forenſes ſunt: in qua ſignificatione hîc accipi palam eſt.

Amici-

Amicitia etiam post mortem durans.

EMBLEMA CLIX.

ARENTEM senio, nudam quoque frondibus vlmum,
Complexa est viridi vitis opaca coma:
Agnoscitq́; vices naturæ, & grata parenti
Officij reddit mutua iura suo.
Exemploq́; monet, tales nos quærere amicos,
Quos neque disiungat fœdere summa dies.

Typus Emblematis. ID è Græco Antipatri Epigrammate transtulit, cuius carmen est eiusmodi:

ἄυλω μὲν πλατάνιστον ἐφερπύζουσα καλύπτει
ἄμπελος, ὀθνείη δ' ἀμφιτέθηλα κόμη·

ἣ πρὶν

ἣ πρὶν ἐμοῖς θαλέθουσιν ἐνιθρέψασ᾽ ὀροδάμνοις
βότρυας, ἡ ταύτης οὐκ ἀπετηλοτέρη.
τοίην μέντοι ἔπειτα τιθηνείσθω τις ἑταίρην,
ἥτις ἀμείψασθαι καὶ νέκυν οἶδε μόνη.

Significatur autem hac vite vlmum vigore iam destitutam comprehendente ac sustinente (à qua nimirum ipsa prius cùm tenera esset, & quasi pubescens incrementi occasionem materiāque sumpserat) amicos nobis esse deligendos, qui nec temporum diuturnitate, nec locorum distantia, sed ne quidem post mortem amare desistant. Illudque est quod Phocion dixit, vt refert Stobæus, ζητεῖν δεῖ καὶ ἄνδρα καὶ τέκνα καὶ φίλους τοὺς κατὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ βίου παραμένοντας, Comparandos esse liberos & maritum & amicos, qui ad mortem vsque constantes sint. Virgilius in obitum Mæcenatis: *Amici qui deligendi.*

Et decet, & certè viuam tibi semper amicus,
Nec tibi qui moritur, desinit esse tuus.
Ipse ego quicquid ero, cineres interq; fauillas
Tunc quoque non potero non memor esse tui.

Huius amoris est quidam apud Propertium character lib. 2. his verbis:

Terra prius falso partu deludet arantes,
Et citius magnos sol agitabit equos,
Quàm possim nostros aliò transferre calores,
Huius ero viuus, mortuus huius ero.

Arentem senio.] Vlmis adiungi vites fuisse in more positum, vt etiam hodie in Italia, notius est quàm vt confirmare necesse habeam. Porrò aduerte an huc traduci possint Catulli versus hi quodam Epithalamio: *Vlmis adiunctæ vites.*

Vt vidua in nudo vitis quæ nascitur aruo,
Numquam se extollit, numquam mitem educat vuam,
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At si fortè eadem est vlmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci.

coma.] foliis, pampinis.

vices naturæ.] quæ nimirùm mutantur in horas, vt è iuuene senex citissimè fiat.

parenti.] vlmo, à qua sustentata est, & incrementum cepit. Horatius:

Et vitem viduas ducit ad arbores.

Idem:

— adulta vitium propagine
Altas maritat populos.

Ouid. 3. De ponto, eleg. 8.

Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus:
Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Idem 2. Amor. eleg. 16.

Vlmus amat vites: vitis non deserit vlmum:
Separor à domina cur ego sæpe mea?

Catullus in nuptijs Iuliæ & Manlij:

Lenta quin velut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum Complexum &c.

Claudian. 2. de raptu:

— hic pampinus induit vlmos.

Mutuum

Mutuum auxilium.

EMBLEMA CLX.

LORIPEDEM ſublatum humeris fert lumine captus:
Et ſocij hæc oculis munera retribuit.
Quo caret alteruter, concors ſic præſtat vterque:
Mutuat hic oculos, mutuat ille pedes.

APparet ſumptum id eſſe è Græco: ſic enim libro 1. Epigrammatôn reperi: Fons Emblematis.

τυφλὸς ἀλητεύων χωλὸν πόδας ἠέρταζεν,
ὄμμασιν ἀλλοτρίοις ἀντερανιζόμενος.
ἄμφω δ' ἡμιτελεῖς πρὸς ἑνὸς φύσιν ἡρμόσθησαν,
τοὐλλιπὲς ἀλλήλοις ἀντιπαρασχόμενοι.

Caeca

Caecus claudum humeris gestat: pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coëunt: sed corpus in vnum,
Quodq́ deest, socio praestat vterque suo.

Et illud eiusdem omninò argumenti, auctore Antiphilo:

ἄμφω μὲν πηρὼ καὶ ἀλήμονες, ἀλλ' ὁ μὲν, ὄψεις,
ὃς δὲ, βάσεις· ἄλλου δ' ἄλλος ὑπηρεσίη.
τυφλὸς γὰρ χωλοῖο κατωμάδιον βάρος ἄρας,
ἀτραπὸν ὀθνείοις ὄμμασιν ἀκροβατεῖ.
ἡ μία δ' ἀμφοτέροις ἤρκει φύσις· ἐν γὰρ ἑκάστῳ
τοὐλλιπὲς, ἀλλήλοις εἰς ὅλον ἠράνισαν. hoc est,

Ambo mendici caecus, claudusq́ fuere;
Alter at alterius sustulit arte malum.
Attollens humeris claudum, qui luce carebat,
Claudi oculos dubiam tentat inire viam.
Coniunxere simul quod fors vtrique negarat:
Natura ambobus sic satis vna fuit.

Sunt & alia duo ad idem spectantia, quae à doctis certatim conuersa huc non adiicio: sed illud tantùm breuius ex Politiano ascribam, quòd nonnihil lepôris habeat:

τυφλὸς ἄπους τ' ἤτην ἀλλήλοιιν θεράποντες,
τυφλὸς ὁδηγεῖτο νωτοφορεῖτο δ' ἄπους.

Ex quo intelligi datur, ad sustentandam subleuādamq́ue humanae vitae inopiam, homine hominem indigere: vt enim non omnis fert omnia tellus, sic quiuis non abundat quibuslibet. vnde peruulgatas habemus paroemias, Vnus homo, nullus homo: Manus manū fricat: Multae manus reddunt onus leuius: & alia multa generis eiusdem. Existimo quidem hîc allusionem esse quandam ad συνδυασμὸν, qua homines quibusdam veteribus appellati sunt συνδυαστικοὶ, quippè quos natura ita effinxerit ac formarit, vt gregales essent, & bini agerent. Ex quo & Platoni dicuntur ζῶα πολιτικὰ, id est, animalia ciuilia, & ad societatem nata: quandoquidem eo genio sint, vt sola viuere nequeant. Itaque praeclarè ille, qui humanum ingenium apiculae comparauit: vt enim illa perire dicitur si sola viuat, ita natura hominis ea est, vt sine opera mutua & societate vitam traducere nullo modo possit: vtq́ manus manum lauat, ita homo hominem mutua quadam necessitudine atque ope iuuat. Quis enim artifex tam per se sapiat, tantasq́ue habere facultates putatur, vt non indigeat aliorum artificum auxilio mutuo? Id autem cùm à natura prouida omnium matre profectum sit, vt singuli quibusdam rebus ad

Homines συνδυαστικοὶ cur appellati.

Homines soli minimè viuere possunt.

ad vitæ præſidium & ornamentum indigeant, quo eas ab aliis mutuò capiant, vt ipſi meminerint aliquod ſuum officium eſſe mutuò & viciſſim rependendum: certè nullus noſtrum eſt, quin vel cæci vel loripedis agat partes, vt quà ſit eundum, minimè videat, aut quà progrediendum vlteriùs, planè non habeat. Quid, cæce, conſilij capies, quò te in viam huius vitæ anxiæ ac moleſtæ coniicies? quid, inquã, homo quantumuis diues ac opulente, conſilij capies, vt te poſſis tandem expedire ex inopiæ anguſtiis, quæ nõ ſinunt te vltrà progredi, niſi ducatũ tibi præſtet aliquis oculatus? At, claude, & pedibus caſſe, quò te proripies? imò verò erudite licet ac Muſarum alumne, an te loco mouebis, niſi primùm firmis cuiuſdam opulenti beneque nummati humeris ſuſtenteris? Sed quotus quiſque eſt, cui nõ perſpicuum ſit quàm longè lateque pateat officij huius mutui vſus? Nullum omninò rerum genus eſt, quod aut auulſum à cæteris per ſeipſum conſtare, aut vim ſuam atque æternitatem conſeruare poſſit. Stoici quæ in terris gignuntur, aiunt ad vſum hominum creata eſſe: homines autem hominum cauſſa genitos, vt ipſi aliis alij prodeſſe poſſent: qua in re neceſſe eſt naturam ducem optimam ſequi, & vtilitates omnes in medium cõferre officiorum commutatione, dando, accipiendo, commutando, conducendo, & cæteris eiuſdem generis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus hominum inter homines ſocietatem deuinciendo. Iam verò illa ſapientia, vt ſapienter ab Oratore dictum, diuinarum atque humanarum rerum ſcientia eſt, in qua continetur Deorum & hominum ſocietas quædam & communitas inter ipſos. Quod cùm ita ſit, meminerimus ad extremum, quod antè dictum eſt, vnum hominem pro nemine habẽdum: vnum inquam nihil ferè, duos ſimul iunctos permulta facere & conſequi poſſe.

Auxilium numquam deficiens.

EMBLEMA CLXI.

BINA pericla vnis effugi ſedulus armis;
Cùm premererq́ ſolo, cùm premererq́ ſalo.
Incolumem ex acie clypeus me præſtitit: idem
Naufragum apprenſus littora adusque tulit.

HOc è Græco Iulij Leonidæ Epigrammate expreſſit Alciatus, in quo Myrtili militis proſopopœia eſt, ſcutum ſuum celebrantis. Græcum ſic habet:

Emblematis fons.

εἰν ἑνὶ κινδύνους ἔφυγεν δύο μυρτίλος ὅπλῳ,
τὸν μὲν δῆρις σώσας, τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργεῖος ὅτ' ἔδυσε νεὼς τρόπιν· ἀσπίδα δ' ἔσχεν
σωθεὶς κεκλημένην ὕδατι καὶ πολέμῳ.

Effugi geminum clypeo discrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter atque natans.
Arripui clypeum depressa flamine puppi
Fluctibus oppressum, belligerisq; viris.

Huc refer & alia eiusdem argumenti Epigrammata lib. 1. tit. *εἰς ναυάγιον*. Scutum hoc nusquam in quouis periculo deficiens, sed etiam in iis auxilium præstans, quæ videntur alioqui abhorrere ab vsu proprio & naturali, typus est amici veri numquam non suppetias ferẽtis, vel etiam in iis quæ videntur à sua facultate pęnè omninò aliena esse. Hoc etiam potest commodissimè transferri ad literarum studia nusquam nõ opportuna, nusquam non iucunda, quibus nimirùm non modò ab aduersariorum telis & hominum iniuriis tuti sumus, & tamquam opposito clypeo munimur, sed & eorum ministerio vsuque è mediis vitæ huius fluctibus ad tranquillum otij portum recipimur. Sic enim Myrtili clypeum Alciatus ipsemet oratione quadam Ticini habita intellexit. Tradunt, inquit, Zenonem Philosophum, cùm naufragium fecisset, dixisse, se numquam feliciùs nauigasse, quàm cùm rebus amissis vacare Philosophiæ deinde cœpisset. Idem & vsurpare ego possum, qui cùm in patria otio quondam, nimiaque trãquillitate ferè marcescerem, atrocitate bellorum demum excitatus peregrinari cœpi, & ad hanc disciplinam confugi, quæ mihi planè fuit, quod Prouerbio Græco dicitur, Myrtili clypeus. Fuit is ingentis animi miles, scuto pugnare solitus, qui cùm ad maritimam expeditionem nauigasset, submersa fortè naui eidem clypeo innixus in tutum portum delatus est. De quo hunc in sensum Leonides Poëta scripsit:

Veri amici typus.

Studia nusquam non opportuna.

Zenonis naufragium.

Myrtili clypeus.

Bina pericla vnis effugi Myrtilus armis,
Cùm premererq; solo, cùm premererq; salo.
Incolumem ex acie clypeus me præstitit, idem
Naufragum apprensus littus adusque tulit.

Sic mihi hæc egregia professio omni in tempore, omni in fortuna auxilio fuit, quod ceu senectuti vestræ viaticum, vt & vos comparetis, hortor suadeoque. Hæc ille.

Gratiæ.

EMBLEMA CLXII.

TRES Charites Veneri aſſiſtunt, dominãq; ſequuntur:
Hincq; voluptates, atque alimenta parant;
Lætitiam Euphroſyne, ſpecioſum Aglaia nitorem;
Suadela eſt Pithus, blandus & ore lepos.
Cur nudæ? mentis quoniam candore venuſtas
Conſtat, & eximia ſimplicitate placet.
An quia nil referunt ingrati, atque arcula inanis
Eſt Charitum? qui dat munera, nudus eget.
Addita cur nuper pedibus talaria? bis dat
Qui citò dat. minimi gratia tarda preti eſt.

Impli-

Implicitis vlnis cur vertitur altera? gratus
Fenerat: huic remanent vna abeunte duæ.
Iuppiter iis genitor, cæli de semine diuas
Omnibus acceptas edidit Eurynome.

COnstituitur hîc Charitum prosopographia, qualẽ fermè & pictores & statuarij veteres expresserunt. Tres sunt æquè nudæ, virgines, iuuenes, hilares, & quæ inuicem sibi adhæreant: Nudæ quidem, quia beneficia non oportet esse fucata; in quibus simplicitas & puritas animi maximè requiritur: Virgines autem & iuuenes, quòd nusquam senescere debeat aut intermori accepti beneficij recordatio: Sibi connexæ & adhærentes, quia (vt ait Sophocles) ἡ χάρις χάριν φέρει, quodque debeat esse perpetuum, & quasi continuum beneuolentiæ fœdus. Adhæc pedibus habent alata talaria, quòd tardam gratiam esse non liceat. Postremò vnam auersam duæ aliæ conspiciunt; quòd pro accepto beneficio duplicem, & quasi cum fenore gratiam rependere debeamus. Has ex Eurynome Iouem suscepisse ferunt, vt affectum eiusmodi non tam humanũ quàm diuinum esse intelligas. Huius picturæ Pausanias in Aeliacis diuersis locis meminit: & Seneca pluribus agit libro De beneficiis, c. 3. Porrò huc non grauabor adscribere in Charitum eiconem Epigrãma non illepidum, quod etiamnum extare Romæ, testis est Lilius Gyraldus Syntag. 8. ascripsitque Alciatus ipsemet cap. vndecimo libri primi Parergôn:

Descriptio Charitum ex adiunctis. *Nudæ.* *Virgines.* *Iunctæ.* *Talaria pedum.* *Vnam duæ aliæ conspiciunt.* *Cur filiæ Iouis & Eurynomes.*

Sunt nudæ Charites, niueo de marmore: at illas
Diua columna suis ædibus intus habet.
Par tribus est facies, qualem decet esse sororum:
Par tribus est ætas, par quoque forma tribus.
Grata Thalia tamen geminæ conuersa sorori,
Implicat alternè brachia nexa modis.
Iuppiter est genitor, peperit de semine Cæli
Eunomia, & Veneris turba ministra fuit.
Inde alitur nudus placida sub matre Cupido,
Inde voluptates, inde alimenta Dei.

Charites.] ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à lætitia, vt Phornutus ait: sed & notissimo Græcorum adagio, ταῖς χάρισι σπένδειν, Gratiis sacrificare, ij iubentur, qui tristes & solliciti sunt. *Charites vnde dictæ.*

Veneri assistunt.] Testis est in Aeliacis posterioribus Pausanias, & Cælius lib. 28. cap. 18. vt significaretur, quæ voluntas ferret sine pugna, citraque contentionem vllam, & qui dat, & qui accipit, transigerent. *Gratiæ iunctæ Veneri cur.*

Euphrosyne.

Lætitiam Euphrosyne.] Notatio est nominum. Euphrosyne lætitiam sonat, vel quæ hilaritatem facit, παρὰ τοῦ εὐφραίνειν, lætum reddere.

Aglaia.

Aglaia.] Splendorem, dignitatem & honestatem sonat. hinc ἀγλαΐζομαι καὶ ἀγλαΐζω, honoro, orno.

Thalia & Suada.

Suadela est Pithus.] Thaliam intelligit, quæ Suada siue Suadela, persuasionis Dea, & à Græcis πειθὼ nominatur. Cicero in Bruto: Vt hominis decus est ingenium, sic ingenij ipsius lumen est eloquentia, qua virum excellentem præclarè tum illi homines florē populi esse dixerunt: Suadæque medulla, πειθώ, quam vocant Græci, cuius effector est orator, hanc Suadam appellauit Ennius. Eius autem Cethêgum medullam fuisse vult, vt quā Deam in Periclis labris scripsit Eupolis sessitasse, huius hic medullam nostrum Oratorem fuisse dixerit. hæc ille. πειθὼ verò (ait Suidas) est ἡ πεισμονή, cui sacrum nihil aliud quàm oratio, quam etiam Græci ψυχαγωγὸν appellabant; quòd animum ducat quò velit. Eo sensu eloquentia flexanima dicitur Ennio.

πειθώ.

Arcula Gratiarū inanis.

atque arcula inanis est Charitū.] Huc referendū videtur quod de Simonide retulit Stobæus: Σιμωνίδης παρακαλοῦντός τινος ἐγκώμιον ποιῆσαι, καὶ χάριν ἔχειν λέγοντος, ἀργύριον δὲ μὴ διδόντος, δύο εἶπεν οὗτος ἔχω κιβωτοὺς, τὴν μὲν χαρίτων, τὴν δ᾽ ἀργυρίου. καὶ πρὸς τὰς χρείας, τὴν μὲν τῶν χαρίτων κενὴν εὑρίσκω ὅταν ἀνοίξω, τὴν δὲ χρησίμην μόνην: Simonides, rogante quodam vt sibi conscriberet encomium, & gratiam se relaturum dicente, argētum autem non dante: Duas, inquit, arcas habeo, vnam Gratiarum, alteram argenti: & cùm necessitas exigit, Gratiarum quidem arcam aperiens, inanem ipsam reperio; alteram verò solam mihi commodam. Sed hoc videri posset illiberale: nam libera & vltronea debet esse gratia, non coacta, aut illiberalis. Adde, quòd pulchrius & magnificentius est beneficium conferre, quàm affici beneficio. Hinc enim illud Plutarchi: ἐπίκουρος, τοῦ εὖ πάσχειν, τὸ εὖ ποιεῖν οὐ μόνον κάλλιον ἀλλὰ καὶ ἥδιον εἶναι φησί. χαρᾶς γὰρ οὐδὲν οὕτως γόνιμόν ἐστιν, ὡς χάρις. ἀλλὰ σοφὸς ἦν ὁ ταῖς χάρισι τὰ ὀνόματα θέμενος, ἀγλαΐην, καὶ εὐφροσύνην, καὶ θάλειαν. τὸ γὰρ ἀγαλλόμενον καὶ τὸ χαῖρον ἐν τῷ διδόντι τὴν χάριν, πλεῖον ἐστὶ καὶ καθαρώτερον. διὸ τὸ πάσχειν εὖ αἰσχύνονται πολλάκις. ἀεὶ γὰρ ἀγάλλονται, τῷ εὖ ποιεῖν. hoc est, Epicurus ait, non modò pulchrius esse beneficio afficere, quàm affici, sed & iucundius. Nam nulla res perinde parit gaudium, vt beneficentia. Sapiebat autem qui indidit Gratiis nomina, Aglaîæ, Euphrosynæ, & Thaliæ. siquidem exultatio & lætitia in dante maior est & purior. Itaque multi pudore sæpè suffunduntur,

cùm

cùm beneficium accipiunt: ſemper autem gaudent, cùm beneficium præſtant. Non mihi temperare poſſum, quin addam Ciceronis illud è 2. Offic. Aut operâ fit benignè indigentibus, aut pecuniâ, &c. quamquam in vtroque ineſt gratificandi liberalis voluntas, tamen altera ex arca, altera ex virtute depromitur: largitioque quæ fit ex re familiari, fontem ipſum benignitatis exhaurit.

bis dat qui citò dat.] Prouerbiale eſt ex Publij Mimis: *Bis dat qui citò dat.*

Bis eſt gratum, quod opus eſt vltrò ſi offeras. Itemque,
Beneficium inopi bis dat, qui dat celeriter.

vulgatum eſt etiam in hanc ſententiam Luciani diſtichon:

ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ,
πᾶσα χάρις κενὴ, μηδὲ λέγοιτο χάρις.

id eſt, vt Auſonius reddidit:

Gratia quæ tarda eſt, ingrata eſt gratia: namque
Cùm fieri properat gratia, grata magis.

Lege Prouerb. Bis dat qui citò dat.

vlnis.] brachiis. Vlna frequentiùs pro longitudine duorum brachiorum extenſorum accipitur.

remanent vna abeunte dua.] Siquidem referenda gratia nullum officium magis neceſſarium. Quòd ſi quædam acceperis vtenda, maiore menſura, ſi modò poſſis, reddere iubet Heſiodus, & imitari agros fertiles, qui multo plus reddunt quàm acceperint. Cic. 1. Officior. Grauiſſimè dictum à Valerio Max. dandi & accipiendi beneficij commercium (ſine quo vix hominum vita conſtat) perdit & tollit, quiſquis bene merito parem ſaltem referre gratiam negligit. *Gratia vt referenda.*

Eurynome.] Eurynomen dictam ait Seneca, quia latè patentis patrimonij ſit beneficia diuidere. Alij Eurynomen, quaſi latiſpaſcuam, à ſpatioſis paſcuis interpretantur. Alio porrò nomine dicitur Eurydomene, ἀπὸ τοῦ εὐρὺ καὶ δίδωμι, abundanter do: aliis Eurymeduſa, à μέδω, quod rego ſignificat. Heſiodus in Theogonia: τρεῖς δ' οἱ εὐρυνόμη χάριτας τέκε καλλιπαρήους. *Eurynome.*

Huius meminit Homerus Iliad. 18.

In detractores.

EMBLEMA CLXIII.

AVDENT flagriferi matulæ, stupidiq́ magistri
Bilem in me impuri pectoris euomere.
Quid faciam? reddámne vices? sed nónne cicadam
Ala vna obstreperam corripuisse ferar?
Quid prodest muscas operosis pellere flabris?
Negligere est satius, perdere quod nequeas.

Epigramma id primò nominatim scriptum in Franciscum Floridũ.

VEram scribendi huius Epigrammatis occasionem mutuatus sum è libro, cui Iurisperitorum nomenclatura nomen, auctore incerto. Is ergo cùm scripta Zazij enumerauit, hæc quæ sequuntur subiicit: Sanè multum profuit Zazij prudentia Iuris atque eximia doctrina, à Francisco Florido sugillata: in quem nomi-

nomine ipsius Zazij, Budæi, Alciati, & cæterorum titulo, In Rancíscum Olidum accepimus apologeticum, quod sic habet:

Audent flagriferi matulæ, stupidiq; magistri
Bilem in nos olidi pectoris euomere:
Reddemúsne vicem opprobriis? sed nónne cicadam
Ala vna obstreperam corripere istud erit?
Quid prodest muscas operosis pellere flagris?
Negligere est satius, quod nequeas regere.

Homines certè liberaliter instituti contumeliam impotentius ferunt quæ sit illata à contempto quodam & inerti conuiciatore; cum quo congredi vel turpe sit, vel indignum putetur. vt apud Aelian. in 14. Var. hist. Aristides Locrensis morsus à mustella Tartesia dixit se dolere vt qui maximè, quòd moreretur à bestiola tam contempta ictus: multoque honestiorem mortem fuisse, si id sibi obtigisset ex morsu leonis vel pardalis. Itaque acerbiùs causam mortis, quàm mortem ipsam ferebat. Et quidem, vt facilè possum coniicere, vnà cum Florido illo, alioqui docto homine, sed certè parum verecundo, vt eius scripta testantur, malè feriati pædotribæ & inepti magistelli Alciato nonnihil detraxerant, adeò solet intabescere inuidia, successus hominum videndo, vt cum Nasone loquar. Vix enim vt sine fumo ignis emicat: sic excellens quædam gloria comitem inuidiam vt plurimùm habet. Qui vir certè magnus, cũ ægrè ferret se ab huiusmodi literatoribus & magistellis importunè traduci, scripsit hoc Emblema, dictante indignationis affectu, quo reddit rationem cur pluribus non respondeat: quippè cùm existimet cum iis concertare sibi planè indecorum esse, quandoquidem minorem à maiori prouocari nec iustum nec ingenuum sit. Quo in loco notanda est verborum energia vehemens, & Satyricæ comparationes, succinctæ quidem, sed acres admodum, & quæ plurimum neruorum habeant.

Flagriferi matulæ.] Per contumeliã flagriferos appellat eiusmodi sciolos & impudentes obtrectatores. Eodem modo Plautus in Pseudolo dixit: Eo ingenio hi sunt flagritribæ, qui hæc habent consilia. Matula porrò vas est, in quod vrina excipitur, & nonnumquam metaphoricõs vsurpatur pro homine fœtido & impuro, vt apud Plautum in Persa: *Flagriferi.* *Matulæ.*

Numquam ego te tam matulam esse credidi.

Bilem euomere.] Allegoria ab his qui concoquere nequeunt certos quosdam cibos præ stomachi debilitate, quod prouerb. citatur ex Aristoxeno Musico apud Plutarch. Sympos. 7. cap. 8. *Bilem euomere.*

Quid faciam? reddámne vices?] addubito, an par pari referam. Sic addubitare Ciceronem memini 13. ad Atticum, num sibi cōtemnenda contumelia sit à sororis Attici filio illata, & dissimulanter concoquenda: vel an sit euomenda semel & apertè bilis omnis acerbitas. Verba eius hæc sunt. Nunc me iuua, mi Attice, consilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id est vtrum apertè hominem asperner & respuam, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις. vt enim Pindaro, sic δίχα μοι νόος, ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omninò moribus meis illud aptius: sed hoc fortasse temporibus. Tu autem quod ipse tibi suaseris, idem mihi persuasum putato.

Cicadam ala corripere. *cicadam ala corripuisse.*] Respexit ad Prouerb. Cicadam ala corripuisti. Animalculi hoc genus naturâ garrulum ala si corripueris, clarius obstrepet: ita si maledico præbeas occasionē odij, non modò non tacebit, sed & importuniùs effutiet, & omnem bilem euomet.

Muscas pellere. *muscas operosis pellere flabris.*] Doctum virum dedecet cum imperitis & inertibus Grammaticulis concertare. Alludit autem ad Prouerb. Muscas depellere. cui & illud conuenit: Aquila non captat muscas. *Musca quid allegoricè.* Musca autem in Hieroglyph. impudentiam & improbitatem signat; quòd etsi crebriùs abigatur, nihilominus redeat. Lege Pierium lib. 6. & Orum lib. 1.

Negligere est satius, &c.] γνώμη. Non est quòd te tam excrucies in eo vel persequendo, vel fugiendo, quod vitare nullo modo possis.

Inanis impetus.

EMBLEMA CLXIIII.

LVNAREM noctu, vt speculum, canis inspicit orbem:
Seq́; videns, alium credit inesse canem,
Et latrat: sed frustra agitur vox irrita ventis,
Et peragit cursus surda Diana suos.

CArpit æmulos quosdam imitatores, seu, vt dixerim veriùs, obtrectatores & maledicos, qui cùm doctrinæ vberem quandam gloriam in magno aliquo & excelso viro conspiciant, conuiciis eum proscindunt citius quàm imitantur. Est enim illud vulgo notum, πολλὰ μωμήσεσθαι ῥᾷον ἐστὶν ἢ μιμήσεσθαι, in multis Momum agere & reprehendere longè facilius quàm imitari: vt vero verius mihi Xenophon dixisse videatur 2. Cõmentar. *Carpere facilius quàm imitari.*

ὁ πάνυ

οὐ πάνυ γε ῥάδιόν ἐστιν εὑρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἄν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἁμαρτεῖν· χαλεπὸν δὲ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσοντας, μὴ ἀγνώμονι κριτῇ περιτυχεῖν.

Nihil est quod reprehendi non possit.

Non facile est, ait, vt reperiri aliquod opus possit, in quo nihil à quoquam reprehendatur. Est enim arduũ ita quicquam perficere, vt non alicubi pecces. Quòd si etiam sine aliquo errore quidquam peragat aliquis, difficile est nõ pati, aut inuenire aliquem iniquũ iudicem. Sumpta est ὁμοίωσις à cane in Lunam latrante, suamque ipsius vmbram temerè conspicante, sed qui eò plus ægrè ferat, quòd suo latratu Lunam non deterreri, neque inceptum cursum sistere videat.

Canis orbem Lunæ conspiciẽs quid.

Eodem prorsus modo exercendi sunt importuni illi sycophantæ, vt & alienæ famæ captatores, quos non modò animũ despondere, sed in rabiem agi deprehendes, cùm ab iis qui læsi sunt, habentur contemptui, & eos responso aliquo minimè dignentur.

Amuletum in obtrectationem.

Cùm enim hoc vnum in primis expetant, vt eiusmodi aculeis afficiaris, danda tibi est opera, ne subitus iræ impetus animum à sua sede & statu dimoueat: sed dissimulandum, fingendaque vultus hilaritas, qua præ te feras, quàm minimi aut nullius planè momenti ea sint quæ falsò & temerè in te ferũtur. Sic enim fiet, vt tua hac tolerantiâ, calumniarum artifices desinant, maledicta & noscant sua: vel impotenti quodam dolore perculsi rumpantur, quòd obesse tibi non potuerint. Qua de re pluribus apud Plutarch. in Commentario, Quomodo quis vtilitatem ex inimicis capere queat. Huc facit præclarũ Senecæ monitum ex 2. De ira: Non vt in beneficiis honestum est merita meritis repensare, ita iniurias iniuriis: illic vinci, turpe est; hîc vincere. Inhumanum verbum est, & quidem pro iusto receptum, Vltio: & à contumelia non differt, nisi ordine. Qui dolorem regerit, tantùm excusatius peccat. M. Catonem in balneo quidam percussit imprudens. quis enim illi sciens faceret iniuriam? Postea satis facienti Cato: Non memini, inquit, percussum me. Melius putauit non agnoscere, quàm vindicare. Nihil, inquis, illi post tantam petulantiã mali factũ est? Imò multũ boni: cœpit Catonem nosse. Magni animi est iniurias despicere. Vltionis contumeliosissimũ genus est, nõ esse visum dignum, ex quo peteretur vltio. Multi leues iniurias altiùs sibi demisere, dum vindicant. Ille magnus & nobilis est, qui more magnę feræ latratus minutorum canum securus obaudit. Audiamus tandem consultorem optimum in primis iuxtaq; lepidissimum Comicum Philemonem:

ἥδιον οὐδὲν, οὐδὲ μουσικώτερον
ἔστ', ἢ δύνασθαι λοιδορούμενον φέρειν.

ὁ λοιδορῶν γὰρ, ἂν ὁ λοιδορούμενος
μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖθ' ὁ λοιδορῶν.

quod ita Latinè sonat,

Iucundius nihil est, neque etiam concinnius
Est, quàm posse conuiciantem ferre:
Nam qui conuiciatur, eo in quem conuicium iacitur,
Dissimulante tacenteq́ue, efficit vt sibi ipse conuicietur.

Censet nullam auribus iucundiorem musicam, quàm tacere alterum, altero conuiciante. cùm enim patienti animo, sed & forti pectore quis maledicta perferre ac pati potest, efficit ille quidem dissimulando, vt maledicus sibi maledicat, id est suũ morbũ prodat, vt sibi potiùs quàm alteri noceat. Cæterùm hîc perbellè Canẽ inuidum & obtrectatorẽ proposuit: canem enim pro inuidiæ typo ex veteribus quidam posuerunt, vt etiam pro adulatore & scurra. Pierius lib. 5. Annotat. *Canis pro inuido.*

Lunarem orbem.] Lunam. Puto allusum esse ad id quod in Pharmaceutria Theocrit. vbi ait canem terreri Hecate subterranea; compertum est autem canes vel ferociores terreri spectris nocturnis.

canis.] Canem accipi pro conuiciatore, impudẽti & maledico obtrectatore notũ est. Apud Homerum, ab Achille Agamemnon incessitur, vt κυνὸς ὄμματ' ἔχων, qui caninis sit oculis. Ea enim canis natura est, vt eum nihil pudeat. Itaque Iulius Pollux Oculum is habere caninum dicitur, ait, qui nimio plus impudens est. Plautus Menæchm. Hecubã ait ex eo appellatam canem, quòd in quoscumque intueretur, conuiciatrix & maledica esset. Itaque & M. Tullius Oratione pro Roscio Amerino, alios Oratores clamare ait, non etiam nocere; alios latrare, qui etiam mordere possint. Cur verò canis Diogenes est nuncupatus, nisi quòd mordax esset & maledicus? Hinc Cynicorum fluxit appellatio, & vox Homerica κυνώπης. Apud Terent. Eunucho, canis os durum, & impudentiam significat. Catullus in quandam: *— ruborem* *Canis quid in Hieroglyphicis.*

Ferreo canis exprimamus ore.

Seq́ue videns.] suam vmbram. *ventis.*] Catullus:

Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia factaq́ue
Ventos irrita ferre ad nebulas aërias sinis.

Idem Argonauticis:

Irrita ventosæ linquens promissa procellæ.

Et ibid. Ariadna de perfidia Thesei conquerens, ait se sperasse

— optatos hymenæos,
Quæ cuncta aërij discerpunt irrita venti.

Tibullus

Tibullus lib. 3. Eleg. 4. ad finem:

Hac Deus in melius crudelia ſomnia vertat,
Et iubeat trepidos irrita ferre Notos.

ſurda Diana.] Epitheti μεταφορά. Diana pro Luna apud Poëtas.

Aliquid mali propter vicinum malum.

EMBLEMA CLXV.

*R*APTABAT *torrens ollas, quarum vna metallo,*
Altera erat figuli terrea facta manu.
Hanc igitur rogat illa, velit ſibi proxima ferri,
Iuncta vt præcipites vtraque ſiſtat aquas.

Cui

Cui lutea, Haud nobis tua sunt commercia cura,
Ne mihi proximitas hæc mala multa ferat.
Nam seu te nobis, seu nos tibi conferat vnda;
Ipsa ego te fragilis sospite sola terar.

INsignis est apologus, quo admonemur cum potentioribus aut improbis societatem non esse ineundam: quia si quid infortunij damniúe acciderit, in infirmiorem semper reclinari soleat. *Cum quibus nō sit ineunda societas.* Apologus Aesopo ascribitur. Titulus Emblematis sumptus est ex Plauti Mercatore. ait enim Lysimachus: *Nunc ego verum illud verbum esse experior vetus, Aliquid mali esse propter vicinum malum* Pindar. Nem. εἰδ. 3. docet vtilitatem maximam adferre vicinum, si sit idem & amicus: contrà, si sit inimicus & malus, damnum iacturamque. Quod bellè expressit Hesiodus: *Vicini boni summa commoditas.*

πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Demosthenes aduersus Calliclem de prædio, nihil molestius esse dicit, quàm incidere in vicinum auarum & improbum. τὸ χαλεπώτερον οὐδέν, ἢ γείτονος πονηροῦ καὶ πλεονέκτου τυχεῖν. Quò etiam illud Virgilianum spectat:

Mantua væ miseræ nimium vicina Cremonæ.

quo deplorat Mantuanorum infelicitatem, quibus obfuit sola Cremonensium vicinitas, ait Seruius. Itidem euenit Chalcedoniis & Byzantinis, itemque Aetolis & Acarnanibus, qui finitimi mutuis armis & dissensionibus sese confecerunt. Itaque apud nostros vulgò circumfertur, Ei optimè cedere qui bonum vicinum habebat. Cato senior eos qui prædia empturi essent, admonebat, vt præ cæteris aduerterent ne malum haberent vicinum. Celebratur & Themistoclis apophthegma. Cùm quis enim prædium venale haberet, iussit præconem adiicere, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας· quasi longè vendibilius esset vicini commendatione. Apud Plautum pauper Euclio recusat affinitatem cum diuite Megadoro contrahere, his verbis:

Venit hoc in mentem mihi Megadore, te esse hominem diuitem,
Factiosum; me item esse hominem pauperum pauperrimum.
Nunc si filiam locassim meam tibi, in mentem venit
Te bouem esse, & me esse asellum, vbi tecum coniunctus siem.
Vbi onus nequeam ferre, pariter iaceam ego asinus in luto.
Tu me bos magis haud respicias; notus quasi numquam siem:
Et te vtar iniquiore, & me meus ordo irrideat.
Neutrubi habeam stabile stabulum si quid diuortij fuat:

Asini

Asini me mordicus scindant, boues incursent cornibus.
Hoc magnum est periculum, ab asinis ad boues transcendere.

Torrens quid. Cæterùm hac ficta descriptione rapidus torrens repræsentat humanæ vitæ condicionem torrentis instar fluxam & celeri momento euanescentem. Etenim more fluentis aquæ labuntur tẽpora, vt cecinit Ouid. *Olla ænea quid* Olla ænea diuites opum congerie onustos & graues; terrea verò pauperes significat, eos quidem facilè in *Olla terrea.* his vitæ huius turbulentis fluctibus enatantes, & pericula grauiora effugientes. Videtur sanè Apologus ex Ecclesiastici 13. expressus, cùm ait Sapiens: Pondus super se tollet qui honestiori communicat. Et ditiori tu ne socius fueris. Quid communicabit cacabus ad ollam? quando enim se colliserint, confringetur. Diues iniustè egit & fremet: pauper autem læsus tacebit. Fabellam sic redditam à Faërno huc ascribam, quòd videatur admodum lepida:

Duas trahebat amnis ollas, aneam
Vnam, alteram autem fictilem.
Sed ahena proprio prægrauata pondere,
Sibiq; porrò præcauens,
Suadere cœpit anteeunti fictili,
Coniungi vti vellet sibi,
Quò rapidum aquarum sustinerent impetum
Iunctis vtrimque viribus.
Cui fictilis: Tua mihi, ait, vicinitas
Non admodum placet, soror.
Nam siue te mihi vnda, siue me tibi
Propè adnatantem illiserit,
Vt sospitem te dura præstabit cutis,
Fragilem meam sic conteret.
Sic, *Potentiorum semper est vicinitas*
Vitanda tenuioribus.

Magnates enim locupletiores vicinis pauperculis numquam cesserint, quippè qui eos non desinant exsugere, dum ad nihilum redegerint, naturam cardami referentes, qui herbarũ in propin- *Cardamus noxius vicinis herbis.* quo nascentium humorem attrahit, vnde illas arere postea sit necesse. Notandum id Nasonis monitum:

Et quamquam soli possint prodesse potentes,
Non prosunt: potiùs plurimùm obesse solent.

Altera erat figuli, &c.] id est, erat fictilis. ἀσ̃ίφεροντ.
tua commercia.] tua consuetudo. Metaphora à mercibus.

In

In eum qui truculentia suorum perierit.

EMBLEMA CLXVI.

DELPHINEM *inuitum me in littora compulit astus,*
Exemplum infido quanta pericla mari.
Nam si nec propriis Neptunus parcit alumnis,
Quis tutos homines nauibus esse putet?

TOtum hoc ἀλληγορικῶς accipe. Delphin enim marinis flu- *Delphin*
ctibus eiectus consultorem quendam virumque Principẽ, *in mari*
vel etiam nota aliqua probitatis insignem, à populari turba be- *absorptus*
neficij loco iniurias, ludibria, mortemque ipsam referentem ar- *quid.*
guit: quales fuisse legimus Socratem, Aristidem, Phocionem, Demosthenem, M. Tullium, & alios quamplurimos, qui post præclarè facta innumerasque difficultates, & pericula nomine

patriæ exantlata, honoris & præmiorum vice iniuſtum exilium duramque mortẽ perferre coacti ſunt. Delphin φιλάνθρωπος, vt qui ſuis bene conſultum velit: Pelagus ipſum, in quo piſces à piſcibus afficiantur & abſumantur, orbis huius anguſtias multiplices & damna innumerabilia refert, nimirùm in quo nemo ſibi deterius quàm ab homine nocumentum impendere videat. Hoc tetraſtichon video petitum ex 3. Epigram. nempe incerti cuiuſdam hexaſticho, quod tale eſt:

κύματα καὶ τρηχύς με κλύδων ἐπὶ χέρσον ἔσυρεν
δελφῖνα, ξείνης κοινὸν ὄραμα τύχης.
ἀλλ' ἐπὶ μὲν γαίης, ἐλέῳ τόπος· (οἱ γὰρ ἰδόντες,
εὐθὺς πρὸς τύμβον μ' ἔστεφον εὐσεβέες)
νῦν δὲ, τεκοῦσα θάλαττα διώλεσε. τίς παρὰ πόντῳ
πίστις; ὃς οὐδ' ἰδίης φείσατο συντροφίης.

Id ita reddere ſum conatus:

Delphinem pelagi rapidus me ad littora fluctus
Ludibrium cunctis, ſorte volente, tulit.
Præſidium at pia terra dedit: me namque videntes
Ornarunt tumulo conueniente viri.
Me mare quod genuit, ſic ſuſtulit. ergo age ponto
Quanta fides? natos perdit & ipſe ſuos.

me in littora compulit·] id vno verbo deſtituere dicitur, vt me admonet perſpicaciſſimi vir ingenij Fornerius: quin etiam adducit hoc Virgilianum:

Et freta deſtituent nudos in littore piſces.

Exemplum infido.] Locus eſt huic accommodatus in 7. Controuerſ. Senecæ declamat. 1. O maria iuſtiora iudiciis, ait, ô mitiores procellæ patre, &c.

Maris pericula. *Nam ſi nec propriis, &c.*] Collatio maioris ad minus. Porrò inter ſummas difficultates nauigationem poſuere veteres, vnde præcepta de fugiendo mari, & terra incolenda. Dixit itaque Ariſtagoras, ὅλη πᾶσα θάλαττα θάλαττα, id eſt, ex æquo periculoſum eſſe mare, licet appellationes habeat varias. cui conuenit illud ex Hecyra Comici:

O fortunate, neſcis quid mali præterieris, qui numquam
ingreſſus es mare!

Ouid. 2. Amor. eleg. vndecima:

Nauita ſolicitus & ventos horret iniquos,
Et propè tam lethum, quàm propè cernit aquam.
Quòd ſi concuſſas Triton exaſperet vndas,
Quàm tibi ſit toto nullus in ore color.

Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα.

EMBLEMA CLXVII.

BELLORVM cepiſſe ferunt monumenta viciſsim
Scutiferum Aiacen, Hectoraq; Iliacum.
Baltea Priamides, rigidum Telamonius enſem;
Inſtrumenta ſuæ cepit vterque necis.
Enſis enim Aiacem confecit; at Hectora functum
Traxere Aemoniis cingula nexa rotis.
Sic titulo obſequij, quæ mittunt hoſtibus hoſtes
Munera, venturi præſcia fata ferunt.

SVmptus eſt hic titulus ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, ex Sophoclis Aiace flagellifero, qui ait ſe, poſtquàm ab Hectore inimiciſſimo accepiſſet enſem muneris loco, nihil præter damnum

atrocissimum à Græcis habuisse. Itaque postquàm multis est cõquestus, sic postremò infert:

> ἀλλ᾽ ἔστ᾽ ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
> ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα.

Ex hoc loco Scholiastes elicit, ab amicis dona quælibet, vel etiam pretij minimi, boni esse consulenda : ab hostibus verò & inimicis ne pretiosissima quidem expetenda, vtpotè perniciosa & noxia. δῶρα enim ἄδωρα, sunt κακόδωρα, id est, infelicia dona, vt μήτηρ ἀμήτωρ. Plautus Milite:

> *In mala vxore, atque inimico, si quid sumas, sumptus est:*
> *In bono hospite atque amico quæstus est quod sumitur.*

Emblematis character. Totum Emblema ex Græco tractum liquet:

> πικρὴν ἀλλήλοις Ἕκτωρ χάριν, ἠδὲ φέρασπις
> Αἴας, ἐκ πολέμου μνῆμ᾽ ἔπορον φιλίης.
> Ἕκτωρ γὰρ ζωστῆρα λαβὼν, ξίφος ἔμπαλι δῶκεν·
> τὴν δὲ χάριν δώρων πείρασαν ἐν θανάτῳ.
> τὸ ξίφος εἷλ᾽ Αἴαντα μεμηνότα, καὶ πάλι ζωστὴρ
> εἵλκυσε Πριαμίδην δίφρεια σπαιρόμενον.
> οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
> ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.

Subiiciam & breuius Epigramma, eiusdem omninò argumenti:

> Ἕκτωρ Αἴαντι ξίφος ὤπασεν, Ἕκτορι δ᾽ Αἴας
> ζωστῆρ᾽· ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
> οὕτως ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα,
> ἐν χάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου.
>
> *Aiaci datur ensis ab Hectore, balteus Aiace*
> *Hectori, vtrique suum donum erat exitio.*
> *Atque ita ab hoste hosti veniunt lethalia dona,*
> *Quæ studij specie fata necemq; ferunt.*

Hectoris & Aiacis fœdus. Narratio est apud Homerum Iliad. η. Hector & Aiax inito inter se fœdere, vltro citroque missis donis, de amicitia firmanda statuere, atque Hector Aiaci gladium, Aiax Hectori cingulum militare misit; sed vtrique suum munus fuit exitio. Victus enim Aiax ab Vlysse (in contentione armorum Achillis) & cognitis iis quæ per insaniam dixerat & fecerat, eodem gladio seipsum interemit. Hector verò per occasionem cinguli iuxta Ilij muros ab Achille occisus, & ter circum mœnia tractus est. Ex quo perspicuum apparet verissimum esse quod ait Euripid.

> κακοῦ μὲν ἀνδρὸς δῶρ᾽ ὄνησιν οὐκ ἔχει.
> *Nullum iuuamen adferunt dona improbi.*

Significat viri mali dona esse inutilia perniciosaque. quod Laocoon

coon apud Virgil. confirmat, cùm à Troianis equum dolo relictum nequaquam in vrbem recipiendū censet, his quidē verbis:

— ô miseri, quæ tanta insania, ciues?
Creditis auectos hostes? aut vlla putatis
Dona carere dolis Danaûm, &c.

& deinde, *Quicquid id est, timeo Danaos, & dona ferentes.*
Et alibi de Capi sic:

Aut, Capis, & quorum melior sententia menti,
Aut pelago Danaûm insidias suspectaq; dona,
Præcipitare iubent, subiectisq; vrere flammis.

Huic conuenit monostichon Græcum,

κακόν γε δῶρον ἴσον ἐστὶ ζημίᾳ.

Sæpe nihil interest, inquit Seneca, inter amicorum munera, & hostium vota. Quicquid illi optant accidere, in id horum intempestiua indulgentia impellit atque instruit. Bene Horatius:

Nil moror officium quod me grauat.

Scutiferum Aiacem.] φερεσάκης ἄιας, vt φερεσάκης ἀθλωὴ, à Poëtis dicitur. De nobili Aiacis scuto alibi iam satis.

Hectoraq; Iliacum.] Troianorum fortissimum.

Baltea Priamides.] Baltea, in accusandi casu, quasi à recto Balteus, nullo modo placet, vt neque tolerari in patria Romana potest, id in Alciato nostro peccatum, seu erratum potiùs, Grammatici nostræ ætatis doctissimi obseruarunt: sicuti & ab Vrsino Velio, erudito sanè viro, idem penè admissum notant versu quodam de laboribus Herculis ex Anthologia Græcorum Latinis numeris expresso, sic,

Balteon arripui, Thracisq; armenta cecidi.

Sed quid? in re tam vera manus dare cogimur, verumque fateri quod Fabius ait initio lib. 10. Institut. orat. doctos etiam viros labi aliquando, cùm & Ciceroni dormitare interdum Demosthenes, Horatio etiā Homerus ipse videatur; summi enim sunt, homines tamen.

Priamides.] Hector Priami filius, patronymic.

Telamonius.] à Telamone, ad differentiam Aiacis Oïlei.

Instrumenta sua, &c.] Hectoris enim cadauer balteo circa Patrocli tumulum Achillis iussu tractum est: Aiax gladio sibi ab Hectore donato seipsum confodit.

Aemoniis rotis.] id est, Thessalis, Græcis. Aemonia Thessalia est, ab Aemone filio Deucalionis. Aemonia interdum etiam pro Græcia, *συνεκδοχικῶς.*

A minimis quoque timendum.

EMBLEMA CLXVIII.

BELLA gerit scarabeus, & hostem prouocat vltrò:
Robore & inferior, consilio superat.
Nam plumis aquilæ clam se neque cognitus abdit,
Hostilem vt nidum summa per astra petat.
Ouaq; confodiens, prohibet spem crescere prolis:
Hocq; modo illatum dedecus vltus abit.

Musca etiam splenem habet, & formica bilem.

Ἔχει καὶ ἡ μυῖα σπλῆνα, ἔνεστι καὶ μύρμηκι χόλος, vt est in Adagio vetere. Sed & Pindar. Isth. 4.
ἔστι δ' ἀφάνεια τύχας
καὶ μαρναμένων,

πεῖ

πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι.
τῶν δὲ γὰρ δίδοι τέλος,
καὶ κρέσσον' ἀνδρῶν χειρόνων
ἔσφαλλε, τέχνα καταμάρψαισα. id est,

Est tamen incertitudo fortunæ vel hominum strenuè pugnantium donec ad summum finem perueniant: his enim qualemcumque vult finem dat fortuna: & meliora interdum deterioribus hominibus premuntur ac supplantantur. Sumptum autem id est ex apologo Aesopi, qui petitus apparet ex perpetua controuersia, quæ naturæ vi quadam intercedit inter aquilam auiũ principem, & scarabeum vilissimum insecti genus. Ille enim vt illatam sibi ab aquila iniuriam vindicet, cùm se viribus haudquaquam parem esse norit, confugit ad dolos: clam enim se in plumis aquilæ recondit, vt eo tandẽ modo ad nidum aquilinum perueniat, eaque postmodùm absente oua eius omnia confodiat. Cuius fabulæ apud Aristophan. mentio est. sic enim: *Dissidiũ aquilæ & scarabei.*

ἐν τοῖσιν αἰσώπου λόγοις ἐξηυρέθη,
μόνος πετεινῶν εἰς θεοὺς ἀφιγμένος.
ἄπιστον εἶπας μῦθον, ὦ πάτερ, πάτερ,
ὅπως κάκοσμον ζῶον ἦλθεν εἰς θεούς·
ἦλθεν κατ' ἔχθραν αἰετοῦ πάλαι ποτέ,
ᾤ' ἐκκυλίνδων, κ' ἀντιτιμωρούμενος· hoc est,

In fabulis id est repertum Aesopicis,
Adiisse Diuos vnicum ex volucribus.
Haud credibilem ais fabulam, pater, pater,
Adiisse Diuos animal obscenum atque olens.
Peruenit olim inquam ob simultatem asperam,
Quæ illi fuit cum aquila, oua voluens illius,
Et expetens pœnas ab hoste mutuas.

Hoc quidem admonemur, hostem, quamuis infimæ fortunæ, non esse contemnendum, nec quemquam vel omnium minimum & contemptissimum esse prouocandum. siquidem, vt in Mimis Publius ait, *Nullus est paruus hostis.*

Inimicum quamuis humilem, docti est metuere.

Brasidæ illud memoratur, quem cùm ficus legentem sorex momordisset: O bone Iupiter, inquit, nullum est tam minutum animal, quod sui defendendi, aut periculum vitandi, cùm sit opus, occasiones non perquirat. Eôdem recidit quod vulgus nostrâs sæpè vsurpat: Cauendum ab iis quibus nihil est quod perdãt. ab iis enim citiùs iniuriã & damnũ acceperis, quàm ab aliis, quibus aliquid est in loculis. Timẽt enim vt plurimùm aliquem

Descriptio improborum quorundā tenuis fortunæ hominū.

prouocare, ne quid vel famæ vel fortunis detrahatur. Homũculi verò illi sortis infimæ, sed dolis & fraude instructissimi, improbi non minùs quàm scarabei, neque minus putidi, neque abiecti minus, pertinacis ingenij malitia quadam, cùm nemini ferè prodesse queant, magnis tamen viris sæpenumerò facessunt negotium. Nam territant nigrore (quæ vna improbi animi nota;) obstrepunt stridore (qui nemini non molestus est;) fœtore suo commaculant obuios quosque, circumuolitant, hærent, insidiãtur, vt non paulò satius sit cum præstantibus aliquando viris simultatem suscipere, quàm hos lacessere turpissimos scarabeos, quos pudeat etiam vicisse (quæ enim victoriæ tam pudendæ molestæque spes? quod præmium? qui finis?) quósque nec excutere possis, cùm maximè velis, neque cõflictari cum illis queas, nisi discedas cõtaminatior. Huc prouerbium: Scarabeus aquilam quærit. Certè Alexander, quamquam potentissimus, dexteritatem Ptolemæi suspectam habuit, Arrij turbulentiam, & Pythonis nouarum rerum studium reformidabat. auctor Aelian. sub finem 14. Var. hist.

summa per astra.] per aëra summum. Aquilam in editissimis locis nidificare, testis est Plinius, & alij nonnulli.

spem crescere prolis.] spem crescendæ prolis. Infinit. pro gerundiuo, locutio Græca.

dedecus.] iniuriam & damnum.

Obnoxia

Obnoxia infirmitas.

EMBLEMA CLXIX.

PISCICVLOS Aurata rapit medio æquore sardas,
Ni fugiant pauidæ, summa marisq́ petant.
Aſt ibi ſunt mergis fulicisq́ voracibus eſca.
Eheu intuta manens vndique debilitas!

VT nullo non loco ditiores, & qui ſunt ampliori fortuna, tutum in præſidium ſe recipiunt: ita miſeri & aliqua parte infirmi, præcipites in infortunium ruunt, quocumque fugiant, eque Scylla, quod dicitur, in Charybdim, decidunt; vt litigatoribus accidit iis, qui nullis opibus, nullisque amicis fauitoribus adiuti, à iudice ad iudicem temerè fruſtraque prouocant, non minorem ab vno quàm ab alio gratiam inituri. Sic enim *Diuitum ſemper tuta ſtatio, pauperum non item.*

dum cadere caussa timent, in dispendium nocentius & grauius ut plurimùm veniunt, tametsi iure disceptent, & ex æquo bonoque, non dolo vel fraude aliqua, de sua in integrum restitutione agitent. Enimuerò, quod ait Comicus, pauper dum nihil habet quod offerat in iudicio, non solùm non contemnitur, sed etiam aduersus veritatem opprimitur. Ad id illustrãdum meo quidem iudicio huc reuocanda erit historia Hipperidis Oratoris, cuius exilium miserum Plutarch. in vita decem Rhetorum describit. M. Varro apud Nonium,

Natura humanis omnia sunt paria.
Qui pote plus vrget, pisces vt sæpe minutos
Magnu' comest, vt aues enecat accipiter.

de piscium mutua laniena loquitur, idque torquet in intolerabilem potentiorum insolentiam in tenuis fortunæ homines, quos bonis omnibus deglubere solent, misereque spoliare. Sed huius Emblematis argumentum quodammodo cum Martialis hoc disticho conuenit:

Dente timetur aper, defendunt cornua ceruum:
Imbelles damæ quid nisi præda sumus?

Aurata. *Aurata.*] marinus piscis ab auri colore dictus, quem aiunt omnium timidissimum in maris reflexu sub littoraliũ arborum radicibus sese occultare solitum, ibique frondium agitatione exterritum facilè capi, quadam velut deditione. Martial. 13.

Non omnis pretium laudemq́; Aurata meretur,
Sed cui solus erit concha Lucrina cibus.

Lege Plin. lib. 32. cap. 5. & 11.

Sarda. *sardas.*] Sarda, quæ & Sardinia, piscis exiguus, de quo Plin. eodem 32. cap. vltimo.

Mergus. *mergis.*] Mergus, auis à mergendo dicta. cibũ enim in aquis captãs se assiduè immergit: de qua Plin. lib. 11. cap. 37. Prouerb. Mergorum instar, de ingluuie inexplebili.

Fulica. *Fulicis.*] Fulica, siue fulix, auis marina, vel stagnensis, paulò supra columbæ magnitudinem: de qua lib. 18. cap. 35. Plinius.

Vel post

Vel post mortem formidolosi.

EMBLEMA CLXX.

C ÆTERA *mutescent, coriumq́; silebit ouillum,*
Si confecta lupi tympana pelle sonent.
Hanc membrana ouium sic exhorrescit, vt hostem
Exanimis quamuis non ferat exanimem.
Sic cute detracta Ziscas, in tympana versus,
Boëmos potuit vincere pontifices.

VT nonnulli ob virtutum splendorem, vel etiam morum facilitatem, post mortem sui memoriam acceptam posteris & amabilem relinquunt: sic alij morum ferocitate, & insigni quadam crudelitate, quamquam pridem extincti sint, sui vnica memo- *Amabiles post mortem.*

Terrifici post mortem. Ioan. Hunniades. memoria terrorem animis incutiunt: vt apud Turcas Ioannis Hunniadis ducis fortissimi superstitẽ famã permultùm formidabilẽ extitisse, historiarum monumentis proditum. huius enim nomen vsque adeò terrificum fuisse dicitur, vt nutrices ad sistẽdum puerorum vagitum, Hunniadem adesse simularent. Sanè, exemplũ Ziscæ Boëmi memorabile est ac stupendum, qui etiam post mortẽ suos hostes insolito planè modo terrefacere & fugare potuerit. *Multa rerum caussæ hominibus incognita.* Quod antequàm explicemus, quædã sunt à nobis prælibanda, vt Epigrammatis ipsa πρότασις apertior sit. est enim similitudo perelegans. Multa quidem in maiestate naturæ recondita latêre concedendum est, quæ ingeniosi & sollertes homines nondum satis videntur excussisse. Quapropter Alexander Aphrodisæus in Præfat. Problem. quæstiones ait quasdam esse penitùs inexplicabiles, soli Deo cognitas, qui scilicet earum existentiæ auctor sit. *Occultæ proprietates.* Hæ à Medicis occultæ proprietates appellantur: de quibus cùm mentio fit in scholis Medicorum & Philosophorum, festiui quidam & iocosi homines vulgari scommate, Pontem asinorum appellant. Prauè autem nonnulli harum solutiones quasdam proponunt, quæ nec ratione nec probabilitate nituntur. Earum enim cognitio excedit ingenij humani captũ: neque verò hactenus repertus est, qui caussam teneat cur palea succino attrahatur, cur ferrum magnete: & neque satis est, si arcanam quandam vim tam vulgò tritam nobis obtrudat. Apponere possumus exempla in concordia vel discordia multorum animalium, vel etiam animantium, in quibus sentiendi facultas non est: quibus tamen, quia longum esset, prætermissis, attingam tantùm quæ ad hunc locum propriè attinent, quæque auctores non pœnitendi scriptis mandarunt. *Dissidiũ luporum & ouiũ.* Odium luporum & ouium tam naturale est, vt si lupina pelle tympanũ conficiatur, oues non longè astantes sonum exhorrescant, ac si lupus prope gregem consistat. Sunt etiam qui asseuerent harmoniam nullam vnquam coituram ex ouis lupique tensis ad concentum visceribus. Adiiciunt præterea, si lupina pellis in ouili pendeat, oues pauore conterritas omninò pastũ negligere: vtque leonina inficit aliorum animalium pelles, sic ouinam à lupina exedi & consumi. Quod sanè fit virtute quadam interna & nemini cognita. Quare qui rei tam abstrusæ & inuolutæ rationem conetur reddere, nihil certè adferet, sed, vt Sisyphus versans saxum, sudabit nitendo, neque tamen proficiet hilũ. Ait itaque Alciatus: Tympanum ex lupino corio confectum si pulsetur, aliud ex ouillo

torio adiacens exhorreſcit, vt propemodum nullum ſonitum edat, tametſi ouis membrana lupum mortuum non ſentiat. Eodem modo Ziſcas in tympanum verſus, quibus in vita fuerat in bello formidoloſus, poſt mortem etiam eiſdem terrori fuit. Sed quid ad hæc? aut vnde iſte terror ipſiſſima terroris ſublata cauſa? id quidem in opinione poſitũ nemo non videt. Seneca 9. Controuerſ. 5. Cùm Polyxene eſſet abducta, vt ad Achillis tumulũ immolaretur, Hecuba dixit,

—— cinis ipſe ſepulti
In genus hoc pugnat.

poterat hoc contentus eſſe Scaurus auctor; adiecit tamen,

— tumulo quoque ſenſimus hoſtem.

Idem eſt in declamationib. lib. 4. 5. Et apud Tragicum Senecam Troade, conqueritur Hecuba, quòd poſtuletur ad mortem tumulo Achillis immolanda:

Adhuc Achilles viuit in pœnas Phrygum:
Adhuc rebellat.

de Achille mortuo loquitur, ſed qui tamen adhuc ſpirare videatur vltionem. Ad eum modum Cicero in Miloniana queritur de curia incenſa Clodij buſto, quam culpam omnem confert in Clodium quaſi poſt mortem furentem & bacchantem, vt cùm in viuis eſſet: Excitate, excitate, inquit, eum ſi poteſtis ab inferis: frangetis impetum viui, cuius vix ſuſtinetis furias inſepulti? Et illud ex eadem oratione: Quid vultu extimuiſtis? quonam modo vos ille viuus affecerat, qui mortuus inani cogitatione percuſſit?

coriumq́; ſilebit.] Corium pro pelle abuſiuè, quòd pelli corium adiaceat.

membrana.] ſuperior pellis. Ea & charta pergamena dicitur, quòd eius primùm vſus Pergami, Eumene regnante, cœperit. *Membrana.*

Exanimis quamuis, &c.] Licet ouis exanimata non ſentiat exanimatum lupum.

Sic cute detracta Ziſcas.] Ziſca, vel Ziſcas, dux bellicoſiſſimus, in Teutones & Boëmos diu ſatis acri Marte conflictatus eſt. Itaque Sigiſmundus Imperator cùm videret Ziſcæ cuncta ex animi ſententia proſperè ſuccedere, & iam illum eſſe vnum, ex quo res Boëmiæ penderent, clam ſibi eum conciliare tentauit. Ille opimis condicionibus ab Imperatore oblatis annuens dum ſe itineri accinxiſſet, peſte tactus expirauit. Ferunt illũ cùm ægrotaret, rogatum quo loco mortuus vellet ſepeliri, iuſſiſſe cadaueri *Ziſca vel Ziſcas Bohemus.*

daueri

daueri suo pellem adimi, carnes volucribus ac feris obiectari, ex pelle tympanum fieri, eoque duce bella geri, indeque arrepturos fugam hostes, quumprimùm eius tympani sonitum audirent. His adiecit Albertus Crantzius, fecisse amicos quod ille iusserat, & reperisse quod promiserat. Hoc vnum præclarè aiunt ab eo factum, quòd sectam Adamitarum deleuerit. Notú est, eum partibus Hussitarum prorsus fauisse: Pragæ loca sacra templaq; deleuisse: in Catholicos, potissimùm sacerdotes, crudelem & implacabilem animum gessisse, idque Catholicis, quod Assur Iudæis, fuisse. Insignis bellator, quamquam cæcus. Inter laudatissimos Principes, reique bellicæ gloria illustres haberi poterat, nisi quædam flagitia laudem obscurassent. Retulit Aeneas Syluius 3. Comment. De reb. gestis Alphonsi, & post eum Cochlæus lib. 5. historiæ Hussitarum.

Iusta

Iusta vindicta.

EMBLEMA CLXXI.

DVM resident Cyclops sinuosi in faucibus antri,
Hæc secum teneras concinit inter oues:
Pascite vos herbas, sociis ego pascar Achiuis,
Postremumq́; Vtin viscera nostra ferent.
Audiit hæc Ithacus, Cyclopaq́; lumine cassum
Reddidit. en pœnas vt suus auctor habet!

VLysses, Troia iam excisa, cùm domum repeteret, vi ventorum in Siciliã pulsus, ad Polyphemi sedes appulit. Hic Gigas fuit vnoculus, ingentis magnitudinis, feritate implacabili, qui hospites soleret enecare, eorumq; carnibus pro cibo vesci. Vlysses itaque cum sociis captus, vbi aduerteret iam aliquot ex *Polyphemus.*

suis

ſuis abſumptos à Cyclope de vino Maronio ei dedit: & rogatus ab eodem quod ei nomen eſſet, οὔτιν ſe vocari Vlyſſes aſſeruit. Gigas naturæ vini neſcius, alto iam ſomno preſſus, ſuique penitus immemor, ab Vlyſſe (cui pollicitus erat, vnum ſe poſtremumq; poſt ſocios omnes peremptum & voratum iri) oleagino trunco, in oculo, quem vnicum in fronte habebat, acriter læſus eſt, & eodem effoſſo conſternatus: qui vulneris acerbitate vocem cœpit attollere, vt alios Cyclopas inſolito rugitu conuocaret. Quærentibus ab eo, quis vulnus inflixiſſet, & οὔτιν (quæ vox Nullum, vel Neminem ſonat) dixiſſet, riſerunt, eumque velut furentem reliquerunt. Sic enim loquitur apud Euripidem:

Vlyſſis aſtus.

Exoculatus ab Vlyſſe Polyphemus.

οὖτίς μ' ἀπώλεσεν.

Chorus reſpondet,

οὐκ ἄρ' οὐδεὶς ἠδίκει.

Deinde illud:

οὖτίς με τυφλοῖ βλέφαρον. χο. οὐκ ἄρ' εἶ τυφλός.

Totũ hoc fuſiùs apud Homer. Odyſſeas ι. Ouid. 14. Metam. Virgil. 3. Aeneid. Compara feſtiuum Luciani dialogum κύκλωπος καὶ ποσειδῶνος. Qua fabula intelligi datur, quod vt breuiter, ſic appoſitè ſcripſit Heſiodus:

οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ, ἄλλῳ κακὰ τεύχων.

Ipſum ſe lædit, alium qui lædere quærit.

Qui aliis malũ fabricat, ſibi arceſſit.

&, quod eſt in prouerbio, Ruinam ſibi fabricat, aliis qui fabricat. Vel ſpecialiùs in eos torqueri poterit δημοβόρους tyrannos, & Reipubl. peſtes infeſtiſſimas, qui diuina tandem ira vitali lumine priuantur, vel ad exitium morte grauius, aut infamiã & maximam capitis deminutionẽ præcipites ruunt, cùm interea quibus potiſſimùm terrori fuerant, rideantur & conuiciis proſcindantur. Meminit, ſed aliorſum, Brodæus Miſcellan. 2. cap. 7. hoc tandem obiter. Seruius ad 3. Aeneid. aliò torſit fabulam de exoculato Cyclope. Cyclops, inquit, vir fuit ſapientiſſimus, & ob hoc oculum in capite habuiſſe dicitur, id eſt, iuxta cerebrum, quia prudentia plus videbat. Verùm Vlyſſes eum prudentia ſuperauit, & ob hoc fingitur eum excæcaſſe. Plutarchus Apophthegmatis refert Oratorem Demadem, Alexandro mortuo, dixiſſe, Macedonum exercitum Imperatore carentem ſimilem ſibi videri Cyclopi excæcato. Non percurram Græcorum ſcholiaſtum allegorica placita, ſed Heraclidis Pontici dumtaxat explicationem ad Homericam Odyſſeam: qui ait Cyclopem nominari affectum ratione priuantem: κύκλωψ ὀνόμασται ὁ τοὺς λογισμοὺς ὑπολαβών.

Cyclops quid Seruio.

ſinuoſi

sinuosi in faucibus antri.] Sic Virgil. dixit in 6.

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci.

& hic noster in Emblemate primo:

—sinuosi è faucibus anguis.

Achiuis.] Achiui, ἀχαῖοι, Græci: & nonnumquam pro quolibet populo ciuili. Horatius: *Achiui.*

Quicquid delirant Reges, plectuntur Achiui.

Catull. in Argonaut.

Nam simulac fessis dederit fors copiam Achiuis.

Postremumq; Vtin, &c.] Οὔτινα se postremò voraturum bellè prædixerat, & οὔτινα, id est neminem, vorauit: imò ab eo, qui quamquam esset οὖτις, aliquis erat, exoculatus est. *Vtin. ὖτις.*

lumine cassum.] cæcum. Virgil. 2. Aeneid.

— nunc cassum lumine lugent.

Idem: *Cassus lumine.*

Nullum cum victis certamen & æthere cassis.

& Lucretius:

Nunc potis est cerni quod cassum lumine fertur.

Ausonius Parentalib.

Saucius extincto corpore cassus eras.

sic enim poëtæ interdum vsurpant lumine cassum, & luce carentē pro mortuo: vt & lumina lucemq; relinquere. Virgil. in 4.

Quò magis inceptum peragat, lucemq; relinquat.

Catullus: *Nobis cùm semel occidit breuis lux.* Lucretius:

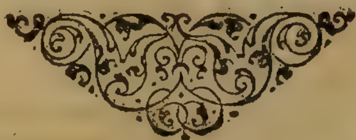
Lumina sic etiam Solus bonus Ancu' reliquit.

en pœnas vt suus auctor habet!]

—non est lex iustior vlla,

Quàm necis artifices arte perire sua.

Alludit ad alia quæ sequenti Emblemate consultò adferemus.

Iusta vltio.

EMBLEMA CLXXII.

RAPTABAT volucres captum pede coruus in auras
Scorpion, audaci præmia parta gulæ.
Ast ille infuso sensim per membra veneno,
Raptorem in Stygias compulit vltor aquas.
O risu res digna! aliis qui fata parabat,
Ipse perit, propriis succubuitq́ dolis.

Coruus serpentẽ. SImile est apud Aesopum de Coruo cibum quæritante, & serpentem in aprico dormientem corripiente, à quo lethiferum spiculum sentiens, iustam in se vltionem animalculi vilissimi sensit. quod idem accidit iis, qui re flagitio parta, suo demùm magno malo discunt, malè parta malè disperire. Et ferè

ferè fit, vt, quod vulgò dici solet, captores ipsi capiantur, raptorésque ab aliis etiam vicissim correpti decidant & illaqueentur: vt cùm à veneficis falsarij, calumniatores, adulteri, & id genus alij tolluntur è medio, vel cùm latrones à prædonibus prehenduntur, & spoliantur. Quò spectant adagia, Cornix scorpium: &, Suo ipsius laqueo captus: &, Coruus serpentem. Carmen ipsum ex Archiæ Græco petitum est, lib. 1. Græcor. Epigram. *Captores sæpe ipsi capiuntur.*

ἔν ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι νομῶν,
σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ.
ὃν μάρψων ὤρουσεν· ὁ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὖδας,
οὐ βραδὺς, εὐκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει,
καὶ ζωῆς μὲν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσον ἔτευχεν ἐπ' ἄλλῳ,
ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id est: *Emblematis typus.*

Scorpius è terra prorepserat, idq́ue vidente
Coruo, qui cælo victitat in liquido;
Corripuit visum. fugitq́ue: sed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis insidiosa parabat,
Inde sibi acciuit ipsa necem misera.

aliis qui fata parabat.] Fuere qui semet eodem illo pugione, quo Cæsarem violauerant, interemerunt. Suetonius in Cæsare. Quod de Cæsare memoriæ traditum est, hoc etiam de Gordiano Cordus euenisse scribit. Nam omnes quicumque illum gladio appetiuerunt, qui nouem fuisse dicuntur, postea interēptis Philippis sua manu, suisque gladiis, & iisdem quibus illum percusserant, interiisse dicuntur. Iul. Capitolin. in Gordianis tribus, sub finem. Sallust. in fragment. histor. praua incepta consultoribus sunt noxæ. Lucretius lib. 5. *Memorabile factum.*

Circumretit enim vis, atque iniuria quæque,
Atque vnde exorta est, ad eum plerunque reuertit.

Ouid. 1. De arte:

Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus: in laqueos quos posuere cadant.

Parem delinquentis & ſuaſoris culpam eſſe.

EMBLEMA CLXXIII.

PRÆCONEM lituo perflantem claſsica, victrix
Captiuum in tetro carcere turba tenet.
Queis ille excuſat, quòd nec ſit ſtrenuus armis,
Vllius aut ſæuo læſerit enſe latus.
Huic illi: Quin ipſe magis timidiſsime peccas,
Qui clangore alios æris in arma cies.

Tubicen in bello captus, cur ſe excuſarit.

EX Aeſopi apologo, de tubicine in bello capto, qui ſe inſontem prædicabat quòd nullum occidiſſet, ſed neque in quemquam gladium diſtrinxiſſet, qui mox audiuit: διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον τεθνήξῃ, ὅτι σὺ μὴ δυνάμενος πολεμεῖν, τοὺς πάντας πρὸς μάχην,

χλωιγέρεις. Sed ideò magis tibi moriendum eſt, qui cùm pugnãdi ſis expers, alios omnes ad pugnam concitas. Etenim (quod aiunt Iureconſulti) Qui agunt, & qui aſſenſum præbent, pari ſupplicio afficiendi ſunt, & ſatis ipſe facit qui per aliũ facit. Hoc in eos torquetur potiſſimùm, qui oratione & conſilio Principes ad ſuſcipienda bella inflammant, cùm ipſi pugnam detrectent, nec vlli ſeſe periculo patriæ aut Principis nomine committunt: quibus quidem certè nullus probabilis eſſe poteſt conſilij tam nefarij prætextus, cùm ipſi reuera ſint nocentiores, maiuſque detrimentum eminus linguâ cæteris adferant, quàm qui comminus gladiis decertant. Nulla enim fortè irreperet Martis violentia, niſi antecederet eiuſdem committendi perſuaſio. Vel de iis intelligitur, qui cruore quidem manus non tingunt, at nihilominus parricidij faciendi conſilium ſuggerunt. Occurrit illud Demoſthenis de patre cuiuſdam ſacerdotis, quem Brauroniam appellat. Is, cùm alterum quiſpiam occideret, impellebat & hortabatur ad id facinus. Palam erat hominem mortuum ne digito quidem ab eo tactũ, ſed ab occiſore dumtaxat; ita vulgò iudicabatur non teneri cædis. Sed Areopagitarum aliud iudicium fuit, qui cenſuerunt eum qui ſuadendo iuuiſſet, eodem obſtrictum ſcelere. Nam conſtat homines audaciores fieri adhortatione: nec ſolùm manu, ſed etiam voce & proclamatione opem & auxilium ferri. Itaque ille damnatus, & in exilium pulſus eſt. Ariſtot. 1. Rhetoric. argumentum citat quo vſus eſt orator Leodamas aduerſus Calliſtratum: dicebat enim eum qui conſilium dediſſet, magis in culpa eſſe, quàm qui ſcelus commiſiſſet: quia ſcelus admiſſum non eſſet, niſi eius auctor & conſultor aliquis extitiſſet. Ciceronis exemplum vnum proferam ex oratione in Piſonem. Quid interfuit inter Catilinam, & eum cui tu ſenatus auctoritatem, ſalutem ciuitatis, totam Remp. prouinciæ præmio vendidiſti? Quæ enim L. Catilinam conantem conſul prohibui, ea Pub. Clodium facientem conſules adiuuerunt. voluit ille ſenatum interficere, vos ſuſtuliſtis: leges incendere, vos abrogaſtis: interire patriam, vos adiuuiſtis. Quid eſt vobis Coſſ. geſtum ſine armis? incendere illa coniuratorum manus voluit, vrbem: vos eius domum, quem propter vrbs incenſa non eſt. Ac ne illi quidem, ſi habuiſſent veſtri ſimilem conſulem, de vrbis incendio cogitaſſent. Huc facit M. Quintilian. declamatione 270. Satis oſtendit ipſa pæna, inquit, eum teneri qui idem commiſerit, quod ſi occidiſſet. Neque enim grauius quicquam aduerſus eum

Agentes & conſentientes pari pœna puniẽdi.

Bellorum ſuaſores.

Locus Demoſthenis.

qui sua manu interfecerit, constituere potuit legum lator, quàm aduersus eum qui causam præstitisset. Ergo & similitudine pænæ etiam crimen par exigere debetis. Hæc ille. Cæterùm cum hoc nostro Emblemate magis cõuenit quod Leodamas, de quo proximè dicebat, eum in maiore culpa esse qui facinus commiserit, quàm qui consilium dederit. consilium enim nullius est momenti, nisi sit qui illud sequatur, Et interitus causam, non interitum spectari oportere, dixit in Miloniana disertus orator. Vlpianus etiam, vt est in l. 11. de iniurijs: Non solùm is iniuriarum tenetur qui fecit iniuriam, hoc est qui percussit, verùm ille quoque continetur qui dolo fecit, vel qui curauit vt cui mala pugno percuteretur. Eôdem recidit l. 15. ad l. Cornel. de sicariis, vbi idem Vlpian. ait, Nihil interesse, occidat quis, an causam mortis præbeat.

Lituus. *lituo.*] Lituus, genus buccinæ incuruæ. Festus ex Ennio;

Inde loci lituus sonitus effudit acutos.

Et Ouid. 3. Fast.

Iam lituus pugnæ signa daturus erat.

Classicum belli. *perflantem classica.*] classicum canentem. Classicum canere, signum est dare quo milites pugnare incipiant. cui opponitur, Canere receptui. Virgil. ad finem 2. Georg.

Necdum etiam audierant inflari classica.

victrix turma.] victrices copiæ.

clangore æris.] tubæ sonitu. Metonym. in dictione, æris, pro tubæ.

Alius

Alius peccat, alius plectitur.

EMBLEMA CLXXIIII.

ARRIPIT ut lapidem catulus, morsúq; fatigat,
Nec percussori mutua damna facit:
Sic plerique sinunt veros elabier hosteis,
Et quos nulla grauat noxia, dente petunt.

PLerique sunt, qui cùm non possint iis noxam inferre à quibus se læsos putant, vt acceptam iniuriam vlciscantur, vel pueros, vel famulos, vel etiam, si fieri possit, suorum aduersariorum amicos adoriuntur, impotenti quidem & iniquo conatu. qui mos perinde est ac puerulorum, qui subita iracundia perculsi, virgas adurunt quibus plexi sunt. Eiusmodi sunt, qui caussas adiuuantes vel per se omninò ad agendum ineptas pro *Impotentum hominũ affectus.*

efficientibus imperitè vsurpant, vt Medeæ nutrix, dùm culpam conferret in trabes abiegnas è nemore Pelio auectas, quibus Argo nauis facta esset, in qua Medea cum Iasone aufugisset. Sed vt ad nostros mores sermonem conuertam, omnibus in confesso est, quot quantaque infortunia in dies nobis impendeant, & interdum grauiter vrgeant: quorum caussam inconsultò reijcimus in eos fortasse, qui nullo modo sunt in caussa, cùm potiùs errores & lapsus nostros agnoscere, & pia sinceraque μετανοίᾳ tot cõtractas vitiorum sordes eluere deberemus, nec vt canes in lapidem sæuientes, incusare iustissimã supremi & incorrupti iudicis Dei animaduersionem. Id si placet ad iræ iniustitiam conuertere, vnà etiam Senecam audiemus ita disputantem 1. De ira: Iam verò si affectus iræ damnaque velis intueri, nulla pestis humano generi pluris stetit. Et deinde: Id non est ira, sed quasi ira: sicut puerorum, qui si ceciderunt, terram verberari volunt, & sæpè nesciunt quidem cui irascantur, sed tantùm irascuntur sine caussa & sine iniuria, non tamen sine aliqua iniuriæ specie, nec sine aliqua pœnæ cupiditate. Deluduntur itaque imitatione plagarum, & simulatis deprecantium lacrymis placantur, & falsa vltione falsus dolor tollitur. Idem Seneca eodem lib. cap. 16. iram ostendit ita impotentem esse, vt sæpè infesta patrono, reum damnet: & si veritas oculis appareat, inquit, tamen errorẽ tuetur, & in malè cœptis honestior illi videtur pertinacia quàm pœnitentia. Apponit exemplum in Pisone quodam, qui cùm iratus duci eum iussisset, qui ex commeatu sine commilitone redierat, quasi interfecisset quem non exhibebat: roganti tempus aliquod ad conquirendum, non dedit. Damnatus extra vallum deductus est, & iam ceruicem porrigebat, cùm subitò ille commilito apparuit, qui occisus videbatur. Tunc centurio supplicio præpositus, condere gladium spiculatorem iubet, damnatum ad Pisonem reducit, redditurus Pisoni innocentiam: nam militi fortuna reddiderat. Ingenti concursu deducuntur, complexi alter alterum cum magno castrorum gaudio commilitones. Conscendit tribunal furens Piso, ac iubet duci vtrumque, & eum militem qui non occidit, & eum qui non perierat. Quid hoc indignius? Quia vnus innocens apparuerat, duo peribant. Piso adiecit & tertium. Nam illum centurionem, qui damnatum reduxit, duci iubet: constituti sunt in eodem loco perituri tres ob vnius innocentiam.

Insignes Senecæ loci.

catulus.] canis.

morsu fatigat.] mordet.

mutua

mutua damna.] talem iniuriam.

veros hostes.] ipsissimos aduersarios, à quibus orta est iniuria.

noxia.] Noxia de maleficio dicitur. Noxam dixere antiqui quod nocet: & est detrimentum, culpa, pæna. Lege ipsummet Alciatum Commentario in tit. De verb. & rer. signific. l. 237. quem locum & nos suprà citauimus ad Emblema, cuius titulus, *Remedia in arduo, mala in prono.* Noxia.

dente petunt.] iniurijs vel conuiciis proscindunt. quod vnum iniustitiæ non paruum facinus, quia iniquum est aliquem alieno odio prægrauari, ait Imperator Iustinianus in l. Si quis suo, §. legis autem, Cod. de inoffic. testam. Et Callistratus l. 26. D. de pœnis. Crimen, vel pæna paterna nullam maculam filio infligere potest, nam vnusquisque ex suo admisso sorti subijcitur, nec alieni criminis successor constituitur. Quod si ad vindictam publicam id protendere liceat, audiamus Arcadij & Honorij rescriptũ, ex l. 22. Cod. de pænis: Sancimus ibi esse pænam, vbi & noxia est. Propinquos, notos familiares procul à calumnia submouemus, quos reos sceleris societas non facit. Nec enim societas vel amicitia nefarium crimen admittũt. Peccata igitur suos teneant auctores: nec vlteriùs progrediatur metus, quàm reperiatur delictum.

Insani gladius.

EMBLEMA CLXXV.

SETIGERI medius stabat gregis ensifer Aiax,
Cæde suum credens cædere Tantalidas.
Hostia sic tamquam sus succedanea pœnas
Pro Laërtiade, pro caueaq; dabat.
Nescit obesse suis furor hostibus: errat ab ictu,
Consiliiq; impos in sua damna ruit.

Insaniæ pœna in eum lapsa vnde manauit. HOc quidem arguitur temerarius furētum hominum impetus, qui non aduersariis, sed sibi maximè nocent, quòd itæ præcipiti omnia committant, omnemque viam rationi præcludant: vnde fit, vt, quod ait Horat.

Vis consilij expers mole ruat sua.

Is

Is enim furentis animi affectus sic hominis animum è sua sede dimouet & exturbat, vt non secus atque Circe altera hominem in belluam ferocissimam transformet: quo fit, vt qui talem hospitem excipiat, non aliter faciat, ac qui sese vnà cum ipsis ædibus incendio perdat: eoque deterior est, quòd ita tumultu, caligine, fumoque cuncta intus errore mentis compleat, vt nec cernere integrum sit, nec eos audire qui volunt opitulari. Id quidem ob oculos posuit Homerus Iliad. ς. & Odyss. α. sub persona tum Achillis, cuius iram facit implacabilem, tum Aiacis, quē tanta incessit rabies ob Achillis arma Vlyssi adiudicata, vt in porcorum gregem furibundus insilierit, eosque trucidarit, existimans se Græcorum copias prosternere. Ille itaque cùm duos quosdam maximos sues de trabe suspensos flagris cecidisset, hos esse Agamemnonem & Vlyssem putans (quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potissimùm erat infensus.) suibus ita suspensis multo cum risu insultauit, addens conuicia quæcumque bilis suggerebat. Postquam autem resipuisset, facti pudore sibi mortem cōsciuit. qua de re pulcherrima est Sophoclis tragœdia, quæ inscribitur αἴας μαστιγοφόρος. Horatius 2. Sermonum; *Aiacis insania.*

—— insanus quid etiam Aiax
Fecit, cùm strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis.

&, *—— cur Aiax heros ab Achille secundus*
Putrescit, toties seruatus clarus Atridis,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhumato,
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulcro?
Mille ouium insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vnà mecum se occidere clamans.

Et deinceps: *Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos.*

Cornelius Celsus de re medica lib. 3. cap. 18. inter insaniæ genera illud longè maximum ponit, & longissimum, quod vitam ipsam nō impediat, idque robusti corporis esse consuescat. Huius species duas: nam quidam imaginibus, non mente falluntur, qualem insanientem Aiacem vel Orestem fabulæ ferunt: quidam animo desipiunt, &c. Seneca 2. De ira, cap. 36. videndum illud quàm multis ira per se nocuerit. Alij nimio feruore rupere venas & sanguinem: supra vires elatus clamor egessit, & luminum suffudit aciem: in oculos vehementius humor egestus, & in morbos ægri recidere: nulla celerior ad insaniam via est. Multi itaque continuauerunt iræ furorem: nec quam expulerant mentem, vnquam receperunt. Aiacem in mortem egit *Locus ex Cornelio Celso.*

furor,

furor, in furorem ira. Mortem liberis, egestatem sibi ruinā domui imprecantur, &c. Hæc Seneca. Ad illustrationem argumēti huius commodè referes, quæ de impatientia & vindictæ appetitione doctè Lactantius disputat libro 6. Diuin. institut. cap. 18. Historiam pete ex Ouid. Transform. 13. & lege Prouerb. Aiacis risus. *Setigeri gregis.*] porcorum.

ensifer Aiax.] in superioribus Aiacem scutiferum, hîc ensiferum vocat, ab affectu mortis vltroneæ, quæ est consecuta.

Cæde suum.] porcorum internecione.

Græci Tantalidæ. *Tantalidas.*] Græcos, qui à Tantalo Tantalidæ dicti sunt. eorum enim plerique à Tātalo Iouis ex Plota Nympha filio traxerunt originem. Iupiter Tantalum genuit: Tantalus filium Pelopem habuit: Pelops pater Atrei: Atreus Agamemnonis. Itaque Iupiter fuit Agamemnonis abauus. Id epithetō vsurpat opportunè Ouid. oratione Aiacis, qua heros ille Vlyssis ortum genus à Tantalo, tamquam probrum, obiicit.

Hostia sic tamquam sus succedanea, &c.] Sues erāt tamquam victimæ, quæ pænas luebant pro Græcis iudicibus & Vlysse. Succedanea autem hostia olim dicebatur, quæ secundo loco fiebat. *Succedanea hostia.* Si enim primis hostiis litatum non fuisse putassent sacrifici, aliæ hostiæ post primas eductæ cædebantur duæ, quæ prioribus iam cæsis luendi piaculi caussa subdebantur. Gell. lib. 4. c. 6. succidaneas, nō succedaneas esse dicendū ait, ob vocabuli cōpositionē.

Cauea quid. *pro caueaq́.*] Cauea, polysemum est. Hîc Iudicum consessum intellige. Est autem Metonymia, pro iudice Agamemnone. Olim Cauea pro subselliis equitum & populi. Virg. 5. Aen.

Hic totum cauea consessum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Cicero in Lælio: Qui clamores tota cauea nuper hospitis, & amici mei M. Pacuuij in noua fabula?

Nescit obesse, &c.] γνώμη. Iracundus & mente captus non iis quos odio prosequitur, sed sibi nocet: non inquam eos quos maximè vellet afficit iniuria, sed se ipse lædit & interdū enecat.

Nescit obesse suis furor.] furor, mentis cæcitas definitur à M. Tullio 4. Tuscul. ea est μανία Græcis. In paradoxo contra Clodium, exagitatur is animi morbus, quo docet omnes stultos furere, id est cæco mentis impetu in omni scelere versari. quæ perturbatio sæpè à nimia ira proficiscitur.

in sua damna ruit.] Seneca Hercule furente:

—in se semper armatus furor.

ibidem, *—quodq́; habet proprium furor*
In se ipse sæuit.

Pax.

Emblema CLXXVI.

Turrigeris humeris, dentis quoq; barrus eburni,
Qui superare ferox Martia bella solet,
Supposuit nunc colla iugo, stimulisq; subactus,
Cæsareos currus ad pia templa vehit.
Vel fera cognoscit concordes vndique gentes,
Proiectisq; armis munia pacis obit.

Elephantorum in bellis vsum olim fuisse celeberrimũ, notius est quàm vt confirmare opus habeam: vnde apud plerosque pro belli symbolo reperio, vt hîc etiam pro pace, diuersa tamen ratione & fine: Elephantus enim, qui equis in acie terrorem incutiebat, qui sui horrendo spectaculo milites ipsos conturbabat, *Vsus elephãtorũ in bellis.*

turbabat, quique eburneo dente pugnantum hominum equos corripiebat, pace parta, collum iugo supposuit, & Cæsaris currum triumphalem ad templum vehit, quasi agnoscens initam inter populos concordiam, ideoque ad pacis munia obeunda sese subiiciens. Quod sanè intelligi licet de ferocissimis quibusque, & fortissimis belli ducibus, qui truculentos ipsi mores, & ferociam bellicam redempta pace deponunt: eoque fit, vt sese postea conuertant ad ea quæ ad religionem, vel publicam ciuitatis administrationem pertinent: quæ quondam inter arma vel silebãt, vel consopita peneque oppressa misero situ iacebant. Cassiodor. Variar. formul. lib. 3. epist. 1. populorum ferocia corda longa pace mollescunt. Hæc quidem ita enarrari velim, nisi malis Epigrammatis huius literam referri ad Iulij Cæsaris triumphum, de quo Suetonius agit. Ait enim eum ascendisse capitolium ad lumina quadraginta elephantis dextra atque sinistra lychnuchos gestantibus, idque in signum pacis bello partæ. Elephãtis etiam Pompeium Magnum triumphasse testatur Plinius lib. 8. quod priùs India victa Libero patre factum memoratur. Seneca De vitæ breuitate cap. 14. ait, Metellum victis in Sicilia Pœnis triumphantem, vnum omnium Romanorum ante currum cẽtum & viginti captiuos elephantos deduxisse. Et Capitolinus de Gordiano iuniore: Quadrigæ elephantorum Gordiano decretæ sunt, vtpotè qui Persas vicisset, triumpho Persico triũpharet. Cæterùm non prætermisero Græcum hexastichon φιλίππου, quod hîc Alciatus Latio reddit, sed περιφραστικῶς:

Elephantus in triũpho. *Iulij Cæsaris triũphus.* *Senecæ locus.*

> ὐκ ἔτι πυργωθεὶς ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δῆριν
> ἄσχετος ὁρμαίνει πυριόδους ἐλέφας,
> ἀλλὰ φόβῳ στείλας βαθὺν αὐχένα πρὸς ζυγοδέσμους,
> ἄντυγα διφρουλκεῖ καίσαρος οὐρανίου.
> ἔγνω δ' εἰρήνης καὶ θὴρ χάριν, ὄργανα ῥίψας
> ἄρεος, εὐνομίης ἀντανάγει πατέρα.

Typus Emblematis.

Sed præclarus sese locus offert ex Panegyrico, qui Constantino Augusto Constantij filio dictus est, nobisque transmissus incerto nomine. Hunc enim locum quia puto gratum fore studiosis rerum antiquatum, totum ascribam. sic itaque: Quid egeras Imperator? in quæ nos fata proieceras? nisi te diuina virtus tua vindicasset, quæ hæc est impatientia? aut quò tibi manus nostras, si versa vice pugnas ipse pro nobis? Hæc ego non dicerem Imperator, neque ab aliis dicta memorarem, nisi beneficio tuæ lenitatis tutior esset nostra in verbis, quàm tua in armis audacia. Noua enim quadam varietate naturæ, confusoque virtutum tempe-

Locus è Panegyrico Constantini.

temperamento, idem es in prœliis ferocissimus, & parta securitate mitissimus. Cùm enim dato obsessis tempore pœnitendi, Aquileiam quoque de legatis eorum ac supplicibus recepisses, cunctique se tibi dedissent, quod obsidendo seruaueras, ignouisti omnibus, & vitam quam desperauerant, reddidisti, & quidem iussisti arma deponere, vt multo tutiùs victoris pietate tegerentur. Vt tamen pertinaciæ suæ merita sentirent, corripi eos vincirique iussisti, non ad supplicium, sed vitam, ne conscientiæ timore diffugerent, grauiterque delinquerẽt, conseruarique iterum non mererentur, si seruati non fuissent. Sed vnde tanto hominum numero tot vincula, quæ continere militares, & paulò antè armatas manus possent? Stupere milites qui producendos susceperant, & custodiæ curam abnuere, & prorsus nescire quid facerent. Ipsi etiam, qui tibi in consilio erant. ipse etiam Præfectus hærere, cùm tu diuino monitus instinctu, de gladiis eorũ gemina manibus aptari claustra iussisti, vt seruarent deditos gladij sui, quos non defenderant repugnantes. O pulcherrimum, & qui omnium oculis subiici debuisset, triumphum virtutis & clementiæ tuæ! Cuius enim potentiæ fuit hostibus arma diripere, eius humanitatis deditos ad impunitatem suis armis alligare, atque etiam vincere. Vt eos ferri illius, quod contra te gesserant, quotidie pœniteret, gladius ille quem in te distrinxerat hostis infestus, ipse domini sui manus tenuit, & paratus ad cædem, custos factus est ad salutem. Magnus Poëta, dum bellorum toto orbe surgentium discursum apparatumque describit,

Et curuæ, inquit, *rigidum falces conflantur in ensem.*

Triste nimium tempus id, cùm instrumenta cultui pecudũ præparata, in cædem hominum verterentur. At nunc rigidi illi mortiferique mucrones in salutaria vincla curuantur, & exarmatum hominem non interimunt, sed coërcent, deditosque hostes gladij sui collisi obtusique tutantur, qui nihil illis prodesse integri acutique potuerunt. Omnium ergo armorum ministeria ad diuersos effectus arbitrio tuo seruiunt Imp. tibi vincũt gladij, tibi seruant, te pugnante feriunt, te ignoscente custodiũt. vt Deus ille mundi creator & dominus eodem fulmine suo nunc tristes, nunc lætos nuncios mittit, ita eadem sub numine tuo tela inimicos, aut supplices tuos, pernicie aut conseruatione discernunt.

Locus hic cum Emblemate nostro mirè consentiens.

Turrigeris humeris.] Expressit epitheton πυργωθεὶς, turribus oneratus, id est, πυργοφόρος. Lege Plin. 8. Cur autẽ barrus dicatur, iã explicuimus Emblemate, cuius tit. *In illaudata laudãtes.*

Qui

Qui superare ferox &c.] Explicatius in Græco, ὁ φαλαγγομάχας ἐπὶ δηΐων ἄσχετος ὁρμαίνει, phalangibus pugnans indomitus impetuose irruit ad pugnam cum phalangibus in acie stans.

Vel fera cognoscit.] de particula; vel; quædam Alciat. noster ad l. 96. de verb. sign. §. prædia.

Ex bello pax.

EMBLEMA CLXXVII.

En galea, intrepidus quam miles gesserat, & quæ
Sæpius hostili sparsa cruore fuit:
Parta pace apibus tenuis concessit in usum
Alueoli, atque fauos, grataq; mella gerit.

Arma procul iaceant: fas sit tunc sumere bellum,
Quando aliter pacis non potes arte frui.

EIusdem materiæ diuersa & contraria possunt esse instrumẽta, vt cùm ex galea, ense, vel ægide militari conflantur falces aut ligones agricolis idonei, quibus etiam pacis tempus intelligitur: quod κατὰ προσωποποιΐαν de falce ex ense Martialis exprimit in Apophoretis: *Signa redempta pacis.*

Pax me certa ducis placidos curuauit in vsus:
Agricolæ nunc sum, militis antè fui.

At Virgil. bellum significans, ait Georg. 1.

Et curuæ rigidum falces curuantur in ensem.

Ouid. item Fastor. 2.

Plus erat in gladio, quàm curuo laudis aratro.

Idemque alio loco:

Bella diu tenuere viros; erat aptior ensis
Vomere: cedebat taurus arator equo.
Sarcula cessabant, versiq; in pila ligones,
Factaq; de rastri pondere cassis erat.

Et deinde pacem, his sequentibus:

Pax ades, & toto mitis in orbe mane.
Dum desunt hostes, desit quoque caussa triumphi:
Tum ducibus bello gloria maior erit.
Sola gerat miles, quibus arma coërceat arma;
Canteturq; fera nil nisi pompa tuba.

Claudianus de bello Getico huc respexit, signa partæ pacis memorans:

Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor:
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris.

Occurrit & illud Bacchylidis Lyrici Poëtæ, ex Stobæo & Plutarcho: *Bacchylidis Lyrici venustus locus.*

τίκτει δὲ θνατοῖσι εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον: Pax magna hominibus affert diuitias.

Et deinde sequitur:

ἐν δὲ σιδαροδέτοισιν πόρπαξιν αἰθᾶν ἀράχνᾶν
ἱστοὶ πέλονται, ἔγχεά τε λογχωτὰ,
ξίφεά τ' ἀμφάκεα εὐρὼς δάμναται· χαλκέαν
οὐκέτι σαλπίγγων κτύπος, οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὕπνος
ἀπὸ βλεφάρων ἀμὸς, ὃς θάλπει κέαρ: idest,

At in reuinctis ferro clypeis nigrorum araneorum telæ sunt, ha-

ſtasque cuſpidatas, & enſes ancipites ærugo conſumit: ærearumque non amplius tubarum clangor, neque ſubripitur mellitus ſomnus à palpebris, noſtrum qui cor fouet. Huc etiam referam Eſaiæ vatis illud: Contundent, inquit, gladios ſuos in ligones aut vomeres, & lanceas haſtasque ſuas in falces; neque vltrà aut bellum addiſcent, aut prœlio aſſueſcent. Sic Caſſiodorus in quadam ad Valerianum præf. prætorio epiſtola lib. 12. Variar. Arripiant ferrum, inquit, ſed vnde agros excolant: [illegible]ment cuſpides, boum ſtimulos, non furoris. Quæ ideò adduximus, vt non modò Emblematis ἐπιγραφὴν, ſed & duo priora diſticha, per ſe alioqui clara, explicemus apertiùs. his enim oſtendit temporis quandam conuerſionem & viciſſitudinem, cùm ex bello pacem arguit ſub galeæ ſymbolo, quæ belli tempore ſæpiùs hoſtium ſanguine tincta, nunc demùm pace, in apum aluearium commutaretur. Eodem fermè modo Marius Molſa de roſtris naualibus, cuius carmen propter affinitatem aſcribere non piget:

Marij Molſæ lepidum epigramma.

Ferrea roſtra olim preſsis erepta carinis,
Quæ Nili fractas teſtificantur opes,
Ecce apibus paruis pandas præpandimus aulas:
Congeſta redolent, (quis putet?) æra thymo.
Cæſaris hæc ingens laus eſt quo vindice, pacis
Iucundos fructus arma inimica ferunt.

Quanta debeat eſſe cautio in bellis ſuſcipiendis.

Porrò ab armis diſſuadet, nec ea omnino ſumenda vult, niſi alia ratione in pace ac quiete viuere non poſſimus. Rectè Cicero dixit temerè in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & belluarum ſimile: ſed cùm tempus neceſſitasq; poſtulat, decertandum manu eſſe, & mortem ſeruituti turpitudinique anteponendam. Certè bellum non tam facilè ſuſcipiendum, quàm putant quibus, inexpertis potiſſimùm, dulce: nec de vlla re alia magis deliberandum eſt, neque religioſiùs conſultandum, aut maturiùs aliquid ſtatuendum quàm de bello: cuius alea vt anceps & dubia, & in quo bis peccare non licet, ſic damnoſa maximè, & omni parte periculoſa: quandoquidem & qui vicit, & qui victus eſt, ſuo damno de ſuo gradu decidit: ille quidem magno fortè ſui ſuorumque diſpendio victoriam eſt mercatus: hic, quòd ſpes irrita ceciderit, quàm ægrè ferat, quantoque dolore contabeſcat, omnibus coniectandum relinquo. Principes itaque, magnates, aut etiam magiſtratus, nunquam niſi tamquam ineuitabili neceſſitate preſſi, aleam belli mouere vel minimùm debent; ſed omnibus primùm tentatis remediis, ſic ſe gerant, vt de ſuo iure quicquam decedat potius, quàm

ſua

ſua auctoritate tale aliquid committatur. Notũ eſt illud Africani Scipionis, turpe eſſe in re militari dicere, Non putaram, quòd inemendabilis error ſit, qui violentia Martis committitur. Facillimum eſt enim arma ſumere; at eadem ſumpta deponere, non æquè facile. Nec verò vt inficias iuerim belli principium penes Principes eſſe, ſic exitus ſanè à diuina prouidentia pendêre certò dixerim. Quòd ſi quiſque, vt decet, per ſe conijceret, quàm interſit leui de cauſſa bellum mouere, agnoſceret quàm periculoſus ſit Principum ludus, quibus tam parui eſt momenti clades & ſtrages populi multitudine innumerabilis, ruina, vaſtitasque: ſed & indigna locorum permultorum vaſtitas, ſolitudo, conflagratio. Valeant itaque quibus tam placet belli fortuna, cuius etiam vel proſperè geſti euentus ipſum pœnitere Principem decet, ſi modò vel minimùm ſapiat, aut niſi ab humanitate prorſus abhorreat. Addam etiam & illud (quòd inteſtina hæc & plus quàm ciuilia bella Gallica nobis tam ſępè tamque diu bilem moueant) nullum regnum, nec vllam Remp. diu manere incolumem potuiſſe, quæ arma crebrò mouerit. Meminerint quibus dulce bellum eſt, quoties in extremum diſcrimen venerint Athenienſes quondam feliciſſimi & potẽtiſſimi, tot tantiſque bellis attriti, & poſtmodùm deleti, quorum nempè ciuitas à Perſis incendio perdita, à Laconibus affecta ſæpiſſimè, ac mœnibus ipſis exuta, à Philippo Alexandri patre fatigata, ab altero Philippo afflicta, à Rege Ponti Mithridate cædibus & cruore infecta, à Sylla propemodum concuſſa & diruta. Quid Lacedæmonij? quamquam diu ſatis floruiſſe viſi ſunt, idem tamen, quod aliæ florentiſſimæ monarchiæ, & oligarchiæ, ſunt experti; quatum quidem exitiũ non ab externis, ſed certè inteſtinis potiſſimùm odiis atque diſſidiis eſt profectum. Nihil illa inclyta Roma clarius aut admirabilius, vt quæ

Principũ ludus periculoſus.

Athenienſium bella exitioſa.

Lacedæmoniorũ bella inteſtina.

Imperium terris, animos æquauit olympo.

cuius tamen quantò aliis gloria & præcellens dignitas eminentior fuit, tantò ruina caſuſque grauior & periculoſior. Si verò tanti imperij labefactati cauſſam inueſtigemus, bellorum aleæ acceptũ eſſe referendũ citra negotiũ iudicabimus. Ea enim Romana ciuitas primùm à Porſena obſeſſa, à Pyrrho territa, ab Annibale identidẽ concuſſa, à Tatio capta, à Brenno expugnata, & Gallis incenſa: denique viribus ipſa ſuis miſerè proſtrata, & penitus fracta, quid poſteris Gothis aut Vandalis reliqui habuit, quod labefactandum aut concutiendum daret? Porrò credibile eſt tantùm imperium tam citò non fuiſſe lapſurum, ſi primo-

Romanorum bella

Breuis catalogus bellorum Romanorum.

res ipsi, quique Reipubl. clauum tenebant iis temporibus, in iis quæ parta erant, conseruandis citiùs elaborassent, quàm alienas tanto impetu & ardore animi prouincias inuasissent, vel in exteros, aut etiam seipsos ferrum strinxissent.

atque fauos grataq; mella gerit.] Sic ex pace vbertas, quod dicet in sequenti, vt colligas omnium fructuum prouentum ex pace, contrà ex bello vastitatem omnem & calamitatem. Quò pertinet etymologia Grammaticorum, qui πόλεμον, quasi ἀπὸ τοῦ τὰς πόλεις, ἢ τοὺς πολλοὺς μειοῦν, ἢ ὀλλύειν, quòd ciuitates, multosque homines concutiat, perdat, labefactet.

Quando bella suscipienda. *fas sit tunc sumere bellum &c.*] Cicero 1. Offic. Suscipienda bella sunt, vt in pace sine iniuria viuatur. & Vegetius lib. 3. cap. 1. Qui desiderat pacem, præparat bellum: qui victoriam cupit, milites imbuat diligenter. Adhæc scripsit Arist. τὸ τοῦ πολέμου τέλος εἰρήνην εἶναι. Cicero 8. Philipp. Nec ego pacem nolo, sed pacis nomine bellum inuolutum reformido. Quare si pace frui volumus, bellum gerendum est: si bellum amittemus, pace nunquam fruemur. Cassiod. lib. 3. Variar. epist. 1. Tunc vtile solum est ad arma concurrere, cùm locum apud aduersarium iustitia non potest inuenire. D. Augustinus Epist. 1. ad Bonifac. in ca. Noli existimare. c. 23. q. 1. Pacem habere voluntatis est: bellum autem debet esse necessitatis, vt liberet Deus à necessitate, & cõseruet in pace. Non enim pax quæritur vt bellum exerceatur, sed bellum geritur vt pax acquiratur. Esto ergo bellando pacificus, vt eos quos expugnas, ad pacis vnitatem vincendo perducas. Idem can. Apud veros. ead. c. & q. Apud veros Dei cultores, inquit, etiam ipsa bella pacata sunt: quæ non cupiditate aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, vt mali coërceantur, & boni subleuentur. Aristot. Politic. 7. cap. 9. ait necesse esse arma domi necessariò posita in armentario ijs qui Reipub. præsunt, tum propter eos qui detrectant imperium, tum propter exteros qui iniuriam conantur inferre. Reperio & apud Cornel. Tacitum, lætiorem fuisse Tiberium imperatorem, quia pacem sapientia firmauisset, quàm si bellum per acies confecisset. Addam hoc postremò, dignũ certè memoria exemplum. Victruuius cap. 7. lib. 2. ait veteres Hetruscos quò ciuibus suis persuaderent, arma inuenisse, vt ijs aduersus hostes, non ad ciuilem discordiam vterentur; qui ædem Martis ad campum, & extra vrbem non, vt aliorũ Deorum, intra mœnia consecrarunt.

Ex pace

Ex pace vbertas.

EMBLEMA CLXXVIII.

GRANDIBVS ex ſpicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
Hic comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq́ fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei ſi rex alitis inſtar erit.

HVius carminis fontem iubẽs repeto è Baſilij Magni Hexaëmero, quamquam ſciam idem apud alios certè veteres legi: ſed mihi admodum placet viri huius ſanctiſſimi doctrina & eloquentia. Sic enim ille Oratione 8. in Hexaëm. ἀλκυών ἐστι θαλάττιον ὄρνεον. αὕτη παρ᾽ αὐτοὺς νεοττεύειν τοὺς αἰγιαλοὺς πέφυκεν, ἐπ᾽

Emblema è Baſilio tractum.

q 3 αὐτῆς

αὐτῆς τὰ ᾠὰ τῆς ψάμμου καταθεμένη. καὶ νεοσσεύει κατὰ μέσον που τὸν χειμῶνα, ὅτε πολλοῖς καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἡ θάλασσα τῇ γῇ προσαράσσεται. ἀλλ' ὅμως κοιμίζονται μὲν πάντες ἄνεμοι· ἡσυχάζει δὲ κῦμα θαλάσσιον, ὅταν ἀλκυὼν ἐπωάζει τὰς ἑπτὰ ἡμέρας. ἐν τοσαύταις γὰρ μόναις ἐκλεπίζει τοὺς νεοττοὺς· ἐπεὶ δὲ καὶ τροφῆς αὐτοῖς χρεία, ἄλλας ἑπτὰ πρὸς τὴν τῶν νεοττῶν αὔξησιν, ὁ μεγαλόδωρος θεὸς τῷ μικροτάτῳ ζώῳ παρέσχετο, ὥστε καὶ ναυτικοὶ πάντες ἴσασι τοῦτο, καὶ ἀλκυονίδας τὰς ἡμέρας ἐκείνας προσαγορεύουσι. ταῦτα σοὶ εἰς προτροπὴν τοῦ αἰτεῖν παρὰ θεοῦ τὰ πρὸς σωτηρίαν, διὰ τῆς περὶ τὰ ἄλογα τοῦ θεοῦ προνοίας νενομοθέτηται. τί οὐκ ἂν γένοιτο τῶν παραδόξων ἕνεκέν σου, ὃς κατὰ εἰκόνα γέγονας τοῦ θεοῦ: ὅπου γε ὑπὲρ ὄρνιθος οὕτω μικρᾶς, ἡ μεγάλη καὶ φοβερὰ κατέχεται θάλασσα ἐν μέσῳ χειμῶνι γαλήνην ἄγειν ἐπιταχθεῖσα. Quorum verborum hæc est sententia: Alcyon auis est, quæ mare accolit: quæ cùm sit in maris littore parere solita, deponit oua in arena, & media hyeme nidum componit, quo maximè tempore ventorum impetu mare tempestuosum est. Sed tum venti se remittunt. compescitur ipsum mare, cùm alcyon septem diebus incubat: excludit enim pullos totidem. qui cùm cibum appetũt, septem alios dies ad pullorum incrementum minutissimo animali liberalis Deus elargitur. Omnes itaque qui se mari committunt, id obseruant, eosque dies Alcyonios nominant. Quæ tibi concessa ac tradita sunt à diuina prouidentia, cuius etiam vis elucescit in iis animalibus quæ rationis expertia sunt, vt te commonefacerent ad ea petẽda ab eo quæ tibi ad salutem conferrẽt. Quidnam etiam, quæso, vel quod fidem excedat alioqui, non est tua paratum caussa, qui ad Dei factus imaginem sis; cùm propter eam tam minutam auem vastum illud ac terrificum mare sedetur, & hyeme media Dei iussu coërceatur? hæc ille. Naturalem hanc historiam accommodat Alciatus ingeniosè ad pacis optimæ prouentum: cuius pacis laudes ex 53. capite Stobæi adiicerem, nisi putarem satis esse ea de re studiosos admonere. Significat enim optimi Principis officium in id incumbere penitùs debere, vt populum in suis regionibus & prouinciis necessario prouentu instructis foueat & tuetur, habita primùm ratione tempestatum, earumque calamitatum quæ solent in dies accidere: sinatque ventos remittere, & tandem procellas ebulliẽtes hostium conquiescere, vt securiùs in pace postea viuatur: idque Alcyonum more, quæ in medio mari nidum conficiunt admirabili quadam sollertia, paulùm eminentiore, & perquàm angusto,

Alcyonis sollertia

Officium boni principis.

Alcyonũ sollertia in nidificando.

gusto, grandium spongiarum similitudine, qui ferro non possit intercidi, nec vnde configatur inueniri, tradit Plinius. Quidam ex spinis aculeatis, alij ex spicis segetum & vitium pampinis, eum confectum esse nidum volunt. Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides ideò vocantur, totidemque pòst diebus pariunt: quo tempore mare tranquillum creditur nauigantibus, qui eos dies obseruant accuratè. Varro De lingua Latina 6. Alcedo Græcè ἀλκυὼν hæc hyeme quòd pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies Halcyonios appellant. Vnde Pacuuius:

Halcyonis ritu littus peruolgans furor.

Lege Plin. 10. cap. 32. Plutarch. quo libro disputat, vtrum animalia prudentiora, terrestriáne an aquatilia.

Halcyones.] Halcyones Grammatici rectè deducunt ab ἅλς καὶ κύειν, quòd in mari pariant, id est, παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν. & τὸ ἀλκυόνιον marina spuma qua nidum congerunt Halcyones, ait Dioscorides in 5. cap. 136. Theophrast. lib. 1. cap. 8. περὶ αἰτίων φυτῶν. Dies sereni quibus Alcedo fœtificat, à re ipsa nomen inuenere ἀλκυονίδες καὶ ἀλκυονιάδες. dicuntur & Aristoteli αἱ εὐδιάζουσαι ἡμέραι, Hist. animal. 5. cap. 8.

compta.] ornatæ, suaues, gratæ. vel ad nidum, vel ad tranquillitatem refer. Plutarch. dixit alicubi bonam valetudinem idem esse voluptatibus, quod cæli tranquillitatem Halcyonibus, quoniam eis concedit vt tutò & securè incubent.

tranquilli marmoris.] id est, in marmoreo vel saxeo scopulo, quò aqua marina alluit: vel potiùs marmor pro mari pellucente & æqualiter strato accipitur.

inuolucres] nondum apti ad volatum, impuberes.

Lætus erit Cereri, Baccho quoque.] Prouentus & vbertas erit annonæ maxima. Annona ponitur inter res eas quæ ciuitati maximè necessariæ sunt: cui diligenter esse prouidendum Principibus & Magistratibus sapientes monent, ne victus annuus ciuitati desit. Noti sunt populares Romæ tumultus ob annonæ caritatem. itaque frumentum sæpe aduehebatur ex Africa, Sardinia, Sicilia: quas tres prouincias, tria Rom. populi frumentaria subsidia Cicero appellat in ea quæ est pro lege Manilia. idem quarta Verrina, Siciliam nominat cellam penariam Reipubl. nutricem Romanæ plebis. Et præfectus annonæ creabatur, qui frumentum vndique coëmendum curaret, & in vrbem aduectum iusto pretio venire iuberet.

Inuolucres.

Aequorei si Rex alitis instar erit.[si sese habeat in suos Princeps quilibet ac Alcedo marina in pullos. Est enim Principis virtus maxima, non modò nosse, sed & tutari suos. Quod quamquam perspicuum sit omnibus, illustrandæ tamē hujus pulcherrimæ sententiæ caussa, repetam grauem sanè & cordatam Dionis Chrysostomi disputationem de regno, qua Regum officium & condicionem ponit ob oculos. Sic ergo primùm: Principem continuis laboribus & vigiliis intentum esse decet. Nam in naui licet vectoribus absque cura plerumque desidere, & ne aspicere quidem marinos fluctus, imò verò neque scire, quod aiunt, vbinam terrarum sint. Sic enim permulti hoc modo pontum securi traiiciunt, talis ludunt, canunt, conuiuantur totos dies, & tempestate ipsa vndique imminente inuoluti expectant euentum: alij oppressi altissimo somno non antè surgunt, quàm ad portum appulerunt. At gubernatori necesse est mare ipsum continuò obseruare, aërem cælumque intueri, ad terram aspicere; neque ignorare quæ in fundo sunt, nisi velit allidere ad scopulos qui in aquis lateant. Neque verò ille vnus noctu dormit aliis altè stertentibus: interdiu autem si breuem somnum aliquando suffuretur, tamen dubius hæret, neque præsenti animo id facit, vt sæpè suos adhortetur aut contrahenda vela, aut clauum sistendum, aut quidpiam tentandum aliud, vt etiam inter dormiendum nihilo segniùs officium faciat, cùm aliis impunè somnum capere liceat. Eadem ratio est expeditionum: militum quisque sui dumtaxat curam sustinet. At ducis munus longè maius est atq; difficilius, nempè vt omnes & singuli bene armati sint, habeantque vestium satis; nec modò vt illis ciborum satis sit, sed & vt equi diligenter instructi sint. Quod si secus videat quàm par sit, maiore tristitia ille afficitur, quàm si quibus ipsemet indigeret: quippè qui suorum salutem non minoris æstimet quàm suam ipsius. Et quidem reliqua pulchra reuera sunt: sed hæc hactenus satis.

Dionis Chrysostomi præclarus locus.

Doctos

Doctos doctis obloqui nefas esse.

EMBLEMA CLXXIX.

QVID rapis heu Progne vocalem sæua cicadam,
Pignoribusq; tuis fercula dira paras?
Stridula stridentem, vernam verna, hospita lædis
Hospitam, & aligeram penniger ales auem?
Ergo abice hanc prædã: nam musica pectora summũ est
Alterum ab alterius dente perire nefas.

ET hoc ἄδηλον ex 1. Græcorum Epigrammatôn traxit. sic enim habet Græcus: *Character Emblematis.*

ἀτθὶ κόρα, μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἁρπάξασα
τέτιγα, πτανοῖς δαῖτα φέρεις τέκεσιν.
τὸν λάλον, ἁ λαλόεσσα· τὸν εὔπτερον, ἁ πτερόεσσα·

τὸν ξένον, ἀ ξεῖνα, ἀοιδὸν ἠαερινά.
οὐχὶ τάχος ῥίψεις; οὐ γὰρ θέμις, οὐδὲ δίκαιον
ὄλλυσθ' ὑμνοπόλους ὑμνοπόλοις στόμασιν.

Rixae & contentiones à studiosis alienae.

Increpat hirundinem, quæ cicadam ad pastum corriperet. quo orationis inuolucro doctos mutuò sese prouocantes arguit: his enim rixis & contentionibus ferè fit, vt nullum aliud perniciosius malum suboriri possit. Si quo conuicio docti ab ignaris & rerū insciis impetantur, non debet haberi nouū aut insolens, cùm vtplurimùm audax esse soleat ignorātia, qua nullū aliud malum aut intractabilius aut difficilius. At cùm doctus doctū, & Christianū Christianus iniuriis, cōtumeliis, clamosis disputationibus, vel etiam famosis libellis impetit, quod bonis literis & Reipubl. malum atrocius aut exitialius esse potest? quæ clades, imò quod naufragium præsentius, cùm in mediis fluctibus irato mari concertatio nascitur inter nauis ductores, aut etiam gubernatores ipsos, à quibus eorum qui sunt in eadem naui, vel vita, vel mors pendeat? Nullum certè miserius accidere detrimentum societati humanæ potest, quàm cùm eruditi eruditos (à quibus certè pēdere debet popularis multitudo, vt eorum ductu sese in officio contineat) nigro dente conuellunt: quo fit interdum, vt diutiùs altercando veritatem opprimant. Num verò absurdum & odiosum maximè omnibus videri debet, eos, quos par est inter se omninò conuenire, mutuisque officiis animos inuicem sibi deuincire, nimirùm quòd iisdem sacris initiati ad vtilitatem communem liberales disciplinas excolere ex officio decet, quas tamquam communi quodam vinculo, & quasi cognatione inter se contineri nemo nescit: nónne, inquam, prorsus ridiculum est, eos sese mutuis iniuriis proscindere, in vitam moresque debacchari, & falsis criminationibus æmulos onerare, qui alios coërcendi ius habent, quoties aliqua vel leui occasione rixantur & decertant? Quæ sanè contumeliæ eò nocentiores sunt, quò in plures deriuantur: ex iis enim non minimum famæ detrahitur eorum potissimùm, qui, vt loquitur Horatius, hoc succo lolliginis, & ærugine mera tinguntur. Non inuitus quidē fatebor in cōcertationibus eiusmodi quædā certè, nec obscura ingeniorū videri specimina, id tamen generis eiusdē semper iudicaui non tam laboriosæ quàm periculosæ plenū opus aleæ, in quo sæpenumerò vbi quis commendationē nominis aucupatur, nescio quo fato famæ iacturā ruit. Certè vt hoc adiiciā, neminē vnquam fuisse credo, qui maledictis & cōuiciis in alium iactis honestiorem famam mercari vnquam potuerit. Quæ porrò

Nullus è maledictis famam captat.

rò cæcitas in hisce decertationibus ad iudicem confugere omnium corruptissimum & iniquissimum, nempè turbam popularem? cùm dubium non sit, quàm non videat, quamque cæcutiat, vt aduertere nequeat

Aedibus in propriis quæ recta aut praua gerantur?

Itaque quî fieri possit, vt sano mentis oculo quæ captum excedunt suum, intueatur? Id quidem (quod tamen grauatè dicam) temporibus nostris exulceratissimis sæpenumerò vidimus, non modò in iis disciplinis quæ ad humanitatem pertinent, sed & in diuinis omninò scriptis, atque pietatis Christianæ oraculis: quorum auctoritati apud quamplurimos non parum detractum est, quòd de iis importunè & intempestiuè doctores plerosque digladiari viderint. Ex quibus mutuis dissidiis nihil certè rei literariæ fructus, aut ornamenti accessit, sed de pietate & bonis moribus non minimum decessit, dum non est qui velit ingenio cedere. Sit aliqua inter studiosos contentio, sed absit à maledictis, à contumeliis, à rixis: & vt sunt expertes inuidentiæ Musarum fores, quemadmodū ex veteribus pleriq; dixerunt, sic ne admittant quidem iurgia, vel animorum distractionē aliquā inducant. Scitè Chrysippus: Qui stadiū currit, inquit, contendere & eniti debet quàm maximè possit, vt vincat; at eum cum quo certet, aut supplantare, aut manu depellere nulla ratione debet: sic tota animi contentione licet ex literis indefesso cursu splendorem, & nominis celebritatem aucupari, sed socij aut riualis cursum dolo quodam malo remorari, aut eius mores impetere, vel etiam doctrinam (nisi prorsus mala sit) mordaci aceto conspergere, quò vel desistat, vel habeatur contemptui, non modò hominis est dissoluti & inuidi, sed & animi pusilli & planè illiberalis.

Progne.] hirundo, de qua dictum est suprà.

vocalem.] canoram, λάλον.

pignoribus.] pullis.

Stridula stridentem. &c.] In Græco eædem sunt πολυπτώτως. Nam τὸν λάλον ἁ λαλόεσσα reddit, stridula stridentem: ἠρινὸν ἠαρινά, vernam verna, id est, vere cantillantem: τὸν ξένον ἁ ξείνα, hospitam hospita: vtraque enim non abhorret ab hominum hospitiis. altera enim prope lares patrios nidificat, altera vel in hortulis nostris exauditur. τὸν εὔπτερον ἁ πτερόεσσα, aligerā aligera, aliger ales. Permultū illustrabit hoc Emblema quæstio 7. Sympos. 8. Plutarchi, quæ est de nota seu symbolo Pythagorico, quo hirundinem hospitam recipi vetabat Samius ille senex. Carnem depasci solet hirundo, inquit, venaturque sacras illas Musis ca- *Hirundo carniuora.*

notas

noras cicadas: σαρκοφάγος γὰρ ἐστιν ἡ χελιδὼν. καὶ μάλιστα τοὺς τέττιγας ἱεροὺς καὶ μουσικοὺς ὄντας ἀποκτείνουσι καὶ σιτεῖται. vide reliqua.

abice.] abiice, Syncope.

nam musica pectora, &c.] Græcus dixit ὑμνοπόλους, id est, canentes, stridorem emittentes cicadas. Musica autem pectora dixit interpres, quia plerique docent, omnes aues canoras dici Musarum volucres. Cicadas verò ob cantum Apollini sacras esse volunt, iuxta Aristophan. Scholiasten ἐν νεφέλ. οἱ τέττιγες μουσικοὶ ὄντες ἀνάκεινται τῷ Ἀπόλλωνι. & Troianos oratores cicadis comparauit Homerus Ilia. γ. Cæterùm hîc γνώμη est, qua innuit absurdum esse, & fermè impium, eiusdem ordinis viros sese mutuò conficere. tum enim vel maximè periculosa esse tempora ferunt, quibus lupus lupinam est: & quamquam, vt loquitur Iustin. lib. 16. assiduum inter pares discordia malum sit, tamen id locum habere nō debet inter doctos, & studiosos Musarum cultores, inter quos vna & constans animorum consensio & concordia necessaria est. Huc facit Themistius, oratione quadam, quo loco ait Musas inter se numquam rixari, sed optimè illis cum Apolline conuenire: ita etiam poëtas minimè à poëtis debere diffidere. Græcè ita, καὶ αἱ Μοῦσαι ἐννέα συγχορεύουσιν ἀλλήλαις καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ οὐδεμία αὐτῶν ἀγανακτεῖ πρὸς τὰς ἄλλας ὅτι μὴ μόνη σοφία ἐστὶ, μηδὲ αὐτὴ μόνη προσεύχονται οἱ ποιηταί. Huc Prouerb. Canina victitans, Cynocephalum oppugnas.

Musarum volucres.

Periculosa tempora quando maximè.

Eloquen-

Eloquentia fortitudine præstantior.

EMBLEMA CLXXX.

ARCVM læua tenet, rigidam fert dextera clauam,
Contegit & Nemees corpora nuda leo.
Herculis hæc igitur facies? non conuenit illud
Quòd vetus, & senio tempora cana gerit.
Quid quòd lingua illi leuibus traiecta catenis,
Queis fissa faciles allicit aure viros?
An ne quòd Alciden lingua, non robore Galli
Præstantem populis iura dedisse ferunt?
Cedunt arma togæ, & quamuis durissima corda
Eloquio pollens ad sua vota trahit.

Typus Emblematis ex Luciani Hercule.

HAec ἀνδριαντογραφία Herculis expressa est Luciani quadā præfatione, qua ostendit Celtas, id est Gallos, olim Herculem ὄγμιον nominasse, eumq; eloquentiæ sapientiæque Deum existimasse: apud quos ita effingebatur, vt senex, caluus & rugosus, inculto capite & glabro, cuiusmodi seniores nautas marinos videmus: adhæc leonino tergore indutus, dextera clauam tenēs, arcum sinistra, pharetram ex humero pendulam habens; confertissimam quandam hominum multitudinem trahens catenulis ex auro & electro tenuissimis, linguæ suæ extremitate perforata insertis, eamque non inuitam, sed vltrò sequentem, imò etiam hilares omnes, nec vllo modo restitantes, vt huic assentiri videas, ducentem se Deum laudibus efferentes. Id nihil aliud indicabat, quàm Herculem eloquentia & fortitudine præstantem, dissipatos olim Gallos & efferatos, ad iustitiam, & mitiorem vitam viuæ viribus eloquentię reduxisse:

Quid Hercules ille Gallicus.

cuius facti tam insignis historiam mendax Græcia figmentis est persecuta, & ad armorum stupenda facinora postea conuertit, atque ad suum Herculem Iouis ex Alcmena filiū retulit: quod Herculi Gallo diuinæ cuiusdam naturæ viro propter sagacitatem, prudentiam singularem, & admirabilem eloquentiam peculiare fuit.

Galli veteres sapientiæ Græcæ periti.

Putant nōnulli ex philologis, nec leuibus sanè coniecturis asserunt, Gallos veteres tum eloquentiæ, tum linguæ Græcæ fuisse perstudiosos: Ioan. Annius in Berosum (nisi me nomen Berosi fallit) de regibus Babyloniæ, tradit Græcos à Gallis literas habuisse: apud quos quàm domestica fuerit eloquentia, pluribus contendit Budæus noster 1. De asse, & maximè Commentariis in Pandectas ad l. 1. De seru. corrupt. §. Quod ait prætor. Quin audiamus ipsum Lucianum sua loquentem lingua: Τὸν ἡρακλέα οἱ κελτοὶ ὄγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ· τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόκοτον γράφουσι. γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, πολιὸς ἀκριβῶς, ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριχῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα, καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον, οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες. ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὤν, ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τοῦ ἡρακλέους. καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος, καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἡ ἀριστερὰ προδείκνυσι καὶ ὅλως ἡρακλῆς ἐστί. καί τι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκόνος. ὁ γὰρ δὴ γέρων ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων παμπολύ τι πλῆθος ἕλκει, ἐκ τῶν ὤτων ἅπαντας δεδεμένους· δεσμὰ δ' εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταί, χρυσοῦ καὶ ἠλέκτρου εἰργασμέναι, ὅρμοις ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις, καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι, οὔτε δρασμὸν βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτείνουσιν, ἢ τοῖς

ποσὶ

ποσὶν ἀντερείδουσι. πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἕπονται, καὶ γεγηθότες, καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες, ἐπειγόμενοι ἅπαντες, καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλειν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες, ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις, εἰ λυθήσονται. ὃ δὲ πάντων ἀτοπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω καὶ τοῦτο εἰπεῖν. οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος, ὅθεν ἐξάψει τὰς σειρὰς τὰς τῶν δεσμῶν ἀρχὰς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς λαιᾶς δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν γλῶτταν ἄκραν, ἐξ ἐκείνης ἑλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε, καὶ ἐπέστραπταί γε εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν. ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἱστήκειν ὁρῶν καὶ θαυμάζων, καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. κελτός δέ τις παρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς ἑλλάδα φωνὴν ἀφιεὶς, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια. ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἴνιγμα· πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτήν. τὸν λόγον ἡμεῖς οἱ κελτοὶ, οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ ἕλληνες, ἑρμῆν οἰόμεθα εἶναι, ἀλλὰ ἡρακλῆ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παραπολὺ τοῦ ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. εἰ δὲ γέρων πεποίηται, μὴ τοῦτο θαυμάσῃς. μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ φιλεῖ ἐντελῆ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἴγε ἀληθῆ ὑμῶν οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται· τὸ δὲ γῆρας ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς γλώττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν τρώων τὴν ὄπα τὴν λειριόεσσαν ἀφιᾶσιν, εὐανθῆ τινά· λείρια γὰρ καλεῖται, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη. ὥστε εἰ τῶν ὤτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος ἡρακλῆς, ὁ λόγος ἕλκει, μὴ δὲ τοῦτο θαυμάσῃς, εἰδὼς τὴν τῶν ὤτων καὶ γλώττης συγγένειαν. οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταύτῃ τετρύπηται. μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἰαμβείων, παρ' † ἡμῖν μαθών. τοῖς γὰρ λάλοις ἐξ ἄκρου ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη· τὸ δ' ὅλον, καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν ἡρακλέα λόγῳ τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι, σοφὸν γενόμενον, καὶ πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. καὶ τά γε βέλη αὐτοῦ, οἱ λόγοι εἰσὶν οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὔστοχοι, καὶ ταχεῖς καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες. πτερόεντα γοῦν τὰ ἔπη καὶ ὑμεῖς φατὲ εἶναι. hoc est: Herculem Galli Ogmion lingua propria nominant. eius autem Dei simulacrum monstrosum & absurdum repræsentant. Apud eos senex est, inculta glabraque canitie, obrugata cute, & nigro admodum colore, vt marinos nautas esse compertum habemus: atq; eiusmodi cùm sit, tamen Herculis cultum gerit. Amictus enim est tergore leonis; dextera clauam tenet, pharetram humeris aptatam, sinistra protensum arcum prætendit, denique omni ex parte Hercules est. Verùm quod in imagine admirandum maximè mihi visum est, senex ille Hercules confertissimam quandã hominũ multitudinem trahit, omnes auribus vinctos. Vincula sunt tenues quædam catenulæ auro electróve fabrefactæ, spirulis collaribus pulcherrimis similes. At hi certè tam exilibus vinculis ducti,

† al. ὑμῖν

ducti, ne de fuga quidē cogitāt, tametsi faciiè possint: nec omninò restitant, aut pedibus in diuersum renitūtur quasi resupinantes, sed hilares lætique suum ductorē laudant; sponte festinantes omnes, vt studio præueniendi laxa etiam vincula relinquāt, perinde ac tristes futuri, si eiusmodi vinculis eximantur. Quod autem absurdissimum mihi visum est, non pigebit referre. Cum enim pictori reliquum iam nihil esset, vnde catenarum extremitates innecteret, dextera nempè claua ferenda occupata; sinistra verò arcu tenendo, summam Dei linguam perterebratam esse voluit, ex eaque religatis catenis eos trahi fecit: ipse nimirùm ad eos qui ducebantur, se conuertendo arridebat. Hæc ego quidem cùm diu consistendo essem contemplatus, admirabundus, hæsitans & indignans; Gallus quispiam qui tum fortè aderat, haud quidem ignarus rerum nostrarum, vt qui linguam Græcā exactè doctus esset, Philosophus, vt opinor, ex iis qui in Gallica sunt regione: Ego tibi, hospes, inquit, picturæ huius explicabo rationem: videris enim nonnihil hac in re conturbari. Nos itaque Galli sermonem & orationem, vt vos Græci, dicimus esse Mercurium, sed Herculi eam tribuimus, nón quòd hic Mercurio longè robustior fuerit. Quòd autem senex fingatur, nō est quod mirere. Solet enim eloquentia in senectute demum suum omnem vigorem † ostendere, si modò vera sunt quæ Poëtæ vestri dixerunt: Iuniorum mentes instabiles & volucres esse; senectutem autem doctius scire dicere, quàm iuuentus ipsa possit: Hinc certè ex Nestoris lingua fluere mel à vobis dicitur, & Troianorum oratores floridam quandam vocem emittunt, id est, liriοεssam: nam liria, quantū commemini, vocantur flores. Proinde quòd auribus homines ad linguam vinctos trahit senex ille Hercules, id est sermo, non est quod mireris, cùm scias linguæ auriumque esse cognationem. Neque verò ad contumeliam illius hoc dicitur: memini enim, ait, iambos quosdam comicos è vestris didicisse: loquacibus extrema in parte omnibus lingua est pertusa. Cæterùm opinamur Herculem oratione omnia perfecisse, virum quidem sapientem, qui persuadendo facundia quāplurima subegerit: siquidem tela ipsius acutos, certos, celeres, & animas saucian tes sermones interpretamur: hinc enim pennata verba vos etiam dictitatis. Et hæc Lucian. Nolim equidē transilire quod Seruius 6. Aeneid. annotat ad illud,

Tartareum ille manu custodem in vincla petiuit.

quo loco ait, Herculem à prudentioribus mente magis quàm corpore fortem habitum, adeò vt duodecim eius labores ad aliquod

Gallus Hercules philosophus, linguæ Græcæ gnarus.

Hercules apud Gallos, orat. omni numē.

Senectus eloquentior.

al. exerere,

Homines vincti auribus.

Herculis eloquentia.

Locus Seruij.

quòd excellens virtutum opus referendi esse videantur. Huc pertinet quod de Porphyrio eloquẽti homine dixit Eunapius Sardianus libro De vita sapientum, quo loco sumit catenam Mercurij, pro facundi & diserti hominis lingua, his planè verbis: ὁ πορφύριος ὥσπερ ἑρμαϊκή τις σειρὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἐπινεύουσα διὰ ποικίλης παιδείας πάντα ἐς τὸ εὔγνωστον καὶ καθαρὸν ἐξήγγελλεν. Porphyrius, vt catena quædam Mercurialis ad homines tracta, produxit omnia clarè purèque variæ doctrinæ arcana.

Arcum laua tenet, &c.] Idem omninò cultus eademque figura ac Herculis illius, quem Poëtæ Græci leonis exuuio, claua & aliis armis instructum faciunt.

Contegit & Nemees.] In insula Nemea leonem occidit Hercules, cuius pellem aiunt vice thoracis induisse. eo autem indumento eum fuisse vsum, & talem fingi, vt homines, antiqui cultus admonerentur, ait Festus lib. 14. Sed hæc parerga. *Leo Nemeæus ab Hercule occisus.*

non conuenit illud, &c.] Huius absurdi & ἀπορήματος caussam ex Luciano repete.

tempora cana.] caput canum. effecta senij.

Cedunt arma togæ, &c. Hemistichium Ciceronianum, quo se Orator ipse δημοτικὸς, pacis semper fuisse studiosum declarabat. Versus hic,

Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ, *Versus Ciceronis à multis reprehensus.*

à permultis obtrectatoribus reprehensus est, quo nomine Cicero laborauit inuidia. Sed apologia hæc fuit Oratoris ex oratione contra Pisonem: Non vlla tibi, inquit, Piso, nocuit inuidia, sed versus tui. Nimis magna pœna, te Consule, constituta est, siue malo Poëtæ, siue libero. Scripsisti enim versus, *Cedant arma togæ*. Quid tum? hæc res tibi fluctus illos excitauit. At hoc nusquã opinor scriptũ fuisse in illo elogio, quod, te Consule, in sepulchro Reipubl. incisum est, Velitis, iubeatis, vt, quòd M. Cicero versum fecerit; sed quòd vindicarit. Verumtamen quoniam te non Aristarchum, sed Phalarim Grammaticum habemus, qui non notam apponas ad malum versum, sed Poëtam armis prosequare: scire cupio, quid tandem isto in versu reprehendas, *Cedant arma togæ*. Tuæ dicis, inquit, togæ summum Imperatorem esse cessurum. Quid nunc te, asine, literas doceamus, non opus est verbis, sed fustibus. Non dixi hanc togam, qua sum amictus: nec arma, scutum, & gladium vnius Imperatoris; sed, quod pacis est insigne & otij, toga: contrà autem arma, tumultus, atque belli: more Poëtarum locutus, hoc intelligi volui, bellum ac tumulum paci atque otio cõcessurum. Quære ex familiari tuo, *Locus ex oratione in Pisonẽ.*

x Græco

Græco illo Poëta: probabit genus ipſum, & agnoſcet, neque te nihil ſapere mirabitur. At in illo altero, inquit, hæres, *Concedat laurea laudi*. Imò mehercule habeo tibi gratiam. Hærerem enim, niſi tu me expediſſes. Nam cùm tu timidus ac tremens tuis ipſe furaciſſimis manibus detractam è cruentis faſcibus lauream ad portam Eſquilinam abiecisti, indicaſti, non modò ampliſſimæ, ſed etiam minimæ laudi lauream conceſſiſſe. Atque iſta ratione hoc tamen intelligi, ſcelerate, vis, Pompeium inimicum mihi iſto verſu eſſe factũ: vt, ſi verſus mihi nocuerit, ab eo quem is verſus offenderit, videatur mihi pernicies eſſe quæſita. Omitto, nihil iſtum verſum pertinuiſſe ad illum: non fuiſſe meum, quem, quantum potuiſſem, multis ſæpè orationibus ſcriptiſque decoraſſem, hunc vno violare verſu. Sic Cicero. Hic autem *γνώμη* eſt, & *ἐξήγησις τῆς προσωπογραφίας*, nimirùm quòd Hercules hic noſter (& Orator quiſque inſignis) non quidem viribus corporis, ſed eloquentiæ laude auditores trahat quò velit. Id Cicero locis quamplurimis confirmat. Nam & Orpheum aiunt citharæ dulciſonæ modulo feras & ſaxa mouiſſe: quod eſt referendum ad vim eloquentiæ, quam Euripides reginam, & Ennius flexanimam appellauit. Lege Valer. Max. 8. cap. 9. & 10.

Facun-

Facundia difficilis.

EMBLEMA CLXXXI.

ANTIDOTVM *Aeææ medicata in pocula Circes*
Mercurium hoc Ithaco fama dedisse fuit.
Moly vocant: id vix radice euellitur atra,
Purpureus sed flos, lactis & instar habet.
Eloquij candor facundiaq́; allicit omnes:
Sed multi res est tanta laboris opus.

HOmerus Odyss. κ. moly herbam à Mercurio Vlyssi datam ait, tamquam amuletum præsentissimum aduersus omnia veneficia. plerique deflectunt παρὰ τὸ μωλύειν τὰς νόσους, à sedandis morbis, quod tradit Apuleius, libello De viribus herbarum, cap. 48. Herbam hanc nigræ radicis, sed floris lactei, & inuentu difficillimam facit: cuius etiam mentio est apud Plin. lib. 25. cap. 4. Sic autem habet Homerus: *Moly herba quid designet.*

ῥίζῃ μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δ' εἴκελον ἄνθος,
μῶλυ δὲ μιν καλέουσι θεοὶ, χαλεπὸν δέ τ' ὀρύσσειν,
ἀνδράσι γε θνητοῖσι, θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται.

Id figmentũ non rarò intelligitur de virtute, omniq; eruditione, ad quam primus aditus arduus est ac sudoris plenus, sed suauissimus omnium fructus. *τὰ γὰρ χαλεπὰ τὰ καλά*, vt habet vetus adagium. Hîc autem eloquẽtiam primò quidem abstrusam & difficilem, deinde multo labore & diligẽtia partam, iucundissimos adferre fructus, hominesque sui candore allicere intelligitur.

Antidotum.] remedium, ex *ἀντὶ καὶ δίδωμι.* datur enim contra venenum.

Aeaa Circes.] Virgil. 3. Aeneid.

Inferniq; lacus, Aeaaq; insula Circes.

Sed multi res est tanta laboris opus.] Cicero 1. de Orat. Hoc fusissimè & eloquẽtissimè docet. Quis non iure miretur, inquit, ex omni ætatum memoria, vt temporum, sic & ciuitatum tam exiguum oratorum numerum inueniri? Sed nimirum maius est hoc quiddam, quàm homines opinantur, &c. Vult autem M. Tullius eloquentiam omnium difficillimam videri, quia constet rerum pulcherrimarum scientia; compositione apta verborum; motuum cognitione; iocorum & facetiarum eruditione; subtilitate respondendi & lacessendi; vrbanitate; historia; prudentia iuris, actione, memoria. Eandem difficultatem eloquẽtiæ ipsemet alijs locis, sed in ea maximè pro Cælio: An vos aliam caussam esse vllam putatis, cur in tantis præmiis eloquentiæ tam pauci sint semperq; fuerint qui in hoc labore versentur? Omittendæ sunt omnes voluptates: relinquenda studia delectationis, ludus, iocus, conuiuium, sermo etiam penè omnium familiarium deserendus; quæ res in hoc genere homines à labore studioque dicendi deterret.

Anti-

Antiquiſſima quæque commenticia.

EMBLEMA CLXXXII.

PALLENÆE *ſenex cui forma eſt hiſtrica, Proteu,*
Qui modò membra viri fers, modò membra feri:
Dic age, quæ ſpecies ratio te vertit in omnes,
Nulla ſit vt vario certa figura tibi?
Signa vetuſtatis, primæui & præfero ſecli,
De quo quiſque ſuo ſomniat arbitrio.

COnuertit Protei πολυμόρφου fabulam in ſcriptores quoſdam rhapſodos, & rerum antiquiſſimarum, quæque extra omnium memoriam poſitæ ſunt, narrationem è variis & ſæpè pugnantibus inter ſe petitam concinnantes: qui cùm ſibi non *Scriptores rhapſodi taxantur.*

conueniant, & pro arbitrio somnient de rebus à se remotissimis, & ingenij humani captum excedentibus, pro germana naturalique rerũ veritate tenebras quasdam fabularum effundunt, & portentosam historiæ formam è variis petitam, seu, vt dixeris veriùs, indigestam quandam mistamque, nullaque penè sibi parte cohærentem farraginem nobis obtrudunt, vt reuera Proteum quendam in eiusmodi scriptionibus ostendant. Quod antequàm doceam apertiùs, referam Arnobij verba ex libro 1. contra Gentes: Falsitatis, ait, arguitis res nostras: & nos vestras arguimus falsitatis. Sed antiquiora, inquitis, nostra sunt, ac per hoc fidei & veritatis plenissima: quasi verò errorum non antiquitas plenissima mater sit, & non ipsa pepererit res eas, quæ turpissimas Dij notas ignominiosis concinnauerunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falsa & audiri, & credi? aut non simillimum veri est, fidem vicinis & finitimis, quàm spatiorum inesse longinquitate distantibus? Testibus enim hæc, illa opinionibus asseruntur: & procliuius multò est, minus esse in recentibus fictionis, quàm in antiqua obscuritate submotis, &c. Gentes enim pleræque & nationes ignaræ vetustatis, & veræ perpetuæque seriei temporum, fabulosas quasdã origines confinxerunt: vt Thessali, qui ex lapidibus ortũ suum repetebant: Arcades Luna se antiquiores existimabant: Athenienses ἀυτόχθονας esse se cùm ostenderent, gloriabantur suum genus, Ionica gẽte, quæ originem habuit à Iapheth Noëi filio, vetustius, ideoque celebrius. Fuit is Proteus marinus Deus, vaticinij peritissimus, in quamlibet formã se mirabiliter transmutans: nam fiebat *—aper, modò saxum, & cùm vellet, arbor;* inquit Horatius. Quin & Virgil. 4. Georg.

Arnobij locus.

—fiet subitò sus horridus, atraq; tigris,
Squamosusq; draco, & fulua ceruice leana,
Aut acrem flammæ sonitum dabit; atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapsus abibit.

Talem describit Empusam Aristophan. in Ranis:

Aristophanes de Empusa.

καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν δία θηρίον μέγα.
ποῖον τί; δεινόν· παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
τότε μὲν βοῦς, νυνὶ δ' ὀρεὺς, τότε δ' αὖ γυνὴ
ὡραιοτάτη τίς· ποῦ 'στι; φέρ' ἐπ' αὐτὴν ἴω,
ἀλλ' οὐκ ἔτ' αὖ γυνή 'στιν, ἀλλ' ἤδη κύων.
Atqui profectò maximam video feram.
Qualem? nouam, quæ in cuncta mutatur statim.
Nunc mula, nunc bos, fitq; rursum fœmina

Valde

Valde venusta. vbi est? ad eam me confero.
Sed rursus illa haud mulier, at iam fit canis.

Plato in Euthydemo Proteum ait Aegyptium fuisse sophistam, qui præstigiis quibusdam incautos falleret. Diodor. Siculus, in 2. ait consuetudinem regibus Aegypti traditam, Græcis causam huiusmodi transmutationis præbuisse, nam regibus Aegypti mos erat leonis, tauri, vel draconis priorem partem ferre in capite, principatus insignia: quandoque verò arborem, aliquando ignem, nonnunquam redolentia supra caput vnguenta, & aquas: hæc enim spectabant ad ornatum, tum stuporem ac superstitionem quandam inspicientibus inijciebant. Alij sunt qui hanc transformationem conuertant ad variarum disciplinarum peritiam. Interpres Arati Proteũ φυσικῶς aërem esse dicit, ideoque apud Homerum, in ignem atque aquam conuerti. At Platonici exponentes illud Orphei de Proteo,

— πόντου κληῖδας ἔχοντα: volunt Proteum eam esse mentem, à qua formæ defluant. Claues enim ponti, generationem rerum esse volunt. Certè Ponticus Heraclides sub Protei fabula informem rerum materiam à Poëtis συμβολικῶς significari ait: cuius verba huc referam vel obiter. εἶθ᾽ ἡ πολυπρόσωπος εἰς ἅπαντα ἀβούλητος πρωτέως μεταμόρφωσις ποιητικοὶ καὶ θρασεῖς μῦθοι δοκοῦσιν, εἰ μή τις οὐρανίῳ ψυχῇ τὰς ὀλυμπίους ὁμήρου τελετὰς ἱεροφαντήσει. τὴν οὖν πρωτόμορφον τῶν ὅλων ὑφίσταται γένεσιν, ἀφ᾽ ἧς τὸ πᾶν ῥιζωθὲν, εἰς ὃ νῦν βλέπομεν, ἥκει κατάστημα. παλαιοὶ γὰρ ἦσάν ποτε χρόνοι, καθ᾽ οὓς ἀτύπωτον ἢ ὑπόλιμνον ἦν, οὐδέπω κεκριμένοις χαρακτῆρσιν εἰς τέλειον ἥκουσα μορφῆς. οὔτε γὰρ γῆ τῇ τῶν ὅλων ἑστίᾳ κέντρον ἐπεπήγει βέβαιον, οὔτε οὐρανὸς περὶ τὴν ἀΐδιον φορὰν ἱδρυμένος ἐκυκλεῖτο. πάντα δ᾽ ἦν ἀνήλιος ἠρεμία καὶ κατηφοῦσα σιγὴ, καὶ πλέον οὐδὲν ἦν ἢ κεχυμένης ὕλης ἄμορφος ἀργία, πρὶν ἢ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ κοσμοδόκος ἀρχὴ σωτήριον ἑλκύσασα τῷ βίῳ τύπον, τὸν κόσμον ἀπέδωκε τῷ κόσμῳ. διεζεύγνυτο μὲν οὐρανὸν γῆς, ἐχώριζε δὲ τὴν ἤπειρον θαλάττης. τέτταρα δὲ στοιχεῖα τῶν ὅλων ῥίζα καὶ γένια, ἐν τάξει τὴν ἰδίαν μορφὴν ἐκομίζετο. τούτων δὲ προμηθῶς κιρναμένων ὁ θεὸς μηδεμιᾶς οὔσης διακρίσεως περὶ τὴν ἄμορφον ὕλην. πρωτέως δὲ θυγάτηρ εἰδοθέα δικαίως εἴδους ἑκάστου γενομένη θέα. διὰ τοῦτο μία τὸ πρὶν οὖσα φύσις ὁ πρωτεὺς, εἰς πολλὰς ἐμερίζετο μορφὰς ὑπὸ τῆς προνοίας διαπλαττόμενος.

ἤτοι μὲν πρώτιστα λέων γένετ᾽ ἠϋγένειος,
αὐτὰρ ἔπειτα δράκων, καὶ πάρδαλις ἠδὲ μέγας σῦς.
γίνετο δ᾽ ὑγρὸν ὕδωρ, καὶ δένδρεον ὑψιπέτηλον.

διὰ μὲν οὖν τοῦ λέοντος ἐμπύρου ζώου, τὸν αἰθέρα δηλοῖ. δράκων δ᾽

Heraclidis locus.

ἐστὶν ἡ γῆ. τὸ γὰρ αὐτόχθων αὐτοῦ καὶ γηγενὲς, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ἄστρον σημαίνει. δένδρον γε μὴν ἅπαν αὐξανόμενον, καὶ τὴν ἀπὸ γῆς ὁρμὴν μετεωρίαν ἀεὶ λαμβάνον, συμβολικῶς εἶπεν ἀέρα. τὸ μὲν γὰρ ὕδωρ εἰς ἀσφαλεστέραν ὧν προῃνίξατο δήλωσιν ἐκ τοῦ φανερωτέρου παρέστησεν εἰπὼν, γίνετο δ' ὑγρὸν ὕδωρ. ὥστε εὔλογον τὴν μὲν ἄμορφον ὕλην πρωτέα καλεῖσθαι, τὴν δ' εἰδοπλαστήσασαν ἕκαστα πρόνοιαν, εἰδοθέαν, ἐξ ἀμφοῖν δὲ τὸ πᾶν διακριθὲν, εἰς τὰ συνεχῆ καὶ προσυστατικὰ τῶν ὅλων χωρισθῆναι· πιθανῶς δὲ καὶ τὴν νῆσον, ἐν ᾗ ταῦτα διέπλασεν, φάρον ὠνόμασεν· ἐπειδήπερ ἐστὶ φέρσαι, τὸ γυμνῆσαι, καὶ τὴν γῆν ἀφάρατον, ὁ καλλίμαχος εἶπε τὴν ἄγονον, ἀφάρατος οἷον γυνή. φυσικῶς οὖν τὸν ἁπάντων πατέρα χῶρον ὠνόμασε φάρον, ἐκ τῆς γονίμου προσηγορίας, ὃ μάλιστα ἐβούλετο σημῆναι. Pontici Heraclidis locum ex interpretatione Gesneri apponam, ne studiosos nostra paraphrasi remoremur. Narratur multiformis, in quascumque res voluisset, Protei mutatio: quæ omnia Poëticæ & monstrosæ fabulæ videntur, nisi quis diuina Homeri mysteria, veluti sacra, mente cælesti tractet. Etenim hac fabula primigeniam vniuersi originem constituit, qua omnes mundi partes confirmatæ, illam quam nunc videmus, speciem effecerunt. Erat enim olim mundus informis & cœnosus, nondum discretis rerum notis integritatē suæ formæ adeptus. Nam neque dum tellus centrum suum pro fundamento rerum omnium stabilierat, neque cæli perpetuus motus certa sede voluebatur; sed omnia sine solis vsu immota, tristique silentio depressa languebant: aliud extabat nihil, quàm informis diffusæ materiæ segnities, antequàm principium illud, à quo producta & constituta sunt omnia, salubrem vitæ modum depromens, mundum mundo redderet, cælumque à terra, & pelagus à continente distingueret: quo tempore primùm elementa quatuor, ex quibus seu radice ac generis principio nihil non gignitur, ordinem suum & formam propriam acceperunt. Hæc igitur cùm diuina prouidentia disposita sint, numen illud quod informem priùs indiscretamque materiā certis formis obsignauit, ab Homero Protei filia Eidothea nominatur, idque meritò, vt quæ εἴδους ἑκάστου θέαν, hoc est ideæ seu formæ cuiusuis inspectionē exhibuerit. Quocirca Proteus, qui vna prius natura fuerat, in multas deinde species à prouidentia formatus diuiditur.

Eidothea filia Protei.

Principio est visus speciem subiisse leonis,
Mox aperinde draco fieri, fera pardalis inde.
In latices etiam se vertat, & arbore formam
Mutauit priscam ramis ac frondibus alta.

Per

Per leonem, animal igneum, ætherem indicat. Draco tellus est, vtpote indigena & è terra natus. Arbor autem quæuis cùm augeatur, & à terra semper in sublime natiuo motu feratur, symbolum aëris est. Aquam verò vt clariùs ænigmatis vim demonstraret, suo nomine manifestò vocat, inquiens, *Leo quid. Draco quid. Arbor quid. Aqua.*

In latices etiam se vertit.

Proinde conuenit informem materiam Proteum appellari, Eidotheam verò prouidentiam, quę singulis formam effigiemque suam addidit, & vniuersam molem ab vtrisque discretam in cõtinuas sibi & perficientes mundum partes diuisam esse. Probabiliter verò & insulam, in qua hæc facta sunt, Pharũ appellauit. Nam φέρσαι, generare significat: & Callimachus sterilẽ terram, ἀφάρωτον dixit, ἀφάρωτος οἷον γυνὴ, id est, ceu mulier sterilis. Itaque naturaliter locum parentem rerum omnium, nuncupauit Pharum, per vocis etymologiam à fecunditate ductã, quid sibi vellet insinuans. Hæc Heracl. Ponticus. Clemens Alexand. Pędagog. 3. cap. 1. retulit Proteum ad cupiditatem animi humani in varias sese mutantem formas, plus quàm olim Proteus, inquit, marinus dæmon, &c. Iulianus Epistola quadam ad Iamblichum de sapiente quodam, qui suam eruditionem tegeret, intelligi maluit. πρωτέα μὲν δὴ τὸν αἰγύπτιον φασὶ ποικίλαις μορφαῖς ἑαυτὸν ἐξαλλάττειν, ὥσπερ δεδιότα μὴ λάθῃ τοῖς δεομένοις, ὡς ἦν σοφὸς, ἐκφήνας· ἐγὼ δὲ εἰ ἄρ' ἦν οὗτος σοφὸς πρωτεὺς, καὶ εἰδὼς πολλὰ τῶν ὄντων γινώσκειν, ὡς Ὅμηρος λέγει. τῆς μὲν ἂν ἤδη φύσεως αὐτὸν ἐπαινῶ, τῆς γνώμης δὲ οὐκ ἄγαμαι. διότι μὴ φιλανθρώπου τινὸς, ἀλλ' ἀπιστοῦντος ἔργον ἐποίει, κρύπτων ἑαυτὸν, ἵνα μὴ χρήσιμος ἀνθρώποις ᾖ. id est, Aiunt Proteum illum Aegyptium se in varias formas commutasse, quasi qui vereretur ne per imprudentiam hominibus requirentibus sapientem se esse demonstraret. Si autem verum est eum fuisse sapientẽ, & vt qui multa animo perceperit (vt præter cæteros Homerus testatur) scientiæ quidem nomine laudari mihi potest, ob ingenium verò minimè. Non enim viri boni, & liberaliter instituti, sed impostoris improbi partes agebat, cùm ita se fingeret occultando, ne hominibus prodesse posset. Basilius Magnus oratione πρὸς νέους, ad inconstantiæ fugam conuertit. φευκτέον οὖν, inquit, τῷ σωφρονοῦντι τὸ πρὸς δόξαν ζῆν καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τοῦ ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιεῖσθαι τοῦ βίου. ὥστε κἂν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, κἂν ἀδοξεῖν, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ δέῃ, μηδὲν αἱρεῖσθαι τῶν ὀρθῶς ἐγνωσμένων παρακινεῖν. τὸν γὰρ μὴ οὕτως ἔχοντα τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ φήσομεν ἀπολείπειν, ὃς φυτὸν ἐγίνετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο,

Proteus, materia informis.

Clement. Alexad. locus.

Iamblichi locus.

καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήματα. Quorum verborũ hic est sensus: Cauendum igitur sapienti homini ne ad opinionem viuat, & ad ea quæ populo placent, sed rectam rationem, vitæ ducem, referat. Si ergo se omnibus opponere, si malè audire, si periclitari oportuerit pro honesto, nec vlla vnquam ratione abducatur à vera sententia. Quod ni ita fecerit, quid ni dicemus eum similem esse sophistæ illi Aegyptio, qui modò in arborem, modò in feram, aliquando in ignem & alium quempiam habitum sese transformabat? Sed iam satis; imò verò plus satis. Alij ad alia referunt, vt Isacius Commentariis in Lycophronem. Certè vt id postremò, quæ antiqua sunt, & extra hominum memoriam aut certè coniecturam posita, quæ inquam παλαιὰ, non malè Proteum Pallenæum referunt: de quo varij varia καὶ παλαιὰ καὶ ποικίλα referunt. Plerique vatem faciunt, alij Oratorem, vel Sophistam, quidam saltatorem, alij marinum Deum: sunt & qui eum regem aut tyrannum fuisse velint. Sed hasce tam varias & prodigiosas opiniones recensere nihil hîc aliud mihi videretur, quàm Proteum quendam hîc affingere. Si qui Proteum denique ad πρώτην ὕλην reuocant, sentiunt cum Heraclide: si qui probabilem historiam, cum Diodoro libro 2. Quò pertinet adagium: Pellenæa tunica: &, Proteo mutabilior.

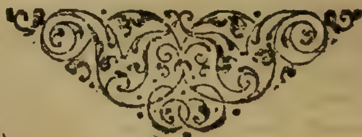
Pallenae senex.] Valer. Probus Proteum facit Aegyptium, quem propter insignem quandam crudelitatem Busirim nominatum ait; etsi Virgil. Pallenium faciat. Pallene autem vrbs est Thraciæ. Poëta sic:

Proteus Busiris.

Hic nunc Aemathia portus, patriamq; reuisit,
Pallenen.

ad eam enim reuersus fertur, ob scelera filiorum Telegoni & Polygoni ab Hercule posteà occisorum.

forma histrica.] varia & multiplex, qualis histrionum, qui pro rei, quam fingunt, varietate varium cultum assumunt.

Insignia

Insignia Poëtarum.

EMBLEMA CLXXXIII.

GENTILES clypeos sunt qui in Iouis alite gestant,
Sunt quibus aut serpens, aut leo, signa ferunt:
Dira sed hæc vatum fugiant animalia ceras,
Doctaq; sustineat stemmata pulcher Olor.
Hic Phœbo sacer, & nostræ regionis alumnus:
Rex, olim, veteres seruat adhuc titulos.

COnfert insignia Poëtarum cum aliis stemmatis & symbolis gentilitiis, ceu κατ' ἐναντίωσιν καὶ ἀντίθεσιν. Sunt enim qui Aquilam circumferant, sunt qui Vulturem, alij Draconem, & alia eiusdem generis, quibus animorum diritas, immanitas, rapacitas apertè declaratur. At Poëtis Olor est candidus, *Insignia varia quid notent.* *Insignia Poetarum cycnus.*

dus, Phœbo sacer, quique Regi quondam nomen dedit; animi puritatem repræsentat, qualis in Poëta sacro debet esse, qui suos omnes labores ad Phœbum literarum Præsidem, &, vt loquuntur Græci, μουσαγέτην referre debet, vt cantus dulcedine posteritatem sibi deuinciat, nec minus in admirationem rapiat, ac cycni paulò ante mortem cantio, de qua illud Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua
Cantator cycnus funeris ipse sui.

Locus Platonis de cycno ante mortem canente. Nec minus hoc Socratis ex Platonis Phædone: ὡς ἔοικε, τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται, ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν ᾄδοντες, καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ τότε δὴ πλεῖστα καὶ μάλιστα ᾄδουσι γεγηθότες, ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπερ εἰσὶ θεράποντες: hoc est, Vt apparet, ad diuinandum videor vobis esse cycnis deterior: Illi quidem quando se breui morituros agnoscunt, tum magis admodum, & quidem dulciùs modulantur quàm antea consueuerint, & quòd ad Deum, cuius erant famuli, tunc sint migraturi congratulantur. *Qui negent cycnum ante mortem canere.* Hic non me mouet, quod Aelianus 1. ποικίλ. ἱστ. & Plin. cap. 23. lib. 10. negant cycnum canere: id enim discutere non est nostri instituti. sed certè obiter adnotabo Aegyptios, cùm musicum senē significarét, cycnum pinxisse: quòd, inquit Orus, senescens concentum edat suauissimum. *Cycnus quid significet.* Quin & Pierius hac aui Poëtam, animi candorem, & Apollinem designari scribit: quē lege lib. 23. Artemidorus, vt postremò id adnotem, lib. 2. De somniis, Cycno virum ait musicum significari, atque adeò musicam ipsam: occulta is deregit, coloris ratione, &c.

Gentiles clypeos, &c.] Videtur esse hypallage, pro, Alitem Iouis in clypeis, &c.

ceras] imagines cera expressas. Iuuenal. Satyr. 8.

Tota licet veteres exornent vndique ceræ
Atria &c.

de maiorum imaginibus cereis memini me quædam scripsisse ad orationem Syllanam M. Tullij: itaque hîc nihil repetam.

Cycnus Phœbo sacer. *Hic Phœbo sacer.*] Id testatur his verbis Plato: ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τε εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν ᾅδου ἀγαθὰ, ᾄδουσι καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ: Quia Phœbo sacri sunt, vt arbitror, diuinatione præditi præsagiunt alterius vitæ bona, adeoque cantant alacrius, gestiuntque ea die, quàm superiori tempore. Poëtæ μουσῶν ὄρνιθες dicuntur Theocrito: vt & Latini Poëtæ cycnos pro poëtis accipere non rarò solent, vt in eclogis Virgil.

Can-

Cantantes sublime ferent ad sidera cycni.
qua ratione Pindarum, Dircæum cycnum appellat Horatius, quo sensu lusciniam Musarum, ἀηδόνα μουσῶν Palamedem Euripides dixit. sed hæc obiter. Non verebor Octauij Cleophili, qui ad Ouidianam venam proximè accessit, lepidos ea de re versus apponere, è lib. De Poëtarum cœtu:

Interea niueos liquidum prope flumen olores
Audio cælestes edere voce sonos.
Hanc volucrem Phœbo fertur sacrasse vetustas,
Quòd referat cantus Delphice magne tuos.
Candida fama viget nullo violabilis æuo,
Nec mors huic nigras iniicit atra manus.
Tu famam vates candorem rere volucrum,
Atque ideò vates concinit inter auis.

Rex olim veteres, &c.] Cycnus Ligurum Rex, in Gallia trãspadana, Musicæ laude clarus: qui cùm decessisset, ab Apolline in sui nominis auem mutatus creditur, ait Pausanias in Atticis. Aliam caussam 2. Metamorph. Ouid. adfert. Cycnumque alterum Neptuni filium, in auem sui nominis mutatum facit, eius operis 12. *Cycni regis historia.*

Musi-

Musicam Diis curæ esse.

EMBLEMA CLXXXIIII.

LOCRENSIS posuit tibi Delphice Phœbe cicadam
Eunomus hanc, palmæ signa decora suæ.
Certabat plectro Sparthyn commissus in hostem,
Et percussa sonum pollice fila dabant.
Trita fides rauco cœpit cùm stridere bombo,
Legitimum harmonias & vitiare melos:
Tum citharæ argutans suauis sese intulit ales,
Quæ fractam impleret voce cicada fidem:
Quæq; allecta, soni ad legem descendit ab altis
Saltibus, vt nobis garrula ferret opem.

Ergo

Ergo tuæ vt firmus ſtet honos, ô ſancte, cicada,
Pro cithara hic fidicen æneus ipſa ſedet.

ID Strabo Geograph. 6. pertractat, cuius huc verba referam: ἐδείκνυτο δ' ἀνδριὰς ἐν τοῖς Λοκροῖς Εὐνόμου τοῦ κιθαρῳδοῦ, τέττιγα ἐπὶ τὴν κιθάραν καθήμενον ἔχων· φησὶ δὲ Τίμαιος Πυθίοις ποτὲ ἀγωνιζομένους τοῦτόν τε καὶ Ἀρίστωνα Ῥηγῖνον ἐρίσαι περὶ τοῦ κλήρου. τὸν μὲν δὴ Ἀρίστωνα δεῖσθαι τῶν Δελφῶν ἑαυτῷ συμπράττειν. ἱεροὺς γὰρ εἶναι τοῦ θεοῦ τοὺς προγόνους αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀποικίαν ἐνθένδε ἐστάλθαι. τοῦ δ' Εὐνόμου φήσαντος ἀρχὴν μηδὲ μετεῖναι ἐκείνοις αὐτοῖς τῶν περὶ φωνὴν ἀγωνισμάτων, παρ' οἷς καὶ οἱ τέττιγες εἶεν ἄφωνοι, τὰ εὐφθογγότατα τῶν ζῴων, ὅμως εὐδοκιμεῖν, μηδὲν ἧττον τὸν Ἀρίστωνα καὶ ἐν ἐλπίδι τὴν νίκην ἔχειν. νικῆσαι μέντοι τὸν Εὔνομον καὶ ἀναχθῆναι τὴν λεχθεῖσαν εἰκόνα ἐν τῇ πατρίδι, ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀγῶνα μιᾶς τῶν χορδῶν ῥαγείσης, ἐπιστὰς τέττιξ ἐκπληρώσειε τὸν φθόγγον. id eſt, Oſtenditur apud Locros Eunomi citharœdi ſtatua, quæ inſidentem citharæ cicadam habet. Scribit autem Timæus, aliquando in Pythiorum certamine illum vnà cum Ariſtone Rhegino veniſſe in contentionem, vter præmium ſortiretur. Ariſtonem fuſis precibus Delphorum ciues rogaſſe, vt ſibi adeſſent: maiores enim ſuos ipſi Deo Apollini conſecratos, & à Delphis Rhegium miſſam coloniam norat. Eunomum autem dixiſſe illis, numquam de muſica ab eorum primordio certamina fuiſſe, cùm quidem apud eos cicadæ cunctorum animalium cantu ſuauiſſimæ omninò ſonum non haberent. Nihilominus Ariſtonem ſpe victoriæ ad laudem aſſequendam ſtrenuum: Eunomum tamen victorem declaratum, ſtatuam, quam diximus, in patria collocaſſe. Cùm enim inter certandum chorda vna fracta defeciſſet, cicada ſuperuolans adfuit, quæ ſupplementum vocis faceret. Hactenus Strabo. Certè hoc Epigramma Latio donatum, & aliquot verſibus ab Alciato coërcitum, legere eſt in ſectione quarta Græcorum Epigram. titulo εἰς κιθαρῳδούς, quod huc aſcribam.

Fons Emblematis.

Statua Eunomi.

Typus Emblematis.

Εὔνομον, ὦ 'πολλον, σὺ μὲν οἶσθά με πῶς ποτ' ἐνίκων
ἀντάρτην ὁ Λοκρὸς ἐγὼ, πευθομένοις δ' ἐρέω.
αἰόλον ἐν κιθάρᾳ νόμον ἔκρεκον. ἐν δὲ μεσεύντᾳ
ᾠδᾷ μοι, χορδὰν πλᾶκτρον ἀπηκρέμασεν.
καί μοι φθόγγον ἐτοῖμον ὁπανίκα καιρὸς ἀπῄτει,
εἰς ἀκοὰς ῥυθμὸν τὠτρεκὲς οὐκ ἔμενεν.
καί τις ἀπ' αὐτομάτω κιθάρας ἐπὶ πῆχυν ἀναστὰς
τέττιξ ἐπλήρου τὠτρεκὲς ἁρμονίης.
νῦ ἐγ γὰρ ἐξετίνασσον ὅθ' ἑβδομάτας δὲ μελοίμαν

χορδᾶς

χορδᾶς, κἀν τούτῳ γῆρυν ἐπιδεξάμεθα.
πρὸς γὰρ ἐμὰν μελέταν ὁ μεσαμβρινὸς ὄρεσιν ᾠδὸς
τῆνο τὸ ποιμενικὸν φθέγμα μεθηρμόσατο·
καὶ μὲν ὅκα φθέγξοιτο, σὺν ἀψύχοις τόκα νεύροις,
τῷ μεταβαλλομένῳ συμμετέπιπτε θρόῳ.
τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἐγὼ χάριν. ὃς δὲ τυπωθεὶς
χάλκεος, ἁμετέρας ἵζεθ' ὑπὲρ κιθάρας.

Meminit huius historiæ Clemens Alexandrinus initio statim orationis, qua Gentes hortatur ad pietatem. Eius narrationis ἐξήγησιν continet ἐπιγραφὴ, nimirum Musicam Diis esse curæ: quod & significat Homerus Iliad 1. cùm induxit Deos cithara vtentes post contentionem de Achille. quod & certè non modò paganorum scripta testantur, sed maximè libri sacri continent, quanta fuerit lege diuina Musicæ commendatio, vt 1. Reg. 16. & apud regium Psaltem varijs in locis. Consule & D. August. De ciuit. Dei 17. cap. 14. Scripsit Plutarch. elegans de Musica commentariũ, cuius vires attingit posteriore de fortuna & virtute Alexandri, & de cohibenda iracundia. Athen. item 12. cap. 4. & 14. cap. 11. Sed & Musicæ pulcra laudatio est apud Cassiod. lib. Variar. 2. epist. 40. Quantum autem ad hunc locum attinet, repete Prouerb. Achantia cicada: &, Chordæ vice: &, Ad fractam canere, in Chiliad. Erasm. Sed si quis plura volet, ad illustrationem huius Emblem. conduxerit fortasse legere Plutarchi tractatum De animæ procreatione, ad finem. Sed vide num huc conciliare possis Strabonis illud ex lib. 10. εὖ μὲν γὰρ εἴρηται καὶ τοῦτο, τοὺς ἀνθρώπους μάλιστα μιμεῖσθαι τοὺς θεοὺς, ὅταν εὐεργετῶσιν· ἄμεινον δ' ἂν λέγοι τις, ὅταν εὐδαιμονῶσι. τοιοῦτον δὲ τὸ χαίρειν, καὶ τὸ ἑορτάζειν, καὶ τὸ φιλοσοφεῖν, καὶ μουσικῆς ἅπτεσθαι: Rectè quidem dictum est, mortales tum maximè Deos imitari, quando benefici sunt: rectiùs verò quis dixerit, cùm beati fuerint. quod ipsum est gaudere, festos dies agere, & philosophari, & musicam attingere. Sed nimis fortasse verbose hactenus. Nos ne otiosi omninò in hac explicatione simus, quatuor potissimùm ex hac historia certè nobili colligimus.

Musica magna vis.

Locus Strabonis additus ex mectura.

1. Primùm quidem apud veteres Musicam in magna laude habitam fuisse, & eius vsum in magnis quibusque conuentibus, conuiuiis, sacrificijs prosecutum.

2. Deinde veteres illos, quanquam vera Dei cognitione destitutos, putasse tamen quædam esse numina, quorum opem in rebus aduersis se sperabant impetraturos: vtque hominũ multæ variæque conditiones essent, sic peculiares esse Deos, credidisse.

3. Tertiò,

3. Tertiò, ijs qui temeraria quadam proteruia contenderēt, & suis æqualibus debitam omnem laudem eripere conarentur, sæpenumero malè cedere: iis verò qui modestè de se sentirent, Deum vltrò frequenter occurrere, adeò vt præter omnium spem de fortioribus victores euadant.

4. Quartò & postremò, prodigia quædam & quasi arcanorum suorum recessus, Deum in rebus penè omninò desperatis ostendere: vnde memoria sempiterna transmeet ad posteros.

Delphice Phœbe.] à Delphis Phocidis ciuitate Phœbus Delphicus dictus est, in qua nimirùm oraculum fuit toto orbe celeberrimum. *Phœbus Delphicus.*

plectro.] instrumento, quo fides plectuntur & percutiuntur. Martialis:

Exornent docilem garrula plectra lyram.

in hostem Spartyn.] in aduersarium Spartanum, id est, Aristonem. Spartyn, Græcus accusatiuus. Græcum epigramma, vt habent vulgati codices, secutus Alciatus, in errorē potuit impingere. Quod eò dico, quia vox, σπάρτιν, videri suspecta, nō temerè potest. sic legendū putat Nicolaus Gulonius, literarū Græcarum professor Regius: πατρίδ' ὁ λοκρὸς ἐγὼ, &c, pro eo quod diceremus, κατὰ τὴν πατρίδα ὁ λοκρός. sic enim recta erit carminis sententia. Eunomus enim Locrensis erat, non Spartanus, nisi fortè putet aliquis σπάρτιν, esse agnomen quoddam vel cognomen, quod nescio an probare debeam.

Trita fides.] rupta.

stridere.] dissonare.

bombo.] sono.

argutans suauis ales] cicada suauiter canens.

descendit ad legem soni.] aptauit sese ad instrumenti musici concentum.

ab altis saltibus.] à syluis, & relictis nemoribus, in quibus potissimùm frequentia est cicadarum.

ô sancte.] Phœbe.

tua cicada.] tibi sacræ. quo de suprà.

Pro cithara hic fidicen.] Ne tanti miraculi memoria temporis vetustate deleretur, citharam Apollini cum cicada ænea insidēte consecrauit Eunomus. Ad finem huius Emblematis, Græci epigrammatis particulam postremā ita corrigit Gulonius meus, τοὔνεκα συμφώνων μὲν ἔχω χάριν. quæ lectio, vt facilior, mihi probatur.

Litera

Litera occidit, ſpiritus viuificat.

EMBLEMA CLXXXV.

VIPEREOS Cadmus dentes vt credidit aruis,
Seuit & Aonio ſemina dira ſolo:
Terrigenûm clypeata cohors exorta virorum eſt,
Hoſtili inter ſe qui cecidere manu.
Euaſere quibus monitu Tritonidos armis
Abiectis data pax, dextraq; iuncta fuit.
Primus Agenorides elementa, notasq; magiſtris
Tradidit, iis ſuauem iunxit & harmoniam.
Quorum diſcipulos contraria plurima vexant,
Non niſi Palladia qui dirimuntur ope.

Epimy-

EPimythion eſt elegantiſſimum, quo literatorum æmulatio-
nem, quæ ſæpenumero rixarum plena eſſe ſolet, permultas
vnà ſecum aduehere difficultates, & contentionum tricas arguit.
Id quia non minus varium quàm ingenioſum ſit, haud ego qui- *Cadmi*
dem poſſum vel paucis verbis ſoluere, vel vno, quod aiunt, faſce *hiſtoria.*
complecti. Quia enim multa ſimul occurrunt, auſpicandum eſ-
ſe video à Cadmi fabula. Is Agenoris Phœnicum regis filius, à
patre miſſus in remotas terras Europam ſororem quæſiturus, iuſ-
ſusque Phœniciam non redire priùs, quàm illam vnà ſecum re-
duceret, Apollinis oraculum dicitur adiiſſe, vt quid ſibi eſſet a-
gendum, certò noſſet; eumque reſponſum habuiſſe, vt indomi-
tæ bouis ductum ſequutus, ibi tandem ſiſteret, ſedemque fige-
ret, quo loco illa procumberet. Itaque oraculo paruit, Thebas
Bœotias condidit, Harmoniam Martis ex Venere filiam duxit
vxorem. Draconem Caſtalij fontis cuſtodem Marti ſacrum in-
terfecit, cuius dentibus (ſuaſu Palladis) humo, vt ſata quædam
mandatis, armatorum militum legiones prodiere, quæ ſe mu-
tuò confecerunt: demptis quinque reliquis, qui Palladis conſilio
fœdus & pacem inierunt: quibus ita tandem conciliatis, & quaſi
aliquo certo fœdere ſociatis, auxilium Cadmo tulerunt in The-
bis inſtaurandis. Ex quo factum, vt poſt aliquantum temporis
in numeroſum populum excreuerint, totamque Græciam ſuo
genere & præclarè geſtis complerint. Sed de fabula plus ſatis. Hi-
ſtoriam fuſius 3. Transformationum Ouid. eſt perſecutus. Sati *Sati den-*
dentes labore Cadmi, literæ ſunt per totam Græciam primùm *tes quid.*
ſparſæ, quas ille ingenioſus & induſtrius admodum artifex Græ-
cis ipſis primus tradidit. Quod omninò vel de ſermone litera- *Draco*
rum monumentis comprehenſo, vel de contentionibus homi- *unde di-*
num literatorum eſt accipiendum. Draconem primùm παρὰ τοῦ *ctus, &*
δέρκειν, id eſt, acutiſſimè videre, nominatũ aliàs admonuimus: *quid ſi-*
quo ſapientiam intelligimus, & diſciplinarum circulum litera- *gnificet.*
rum contentum monumẽtis. Nemo enim eſt qui neſciat libera- *Sermo*
lem omnem doctrinam ſermone vtplurimùm & ſcriptis qua- *unde di-*
cunque lingua communicari. At ea liberalis cognitio ſermo- *catur.*
ne communicatur & ſcriptis. Sermonem quidem à ſeren-
dis verbis eſſe dictum Grammatici nos admonent; qui ſermo
qua parte literis continetur, ſedecim primùm characterum no-
tis conſtabat; tot enim Draconis eſſe dentes aſſeuerant; qui na-
turæ arcana inueſtigarunt: & ij quidem characteres non modò
parum inter ſe conſentiunt, ſed & ſeipſos mutuò quaſi tollunt:

id est, coalescere, aut significare quicquam non possunt, nisi quinque vocales adfuerint; quarum ope ac beneficio redeunt in gratiam, id est, articulatam orationem faciunt. Armatorum hastas & gladios possumus transferre ad accentuum vel spirituũ sedes siue notas: quæ non nisi Palladis, id est, intelligentiæ beneficio, bene inter se componi & conciliari queunt. Vel hæ armatorum copiæ ex iis dentibus ortæ, studiosorum quorundam factiones ostendunt, qui liuore quodam, & æmulatione grauiore moti, sibi mutuam inferunt internecionem, dum scriptis vltro citroque editis, vel etiam verborum concertationibus, id est, λογομαχίαις rixantur, suorum συνδρόμων & eorum qui versantur in eodem circo laboribus detrahũt, eorumque doctrinam importuniùs vellicant. Vidit plus quàm satis est eius rei exempla nostra ætas, quæ vt politiorem concinnioremque non modò artium, sed totius philologiæ tradendæ viam ac rationem summo dei beneficio restitutam habuit: sic certè plura, & quidem nocentiora eò monstra parturiit, sic vt vero verius dictum sit, Vbi mel, ibi fel: &, Vbi vber, ibi tuber succrescere. Porrò numerus perexiguus à Minerua sapientiæ Præside in gratiam redire iussus, & qui tandem in infinitum numerum excreuerit, studiosorum conditionem notat, qui cùm se mutuò iuuant, vberrimum doctrinæ prouentum referunt: sed quàm pauci sint qui animi candore & ingenuè id faciant, non est meum hoc loco dicere. Hanc fabulam ingeniosè & lepidè traducit Anulus in typographos Lugdunenses, refertque dentes serpentis ad sedecim literas, quæ tot primùm fuerunt Cadmi tempore: ex quibus cõsonas sese interficere ait, quòd nihil virium habeant si singulæ spectentur: quinque vocales, quæ per se vocem faciunt, quæque aliis soni vim communicant, referre quinque milites, qui mutuò in pacem conspirarunt. postremò typographum elementorum typos, quasi Cadmum serpentis dentes disseminare, quibus barbari ad vitæ cultum & humanitatẽ perueniant. Carmen Anuli hoc est:

Hasta, gladij quid. — *Inuidia literatorum.* — *Bartholomæus Anulus.*

Cui iaculum, iaculoq; animus præstantior omni,
Atque leoninum vis erat exuuium:
Cadmus Agenorides præstans facundia, & armis,
Vt iaculum penetrans, vt leo magnanimus,
Vexit in Europam literas Phœnicibus ortas,
In quibus humana circulus est Sophia:
Quarum quinque (aliis se collidentibus vltrò)

Plena

Plena vocales integritate manent.
Ac terrestribus has animis insevit, & artes:
Ciuiles homines fecit & ex rudibus.
Fictus ob hoc vigilis dentes sparsisse draconis,
Exq; satis natos dentibus esse viros:
Qui se occiderunt per mutua vulnera, tantùm
Post reliquos casos, quinque superstitibus.
Ex quibus est hominum pòst multiplicata propago,
Qui primi Thebas incoluere nouas.
Huius ad archetypum, literas qui spargit in vrbe,
Quæ nomen, vires, stemma leonis habet,
Quiq; libris homines sapientes perficit: an non
Iure pari possit dicere chalcographus?
Semino serpentis dentes in pelle leonis,
Hoc est Lugduni, qui Leo Gallicus est.

Vipereos dentes, &c.] Totam hanc narrationem Ouid. retulit 3. Metamorph. Lege Plin. lib. 7. cap. 56. Solin. cap. 13. Vipereos autem dentes dixit, pro serpentinis, συνεκδοχικῶς, speciei pro genere. Meminit Corn. Tacit. lib. vndecimo Annal. Allusit Plutarch. ad fabulam Cadmi, qua dicitur serpẽtis dentes proseminasse, initio disputationis, Cur oracula dare Pythia desierit. Sed fortasse conduxerit studiosos euoluere Symposiacon 9. eiusdem, quæst. 3. & 4. quo loco quærit cur A, literarum prima sit accepta. Aliò flexit hãc fabulam Dio Chrysost. orat. 23. quem consule, si vacat.

credidit aruis.] mandauit solo.

Aonio solo.] in Græcia. Aonia dicta Græcia, ab Aone Neptuni filio, rege Bœotiæ.

monitu Tritonidos.] suasu Palladis. Ouidius:

Et sua iecit humi monitu Tritonidos arma.

Agenorides.] Cadmus Agenoris filius. Hinc fabulæ materiam sumpserunt Poëtæ, quòd Cadmus literas Græcas à Phœnicia acceptas in Græciam detulerit, vti iam à nobis dictum est.

Dicta septem sapientum.

EMBLEMA CLXXXVI.

Hæc habeas, septem sapientum effingere dicta,
Atque ea picturis qui celebrare velis.
Optimus in rebus modus est, Cleobulus vt inquit:
Hoc trutinæ examen, siue libella docet.
Noscere se Chilon Spartanus quemque iubebat:
Hoc speculum in manibus, vtraq; sumpta dabunt.
Quod Periander ait, frena adde, Corinthius, iræ:
Pulegium admotum naribus efficiet.
Pittacus, at ne quid, dixit, nimis. hæc eadem aiunt,
Contracto qui gith ore liquefaciunt.

Respe-

Respexisse Solon finem iubet. vltimus agris
Terminus haud magno cesserit ipse Ioui.
Heu quàm vera Bias, Est copia magna malorum:
Musimoni insideat effice Sardus eques.
Ne præs esto, Thales dixit; sic illita visco
In laqueos sociam parra, meropsq́ trahit.

SEptem sapientum tanta fuit apud priscos auctoritas, vt propter vitæ integritatem & sententiarum quarundam paucis verbis comprehensarum pondus & grauitatem, soli omnium σοφοὶ dicerentur. Vitæ quidem instituto & moribus ab aliis differebant, & seriis quibusdam sententiis & apophthegmatis aliorum mores informabant. D. Augustinus De ciuitate 8. & 18. eos ait claruisse post Poëtas Theologos, & vitæ genere laudabilia quædam hominibus præstitisse, nullumque monumentum, quod ad literas attinet, posteris reliquisse, nisi quòd Solon quasdam leges Atheniẽsibus dederit, Thales verò Physicus suorum dogmatum libros reliquerit. Horum apophthegmata permulti doctè copioseque sermonibus illustrarunt. In Græcorum Epigrammatōn collectaneis octostichon extat de septem horum sententiis insignioribus, & de cuiusque nomine & patria, quod hîc propter concinnitatem ascribere non grauabor. Adde quòd eædem ipsæ sint, quas Alciatus illustrat symbolis, vt Emblematis naturæ & decoro inseruiat: *Septem Græciæ sapientes qui.*

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ' ἔπος πόλιν, οὔνομα, φωνήν.
μέτρον μὲν, κλεόβουλος ὁ λίνδιος εἶπεν, ἄριστον.
χίλων δ' ἐν κοίλῃ λακεδαίμονι, γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ κόρινθον ἔναιε, χόλου κρατέειν, περίανδρος.
πιττακὸς, οὐδὲν ἄγαν, ὃς ἔην γένος ἐκ μιτυλήνης.
τέρμα δ' ὁρᾶν βιότοιο, σόλων ἱεραῖς ἐν ἀθήναις.
τοὺς πλέονας κακίους δὲ βίας ἀπέφηνε πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δὲ θαλῆς μιλήσιος ηὔδα.

Nomina, dicta, vrbes septem canimus sapientum.
Optima mensura est, Cleobulus Lindius inquit.
Te cognosce ipsum, Lacedæmonis incola Chilon,
Quiq́; Corinthius est, iram rege, ait Periander:
Pittacus at, ne quid nimis, effatur Mitylenis.
Atticus hinc Solon, vitæ, inquit, respice finem.
Non spondere, Thales Milesius vtile censet.
Plena malorum cuncta, Bias canit vrbe Priene.

Apud Ausonium pleniùs eadem apophthegmata Græcè & La-

tinè repetes, apud quem etiam ludum eorundem ſapientum videre eſt. Cætera percurramus.

Cleobulus Cleobulus.] Hic ex Pindo vrbe Rhodi inſulæ, patre Euagora, in Aegypto didicit. Dicebat, cauendas eſſe inimicorum inſidias, & amicorum inuidiam. Eius vitam lege apud Laërt. lib. 1. Huius inſigne dictum fuit ἄριστον μέτρον, Optima menſura; vel, Optimus modus. Ad quod συμβολικῶς deſignandum, trutina ſiue lanx adhibetur: eâ enim quæque ponderantur. Idem habet Heſiod. 1. ἔργων.

Chilon. Chilon.] Lacedæmonius fuit Ephorus, qui magiſtratus à tribunatu plebis Romani non multum differebat. Fuit pauciloquus, in ſermone conciſus, quod ei fuit patrium. Hinc enim Laconiſmus. Elogio proditum eſt, ſeptem aliorum fuiſſe ſapientiſſimum. Eius inſigne apophthegma, γνῶθι σεαυτὸν, quod per ſpeculum intelligitur. Plura Laërt. lib. 1. Plin. lib. 7. cap. 32. & Eraſm. in Adag. Noſce teipſum. Sententiam hanc tribuit Aeſopo Plutarch. ad finem Sympoſij ſeptem ſapientum. Sed quid ſpeculum cum ſui cognitione? Inuenta ſunt ſpecula, inquit Seneca 1. quæſtionum naturalium, cap. 17. vt homo ſe ipſe noſceret. Multa ex hoc conſecuta; primò, ſui notitia, deinde & ad quædam conſilium, formoſus, vt vitaret infamiam: deformis, vt ſciret redimendum eſſe virtutibus quicquid corpori deeſſet: iuuenis, vt flore ætatis admoneretur, illud tempus eſſe diſcendi, & fortia audendi: ſenex, vt indecora canis deponeret, & de morte aliquid cogitaret. At hoc rerum natura facultatem nobis dedit noſmetipſos videndi. Hæc ille.

Periander. Periander.] Hunc aiunt tyrannum fuiſſe immodica quadam iracundia, quique ciuitatem auro ſpoliarit, & inceſtus non nominandos perpetrarit. vnde plerique negant hunc fuiſſe vnum è ſeptem ſapientibus, ſed alterum quendã nomine Periandrum Ambraciæ natum. Dictum celebre *Iram cohibendam*: quod freno ori admoto intelligi datur apud quoſdam ſcriptores. Sed hîc pulegium adhibetur, quod per inferiores partes bilem purgat, & admotum naribus medetur lipothymiæ. Vide Plin. 20. cap. 4. & lib. 26. cap. 9.

Pittacus. Pittacus.] Hiradio patre Thrace natus, vir amans libertatis, iuſtiſſimus & fortiſſimus. Huius egregium dictum, μηδὲν ἄγαν, & γνῶθι καιρὸν: quorum altero mediocritatem, altero tempus eſſe cognoſcendum, id eſt, temporis habendam eſſe rationem admonebat. Symbolum autem prioris eſt gith, nigerrimum ſemen optimumque, excitatiſſimi odoris, quo minimo

ſumpto

ſumpto in cibis dat ſaporis gratiam: largiùs autem, venenum exhibet. Plerique ſuſpicantur eſſe minutulum piper, quod poyuretum noſtri vocant, & pharmacopolæ Nigellam Romanam. Plin. lib. 20. cap. 17. Melanthion & melaſpermon nominat, de cuius ibidem viribus ſatis, & lib. 19. cap. 8.

Solon.] In Salamine inſula natus, quæ iuris erat Athenienſium, parẽtibus nobiliſſimis ortus, leges Draconis ſanguine, non atramento ſcriptas mitigauit, aliis promulgatis certè mitioribus toto orbe celebratis. Nullum ante mortem beatum dicendum, ſed expectandum vitæ finem dicebat. quod Ouidius 3. Transformat. retulit his verbis: *Solon.*

—ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini, diciq́; beatus
Ante obitum nemo, ſupremaq́; funera debet.

Id Termini figura refert, cuius effigiei rationem ſuprà iam ſatis expreſſimus.

Bias.] Hic Prienis vrbe Ioniæ natus, cuius inſigne dictum à plurimis celebratum: *Omnia mea mecum porto:* & illud noſtrum, οἱ πλεῖυς κακοὶ, quo taxabat vitiorum inter homines omni parte ſcatentium multitudinem: quod figuratur per Sardum hominem muſimoni inſidẽtem. Muſimones, aſini, muli, aut equi breues, vt inquit Nonius. vnde Lucilius: *Bias.* *Sardi.* *Muſimones.*

Pretium emit qui vendit equum muſimonem.

Sardi autem deprauati & nefarij ſunt habiti. Notatur itaque rerum malarum copia ſub duobus hiſce, quibus abundat Sardinia. Lege Plinium 8. cap. 49. De Biante Laër. Valer. Max. lib. 7. & Gell. lib. 5.

Thales.] nobiliſſima ortus familia Mileti, Geometriæ & Aſtrologiæ peritiſſimus. Inter eiuſdem graues ſententias eſt ea, qua monebat ſponſionem non eſſe faciendam, ἐγγύα πάρα δ' ἄτη. qui enim ſe vadem ſtatuit, ſibi ſeruitutem, alteri libertatem parat. Clemens Alexandrinus 6. Stromatum, Sponſionem eſſe noxæ filiam dicit (ex Thalete) ſponſionis verò mulctam: id eſt, ἐγγύα ἄτας θυγάτηρ, ἐγγύας δὲ ζαμία. Symbolum eſt parra vel merops, quæ pedibus aut viſco captæ conſocias attrahunt. Tales enim ſunt debitores, qui vt ſeſe explicent irretitos, alios quos poſſunt fide iuſſores aucupantur. Parra quidem auis inauſpicata, quæ galerita vel alauda dicitur, Plinius 11. cap. 37. Merops, quòd apes comedat, apiaſtra, idem lib. 10. *Thales.*

Submouendam ignorantiam.

EMBLEMA CLXXXVII.

QVOD monstrũ id? Sphinx est. Cur cãdida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia: tanti
Scilicet est triplex caussa & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, sunt quos blanda voluptas,
Sunt & quos faciunt corda superba rudes.
At quibus est notum, quid Delphica littera possit,
Præcipitis monstri guttura dira secant.
Namque vir ipse bipesq; tripesq; & quadrupes idem est,
Primaq; prudentis laurea, nosse virum.

Vt mi-

VT minùs prouectis aliquantisper consulam, paulò altiùs repetam carminis huius argumentum ex sententia Diodori Siculi, Sophoclis & Strabonis. Oedipus Colonæus, inquiunt, Agenoris ex Labdaco nepos & Iocastæ filius: quem pater cùm ex oraculo futurum cognouisset, vt à filio vita priuaretur, Oedipum recèns natum pastori dedit interficiendum. Ille suspensum traiecta resti per vtrumque pedem reliquit in Cytherone. Sed Melibœus pastor regius, tum fortè misericordia motus, ad Regem suum Polybum detulit qui cùm liberis careret, pro filio curauit educandum, & à tumore pedum Oedipum nominauit, ἀπὸ τοῦ οἰδεῖν τοὺς πόδας. Cùm doleuisset iam corpore robustus & animo forti, sui generis ignarus, Apollinis oraculum de patre consuluit: à quo responsum habuit se parricidam futurum, & suæ matris maritum. Itaque Corinthum repetere noluit, viamque ingressus qua Thebas proficisceretur, obuium parentem (à quo, quòd non cessisset, scepto fuerat percussus) interfecit. Regio Thebana tunc temporis infestata erat cladibus, & latrociniis Sphingis. Monstrum id erat ore virgineo, quod captis & in præcipitium adductis ænigma solebat proponere, eosque qui id nescirent dissoluere, de saxis præcipites dabat. Hoc verò tale fuisse traditur ænigma: *Quod animal esset & quadrupes, & bipes, & tripes.* quod Ausonius Eidyllio decimoquinto, vbi de ternario numero bellè complexus est his verbis;

Qui bipes & quadrupes foret, & tripes, omnia solus,
Terruit Aoniam volucris leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Creon Thebanorum Imperator eam ob caussam edictum per vniuersam Græciam promulgari iussit, estque pollicitus, vt qui Sphingis ænigma dissolueret, suam illi sororem daret vxorem. qua fama excitatus Oedipus, ad montem Spinthium profectus, ænigma soluit, deque humanæ vitæ partibus interpretatus est. Homo enim quadrupes infans, propter corporis imbecillitatem: ætate ineunte, bipes: senex autem tripes, quòd sæpiùs vtendum baculo fit ea ætate, quæ aliquid vietum habet & caducum. Soluto ergo problemate Sphinx doloris impatientia se ex edito monte præcipitem dedit. Hanc fabulam variis modis à scriptoribus traditam reperi. Sphingis ortum habet Hesiod. in Theogonia: suntque qui asserant Sphingem esse ex genere simiarum, vt Diodorus. At Albertus Magnus 22. De animalib. & Solinus cap. 30. Polyhist. simias esse volunt. Alia Plin. scribit lib. 8. cap. 21. & 11. cap. 72. & 35. c. 12. ex quibus locis

Oedipi vita & fatum.

locis petendam esse veram Sphingis descriptionem plerique censent. Sabellic. principio Ennead. 7. libro 1. credit Sphingem perniciosum quendam hominem fuisse qui sua calliditate multos peremerit. Sed hæc missa faciamus & ad mythologicam tractationem veniamus. Sphinx triformi (vtpotè quæ puellari forma sit, plumis tecta vt auis, & leoninis pedibus) ignorantiam arguit, in editissimo huius vitæ monte, & quasi theatro locatam, infinitam hominum multitudinem sua tritate opprimere nõ alia de caussa, nisi quòd sese non agnoscat, id est, se homines esse ignorent. Triplex autem monstri forma refertur, ad tres primarias caussas efficientes ignorantiæ. Nam virginea facies voluptatem repræsentat, fœdamque libidinem, quæ hominem ita excæcat & afficit, vt eum ab humanitate degenerem in belluinam fermè naturam commutet, quo fit vt ab omni vera disciplina rectaque institutione penitùs abhorreat. Plumæ volucres, quibus totum corpus occupatur, & quasi obsidetur, leuitatem & inconstantiam animi satis apertè declarant, quæ quidem cùm rationis principatum, vel naturæ vel consuetudinis vitio præripuit & occupauit, quid in homine reliqui est, quod firmum aut constans esse vel videri possit? Cæterùm pedes, quales sunt leonis, indicant superbiam arrogantiamque; quæ cùm falsam de rebus opinionem habeat, seque scire putet quod nescit, non mirum est si turpiter impingat, & longissimè absit à perfecta rerum cognitione. Prima itaque ignorationis caussa est ingenij leuitas, vel temeritas, quæ quid maximè se deceat, non videt. Altera est corporis voluptas, primo quidem aspectu blandiens, sed asperrima, tristisque, postquàm gustaueris: De qua sic antè,

—— meretricius ardor
Egregios iuuenes seuocat à studiis.

Tertia caussa omnium perniciosissima, & ad nocendum imprimis efficax, est animi elatio & arrogantia: de qua, quia iam in superioribus, verbum non amplius addam.

Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia.] Quia hîc Sphinx adhibetur pro typo ignorationis, id certè primò videtur esse tractum ex tabula Cebetis Thebani: cuius ipsissima verba huc traduco ad maiorem fidem: ἔστιν ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προεβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν. αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτ' ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ. ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς οὐκ εἰσάπαξ,

ὥσπερ

Sphingis descriptio. *Virginis facies in Sphinge.* *Pluma Sphingis.* *Leonini pedes.* *Ingenij leuitas.* *Voluptas corporis.* *Superbia.* *Sphinx, ignorationis symbolum.*

ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι. ἂν δέ τις γνῷ, ἀνάπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. id est: Hæc expoſitio eius ænigmatis, quod à Sphinge proponebatur hominibus. Qui enim illud intellexerat, ſalutem quidem conſequebatur; qui verò minimè, in exitium incidebat. Eo modo ſe habet ea explicatio. Sphinx enim eſt hominibus inſipientia. Hæc autem proponit quid bonum, quid malum; quid neque bonum, quid neque malum ſit in vita. Quæ ſi quis minus intellexerit, ab eo interimitur: neque id ſemel, ſicut is qui depaſtus à Sphinge moriebatur, ſed per omnem vitam paulatim abſumetur, vt qui perpetuis ſuppliciis addicti ſunt: contrà verò ſi quis agnouerit, occiſa tandem inſipientia, ſalutem ipſe conſequitur, & beatus & felix per totum vitæ curriculum euadit. hæc ille. Cæterùm (quod nolim prætermiſſum) Clemens Alexand. 5. Stromat. Sphingem retulit ad ingenij ſollertiam, & robur corporis, ob humanam faciem & leoninum corpus. Attigit Aelian. de hiſtoria animal. lib. 2. cap. 7. Retulit ad iuſtitiam Dio Chryſoſtom. Orat. 10. ſub finem, & torquet ad ſophiſtarum genus.

At quibus eſt notum, &c.] Plato in Charmide, & Plutarch. variis locis tradunt aſcriptum fuiſſe pro foribus templi Apollinis Delphici, literis aureis, ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥΤΟΝ, id eſt, NOSCE TEIPSVM, in quo omnis ſapientiæ neruos eſſe ſitos permulti auctores tradiderunt: quod Alcibiadi apud Platonem Dialogo De natura hominis, omnium difficillimum videtur, eiuſque difficultatis rationem explicat Anton. Zimara lib. Problematôn. Hanc ſententiam diuino beneficio in terram ad homines delapſam plerique exiſtimarunt, vt Iuuen. Sat. 11. cuius quidē diuini præcepti vires, vt copioſè, ſic & eruditè tractat M. Tullius De legibus 1. Qui ſeipſum norit, inquit, primum ſe aliquid habere ſentiet diuinum, tantoque munere Deorū ſemper dignum aliquid & faciet & ſentiet: & cùm ſeipſe perſpexerit, totumque tentarit, intelliget quemadmodum natura ſubornatus in vitam venerit, quantaque inſtrumenta habeat ad obtinendam, adipiſcendamque ſapientiam: quemadmodum principio rerum omnium, quaſi adumbratas intelligentias animo ac mente conceperit, quibus illuſtratus, ſapientia duce, bonum virum, & ob eam ipſam cauſſam cernat ſe beatum fore. Nam cùm animus cognitis perceptiſque virtutibus, à corporis obſequio indulgentia-

Noſſe ſeipſum quam vim habeat.

gentiaque discesserit, voluptatemque, sicut labem aliquam dedecoris oppresserit, omnemque mortis dolorisque timorem effugerit, societatemque carnis eiecerit, tum omnibus se naturâ coniunctum duxerit, cultumque Deorum & puram religionem susceperit, & exacuerit illam vt oculorum, sic ingenij aciem ad bona eligenda, & reiicienda contraria: quæ virtus ex prouidendo est appellata prudentia: quid eo dici aut cogitari poterit beatius? Idemque cùm cælum, terras, maria, rerumque omnium naturam perspexerit, eaque vnde generata, quò recurrant, quando, quomodo obitura, quid in his mortale & caducum; quid diuinum æternumque sit, viderit, ipsumque ea moderantem & regentem penè prehenderit, seque non vnis circundatum mœnibus popularem alicuius definiti loci, sed ciuem totius mundi, quasi vrbis vnius agnouerit, in hac ille magnificentia rerum, atque in hoc conspectu, & cognitione naturæ, Dij immortales, cùm se noscet (quod Apollo præcepit Pythius) quàm contemnet, quàm despiciet, quàm pro nihilo putabit ea quæ vulgò dicuntur amplissima! Atque hæc omnia quasi sepimento aliquo vallabit, disserendi ratione, veri & falsi iudicandi scientia, & arte quadam intelligendi, quid quamque rem sequatur, & quid sit cuique contrarium. Idem Cicero 1. Tuscul. Est illud vel maximum, ait, animo ipso animum videre: & nimirùm hanc habet vim præceptum Apollinis; quo monet, vt se quisque noscat: non enim, credo, id præcipit, vt membra nostra aut staturam, figurámve noscamus: neque nos corpora sumus: neque ego tibi hæc dicens, corpori tuo dico. Cùm igitur, Nosce te, dicit, hoc dicit, Nosce animum tuum. Nam corpus quidem quasi vas est, aut aliquod animi receptaculum: ab animo tuo quicquid agitur, id agitur à te. Hunc igitur nosse, nisi diuinũ esset, non esset hoc acrioris cuiusdam animi præceptũ, sic vt tributum Deo sit, hoc est seipsum posse cognoscere: & hæc hactenus Cicero. Apollo apud Ouidium 2. artis de suo templo:

Est ibi diuersum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quæ sibi quemque iubet.

Ausonius eidyllio 4.

Quanquam difficile est se noscere, γνῶθι σεαυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

Hanc porrò sententiam Thaletis esse vult Laërt. lib. 1. Chilonis verò Plinius lib. 7. cap. 32. Lege Platon. in Amatoribus, Stobæi sermonem περὶ τοῦ γνῶθι σαυτόν. Macrob. 1. Saturn. cap. 6.

Ada.

Adagium, Noſce te; multosq; alios qui auream hanc cęleſtemq; gnomen ſcriptis commendarunt, & quantum habeat in mortalium rebus momenti, explicuerunt.

Delphica littera.] Sententia Delphica perbellè declaratur à Xenophonte 4. Comment. ſub perſona Socratis. Platonis iſtuc mihi occurrit è Philæbo: *τῆς πάσης πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον, ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν δελφοῖς γραμμάτων. τὸ γνῶναι σαυτὸν λέγεις, ὦ σώκρατες.*

Præcipitis monſtri.] ignorantiæ, quæ eſt reuera *θηρίον ἄλκιμον, καὶ δυσπέλαστον κακὸν*, vt loquitur Sophocles *περὶ ἀμαθίας*. Præcipitis monſtri, id eſt deiecti, deturbati, ruentis. Vel monſtrum præceps, idem eſt atque periculoſum, eo quòd in præcipitijs ſaxorum vel montium pericula maiora eſſe putentur.

Namque vir ipſe bipesq;, &c.] Tres hîc notantur ætatis humanæ partes, infantia, virilis ætas, & ſenectus. Alij aliter diſtribuũt: ſed non eſt inſtituti noſtri cuncta perſequi. *Tres ætates.*

Primaq; prudentis laurea.] Primus ſapientiæ gradus à veteribus celebratiſſimus, SEIPSVM NOSSE, vltimus NOSSE DEVM; vt rectè pieque monuerunt quidam Philoſophi Chriſtiani. *Primus ad ſapiẽtiam gradus.*

Laurea.] victoria, gloria. Martialis 7. lib. 4.

— veniat laurea multa licet.

Idem in ſecundo dixerat, initiò ferè:

Quæ datur ex Dacis laurea, tota tua eſt.

Auſonius eidyllio 9.

Hac profligati venit modò laurea belli.

noſſe virum.] Oraculum id, *γνῶθι σαυτὸν*, præter cæteros explicat Plutarch. libello De diſcrimine adulatoris & amici: quo loco ait, Deum ſequi, & ſeipſum noſſe, ſalutis eſſe ſummam. Et Clemens Alexandr. ſtatim initiò 3. lib. cui Pædagogo nomẽ indidit, pulcherrimã & maximam diſciplinarũ omnium ait eſſe, ſeipſum noſſe: quia qui ſeipſum norit, Deum cognoſcit, &c. vide reliqua. Nemo inſipientium (inquit Dio Chryſoſt. 4. Orat. de regno) ſeipſum nouit. Neque enim id Apollo præcepiſſet in primis, niſi cuique difficillimum viſum eſſet. Nónne putas inter morbos nullum magis pernicioſum inſipientia? eumq́ue qui ſit inſipiens, ſibi ipſi nocentiſſimum? an etiam plurimorũ cauſſam malorum aliis eſſe?

Mentem, non formam, plus pollere.

EMBLEMA CLXXXVIII.

INGRESSA vulpes in Choragi pergulam,
Fabrè expolitum inuenit humanum caput,
Sic eleganter fabricatum, vt ſpiritus
Solùm deeſſet, cæteris viuiſceret.
Id illa cùm ſumpſiſſet in manus, ait,
O quale caput eſt! ſed cerebrum non habet.

Forma nihil, ſi ſola forma eſt.

ID ex Aeſopi apologo de vulpe & capitis humani ſimulacro, quod cùm offenderet, artem quidem & vultus effıcti laudauit elegantiam, ſed nihili eſſe duxit, quia cerebro careret. quod torquetur πρὸς ἄνδρας μεγαλοπρεπεῖς μὲν τῷ σώματι, κατὰ δὲ ψυχὴν ἀλογίστους. vel, in quoſdam formoſulos & elegantiore cultu adoleſcẽtes,

adolescentes, cætera verò prorsus obtusos nulliusque frugis qui certè nihil aliud circumferunt, quàm quod dici solet, In aurea vagina gladiũ plumbeum. vnde conquestus est nescio quis Græcorum his quidem verbis:

πολλοῖσι θνητῶν ἡ μὲν ὄψις εὐγενὴς,
ὁ νοῦς δ' ἐν αὐτῇ δυσγενὴς εὑρίσκεται. id est,
Multis mortalium aspectus liberalis:
Mens autem in se ignobilis deprehenditur.

Rectè admonuit Thales laborandum non esse in facie exornanda, sed potiùs in actionibus & studiis honestis pulchritudinem esse quærendam. Lubens apponerem exemplum Nirei ex Homero Iliad. γ. qui κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν, eorum qui ad Ilium venerunt formosissimus: sed, vt ille subiicit, ἀλαπαδνὸς ἔην, imbellis erat, & in cæteris inutilis: cuius semel dumtaxat Homerus meminit in nauium catalogo; vt perspicuè ostenderet eam corporis formam ad res excellentes, & quæ laude dignæ sunt, minimè idoneam. Est itaque operæ pretium, iuxta Socratis præclarum monitum, quemque virtutis & honesti studiosum τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν ἐν κατόπτρῳ θεασάμενον, εἰ μὲν καλὸς εἴη τὴν ὄψιν, ἀσκῆσαι τοιαύτην εἶναι καὶ τὴν ψυχὴν, ἄτοπον ἡγησάμενον ἐν καλῷ σώματι ψυχὴν αἰσχρὰν οἰκεῖν. εἰ δ' αἰσχρὸς αὐτῷ φαίνοιτο τὴν τοῦ σώματος ἰδέαν εἶναι, τοσῷδε μᾶλλον ἐπιμεληθῆναι τῆς ψυχῆς. id est: suam ipsius formam in speculo debere conspicere, vt si forma bona sibi videatur, exerceat eam vnà cum animo, & faciat quæ forma digna sunt: vt putet admodum absurdum esse in pulchro corpore animum deformem continere: quòd si deformis sit in iis quæ corporis sunt, eo magis curandum sibi nitendúmque, vt pulchritudinem animi consequatur. Cæterùm Philosophi permulti animæ sedem in cerebro, tamquam in arce summa posuere: vnde vecordes & insipidi vulgò dicuntur cerebro vacui. Iuuenal. Satyr. 14.

Nireus formosissimus.

Socratis dictum sapiens.

Cùm facies peiora senex, vacuumq́ cerebro
Iampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat?

Prouerb. Caput vacuum cerebro. Apologum ita scitè redditum huc apponam:

Mimi ingressa domum vulpes dum singula rerum
Visendi studio, scenæ instrumenta reuoluit,
Formosi laruam simulacrum repperit oris:
Inq́ manu sumens, animoq́ & lumine lustrans,
O quàm insigne caput, specie quàm, dixit, honesta,
Sed rationis inops, cassoq́ informe cerebro.

Sordet honos forma, nisi cui ſapientia iuncta eſt.

Fabrè.] id eſt, affabrè, ingenioſè, artificio quodam ſingulari, δαιδαλέως.

O' *quale caput eſt. ſed cerebrum non habet.*] ὦ καλὴ κεφαλὴ, ἀλλ' ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει. Græcè lepidiùs.

Diues indoctus.

EMBLEMA CLXXXIX.

T R A N A T *aquas reſidens pretioſo in vellere Phryxus,*
Et flauam impauidus per mare ſcandit ouem.
Ecquid id eſt? vir ſenſu hebeti, ſed diuite gaza,
Coniugis, aut ſerui quem regit arbitrium.

Huc

HVc pertinet Diogenis apophthegma, cùm diceret indoctũ diuitem, arietem esse in aureo vellere; & Socratis, qui eius generis homines aurea mancipia, & equos argento circumtectos appellabat. Hîc verò notantur potissimùm locupletes illi, qui cùm sint hebeti & obtuso prorsus ingenio, ducuntur trahunturque pro vxorum arbitrio, vt eorum negotia è famulorum ductu regulaque pendeant: nec secus ac infantes anniculi è nutricis amplexu; illi quid loquantur, quidque statuant, non habent quòd illos animus & rationis copia deficiat. In quos hoc Palladæ torqueri solet: *Aries in aureo vellere.*

πλοῦτον μὲν πλουτοῦντος ἔχεις, ψυχὴν δὲ πένητος;
ὦ τοῖς κληρονόμοις πλούσιε, σοὶ δὲ πένης.

Xenophontis locus 4. Comment. satis esse potest ad id Emblema illustrandum: nempè ὅτι ἄνθρωποι δοῦλοι δι' ἀγνοίαν, κἂν πλούσιοι. quæ Socratis disputatio est cum Euthydemo. Vt autẽ Phryxi fabulam attingam, ille nouercæ insidias vnà cum Helle sorore fugiens visus est per mare vehi ab ariete velleris aurei. Aiunt autem ei nauẽ fuisse paratam fugienti, cuius insigne aries erat. *Serui homines ob imperitiã.*

pretioso in vellere.] De aureo vellere Ouid. 7. Metamorph. & Iustinus in Trogum lib. 42. Sũnt qui aurei velleris pellem interpretentur fuisse librum quendam veterum more in pelle conscriptum, in quo auri conficiendi scientia traderetur: cuiusmodi libros cùm Diocletianus summa diligentia perquisiuisset apud Aegyptios (qui huius peritissimi censebantur) omnes flãma consumpsisse fertur, ne diuitiis ita comparatis Aegyptij Romanis inferre bellum auderent, atque ex eo tempore artem hanc publico Cæsaris edicto semper habitam fuisse flagitiosam. Sed dum alios plerosque auctores voluo, occurrit id quod de aureo vellere plurimi referunt, ex Suida potissimùm, explicantque, vti iam admonui de arte, quam χημείαν Græci appellant. Alij verò malunt hoc intelligi magnam auri vim, quæ apud Colchos esset, à principibus quibusdam viris congestam. At verò Colchica regio propter vicinitatem Caucasi montis, auro abundabat, vel teste Strabone, qui scribit multos fontes ex Caucaso mãnare, scaturientes arena aurea, tam tenui, vt oculorum aciem effugiat, eamque colligi ab incolis, pellibus quibusdam lanosis in aquam iniectis. Hinc enim suspicari possumus locum esse fabulæ datum: pelles enim, subsidente in iis arena, speciem aurei velleris præ se ferunt. Locum Strabonis ex 10. lib. huc transferre non pigeat. παρὰ τούτοις δὲ λέγεται καὶ χρυσὸν καταφέρειν τοὺς χειμάῤῥους, ὑποδέχεσθαι δ' αὐτὸν τοὺς βαρβάρους φάτναις κατατετρημέναις, *Aureum vellus.*

 μέναις,

μέναις, καὶ μαλλωταῖς δωραῖς ἀφ' οὗ μεμυθεῦσθαι καὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρας. Meminit Corn. Tacit. 6. Annalium.

ſenſu hebeti.] qualis eſt ouis, animalis ſtolidi & inſipientis prorſus. vnde illud, προβατίου βίον ζῆν, & προβάτου ἦθος. Pierius libro 10.

Coniugis aut ſerui quē regit arbitrium.] is aptè dicitur à Græcis γυναικοκρατούμενος, καὶ δουλοκρατούμενος.

In fidem vxoriam.

EMBLEMA CXC.

ECCE puella, viro quæ dextrâ iungitur: ecce
Ut ſedet, vt catulus luſitat ante pedes!
Hæc fidei eſt ſpecies: Veneris quam ſi educat ardor,

Ma-

Malorum in læua non malè ramus erit.
Poma etenim Veneris sunt. sic Scheneida vicit
Hippomenes, petiit sic Galatea virum.

DVo sunt quę matrimonio iunctis maximè conueniunt, idque stabiliunt, & communi vinculo ligant, nimirùm fides & amor. Huius quidem symbolum, canis fidissimum animal: illius autem pomus vel malus frugifera. Coniugium siquidem copula, quæ fit mutua corporum coniunctione, fide constantiaque fouetur imprimis atque conseruatur. Porrò autem Veneri consecrata, cui nimirum aureum Hesperidum fuit adiudicatum: & earum beneficio Atalantam vicit Hippomenes, & Galatea suum amasium malo petijt. Huc pertinet Epigramma Platonis ex Laërtio: *Malum, Veneri sacrum.*

τῷ μήλῳ βάλλω σε, σὺ δ' εἰ μὲν ἑκοῦσα φιλεῖς με, &c.
Malo ego te ferio; cape, si me diligis, illud.

dextra iungitur.] Dextra, fidei symbolum, vti superiùs explicuimus.

catulus.] canis, catellus, qui etiam fidei notam repræsentat. Siquidem Socrates per canem iurat, cùm obsequium & fidem putat præstandam iis qui rerum habenas in ciuitatibus tenent. Et in C. Mamilij numo, qui aliquando S. C. præfectus est limitibus metandis, est canis allatrans, qui notat fidem esse præstandam ei qui eiusmodi operæ præficitur. Pierius in Cane, vel lib. 5. *Canis, fidei nota.*

in læua.] parte sinistra.

sic Scheneida vicit Hippomenes.] Atalanta Schenei filia suis procis certamē cursus proponebat, ea lege vt eum qui vinceretur confoderet. Hippomenes, qui eam deperibat, Veneris arte, cursum cum puella instituit, & primò in præcurrentem, pomum vnum aureum, deinde alterum, & tandem tertium iecit: quare capta pomorum tam rara pulchritudine, anteuertit cursum Hippomenes, & puellam vicit. Ouid. 10. Metamorph. *Hippomenes vicit Atalantam.*

petijt sic Galatea virum.] Galatea Nympha marina Polyphemo adamata, de qua 13. Metamorph. Ouid. Sed hoc intelligerem potiùs de ea quam 3. Ecloga Maro celebrat: *Galatea.*

Malo me Galatea petit lasciua puella.

Lege Prouerb. Malis ferire.

Reuerentiam in matrimonio requiri.

EMBLEMA CXCI.

CVM furit in Venerem, pelagi se in littore sistit
Vipera, & ab stomacho dira venena vomit:
Murænamq́; ciens ingentia sibila tollit,
At simul amplexus appetit illa viri.
Maxima debetur thalamo reuerentia: coniux
Alternum debet coniugi & obsequium.

HOc innuit, quanta in matrimonio requiratur puritas & reuerentia. Si enim eam obseruent instinctu aliquo naturæ animalia ratione carentia, pudeat homines in hoc esse deteriores. Basilius Magnus in Hexaëmeron Oratione 7. ita fermè ex anguis & murænæ congressu, quales coniugum mores esse

esse debeant, ostendit. Vipera, infestissimum animal eorum quæ serpunt, inquit, cum marina muræna congreditur, sibiloque se adesse significans, ex profundo eam ad concubitum euocat: hæc autem morem gerit, & cum venenata bestia copulatur. Quorsum hæc spectat oratio? vt intelligamus, si duris & feris moribus sit vir, eum esse vxori ferendum, nec coniugium vlla ex caussa dirimendum. Obiurgator est, at vir: vinolentus, at naturæ lege coniunctus: durus & morosus, at iam membrum tuum est, atque omnium præstantissimum. Audiat etiam vir monitionem, quæ ad ipsum pertinet. Vipera virus euomit, reuerentia coniugij: tu animi inclementiam & inhumanitatem, coniugalem copulam reueritus, non depones? An aliam etiam nobis vtilitatem adfert viperæ exemplum, quòd adulterium quoddam est naturæ viperæ atque murænæ concubitus? Discant igitur ij qui in aliena coniugia inuadunt, cuiusmodi bestiæ sint similes. Hæc ferè Basil. Græca si quis malit, propter viri tanti auctoritatem huc placet adiicere. ἔχιδνα τὸ χαλεπώτατον τῶν ἑρπετῶν πρὸς γάμον ἀπαντᾷ τῆς θαλασσίας μυραίνης, καὶ συριγμῷ τὴν παρουσίαν σημήνασα, ἐκκαλεῖται αὐτὴν ἐκ τῶν βυθῶν πρὸς γαμικὴν συμπλοκήν. ἡ δὲ ὑπακούει καὶ ἑνοῦται τῷ ἰοβόλῳ. τί βούλεταί μοι ὁ λόγος; ὅτι κἂν τραχὺς ᾖ κἂν ἄγριος τὸ ἦθος ὁ σύνοικος, ἀνάγκη φέρειν τὴν ὁμόζυγα, καὶ ἐκ μηδεμιᾶς προφάσεως καταδέχεσθαι τὴν ἕνωσιν διασπᾶν. πλήκτης; ἀλλ' ἀνήρ. πάροινος; ἀλλ' ἡνωμένος κατὰ τὴν φύσιν. τραχὺς καὶ δυσάρεστος; ἀλλὰ μέλος ἤδη σὸν, καὶ μελῶν τὸ τιμιώτατον. ἀκουέτω δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τῆς προσηκούσης αὐτῷ παραινέσεως. ἡ ἔχιδνα τὸν ἰὸν ἐξεμεῖ αἰδουμένη τὸν γάμον· σὺ τὸ τῆς ψυχῆς ἀπηνὲς καὶ ἀπάνθρωπον οὐκ ἀποτίθεσαι αἰδοῖ τῆς ἑνώσεως. ἢ τάχα τῆς ἐχίδνης ὑπόδειγμα καὶ ἑτέρως ἡμῖν χρησιμεύει, ὅτι μοιχεία τίς ἐστι τῆς φύσεως ἡ τῆς ἐχίδνης καὶ μυραίνης ἐπιπλοκή; διδαχθήτωσαν οὖν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιβουλεύοντες γάμοις, ποταπῷ εἰσὶν ἑρπετῷ παραπλήσιοι. De matrimonij cultu D. Paulus 1. Corinth. 7. & Lactant. 6. Diuin. institut. 23. *Fons Emblematis.*

Cùm furit in Venerem.] dum coitum appetit.

Vipera.] à vi pariendo dicta, vt Græcis Echidna, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ τὴν γονὴν ἄχρι θανάτου. Refert enim Herodotus in Thalia, quòd in concubitu mas in os feminæ caput inserit: at illa post rem peractã illud præcidit, mox paritura disrumpitur: nec nisi effractis lateribus erumpunt nati quos paritura est. Nam non oua, vt plerique serpentes, sed catulos fermè viginti parere dicitur. Ergo non nisi parentum cæde fetus in lucem prodeunt. Ferunt autem ita cauisse naturam, ne tam noxij animalis species supra modum augesceret. Ait enim Solinus viperam insanabili *Vipera partus & fetus qualis.*

esse morsu, eiusque venenum, vt vult Albertus, apprimè calidum est, ideoque magis noxium. Lege Plin. lib. 10. cap. 62.

Muranamq; ciens.] De Muræna Plinius lib. 9. quo nomine Lampetram intelligi pridem existimaram, secutus quorundam opinionem: à qua me facilè reuocat Ioan. Frater, vir exacti iudicij, amicus meus: siquidem Lampetra, muræna fluuiatilis appellatur, sed propter similitudinem quam habet cum Pliniana muræna, non quòd eadem specie dici debeat: nemo enim vnquam in dubium reuocauit quin mas esset in Lampetrarum genere; & cum feminis nō difficiliùs & rariùs capi. Is verò captus, nunquam visus est dentes habere extra os. Itaque id intelligendum de murænis carniuoris, præsertim cùm Plinius cap. 29. lib. eiusdem 9. tradat in murænis documentum sæuitiæ Vedium Pollionem Romanum inuenisse, qui viuariis murænarum damnata mancipia immergeret, ac si ad id terrarum feræ non sufficerent. Quod Lampetræ non potest accommodari. Cæterùm fabulam hanc, seu historiam mauis, de murænæ & serpentis concubitu, lepidè & copiosè retulit Oppianus 1. Halieuticôn, Aelian. 1. de animalib. c. 50. & 9. vlt. Verba hæc Pliniana è 32. c. 2. Licinius Macer murænas tantùm feminei sexus esse tradit, & concipere è serpentibus, ob id sibilo à piscatoribus tamquam serpentibus euocari & capi. Quam ipse sententiam refutarat antè lib. 9. his verbis: Muræna quocumque tempore parit, cùm cæteri pisces stato tempore pariant. In sicco littore elapsas vulgus coitu serpentium impleri putat. Aristoteles Myrinum marem appellat qui generat: discrimē esse quòd Muræna varia & infirma sit; Myrinus vnicolor & robustus, dentesque extra os habeat.

Maxima debetur thalamo reuerentia.] Imitatus est Iuuenal. illud è Satyr. 14.

Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras. ——

coniunx Alternum debet, &c.] Idipsum est quod ait D. Paulus: Vxori vir debitum reddat, & vxor viro. Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: itemque vir sui corporis potestatem non habet, sed vxor.

In se-

In fecunditatem ſibiipſi damnoſam.

EMBLEMA CXCII.

LVDIBRIVM pueris lapides iacientibus, hoc me
In triuio poſuit ruſtica cura nucem:
Quæ laceris ramis, perſtrictoq; ardua libro,
Certatim fundis per latus omne petor.
Quid ſterili poſſet contingere turpius? eheu,
Infelix, fructus in mea damna fero!

PRoſopopœia eſt nucis arboris, de pueris & viatoribus conquerentis, quòd vndique lapidibus obruatur, propter vberem ſuarum nucum prouentum: vnde colligit noxæ & diſpendio ſibi fertilitatem eſſe. Quod certè transfertur in parentes, qui liberos habent vſque adeò perditos & profligatos, vt damnum

Mollius educati liberi damnum parentibus arcessunt.

num atrocissimum & infamiam iis arcessant, à quibus sunt molliter educati. Tales sunt quos vitæ improbitate, vel crimine aliquo insignes censura corripit, aut coërcet magistratus, non sine parentum dolore incredibili. Ea enim vox est sub persona matris apud Ouidium:

Locus è Nuce Ouidiana.

Nunc vterus vitio est, quæ vult formosa videri,
Raraq; in hoc æuo est quæ velit esse parens.
Certè ego si numquam peperissem, tutior essem:
Ista Clytæmnestra digna querela fuit.

Itemque:

Fructus obest, peperisse nocet, nocet esse feracem;
Quæq; fuit multis, hæc mihi præda malo.

Alciati Emblema tractum apparet è Græco Antipatri, aut, vt alij volunt, Stratonis, ex quo etiam pulcherrima Ouidij Elegia de Nuce videtur sumpta. sic enim habet Græcus:

Typus Emblematis.

εἰνοδίην καρύην με παρερχομένοις ἐφύτευσαν
παισὶ λιθοβλήτου παίγνιον εὐστοχίης.
πάντας δ' ἀκρέμονάς τε, καὶ εὐθαλέας ὀροδάμνους,
κέκλασμαι, πυκιναῖς χέρμασι βαλλομένη.
δένδρεσιν εὐκάρποις οὐδὲν πλέον. ἦ γὰρ ἔγωγε
δυσδαίμων ἐπ' ἐμὴν ὕβριν ἐκαρποφόρουν.

Præter Alciati versionem, hæc mihi quondam non pœnitenda occurrebat:

Quid me quisque petit, cur in me destinat ictum?
Hei mihi, quòd fuerim tam propè iuncta viæ.
Sunt mihi rami omnes, sunt & viridantia fracta
Germina, tam crebris obruta missilibus.
Quid mihi profuerit, quòd sim fecunda, parensq;?
Me miseram! fructus in mea damna tuli.

Quædam huc commodè transferri possunt è Collectan. Stobæi Sermon. 74.

rustica cura.] rusticus laboriosus, vt Horat. 2. Carm. dixit,
Iuuenumq; prodis publica cura.

ardua.] altissima, ingens.

perstricto libro.] rupto & scisso cortice. Librum vsurpat in primaria significatione. Vide Cassiodorum lib. vndecimo, epist. 38. Variarum.

fundis.] instrumentis ad lapides eiaculandos.

petor.] dilapidor.

Amor filiorum.

EMBLEMA CXCIII.

ANTE diem vernam boreali cana palumbes
Frigore nidificat, præcoqua & oua fouet:
Mollius & pulli vt iaceant, sibi vellicat alas,
Queis nuda hiberno deficit ipsa gelu.
Ecquid Colchi pudet, vel te Progne improba? mortem
Cùm volucris propriæ prolis amore subit?

HOc susceptum est in quasdã ferreas & abhorrentes ab omni humanitate matres, quæ fetus enecant, aut etiam incuria perire sinunt: quas certè tanti flagitij vel eò magis pudere deceret, cùm quæ rationis expertia sunt, id numquam admittant: certumque sit ex iis aliqua, &, vt veriùs dixerim, præ- *Matrum quarundam in fetus impietas.*

ter

ter admodum pauca, ferè omnia, tanta cura paruulos educare & tutari, vt se non foueant accuratiùs. Nemo est profectò qui nesciat tantam non esse belluarum feritatem, vt quorundam hominum, qui sua pignora relinquere non verentur, aut etiã perdere non exhorrent, quę communis omnium parentis instinctus & pietas seruare iubet, iisdemque curare quæ ad vitam sustentãdam necessaria sunt. Quibus itaque verbis, aut quibus, quæso, diris deuouebimus eiusmodi flagitium, non dicam parentum, sed carnificum impiissimorum, qui naturæ ius vel etiam honesti repagulum præcipuum dissoluerunt, quibus in animum cadere potuit tam infandum scelus, tantumque flagitium, vt vitam innocentibus adimant, non dicã ignotis aut exteris, sed iis qui quasi sui corporis membra sint, imò reuera expressissima, non muta aut adumbrata, vt sic dixerim, simulacra? Id fortè fit, vt famæ consulatur, & ne ob hanc labem culpamque teterrimam apud eos, quibuscum viuunt, ruborem contrahant. Sed tamen

Summum credo nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam viuendi perdere caussas.

Etenim quæ hæc vita esse potest, quæ assiduò sibi malè conscia nocte dieque suum portet in pectore testem? Tantùm verò abest vt immanitas ea in belluis deprehendatur, quæ etiam pueros à matribus aut relictos, aut eiectos, vberibus interdum aluerint, & pro viribus immunes à damno fecerint. cuius rei testes habemus historias tum Græcorum, tum Romanorum. Hîc autẽ exemplum proponit palumbis, quæ sæuiente frigore nidificans, & partum emittens, sibi plumas haud grauatur auellere, vt paruuli molliùs incubent: quo fit vt ipsa sæpè mater gelu contabescat. Sulpicius Seuerus ait: lege diuina qui partum non deformatum mulieri excusserit, extremo supplicio puniendum. Quid igitur mulier, quæ audet partum elidere, quæ sua ipsius viscera (horrendum dictu factuque impium) euiscerat? Succurrit ad hanc rem grauissimum Tertulliani testimonium: Cùm nobis homicidium semel interdictum sit etiam cõceptum vtero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissoluere non licet. Homicidij festinatio est, prohiberi nasci: nec refert natam quis animam eripiat, an nascentium disturbet. Homo est & qui est futurus: & fructus hominis iam in semine est. Qua ratione mulier quædam Milesia quòd medicamentis partum abegisset, damnata est capitis: quanquam enim eum qui nondum esset homo, expulisset, sustulerat tamen spem parentis, memoriam nominis, subsidium

Palumbes se ad fouendos fetus explumat.

Sulpicij Seueri locus.

Tertulliani locus.

dium generis, heredem familię, designatumque ciuem Reipub. vt Cicero in Cluětiana. Ouidius alicubi detestatur facinus idem matrum, quæ in suos fetus ita crudeles sunt, vt vel abortiuos, vel etiam recens editos vita priuent. Sic enim ait: *Præclarus Ouidij locus in matres consultò abortientes, aut fetum enecantes.*

Quæ prima instituit teneros auellere fetus,
Militia fuerat digna perire sua.
Si mos antiquus placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus vuis,
Pomaq́ crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua: sine crescere nata:
Est pretium parua non leue vita mora.
Vestra quid effoditis subiectis viscera talis,
Et nondum natis dira venena datis?
Colchida dispersam puerorum sanguine culpam,
Atque sua cæsum matre queruntur Itym.
Dicite quis Tereus, quis vos irritet Iason
Figere sollicita corpora vestra manu?
Hæc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
Perdere nec fetus ausa leæna suos.

Cæterùm ex Antipatri Græco tralatum est Alciati hoc hexastichon: *Typus Emblematis.*

χειμερίαις νιφάδεσσι παλυνομένα πθὰς ὄρνις,
τέκνοις εὐναίας ἀμφέχεε πτέρυγας,
μέσφα μιν οὐράνιον κρύος ὤλεσεν· ἦ γὰρ ἔμεινεν
αἰθέρος οὐρανίων ἀντίπαλος νεφέων.
πρόκνη καὶ μήδεια κατ' ἄϊδος αἰδέσθητε
μητέρες, ὀρνίθων ἔργα διδασκόμεναι.

Cæterùm quanta sit, eaque naturalis in liberos στοργὴ parentum, doctè Xenophon disputat 2. Commentar. in colloquio Socratis cum filio Lamprocleo, & Plutarch. περὶ φιλοστοργίας.

Euripidis citatur illud,

ἅπασιν ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα.
Cunctis hominibus liberi sunt, anima.

Philostratus sic: ζώοισιν ἡ ψυχὴ, τέκνα: animalibus liberi sunt animæ instar. Is affectus à M. Tullio epistolis ad Attic. nominatur ἡ στοργὴ φυσικὴ πρὸς τὰ τέκνα.

Ante diem vernam.] Palumbes post solstitium parere Plinius docet lib. 10. cap. 35.

boreali frigore.] sæuiente Aquilone, qui frigidissimus est.

Col-

Colchi.] ἀποστροφὴ ad Medeam, quæ liberos, quos ex Iasone susceperat, interfecit, vt priùs annotauimus.

Progne.] Hæc Itym filiū ex Tereo trucidauit, & patri comedendum apposuit. De vtraque Iuuenal. Satyr. 6.

Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur & Progne. —

Pietas filiorum in parentes:

EMBLEMA CXCIIII.

PER *medios hosteis patriæ cùm ferret ab igne*
Aeneas humeris dulce parentis onus:
Parcite, *dicebat: vobis sene adorea rapto*
Nulla erit, erepto sed patre summa mihi.

HOc etiam extulit è Græco auctoris innominati, quod tale eſt: ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, δοράτων μέσσον ἥρπασεν ἥρως
αἰνείας, ὅσιον παιδὶ βάρος πατέρα.
ἔκλαγε δ' ἀργείοις, μὴ ψαύετε, μικρὸν ἐς ἄρη
κέρδος ὁ γηραλέος, τῷ δὲ φέροντι, μέγα.

Typus Emblematis.

Sic conatus ſum aliquando reddere:

Suſtulit Aeneas Graiûm per tela, per ignes
Inualidi ſanctum quando parentis onus,
Parcite ei, dixit: nihil hoc è Marte lucelli,
At mihi, ſublato gloria ſumma patre.

Cum quo Epigrammate non inuitus conferre velim lepidum Actij Sinceri, Itali Poëtæ reuera politi & elegantis carmen, quod in gemmam ſcripſit è Sinueſſæ ruinis erutam: qua in gemma ſculptus Aeneas Anchiſen patrem & Aſcanium humeris ſuſtollens conſpiciebatur. Id eſt eiuſmodi:

Epigramma Sannazarij.

Hæc mihi quæ roſeos iuſsit ſordere hyacinthos,
Et nitet articulis vnica gemma meis:
Cuius in exiguo ductor ſtat Troïcus vrbe,
Anchiſesq; ſenex, Aſcaniusq; puer.
Quis credat? veteres inter neglecta ruinas,
Et vili latuit ſemiſepulta ſolo.
Tu tamen obrueras, nec te Sinueſſa pudebat
Hoc decus, heu, terris occuluiſſe tuis.
Scilicet Aeneam, natumq; patrémque gerentem,
Ignibus ereptos obrueresq; Deos?
Parcere debueras, cui iam pia flamma pepercit,
Nec te tam turpi dedecorare nota.
Et dubitem Belgasq; feros, rigidosq; Britannos
Hac comite ignotos & penetrare ſinus?
Hæc eſt Iliacos pietas ſpectanda per ignes,
Cùm verita eſt profugos lædere flamma Deos.

Aeneas potiſſimùm commendatur ob ſummam in patrem Anchiſen pietatem. Ilio enim expugnato, & iamiam conflagrante, ille cũctis aliis facilè neglectis, Deos penates abduxit, & patrem humeris è media flamma ſuſtulit: quod hoſtes Græci cùm vidiſſent, moti pietate tam inſigni, ei quod ſibi dari poſtulabat, conceſſere, & abeundi quò vellet, facultatem non intercluſere, fatentes illi quidem hoſtilitatis remitti iura, & manſuetudinẽ eſſe adhibendam, aduerſus eos potiſſimùm qui ita verecundè ſe in Deos & parentes gerant. Refert Aelian. 3. ποικίλ. ἱστορ. Hoc certè monemur, quanta obſeruantia quantoq; amore debeamus

Aeneæ pietas.

afficere

afficere parentes, à quibus ſecundum Deum vſuram vitæ communis accepimus. Sunt enim parentes viuæ quædam veræque imagines communis omnium parentis Dei, ἀγάλματα τοῦ πάντων πατρὸς Διὸς, teſte Proclo: dixitque Hierocles τοὺς γονέας εἶναι τοὺς δευτέρους καὶ ἐπιγείους τινὰς θεοὺς, Stobæus retulit ſerm. 77. neque vllus eſt, qui Deum rectè colere & obſeruare poteſt, qui in parentes fuerit impius. Platonis non malè quadrabit oraculum hoc loco. ſic enim 11. Leg. Cuius pater matérve, aut horum parentes ſenio confecti, quaſi theſaurus aliquis, domi iacent, is putet numquam aliud ſibi tale ſimulacrum vel magis efficax domi affuturum, ſi rectè, vt decet, ab eo colatur. Id eſt, πατὴρ ὧν ὅτῳ καὶ μήτηρ, ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν οἰκίᾳ κεῖνται κειμήλιοι, ἀπειρηκότες γήρᾳ, μηδεὶς διανοηθήτω ποτὲ ἄγαλμα αὐτῶν κυριώτερον ἐφέστιον οἴκημα ἐν οἰκίᾳ ἔχων μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἐὰν δὴ κατὰ τρόπον γε ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κεκτημένος. Sed hæc etiam Senecæ addamus 3. De beneficiis, quòd ad argumentum faciant. Hoc agite, optimi iuuenes, propoſita eſt inter parentes ac liberos honeſta contentio. Sumite modò animum qualem decet, & deficere nolite, vt vincatis optantes. Nec deſunt tam pulchro certamini duces, qui ad ſimilia vos cohortentur, ac per veſtigia ſua ire ad victoriam ſæpè iam partam ex parentibus iubeant. Vicit Aeneas patrem ipſe, cuius infantia leue tutumque geſtamen, grauem ſenio, per media hoſtium agmina, & per cadentis circa ſe vrbis ruinas ferens, cùm complexus ſacra ac penates Deos religioſus ſenex non ſimplici vadentem ſarcina premeret, tulit illum per ignes: & quid nõ pietas poteſt? Lege Val. Max. 5. cap. 4.

Locus Platonis, de pietate filiorum in parentes.

Pulcher Senecæ locus.

Per medios hoſteis.] per medias Græcorum militum copias.

patriæ.] Ilij.

ab igne.] incendio. prouerbium ſapit, quo vſus Ariſtides in Apellæ genethliaco: ἐκ μέσου, φασὶν, πυρὸς τὸν ἄνδρα σώζειν: è medio, quod dicitur, incendio ſeruare virum; pro eo quod eſt, è maximo periculo liberare.

dulce parentis onus.] Sic ferè Ouid. 2. Faſt.

Deq; viri collo dulce pependit onus,

de Lucretia loquitur. Catullus ad Manlium:

Ingratum tremuli tolle parentis onus.

adorea.] gloria, victoria bellica. Horat. 4. Carm. Ode 4.

Qui primus alma riſit adorea.

Adorea quid.

plinius cap. 3. lib. 18. Gloriam ipſam à farris honore adoream appel-

appellabant, quia gloriosum eum putabant veteres, qui farris copia abundaret, vt tradit Fest. Pompeius. Ammian. Marcell. 20. Laborum factorumque vehens adoreas celsas. Sidonius Apollinar. Epist. 7. Posset triumphalibus adoreis familiæ tuæ defatigari? Apuleius Asini aurei 3. Iam & ipse possum mihi primam istam virtutis adoream numerare, & 7. Vt, quod aiunt, domi forisque fortibus factis adorea plenè gloriarer. Mamertinus Panegyrico: Cùm honorem meum adoreis militaribus cumularet. Claudian. de laudib. Stiliconis in fine:

Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.

rapto, erepto.] Obserua discrimen significationis inter simplex & compositum, vt illud est in superioribus:

Viris rapimur, piscibus eripimur.

Mulieris famam, non formam, vulgatam esse oportere.

EMBLEMA CXCV.

ALMA Venus, quænam hæc facies? quid denotat illa
Testudo, molli quam pede Diua premis?
Me sic effinxit Phidias, sexumq́; referri
Femineum nostra iussit ab effigie:
Quodq́; manere domi, & tacitas decet esse puellas,
Supposuit pedibus talia signa meis.

Fons Emblematis.

PLutarchi hæc sunt ex eo quem De mulierum virtutibus libello scripsit: Περὶ ἀρετῆς γυναικῶν, οὐ τὴν αὐτὴν τῷ Θουκυδίδῃ γνώμην ἔχομεν· ὁ μὲν γὰρ, ἧς ἂν ἐλάχιστος ἢ παρὰ τοῖς ἐκτὸς ψό-

τοῦ πέρι ἢ ἐπαίνου λόγος, ἀρίστην ἀποφαίνεται· καθάπερ τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς οἰόμενος δεῖν κατάκλειστον εἶναι καὶ ἀνέξοδον. ἡμῖν δὲ κομψότερος μὲν ὁ Γοργίας φαίνεται, κελεύων μὴ τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὴν δόξαν εἶναι πολλοῖς γνώριμον τῆς γυναικός. Longè aliter ego de mulierum virtute ſentio quàm Thucydides. Is enim eam in primis laudandam eſſe mulierem vult, de qua vel minimus aut in bonam aut in malam partem rumor. Etenim cenſet optimè vt corpus, ita & famam ſapientis feminæ domi eſſe incluſam, neque in publicum exire debere. At mihi hac in parte concinnior videtur Gorgias, qui mulieris non formam, ſed famã vult multis eſſe notam. Hæc Plutarch. Ariſtotel. in Oeconomicis, nec veſtium elegantiam nitoremque, nec auri pretium aut magnitudinem tantum habere momenti ad mulieris commendationem ait, quantum modeſtia valeat & probati mores. *Locus Ariſtotelis.* Hinc illud Propertij matronas veteres laudantis:

Non illis ſtudium vulgò conquirere amantes:
Illis ampla ſatis forma, pudicitia.

Aegyptiis mulieribus calceis vti non fuit patrij moris, quo domi ſe continere quodammodò cogerentur. Et Valerius Maximus teſtis eſt quoſdam ſuas vxores repudiaſſe, quòd cum aliis fuiſſent collocutæ. Itaque Phidias Elienſibus Venerem finxit, quæ pedibus teſtudinem premeret: idque innuebat matremfamiliâs à domeſticis parietibus nuſquam oportere diſcedere, vtpotè cuius omne munus intra domeſticos parietes contineatur: eamque tacitam, vel certè pauciloquam eſſe debere. Quod rectè in Heraclidis admonuit Euripides:

γυναικὶ γὰρ σιγή τε καὶ τὸ σωφρονεῖν
κάλλιστον, εἴσω δ' ἥσυχον μένειν δόμων.

Id quidem & in connubialibus præceptis Plutarchus docuit, & alij permulti qui de œconomia & officio matrisfamiliâs ſcripſerunt. Sed illud Propertij ſubinde occurrit:

Felix Admeti coniux, & lectus Vlyſſis,
Et quæcumque viri femina limen amat.

Sic Maro 2. Georg. *Caſta pudicitiam ſeruat domus.* Olim putabant nõ ſatis dignum matrisfamiliâs nomine, ſi in publico verſaretur: quamobrẽ Conſtantinus l. Nemo, Cod. de off. diuer. iud. vetuit ne materfamiliâs in publicũ protraheretur, nẽpe ob verecundiã ſexus, l. 2. §. 1. Cod. de his qui ven. ætat. imp. Sed & mulieres virorũ cœtibus immiſceri nõ cõuenit, ait Bonifacius, in c. mulieres, De iudicijs, in 6. Succurrit exemplũ nobile & graue inprimis

primis Sulpitij Galli, qui vxorẽ dimisit, quòd eam aperto capite foris versatã cognouerat. Lex enim, inquit, tibi meos tantũ prefinit oculos, quibus formã tuã approbes. His decoris instrumẽtã compara, his esto speciosa, horum te certiori crede notitiæ. Vlterior tui conspectus superuacua irritatione accersitus, in suspicione & crimine subhæreat necesse est. Val. Max. lib. 6. cap. De seueritate. Quantùm autem attinet ad mulieris silentium, Epicharmus aiebat sermonis parcitatẽ in muliere probitatis esse argumentum: Nicostratus, castitatis pignus: Democritus, ornamentum pulcherrimum. Illudquẽ Sophoclis prouerbiale celebratur à doctis:

Silentium mulierem decere.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Contrà verò, vt est apud Euripidem, quæ apud viros tacere non possunt, sese dedecore aspergunt. Silentium vxoris, ego neque suspectum habeo, neque timeo (ait declam. 280. Quintilian.) decet hoc matronalem pudorem: & si ducta fuerit ad magistratum, hoc illam maximè facturam arbitror, vt taceat. Hoc etiam agalma Phidiæ eodem penè modo Emblemate lepido expressit Hadrian. Iunius, rarissimum Galliæ Belgicæ decus:

Testudo premitur pede, clauem dextra retentat,
Vacat obstruendo dentium septo altera.
Ne vaga discurset coniux, neu futilis esto,
Ipsamq; cura opum tuendarum addecet.

Idem annotauit Pierius 28. lib. Hieroglyph. Multa sunt apud Plutarch. libello De præceptis quibus coniuges instituuntur: Interea tamen non transiliam id Columellæ è proœmio 12. De re rustica: Cùm & operam & diligentiam ea quæ proposuimus desiderarent, nec exigua cura foris acquirerentur, quæ domi custodiri oporteret, iure à natura comparata est mulieris ad domesticam diligentiam, viri autem ad exercitationem forensem & extraneam. Itaque viro calores & frigora perpetienda: tùm etiam itinera & labores pacis ac belli, id est rusticationis & militarium stipendiorum distribuit. Mulieri deinceps, quòd omnibus his rebus eam fecerat inhabilem, domestica negotia curanda tradidit. Et quoniam hunc sexum custodiæ & diligentiæ assignauerat, idcircò timidiorem reddidit quàm virilem. Nam metus plurimum confert ad diligentiam custodiendi.

Columella locus.

Testudo.] à tegendo, vel quòd testa tecta sit, ait Varro. Hanc φερέοικον, id est, domiportam appellat Hesiodus 2. ἔργων. Cicero 2. De diuinatione, ex Pacuuio citat hoc ænigmaticum:

Testudo.

San-

Sanguine cassa, domiporta, terrigena traditur,
Quadrupes, tardigrada, agrestis, humilis, aspera,
Capite breui, ceruice anguina, aspectu truci,
Euiscerata, inanima, cum animali sono.

Aenigma de testudine.

& alius quispiam alludens ad nostrum Emblema:

Tardigrada, herbigrada, domiporta & sanguine cassa,
Sub pedibus Veneris Cous quam pinxit Apelles.

Phidias.] à Plinio nominatur artifex numquam satis laudatus, excellens statuarius: cuius opera præstantissima repete ex Plin. cap. 8. lib. 34. & cap. 5. lib. 36. *Phidias.*

sexumq́ referri femineum.] Venus pro vxore, amica, & matrefamiliâs alicubi reperitur. Virgil. 3. Eclog. *Venus, vocabulum polysemum.*

Parta meæ Veneri sunt munera.

Macrob. etiam Satur. 1. pro generandi facultate accipit, vt apud Pompeium Festum, Cypris vel Cypria Venus, quia parientibus præsideat, quòd Græcè κύειν parere sit.

In Pudoris statuam.

EMBLEMA CXCVI.

PENELOPE desponsa sequi cupiebat Vlyssem,
Ni secus Icarius mallet habere pater.
Ille Ithacam, hic offert Sparten. manet anxia virgo.
Hinc pater, inde viri mutuus vrget amor.
Ergo sedens velat vultus, obnubit ocellos:
Ista verecundi signa pudoris erant.
Queis sibi prælatum Icarius cognouit Vlyssem,
Hocq; pudori aram schemate constituit.

Sens Emblematis. ID sumptum est ex Pausaniæ 3. qui Laconica inscribitur, vbi agit de Pudoris simulacro, quod Icarij patris Penelopes do-

dum

num fuisse ferunt: Græcique historiam de hac re huiusmodi cõscripsere. Cùm Icarius ab Vlysse frustrà contendisset, vt Lacedæmone habitare mallet, id demùm filiæ persuadere conatus est. cumque acriùs instaret, ne se desereret, Vlysses iussit vt ea sponte sequeretur quem vellet, aut cum patre, si grauaretur, Lacedæmona rediret. Penelope obtecta facie, nihil quicquam respondebat. Quare pater, intellecta filiæ sententia, eam dimisit, & in facti monumentum eo loco Pudoris simulacrum erexit, quod in Laconia spectabatur. Cuius meminit Gyraldus Syntagm. 1. historiæ Deorum. Id quidem arguit, mulierem debere magnam parentibus gratiam & pietatem, sed maritum præ cæteris sequi & obseruare: quod & sacræ literæ præcipiunt; siquidem homo relinquat patrem & matrem, & vxori adhæreat est necesse, sintque duo in carne vna. Videturque huc referendum quadam ex parte, quod Ouidiana Penelope ad Vlyssem scribere fingitur his verbis: *Mulier parentes virũ præferre debet.*

Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat vsque moras.
Increpet vsque licet, tua sim, tua dicar, oportet:
Penelope coniux semper Vlyssis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusq; pudicis
Frangitur, & vires temperat ipse suas.

Cui fortè dissimile nõ est quod scribit Eustathius interpres Homeri: ἔχειν γυναῖκα λέγεται ὁ ἀνὴρ, ἔχεσθαι δὲ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. Sed huc maximè pertinent illa Quintil. declam. 259. Virgo ad patrem; nupta ad maritum pertinet. Eiusdem statuæ mentio est apud Lucianum in Imaginibus.

Ithacam.] Vlyssis patriam, insulam in mari Ionio, vnde ipse Ithacus & Ithacensis cognominatur à Poëtis. *Ithaca.*

Sparten.] id est, Lacedæmonem, ex qua fuit Icarius pater Penelopes.

Virgo.] Penelope. quod vocabulum non ita strictè accipitur, vt somniant plerique. Lege Vallam lib. 6. & apud Iurisconsultos, virgo pro femina viripotente accipitur, vt l. Mulieris, D. de verb. sign. *Virgo pro muliere quan-*

obnubit ocellos] Hoc simpliciter referri posse videtur ad verecundiam pudicæ mulieris, quę rectà viros non aspiciat, sed cùm loqui necesse habet, demittat: qualis apud poëtam Dido κατὰ τὸ πρέπον, lib. 1.

Tum breuiter Dido vultum demissa profatur.

& in 3. de Andromache,

Deiecit vultum, & demissa voce locuta est.

vnde dictum olim, pudorem in oculis esse, ait Aristot. 2. De arte dicendi. Sed conijcio nostrum hunc non temerè verbo obnubit, vsum fuisse, vt alluderet ad veterem nuptiarũ ritum: dictæ enim nuptiæ sunt à nuptu, hoc est opertione; nubere est velo tegere; mulier enim nupta, id est obuoluta, & tecta velamine ducebatur in viri domum. Sic Neptunus, ait Varro, dictus est quòd terras & mare obnubat, vt cælum nubes. Id probant apud Festum Pomp. Cælius & Ciutius, quòd nubentis caput flammeo obuolueretur.

Hoc schemate.] hac figura, hoc cultu vel habitu, hac imagine. σχῆμα, παρὰ τοῦ ἔχειν, ἔσχημαι. Schema, habitum, colorem, figuram Rhetoricam, & alia permulta significat.

Nupta

Nupta contagioſo.

EMBLEMA CXCVII.

DII *melioria piis, Mezenti, cur age ſic me*
Compellas? emptus quòd tibi dote gener.
Gallica quem ſcabies, dira & mentagra perurit:
Hoc eſt quidnam aliud, dic mihi ſæue pater,
Corpora corporibus quàm iungere mortua viuis,
Efferaq; Etruſci facta nouare ducis?

COnqueritur hîc puella ingenua de patre perquàm difficili & inhumano, qui eam locauerat viro cuidam turpiter inquinato ac miſerè fœtenti, mentagra, morbo Gallico & alia ſimili lue conſumpto. Quod facinus illi ſimillimum eſſe dicit,

Puellæ querela de patre inhumano.

dicit, quod fuit olim sollemne ac familiare μισανθρώπῳ Mezentio Tyrrhenorum Regi, Deorum & hominum contemptori: qui crudelitate omni & inaudita ferocitate solebat viua corpora mortuis colligare, vt fœtore & intolerabili tabe sensim animam infeliciter exhalarent. Perinde sese habent crudeles illi patres, qui suas filias egregia forma, integras, & bona valetudine, matrimonio (à quo dissolui postea nefas) copulare non horrent hominibus lepra & podagrâ confectis, & sæpiùs Neapolitana scabie corruptis, iis quidem viuis cadaueribus, qui mortuis eo quidem peiores, quòd eorum fœtor & cruciatus ad vitæ vsque, & interdum etiam diuturnæ finem maneat: illorum verò celeriùs animum debilitãdo enecet. Eiusmodi coniugium tam impar vt eruditè, ita & festiuè depinxit Erasmus in Dialogo, cui titulus est ἄγαμος γάμος: ex quo placet huc transferre quæ ad rem faciant. Sic autem primùm nobilem puellam describit. GA. Quid ego tibi depingam puellam non incognitam, quamquam plurimum gratiæ addidit ornatus natiuo decori? MI. Petroni, dixisses Deam quampiam esse: nihil illam non decebat. Interim nobis prodiit beatus ille sponsus, trunco naso, alteram trahens tibiam, sed minus feliciter quàm Suiseri solent, manibus scabris, habitu graui, oculis languidis, capite obuincto: sanies & è naribus & ex auribus fluebat. Alij digitos habent anulatos, ille etiam in femore gestat anulos. PE. Quid parentibus accidit vt talem filiam tali portento committerent? GA. Nescio, nisi quòd hodie plerisque videtur adempta mens. PE. Fortasse prædiues est. GA. Est affatim, sed ære alieno. PE. Si puella veneno sustulisset ambos auos & auias, quod grauius supplicium de illa sumi poterat? Si minxisset in patrios cineres, satis pœnarum datura fuerat tali monstro vel osculum dare coacta. Mihi sanè factum hoc crudelius esse videtur, quàm si illam nudam obiecissent Vrsis, aut Leonibus, aut Crocodilis. Nam aut feræ pepercissent tam insigni formæ, aut subita mors finisset cruciatum. mihi planè videtur hoc factum Mezentio dignum, qui *mortua*, vt inquit Maro,

Erasmi locus è dialogo, cuius titulus, Cõiugium impar.

8. Æneid.

—iungebat corpora viuis,

Componens manibusq; manus, atque oribus ora.

quamquam nec Mezentius, ni fallor, tam immanis erat, vt tam amabilem puellam cadaueri iungeret. Nec vllum cadauer est, cui non iungi malis quàm tam putido cadaueri. Siquidem hoc ipsum quod spirat, merum venenum est: quod loquitur, est

pestis.

pestis: quod contingit, mors est. hæc ille. Huc refer etiam Prouerb. Malè coniugati.

Dij meliora piis.] Optandi formula per aposiopesin. sumptum id ex 3 Georg. Virgil.

Dij meliora piis, erroremq; hostibus illum.

Græci sic efferunt, ἔξω κακὸν, Malum foras: &, εὐφήμει ὦ ἄρες, apud Lucianum. Cicero Antoniana 8. Dij meliora: id enim ipsum agimus, ne quis posthac eiusmodi quicquam possit polliceri. Ouid. Epist. Helenes: *Dij meliora.*

Dij melius: similis non fuit ille tui.

Idem 15. Metamorph.

—procul, ô procul omina, dixit,
Talia dij pellant.

Et Epistola Laodameiæ Protesilao:

Dij, precor, à nobis omen remouete sinistrum.

Amorum 2. eleg. 10. idem:

Hostibus eueniat vita seuera meis:
Hostibus eueniat vacuo dormire cubili.

Et 3. eiusd. operis:

Eueniat nostris hostibus ille pudor.

Tibullus 3.

Dij meliora ferant, nec sint insomnia vera.

Liuius lib. 9. Oratione Postumij (qui Consul sub iugum missus ad Caudinas furcas, dissuadebat fœdus à se ictum cum Samnitibus) Quid tandem? si spopondissemus vrbem hanc relicturum populum Roman. si incensurum, si sub regibus futurum? Dij meliora. Quæ loquendi formula plena est affectus & energiæ, vt facilè apparet ex iis, quos modò citaui, locis.

emptus quòd tibi dote gener.] emptus gener, vt apud Virgil. 1. Georg. *Teq; sibi generum Thetys emat omnibus vndis*: in quo allusum ad matrimonij speciem, quæ veteribus coëmptio dicebatur; de qua Cicero in Topic. & Seruius. Quintilian. declam. 257. Securus sis pater: petiti sumus: empti sumus.

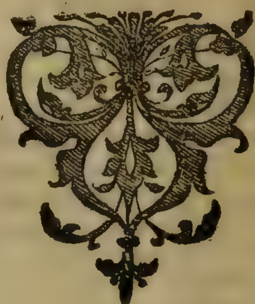
Gallica quem scabies.] Morbus hic Neapoli allatus, nondum suum nomen vnicum est sortitus: nominatur interdum Indicus, quandoque Gallicus, quandoque Neapolitana aut Hispanica scabies: ea est superbissima, quæ nec lepræ, nec elephantiasi, nec lichenibus, nec podagræ, nec mentagræ cedat, si res veniat in certamen. Hanc luē ex Indis profectam tradunt auctores, cum qua in illa Hispaniensi India infantes nascuntur. Alij aliò referunt: sed certò constat in istas regiones inuectam non *Morbus Neapolitanus, & lues Hispanica.*

multo

multo abhinc tempore; nimirùm ignota fuit ante gloriosam, sed parùm felicem expeditionem Neapolitanam sub Carolo 8. Gallorum Rege.

Mentagra. *mentagra.*] Morbus est à mento sic dictus. Nam à mento per faciem, collum, pectus & manus, fœdo & insolito quodam furfure dilatatur. Plinius cap. 1. lib. 26. Grauissimum, inquit, ex his lichenas appellauere Græco nomine, Latinè quoniam à mento ferè oriebatur, ioculari primum lasciuia, vt est procax natura multorum in alienis miseriis, mox & vsurpato vocabulo, mentagram occupantem in multis totos vbique vultus, oculis tantùm immunibus, descendentem verò in colla pectusque ac manus fœdo cutis furfure.

Etrusci Ducis.] Mezentij Regis Etruriæ, quæ regio est Italiæ mari Tyrrheno adiacens.

ARBO-

Cupressus.

EMBLEMA CXCVIII.

INDICAT effigies metæ, nomenq; cupreſſi
Tractandos parili conditione ſuos.

Aliud.

FVNESTA eſt arbor, procerum monumenta Cupreſſus,
Quale apium plebis, comere fronde ſolet.

Aliud.

PVLCHRA coma eſt, pulchro digeſtæq; ordine frondes,
Sed fructus nullos hæc coma pulchra gerit.

Cupreſſus unde nominatus, & eius natura. *Indicat.*] Multi Cypariſſum vocatam aiunt διὰ τὸ κύειν καὶ φέρειν παρίσους κλάδους τε καὶ καρπούς, à fructuum æqualitate, pariterque ramorum quos producit. Siquidem Cupreſſus ab radice ad ſummitatem recto ſtipite conſurgit, ſuaque brachia omnia pari æqualitate in coni figuram ad faſtigium protendit. Hoc quidem admoneri poteſt Magiſtratus & Princeps, vt in Repub. & prouinciis ſibi ſubiectis æqualitatem ſeruent atque tueantur. Meminerit etiam optimus quiſque paterfamiliàs ſuorũ liberorum æquam habere procurationem, cùm ſint omnes æquè legitimi. quod tamen in pleriſque noſtræ Galliæ prouinciis iure patrio non obſeruari palàm eſt. Caſſius Dionyſ. lib. 11. cap. 5. Cupreſſi duplex nomẽ habet: & Charites, hoc eſt Gratiæ appellãtur ad delectationẽ: Cupreſſi verò, ſiue (vt Græci rectiùs appellãt) *Locus D. Ambroſij.* Cypariſſi, quòd ferè pariles geſtent & producant tũ ramos, tum fructus. Ambroſius Sermon. 4. in Pſal. 118. de Cupreſſo verba faciens: (quid enim me pudeat auctorem tam pium & doctum huc aduocare?) Genus hoc arboris, ait, numquam admittit viriditatem ſuam hyeme. Iuxta ver & æſtatem comam paſcit, nec diuerſo colore mutatur. Solã hanc arborẽ ventus ſuo numquam honore deſpoliat: ſola numquã vetere exuitur amictu, aut nouo flore veſcitur. Sic Apoſtolica quoq; gratia neſcit defectũ, ſed vetuſtate ſui floret. Cæterũ quod hîc ſcribit Alciatus de æqualitate, quæ patribus in liberos obſeruanda ſit, illuſtrari nõ minimũ poſſunt his Ambroſij eiuſdẽ verbis in Hexaëm. lib. 5. c. 18. Quis docuit niſi homo, filios abdicari? quis reperit tam immitia patrum iura? quis inter naturæ fraternæ conſortia fratres impares fecit?

Vnius diuitiis filij diuersa sorte ceduntur. Alius totius paternæ sortis adeptione inundatur, alius opulentæ hæreditatis patriæ deplorat exhaustam atque inopem portionem. Nunquid natura diuisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad nascendi atque viuendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis æquastis. Etenim quibus dedistis communiter esse quod nati sunt, non debetur his, vt id communiter habeant, quod à natura substituti sunt inuidere, &c.

metæ.] Meta, strues in acutum tendens, Græcis κῶνος. Virg. *Meta.*

Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
Constituit.

Idem alibi, Aërias quercus, & coniferas cyparissos appellat. Citat & istuc ex Ennio, Nonius:

Capitibus nutantes pinos, rectosq; cupressos.

Cupressum autem à Cyparisso puero nomen habuisse, eo quidem Telephi filio, ab Apolline adamato, & in arborem sui nominis commutato, fabulatur Ouidius in 10.

Funesta est.] Cupressus Diti sacra, ideòque pro signo funebri ad domos posita. Plin. lib. 16. cap. 33. Hæc enim procerum magnatumque, sicuti Apium plebeiorum, sepulcris imponebatur, quòd putredinem auertere crederetur: quorum vtrumque simili propemodum folio, colore, odore, facultate naturaque sit. Sunt autẽ qui ramos cupressinos ante defunctorum ædes poni solitos velint, ne quis per imprudẽtiam ingressurus pollueretur. In funeribus autem adhibebatur quòd semel excisa nunquam renascatur: vel vt humanum corpus ab anima & animo iam relictum diutiùs seruaretur, atque incorruptum remaneret. Varro putat hunc morem inductum, ne cadauerum odor nares offenderet, interea dum vrerentur. Vide Cupressum Pierij, id est lib. 52. *Cupressus adhibita funeribus.*

Funesta.] funeribus destinata, vel pro mortis signo adhibita: Ideò enim Horatius Cupressus appellat funebres Ode 5. Epod. vt Virgil. in 6. ferales. sic enim ait:

—— cui frondibus atris
Intexunt latera, & ferales antè cupressos.

Idem 3. Aeneid.

—— stant manibus aræ
Cæruleis mæstæ vittis, atraq; cupresso.
Et non plebeios luctus testata cupressus.

Ouid.

Ouid. 3. Tristium, elegia 13.

Funeris ara mihi ferali cincta cupressu Conuenit.

Claudian. 2. de raptu Proserp.

Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus.

comere.] ornare. hinc comptum dicimus ornatum.

comere fronde.] hoc μεταφορικῶς. Propriè Plautus: Dum poliuntur, dum comuntur, annus est. Claudian. in laude Serenæ:

Non illo nitidos vnquam bellante capillos
Comere.

Leosthenis in Athenienses dictum.

Pulcra coma, &c] Huc refer dictum Phocionis in Leosthenem Oratorem multis & magnificis promissis Athenienses ad bellum concitantem: eius enim orationem cupressis esse similem aiebat, quæ cùm pulchræ sint & proceræ, nullum tamẽ fructum referant. Dicitur autem in eos, qui cùm membris sint elegantibus & apprimè cõptis, nullius tamen frugis sunt, neque suis alicui commodo esse possunt. Refer huc adag. Cyparissi fructus.

Quercus

Quercus.

EMBLEMA CXCIX.

GRATA *Ioui est quercus, qui nos seruatq́; fouetq́;:*
Seruanti ciuem querna corona datur.

Aliud.

GLANDE *aluit veteres, sola nunc proficit vmbra:*
Sic quoque sic arbos officiosa Iouis.

Quercus, sacra Ioui.

Grata Ioui, &c.] Quercus Ioui sacra, qui Deus habebatur Opt. Max. in ea enim reddebat oracula in Dodona sylua. Virgilius 2. Georgic. — *nemorumque Ioui quæ maxima frondet*
Esculus, atque habita Graiis oracula quercus.

Claudian. 2. de raptu:
Quercus amica Ioui. —

Huius autem glandibus prisci vescebantur ante frumenti vsum: fiebat etiã è fronde querna ciuica corona, quam ciuis ciui, à quo seruatus esset in prœlio, tamquam vitæ testẽ, salutisque perceptæ monimentũ dabat. Fiebat etiam ex ilice: quod genus superiori non admodum dissimile est. Gellius c. 6. lib. 5. & Plin. cap. 4. 16.

Seruanti ciuem.] Lucan. in primo:
Seruati ciuis referentem præmia quercum.

Glandes, veterum cibi.

Glande aluit veteres.] Veteribus quernæ glandes victum præbuere: nunc verò arbor ipsa sola vmbra prodest. quod conuerti potest ad veterem illam legem populo Iudaico à Mose propositam, qua æterni patris filius & seruator noster CHRISTVS expectabatur: cuius quidem spei fidem certissimam cùm nobis Christianis dederit, possumus atque prisci illi subinde repetere, ἄλις δρυὸς, reperta tandem, vel potius cuique nostrûm gratis concessa fruge omnium optima diuinissimaque, quam ab Euangelio decerpimus. In eam sententiam lusi aliquando Epigram.

Glande patres aluit quercus, fagusq́; vetustos:
Sed modò non cibus est, proficit vmbra tamen.
Glandibus antiquis tantùm fuit vsa vetustas:
Frugibus inuentis vtimur. at quid id est?
Tradidit in sacro quæcumque volumine Moses,
Glans erat, & veterum pabula prisca patrum.
At largitor opum fruges inuenit IESVS,
Et missa palea plurima grana dedit.
Vmbra licet nobis lex sit vetus atque Prophetæ:
Sed noua lex CHRISTI *verior esto cibus.*

Salix.

Salix.

EMBLEMA CC.

QVOD frugiſperdam ſalicem vocitarit Homerus, Clitoriis homines moribus adſimilat.

HOmerus Odyſſ. κ. ſalicem ὠλεσίκαρπον, vt etiam Theophraſtus 3. De plantis, cap.2.& 2.cap.13. De cauſſis, ὠλεσίκαρπον γένος appellat, quòd ſemen ocyſſimè amittat, antequam omninò maturitatem ſentiat, vt enarrat Plin.16.cap.29. ideoque hydropotarum poteſt eſſe ſymbolum, quò referes illud: Aquam bibens nihil boni parias. Sic autem Homerus, μακεραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι. Retulit idem ex Homero Stobæus Serm. 100. ex Porphyrio, qui cum Plinio ſentit, ſalicis fructum cum vino propinatum, ſterilitatem inferre, genitale ſemen extinguere, ac libidinis impetum marcore afficere. Pierius Hieroglyph. 52. idem omninò, & alia quædam de ſalice notauit: vt Aelianus de hiſt. animal. 4. cap. 22.

Salix ſemen amittit.

Clitorius lacus abſtemios reddit.

Clitoriis moribus.] qui vino non vtuntur. Plin. enim 31.cap. 2. Clitorium lacum Arcadiæ aquam tali virtute imbutam habere dicit, vt qui ex ea biberint, vinum aſpernentur. Ouid.15.Metamorph.

Clitorio quicumque ſitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abſtemius vndis.

Itaque homines clitoriis moribus appellamus abſtemios. Memineram quidem, κλειτοριάζειν, obſcenum verbum, idem eſſe ac τὰ τῶν γυναικῶν αἰδοῖα ψηλαφίζειν ἢ τούτων καθάπτεσθαι, muliebria contrectare. nam κλειτορὶς, vt traditur ab Heſychio, eſt τοῦ γυναικείου αἰδοίου ἡ ὑπόδερμις (mendoſè ὑπόδορις, vt legitur in vulgatis Heſychij exemplaribus) καὶ νύμφη, καὶ μύρτος, καὶ κλειτορὶς, caruncula quędam muſculoſa in media parte τῶν αἰδοίων γυναικείων. Itaque qui immoderatius muliebria contrectant, dicuntur κλειτοριάζειν, nēpe non tam ὠλεσίκαρποι, vt ſalaces, quàm τὸ σπέρμα διαφθείραντες, qui venere licentiùs abutuntur, prouideque ad generandum inepti fiunt. Quem ego germanum puto huius diſtichi ſenſum: non vt accipit iactabundus neſcio quis & impudens plagiarius, qui bonam partem huius meæ commentationis ſibi ante annos aliquot audacter & impunè vindicarat. Is, vt ſibi videretur ingenioſior, κλειτοριάζειν verbum ad venerem maſculam retulit; Eraſmi auctoritate ductus. ſed in eo tamen dubius eſt Eraſmus, neque id perſpicuè aſſerit, vt qui dumtaxat ſuum coniectaneum afferat.

Abies.

Abies.

APTA

EMBLEMA CCI.

APTA fretis abies in montibus editur altis:
Est & in aduersis maxima commoditas.

Abies. PLinius c.10. lib.16. In montibus editissimis nascitur abies, ceu maria fugerit. quod hîc transfertur in eos, qui vt ampliorem mercedem consequantur, pericula subire nõ refugiunt.

abies in montibus.] Sic Maro 7. Ecloga:

Fraxinus in syluis pulcherrima, pinus in hortis,
Populus in fluuiis, abies in montibus altis.

Idem 2. Aeneid.

——etiam ardua palma
Nascitur, & casus abies visura marinos.

Et Claudianus:

Apta fretis abies, bellis accommoda cornus.

in aduersis,] locis contrariis: dum enim abiete fit nauis in aquis fluctuans, videtur locum habere sibi contrarium. Sic Plinius, Abies nauigiis expetita. situs in excelso montium, ceu maria fugerit, nec forma alia. materies verò præcipua trabibus, & plurimis vitæ operibus. Nõ piget Ambrosij ea de re huc sententiam è 3. Hexaëmeron cap. 11. adiicere: Abies, inquit, non contenta terrenis radicibus atque aërio vertice, etiam casus maritimos tuto subitura remigio: nec solùm ventis, sed etiam fluctibus certatura processit.

Picea.

Picea.

EMBLEMA CCII.

At picea emittat nullos quòd stirpe stolones,
Illius est index, qui sine prole perit.

Picea. PIcea, quæ nullos emittit è sua stirpe stolones, hominem arguit, qui sine liberis vitam agat. De hac arbore satis multa Plin. lib. 16. cap. 10.

Stolo. *stolones.*] Stolo, virgulta est ex arborum radicibus, aut trunco producta.

Cotonea.

Cotonea.

POMA

EMBLEMA CCIII.

POMA nouis tribui debere Cydonia nuptis
Dicitur antiquus constituisse Solon.
Grata ori & stomacho cùm sint, vt & halitus illis
Sit suauis, blandus manet & ore lepos.

Cotonea cur nouis nuptis ederentur.

PLutarchus in *γαμικοῖς παραγγέλμασιν* ita scribit: Ὁ Σόλων ἐκέλευε τὴν νύμφην τῷ νυμφίῳ συγκατακλίνεσθαι μῆλον κυδώνιον κατατραγοῦσαν, αἰνιττόμενος ὡς ἔοικεν, ὅτι δεῖ τὴν ἀπὸ στόματος καὶ φωνῆς χάριν ἐνάρμοστον εἶναι πρῶτον καὶ ἡδεῖαν: Solon iubebat sponsam cum sponso concubituram, prius edere malum cotoneum: innuens ea re, primam quæ ore & voce initur, gratiam concinnam debere esse & suauem. Idem in Problematis ferè tradit. De Coroneis Plin. 15. cap. 11. & 17. de eorum sapore & odore eiusdem lib. cap. 28.

Hede-

Hedera.

HAVD-

EMBLEMA CCIIII.

*HAVD QVAQVAM arescens hedera est arbuscula, Ciss*e
Quæ puero Bacchum dona dedisse ferunt:
Errabunda, procax, auratis fulua corymbis,
Exterius viridis, cætera pallor habet.
Hinc aptis vates cingunt sua tempora sertis:
Pallescunt studiis, laus diuturna viret.

Baccho sacra hedera. PIndarus in Olympiis, Bacchum κισσοφόρον, id est hedereū, vel hederaceum aut hederigeram appellat, quòd ei hedera dicata sit. Tradunt autem nonnulli Cissum adolescentem Liberi patris histrionem saltatoremque fuisse: qui cùm Deo *Cissus, histrio Bacchi.* præsente Thyasos exerceret, in quendam terræ hiatum casu lapsus interiit. Tellus autem cùm gratificari Baccho vellet, florem produxit adolescenti cognominem. Legitur quidem primo Epigrammatôn;

κίσσῳ μὲν διόνυσος ἀγάλλεται, αἰγίδι δὲ ζεύς.
Bacchus amat hederas, & Iuppiter ægide gaudet.

Retulit autem in Atticis Pausanias κισσὸν διονύσιον Bacchum appellatum, quòd in ea Atticæ regionis parte, id est Acharnis, primùm hedera visa sit: quo loco statuæ etiam sunt hedereæ. Sed & Homerus in hymnis κισσοκόμην διόνυσον, id est, hedericomam vocat. Probus Grammaticus ait, in Cytherone sacra Liberi patris arcana tertio quoque anno celebrari solita. Liber autem cum Musis & Apolline esse perhibebatur, idcircoque ex hederæ eius fronde Poëtas coronari. Porrò dicata est ei hedera, quòd vt ea semper viret, sic ille semper iuuenis; vt diximus initio: quamquam plerique referant ad ea serta seu corollas, quas post expeditionem Indicam circumtulisse Bacchus dicitur, Plinio teste lib. 16. cap. 4. vnde & Dionysiaca hedera dicta est, & Bacchica Ouid. Fastor. 6.

Bacche racemiferos hedera redimite capillos.

Locus Plutarchi. Idem alibi corymbiferum eum nominat. Plutarchus tamen Symposiac. 3. sectione 2. Hederam dicit à Baccho sumptam, non vt auxilium esset aduersus ebrietatem, aut vt vino aduersam, quippè qui Methymnæum, à methy, quod vinum sonat, sese appellari voluit: sed vt vinosi vino vero destituti, hordeaceo potu pro vino vtuntur, & è malis aut palmulis quædam sibi vina conficiunt: ita qui hieme desideraret coronam viteam, quòd

tunc

tunc temporis vitem nudam vidit, & foliis carentem, ob similitudinem quandam, hederam est amplexus. Non possum conniuentibus oculis subticere quod didici ex Poëtis Græcis, & eorũdem scholiastis, nempè vates appellari δαφνηφάγους, id est laurivoros, vel lauro vescentes, aut laurum edentes: quò respexit Iuuenalis quadam Satyra, quo loco dixit, *Poëtæ & vates δαφνηφάγοι.*

— laurumq; momordit.

Poëtis autem hederas decretas esse, cum Pierio, & aliis quibusdam doctioribus crediderim, vt vnà cum lauro permiscerentur, non tam vt perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum scripta repræsentaret, in caussa fuit, quàm vt ostenderetur eos, qui digni hederis euasissent, laureamque meruissent, & arte & ingenio excelluisse. *Digni hederis.* Siquidem per laurum intelligebant insitam quandam ingenij vim ac venæ fecunditatem, Apollinis radiis vberem atque locupletem: per hederam verò artem & industriam peruigili labore partam. *Lauro, quid intelligebãt veteres.* Huius quidem rei indicium est, quòd hedera suapte natura sit tam imbecilla, vt semper repere necesse haberet, nisi vel muro, vel plantæ, aut saxis hæreret, & pertinax conatu sese attolleret, vt tandem paulatim irrepens victrix euadat. *Hedera quid.* Est autem operæpretium, vtroque (arte scilicet & ingenio) si quis velit aliis antecellere; quandoquidem mediocribus esse Poëtis, non homines, non dij, non concessere columnæ, vt habet ille. Sed & istuc aduertendum,

— ingenium cui sit, cui mens diuinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.

Et, *— ego quod studium sine diuite vena*
Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

Procax.] Donat. ad Hecyram Terent. procax petacem significat, procari enim nihil aliud est quàm impudenter & importunè petere, ait Nonius. Hinc procacitas, seu procacia, vt in l. si traditio, C. de action. emp.

Exterius viridis.] Intelligit hederam nigram quæ florem croceum habet, pulla folia. Id est hederæ nigræ folia parte altera virescunt, altera pallescunt. Ne quid ad hæc requiras, consule Plinium lib. 16. cap. 34. *Hedera nigra.*

Hinc aptis.] Horatius 1. Carminum: *Hedera poëtis sacra.*

Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miscent superis.

Idem in epistol.

Prima feres hederæ victricis præmia. —

Virgilius

Virgilius in Eclogis:

Pastores hedera crescentem ornate Poëtam.

Quod ridet in Satyrarum vestibulo Persius: ait enim,

Heliconidasque pallidamque Pirenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hedera sequaces. —

Famæ doctorum.

Pallescunt vndique.] Sicuti errabunda tenaxque hedera sensim altum conscendit, exteriùs virescens, in cæteris pallida; & aureos corymbos ex se producit: ita Poëtæ suis laboribus humo pedetentim sese efferunt; & quamquam assiduo studio pallidi sint, fama tamen ex scriptis & ingenio concitata semper virent: quippè qui aureos eruditionis & doctrinæ fructus parturiant.

Ilex.

Ilex.

DVRI-

EMBLEMA CCV.

DVRITIE *nimia quòd ſeſe rumperet ilex,*
Symbola ciuilis ſeditionis habet.

MVtuatus eſt huius diſtichi argumentum ex Ariſtot. Rhetoric.lib. 3. Pericles, inquit ille, Bœotios ilicibus eſſe ſimiles dixit. vt enim ilices ſeſe viciſſim frangunt : ita Bœotios inter ſe prœliari. Græcè ita: καὶ εἰς Βοιωτοὺς, ὅτι ὅμοιοι τοῖς πρίνοις· τούς τε γὰρ πρίνους ὑπ' αὐτῶν κατακόπτεσθαι, καὶ τοὺς Βοιωτοὺς πρὸς ἀλλήλους μαχομένους.

Ilex, nota ſeditioſorum.

Seditioſi duræque ceruicis homines, quos citiùs frangas quàm flectas aut corrigas, ſuo magno malo efficiunt quod ilex, cuius tanta durities eſt, vt non niſi magna difficultate proſcindi queat, niſi etiam per ſe fatiſcat & diffindatur. Proterui enim, quibus ſeditio & turbatus Reipublicæ ſtatus cordi eſt, cùm numquam poſſint cum aliis conuenire, ſæpenumero à reliquo ciuitatis corpore quaſi agmine facto, diſcedunt: & tandem cùm nonnihil diſſentiunt à ſua factione, facillimè corripiuntur, ſuorumque flagitiorum pœnas luunt. Naturam huius arboris repete ex Plinij 16. cap. 8.

Malus

Malus Medica.

EMBLEMA CCV.

AVREA *sunt Veneris poma hæc: iucundus amaror*
Indicat, est Græcis sic γλυκύπικρος amor.

MEdica malus, quæ & Citrus, & apud nostros ob aliquam cum auro similitudinem nomen reperit, non inconcinnè amoris potest esse nota. Est enim coloris aurei, dulcis quidem & austeri nonnihil saporis habet, sed amari corticis: ita turpis voluptas primo blandiens aspectu, tota videtur aurea, sed vbi gustu dulce dedit, amarum ad satietatē vsque aggerit, quod γλυκυπίκρου nomen indicat. Plato itaq;, vt scribit Marsilius in Symposium, amorem rem amaram vocat, nec certè iniuria, quia moritur quisquis amat. Hunc & Orpheus γλυκύπικρον, id est, dulce amarum nominat; quippè cùm amor mors voluntaria sit. Vt mors est, amara res est; vt voluntaria, dulcis. moritur autem quisquis amat. Hæc Mars. Ficinus.

Citrus, Amoris symbolū.

Amor γλυκύπικρος.

iucundus amaror.] Paronomasia elegans, quam lepidè vsurpauit aliquis è recentibus ita:

Non amor antiquo fuerat, sed amaror ab æuo
Dicendus, cùm sit semper amarus amor.

γλυκύπικρος amor.] sic Musæus:

ἤδη καὶ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων.
Iam & dulcem amarum acceperat aculeum amorum.

& apud Hephæstionem Sappho ait:

ἔρως γλυκύπικρον ἀμάχανον ὄρπετον,
Amor dulciamara auis inexpugnabilis.

voluptas eadem ratione γλυκυθυμία dicitur. Huc Prouerbium, *Amaro dulce mistum*. De amore qui γλυκύπικρος appellatur, Plutarchus 5. Sympos. prob. 7.

Buxus.

Buxus.

EMBLEMA CCVII.

PERPETVO *viridis, crispoq; cacumine buxus,*
Vnde est disparibus fistula facta modis,
Deliciis apta est teneris & amantibus arbor:
Pallor inest illi, pallet & omnis amans.

Amantium condicio per buxum repræsentata.

BVxus quorundam amantium vitam & condicionem refert. Vt enim est fronde semper viridi & pallida, ex cuius etiam ligno fistulæ optimæ conficiuntur: ita interno quodam vigore & vernantis ętatis affectu viuunt quicumque se amori dedunt; pallorem tamen contrahunt, huic affectui peculiarem, quòd singulis penè momentis reformident, ne spe concepta cadant, vel turpem quam sibi fingunt, repulsam patiantur. At quidem nihilominus hilarem præ se vultum ferunt, vt blandum & festiuum sermonem, semperque aliquid cantuum, aut legunt taciti, aut meditantur studio, vel etiam scribunt aut recitant ad pellendos ex animo mærores, aut exprimenda ea quæ ipsi concipiunt.

crispoq; cacumine buxus.] Huic proximum illud Claudiani 2. de raptu:

—— hîc denso crispata cacumine buxus.

disparibus fistula.] Virg. 2. Ecloga:

Est mihi disparibus septem compacta cicutis
Fistula. ——

Ouid. 8. Metamorph.

—— sic rustica quondam
Fistula disparibus paulatim surgit auenis.

Idem loco alio de tibia buxea:

Longaq; multifori delectat tibia buxi.

Deliciis teneris.] amoribus blandis, & aliquãdo turpibus voluptatibus. Ouidius se tenerorum lusorem amorum vocat.

pallor inest illi.] Martial. 12. lib. 32.

Et non recenti pallidus magis buxo.

Amantes pallidi cur.

pallet & omnis amans.] Cur amantes palleant, rationem aperit Ficin. Commentar. in Platonis Conuiuium. In Priapeiis,

Vuis aridior puella passis,
Buxo pallidior, nouaque cera.

Ouidius 2. Metamorph.

—— cui protinus intima frigus
Ossa receperunt, buxoq; simillimus ora

a lior

Pallor obit. Et 4. Metamorph.

— oráque buxo
Pallidiora gerens exhorruit.

Idem in amatorijs:

Palleat omnis amans: color hic est aptus amanti.

Catullus de amasio quodam:

— inaurata pallidior statua.

Horat. 3. Carmin. 10.

Nec tinctus viola pallor amantium.

D. Ambrosius lib. 3. in Hexaëmeron cap. 13. hæc de Buxo: Buxus elemētorum apicibus vtilis exprimendis: leui materia vsum manus puerilis informat. vnde ait Scriptura: Scribe in buxo, simul vt admoneat te ipsa materia quæ semper viret, nec vnquam foliis exuitur suis; ne vnquam spei tuæ dissimulatione nuderis; sed semper tibi per fidem germinet spes salutis. Apuleius 1. De Asino aur. Eumque auidè esitantem aspiciens, aliquanto inferiore macie atque pallore buxeo deficientem video. Idem lib. 8. At ille modicum commoratus, refert sese buxátique pallore trepidus, mira super conseruo suo renuntiat. Claudiani illud non est alienum à pallore amantum, qui de nuptiis Honorij & Mar. gratus amantum pallor. Et Naso 4. Metam. *Locus D. Ambrosij.*

— Palles: facit hunc amor ipse colorem.

EMBLEMA CCVIII.

C V R *properans foliis præmittis amygdale flores?*
Odi pupillos præcocis ingenij.

FLoret prima omnium amygdala mense Ianuario, Martis verò pomum maturat. Plin. 25. cap. 16. quod torquetur in illud ingeniorum velut præcox genus, quod nō temerè vnquam peruenit ad frugem, ait Fab. lib. 1. cap. 3. Sunt enim pueri, qui statim primoque omnia discant, memoriterque teneant, qui tamen quanto ætate fiunt prouectiores, tanto minus complectuntur, ita vt ad solidam eruditionem vix aliquādo perueniant. Eam ob rem vulgò penè apud omnes creditum, eos, quibus sit ingenium tam præcox & præmaturum, aut insanos fore, aut non diu victuros. Proinde Actius apud Gell. lib. 13. c. 2. ait, in iuuenilibus ingeniis itidem sibi placere, vt in pomis immaturis acerbitas ipsa placet; ea enim demum maturescere (maturitas enim tempestiuam adfert suauitatem) reliqua ante tempus putrescere. Id quidem obseruatum maximè fuisse in Hermogene tradūt, *Pueri præcoci ingenio.* *De Hermogene Rhetore mirum.*

 cui

cui vixdum pubescenti tam admirabilem ingenij & memoriæ vim fuisse dicunt, vt annos natus octodecim artem Rhetoricam conscripserit, quæ ab omnibus admodum commendatur: quem etiam declamantem aliquando Musonius Philosophus grauissimus audire non refugit, quemadmodum nec M. Imperator. At cùm annum quartum & vicesimum attigisset, mente lapsus dicitur, omniumque penè rerum oblitus nulla euidenti caussa. Præclara Lysiæ vox oratoris, cùm diceret se nolle conscribere quę festinatio præcipitasset, οὐ βούλομαι ἔγωγε συντάττειν ἐσπευσμένα. quod tortum apparet in eos qui nimiùm prȩcipitante stylo edũt, seu potiùs euomunt quæ nondum bellè concoxerunt. Non minùs lepidè Synesius cùm diceret eos qui sibi in stylo indulgerẽt, cæca & subuentanea parere: nec enim incubando fouere orationem eos quibus necesse est vomere. fieri namque stylum euanidum & ἐξίτηλον: qui non congrua temporis mora dictionem elimat: nam quod in fœtu immaturo solet accidere, abortit; eoque fieri solet, vt abortus eiusmodi nihil pariat quod sit vitale, integrum, diuturnum. Philostratus tradit in Sophistis, cùm M. Antoninus fama excitus Aristidis Smyrnæi, audire ipsum disserentem vellet, dixisse: Hodie proponito, & cras audito; neque enim sumus è numero vomẽtium, sed exacta cura elaborantium. id est, τήμερον πρόβαλε, καὶ αὔριον ἀκροῶ, οὐ γάρ ἐσμεν τῶν ἐμούντων, ἀλλὰ τῶν ἀκριβούντων. Huc spectant adagia, Ante barbam doces senes: &, Odi puerulos præcoci sapientia. cuius postremi meminit Apul. 2. orat. pro se, sed aliò torquet.

Cur properans.] Properare aliud est quàm festinare, ait Nonius: qui enim vnumquodque maturè transigit, is properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat. Sic omnino Cato, oratione De suis virtutibus, vt apud Gell. legimus, lib. 16. cap. 14.

præcocis.] De huius vocabuli inflexione Gell. 10. cap. 11.

Amyg-

Amygdalus.

Morus.

SERIOR

EMBLEMA CCIX.

SERIOR *at morus numquam nisi frigore lapso*
Germinat: & sapiens nomina falsa gerit.

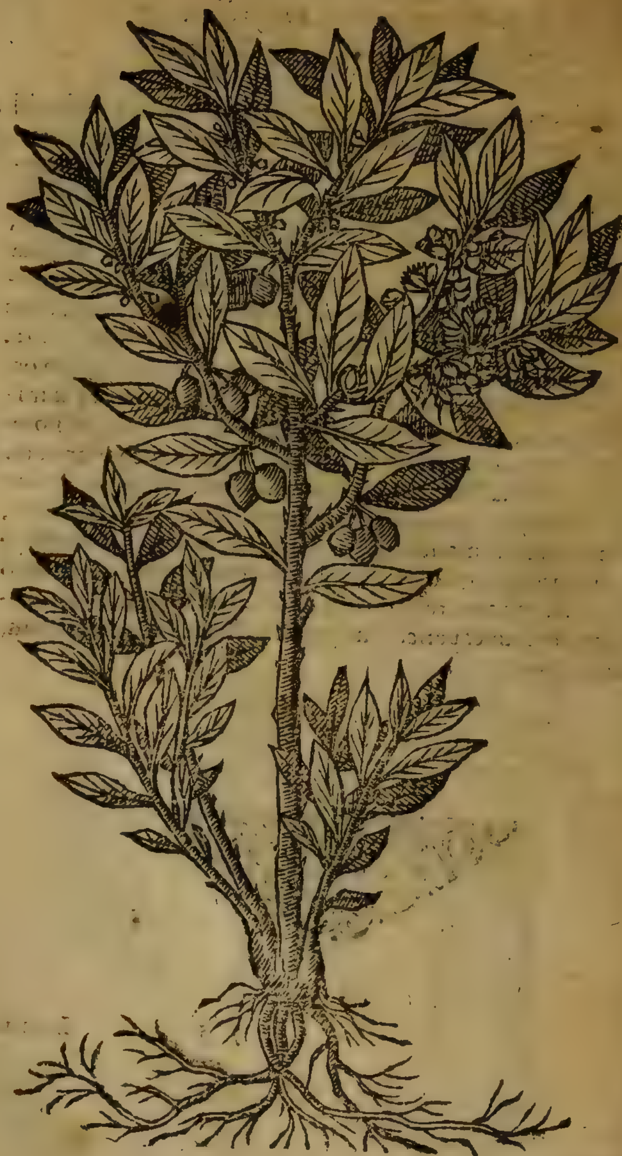
MOrus quasi μαῦρος quibusdam dicitur, quòd nigra sit: alij à mora, id est, tarditate deriuant, quòd arborum postrema floreat. Nonnulli κατ' ἀντίφρασιν, Morum quasi μωρὸν appellatam existimant, id est, stultam, cùm præ cæteris prudentissima esse videatur. Sic enim Plin. lib. 16. cap. 25. Nouissima, inquit, vrbanarum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum: sed cùm cœpit, in tantum vniuersa germinatio erumpit, vt vna nocte peragat etiam cum strepitu. Hæc Plinius. Ea itaque prudentię gerit symbolum, ait Pierius lib. 52. quòd, ne aëris iniuria lædatur, tempestiuam & commodam occasionem præstolari videatur. Nam vbi primùm seniores & mitiores aliquantùm auræ spirauere, erumpunt germina, & flores exsinuant magna interdum strage ob temporis inconstantiam. Ne autem pruina lædi possit, quem hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitùs lapsum fuerit, atque ad amœnissima adulti veris tempora peruentum omninò sit. Ita vir prudens grauiora negotia, & consilia omnia consultò prorogat: neque ante tempus sese effert, sed maturam occasionem citra noxam & periculum expectat. Huc facit prouerbium, Maturior moro.

Morus vnde dicta sit.

Prudentiæ symbolū, morus.

Laurus.

EMBLEMA CCX.

PRÆSCIA *venturæ laurus fert signa salutis:*
Subdita puluillo somnia vera facit.

APhthonius Rhetor Laurum vaticinij symbolum esse prodidit: iccircò veteres μαντικὸν φυτὸν Laurum dixere, & Apollini diuinationis Deo sacram putarunt. Si enim strepitu quodam in igne crepuisset, felicitatem portendebat. Adhæc puluillo suppositа dormientium, somniorum veritatem conciliare putatur, vt libris magicis proditum accepimus. Et quidem olim in maleficiis amatoriis incendi laurus, & aliqua religione in ignem coniici solebat, tamquam amantium querimonias repræsentans. adag. Clamosior lauro ardente: quod videtur significasse his verbis Tibullus, *Laurus vbi bona signa dedit, gaudete coloni.* si verò tacita cõflagrasset, habebatur inauspicatissimum, vt ipsemet ait: *Laurus, vaticinij nota.*

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Plerique hinc δάφνην dictam putant, à δα intensiua particula, & φωνέω, quod est cano & voco. quòd in igne sonitum & crepitum edat: vt Latini à la, particula, quam etiam dicunt habere vim intendendi, & vro, vt significatione conueniat, non voce. Huc pertinet ex Lucilio illud à Macrobio citatum libro sexto Saturn. cap. 4. *δάφνη vnde dicta.*

Nec res vlla magis quàm Phœbi Delphica laurus
Terribili sonitu flamma crepitante crematur.

Præscia venturæ.] sic videtur legendum potiùs,

Præscia venturi laurus, fert signa salutis:

vt apud Claudian. 2. de raptu Proserp.

— venturi præscia laurus
Fluctuat. —

Aliud.

DEBETVR *Carlo superatis laurea Pœnis:*
Victrices ornent talia serta comas.

CArolo V. victoriam Thunis referenti laurea corona debetur, quam triumphantes antiquitùs gestabant. Plinius 15. cap. vlt. idemque miras lauri virtutes lib. 23. cap. 8. Vrbem eam

eam ab imperatore Carolo expugnatam anno 1535. ereptam Barbarossæ, suoque regi tandem restitutam à patribus non ita dudum accepimus, qua de victoria libri editi circunferuntur.

Pœni, Thuni. *Pœnis.*] Pœni fuere Carthaginienses: quo nomine Thunos intelligit, vel Thunenses, qui eam regionem incolunt, in qua olim Carthago fuit, vt scriptores quidam tradunt, quorum in numero est Pacchimerius: qui tamen erroris conuincitur ab alijs quibusdam studiosis antiquitatum. Ea enim vrbs Ptolemæo est Τύνητον: Straboni τύνις, vt Tunicense oppidum Plinio.

Populus

Populus alba.

EMBLEMA CCXIII.

HERCVLEOS crines bicolor quòd populus ornet,
Temporis alternat noxq; diesq; vices.

Populus alba, Herculi sacra.

POpulum albam Herculi sacram Plinius tradit c.1.lib. 12.& lib. 16. cap. 23. Hæc quòd sit folio semper tremulo, supernè candicanti, & inferiori parte viridi, temporis motum continuum in diem clarum, & obscuram noctem distributum repræsentat. Sic autem Plinius: Populus alia alba, alia nigra, alia quæ Libyca appellatur, minima folio, ac nigerrima, fungisque enascentibus laudatissima. Alba folio bicolor, supernè candicans, inferiori parte viridi. Hanc albam populum Herculi indigeni sacram, idem Plin. scribit. & Virgil. Ecloga 7.

Populus Alcidæ gratissima, vitis Iaccho.

Adhæc Lilius Gyraldus Syntagm. 17. hist. Deorum, hos Virgiliana auctoritate reprehendit, qui tradunt eos sola lauro coronari solitos, qui ad aram maximam Herculi sacra facerent. Sic enim Virgil. in 8.

—— Herculea bicolor cùm populus vmbra
Velauitq; comas, foliisq; innexa pependit.

Et paulò pòst:

Populeis adsunt euincti tempora ramis.

Populus arbor, tēporis symbolum.

Hoc quidem vidit diligentissimè Pierius lib. 52. qui populo arbore tēpus significari ait, quòd sit bicoloribus foliis, quippè quæ diem ac noctem referre videatur. Quinetiam hæc habet populus commune cum tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur, nec vllo argumento certiùs intelligitur sidus confectum. Sunt quidem pleræque arbores, quæ duorum colorum folia habeant, vt sunt oleæ, salices, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab vna parte dilutior, altera densior atque coloratior habeatur. In populo verò alba præsertim, candor vna ex parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Eius arboris coronam gestasse Herculem narrant, cùm ad inferos descendit, eamque partem quæ foris esset conspicua, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ condebatur interiùs, sudore ablutam cādidiorem euasiss. Secus habet Pausanias. Sed omnes hasce opiniones sigillatim recēsere vt nō est animus, sic non video quàm sit necesse.

FINIS.

GRAECORVM EPIGRAMMATVM, ſententiarum, verſuum, hemiſtichiorum quæ paſſim occurrunt in ijs ad Alciati Emblemata commentariis, EXPLICATIO AD VERBVM.

EPIGRAMMA D. GVLONII, LINGVAE GRAECAE REGII PROfeſſoris, ad verbum ferè.

NOVEM annos magni Iouis fuit Minos auditor
Gnoſſi rex, vt Homerus ait;
A' quo prudentiam edoctus, & valdè prudens conſilium
Subiectis ſanctas Cretenſibus ſanxit leges.
Hunc verò noſtrum Minoëm Muſæ educarunt, & eadem
Dederunt ei ſacrum ramum edere,
Atque potare fontis Heliconij diuinam aquam,
Qua ſatiatis ſortem diuinam retulit.
Ideoq; ſiue oratorum enthymemata declarat,
Aureo ex ore latices limpidi manant:
Seu veterũ monumẽta ſonat virorum [i. hiſtorias enarrat veteres]
Non iuuenilis, ſed mens ſenilis ſapit:
Siue explanat occultorum ænigmata verborum,
Vates veritatis Oedipum ſuperat.
Emiſſa ſcripta in hac Alciati artificioſa emblemata
Intrepidè meũ teſtantur ſermonẽ [i. fatentur eſſe vera quæ dico.]

Ad Emblema 23.

εἰπέ τι σοι, ξυνὸν, καὶ Παλλάδι, &c.

Dic, quid tibi commune [eſt] cum Pallade? nam ei iacula,
Et bella, tibi verò placent compotationes.
Ne temerè, ô hoſpes de Diis talia ſcruteris,
Sed ſcito quibus [ego nominibus] ſimilis Deæ huic ſim.
Etenim mihi bellorum amica [eſt] gloria: hoc ſcit omnis mihi
Orientalis domitus Indus ab Oceano.
Ac certè hominum genus donis ornauimus. illa quidem oliuâ,
Ego autem dulcibus racemis vitis.
Quinetiã nec mater [mea] propter me dolores partus perpeſſa eſt:
Sed ſolui ego quidem femur paternum, illa verò caput.

Ad Emblema 24.

παλλάδος εἰμὶ φυτὸν, &c.

Palladis

Palladis ego planta: Bromij cur me affligitis rami?
Tollite racemos: virgo ego non sum ebria.

Ad Embl. 25. in statuam Bacchi.

αἱ Νύμφαι τὸν Βάκχον, &c.

Nymphæ Bacchum, cùm ex igni prosiliit infans,
Abluerunt, in cinere nuper volutatum:
Ideò cum Nymphis Bromius suauis: si verò ipsum prohibeas
Misceri, capies ignem vtique ardentem.

Ad idem Embl.

οὐ γὰρ οἶνος, &c. Non enim vinum hoc, neque Bacchus facit, sed immoderatus potus, & vltrà quàm decet, & satis est. Cæterùm si quis immoderatè bibat, hilarior quidem & iucundior fieri solet.

Ad idem Embl.

Βάκχου μέτρον ἄριστον, &c.

Vini mensura optima, quæ non nimia, neque minima:
Est enim vel doloris caussa, vel insaniæ.
Gaudet admixtus tribus Nymphis quartus ipse,
Tunc enim thalamis [i. iugalibus amoribus] promptissimus.
At si multus spiret, euertet quidem amores,
Mergeturq́ somno vicino morti.

Ad Embl. 27.

ἡ Νέμεσις προλέγει, &c.

Nemesis præmonet & cubito & freno,
Neque immoderatum quid agendũ, neque effrenatè loquendũ.

ἡ Νέμεσις πῆχυν, &c.

Nemesis [ego] cubitum contineo: cuius [rei] caussa? dices:
Omnibus mandatum annuncio, nihil præter modũ agẽdum.

Ad Embl. 28.

ἀσπὶς Ἀχιλλῆος, &c.

Clypeum, qui Hectoris sanguinem biberat
Laertiades, Græcorum obtinuit iniquo iudicio:
Naufrago [Vlyssi] autem mare detraxit, & ad tumulum
Aiacis natantem deiecit, non ad Ithacam.

καλὰ Ποσειδάων, &c.

Rectè Neptunus iudicium tulit melius quàm Minerua,
Et iudicium Græcorum odiosum [iniquum] ostendit mare.
Scutum in littoribus clamat, & monumentum agitat
Ipsum te vocans [ô Aiax.] dignum scuto bellatorem,
Exsurge ô fili Telamonis, habes scutum Æacidæ.

Ad

Ad Embl. 33.

ὄρνι Διὸς κρονίδαο, &c.

Auis Iouis Saturnij, nuncia quam ob caussam stas
Ferox, super magni tumulo Aristomenis?
Nuncio hominibus, quod quantùm præstantissima
Volucrum sum, tantùm hic semideorum [fuit.]
Pauidæ quidem pauidis assidebunt columbæ,
Nos autem interritis viris delectamur.

Ζεὺς κρονίδης, &c.

Iupiter Saturnius fecit iustius & melius
Virorum Heroum, diuinum genus, qui appellantur
Semidei. —

Ad Embl. 42.

οὐδ' ἢν Ὠκεανὸς, &c.

Non si Oceanus omnem inundationem excitarit,
Non si Germania totum Rhenum biberit,
Roma vel tantillum labefactabit robur, donec manebit
Cæsaris dextra ad imperandum strenua.
Sic & sacra Iouis quercus firmiter radicibus
Stant, ex foliis autem ea quæ sunt arida decutiunt venti.

Ad Emb. 48.

ἁ δ' ἐγὼ ἁ τλάμων, &c.

Illa ego misera Virtus huic assideo
Aiacis tumulo, dilaceratis crinibus
Animum dolore magno saucia quod Græcis
Fallaciarum machinatrix fraus, res præstantior me iudicata est.

Ad Embl. 51.

σῆμα τόδε Ἀρχιλόχου, &c.

Sepulchrum hoc Archilochi littoreum, qui quondam amaram
Musam serpentina primus tinxit bile.
Qui cruentauit Helicona mansuetum. nouit [id] Lycambes
Lugens trium nexus filiarum.
Sensim verò transi, viator, ne fortè huius
Moueris tumulo fucos insidentes.

Ad Embl. 54.

γαῖαν ὅλην νήσους, &c.

Terram omnem insulasq; peruolitans, tu hirundo,
Medeæ in picta tabula pullos alis.
Speras autem pullis implumibus fidem tuis hanc seruaturam
Colchidem, quæ neque propriis pepercit liberis?

Ad Embl. 64.

τὸν λύκον ἐξ ἰδίων, &c.

Lupum propriis vberibus nutrio inuita,
Sed [ad id] me cogit pastoris imprudentia:
Qui vbi creuerit ex me, contra me rursum fera erit:
Gratia mutare naturam non potest.

Ad Embl. 66.

τῶν ἀμηχάνων, &c. Impossibilium cupido multos fecit re præsente frustrari.

Ad Embl. 67.

ὁ τύμβος οὗτος, &c.

Sepulchrum hoc non habet intus mortuum,
Mortuus hic extra non habet tumulum,
Sed ipse sui mortuus est & tumulus.

Ad Embl. 70.

τί σοι θέλεις ποιήσω, &c.

Quid tibi vis faciam
Quid tibi, loquax hirundo?
Pennas tuas leues
Vis abreptas forfice resecem?
Aut potius internam hanc
Linguam, vt Tereus
Ille, demetam?
Quid mihi gratos somnos
Matutinis vocibus
Eripuisti Bathyllum?

Ad Embl. 71.

ὁ φθόνος ἐστὶ, &c.

Inuidia est malum: habet autem aliquid boni in se:
Tabefacit enim inuidorum oculos & cor.

Ad Embl. 76.

τὴν Κίρκην οὐ φημὶ, &c.

Circen non dico, vt dixit Homerus,
Pro viris fecisse aut sues, aut lupos.
Ad ipsam diuertentes, meretrix cùm esset vafra,
Hamo inescatos pauperrimos effecit.
Et humanam vbi prædata esset rationem,
Dein [fecit] vt nihil haberent amplius.
Alebat intus habens instar animalium expertium rationis,
Prudens autem cùm esset Vlysses iuuentutem vitans,
Non [tam] Mercurij [quàm] naturæ propriæ donum, rationem
Habebat, incantationis remedium contrarium.

Ad

Ad Embl. 85.

πολλὰς μυριάδας, &c.

Multas myriadas computat Artemidorus;
Et nihil impendens viuit vitam mulorum.
Qui sæpe auri pretiosum onus habentes,
Multum super dorso fenum edunt solum.

Ad Embl. 89.

φῶρες ὅτ' εἰνάλιοι, &c.

Fures quando marini Tyrrhenum prope verticem
Citharœdum de naui posuerunt gurgite mergendum,
Statim eum cum cithara arguta suscepit delphin
Sessorem: ex profundo autem enatauit emergens,
Vsque ad Isthmum appulit Corinthium. certè mare
Pisces hominibus tum habuit æquiores.

Ad Embl.89.

ὅστις γὰρ ἐπὶ τὸ, &c.

Quisquis ambitiosum & auarum ingenium habet,
Nihil sapit iustè neque vult,
Difficilisq; amicis est & toti ciuitati.

Ad Embl. 94.

παμφάγος ἑρπυστὴς, &c.

Omniuorus, repensq; per ædes beluo mus
Ostreum conspicatus labris patens,
Barba madida spurcam momordit carnem,
Statim verò testacea crepuit domus,
Aptata [i.clausa] cruciatibus: at mus in claustris ineuitabilibus
Captus, sui interfectorem tumulum contraxit.

Ad Embl. 103.

Ἴκαρε, κηρὸς μὲν, &c.

Icare, cera quidem te perdidit, nunc verò te cera
Reuocat in formam rursum statuarius.
Sed agedum, ne pennas tolle per aërem, ne lauacrum
Ex aëre cadens, Icarium facias.

Ad Embl. 104.

ὁ πρὶν ἐγὼ καὶ ψῆρα, &c.

Qui priùs ego & sturnum & rapacem arcens
A semine alteuolantem & Bistoniam gruem,
E corio funda tortilia brachia intendens
Alcimenes [ego] volucrum arcebam procul multitudinem.
Et me quadam vulneratrix iuxta talos dipsas vipera
Cuti [meæ] è mandibulis amaram immittens bilem,

Sole [me] priuauit [i. me interfecit] ecce vt ad æthera spectans
Pedibus non videbam malum obuolutum [i. proximum.]

Ad Embl. 105.

ἀυγάζω τὸν ἄφυκτον, &c.

Contemplor ineuitabilem in sigillo celato Amorem,
Manibus leoninum qui moderetur robur.
Qui hac quidem manu flagellum ad ceruicem; illa verò frenos
Dirigit: multa autem circumfloret gratia.
Horresco homicidam. nam qui etiam feram domet
Atrocem, neque imbecillibus ignoscet hominibus.

Ad Embl. 106.

γυμνὸς ἔρως διὰ τοῦτο, &c.

Nudus Amor ob id ridet & placidus est,
Quia non habet arcum neque ignita tela,
Haud sanè frustrà manibus tenet delphinum & florem,
Hac enim terræ, illa verò mari imperat.

Ad Embl. 107.

ὁ πτανὸς τὸν πτανὸν, &c.

Alatus alatum intuitus perfringit fulmen,
Ostendens quòd fortior ignis fulmine sit Amor.

Ad Embl. 108.

ἡ πρὶν ἀμαλδάκτισι, &c.

Qui priùs durus in præcordiis iucundam in pubertate
Oestriferæ Paphiæ legem recusaui,
Membriuoris telis imperuius qui priùs eram amoribus
Collum tibi inclino, ô Venus [ego] semicanus.
Suscipe me lætabunda, sapientem quia Pallada vincis
Nunc magis, quàm olim pomo ex Hesperidum.

Ad Embl. 109.

ποῦ σοι τόξον, &c.

Vbi tibi arcus ille reflexus, vbi à te
Transfixa medium in cor sagitta?
Vbi pennæ? vbi fax tristis? ad quid tres
Coronas manibus tenes, in capite aliam fers?
Non [ego sum natus] à vulgari, hospes, Cypride, neque à terra
Sum maternali genitus voluptate;
Sed ego in puris hominum mentibus ignem accendo
Honestæ doctrinæ, mentem verò in cælum induco:
Ex virtutibus autẽ coronas quatuor necto, quarũ ab vnaquaque
Easq; ferens, primâ quæ est sapientia coronor.

Ad Embl. 110.

πτανῷ πτανὸν ἔρωτα, &c.

Pennato pennatum Amorem contrarium finxit Amori
Nemesis, arcu arcum vlciscens.
Vt quæ mala fecit, patiatur: audax verò qui priùs [&] intrepidus
Lacrymat, amara vbi sensit tela.
In imum ter sinum conspuit. quàm valde mirum,
Accendet quis igni ignem? attigit Amorem Amor.

Ad Embl. 111.

τὸ βρέφος ἑρμώνακτα, &c.

Recens natum Hermonactem occidistis, apes,
(Ah canes) reptilem, fauos inquirentem
Sæpe ex vestris punctum perimitis ah ah
Aculeis, quæ serpentum latibula spernitis
Dic Lysicidæ & Amyntori [parentibus tuis] neque apes
Laudare debes, etenim illis amarum inest mel.

Ad idem Embl.

κοῦρον ἀποπλαχίην, &c.

Puerum aberrantem [&] adhuc lactantem Hermonactem
Ah, infantem, vt iniustæ percussistis, ô bouigenæ [apes]
Ignorabat miser ad vos, sicuti ad apes
Cùm venisset: vos autem viperis eratis peiores.
Proq; comestione [mellis] impressistis rubros aculeos,
O [vos] diræ, dulci aduersariæ estis gratiæ [i. non minus amaræ quàm mel dulce est.]

Ad Embl. 112.

τὸν κλέπταν ποτ' ἔρωτα, &c.

Furem olim Cupidinem noxia punxit Apis
Fauos ex aluearibus prædantem, extremos autem manuum
Digitos omnes confixit: at ille dolebat, manibusq; tumebat,
Et terram percutiens exiliit, atque Veneri
Ostendit dolorem, & questus est quòd tam exilis
Bestiola [cùm] esset apis tanta vulnera infligeret.
Mater verò ridens: Quid, inquit, an non tu similis es apibus,
Et cùm tam paruus sis, tamen vulnera tanta facis?

Ad idem Embl.

ἔρως ποτ' ἐν ῥόδοισι, &c.

Amor aliquando in rosis
Iacentem apem
Non vidit, & vulneratus est:
Inq; digitis morsus
Manus, eiulauit.
Perij & emorior.
Serpens me percussit
Alatus, quem vocant
Apem rustici:
Illa autem dixit, si aculeus

* Hi tres versus debent legi pag. præcedenti ante Perij.

* *Currens itaque & volitans* *[tam] lædit apicula,*
* *Ad pulcram Venerem,* *Quantùm putas dolent,*
* *Perij, mater, inquit.* *Amor, quos tu feris?*

Ad idem Embl.

σὺν δ' ἤλασ' ὀδόντας, &c. simul autem excussit dentes calcitrans pede terram.

Ad Embl. 113.

σχέτλιος ἔρως, σχέτλιος, &c.

Sæuus Amor, sæuus. quid verò ampliùs? si rursus dixero,
Et rursum, plorans sæpe, sæuus Amor.
At enim puer his ridet, & sæpe vituperatus
Gaudet, si autem dixero contumelias, inde insultat.
Mirum autem mihi, quomodo vtique, è glauco vbi apparuisti
Fluctu, ex humido, Cypri, tu ignem peperisti.

Ad Embl. 115.

ἁ Κύπρις Μούσαισι, &c.

Venus Musis [hæc ait] ô puellulæ Venerem
Honorate, aut Amorem in vos armabo.
At Musæ ad Cyprim: Marti stulta hæc blateramenta [i. iaciantur hæc in Martem, qui sæpe ab Amore correptus est:]
In nos autem non volat iste hic puerulus.

Ad Embl. 121.

τίς πόθεν ὁ πλάστης, &c.

Quis vnde plastes? Sicyonius. nomen verò quod?
Lysippus. tu verò quis? Occasio omnia domans.
Cur verò summis pedum vnguib. incedis? semper rotor. quid verò alas
Pedibus habes biformes? volito leuis.
Manu dextra quid fers nouaculam? hominibus documentum,
Quòd acie omni acutior sum.
Coma verò quid versus faciem? vt à præueniente capiar.
Per Iouem, posteriores partes [capitis] ad quid calua sunt?
Nam semel pennis currentem me pedibus
Nullus deinceps expetens prehendet à tergo.
Talem me artifex effinxit vestri gratia,
O hospes, & in vestibulis posuit adhortamentum.

Ad idem Embl.

τὸν δὲ παρόντα καιρὸν, &c. Cùm autem videam hanc nunc esse occasionem, quæ si recta consilia caperetis, simul & salutem & libertatem possit comparare, non modò vobis, sed & aliis omnibus Græcis: sin errauerítis deceptíue fueritis, non facilè eandem occasionem recuperari: existimaui quam de his haberem

berem sententiam, in medium esse proferendam.

Ad Emb.125.

λίων μάχην ἵστησ', &c.

Leo pugnam aliquando instituit in aprum,
Vultures autem ex alto loco obseruabant certamen [vt] pabulum
eum qui vinceretur facerent statim [sibi]
Amicos autem cùm vidissent [eos esse factos] exciderunt spe.

Ad Embl.128.

βοὸς φαγὼν, &c.

Bouis puer cùm edisset die festo viscera,
Hei mihi, gemebat, quia intestina mater emitto:
Illa autem ridens, ne time, fili, inquit,
Tuorum enim nihil, at vomis alienum.

Ad Embl.129.

αἱ τρίοσαι ποτὶ, &c.

Tres quondam puellæ vnà ludebant
Sorte, quæ prima itura esset ad inferos.
Et tres quidē è manibus emiserunt talū: venit autem ex omnibus
Ad vnam: ridebat autem sortem debitam.
E tecto verò inopinatus lubrico lapsu ruit casus,
Infortunata in Orcum descendit, vt erat sortita.
Non fallax [est] sors cui malum [imminet:] ad bonum autem
Neq; preces mortalibus [sunt] peritæ iaculandi, neq; manus.

Ad Embl.130.

καὶ γάρ τε λιταὶ, &c.

Etenim Litæ [i. Preces] sunt Iouis filiæ magni,
Claudæq; rugosæq; strabæq; oculis,
Hæ & post Noxam curant euntes:
Noxa verò robustaq; & pedibus integris ideò omnes
Longè præcurrit. anteuertit autem omnem per terram
Lædens homines: hæq; medentur tandem.
Qui certè venerabitur filias Iouis propiùs accedentes,
Hunc valdè iuuant, & exaudiunt precantem:
Qui autem abnegarit & proteruè recusarit,
Precantur quidem hæ Iouem Saturnium euntes,
Hunc vt Noxa simul sequatur, quò læsus pœnas luat.

Ad Embl.133.

ἀντὶ τάφου λιθοῖο, &c.

Pro sepulcro lapideo pone Græciam, pone adhuc
Hastas barbarici symbola naufragij:
Et tumuli [in] apice circumscribe Persicum Martem,

Et Xerxem: in illis humo conde Themistoclem.
Columna verò Salamis superimponatur, gesta referens
Hæc mea: quid verò paruis magnum imponitis?

Ad Embl. 135.

ψήχει καὶ πέτρην, &c.

Cauat & petram longum tempus, neque ferro
Parcit, sed vnâ omnia perdit consumptione.
Sic etiam Laërtæ tumulus, qui prope littus
Paululum abest, frigidis liquitur à pluuiis;
Nomen quidem herois semper florens. non enim carmina
Obscurare æuum, etiamsi velit, potest.

Ad Embl. 137.

ἄλεσα καὶ νεμέας, &c.

Peremi Nemeæ feram terribilem, peremi & Hydram,
Et taurum, apri circumcussi maxillam.
Cingulum detraxi, pullum equinum Diomedis sustuli,
Aurea mala postquam fregi, Geryonem cepi.
Augiam noui [i. repurgaui] cerua non effugit: interfeci aues [Stymphalidas]
Cerberum extraxi, ipse Olympum habeo.

Ad Embl. 151.

τὸν βίον, ἡράκλειτε, &c.

Vitam, Heraclite multò plus quàm cùm viueres
Defle, nunc enim vita est miserabilior.
Vitam nunc ride Democrite, plus quàm antea,
Nunc enim vita est omnium maiore risu digna.
In vos autem & ego contemplans, interea cogito
Quomodo simul tecum lugeam, quomodo vnà tecum rideã.

Ad Embl. 153.

ἄλλοι δὲ περίδραμον, &c.

— alij autem accurrerunt filij Achiuorum,
Qui & admirati sunt staturam & formam spectabilem
Hectoris. neque ei quis sine vulnere astitit.

Ad Emb. 159.

ἄυλω με πλατάνιστον, &c.

Aridam me platanum irrepens tegit
Vitis, externâ autem circumuirescens comâ.
Quæ priùs meis virentibus alens ramis
Racemos, hac ipsa eram non minus frondosa.
Talem quidem certè posthac constituat [sibi] quisque amicam,
Quæ rependere mortuo norit sola.

Ad

Ad Embl. 160.

τυφλὸς ἀλητεύων, &c.

Caecus errans claudum pede sustulit
Oculis alienis mutuum accipiens:
Ambo quidem imperfecti ad vnius naturam aptati sunt,
Defectum inuicem retribuentes [i. accommodantes, seu praebentes operas mutuas.]

Ad idem Embl.

ἄμφω μὲν πηροὶ, &c.

Ambo quidem mutili & errones, sed alter quidem oculis,
Alter verò ingressu: alterius autem alter subministratio [erat] i. alter alteri seruiebat.
Caecus enim claudi superhumerale onus tollens
Viam alienis oculis, summis pedibus ibat.
Vna verò vtrisq. sufficiebat natura: in vnoquoque enim
Defectum inuicem ad totum mutuata est.

Ad idem.

τυφλὸς ἄπους, &c.

Caecus, pedibusq; mancus erant sibi inuicem ministrantes:
Caecus per viam deducebatur [à claudo] dorso ferebatur pedib. mancus.

Ad Emb. 161.

ἐν ἑνὶ κινδύνους, &c.

Vnis pericula duo effugi [ego] Myrtilus armis,
Vnum quidem fortissimè dimicando, alterum verò natando.
Argestes [ventus] quando subijt nauis carinam, clypeum habui
Seruatus destinatum aquis & pugna.

Ad Embl. 165.

πῆμα κακὸς γείτων, &c.

Detrimentum [est] malus vicinus, quantùm bonus est magnũ commodum:
Neque bos perierit, nisi vicinus malus adsit.

Ad Embl. 166.

κύματα καὶ τρηχὺς, &c.

Fluctus & aspera tempestas ad terram traxerunt
Delphinem externa commune spectaculum fortuna.
Sed in terra misericordia locus [repertus est] nam videntes
Statim ad tumulum me coronarunt pij [viri:]
Nunc verò quod [me] genuit mare perdidit. quae tandem ponto
Fides, qui neque proprijs parcit alumnis!

Ad Emb. 167.

πίκρην ἀλλήλοις, &c.

Acerbam inter se Hector gratiam atque scutifer
Aiax ex bello pignus dederunt amicitiæ.
Hector enim cingulum cùm accepisset, ensemq; vicissim dedisset,
Hanc quidem gratiam, donum experti sunt in morte.
Gladius interfecit Aiacē insania correptum, & rursum cingulū
Traxit Priamiden bigis raptatum.
Sic ab hostibus mortem vltrò afferentia mittuntur dona,
[quæ] sub gratiæ prætextu fatalem mortem contineant.

Ad idem.

ἕκτωρ αἴαντι, &c.

Hector Aiaci ensem obtulit: Hectori autem Aiax
Cingulum, ambobus donum [fuit] vna mors.

Ad Embl. 172.

ἐν ποτὲ παμφαίνοντι, &c.

Aliquando conspicuo in æthere nigrior se vibrans
Scorpium è terra vidit exilientem coruus.
Quem correpturus irruit: at ille [scorpius] eius qui irruisset ad solum,
Non tardus multùm aculeata pedem percussit sagitta,
Et vita eum priuauit. ecce quantùm [quisque] fecerit in alium,
Ex illo miser ipse accepit necem.

Ad Emb. 176.

οὐκ ἔτι πυργωθεὶς, &c.

Non iam turritus, phalangibus pugnans in certamine
Indomitus irruit candentes habens dentes elephas:
Sed metu contrahens humilem ceruicem ad lora subiugia
Currum trahit Cæsaris diuini.
Nouit autem pacis etiam fera gratiam, instrumentis deiectis
Martis, æquitatis vicissim vehit patrem.

Ad Embl. 179.

ἀτθὶ κόρα, &c.

O Attica, decenti forma, cantu nutrita [cur] vocalis vocalem diripiens
Cicadam, pennatis in prædam fers pullis?
Garrulam garrula, & volucrem plumis prædita,
Hospitam hospita, vernam verna?
Non cita conflicteris. non enim fas, neque iustum [est]
Perdere canoros canoro ore [i. vt animalia canora deglutiant & absumant ea quæ sunt ore vocali & canoro.]

Ad

Ad Embl. 181.

ῥίζῃ μὲν μέλαν, &c.

Radix quidem nigra erat: lacti similis flos:
Moly autem ipsum vocant Dij. difficile verò [est] effodere
Viris mortalibus: Dij autem omnia possunt.

Ad Emb. 184.

Εὔνομον ὦ πολλον, &c.

Eunomum, ô Apollo tu quidem nosti me, quando vincebam
Patria Locrensis ego interrogantibus autem dicam.
Æolium in cithara modum resonabam: at in medio
Cantu, mihi chordam plectrum suspendit [i. fregit]
Et mihi sonum verum [i.paratum] quando occasio postulabat,
Ad aures numerorum non verè reddebat.
Atque [tunc] quadam vltrò cithara ad cubitum [siue,iugum]
exurgens
Cicada complebat veram harmoniam.
Neruos enim pulsabam, quando septima curam haberem
Chordæ, huius voce vtebamur.
Ad meum enim cantum meridiana è montibus cantatrix
Illum pastoricium sonum accommodauit.
Et quidem cùm sonaret, vnà tum inanimatis neruis
Mutato simul congruebat sono.
Huius rei caussa cõgruam habeo gratiam: sic autem formata [i.
Aere, nostra sedet super cithara. (expressa cicada]

Ad Embl. 192.

εἰνοδίην καρύην, &c.

Viæ iunctam nucem me prætereuntibus seuerunt
Pueris ludibrium, lapidum iaculatricis peritiæ [quæ nempe
petitur scopus, id enim sonat ἰυστοχία]
Omnes autem ramos & virentes surculos
Fracta sum, crebris lapidibus dum petor.
Plantarum frugiferarum nihilo melior est conditio: nã ego qui-
dem
Misera, in mei noxam, fructum retuli.

Ad Embl. 193.

χειμερίαις νιφάδεσσι, &c.

Hibernis niuibus conspersa, cicur auis,
Pullis cubitorias circumfundit plumas,
Donec ipsam aërium frigus peremerit; siquidem permansit
Aëris reluctatrix cælestium imbrium.
Procne & Medea, cum pudore pudeat vos,
Matres, auium affectus addiscentes.

Ad

Ad Embl. 194.

ἐκ πυρὸς ἰλιακοῦ, &c.

Ex incendio Iliaco, telorum per medium eripuit heros
Æneas, pium filio pondus, patrem.
Acclamabat autem Argiuis: Ne tangite, exiguum ad Martem
Lucrum senex. at [mihi] ferenti, magnum.

AD calcem huius Commentarij, admonitum esse volui philologum me de industria priore illa editione, quam tamquam fetum abortiuum parturieram superioribus anteactis annis, transiliisse vnum Emblema, cuius argumentum mihi displiceret, ipsaque sententia tum quòd mihi non faceret ad stomachum, tum etiam quia non videbatur castis auribus committenda, censebatur indigna quæ mea explicatione illustraretur. Ne tamen studiosos omninò defraudem qui me vrgent & certè cogunt, vt si nolim enarrare pluribus, quod ingenuè ac liberè me fateor ignorare, saltem ipsum fontem detegam Emblematis, id quidem certè ea velim cautione factum, ne quis offendatur. Epigrapha seu titulus carminis sic habet, *Aduersus naturam peccantes:* carmen verò ita:

Turpe quidem dictu, sed & est res improba factu,
Excipiat si quis chœnice ventris onus.
Mensuram legisq; modum hoc excedere sancta est,
Quale sit incesto pollui adulterio.

Video allutum fuisse ad Pythagoræ dictum, audio id torqueri in nefandum aliquod flagitium, idque comparatione ostendi. sed hæc satis. Cæterùm id apparet esse tractum ex Heliodori 5. De insomniis eius hæc verba: ἔδοξέ τις εἰς χοίνικα χέζειν, ἑάλω ἀδελφῇ ἑαυτοῦ μιγνύμενος· μέτρον γὰρ ἡ χοίνιξ, τὸ δὲ μέτρον, νόμῳ ἔοικε. τρόπον οὖν τινα παρενόμει, παρὰ τὰ νενομισμένα κοινῇ τοῖς ἕλλησι πράττων. Hæc Latinè ita sonant: Quispiam sibi visus est in chœnicem aluum exonerare. conuictus de eo quòd cum sorore cubitasset, damnatus est: mensura enim est chœnix: at quidem mensura legi similis est. quodam itaque modo legem transgressus erat, qui nimirum admisisset aliquid præter leges toti Græciæ communes.

FINIS.

EMBLEMATVM INDEX

IN LOCOS COMMVNES AD STVDIOSORVM COMMODITATEM DIGESTORVM.

Numerus ad Emblematis cuiusque refertur ordinem.

In-

FINIS INDICIS EMBLEMATVM.

AD ALCIATI EMBLEMATA LAVDATIO, VICE præfationis ad Emblematum explanationem:

Habita Lutetiæ in regia Burgundionum schola, 9. Kalend. Maias, 1576.

Tsi, AVDITORES optimi, non est meæ consuetudinis, quo tempore ad aliquem egregium scriptoré explicandũ aggredior, initio meæ professionis tá anxiè rationẽ reddere, cur hunc potius quàm illum sumam in manus; propterea quòd studiosis omnibus meam industriam & consilium in officio meo persoluendo, reque literaria iuuanda probatum iri confidam: tamen in hoc auctore certè nobili & acuto, sed recenti nimis fortasse, vt mihi obiicitur, caussa proponenda est, cur hunc enarrandum publicè, meisque commentariis illustrandum instituerim, ne quid à me temerè & inconsultò factum esse videatur. Sunt enim nonnulli, non quidẽ mali & improbi, neque alieni à literarũ meliorum vsu & dignitate, qui dicant me non facere satis constanter, qui nescio quo animo intermissis antiquis auctoribus, & iis à quibus

quamquã mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quique vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear, *--non meus audet*

Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.
Sed quid immoror in iis quę omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, nõ eſt mihi animus calculũ adiicere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematũ libello nũc tẽporis habeo dicere: de eo inquã libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiũ, ſi dignitatem, ſi officinã rerum omnium ſeleƈtiſſimarum, quęque ſtudio & cognitione omninò dignę ſunt, egregiè inſtruƈtã: ſi, vt vno dicã verbo, bonorũ mare aduertamus. Auſim equidẽ affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderent. ſunt enim non pauci, qui longiores verborũ ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorũ & paginarum amplitudines, qui prolixam in doƈtrina farraginẽ non temerè faſtidiant. Quis enim tã patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tãtum nobis reliƈtũ eſt temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimã eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia ętiam

præclara,& in quibus plus vtilitatis esse intelligimus,non primo quoq; tépore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidé dicebat,magnú librum,magnú esse malum : vt intelligamus homines insigni reuera magnóq; damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluédi proponuntur. At vt permulti sunt qui prolixitatem auersentur, sic profectò alij quidá nominari hoc loco possunt non illiterati,nó inertes, neque postremo in numero ponendi,qui similitudinem, satietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt sibi quasi onus quoddá grauissimum impositum humeris, vt è multis multa conquirant, & non nisi labore indefesso molestóque studia persequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus singulis non nisi fortasse singulas virtutes reperire est: adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus absolutú perfectúmq; numeris reperiri à nobis potest. Scio alios quodam doctos & vtiles esse libros, è quibus res memoria dignas exprimimus:alios qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios deniq; qui nónumquá vtile dulci permisceát. Nihil dico de iis qui nihil nisi spinas habent, aut iis qui propter obscurum dicendi genus, aut inspersas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem sæpenumerò à legendo reuocant.

plena liberalium artium, in qua nempè studia omnia, quibus ingenij cultus capitur, mirificè tum colebantur. Itaque cùm Alciati iam fama in aperto esset, ad quamcũque se Academiam nobilem conferre vellet, sic eius aduentus celebrabatur, vt famam ingenij expectatio hominis, expectationem ipsius aduentus admiratioque superaret. Quapropter hunc magna laude & summa omniũ oblectatione apud se doctorem habuere Bononienses, Ferrarienses Ticinij, eumque amplissimis præmiis donauerũt: & omnes quotquot in Europa de ingeniis aliquid iudicare poterant, cognitione atq; hospitio dignum existimarunt. Hac tanta nominis celebritate cùm esset etiam exteris notus, patriã primùm sibi charissimam armis & factionibus oppressam ad tempus deserere cogitauit, & Auenione moras trahere maluit: quo loco profitendi munus sibi demandatum, stipendio sexcẽtorum ornatus, magna sua laude sustinuit. Deinde à Biturigũ magistratibus accitus, ipso etiam Rege Christianissimo procurante, secũdo quàm eò venerat anno, duplicatum habuit honorarium, & mille ducentis est donatus. Fuit illis temporibus iucũdus Antonio à Prato Galliarum Nomophylaci, Ioanni Seluæ principi Senatus amplissimo, multisque legationibus in primis illustri ac nobili: cultus tũ à Budęo, tum ab Erasmo, quorũ alterum rarissimum Franciæ lumen non iniuriâ

possu-

possumus appellare;alterum, literatorū huius temporis in Germania primum: adamatus à Bembo, Cardinale doctrinæ laude commendatissimo: cultus denique ab omnibus iis qui virtutem & literarum gloriam adamabant: quos omnes,quamdiu vixit,deuinctos sibi cõsuetudine tenuit. Sed confecto tam longo itinere,à suo tandem Principe reuocatus (ferè fit enim vt ipsa virtus in proprio & natali solo nõ nisi serò admodum cognita,ad extremum excipiatur,excepta reficiatur,refecta pręmiis exornetur) à suo,inquam,Principe in patriam reuocatus,post ancipites variosque casus & labores nomine publico exantlatos, in ordinē Senatorum honorificè cooptatus est. quam accessionem,vt ipse affirmabat,ne quidem cogitans,honore omni maximo dignus, impetrauit. Eam verò præstantis ingenij & eruditionis famam permultùm auxit libris editis, quibus & suæ ætatis hominibus & posteris consulere sibi proposuerat. Et quidem intelligebat eos qui verè docti essent,non solùm cùm viui sunt ac præsentes,studiosos discendi erudire atque docere,sed hoc idem etiam post mortem monumentis literarum assequi. In quo suam fidē & studiū tam mirificè probauit, vt nullus hodie sit eleganti & polita cognitione tinctus, quin huius ingenium suspiciat. Neque profectò hac parte video,quàm sit æquum opinionē sequi vel M. Antonij Oratoris, aut C. Lucilij,

tametsi doctus & vrbanus à M. Tullio nominetur: Alter enim cur suas orationes edi nollet, probabilem rationem reddere solitus, id à se ita fieri dicebat, vt si fortasse quædam minimè aliis placerent, infitiari posset: alter verò, quæ scriberet, neque à doctis, neque ab imperitis legi velle: quod illi melius quàm se, hi autem nihil intelligerent. At qua fronte aliquis nostrum artifici huic tam laborioso succensere ausit, quis candido animo scripta non exceperit, quæ & doctis iucunda, & indoctis profutura sunt? Neque enim existimandum nobis est veriora illa & simpliciora censenda, quæ viua voce dicuntur, quæque simulari, fingique possunt, quàm quæ omnium subiecta oculis, quasi ad publicum quoddam examen proponuntur. Et hæc quidem, Auditores humaniss. necessariò primùm dicenda videbãtur, ne quis fortè putaret, me illotis, quod dicitur, manibus aggredi auctorem velle tam lepidum tamque tersum & egregiè doctum, eumque studiosis adolescentibus proponere, nisi iustam aut certè probabilem consilij mei rationem primùm redderem. Occurrunt enim viri non imperiti quidem & ignari rerum, satísne constanter facere videar, qui relictis, aut certè sepositis iis auctoribus, qui prisco & meliore seculo floruerunt, vnum è recentioribus assumam potiùs, & ad eũ explanãdum aggrediar, cùm alios penè innumerabiles, eosq; maximè quos posteritas

ſteritas communi conſenſu approbauit, explicare hoc tempore, pro mea conſuetudine & ex officio, debeam. Ego verò, A V D. non ſum is, qui veteres, vti iam dixi potiùs quàm vetera eaque præclara vnquã probarim: ac ſi antiquã & recoctã, doctrinã, tempotũ ratione citiùs, quã dignitate & vſu æſtimarẽ. Quis enim tàm alienus eſt a recta ratione & iudicio, qui hominum ætatibus, non autem ſuo pretio aliquid æſtimandũ, magniq́; ducendum putet? Sed eò prolapſa eſt hominum inuidẽtia & cæca opinio, vt noua penè omnia, quamquam ſapientum iudicio præſtantiſſima, non modò faſtidiant, ſed etiam apertè damnent. quod idem ſuo ſeculo non temerè videtur ille conqueſtus:

Eſſe quid hoc dicam (inquit) viuis quòd fama negatur,
Et ſua quòd rarus ſecula lector amat?
Hi ſunt inuidiæ nimirum, Regule, mores,
Præferat antiquos ſemper vt illa nouis.

Quæ quamquam nos interdum moueant, retinenda tamen eſt cũ rectè ſentientibus perpetua conſenſio, vt nunquam iniquis imperitorum quorundam opinionibus nos abduci patiamur. Quis enim Ennium vel Pacuuiũ Virgilio, quis Lucano Andronicum Liuium, quis M. Tullij orationibus omni dicendi lepôre ac copia tinctis forenſes & horridas actiones M. Catonis ſenioris anteponat? Equidẽ ſcio quàm

non facilè ſe nouitas apud quoſdam inſinuet, vt honorificum aliquem locũ obtineat: adeò

--- nos noſtráque liuidus odit,

--- & niſi quæ terris ſemota, ſuiſque
Temporibus defuncta videt, faſtidit & odit:

non quòd rectius in ea re iudicium adhibeat, neque quòd eo modo literarum dignitatẽ augeri velit, ſed quia non niſi ægrè patiatur ſe vltimo haberi loco, ſi res in certamen veniat: & induſtriam excitare ſe nihilo plus poſſe ſperet. At id quàm ab æquo & bono, quàm à recta ratione alienum!

Si enim tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet
Quàm nobis, quid nunc eſſet vetus? aut quid haberet
Quod legeret, tereretque viritim publicus vſus?

Quàm multi multa poſſint obiicere, vltrò mihi in mentem venit: ex iis enim moroſi quidã & tetrici caſtigatores, quæcumque ſe vetuſtate commendant, ea penè ſola & in primis omni honore habenda putant: nouis auctoritatẽ omnem fidemque detrahunt. In quo vt ſibi mirè placent, ita Plautinam cantionẽ in pergulis, in conuiuiis, in balneis, peneq; dixerim medio ipſo foro perſonant:

Qui vtuntur, inquiunt illi, *vino vetere, ſapiẽtes puto,*
Et qui libenter veteres ſpectant fabulas:
Antiqua enim opera & verba cùm vobis placent,
Aequum placere eſt antiquas fabulas:
Nam nunc nouæ quæ prodeunt comœdiæ,
Multò ſunt nequiores quàm numi noui.

Agnoſco inquam ego Comici verba, teneo

mentem

mentem, ni fallor: non tamē boni illi viri mihi vnquam persuaserint id in omne scripti genus esse torquendū, quod de solis fabulis Poëta ille perspicuè & apertè pronunciauit. Quibus nimium seueris iudicibus vt non minus grauem quàm argutum opponā testem, Lyricorū Principē Pindarū, quæso, audiant: *αἴνει παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων*. Vinum vetus laudandum esse vult, at etiam recentiorum flores hymnorū suam etiam laudem mereri grauiter ac verè testatur. Ita quidē doctrinā veterem ac eruditam nullus non laudat: quis tamen floridas, vt ita dicā, recentium quorundā hominū scriptiones, & quasi tenellas nouásq; Musarū corollas labore ac studio concinnatas non aliquo putabit honore dignas, non etiam debita sua laude ornandas existimabit? Vultis itaque vno verbo dicā quid sentio, Auditores; nō possum faciliùs quàm Plinij iunioris arguta sanè & opportuna sententia: Sum ex iis qui mirer antiquos, inquit ille; non tamen ita vt ingenia nostrorū temporū despiciam. neq; enim in gignendis optimis lassa est & quasi effeta natura. Sit ergo recens Alciatus, dū tamen antiquam eius doctrinam esse constet. Quid enim excellentē illam, & eruditorum omnium calculis probatam prudentiam Iuris, quid eloquentiā, qua aliis præstitit, in mediū adducā? Sic enim iam olim non temerè didicimus hāc pulcherrimā Iuris dicundi facultatē reuera *πολυμαθίαν*

 esse,

esse,& multiplicẽ atque vberem rerum optimarũ pęnéque innumerabilium cognitionẽ, verá profectò & in actione positá, non vmbratilem quandam & in puluere latentem decertationẽ; sed in omnium oculis ac luce positam sapientiam. Quid loquar de Alciati admirabili dicendi peritia, deque literariis monumẽtis ab eo editis, quæ omnia nõ augeri verbis, nedum illustrari posse certò scio? Quanquá enim quidá è veteribus eleganter & acutè dixerit, facillimũ esse laudare solẽ, cùm vbiq; pręsto & semper esse possint laudationũ argumẽta penè innumerabilia: Ita cùm difficile nõ sit hominem cõmendare, in quo tot egregiæ animi dotes eluceant: mihi tamen verendũ est, ne quis obiiciat illud olim à Phauorino nobili philosopho vsurpatũ, Vituperari satius esse, quàm remissè laudari. Adde quòd si mihi aliquando statuendũ esset, vt Alciatum quadam insigni meritáq; laudatione exornarẽ, putarẽ equidem nõ alio eloquẽdi genere mihi opus esse, quàm eo quo celebritatem nominis Alciatus est cõsecutus: vt qui olim ad laudandũ commodè Pindarũ, non alia quàm Pindari lyra sibi opus esse censebat. Quamobrẽ si certò teneam, numquam, aut rarò admodũ, parẽ gloriam esse in dicente vel scribẽte, atque in eo cuius laudes oratione celebrantur: tamẽ rei difficultate nullo modo deterritus, non possum quin pro ingenij mei tenuitate Alciatum commędem: quod ipsum tamen

tamen cùm pro tantilla mea facultate vix cõ-ſequor, vt certè cuperem, huius meæ vocis te-ſtes aduocabo potentiſſimas & nobiliſſimas in Europa gentes, à quibus raram & exactã Do-ctoris huius ornatiſſimi eruditionẽ probatam fuiſſe à patribus accepimus. Primùm, teſtis eſt Italia, bonorũ ingeniorũ parens, quæ hũc Fer-rariæ, Bononiæ, Ticini, ſumma omnium admi-ratione de ſuggeſtu fulminantẽ, ius ciuile ma-gno applauſu pariq; auditorũ concurſu & fre-quentia docentem audiuit: Teſtis Gallia, quæ eum Biturigibus per quinquenniũ aluit regiis allectum ſtipendiis: Teſtis Germania, quæ præ cæteris ſemper induſtrios & ſollertes homines habuit: quorum opera factũ, vt literarũ cultus & exercitatio, pridẽ extincta Gothorũ incur-ſionibus, cœperit hac tandem mundi ſenectu-te reuiuiſcere. Teſtes exteræ nationes omnes, in quibus tamen eſt aliqua humanitas atq; in-ſtitutio liberalis: quæ omnes vno ore, vnóque conſenſu Alciatum excipiunt: ambabus, quod aiunt, vlnis amplexantur, adamant, exornant. Et certè ea fuit egregij hominis ſuadela, vt e-tiã populos immanitate barbaros, multitudi-ne innumerabiles, ſic etiam exteros abſentes demulſerit, vt mirer hoc penè vno Italo iuris ſtudiũ fuiſſe diuinitùs excitatũ. Quæ cùm di-co, non eſt quod veſtrũ quiſpiã expectet à me, vt nobiles huius noſtræ ætatis Iuris doctores inter ſe conferã: neque enim id meum eſt; &

quam-

quamquã mihi permiſſum ac conceſſum eſſe videretur, tamen ſcio in primis id & permoleſtum & odioſum iis, qui ſeſe poſtponi aliis non tam facilè ferunt, quíque vel ingenio, quod ait ille, cedere nolunt. in quo ſi putarem eos ne verbo quidem mihi fore moleſtos, tamen vt verè & ingenuè fatear, *--non meus audet*

Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

Sed quid immoror in iis quę omnibus eruditis hominibus probata eſſe confido? Enimuerò, Auditores, nõ eſt mihi animus calculũ adiicere meum ad eas diſputationes, quas magna ſua laude ſcripſit Alciatus ad Ius illuſtrandum: de Emblematũ libello nũc tẽporis habeo dicere: de eo inquã libello, qui, vt vident omnes, perexiguus eſt, ſi molem ſcripti conſideremus: at magnus certè & locuples & ornatus, ſi pretiũ, ſi dignitatem, ſi officinã rerum omnium ſelectiſſimarum, quęque ſtudio & cognitione omninò dignę ſunt, egregiè inſtructã: ſi, vt vno dicã verbo, bonorũ mare aduertamus. Auſim equidẽ affirmare, nihil omninò eſſe quod philologi alioqui moroſi in eo deſiderent. ſunt enim non pauci, qui longiores verborũ ambitus, qui prodigioſas, vt ſic dicam, foliorũ & paginarum amplitudines, qui prolixam in doctrina farraginẽ non temerè faſtidiant. Quis enim tã patienti animo eam librorum molem euoluerit? an tãtum nobis relictũ eſt temporis, an otij, an vitæ denique, quam tamen breuiſſimã eſſe datam nemo non conqueritur, vt ad alia etiam

præclara,& in quibus plus vtilitatis eſſe intelligimus,non primo quoq; tẽpore properemus? Rectè Callimachus ille Grammaticus, & iure quidẽ dicebat,magnũ librum,magnũ eſſe malum : vt intelligamus homines inſigni reuera magnóq; damno mulctari, quibus libri tam multi atque ampli euoluẽdi proponuntur. At vt permulti ſunt qui prolixitatem auerſentur, ſic profectò alij quidã nominari hoc loco poſſunt non illiterati,nõ inertes, neque poſtremo in numero ponendi,qui ſimilitudinem, ſatietatis matrem, vt cramben bis malè recoctam planè refugiant. Quid enim de iis loquar, qui ægrè admodum ferunt ſibi quaſi onus quoddã grauiſſimum impoſitum humeris, vt è multis multa conquirant, & non niſi labore indefeſſo moleſtóque ſtudia perſequantur? Sunt etiam permulti auctores qui manibus teruntur, in quibus ſingulis non niſi fortaſſe ſingulas virtutes reperire eſt : adeò nihil ab omni parte beatum, aut omnibus abſolutũ perfectúmq; numeris reperiri à nobis poteſt. Scio alios quodam doctos & vtiles eſſe libros, è quibus res memoria dignas exprimimus:alros qui verborum puritatem & elegantiam doceant: alios deniq; qui nõnumquã vtile dulci permiſceãt. Nihil dico de iis qui nihil niſi ſpinas habent, aut iis qui propter obſcurum dicendi genus, aut inſperſas opiniones erroneas pium & cordatum lectorem ſæpenumerò à legendo reuocant.

cant. Quis verò in hac Emblematum officina,& quasi locuplete rerum optimarum penu breuitatem non laudet? quis varietatem rerũ iucundissimam,& exactá pulcramque copiam non amplexetur? quis multiplicem vnius libelluli thesaurum exigua mole comprehensum non putabit excolendũ,& nocturna diurnáque manu versandum? Vt enim de prima illa virtute,qua breuis est,primo loco: certè Homerus ingeniorum vertex,quos egregios & sapientes viros effingit, eosdem etiam in dicendo parcos esse dicit: quãtumq; mea mens diuturna lectione repetere potest, & veterẽ historiam recordari, non ægrè reperio, quamdiu manserunt incorrupti hominũ mores, sermonem fuisse parcissimũ & breuissimum. Quod iis perspicere facillimum erit, qui priorũ temporum auctores cum iis qui posteri successerunt,vnà conferre volent: vt Orpheum, Linũ, & alios cum Homero,cũ Hesiodo: Socratem, Platonem cum Chrysippo: cum Galeno Hippocratem. Veterum enim sapiẽtum fuere sentẽtiæ perbreues,quasi decreta quædam & placita,vt illa celebrata omnibus Pythagorę symbola,Socratis,& aliorum quorundam sapienter & argutè, doctè grauitérque responsa quæ hodie circumferuntur, quibus quid eruditius, quid neruosius,quid admirabilius? Nihil dico de Solonis legibus Atheniensium, Lycurgi Spartanorũ: nihil de duodecim Tabulis, qui-

bus

bus mira breuitate contractis tam diu Romani vsi sunt, vt non videam quid amplius posteris accesserit, cũ Philosophia primùm loquax esse cœpit: vt ad rem Poëtę illud hoc loco exclamare lubeat,

- laudato ingentia rura, Exiguum colito. -

Prætermiseram Epictetum, in quem permulta confertur laus, quòd duobus verbis *ἀνέχου καὶ ἀπέχου* vniuersam Philosophiam complexus est. Quod tamen ita nolim seuerè accipi, vt omnino exulare velim dicendi copiá, non vtilem modò, sed etiam necessariá: at vt vestrum quisque intelligat Alciatum súa illa breuitate concinnum & gratum omnibus nõ iniuria videri. Iam verò quis breuem illam & argutam priscæ doctrinæ syluam non pluris habendam ducet, quàm immanes scriptorũ quorundam paginas, quæ mihi perinde vidétur ac cibi nescio qui, ex quibus alimenti minimum, reliquiarum multò plus, vt in cochleis & testudinum genere capitur? Sed pergamus quæso ad varietatem illam qua se commendat, qua in deliciis habetur, qua studiosos pascit animos, qua eruditam cogitationem suspensam tenet. ~~Quod cùm meditor~~ vnà mecum, existimo ~~eos ineptos esse miniméque diligentes, qui semper idem aut legunt, idémque semper canunt, neque varietate rerum,~~ quá nobis ~~natura ipsa cõmendauit, ingeniũ perpoliunt~~. Quid enim morer Senecæ, acuti hominis, vitæ tamé instituto

tuto planè Stoici, monitum cōsiliúmque grauissimum, quo nō obscurè variam lectionem, vt alienam à studiis insectatur? Reuera hic magni nominis Philosophus non sine iudicio videtur suam ea de re sententiam dixisse: sed nos naturæ certissimum quoddam præscriptū sequimur, eique paremus: quo nomine nullus est, opinor, qui nobis molestus esse debeat. Nam quocumque oculorū aciem flectamus, quamcumque in partem sese mens humana recipiat, multiplex & varium non tam numero, quàm infinitate distinctum deprehendemus. Plantarum enim, florum, herbarum magna eáque admirabilis est in omni genere varietas: tam diuersa animalium facies, ea colorum certè innumerabiliū distinctio. imò verò terrā ipsam videmus hac parte mōtibus eminentē, illa vallibus lacunosam, fontiū quadam perennitate, fluminum, lacuum, vastóque Oceano irriguam, & certè à terra secretam, vt ipsa sui maximum omnibus vbique spectaculum præbere videatur. Cuius naturæ tam sapientis & prouidæ sollertiam, homines ingenio maximè, & arte feliciter æmulati sunt, iis præcipuè rebus quæ literarum monumentis continentur. etenim rectissimè putarunt ingenium humanum non esse ita sterile & infecundum, & quasi cancellis circumclusum, vt sua vi non continere posset ea omnia, quæ abundans & opulenta natura educere voluisset.

ſet. Ne tamen vos moret pluribus, Auditores, ſi conferre libeat hunc tãtillum libellum cum aliis longè plurimis: & ſi maturè iudicium adhibere par ſit; quis non capietur admiratione, vbi obſeruarit in eo vno innumerabiles opes cõtineri, quæ non niſi magna difficultate ſummoque ſtudio in permultis aliis commodè obſeruari poſſint? Vt enim id aliqua parte reuocẽ quaſi ad calculos, in Alciato puram, terſam, & antiquã dictionem nullus, vt opinor, deſiderabit: acumen logicum non abeſt à præclara illa fabrica & inuentione rerum tam multarũ: nõ iudicium & ordo, quo res tam variæ colligerentur: non hiſtoria rerum permultarũ: non philoſophia morum & naturæ, quæ tota in omnibus Emblematis occupatur: vt quemadmodum in Homero plerique veterum dixerũt eſſe diſciplinarum omnium officinam quandam locupletem: ita in Alciatum liberrimè concurrunt, quæ hominis eruditi & ingenioſi laudatam aliquam ideã poſſint effingere. Quæ certè omnia non ideò à me dicuntur, vt aliquis veſtrûm putet me tam libera & aperta laudatione meos qualeſcumque in hunc auctorem labores venditare cupere: quod profectò quàm alienum ſit à meo ſenſu, facilè quiuis intelliget, ſi verecundum animum meum, ſi meæ vitæ rationem, ſi minimum peneque nullũ ſtudiorum progreſſum viderit. neque verò is ſum qui Alciati, viri certè maximi, dignitatem ra-

ramque doctrinam cum mea tenuitate conferre audeam. Ille enim vir πολυΐστωρ καὶ πολυμαθὴς iocando liberè, relaxandoque animum, Emblemata omni ſale & lepôre Attico tincta effudit: nos induſtria, ſtudio, cogitatione, ſenſu denique omni nullum non lapidem mouemus, vt ſi pro dignitate non poſſumus ad vmbilicum perducere quæ cogitamus, ſaltem tamen admiratione quadam rapti, coniectanea noſtra qualiacumque potiùs, quàm ſeriæ doctrinæ fructum aliquem proponamus. Ille, vti ſe res offerebat (quando maximè à Iuris profeſſione honeſtam & liberam ceſſationem impetrabat) in medio ſuo otio negotium literararium conſectatus, rem quidem pulcerrimā, dignamq́ue omni regio apparatu, eruditorum hominum oculis ſpectandam propoſuit: ego verò, vt libelli huius guſtum aliquem meo arbitratu perciperem, innumerabiles penè auctores Græcos & Latinos aliqua, quod certè audeo dicere, diligētia & voluptate animi deuoraui, eámque cōtinuam operam in perquirendo fixi atque locaui, vt qui Siſyphus verſat ſaxum, ſudans nitendo, ſed neſcio tamen an hilum profecerim. Et hæc mea certè mens, ea cogitatio, id iudicium, Auditores, vt cùm ea de re apud vos tam liberè verba faciam, poſſim adoleſcentiæ lapſum deprecari. fateor enim neſcio quo ætatis feruore ante annos ſeptem contuliſſe & ſublegiſſe me in libelli quandam for-

formam aliquas minutias; quas cùm amicis aliquot meis ostendissem, mihi auctores fuerunt, vt de iis edēdis tum primùm cogitarem; & in publicam edi lucem paterer. Id certè, ne quid ego dissimulem, mihi tum valde placuit, vt qui meorum studiorum aliquod vel minimum specimen non ægrè ferrem studiosis esse consecratum: ad eamque rem citiùs quàm licebat, neque tam maturè, vt oportebat, ad Christophorum Plantinum, ciuē Antuerpiensem, regium typographum, scripserunt amici meo nomine, vt quemadmodum is ipse mihi coràm pro sua facilitate primùm hîc Lutetiæ pollicitus erat: deinde per literas idem non inuitus confirmarat, libellus prelo committeretur: quod tamen, vbi exemplar ad eum misissem, penè omninò ἀυτόγραφον, & reuera κακόγραφον, diuturna & molesta negotiorum mole auocatus, tam citò præstare non potuit, vt ipse constituerat. Sed ea tandem edita scholia, immatura penè omninò, neq; digna satis quæ hoc tempore, tam eruditis hominibus abundanti, lucem ferrent: tamen excepta cum applausu à studiosis, mihi animos admouerūt, vt quæ inculta parumque tersa esse scirem, sumpto quodam otio libero corrigerem. Meæ itaque partes sunt, vt cùm mihi tam gratos eruditorum hominum animos expertus sim, qui pro eo labore, alioqui tenui, gratias mihi non semel habuerunt, de castiganda illa editione

cogitem: tum vt respódeam hominum de me bene meritorum expectationi, tum vt adolescentum studia quacumque tandē ratione iuuare pergam. Quod negotium citiùs confecissem, & alacri studio maturassem, nisi professionis meæ continua cura & laboriosa contentio, in qua cessatori esse non licet, me penè omninò à subseciuis studiis abstraxisset: nisi inquam me toto iam sexennio exercuisset. Neque verò tam facile est ei qui nostræ huius professionis munus sustineat, animum ad res tam varias & multiplices applicare: quem certè magnum & arduum laborem si qui tam facilem esse putant, vehementer admodum errant. Nullius enim planè animus est vel adeò rectè à natura informatus, vt hoc quicquid est quod facere debemus ex officio, qui nō modò agendo, verùm etiam cogitando possit sustinere. An vos aliam caussam esse vllā putatis, cur in tanto honore quo maximè artes aluntur, tā pauci reperti sunt hactenus, qui in hac profitendi laboriosa cōtentione pro dignitate versati sint? Non est longè repetenda ratio: sunt enim omittendæ voluptates, prætermittenda studia delectationis: ludus, iocus, conuiuia, cōfabulationes omnium penè familiarium deserendæ. quæ res vt plurimùm ardua & difficilis, in hoc genere homines à labore honestóque conatu studiorum humanitatis auocat, & interdum omninò abstrahit. Non longè abiero,

di-

dicámque hoc tẽpore quod tacitus nullo modo prætermittere poſſum: noſtra hæc profeſſio longè grauior eſt, magiſque ſeria, quàm ſuſpicari vnquam aut percipere poſſunt qui dolium hoc numquam volutarunt. Nulla ſiquidẽ ars eſt digna hominis liberaliter educati ſtudio, cuius non aliqua cognitione oporteat tinctum eum eſſe, qui munus hoc aliqua laude & hominum approbatione ſuſtinere meditetur. In quo ego docendi munere obeũdo quantò magis in dies prouehor, tantò etiam magis intelligo quàm abſim à perfectione ſummorũ operum, huiuſq; profeſſionis dignitate: vt quamquam videar pleriſque nunc extra laboris aleã poſitus aliqua mea induſtria & exercitatione, imò verò hominum eruditorum approbatione; tamen haud dubiè fateri cogar, me fundamenta quæ cogito, nondũ bene iecisse. Et hæc quidem quamquam veriſſima eſſe cõſtet, ſcio tamen quàm imperitis & parùm cautis adoleſcentibus arrideant exoterica potiùs quàm acroamatica: quàm placeant, nõ ſollertes & induſtrij, non laborioſi & ingenui doctores, ſed clamoſi quidam & importuni ardeliones, vt etiam fumorũ venditores, qui audacia quadam impudenti & intolerabili, iuuentutem ſibi deuinciunt, eoque nomine literarũ gloriã inſigni quodam faſtu cõplere nõ verẽtur. Quid enim nos, nos inquam laborioſi & induſtrij, nõ vbicumque fæci ſcholaſticæ probamur? quia fa-

ſtum omnem præcludimus : quia malumus ſtudere vtilitati audientium quàm voluntati: non pendemus ab aura populari: huic multorum capitum belluæ non obſequimur. & hinc illæ lacrymæ, Auditores, vt nemini mirum ſit, cùm etiam Iupiter ipſe, vt eſt in adagio vetere, ne quidẽ placere omnibus poſſit. Sed vna tamẽ optimè factorũ conſcientia, & doctorum quorundam hominũ de noſtris ſtudiis grauiſſimo iudicio ſuſtentamur atq; animum colligimus: quamquam nihil ſit quod me pœnitere debeat, vt eorum hominum qui ab euẽtu metiũtur omnia, fortunam incuſare velim. Licet enim minimè gloriari poſſim, vt ille cui mille Siculis errabant in mõtibus agnæ : neq; cãtare audeam quæ *-ſolitus ſi quando armenta vocaret*

Amphion Dircæus in Actæo Aracintho:

tamen mea ipſe ſorte contentus, ſi fas eſt, ſi licet, Auditores, dicam ingenuè:

Non ſum adeò informis: nuper me in littore vidi,
Cùm placidũ ventis ſtaret mare. nũquã ego Daphnim
Cantando metuam, ſi numquam fallit imago.

Sed iam nimis multa de me: in qua nimirum cõmemoratione vereor ne quis exiſtimet me meas merces alienis nominibus velle cariùs vendere. quod ſi facio, mei planè ſum immemor, vt qui naſutis hominibus me ridendum propinem. At ne patiar vos hinc non ſatiatos diſcedere, néve aberrem à ſcopo, quem mihi primùm propoſueram, vtq; vno quaſi faſce cõplectar quæ hactenus à me dicta ſunt, quæſo, ſtudioſi Adolcſcẽtes (vos enim iã alloquor,

in quorũ gratiã nostri hi labores instituti sunt) quæso inquam, nostri huius auctoris antiquam doctrinã diligenter obseruemus & exosculemur: peritiam iuris admiremur: eloquentiam cõsectemur: succinctum dicẽdi genus eodem cum doctis hominibus cõsensu approbemus: varietatem certè gratissimam iucundissimámque venemur: cuius singulas eásque admirabiles virtutes si penitiùs intuemur, thesaurũ habemus nullo auro nullísque gemmis conferẽdum: multóque magis admirabilem, si eius vnius selectissimas doctrinæ gemmas cum aliorum vel certè permultorum flosculis comparemus. In quo Emblematum libello mea qualicumque commentatione illustrando, nõ puto me omninò malè bonas horas collocasse: quamquam id dictum nolim, vt cornicibus, quod aiunt, configam oculos, aut me apud vos efferam impensiùs, quod neque vestra de me expectatio, neque meus pudor vnquam pateretur. Sed hoc vnum contẽdo: excusetur quæso (id enim mihi non semel deprecandũ) excusetur inquam nimius adolescentiæ meæ feruor, qui libellum quasi è nido implumem, vt ita loquar, & vt immaturum fetũ emitti permiserim: excusetur deniq; nimia fortasse tarditas, quæ effecit vt nondum satis mihi facere potuerim, neque supremam admouere manũ in eo diligenter emendando, eò quòd continuum mearum prælectionum pensum ab eo

quod tamdiu mihi propoſueram, me diutius auocarit. Sic enim mihi firmo quodam animi propoſito ſtatui, vt quamdiu mihi liberè ac quietè verſari hac in Academia licuerit, efficiā vt qui eruditis hominibus rationem mei otij conſtare velim. Quid enim verear apud vos meas hîc fateri delicias? ADOLESCENTES optimi,

Muſæ noſter amor Permeſsides. -

in quarum ſtadio quamquam moleſto & ærũnarum pleno, honeſto tamen & laudabili, ſic me contineo, ſingulari Dei beneficio, vt nullus vnquam fuerit adoleſcẽs, qui me toto iam ſexennio profitẽtẽ de ſuggeſtu audierit, cui tamẽ modeſtia cõmẽdata ſit, cui honeſti cultus, cui deniq; humanitatis literæ, qui idẽ mihi ex animo nõ fuerit obſecutus. Nihil moror aliorum ſtudia & labores certè multos ſollicitudinum plenos. per me licet, oblectentur alij cæcis quibuſdam cupiditatibus: alij fori iurgia conſectentur: hi rei militari, aut mercaturæ faciundæ totos ſeſe dedant: alij lucris inhient, & opima ſacerdotia vel prece vel pretio, ſi poſſint, aucupari non deſinant:

Me verò primùm dulces ante omnia Muſæ,
Quarum ſacra fero ardenti perculſus amore,
Accipiant, cæliq; vias & ſidera monſtrent.

DIXI.

INDEX RERVM ET VERBORVM QVÆ HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR.

Cice-

de

Fortium

Ce Halieu-

IANVS

I.

L.

Ad hunc modũ ibi est legendum, nõ Agathochthonio.

M.

Poëtica

Q.

Sceptrum

qua

FINIS.

